ԿԻՐԱԿԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
1
DIMANCHE
1er OCTOBRE
1978

ՅԱՌԱՋ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 230 Ֆ.	Վեցամսեայ	125 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 260 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 80

LE NUMERO 1,80 F.

ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.218

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.218

ԽՄԲԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԹՕ ՉԱՔՄԱՔՃԵԱՆ

«Խորութեան զգացումը ծնունդ կուտայ լռութեան, կ'ընկղմուզէ առարկաները լռութեան մէջ»:

ՃԻԱԳՈՄԷԹԹԻ

1964, Պէյրութ, « Շիրակ » ամսագրի ամագրական կազմի ընթացիկ հաւաքի մը ընթացքին սեղանին վրայ կը տեսնուի լուսանկար մը, որ ղրկուած է Նիւ Եորքէն: Ան վերարտադրութիւնն է քանդակի մը: Եթէ զայն տեսած ըլլայի Եւրոպական կամ Ամերիկեան արուեստի պատկերասրահի մը մէջ, ուշադրութիւնս շուտ պիտի ըլլար, անշուշտ, քանի ան գործերէն մէկուն ստեղծագործութիւնը: Սակայն — խոստովանինք — նկարը ղրկուած ըլլալով երեւանէն եւ ըլլալով հայրենի արուեստագէտի մը մատնանշուր մէկ գործը, գնահատութեան կ'ընկերանար անպայման ուրախութիւն մը, քիչ մը՝ պարծանքոտն.— Վերջապէ՛ս, կը մըտածէի, ահա՛ հայրենի տաղանդաւոր երիտասարդ քանդակագործ մը, որ իր ինքնութիւնը կ'արտայայտէ հզօր եւ անկախանալ անհատականութեամբ, տար — բե՛ր՝ լինդի ծանօթ մէկ–երկու այլ երէց արձանագործներէն, որոնք իրենց տա — ղանդը ամբակակ կը պահէին ընդունուած, թելադրուած դասական հանրահռչակ ձեւերու շրջագծին մէջ: կը թուէր թէ նոր էջ մը բացուած է հայրենական արուեստի այս ճիւղին մէջ, թարմ եւ խոր չունչով մը: Գործը կը կոչուէր՝ « Հիրոշիմա », քանդակագործը՝ Արթօ Չաքմաքճեան:

Տարիներով հետեւեցայ հետաքրքրութեան — ձեռք ձգուած լուսանկարներու ընդմէջ — կէն -- «Արտօ» կնիքը կրող գործերուն: Ամենք կը փաստէին նոյն ինքնատիպ տաղանդը եւ համազօր ինքնատիպ անհատականութիւնը: Սակայն, յանկարծ, ասկէ չորս տարիներ առաջ Արթօն կը հեռանար հայրենիքէն, կը հաստատուէր Մոնրէալ, Քանատա: Զգացած ցաւս, այս առթիւ, կը գերազանցէր տարիներ առաջ ունեցած մեծայոյս հրճուանքիս: Սակայն այս նիւթին մասին չէ որ պիտի խօսիմ: Հարց մը՝ որ — ընդունինք կամ ոչ — ունի իր անլուծելի կոմիքը: Արթօին հանդիպելու հաճոյքը վերապահուած էր ինծի այս Օգոստոսին, երբ երկուքս ալ « ՀԱՅԱՍՏԱՆ » մը կը դանուէինք Պոստոն: Համակրելի՝ որքան ղուսպ, դրեթէ ամօթխած անհատ մը՝ իր անմեղունակ ժպիտին եռին — ահա՛ Արթօ անձը, անտեղիտալի համոզումներու տէր արուեստագէտին եռին:

×

Գիտենք թէ Արթօ ծնած է եւ մինչեւ պատանութիւն կ'ապրի Եգիպտոսի մէջ, այն երկիրը՝ ուր քանդակագործութիւնը հասած էր աննուաճ բարձունքի եւ կատարելութեան ֆրխատոսէ երկու հազար տարի առաջ: Արթօի արուեստը ուժգնութիւն մըն է, ներքին լարուածութիւն մը որ կը պահանջէ ՀՐՇԱՊԱՏ մը (ընութիւնը) ներթուժելու համար հոն ու նաեւ՝ զայն իր մէջ պարփակելու համար, ինչ որ էութիւնն իսկ է արձանագործութեան: Այս « միջոց–տարածութիւն » եզրին արտայայտութիւններէն կը կազմէ այն խմբագրութեան մը կ'իսանդրին եւ կամ կոմիտասեան պարագային, որ հաւանաբար հարիւրեակ մը անգամ ներչնչած է արուեստագէտը: Այսպէս կ'ըլլան պատմական մեծ սէրերու պարագային.— Մնայուն հաղորդակցութեան մէջ վարդապետին իմացական եւ յուզական աշխարհին հետ՝ քանդակագործը աշխատած է իւրաքանչիւր անգամ զայն տեսնել նոր բիւրեղացումով մը, խտացեալ նոր երանգաւորումով մը: Իր կոմիտասները պիտի մնան եզակի, ցարդ անծանօթ մարմնացումներ:

Գրեց՝
ԳԻ. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Արթօ Չաքմաքճեանի քանդակները հըզօր ուժի անցք մըն են որ մատածում մը կը վերածէ արարքի եւ կ'իրագործուի ընութեան տարրի մը միջոցով — սկիզբը՝ գլխաւորաբար քարի իսկ այժմ անագապղինճի միջոցով: Անշուշտ իր արուեստին մաս կը կազմեն որոշ գերիրապաշտութիւն մը, նոյնիսկ կարելի է գըտնել խորհրդապաշտ կեցուածք մը, բայց ինք կը մնայ գերազանցապէս արտայայտապաշտ: Գործերուն հզօրութիւնը իրենց « գեղեցկութեանը » մէջ չէ, ոչ ալ գեղագիտական բարձր արժէքը համաչափութիւններու դասական ներդաշնակութեան մէջ: Անոնք իրենք գիրենք կը պարտադրեն ճիչով մը, նոյնքան եւ աւելի ներքին քան արտաքին: Անոնց խորագնած ցաւը կը ծամածռէ դէմք մը, կ'այլափոխէ աչքերը ու ատոնց գիրքը: Նմանութիւնը — եթէ ենթական ծանօթ անձ մըն է — չի դադրիր ինքնութիւնը կորնչցնելէ, սակայն անձը իր հոգին, նկարագիրը, էութիւնն եւ թաքուն, էական նկարագիրն է որ կ'արտացոլացնէ առաւելաբար, համապատասխան ձեւերով: Նոյնն է պարագան իր գծագրու – թիւններուն: Ըսենք թէ Արթօն աքանչելի գծագրիչ մըն է, երբ կ'ուզէ գծել: Դիմագիծի մը պարագային իր գիծերը կրնան առանձնացուածքով առաւելագոյնով առաւել – լագոյնը արտայայտելու միջոցին յիշեցնելով Մաթիսը: Իր մէջ կայ նաեւ կամուրջ մը որ միջնադարեան հայ գարդանկարային քանդակները կը կապէ մեր օրերու գեղագիտական ըմբռնումներուն: Այս կապը աւելի զգալի է իր սկզբնական գործերուն մէջ ի մասնաւորի:

Երկու ծաւալներու փոխ-յարաբերու – թիւններու չարքը կը պարփակէն զոյգի մը — երկու կէսերու — միրար ամբողջացնող ներքին հակումը, մղումը, խորհուրդը եւ նաեւ արտաքին տեսանելի չեշտակի կապը: Հանրածանօթ իրողութիւն է որ քանդակագործութիւնը ըլլալով կոր ձեւերու եւ գոգաւոր մասերու համանուագ մը, քանդակագործը՝ հոգեբանօրէն՝ կ'արտայայտէ նաեւ յաւիտենական տեսլականութիւնը, ասիկա՝ լայնօրէն հասկցուած եւ խորօրէն բնուն: Անով թաթախուած կը տեսնուի վերոյիշեալ շարքը ստեղծագործութիւններուն: Այս

(Շար.ը Դ. էջ)

SUR LA TOMBE DE BEDROS TOURIAN

ZABEL ESSAYAN

C'était le Jour des Morts et tôt, le matin, nous nous préparions avec mon ami, à aller au cimetière de Baglar Baçi. Depuis que j'étais à Constantinople, chaque jour j'avais voulu faire cette visite. Les cimetières ont toujours eu sur moi une influence apaisante, une certaine paix s'empare de mon âme et il me semble me réconcilier avec l'idée de la mort. Il est vrai, que tous les cimetières de notre pays, qu'ils s'étendent sous l'ombre des cyprès noirs et épais, ou sous l'ombrage des tilleuls et des ormes, ont une impressionnante sérénité, l'attrait du repos suprême et de la paix éternelle.

La loi de la mort, universelle et inévitable, plane ici, dans l'atmosphère et la sépulture la plus modeste inspire une profonde tristesse, tant, pour les vivants, l'horizon est merveilleux, de la beauté riche et seigneuriale des matins de Scutari. Sous les rayons du soleil naissant, la mer de Marmara brille de ses reflets d'or et les îles roses, immatérielles semblent flotter sur les vagues, leurs contours imprécis se mêlent dans l'atmosphère à la brume dansante.

J'avance, doucement, avec mon ami, sous l'ombre parfumée des tilleuls et à chaque pas, mon âme est troublée. Il me semble que la terre frissonne des innombrables poussières humaines qu'elle étreint. Des siècles plus tard, qui marchera sur mon être parsemé aux quatre vents ? Chaque parcelle de mon corps a mal et pleure à l'idée de l'inévitable ravage, qui, petit à petit, devient une ivresse et me berce doucement, comme une mélodie nostalgique.

Ça et là, les sépultures récentes, portent des bouquets fanés, des débris de rubans blancs, sur lesquels la pluie ou l'humidité de la nuit a éffacé les lettres dorées du nom du cher disparu, et là-bas, n'est-ce point dans le cœur de celui, qui le pleure, que son souvenir aussi, va peu à peu, s'éffacer.

J'ai un vœu à accomplir, il me faut m'approcher de la tombe de Tourian.

J'avance prudemment mais avec ferveur, craignant que quelqu'un nous voie. L'éprouvante du ridicule est désormais dans mon âme et semble rire impitoyablement de mes sentiments les plus sacrés, je ne sais pourquoi, j'ai honte devant les autres, de m'approcher bravement de la tombe de l'incomparable et merveilleux poète de Scutari.

Et pourtant, je l'ai tant aimé, j'ai tant pleuré pour lui. Dans mes jeunes années, j'ai eu mal de son mal et j'ai souffert de sa souffrance, longuement, ses fièvres, ses crises, les haletements et les gémissements de sa poitrine malade, par delà les années, me sont parvenus et il me semble les avoir touchés de mes doigts, les avoir entendus de mes oreilles. Comme j'aurais voulu avoir vécu en son temps, chercher le chemin de sa chaumière et lui dire combien ses douleurs se prolongent et vibrent en mon âme et apporter à son front affligé l'apaisement et la douceur du réconfort.

Sous l'ombre des feuillages, la sépulture se dresse fière et blanche. Il n'y a personne. J'aurais voulu qu'un prêtre vienne et prie sur lui. Il me semble que l'arome de l'encens et le murmure de la prière auraient fait du bien à son âme, souffrant de la nostalgie de l'univers. Mais, de nouveau, je n'ose appeler un prêtre.

De loin, un groupe d'adolescents s'avance tout droit vers sa tombe. Ce sont des élèves du Collège Berberian, rassemblés autour de sa sépulture, ils attendent. Le prêtre s'approche, les volutes de l'encens montent en spirale autour du tombeau. Les jeunes gens, pleins d'ardeur et d'émoi, écoutent. Il convient de féliciter leurs maîtres, qui ont tenu à incruster dans leurs cœurs, encore juvéniles, le respect et l'amour du poète de Scutari.

D'un peu loin, nous aussi, nous écoutons et je pense dans mon for intérieur. — « S'il est vrai qu'il demeure quelque chose de toi, si une parcelle impérissable de tes cendres a résisté à la dévastation tyrannique de la terre, si un souffle, un sentiment flâne par là, qu'il vienne se confondre à mon être et qu'il voie avec mes yeux, qu'il entende avec mes oreilles le chuchotement des feuilles chancelantes et toutes ces choses dont tu t'es éloigné inassouvi et nostalgique. Tu ne seras point un étranger en moi, tu trouveras mon âme imprégnée de ton souvenir.

Et qu'importe, si avec toi, j'ai mis aussi, au fin fond de mon être, ta souffrance et ta douleur ».

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏՆԵՐԻ ՀԵՐԹԱԿԱՆ ՆԻՍՏԵՐԻՑ

ՀՈՒՇԵՐ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐԻ

Ը. Ս.— Ես ծնվել եմ Ղարաքիլիսայում, 1929 թվականին, երբ հայրս ծառայում էր Կարմիր բանակում։ Մանկությունս անցել է Ղարաքիլիսայում։ Հետո ընտանիքով տեղափոխվեցինք Լենինական, որտեղ ավարտեցի միջնակարգ դպրոցը։ Ապա ընդունվեցի Երևանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետը։ Ավարտելուց հետո աշխատանքի ուղարկեցին Ղարաքիլիսա։ Այդ ժամանակ քաղաքը վերանվանվել էր Վանաձոր։ Ես ուսուցչուհի եմ աշխատել Վանաձորի մի քանի դպրոցներում։ Ամուսնացել եմ Վանաձորում։ Ունենք երկու երեխա։ Ամուսինս էլ է ուսուցիչ։ Ներկայումս աշխատում եմ Վանաձորի թիվ 5 միջնակարգ դպրոցում։

Ա. Ա.— Ես ծնվել եմ Ղարաքիլիսայում, 1927 թվականին։ Հայրս զորակոչվել էր բանակ 1929 թվականին, մայրս, ես և քույրս մնացինք Ղարաքիլիսայում։ Հայրս ծառայել է Կարմիր բանակում մինչև 1932 թվականը։ Ապրել ենք շատ ծանր պայմաններում։ Հայրս ստիպված էր աշխատել ամենատարբեր աշխատանքներում, որպեսզի մեզ կերակրեր։ Ես ավարտել եմ Ղարաքիլիսայի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցը։ Ապա ընդունվել եմ Երևանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետը։ Ավարտելուց հետո աշխատանքի ուղարկեցին Ղարաքիլիսա։ Այդ ժամանակ քաղաքը վերանվանվել էր Վանաձոր։ Ես ուսուցչուհի եմ աշխատել Վանաձորի մի քանի դպրոցներում։ Ամուսնացել եմ Վանաձորում։ Ունենք երկու երեխա։ Ամուսինս էլ է ուսուցիչ։ Ներկայումս աշխատում եմ Վանաձորի թիվ 5 միջնակարգ դպրոցում։

Ա. Ա.— Ես ծնվել եմ Ղարաքիլիսայում, 1927 թվականին, հայրս էլ։ Մանկությունս անցել է Ղարաքիլիսայում։ Հետո ընդունվեցի Երևանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետը։ Ավարտելուց հետո աշխատանքի ուղարկեցին Ղարաքիլիսա։ Այդ ժամանակ քաղաքը վերանվանվել էր Վանաձոր։ Ես ուսուցչուհի եմ աշխատել Վանաձորի մի քանի դպրոցներում։ Ամուսնացել եմ Վանաձորում։ Ունենք երկու երեխա։ Ամուսինս էլ է ուսուցիչ։ Ներկայումս աշխատում եմ Վանաձորի թիվ 5 միջնակարգ դպրոցում։

Ա. Ա.— Ես ծնվել եմ Ղարաքիլիսայում, 1927 թվականին, հայրս էլ։ Մանկությունս անցել է Ղարաքիլիսայում։ Հետո ընդունվեցի Երևանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետը։ Ավարտելուց հետո աշխատանքի ուղարկեցին Ղարաքիլիսա։ Այդ ժամանակ քաղաքը վերանվանվել էր Վանաձոր։ Ես ուսուցչուհի եմ աշխատել Վանաձորի մի քանի դպրոցներում։ Ամուսնացել եմ Վանաձորում։ Ունենք երկու երեխա։ Ամուսինս էլ է ուսուցիչ։ Ներկայումս աշխատում եմ Վանաձորի թիվ 5 միջնակարգ դպրոցում։

Ա. Ա.— Ես ծնվել եմ Ղարաքիլիսայում, 1927 թվականին, հայրս էլ։ Մանկությունս անցել է Ղարաքիլիսայում։ Հետո ընդունվեցի Երևանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետը։ Ավարտելուց հետո աշխատանքի ուղարկեցին Ղարաքիլիսա։ Այդ ժամանակ քաղաքը վերանվանվել էր Վանաձոր։ Ես ուսուցչուհի եմ աշխատել Վանաձորի մի քանի դպրոցներում։ Ամուսնացել եմ Վանաձորում։ Ունենք երկու երեխա։ Ամուսինս էլ է ուսուցիչ։ Ներկայումս աշխատում եմ Վանաձորի թիվ 5 միջնակարգ դպրոցում։

Ա. Ա.— Ես ծնվել եմ Ղարաքիլիսայում, 1927 թվականին, հայրս էլ։ Մանկությունս անցել է Ղարաքիլիսայում։ Հետո ընդունվեցի Երևանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետը։ Ավարտելուց հետո աշխատանքի ուղարկեցին Ղարաքիլիսա։ Այդ ժամանակ քաղաքը վերանվանվել էր Վանաձոր։ Ես ուսուցչուհի եմ աշխատել Վանաձորի մի քանի դպրոցներում։ Ամուսնացել եմ Վանաձորում։ Ունենք երկու երեխա։ Ամուսինս էլ է ուսուցիչ։ Ներկայումս աշխատում եմ Վանաձորի թիվ 5 միջնակարգ դպրոցում։

Ա. Ա.— Ես ծնվել եմ Ղարաքիլիսայում, 1927 թվականին, հայրս էլ։ Մանկությունս անցել է Ղարաքիլիսայում։ Հետո ընդունվեցի Երևանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետը։ Ավարտելուց հետո աշխատանքի ուղարկեցին Ղարաքիլիսա։ Այդ ժամանակ քաղաքը վերանվանվել էր Վանաձոր։ Ես ուսուցչուհի եմ աշխատել Վանաձորի մի քանի դպրոցներում։ Ամուսնացել եմ Վանաձորում։ Ունենք երկու երեխա։ Ամուսինս էլ է ուսուցիչ։ Ներկայումս աշխատում եմ Վանաձորի թիվ 5 միջնակարգ դպրոցում։

Ա. Ա.— Ես ծնվել եմ Ղարաքիլիսայում, 1927 թվականին, հայրս էլ։ Մանկությունս անցել է Ղարաքիլիսայում։ Հետո ընդունվեցի Երևանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետը։ Ավարտելուց հետո աշխատանքի ուղարկեցին Ղարաքիլիսա։ Այդ ժամանակ քաղաքը վերանվանվել էր Վանաձոր։ Ես ուսուցչուհի եմ աշխատել Վանաձորի մի քանի դպրոցներում։ Ամուսնացել եմ Վանաձորում։ Ունենք երկու երեխա։ Ամուսինս էլ է ուսուցիչ։ Ներկայումս աշխատում եմ Վանաձորի թիվ 5 միջնակարգ դպրոցում։

Ա. Ա.— Ես ծնվել եմ Ղարաքիլիսայում, 1927 թվականին, հայրս էլ։ Մանկությունս անցել է Ղարաքիլիսայում։ Հետո ընդունվեցի Երևանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետը։ Ավարտելուց հետո աշխատանքի ուղարկեցին Ղարաքիլիսա։ Այդ ժամանակ քաղաքը վերանվանվել էր Վանաձոր։ Ես ուսուցչուհի եմ աշխատել Վանաձորի մի քանի դպրոցներում։ Ամուսնացել եմ Վանաձորում։ Ունենք երկու երեխա։ Ամուսինս էլ է ուսուցիչ։ Ներկայումս աշխատում եմ Վանաձորի թիվ 5 միջնակարգ դպրոցում։

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՎԱՃԱՌՔՈՒՆ ՄԱՀՎԱՆ

Նվագուն ցուցափայտ է հեռուկ հրգել պէտ,
Դուռ. «Դու Նստուած կասարքեմ եւ
Նվագուն յառկայ ցուցէ հեռ իմ,
Դուռ ես հրգել ես նոյն հրգել ես,
Նա՛, հեկ հրգել ես ես ես:

Հ. Ս.— Ես ցուցափայտ եմ, որ ցուցափայտ եմ ես ես ես

Nous n'irons pas sur sa tombe

Personne ne semble d'accord sur sa date de naissance et pourtant l'accord se fait soudain, en cette année 1978, pour commémorer le centième anniversaire de la naissance de Zabel Essayan.

Entre Torossian (1876) et Bayazid (1879) on trouvera Tololyan et Djanachian pour cette année 1878 et qui nous permet aujourd'hui de parler d'elle. Les humains ont toujours eu ce besoin d'anniversaire pour faire revivre les grandes figures disparues. Il semble qu'il ne vienne jamais à l'esprit de quelqu'un de parler d'un poète ou d'un écrivain, simplement parce qu'il en a envie. Il lui faut des « justifications » de dates, qu'elles soient de naissance ou de mort. Nous ne faillirons pas à la règle, puisqu'aujourd'hui, nous parlons de Z. Essayan, « couverts » par une date de naissance, même si on ne fait pas chorus autour de celle-ci. Pour le cas précis de Z. Essayan, du reste, l'ironie ira jusqu'à nous priver d'une date exacte de décès. Mais cela nous le devons à Staline et ce n'est pas peu !

Née donc à Scutari, disons en 1878, Z Hovhannessian deviendra, incontestablement, une des figures dominantes des lettres arméniennes. Après des premières études à Constantinople, elle viendra à Paris, dès l'âge de 17 ans pour suivre des cours à la Sorbonne. C'est là, qu'elle épousera, plus tard, le peintre Dikran Essayan, dont elle aura deux enfants, aujourd'hui adultes et vivant à Erévan.

Nous ne cherchons pas ici à nous plonger dans les péripéties de sa vie, qui prendra une tournure tragique dès l'année 1937, à la suite de ce fameux congrès des Ecrivains d'Arménie, tenu à Erévan en Avril, de si triste mémoire. Nous y avons laissé l'élite des écrivains d'Arménie Orientale, auxquels s'ajoutaient ceux d'Arménie Occidentale, séduits par un ordre nouveau. Ancien daschnak, ayant collaboré avec Schavarch Missakian à la revue Azdag à Constantinople, elle avait cru sincèrement au régime communiste et à l'avenir de l'Arménie renaissante. Personne ne peut la blâmer. Elle paya trop cher sa foi pour que quiconque puisse aujourd'hui se permettre de la juger.

La voilà donc en Avril 1937 taxée d'anti-révolutionnaire et de nationaliste. Ce mois, qui signifie vivre en arménien, nous apportait une fois encore un noir soleil. A partir de là, ce sera le lourd silence. On ne sait rien d'elle, il y a seulement quelques années, Erévan nous fit grâce d'une date de décès — 1943 — que vaut-elle ? Et au fond cela importe bien peu.

×

Nous avons choisi de donner, par ailleurs, une adaptation française d'une des pages les plus poignantes de Z. Essayan. Notre choix, on le verra, n'est pas dû au hasard et même si cette traduction avec ses inévitables faiblesses, ne saurait donner toute la beauté de la langue de l'auteur des « Jardins de Silihdar », nous espérons qu'elle trouvera auprès de chacun une résonance particulière.

(*Traduttore traditore*, ce n'est pas nouveau et d'avance nous acceptons toutes les critiques sur cette traduction).

La voilà, donc, dans ce cimetière de Scutari, presque honteuse de ses propres sentiments et songeant « *Qui, des siècles plus tard, marchera sur mon être parsemé aux quatre vents* » ? Personne. Aucun prêtre arménien ne murmurera la prière des défunts et les élèves d'aucun collège arménien ne pourront jamais trouver le chemin de la tombe qu'elle n'a pas. Elle est là, dans ce cimetière familier, réconciliée avec *la* mort, mais aurait-elle pu l'être avec *sa* mort ? Elle ne peut avoir, à ce moment aucune prémonition d'une fin aussi cruelle dans sa bêtise même. Au fin fonds de cette Sibérie, en attendant sa délivrance, c'est-à-dire sa mort, a-t-elle songé à cette page de ses écrits, a-t-elle ressenti la nostalgie des matins de Scutari. On ne le saura jamais.

Les années ont passé, pas encore les siècles. Elle nous semble, aujourd'hui, à la fois lointaine et proche, perdue dans cette terre sibérienne, mais retrouvée dans ce cimetière de Scutari, près, tout près de la tombe du poète.

ARPIK MISSAKIAN

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՀԵՏ

ՄԹՆԵՇԱՂ

Ամենուհի Թէրզեան 1968ին հրատա – րակութեան յանձնած էր քերթուածներու իր անդրանիկ հատորը՝ Հետքեր : Երկ– րորդը, որ այժմ դրասէրներուն ձեռքը կը դնուի՝ Մթնշաղ խորագիրը կը կրէ :

Պոլսահայ բանաստեղծուհին, որ եր– կար տարիներէ ի վեր մաս կը կազմէ « Մարմարա »ի խմբագրութեան, ծանօթ անուն մըն է նոյնպէս իր թարգմանական յօդող էջերով, ընդհանրապէս Ֆրանսա – կան գրականութենէն : Պէտք է յիշել նաեւ, որ Արեան ստորագրութեամբ եւ առանձին սիւնակներով ակնակներու սե– ռին հայող նշմարներ կը ստորագրէ՝ Թաթաւուն գրչով :

Ամենուհի Թէրզեանի քերթուածները մտերմիկ չունչով մը կը յատկանշուին, քանի ներքին լարը կը մնայ ակնթախ : Եւ, եթէ անպայման պէտք է դիմադնու– թիւն մը տալ անոր խօսքերուն, ապա լա– ւագոյն սահմանումը, անկասկած, պիտի ըլլար խոստովանութիւնը, իբրեւ հիմ – նական տրամադրութիւն :

Մարդիկ կը պահեն ալպոմներ, ուր օրը օրին, յաճախ ժամը ժամին կ'արձա– նագրեն իրենց ապաւորութիւնները : Ա,յ– պէս, աստիճանաբար, իրարու կը միա – խառնուին եւ խուրձ կը կազմեն հետա – նկարներ, յուշումներ, խոովքներ, յու– սատու կամ յուսաբեկ պահեր, գրկիս ու մտածում կողք կողքի կ'ընթանան : Ին– չո՞ւն եւ ի՞նչպէսը պարբերաբար կ'երե– ւին իրենց հարցադրումներ : Կը տրուին պատասխաններ՝ հպանցիկ, արագ, վայր– կեանին ազդեցութեան տակ, կարծես առաւել սահմանուած սիրոփելու նոթա – դրողը, քան մեկնաբեկելու երեւոյթը :

Մթնշաղը ապրուած պահերու ալպոմ մըն է, որ աստիճանաբար, առանց ցցուն եւ ցնցող յատկանշութիւններու, իր էջերը կը փակէ մէկ առ մէկ, հաղորդական ան– կեղծութեամբ մը :

Կեանքին խաղացքներն ու փորձառու – թեան մակընթացութիւնները զինք չեն մղեր մինչեւ բացարձակ յոռետեսու – թիւն : Ոչ ալ առիթ կուտան իրեն, որ խոր դատումներուն բովէն անցընէ կեանքը իր այլազան երեսներով, դոյներով, վերի– վայրումներով : Իրը պարզօրէն կնոջա – կան սիրտ մըն է՝ փափուկ, դիւրազգած, զգայնիկ, որ ակնթարթներու հոլովոյ – թին ընթացքին լուռ ու մունջ կ'արձա – նագրէ երազներ, բաղձանքներ եւ այլա– մերժ իրականութեան հակադիր կեց – ուածքներ :

Ի՞նչ է կեանքը իր նմաններուն համար, եթէ ոչ երազներու հիւսք մը : Ուրեմն ցնո՞րք : Յամենայն դէպս չի փորձեր յանձնապաստան կեցուածքով մը հրա – ժարել անկէ : Կը սիրէ զայն իր էութեան լարերով : Անձնատուր կ'ըլլայ իր առանձ– նութեան, եւ բնութեան խաղաղ վիճակ– ներուն, յատկապէս ծովին կապոյտ խո– րութեան մէջ կը փնտռէ իր ներքին աչ– խարհին երանութիւնը : Կը լիանայ անով :

Օրերու արագընթաց վազքին մէջ, հա– ճելի է պահիկ մը ամփոփուիլ անկիւն մը եւ վայելել մտերմութիւնը անդորր հո – գիներուն : Մանաւանդ, երբ անոնք ան– կեղծ են, հաղորդական են իրենց լեզուով եւ ոճով, ինչպէս բանաստեղծուհին մթնշաղը :

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

«Մթնշաղ» էջեր-ուածներ, Պոլիս 1978

CH. BEAUDELAIRE

CORRESPONDANCES

La Nature est un temple où de vivants piliers
Laissent parfois sortir de confuses paroles ;
L'homme y passe à travers des forêts de symboles
Qui l'observent avec des regards familiers.

Comme de long échos qui de loin se confondent
Dans une ténébreuse et profonde unité,
Vaste comme la nuit et comme la clarté,
Les parfums, les couleurs et les sons se répondent.

Il est des parfums frais comme des chairs d'enfants,
Doux comme les hautbois, verts comme les prairies,
— Et d'autres, corrompus, riches et triomphants,

Ayant l'expansion des choses infinies,
Comme l'ambre, le musc, le benjoin et l'encens,
Qui chantent les transports de l'esprit et des sens.

ԱՌԸՆՋՈՒԹԻՒՆ

Բնութիւնը՝ տաճար, ուր կենդանի սիւներ
Կը փսփսան յաճախ մտացածին խօսքեր,
Ուր Կ'անցնի մարդն անտառներու
խորհուրդներուն ընդմէջ
Որ կը նային իրեն հայեացքներով ծանօթ :

Գանգիւններու պէս ձիգ, իրար ձուլուած, հեռուէն,
Միացումի մը մէջ մթամած ու խորունկ,
Անծիր՝ ինչպէս գիշեր, պայծառութիւնն ինչպէս՝
Կը ձայնակցին իրար բոյր ու երանգ ու ձայն :

Բոյրեր կան թարմ՝ ինչպէս մանուկներու միսեր,
Սրինգի պէս անոյշ, մարգերու պէս դալար,
– Եւ այլայլած բոյրեր՝ յաղթական ու շռայլ :

Կը ծաւալին անոնք անհուններու նման
Իրրեւ յամպար ու մուշկ իբրեւ կնդրուկ ու խունկ,
Որոնք կ'երգեն յոյգերն հոգիին ու մարմնին :

Թարգմ. «Ծառաջ»

(Շար. Ա. էջէն)

ձեւով բացատրուած՝ աւելի արուեստա – գէտին էութենէն ծնունդ առած գործեր կարելի է նկատել զանոնք քան թէ՝ վեր– ջին տարիներուն մեզի հասած արուեստի հոսանքներուն հետեւանքը : Բնական է նաեւ որ ասոնց հանդէպ ան– տարբեր չէ նաեւ արուեստագէտը, այն– քան առեն որ ան հաղորդակից կը մնայ իր շրջապատին, քաղաքակրթութեան ձգտումներուն եւ տագնապներուն, ընդ – հանուր մթնոլորտին : Զոյգ մը, այս ձե– ւով, իր մօտ կ'արտայայտուի էրոթիկ– մով թաթաւուն, ուր խորհրդանիշը – սէմպոլը – անքաժան է : Երկու ծաւալ– ներով արտայայտուի թէ միաձոյլ ամ – բողջականութեամբ՝ անքաժան է իր դոր– ծերէն ստուերը եւ լոյսը, — երանգները : Հեռուներէն եկող արուեստի իր ակունքը իր մէջ կը պարփակէ ժամանակակից թէքնիքին եւ գեղագիտական արտայայ – տութեան միջոցները : Պէտք է իրագոր– ծուի՛ր իրեն ապպարուած եւ գտինեկիր « Հիերոգիամա »յին — որ կը գտնուի հա– մանուն քաղաքին Թանգարանին մէջ – կոթողական իրագործումը ճափոնական այդ քաղաքին մէջ որ հանրածանօթ դառ– նար իր անունը միջազգային չուկային վրայ, որքան ալ ինք արդէն ճանչցուած ըլլայ· — 14–16 մեթր բարձրութեամբ, ապրաւիահար որքան վախազդու այդ դէմքը, որուն մէկ աչքը՝ միայն պարապ սպիտակութիւն է : Միւսը՝ կոյր սեւ աչք մը մեծ, ճերմակ ակնակապիճի մը մէջ չմորուն՝ սպիտ չարժէր ելեկտրական գոնգրէտ երաժշտութեամբ մը, կարծես թրթռալով անապատային հովին սուր – ցէն : Ֆալտէրի « մոպիլ–սթապիլ »ի դրու– թիւնը եւ տեսութիւնը, ձեւով մը, այլ արտայայտութիւն եւ ուժդնութիւն պի – տի գտնէր հոն : Եւ քանի քանդակագոր– ծութիւնը ծաւալ մըն է որուն չուրջ կը գտնայ դիտողը, Հիրոշիման՝ եռեւի կողմէ դիտուած՝ դեռին պիտի ձգէր մնայուն չուք մը որուն վրայ օրուան մէջ մնայուն կերպով պիտի ցոլար լուսաւոր կէտ մը – չող մը :

Արթօ՝ ծնեալ արուեստագէտ մը, ու– ժեղ խառնուածքով, որ ձեւերը կը լուծէ եւ կը վերաշինէ եւ որուն մտայղացք – քանդակները կը խօսին արուեստագէտին դրոշմով :

Դր. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Յ. Գ.– Թող քոյլ տրուի ընել նշմար մը : Ամերիկահայութիւնը, գովելի նախա– ձեռնութեամբ, զանազան քաղաքներու մէջ սկսած է քարտզրացնել ապրիլեան յուշակոթողներ : Ու ամէն ան– գամ հայկական «կարմիր Ապրիլը» կո– թողելու համար կազմուած յանձնա – խումբեր կոչ կ'ընեն··· օտար արուեստա– գէտներու :

Պէ՞տք է որ Արթօն ապրէր··· ձախողի մէջ որ պատուարժան յանձնախումբերը, հասկնալի փութաջանութեամբ մը, գինքը հրաւիրելու հաճոյքը եւ պատիւը ունե – նային Միացեալ Նահանգներ, իրագործե– լու համար խորհրդանիշ մը, որուն ամէ– նէն հարազատ եւ բարձրարժէք արտա – յայտիչը կրնար ըլլալ ան :

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
3
MARDI
3 OCTOBRE
1978

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅԿԱԶ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԻԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 230 Ֆ·	Վեցամսեայ	125 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 260 Ֆ·	Ամսեայ	1 Ֆ· 80

ՅԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·219

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.219

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱԹԷՆՔ - ՄՈՍԿՈՒԱ ՆՈՐ ԿԱՊԸ

—o—

Պորհ. Միութեան եւ Ցունաստանի միեւ հաստատուած դիւանագիտական յարաբերութիւններէն է վեր, 1924, առաջին անգամ ըլլալով այս Սեպտեմբերին, Մոսկուա այցելեց յոյն պետական կարեւոր դէմք մը։ Ժորժ Ռալիս, Արտաքին նախարարը, ջերմ ընդունելութեան արժանացաւ։ Աթէնք չէշտեց արտակարգ յարդութիւնը յոյնեւխորհրդային բանակցութիւններուն, յատկապէս, Ցունաստանի համար կենսական հարցերուն կապակցութեամբ, ինչպէս Աթէնք - Անգարա յարաբերութիւնները։ Արդէն մի-ւգեալ յայտարարութիւնները ընդգծեց կապերուն ընդլայնման եւ ամրապնդման փափաքը, երկուստեք։ Մերձեցման առաջին քայլը կատարեց Գարամանլիս, Ցունաստանի վարչապետը, 1975ին։ Այս վերջինը Պորհ. Միութիւն կ'այցելէ 1979ին։

Ցունաստանի Արտաքին նախարարին այցը, բնականաբար, կապ ունի Ուա-չինկթըն - Անգարա յարաբերութիւններուն հետ։ Նկատելին այն է, որ Թաչիսի Մոսկուա ժամանումը տեղի ունեցաւ Թուրքիոյ վրայ դրուած ա-ծերիկեան զինարգելին ջնջումէն անմի-ջապէս ետք։ Գարթըրի ճնշումով։ Երկու մայրաքաղաքներուն համար՝ Աթէնք եւ Մոսկուա, պատեհ ու նպաստաւոր առիթներ ստեղծուեցան։

Աթէնքի համաձայն, Պորհ. Միութիւն նոյնիսկ համակարծիք գտնուած է Ցունաստանի դիրքին հետ՝ եգէականի հարցին մէջ։ Ծանօթ է, որ քարիւղի հանքերու հետախուզութիւնը նկատի առնելով, Անգարա ժամանակէ մը ի վեր կը ձգտի իր «իրաւունքները» արժեցնել այս շրջագծին ներս։ Աթէնքի համար եգէականը պարզօրէն յունական «լիճ» մըն է, քանի յունական կղզիներու շարքով մը կը բոլորուի։ Ցամքնայն դէպս, հակառակ Ցունաստանի հաւաստիքներուն, Մոսկուա ցարդ պաշտօնապէս դիրք չ'ընդած։ Արդէն, Ուաչինկթըն վերապահութիւն ցոյց կուտայ Աթէնքի պըն-դումներուն հանդէպ։ Արդարեւ, խորհըրդային քաղաքականութեան փոփոխութիւն մը արեւելեան Միջերկրականի մէջ, կրնայ բացասական անդրադարձ մը ունենալ Մոսկուա - Անգարա յարաբերութիւններուն վրայ։ Արդ, Լենինի օրերէն, Մոսկուա միշտ փորձած է սիրաշահիլ Անգարան, անշուշտ, քաղաքական նկատումներով։

Մոսկուա, եթէ մէկ կողմէ կ'ուզէ բարելաւել իր կապերը Ցունաստանի հետ, միւս կողմէ, պարզ է, որ չուզեր վտանգել Անգարայի հետ։

Այս այցելութիւնը ըլլալով հանդերձ, բնականաբար, Մոսկուա օգտուելով ամերիկեան Քոնկրէսին վերջին որոշումէն՝ վերջապէս Թուրքիոյ վրայ դրուած զինարգելին, կը ձգտի տկարացնել Ցունաստանի կապերը Արեւմուտքի հետ, յատկապէս զինուորական դաշնակցութեան դեռնին մէջ, Ատլանտեան Ուխտի շրջագիծին մէջ։ Մանաւանդ որ, Գարամանլիսի օրով արդէն որոշ հեռացում մը նկատելի դարձաւ։

Միւս կողմէ Մոսկուայի համար Ցունաստան ռազմավարական կարեւոր շըրջան մը կը ներկայացնէ։ Այս վերջինը կրնայ Եուկոսլաւիոյ եւ Ռումանիոյ հետ դաշնակցային կամ այլ «եռանկիւն» մը ստեղծել Պալքաններուն մէջ՝ առանձնացնելով Պուլկարիան։ Ջմռռնանք որ փետրուարին, վերջերս, յատկանշական մուտք գործեց այս շրջագիծէն ներս։ Աթիկա մտահոգութիւն պատճառեց Մոսկուայի, քանի Աթէնք միշտ յիշեցուցած է, թէ կ'ուզէ ամրապնդել եւ գործնական դարձնել Պալքանեան երկիրներուն գործակցութիւնը։

Եգէականը կարեւոր անցք մըն է Պորհ. Միութեան համար։ Գործակցութիւնը Աթէնքի հետ կրնայ իր բարերար անդրադարձը ունենալ, յատկապէս, այն օրը, երբ Ցունաստան իր ջուրերուն սահմանագիծը վեցէն տասնեւերկու մղոնի հասցնէ։

Կիպրոսի հարցին մէջ, Մոսկուա միշտ պահանջած է օտար ուժերուն հեռացումը կղզիէն։ Եւ կղզիին չէզոք դիրքերոշումը։ Ուրեմն այնքան ալ տարբեր չէ Աթէնքի տեսակէտներէն։

Կը հետեւի, ուրեմն, թէ դարձակէտ մը կ'արձանագրուի երկու երկիրներուն յարաբերութիւններուն մէջ։

Ժ. Մ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ՊԷՅՐՈՒԹԸ ԿՐԿԻՆ ԿՐԱԿԻ ՄԷՋ

—o—

ՀԱՐԻՒՐԱՒՈՐ ՄԵՌԱՒԱՆԵՐ, ՎԻՐԱՒՈՐՆԵՐ ԵՒ ՔԱՐՈՒՔԱՆԴ ԹԱՂԱՄԱՍԵՐ

—o—

Հազիւ երեսուն ժամ տեւեց վերջին հրադադարը ու կրկին քրիստոնեայ Պէյրութը եւ մանաւանդ՝ էշրէֆիէ կրակի տակ են եւ օտար մամուլի թղթակիցները կը վկայեն թէ ինչ որ կը կատարուի այսօր, չի բաղդատուիր Ցուլիսի վերջին ամրակոծութիւններուն հետ։ Երկուշաբթի առաւօտ Ֆրանս – էնթէռվի թղթակիցը կը վկայէր թէ ահաւոր պատկեր մը կը պարզէ էշրէֆիէ, ուր ամբողջ չէնքեր փլած են քանի մը սուրիական խաղաղապահ ուժեր հազարաւոր հրադադարներու տակ թաղած են չրջանը եւ հրադադարները զորս կը գործածեն 240 միլիմեթր տրամագիծ ունին ինչ որ գաղափար մը կուտայ թէ ինչ տարողութիւն ունի կատարուածը։ 2000 յարկաբաժին քարուքանդ եղած են եւ ամբակոծութիւնը կը շարունակուի, թնդանօթները չեն լռեր, կը խօսուի 300 մեռեալի մասին։ Որոշ թաղեր այն տպաւորութիւնը կը թողուն թէ երկրաշարժ պատահած է։ Մինչ ժողովուրդը կը տառապի, պատասխանատուները իրտրու վրայ կը ձգեն նախայարձակումի պատասխանատուութիւնը։ Սուրիացիներուն համար ամէն ինչ սկսած է Ուրբաթ Շաբաթի վերջնագիրով։ Նախկին նախագահը կը պահանջէր նախագահ Սարգիսէն որ վերջնական դիրք ճշդէ արաբ խաղաղապահ ուժերու Լիբանան մնալու չրջանին երկարաձգման մասին (ծանօթ է որ պայմանաժամը կը վերջանայ Հոկտ. 26ին)։ Այս է (եղեր) որ անընդունելի նկատուեր է Դամասկոսի կողմէ։ Բայց Սարգիսի պնդումներուն վրայ նախագահ Ասատ համաձայնած էր կրակը դադրեցնելու եւ Ֆալանժն ալ (Ճեմայէլ) ընդունած էր։ Քանի մը ժամ ետք սակայն քրիստոնեայ քաղաքագօրքերու հրամանատարութիւնը կ'որոշէր պաշտպանողականէն յարձակողականի անցնիլ։ Շամուն – անցիլող – քին, վերջերս, յատկանշական մուտք գործեց այս շրջագիծէն ներս։ Աթիկա մտահոգութիւն պատճառեց Մոսկուայի, քանի Աթէնք միշտ յիշեցուցած է, թէ կ'ուզէ ամրապնդել եւ գործնական դարձնել Պալքաններուն մէջ՝ առանձնացնելով Պուլկարիան։ Ջմռռնանք որ փետրուար

ՎԱԽՃԱՆԱԿԸ ՉԻ ՄՈՌԱՆԱ

Ինչպես ամեն տարի, այնպես էլ այս տարի Վարդանանց տոնի նախորդ օրերին Ազգային Ժողովի շենքի առջև հավաքվեցին հազարավոր ուսանողներ, որոնք պահանջում էին, որ Ազգային Ժողովը հրաժարվի Ռուսաստանի հետ կնքված նոր պայմանագրից։ Ուսանողները ցույց էին տալիս, որ Ռուսաստանի հետ կնքված նոր պայմանագրի հոդվածները ոչ միայն չեն համապատասխանում Հայաստանի ազգային շահերին, այլև ուղղակի վնասակար են հայ ժողովրդի համար։

Ուսանողների պահանջները ներկայացնելու համար ներս մտան ուսանողների ներկայացուցիչները։ Նրանք ներկայացրին ուսանողների պահանջները։ Ներկայացուցիչները հայտնեցին, որ ուսանողները չեն հեռանա, մինչև չստանան պատասխան։

Ներկայացուցիչները դուրս եկան։ Ուսանողները սպասում էին։ Ներկայացուցիչները նորից ներս մտան և հայտնեցին, որ Ազգային Ժողովը չի ընդունում ուսանողների պահանջները։

Ուսանողները հրաժարվեցին հեռանալ։ Նրանք սկսեցին երգել հայրենասիրական երգեր։ Ներկայացուցիչները նորից դուրս եկան։ Նրանք հայտնեցին, որ Ազգային Ժողովը հրաժարվում է ընդունել

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐՈՂՆԵՐԸ

ԵՐԿՈՒՍ ՊԱՆ

ՀԱՅԿԱԿ ՓՇՄԱՐԻՏ

2.

Տիսպոտիսի տաճառատաս ՀԵՌ-
ՅԵՄԵՆ ի արեւելք Տիգրիսէ: Հ
ՅԵՄԵՆ ի հարաւ-արեւելք Ամիտէ: Ամիտ
կամ Տիգրանակերտ կը գտնուի Տիգրիսի
ձախ ափին վրայ, Տիգրանակերտի
եւ Տիարբեքիրի միջեւ: Ամիտ
ՀԵՌՅԵՄԵՆ ի հարաւ-արեւելք կը
գտնուի Ամիտէ 40 քմ. հեռաւորութեան
վրայ: Ամիտ ՀԵՌՅԵՄԵՆ ի հիւսիս-
արեւելք կը

Տիկին Նոյեմի Սրապիոն Էլմաեան (ծնեալ Պահրի), Օր. Ալին Էլմաեան դուստրը, Օր. Մաւլէն Էլմաեան, քոյրը, ինչպէս նաեւ Էլմաեան, Պահրի եւ Դաւիթեան ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն

ՍՐԱՊԻՈՆ ԷԼՄԱԵԱՆԻ
Ճարտարագէտ

մահը, որ պատահեցաւ 80 տարեկանին, Կիբրակի, Սեպտ. 24, 1978ին, Պուլոնեի մէջ:

Ծուղարկաւորութեան արարողութիւնը տեղի ունեցաւ Ս. Ծովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցին, 15 Ռիւ Ժան Կուժոն, Փարիզ 8րդ, Երկուշաբթի Հոկտ. 2 ժամը 14ին:
2, Bld. Jean-Jaurès
92100 Boulogne - Billancourt.

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Իմի.— Տէր եւ Տիկին Սարգիս Եղիազարեան, Տիկին Շաքէ Շերպէթճեանի մահուան տխուր առթիւ փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն 10 տոլար Իսիի Կապ. Խաչին եւ 10 տոլար «Ծառաջ» օրաթերթի բարգաւաճման (ստանալ «Ծառաջ»էն):

×

Տիկին Արշալոյս Սարգիսեան իր ամուսնոյն՝ Հրաչ Սարգիսեանի մահուան 24րդ տարելիցին ի յիշատակ 200 Ֆր. կը նուիրէ Անթիլիաս Հանգստեան տան (ստանալ «Ծառաջ»էն) եւ 50 Ֆր. «Ծառաջ»ին:

×

Ժանթիճի.— Պ. Շաւարշ Հազարապետեան 100 Ֆր. կը նուիրէ «Ծառաջ»ին իր քրոջ մահուան առթիւ:

Sous l'égide de l'Association des Anciens Elèves de l'Ecole Essayan

ENSEIGNEMENT de l'ARMENIEN au LYCÉE CHAPTAL

45 Bd. des Batignolles, métro: Rome
Tous les Mercredis de 19 à 21 h.
Cours du soir pour adultes
à partir de 16 ans
Initiation et perfectionnement
préparation au Bac
Méthode intensive
Professeur : H. KALFAYAN
Inscription :
ASSOCIATION PHILOTECHNIQUE
47, Rue Saint-André des Arts
75006 Paris
les Mercredis : 14-16 h., les Lundis et Vendredis : 17-19 h.
Tél. : 326-48-28
Droit d'inscription : 50 Fs.
Participation aux frais : 100 Fr.
(à payer à l'Association Essayan)
Ouverture des cours :
Mercredi le 4 Octobre

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որբեբերու Օգնութեան Մարմինի տարեկան մեծ պարահանդէսը ԿԻՐԱԿԻ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 3ԻՆ, ի նպաստ հայ վարժարաններու:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Սարգիս Գըլըճեանի մահուան առթիւ, Օր. Թիմի Այեան 100 Ֆր. կը նուիրէ «Ծառաջ»ին:

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը 100 Ֆր. կը նուիրէ «Ծառաջ»ին Տիկին Շալճեանի (ծնեալ Ծորիկեան) մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պոմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.-

Տիկ. Լուսին Պատոյեանի թաղման առթիւ Պր. Կուրտիկեան 100, Պր. Ժան Թէրզեան 200, Նուպար եւ Ասատուր Մարզուանեան եղբայրներ 50, Տիկ. Սիրվարդ Պատոյեան 30, Տէր ողորմեայի առթիւ Տիկ. Անահիտ Ազարեան 50, Երիցուհի Փայլակեան եւ Տատեան ընտանիք 100ական, Տիկ. Աստղիկ Փափազեան 50, ոմն 10, Տիկ. Սիմոնեան Վիոլէթ 50, Պր. Սիմոնեան Ստեփան 50, Պր. Յակոբ Պապիկեան 10, Տիկ. Վերգին Աթէչեանի թաղման առթիւ Տէր եւ Տիկ. Կ. Փօլատեան, Մարկոսեան ընտանիք, Տէմիրճեան ընտանիք 100ական, Զէօրքէզեան ընտանիք, Տէր եւ Տիկ. Լեւոն Օհանեան 50ական, Քրթիկեան ընտանիք 40: Մարտիրոս Զաւիկեանի թաղման առթիւ Տէր եւ Տիկ. Գրիգոր Համբարձումեան, Պր եւ Նովք Ղազարեան 20ական Ֆր.:

Mo BONNE-NOUVELLE
Salle 100 m2 ss. aménagé
Restaurant RUSSE
Convient pr. toutes spécialités
belle installation, chambre froide, cave à vins.
FONDS BAIL NEUF
Px. 500.000 F, possibilité Murs.
Tél. : Après 14 h. 236-27-26

ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ

Մանկանց երգչախումբ եւ դասընթացք

Մարսէյլի Ս. Սահակ - Մեսրոպ Մայր եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Սահակ – Մեսրոպ երգչախումբի կողքին հաստատուած է նաեւ մանկանց երգչախումբ մը ղեկավարութեամբ՝ Պ. Խաչիկ Եըմազեանի: Սոյն երգչախումբին համար անդամ կ'ընդունուին 9 - 15 տարեկան երկուսեռ երախաներ:

Ձրճանագրութիւնները կատարել եկեղեցւոյ քարտուղարութեան մօտ ամէն օր ժամը 9 – 17ի միջեւ:

Փորձերը կը սկսին Սեպ. 20ին եւ տեղի կ'ունենան Շաբաթ օրերը ժամը 16ի 18ի միջեւ, եկեղեցւոյս մշակութային տան մէջ:

Բաց աստի Շաբաթ օրերը կը տրուին քրիստոնէական դասեր երախաներուն, ինչպէս նաեւ հայերէն դասեր երկսեռ եւ ամէն տարիքի փափաքողներուն:

Դիմել քարտուղարութեան, հեռաձայն՝ 77 - 84 - 70

Restaurant
LA CAPPADOCE
3, rue Marivaux (derrière l'Opéra Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65
ouvert tous les jours midi et soir sauf lundi

présente

son mini-spectacle

avec Marten Yorgantz et Norayr

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՅՈՒՇԻ ԵՐԵԿՈՑ ՄԸ

կը կազմակերպէ

ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆԻ

յիշատակին

կը նախագահէ Զ. Մ. ՈՐԲՈՒՆԻ

կը խօսին՝
Փրոֆ. Գ. ԱԼԵՔՍԱՆԵԱՆ
Ծ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ, Տ. ՊԱԼԵԱՆ

Ուրբաթ, Հոկտ. 6ին, ժամը 20·30ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան Ալէք Մանուկեան մշակութային կեդրոնի սրահը՝
118, Rue de Courcelles — 75017 Paris
(Métro Courcelles)

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԱՌՆՈՒՎԻԼ

ՎԱՐԱԳԱՅՑ Ս. ԽԱՉ

ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԻՒՆ եւ ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Կիբրակի, Հոկտ. 8, Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ կը կատարուի հանդիսաւոր պատարագ, եկեղեցւոյ անուան տօնախմբութեան առթիւ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ
ԳԻՒՏ ԵՊԻՍԿ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ

Երգեցողութիւնք կը կատարուին եկեղեցւոյ երգչախումբին կողմէ, առաջնորդութեամբ Պ. Տէվէճեանի եւ ընկերակցութեամբ երգէոնի:

Ցաւարտ պատարագի կը կատարուի աւանդական մատաղի օրհնութիւն եւ հոգեհանգստեան պաշտօն, եկեղեցւոյ վախճանեալ հոգեւոր հովիւներու, հոգաբարձուներու եւ սատարողաց յիշատակին:

Մատաղի մասնակցիլ վախճաքողներէն կը խնդրուի դիմել եկեղեցւոյ հովիւին եւ Հոգաբարձութեան անդամներուն:

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9·30ին, պատարագ 10·30ին:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ԿՐԸՆՈՂԸ

Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտ. 4, Շորեքշաբթի առաւօտ ժամը 9ին:

Արձանագրութիւնները տեղւոյն վրայ:

×

ՎԻԼՆ

Կապոյտ Խաչի դպրոցին տարեշրջանի դասերը կը սկսին Հոկտ. 7, Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 14էն 16·30, Գասպար Իփէկեան ակումբին մէջ, 40 Ռիւ Վիքթոր Ճօժիէ:

×

ՍԻՆ ԼՈՒ — ՄԱՐՍԷՅԼ

Հայերէնի դասընթացքները կը վերսկսին հետեւեալ յայտագրով.

— Շորեքշաբթի առաւօտները՝ 6էն 12 տարեկաններուն:

— Հինգշաբթի երեկոները մեծերուն համար:

Կը դասաւանդէ Շահան Քհնյ. Տէտէեան

Արձանագրութիւնները յառաջիկայ Շորեքշաբթի Հոկտ. 4ին եւ Հինգշաբթի Հոկտ. 5ին:

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը ընկերուհի ԱՐԱՔՍԻ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆԻ փարիզ այցելութեան առթիւ թէյասեղան մը կազմակերպած է Կիբրակի, Հոկտ. 8, կէսօրէ ետք ժամը 16ին Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տունը, 17 Ռիւ Պլէօ, մէթրօ Քաստէ:

Կը հրաւիրուին անդամուհիներն ու համակիրները:

AVEC LE CONCOURS DE
AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages
JACQUES CHELELEKIAN vous propose
au départ de MARSEILLE
des VOYAGES-ARMENIE

MOSCOU - EREVAN

2 jours	12 jours
Départ	Retour
VENDREDI 20 OCTOBRE 78	JEUDI 02 NOVEMBRE 78

Noël et Jour de l'An

VENDREDI 29 DECEMBRE 78	JEUDI 11 JANVIER 79

Renseignements et réservations
Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12
et toutes agences HAVAS-VOYAGES de France
Org. Lic. 97

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
4
MERCREDI
4 OCTOBRE
1978

LE NUMERO 1,80 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 230 Ֆ· Վեցամսեայ 125 Ֆ·
Արտասահման Տար· 260 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 80

ՀԱՐՔ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·220 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 54e ANNÉE — N° 14.220

ՊԷՅՐՈՒԹ ՌՈՒՄԲԵՐՈՒ ՏԱՐԱՓԻՆ ՏԱԿ

120 ՄԵՌԵԱԼ (4 ՀԱՑ) ՀԱՐԻՒՐԱՒՈՐ ՎԻՐԱՒՈՐՆԵՐ

ՀԱՑԿ. ԹԱՂԵՐԸ ՎՆԱՍ ՉԵՆ ԿՐԱԾ

*Ամէն անգամ որ ռումբերու նոր տարափ մը կը տեղայ Պէյրութի վրայ, կը կրկնուի նոյն բառը՝ անվախընթացք: Ու մարդ կը խորհի սարսուռով թէ ո՞ւր կրնայ հասնիլ տակաւին այս « անվախընթացը », դեռ ի՞նչ մրցանիշ կարելի է գոտրել: Արեւմտեան մամուլը կը շարունակէ հոգեյոհ խօսքերով իր վրդովմունքը յայտնել եւ երկուշաբթիէն ետքի փարիզեան օրաթերթերը իրենց « առաջինը » կը նուիրէին այն չարչարանքին զոր կը կրէ ամբողջ ժողովուրդ մը եւ յանուն ինչի՞: Մանաւանդ երկուշաբթի իրիկուն իր քրոնիքը կը խորագրէր· « Դողդոջան » եւ կը վերլուծէր կացութիւնը, բացատրութիւն մը գտնելու համար: Զանազան վարկածներ կան ան՛չուշտ: Շատ տրամաբանական չի թուիր, Մանուկ աշխատակցին համար, որ քրիստոնեայ քաղաքագործերը զրգռած ըլլան: Արդարեւ ինչո՞ւ քրիստոնեայ թաղերը զոհեն սուրիական հրթռուններուն: Կ'ըսուի թէ զրպարտաճառը կրնայ ըլլալ որ իսրայէլ մէջամտէ, բայց այդ ալ հանրական չի թուիր, անմիջականին համար: Ուրիշ բացատրութիւն մը աւելի հանրական կը թուի եւ այդ պարագային քիչ մը աւելի կը հաստատէ, եթէ հարկ էր, քաղաքականութեան ապաքարոյ բնոյթը: Արդարեւ, կ'ըսուի թէ Սուրիա միանգամ ընդմիշտ կ'ուզէ վերջ տալ քրիստոնեաներու դիմադրութեան այն պահին երբ Գարթըը միջազգային ժողով կ'առաջարկէ: Եւ ուրեմն այն տպաւորութիւնը կը ծագի որ Ասատինկթըն աչք կը գոցէ, չզղայնացնելու համար Սուրիան, որ մաս կը կազմէ Քէմփ Տէյվիտի համաձայնագրերու դէմ գոյացած վճռական ճակատին: Այսինքն թող ինչ կ'ուզէ ընէ Լիբանանի մէջ: « Գայթակղեցուցիչ » կարգադրութիւն մը, անշուշտ, ինչպէս կ'որակէ Լը Մոնթ, որ սակայն հող կը գտնէ երբ նկատի առնուի նաեւ թէ նախագահ Ասատ, ոչ մէկ կարեւորութիւն տուած է նախագահ Սարգիսի կրկնակի դիմումներուն հետը տեսնուելու համար եւ ընդհակառակն ճամբայ ելած է դէպի Արեւելեան Գերմանիա եւ Մոսկուա:

Ամէն պարագայի մէջ ոչ մէկ բան կ'արդարացնէ ինչ որ կը պատահի, ոչ իսկ քրիստոնեաներու այնքան ալ « անմեղ » չըլլալը:

×

Երեքշաբթի առտու հեռաձայնով կըրցանք խօսիլ Գարեգին Ա. Յովսէփեան Կաթողիկոսին հետ, որ յայտնեց թէ երկուշաբթի օրուան 60 մեռեալներուն մէջ կան չորս Հայեր (էշրէֆիէ): Մեծ վախ կայ որ հայկ. թաղերը վնասուէին երբ երկուշաբթի դիշեր ռումբեր ինկած են Համուրին վրայ բայց բարեբախտաբար բան մը չէ պատահած: Պէտք է մասնաւորապէս չեշտել թէ հայ երիտասարդները բացառիկ փութկոտութեամբ կը հասնին ամէն կողմ, երբ հրդեհ մը կը ծագի կամ չէնք մը փլի: Վիրաւորներու մէջ ալ կան քանի մը Հայեր բայց բոլոր հայկ. հաստատութիւնները ոչ մէկ վնաս կրած են: Էշրէֆիէի մէջ, չաուեր աւելի քան 24 ժամ մնացած են ապաստարանի մէջ: Ելեկտրականութիւն չկայ եւ հեռաձայնային ներքին կապերն ալ լաւ չեն բանիր: Ընդհանուր ձեւով անորոշութեան մթնոլորտ մը կը տիրէ:

Գարեգին Բ. Աթոռակից Կաթողիկոսը յայտնեց նաեւ թէ զպրեվանքը եւ աշակերտները մինչ Պիքֆայա են, մինչ Մորէն Կաթողիկոսին հետ, իրենք վերադարձած են Անթիլիաս: Բոլորովին անորոշ է նաեւ հայկ. զպրոցներու վերաբոլոր հարցը: Ե՞րբ կրնան բացուիլ: կարելի չէ ըսել:

Այս առթիւ Գարեգին Բ. հաղորդեց նաեւ թէ Մորէն Կաթողիկոսի եւ իր կողմէ ցաւակցական հեռագիր մը ղրկուած է Վատիկանի դիւանապետին՝ կարդինալ Վիյօ, հետեւեալ բովանդակութեամբ.— Խորապէս յուզուած անսպասելի մահուամբ Ցովհ· — Պօղոս Ա·ի կը հայցենք բարեգութ Աստուծմէ, որ իր հոգւոյն շնորհէ երկնային խաղաղութիւն: Կ'ա՛ղօթենք առ Աստուած որ հռոմէական կաթողիկէ եկեղեցին պահէ իր օրհնու՛թեան եւ հայրախնամ սիրոյն ներքեւ: Թող բարի հովիւը ձեզ առաջնորդէ ընտրելու համար յաջորդը՝ օժտուած իմաստութեամբ: Աղօթեցէ՛ք մեզի համար այս տագնապալի կացութեան մէջ Լիբանանէն ներս »:

×

Երեքշաբթի առտու փարիզի ձայնասփիւռի վերջին լուրերու համաձայն մեռեալներու թիւը չատ աւելի մեծ է եւ ոչ թէ 60, այլ 120 մեռեալ եւ 600 վիրաւոր կայ: Պէյրութի թղթակիցը կ'ըսէր նոյնիսկ թէ էշրէֆիէի աւերակներուն մէջ, մարդ կը զարմանայ երբ ողջերու կը հանդիպի:

Նախագահ Սարգիս երկուշաբթի օր ճառ մը կը խօսէր եւ կը յայտնէր թէ նոր կառավարութիւն մը պիտի կազմէ: Բայց ի՞նչ կառավարելու համար: Երկուշաբթի իրիկուն նախկին նախագահ՝ Շամուն Ֆրանս — Լիթֆէռէն չէր վարաներ նոյն անգիջողութիւնը ցոյց տալ եւ ըսել նոյնիսկ թէ նման ճառ մը խօսելէ առաջ, Սարգիսին կը մնայ քաշուիլ: Ձիշդ է որ Սարգիս կը յայտնէր նաեւ թէ ապահովութեան ծրագիր մը պիտի պատրաստէ, ինչ որ քիչ մը հեգնական բնոյթ ունի երբ հազարաւոր հրթռուններ կը տեղան նոյն ատեն: Հիւանդանոցներն իսկ խնայուած չեն: Ամերիկացի լրագրող մը կ'ըսէ « Հինգ տարի Վիէթնամ էի, Հիւէ էի, Սայկոն թեթի յարձակման ատեն, երբեք նման ահաբեկութիւն չեմ տեսած: Բառամթերքն իսկ մաշած է, կ'ըսէ Մ'աթէնի թղթակիցը, 40 ամիս պատերազմէ ետք, Լիբանանի մէջ:

Ի վերջոյ, բուն հարցը միայն մէկ է՝ ո՞վ շահ ունի որ Լիբանան մեռնի:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔ սափրիչ մըն է, 28 տարեկան Սէնէր Վէյլիթ որ սպաննած է Ասարիոյ դեսպանին կինն ու աղջիկը: Տիկին Լառւպէ, 55 տարեկան եւ աղջիկը՝ 30, յարձակումի ենթարկուած էին Իզմիրի մօտ, ծովափը: Թուրքը հրացանն ի ձեռին, փորձած է բռնաբարել երիտասարդ կինը, որ բուռն կերպով դիմադրած է մինչ մայրը՝ օգնութիւն կը պոռար: Այն ատեն երկուքին վրայ կրակ բացած է: Զերբակալուելուն պէս խոստովանած է ոճիրը: Ամուսնացած է եւ մէկ երախայի հայր:

ՊԱՊԻՆ յիշատակին հոգեհանդիստ կատարուեցաւ Երկուշաբթի իրիկուն Նոթր-Տամ, ի ներկայութեան Հանրապետութեան Նախագահին, ժողովներու նախագահներուն, նախարարներուն, հոգեւորականներու եւայլն: Կը պատարագէր կարդինալ Ֆ· Մարթի, որ նաեւ ոգեկոչեց Ցովհ·-Պօղոսի յիշատակը: Դուրսը՝ երիտասարդ Լիբանանցիներ ցոյց մը ըրին « Փրկեցէ՛ք Լիբանանը »:

ԵՐԿԱԹՈՒՂիի ուղեվարներու գործադուլը բաւական զգալի էր Երկուշաբթի եւ Երեքշաբթի: Ընդհանուր ձեւով ընդհ· երեքշաբթին միայն 25 առ հարիւրը ապահովուած էր: Բողոքը միայն աշխատավարձի յաւելման համար չէ այլ մանաւանդ՝ նոր ժամանակացոյցերու դէմ է:

ԹՂԹԱՏԱՐի գործադուլի զանազան չարժումներ արդէն բաւական խանգարած էին սպասարկութիւնը անցեալ Ուրբաթէն, քանի Լիոնի եւ Փոնթուազի կեդրոններու մէջ աշխատանքը դադրած է եւ հարիւր հազարաւոր նամակ ու թերթ դիզուած կը մնան: Երեքշաբթի օր ալ 24 ժամուան գործադուլ մը կար Փարիզ: Նոյն օրը թաղումը կը կատարուէր այն ցրուիչին որ դաշնահարուած էր անցեալ շաբթու Պելվիլ: Նախարարը՝ Սեգա կը խոստանայ ապահովութեան միջոցները ամրապնդել:

ԹԵՀՐԱՆի մէջ, Հոկտ· 1ին գործադուլը բաւական զգալի ձեւով գործադրուած է: Հրահանգուած էր բոքոթլու համար իրաքեան կառավարութեան ձեռք առած կղզիացման միջոցներուն Այաթոլա Խոմէյնիի դէմ: Ութ այլ քաղաքներ ալ հետեւած էին չարժումին: Միւս կողմէ կառավարութիւնը յայտնած է թէ արտասահման գտնուող « բոլոր Պարսիկ »ները կրնան վերադառնալ: Ռասթախիզ կուսակցութիւնն ալ, որ քաղաքական միակ պաշտօնական կազմակերպութիւնն է Պարսկաստանի մէջ, որոշած է ինքզինքը լուծել:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱԽՕՍ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Սեպտ· 26-28)

ՄԵԾԱՐԱՆՔ ԱԿԱԴ· Վ· ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻՆ ՄԷՋ

Հայաստանի Ակադեմիային մէջ տեղի ունեցած է Վիկտոր Համբարձումեանի նուիրուած մեծարանքի հանդիսութիւն մը, հայ գիտնականին ծննդեան 70ամեակին առթիւ: Ներկայ եղած են Հայաստանի Համայնավար կուսակցութեան կեդր· կոմիտէի Ա· քարտուղարը՝ կարէն Դեմիրճեան, վարչապետ Ֆադէյ Սարգսեան, կուսակցական եւ կառավարական ղեկավար դէմքեր, Մոր·հ· Մխիթեան Ակադեմիայի նախագահը՝ Ա· Ալեքսանդրով, Մոր·հ· Մխիթեան հիւլէական ուժի օգտագործման պետական կոմիտէի նախագահը՝ Ա· Պետրոսեանց, խորհրդային երկիրներու ակադեմիաներու ներկայացուցիչները եւ անուանի գիտնականներ: Առաջին խօսք առնողը եղած է կարէն Դեմիրճեան որ ներկայացուցած է հայ գիտնականին վաստակը եւ դերը գիտութեան զարգացման մէջ եւ այս՝ միջազգային չափանիշով: Ապա խօսք առած են Ակադ· Անատոլի Ալեքսանդրով, Վրաստանի Ակադեմիայի նախագահը՝ Ե· Խարաձէ, Կիրգիզիոյ Ակադեմիայի նախագահը՝ Կ· Կարակէյեւ, Ազրբեջանի Ակադեմիայի փոխ նախագահը՝ Հ· Սուլթանով, Էստոնիայի Ակադեմիայի նախագահը՝ Կ· Ռեեռնէ, Տալլին քաղաքապետ Երկուշաբթի իրիկուն Նոթր-Տամ, ի ներկայութեան Հանրապետութեան Նախագահին, ժողովներու նախագահներուն, նախարարներուն, հոգեւորականներու եւայլն: Կը պատարագէր կարդինալ Ֆ· Մարթի, որ նաեւ ոգեկոչեց Ցովհ·-Պօղոսի յիշատակը: Դուրսը՝ երիտասարդ Լիբանանցիներ ցոյց մը ըրին « Փրկեցէ՛ք Լիբանանը »:

ԵՐԿԱԹՈՒՂիի ուղեվարներու գործադուլը բաւական զգալի էր Երկուշաբթի եւ Երեքշաբթի: Ընդհանուր ձեւով ընդհ· երեքշաբթին միայն 25 առ հարիւրը ապահովուած էր: Բողոքը միայն աշխատավարձի յաւելման համար չէ այլ մանաւանդ՝ նոր ժամանակացոյցերու դէմ է:

ԹՂԹԱՏԱՐի գործադուլի զանազան չարժումներ արդէն բաւական խանգարած էին սպասարկութիւնը անցեալ Ուրբաթէն, քանի Լիոնի եւ Փոնթուազի կեդրոններու մէջ աշխատանքը դադրած է եւ հարիւր հազարաւոր նամակ ու թերթ դիզուած կը մնան: Երեքշաբթի օր ալ 24 ժամուան գործադուլ մը կար Փարիզ: Նոյն օրը թաղումը կը կատարուէր այն ցրուիչին որ դաշնահարուած էր անցեալ շաբթու Պելվիլ: Նախարարը՝ Սեգա կը խոստանայ ապահովութեան միջոցները ամրապնդել:

ԹԵՀՐԱՆի մէջ, Հոկտ· 1ին գործադուլը բաւական զգալի ձեւով գործադրուած է: Հրահանգուած էր բոքոթլու համար իրաքեան կառավարութեան ձեռք առած կղզիացման միջոցներուն Այաթոլա Խոմէյնիի դէմ: Ութ այլ քաղաքներ ալ հետեւած էին չարժումին: Միւս կողմէ կառավարութիւնը յայտնած է թէ արտասահման գտնուող « բոլոր Պարսիկ »ները կրնան վերադառնալ: Ռասթախիզ կուսակցութիւնն ալ, որ քաղաքական միակ պաշտօնական կազմակերպութիւնն է Պարսկաստանի մէջ, որոշած է ինքզինքը լուծել:

ԱՐՄԱՐԱՏ

ՊԱՐՏՈՒԱԾ ԹԻՖԼիզի ԴԻՆԱՄՈՑԷՆ

Օի դէմ 3 կէտով Արարատ պարտուեցաւ Շաբաթ օր (Սեպտ· 30) Թիֆլիզի Դինամոյէն, այս վերջնոյն դաշտին վրայ:

կիստանի Ակադեմիայի փոխ փոխագահը՝ Ռ· Բարաթով, Ղազախստանի Ակադեմիայի քարտուղարը՝ Զ· Ախմետով եւ բազմաթիւ ակադեմականներ, որոնք վեր առած են Վիկտոր Համբարձումեանի ծառայութիւնները գիտութեան: Հայաստանի Ակադեմիայի փոխ նախագահը՝ Էդ· Միրզաբէկեան, կարդացած է հայ գիտնականներու ուղերձը: Վերջին խօսողը եղած է յոբելեարը՝ որ շնորհակալութիւն յայտնած է իրեն հանդէպ ցոյց տրուած զգացումներուն եւ գնահատական արտայայտութիւններուն համար:

×

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՑՈՑՆ ԴԵՍՊԱՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Երեւան այցելած է Ցունաստանի Մոսկուայի դեսպանը Պետրոս Կալոզերաքի: Հայաստանի փոխ - վարչապետ Ալեքսան Կիրակոսեանի հետ ունեցած հանդիպումի ընթացքին յայտնած է իր ուրախութիւնը որ երկրորդ անգամ ըլլալով կ'այցելէ Հայաստան ու ականատես կ'ըլլայ անոր նոր նուաճումներուն եւ հին մշակոյթին մօտէն ծանօթանալու առիթը կ'ունենայ· մշակոյթ մը, որուն նկատմամբ մեծ հետաքրքրութիւն ցոյց կուտայ ամբողջ աշխարհը եւ անոր վկայութիւնն էր նաեւ հայ արուեստին նուիրուած միջազգային Բ· Սիմպոզիումի գումարումը Երեւանի մէջ:

×

ԱՐԹիկի ՊԵՂՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ԱՐԴիՒՆՔՆԵՐԸ

Երեւանի համալսարանի հնախուզական խումբը վերադարձած է Արթիկի շրջանէն, ուր զացած էր պեղումներ կատարելու: Հառիճի հնադարեան ամրոցին մէջ յայտնաբերուած տաճարի համալիրոյթի փլատակներէն հնախոյզները հանած են գորտի տուփէ արձան մը, ինչպէս նաեւ բազին եւ պաշտամունքի առարկաներ՝ կուռքերու քարէ արձաններ: Հայաստանի հին բնակիչներու մօտ գորտի պաշտամունքը կապուած է պտղաբերութեան եւ անձրեւաբերութեան հետ, ըստ խումբին ղեկավարը՝ պատմաբան Թ· Խաչատրեան, որ Երեւանի համալսարանի հնագիտութեան եւ ազգագրութեան ամպիոնի վարիչն է: Գտնուած իրերը պատկերացում մը կուտան մեր նախնիքներու հաւատալիքներու, առօրեային եւ կենցաղի մասին: Տաճարին մօտերը յայտնաբերուած արհեստանոցը (Ն· Ք· 3րդ հազարամեակ), ուր պատրաստուած են զարդարանքի առարկաներ, դիտական մեծ հետաքրքրութիւն կը ներկայացնէ: Արհեստանոցին քարէ վառարանը՝ օդանցքով եւ կաւէ խողովակներով կը վկայէ հայկ· բարձրաւանդակին մէջ արհեստներու զարգացած ըլլալու մասին: Հնախոյզներու խումբը 1966էն ի վեր պեղումներ կը կատարէ Հառիճ պիւղի շրջակայքը, ուր յայտնաբերուած է 12 հեկտար տարածութիւն զբաւած Հառիճի հնագոյն ամրոցը, որ ծովու մակերեւոյթէն 2510 մեթր բարձրութեան վրայ կը գտնուի: Ամրոցին մէջ գտնուած նիւթերը (խեցի, քարէ, պրոնզէ եւ մետաղէ առարկաներ) կը վերաբերին Ն· Ք· Գ·-Ա· հազարամեակներուն: Խումբը կը շարունակէ պեղումները:

ԱՐՊԱՏԱԿԱՆԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂԹԸ

Արեւելեան Հայաստան, պարսկական տիրապետութեան շրջանին, բնակչու – թեան ազգային դիմագիծի հիմնական փոփոխութեան կ'ենթարկուի: Վաչկա – տուն ցեղեր կը հաստատուին հայաբնակ շրջաններուն մէջ: Սարտարներուն քա – ղաքականութիւնը կ'ըլլայ սահմաններուն մերձ տեղաւորել Թուրք – Թաթար քոչ – ուոր ցեղեր, իբրեւ հաւատարիմ տարր: Բոնի գաղթերը, որոնցմէ ամէնէն մեծը կը մնայ իր տարողութեամբ, Շահ Աբա – սի պարտադիր տեղահանութիւնը՝ կ'ա – մայցնեն հայկական հաղերը: Ցայտուն կը մնայ հետեւեալ իրողութիւնը.– Արե – ւելեան Հայաստան Ռուսիոյ կցուելէն ա – ռաջ ունէր 168·155 բնակիչ, որուն 11|1 հազար 850ը կամ 66,2 տոկոսը կը ներ – կայացնէր մահմետական զանգուածը, 57·305ը կամ 33,8 տոկոսը Հայ էր:

Հայաստանի հողերուն հայացումը, ինչպէս յետագային Հանրապետութեան շրջանին, կը դառնայ գլխաւոր առաջադ – րութիւնը օրուան հայ գործիչներուն: Ներսէս Աշտարակեցի, որ դեռ միամտա – բար կը հաւատար հայկական ինքնավար Պետութեան մը հաստատումին՝ համա – ձայն Ռուսերուն խոստումին, կը թե – լադրէ.— « Այնուամենայնիւ զոր մեխ գիտեմ, ոչ անդէպ համարիմ յայտնել. զի փրկութիւն հայրենեաց Հայաստանի յայնժամ եղիցի ապահով, յորժամ բազ – մասցին ի Հայաստան ի գաւառս Արա – րատեան, ի Նախիջեւան, ի Փայտակարան եւ յամենայն եզերս սահմանաց այսոցիկ ազգ Հայոց »: Ռուսիա, իր կարգին, կը շահագրգռուի գրաւեալ հողերուն վերա – կենդանացումով: Բայց իրերամերժ կը դառնան նպատակները: Եթէ Հայերուն համար Արեւելեան Հայաստանի հայա – ցումը կենսական կը նկատուի, անդին Ռուսիոյ համար այդ կենդանացումն եւ ապահովութիւնը կը կապուի ռուս տար – բին դերակշիռ ներկայութեան: Տեսակ մը ռուսացում գրաւուած հողերու: Այս – պէս, Ռուսիա նախ կը ծրագրէ Ուկրա – նիայէն 20·000 ընտանիք՝ 80·000 Կոզակ բնակեցնել հայկական հողերուն վրայ: Բարեբախտաբար, ծրագիրին իրականա – ցումը կը կարօտի մեծ ծախքերու եւ եր – կար ժամանակի, որով գործադրութիւնը կը յետաձգուի մինչեւ ԺԹ. դարուն 40-ական թուականները:

Կոզակներ հաստատելու նախագիծին հակառակ, Խաչատուր Լազարեան, Ալեք – սանդր Խուզաբաշեան եւ Կոստանդին Ար – զութեան 1828ի սկիզբները ռուսական արքունիքին կը ներկայացնեն նախագիծ մը: Վերստին կ'արծարծուի Ռուսիոյ հո – վանաւորութեան տակ անկախ Հայաստան հիմնելու եւ Արեւելեան Հայաստանը Հա – յերով լեցնելու հարցը: Առաւելաբար Ներսէս Աշտարակեցիի ջանքերով, Եղիա – զար Լազարեանի գործօն մասնակցու – թեամբ եւ ռուս զրագէտ Ալ. Գրիբոյե – դովի օժանդակութեամբ կարելի կ'ըլլայ առանձին յօդուած մը ապահովել Թուրք – մենչայի 1828 Փետր. 10ի հաշտութեան դաշնագիրին մէջ: Ինդրոյ առարկայ յօդուածը՝ Թիւ 15, այնքան ալ ծանօթ չըլլալով, նպատակայարմար է ներկա – յացնել զայն.— « Նորին Մեծութիւն Շա – հը դրդուած իր տէրութիւնում խաղա – ղութիւնը վերականգնելու եւ իր հպա – տակներից այն ամէնը հեռացնելու բա – ղերար ու փրկարար մտադրութեամբ, ինչը կարող է Էլ աւելի մեծացնել պատե – րազմի բերած աղէտները, պատերազմ, որն այնքան յաջող աւարտուած է ոյժ պայմանագրով, Ադրբեջան (յմմ՝ Ատր – պատական) կոչուող մարզի բոլոր բնա – կիչներին եւ աստիճանաւորներին շնորհ – ւում է բացարձակ ու կատարեալ ներում: Նրանցից ոչ ոք, ինչ աստիճանակարգի էլ պատկանելիս լինի, չի կարող պատերազ – մի կամ ռուսական զօրքերի կողմից յիշ – եալ մարզի ժամանակաւոր գրաւման ըն – թացքում իր արտայայտած կարծիքնե – րի, արարմունքների կամ վարքի համար ենթարկուել հետապնդման, ինչպէս նաեւ վիրաւորանքի: Բացի դրանից, այդ աս – տիճանաւորներին եւ բնակիչներին կը տրուի, այսօրուանից հաշուած, միամեայ ժամանակամիջոց, որպէսզի նրանք իրենց ընտանիքներով հանդերձ կարողանան պարսկական մարզից ազատ անցնել ռու – սական մարզերը, որպէսզի կարողանան դուրս կրել եւ վաճառել իրենց շարժա – կան գոյքը, առանց հանդիպելու կառա – վարութեան կամ տեղական իշխանու – թիւնների կողմից յարուցուած որեւէ ար – գելքի: Այդ անձանց կողմից վաճառուող կամ դուրս տարուող գոյքի ու իրերը պէտք չէ ենթարկուեն որեւէ մաքսի կամ հարկի: Իսկ անշարժ գոյքի նկատմամբ սահմանուում է հնգամեայ ժամանակա – միջոց՝ այն վաճառելու կամ նրա վերա – բերեալ կամայական կարգադրութիւն ա – նելու համար: Այս ներումը, սակայն, չի տարածւում այն անձանց վրայ, որոնք մինչեւ միամեայ ժամանակամիջոցը լրա – նալը կը գործեն դատական պարտքի են – թակայ որեւէ յանցանք կամ ոճիր »: Ատրպատականի Հայութեան գաղթը ծայր կուտայ 1828ի գարնան եւ կը տեւէ մին – չեւ յաջորդ տարին: Առանցքը կը կազմէ Թաւրիզի, Մակուի, Խոյի, Ուրմիոյ, Ղարա – դաղի, Սալմաստի եւ քանի մը այլ վայ – րերու Հայութիւնը: Վիճակագրութիւն – ներուն այլազան պատկերին հետեւան – քով՝ գաղթականութեան թիւը 30·000էն մինչեւ 100·000 կը ներկայացուի ոմանց կողմէ: Նկատի կ'առնուին, սակայն, Լազարեանի եւ Աչտարակեցիի հաղորդած տուեալները: Առաջինը 8·000 – 8249 ըն – տանիք, այսինքն՝ 40·000 գաղթական կը ներկայացնէ: Երկրորդը գաղթող ընտա – նիքներուն թիւը 8·000 կը հաշուէ: 50 հազարի կը բարձրացնեն այս թիւը՝ ըն – տանիքներուն անդամներուն միջին թիւը հինգէն աւելի դասելով:

Գաղթը տեղի կ'ունենայ տաժանելի պայմաններուն մէջ: Տեղական իշխանու – թիւնները հարկ նկատուած օժանդակու – թիւնը կը ղլանան ոչ միայն տեղափոխու – թեան ընթացքին, այլեւ նոր բնակավայ – րերը հաստատուելէն եառք: Ցատկապէս չատ ծանր կացութեան կը մատնուին Ղարաբաղ, Նախիջեւան եւ Օրդուբադ գաղթող Հայերը: Մահմետական տարրը, Թուրք, պարսիկ կալուածատէրերը, կա – ռավարիչ նշանակուած խաներն ու բէ – կերը այլազան ճնշումներ ի գործ կը դնեն Հայերուն վրայ: Ռուս Ալ. Մարլինսկի, ականատես, կը գրէ.— « Ոսկէ սարեր խոստացան եւ նրանք շարժուեցին... ե – կան եւ չգտան հացի հատիկ, գլուխ դնե – լու տեղ, հիւղ՝ կեանքը պահպանելու համար: Ոչինչ չէր պատրաստուել: Նրանց տրուեցին կորստաբեր կլիմայ, անբերրի հող եւ դրա հետ աննշան դրամական օգ – նութիւն, այն էլ մի մասին »: Հազարա – տորներ կը մեռնին:

Պատկերիչ կ'ամբաստանէ Հայերը, թէ առանք կը գաղթեն ռուսական ոսկիէն շը – լուցած: Գնդ. Լազարեան կը պատասխա – նէ.— « Վստահում եմ ասել, որ դուք լցնելով ձեր ձեռք բերած երկրները... մի վաճառաշահ եւ աշխատասէր ժողովրդով, տէրութեան համար հարստութեան մի մեծ աղբիւր բաց արիք, որ ինչքան էլ մեծ ծախս արած լինի կառավարութիւնը ներ – գաղթողների վրայ, ինքը յաւելեան շահ ունի »:

1828 – 29ի ռուս - Թրքական պատերազ – մէն եառ, Ադրիանապոլսոյ Համաձայնա – գիրով (1829 Սեպտեմբեր 2), գլխաւորա – բար Էրզրումի, Կարսի եւ Բայազէդի փա – շայութիւններէն 14·044 ընտանիք կամ 90 հազարէն 100·000 հոգի կը գաղթէ եւ կը տեղաւորուի Հայկական Մարզ, Շորագ – եալի, Ծալկա, Ախալցխա: Զոյգ գաղթե – րուն հետեւանքով փոփոխութեան կ'են – թարկուի Արեւելեան Հայաստանի եւ Արդնկովկասի որոշ գաւառներուն ազգա – յին կազմը: Արեւելեան Հայաստանի մէջ Հայերը կը ներկայացնեն բնակչութեան 58,8 տոկոսը կամ 141·682 հոգի, մահմե – տականները՝ 42,2 տոկոսը կամ 99·460 հոգի:

ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ Բ. ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐ

Ամերիկեան զինուորական սպասարկու – թիւնը Ազգային Դիւանատան յանձնած է համաշխարհային Բ. Պատերազմին գաղտնի թղթածրարը: Պատերազմի չըր – ջանին սպասարկութիւնը այլազան միջոց – ներով երեւան հանած է գերման, ճափոն եւ այլ պատերազմող կողմերու գաղտնի ծածկագիրները, որոնց չնորհիւ Դաշնա – կից ները իւ չառաջադունէ լայն ծանօթու – թիւններ ձեռք ձգած են զինուորական գործողութիւններուն, պատերազմական վիճակին, եւ այլ չարակից հարցերուն ու կացութիւններուն մասին:

1940էն սկսեալ երեւան հանուած ծած – կագիրներուն համաձայն՝ ճափոն 1942ին եւ 1943ին մնայուն փորձեր կատարած է, որպէսզի Գերմանիա խաղաղութեան դաշ – նագիր մը կնքէ Մոր. Միութեան հետ եւ իր ամբողջ ուժը կեդրոնացնէ Անգլիոյ ու Մ. Նահանգներուն դէմ:

Ամէնէն չտահնչական, չըսելու հա – մար զօրաւոր ճնշումը կամ զիմումը կա – տարած է 1943ին, երբ Գերմանները տարի մը առաջ կորնդնելէ եառք Ստալինգրադի ճակատամարտը՝ սկսած են նահանջել արեւելեան ճակատէն: Սակայն հիթլէր հաղորդած է Գերմանիոյ ճափոնի դես – պանին, թէ պիտի չարունակուի պատե – րազմը Ռուսիոյ դէմ, որովհետեւ Գեր – մանիա պէտք ունի Ուկրանիոյ հացահա – տիկի դաշտերուն՝ կերակրելու համար իր զօրքերը: Հիթլէր միաժամանակ ունեցած է այն հաստատ համոզումը, թէ կրնայ պարտութեան մատնել Ռուսիան:

Հիթլէր երկու այլ առիթներով եւս, այս անգամ 1943 Օգոստոսին եւ Հոկտեմ – բերին, նախկինը՝ Ցուլիսին, յայտարա – րած է դեսպան Հիրոչի Օշիմայի, թէ գերման բանակը մատգրած է հիւծել ռուսական ուժերը եւ ապա անցնիլ հա – կայարձակումի՝ ապահովելով յաղթա – նակը: Կրկին ու կրկին Հիթլէր պիտի ուսած է դեսպանին, թէ Գերմանիա պէտք ունի Ուկրանիոյ հացահատիկին, որպէսզի չարունակէ պատերազմը երկու ճակատներուն վրայ:

Օշիմա առիթով մը ունեցած է այն տը – պաւորութիւնը, թէ Գերմանիա տրամա – պիր է առանձին հաշտութեան դաշնագիր մը կնքել Ռուսիոյ հետ: Հիթլէրի հետ իր ունեցած երրորդ հանդիպումէն ա – ռաջ, միշտ նոյն տարին, տեսնուած է Արտաքին նախարար Ռիպենթրոփի հետ եւ յայտարարած է այս վերջինոյն, թէ Փինլանտա՝ Գերմանիոյ դաշնակիցը, մը – տահոգ է, որովհետեւ կարգ մը չըսուկ – ներու համաձայն, Պերլին մտադիր է հաշտութեան եզր մը գտնելու Մոսկուայի հետ: Գերման Արտաքին նախարարը ըն – դունած է Օշիմայի առաջարկը, որ Ռուսիոյ հետ հաշտութեան բանակցութիւնները Գերմանիոյ կողմէ յանձնուին Հիթլէրի եւ Ռիպենթրոփի:

Ռուսիոյ դէմ պատերազմի մը ընթացքին Գերմանիա ունեցած է 4 մեծ յարձակում, որոնցմէ 3ը ուղղուած են Մոսկուայի վրայ, իսկ 4րդը՝ Լենինկրատի: Առաջին երեքը ձախողած են, իսկ 4րդը՝ Լենինկրատի դէմ, ձախողած է ձմրան պատճառով: Գերմանիա ունեցած է 4 մեծ պարտութիւն, որոնցմէ 3ը Ռուսիոյ դէմ եւ 1ը Ամերիկայի դէմ: Ռուսիոյ դէմ պարտութիւնները կրած է Ստալինգրատի, Քուրսքի եւ Ուկրանիոյ մէջ, իսկ Ամերիկայի դէմ՝ Միտուէյ կղզիի մօտ:

Գերման Արտաքին նախարարը ըն – դունած է Օշիմայի առաջարկը, որ Ռուսիոյ հետ հաշտութեան բանակցութիւնները Գերմանիոյ կողմէ յանձնուին Հիթլէրի եւ Ռիպենթրոփի: Ռիպենթրոփ ունեցած է 3 մեծ հանդիպում Ռուսիոյ արտաքին նախարար Մոլոտովի հետ, որոնցմէ 2ը Մոսկուայի մէջ եւ 1ը Պերլինի մէջ: Ռիպենթրոփ Մոլոտովի հետ ունեցած է նաեւ հեռաձայնական խօսակցութիւն մը: Ռիպենթրոփ Մոլոտովի հետ ունեցած է նաեւ հեռաձայնական խօսակցութիւն մը: Ռիպենթրոփ Մոլոտովի հետ ունեցած է նաեւ հեռաձայնական խօսակցութիւն մը:

ՀԱՅԿԱՆՈՑՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

1938

Յ. Գ.— Ալմաստի մէկ ձեռագիրը օրի – նակը գաղթած է արտասահման, Փարիզ: Կը մտադրեմ որ մակարոյծ փոփոխակներ (վարիանթ) չեղծանեն գործին հարազատ գեղեցկութիւնը: Բարեբախտաբար բնա – գիրը կը գտնուի Երեւանի պետական թանգարանը:

Հ. Թ.

(4 եւ վերջ)

ՀԻՆ ԷՋԵՐ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ՍՊԵՆԴԻԱՐԵԱՆ

Թաթուլ իշխանը կը ծանչէ իր յաղթու – թիւնը: Թմկայ տիրուհին խնջոյք կը սարքէ ուր դինին կը հոսի հեղեղի նման. կը մասնակէ ան առատ դինի բոլոր զօրականներուն, մինչեւ որ անոնք կ'իյ – նան անկենդան: Կը հանգչի Թըմուկ բեր – դը մեռելային լռութեան մէջ. անպաչա – պան է բերդը կնոջ դաւաճանութեամբ: Թաթուլ իշխանը երազին մէջ օձի մը գը – լուխը կը տեսնէ իր կուրծքին վրայ, կնոջը գլխուն տեղ:

Նաստիր շահը կը դրաւէ բերդը առանց կռիւի:

Յաղթութեան փառքով ու գինով հարբած Քրնած են բերդի ե'ւ զօրքերն ե'ւ տէր, Ու յաւխտեան էլ մընացին քընած, Դաւին անտեղեակ, ցաւին անտարբեր:

Նըստած է Շահը. ընդա առաջին

Ահա իրիկուան էֆֆի սեղանը. Նայում է Շահը անտէր գահոյքին, Մտովն անցնում է աշխարհի քանը:

Աշխարհիս մում հաստատ չկայ ոչ մի բան, Ու մի՛ հաւատալ երբեմ ոչ մէկին Ո՛չ թախտի, փառքի, ոչ մեծ յաղթութեան, Ո՛չ սիրած կնկայ տրւած քաժակին...

Ու լի դառնութեամբ հարցընում է նա, Դալուկ, մարմարիոն Թըմկայ տիրուհուն, Պատասխան տո՛ւր ինձ, մատնիչ սևաչեայ Միթե թաքուլը բաց չէ՞ր ու սիրուն...

— Բաց էր ու սիրուն էեզնից առաւել. Մի բարձր ու ազնիւ տղամարդ էր նա. Կնոջ մատնութեամբ ամրոց չէր առել, Չէր եղել կեանքում երբեմ խարեբայ...

Էսպէս Տիկինը տըւաւ պատասխան. Անհուն ցաւումից մըրընչաց Շահը — Հէ՛յ, դահի՛ճ, գոռաց գազանի նըման, Դահիճը իսկոյն մըտաւ սրբաիը:

Ու ժայռի կատարէն ղէպի ձորը կը գլորեն Թըմկայ բերդի չքնաղ տիրու – հին:

Այս քերթուածին թատերախաղը (լիվ – քէ) կը պատրաստէ ռուս բանաստեղծու – հի Սոֆիա Պարնոկ, օգտուելով բանաս – տեղծութեան բառայի թարգմանութենէն: Զարմանալի է ճակատագիրը այս հայ – կական օփերային, իր ռուսերէն բառե – րով: Բայց չատ հետաքրքական է որ Սպեն – դիարեան նկատի ունեցաւ ռուսական բե – մը, որովհետեւ իր կենդանութեանը գո – յութիւն չունէր Երեւանի Օփերան որ հիմնուեցաւ 1933 Յունուար 20ին միայն:

Գեղեցիկ գործ մըն է Ալմաստը, որուն մէջ կը ցոլանան հայկական եւ իրանեան արուեստները: Սպենդիարեան, հետա – տարիմ իր երաժշտական գեղեցկագիտու – թեան, իր ներշնչումը փնտռած է ժողո – վըրդական արուեստի հարազատ աղ – բիւրներու մէջ, հետեւելով իր վարպե – տին, Րիմսքի – Քորսաքովի որ նմանա – պէս ներշնչուած է ռուս ժողովրդական աղբիւրներէ իր Սնեկուրոչքա օփերային համար: Սպենդիարեան մեծապէս օգ – տուած է Սպիրիտոն Մելիքեանի Շիրակի երգերու հաւաքածոյէն:

1933ին, արուեստագէտին մահուան հնգամեակին առիթով, Պետհրատի երա – ժշտական բաժինը կը հրատարակէ հե – տեւեալ գործերը, բոլորն ալ քաղուած Ալմաստ օփերայէն,— Պարսկական բայ – լերգ, սենթիմենթալ նուագախումբի համար, Տղամարդկանց պար, կանանց պար, Պարսկական բայլերգ. երեքն ալ դաշ – նակի համար: Այս կտորները մշակուած են երաժշտագէտ Գ. Բուդաղեանի կողմէ:

Կը մտադրենք որ Սպենդիարեանի մահ – ուան տասնամեակին առթիւ, Պետհրատը հրատարակէ Ալմաստ օփերան որ հայ երաժշտութեան պատմութեան մէջ կը բանայ նոր էջ մը իր արեւելեան նկա – րագրով եւ եւրոպական արուեստով ու կառուցուածքով:

Դժբախտաբար Սպենդիարեան կը մեռ – նի կանխահաս, 57 տարեկանին առանց ամբողջութեամբ իրագործած ըլլալու իր առաջադրած նպատակը:

ՀԱՅԿԱՆՈՑՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

1938

Յ. Գ.— Ալմաստի մէկ ձեռագիրը օրի – նակը գաղթած է արտասահման, Փարիզ: Կը մտադրեմ որ մակարոյծ փոփոխակներ (վարիանթ) չեղծանեն գործին հարազատ գեղեցկութիւնը: Բարեբախտաբար բնա – գիրը կը գտնուի Երեւանի պետական թանգարանը:

Հ. Թ.

(4 եւ վերջ)

զուցած է, թէ այս հարցը լուրջ է։ Օչիմա հեռագրած է Թոքիօ.— Առաջին անգամ ըլլալով այն տպաւորութիւնը ստացայ, թէ Գերմանացիք թերևս աշխատանք կը տանին զրան եռեւէն Ռուսիոյ հետ խաղաղութիւն հաստատելու համար։

Դեսպանին տպաւորութիւնը սխալ եղած է։ Յաջորդ օրը Ռիպենթրոփ հաղորդած է, թէ Ֆիւրէրը դոյզն չափով չէ փոխած իր միտքը, այլ թէ՝ այս պատեհ րոպէն պէտք է եւ կրնայ ուժով կարգադրուիլ։

Նորմանտիի եւ Պրեթանեի ցամաքահանումէն վեց ամիս առաջ, Ճափոնի դեսպանը Գերմանիա, անդիմադրելիօրէն Դաշնակիցներուն յանձնած է զերման պաշտպանութեան յատակագիծերը։

Երկու չաթէ չրջապատելէ եաք ծովամերձ զօրինները՝ դեսպանը Հիրոչի Օչիմա երեսուն էջերէ բաղկացած ծածկագիր տեղեկագիր մը ձայնասփիւռով փոխանցած է Թոքիօ։ Նկարագրած է իր ճամբորդութիւնը, մանանձած է զերման սպայական տուած տեղեկութիւնները ծովամին պաշտպանութեան, ամրութիւններուն, ի գործ դրուելիք զէնքերուն մասին։ Օչիմայի եւ անոր դինուորական կցորդին յաւելեալ տեղեկագիրները՝ միչտ ծածկագիր եւ միչտ վերծանուած ժամանակին Ամերիկացիներուն կողմէ, կարեւոր տեղեկութիւններ հաղորդած են Վէ–2 զէր - զաղանի հրթիռներուն մասին։ Այսպէս, օրինակ, Օչիմա հաղորդած է Թոքիօ, թէ Գերմանիոյ հակազարձու – թիւնը Անգլիոյ վրայ պիտի կատարուի հրթիռներով։ Նոյնիսկ տեղեկացուցած է հրթիռներուն արձակման վայրը։ Թուա – կանը այս տեղեկութեան՝ 1943 Սեպտ.։

1943 Նոյեմբեր 10ին, Ֆրանսական ծովափը այցելելէն անմիջապէս եաք, Օչիմա հաղորդած է իր կառավարութեան, թէ Գերմանացիք 31 զօրաբանակ տեղադրած են Ֆրանսական ծովափին վրայ եւ 15 « չարժուն » այլ զօրաբանակներ ալ պահած են երկրին ներսը, իբրեւ օժանդակ ուժեր։ Օչիմայի հաղորդումով մէկ միլիոն 400·000 Գերմանացիներ պատրաստ եղած են պաշտպանելու Ֆրանսան։ Այս թիւերը՝ 46 զօրաբանակ, Դաշնակից–ներուն ենթադրածէն հինգ զօրաբանակ աւելի եղած է։

Աւաւել կարեւորը՝ Օչիմայի մատնացոյց կարգ մը տուեալներն են։ Օրինակ տուած է ճչգրիտ թիւը Վազր եւ Ցովազ հրապայլերուն, ըսած է, թէ հրետանին միանաբար կրնայ կրակել մէկ կէտի մը վրայ եւ ապա իր ուժը սեւեռել այլ կէտի մը վրայ, ըլլայ ան ծովուն թէ ցամաքին վրայ։

Վերծանուած ծածկագիրներուն չնորհիւ Ամերիկացիք գիտցած են նաեւ, որ Ճափոնի պարտութիւնը հաւանական նկատելով, « անձնասպան » օդաչուներ եւ նաւորդներ ոտքի հանած է, այս ձեւով արգիլելու համար ամերիկեան նաւատորմիղին եւ օդատորմիղին յարձակումը։

Թ. Ա. Թ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԽՄԲ.— Կարօ Ցովսէփեանի «Արձագանգներ Պոմոնէէն» յօդուածին (Սեպտ. 15) առթիւ հետեւեալ « ճշդումը » ստացանք կապ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղէն։ Միաժամանակ կը հրատարակենք մեր աշխատակցին պատասխանը։

ՃՇԴՈՒՄ

«Ցառաջ»ի Սեպտ. 15 թուականով կը կարդայինք Կարօ Ցովսէփեանի յօդուածը «Արձագանգներ Պոմոնէէն» այն տողերը որ կը պատկերացնէր հայերէնի դասընթացքները (որ կը հովանաւորէ Կապ Խաչը) կ'ուզենք ճչդում մը ընել, քանի որ մեզմէ տեղեկութիւն չէ առնուած։

Ուրեմն հայերէնի դասընթացքները միչտ կազմակերպուած են եւ դպրոցն ալ չէ փակուած, այն ձեւով որ կ'արտայայտուի, նախքան դպրոցի վերաբացման յայտարարութիւնները լոյս տեսած են « Ցառաջ »ի մէջ, ուսուցիչով եւայլն... հազիւ 10 – 12 աշակերտով, յետոյ սրահը որ կը տրամադրուէր դասընթացքներու կը հարկադրուէր նորոգութեան որ աշակերտները ընդունի առնի լաւ պայմաններու մէջ եւ վնասութիւնը որ կը վերջնար Ցունուարին, կրկին բանալը անխոհեմութիւն կ'ըլլար, գիտնալով որ աշակերտները ցրուած էին տեղւոյն զանազան դպրոցներուն մէջ, եւ այսօր կրկին կը բանայ իր նոր դռները աշակերտութեանց։

ՖՐՆՍ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ
ՊՈՄՈՆԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻ
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

×

«Ցառաջ»ի Սեպտ. 15ի թիւին մէջ «Արձագանգներ Պոմոնէէն» յօդուածով, Պոմոնի հայերէնի դասընթացքներու մասին կ'ը–սէինք թէ՝ աշակերտութեան չգոյութեան պատճառաւ դպրոցը փակուած է։ Աշակերտներու չգոյութիւնը հետեւանք է Պոմոնի սրահի նորոգութեան աշխատանքներուն կամ այլ պատրուակներու, չենք գիտեր եւ մեր հարցն ալ այդ չէ։ Վերոյիչեալ ճչդումէն մեկնելով, Հոկտեմբեր 1977ին բացուած է դպրոցը, հետեւաբար բանած որոշ ժամանակ։ Ցունուար 1978ին սրահը վերջացած է «աւելի լաւ պայմաններ» ընծայելով աշակերտութեան, բայց դպրոցը չէ վերսկսած, հաւանաբար բանաւոր պատճառներով։ Ուրեմն փակ մը–նացած է։

Մեր ըսածն ալ պարզապէս այդ էր։

Այժմ աշակերտութեան ընդունելութեան պայմանները բարելաւուած ըլլալով կը սիրենք յուսալ որ հայերէնի դասընթացքները պիտի վերագտնեն իրենց կանոնաւոր ընթացքը։

Կ. Ճ.

«Հայկ. ցեղասպանութիւնը Փափազի աչքերով»

Զորեքաչաբթի, Սեպտ. 27ին, Փարիզի Փոնթիէօ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ նկարիչ Փափազի գործերուն հիման վրայ պատրաստուած չարժանկարի մասնաւոր ցուցադրութիւնը։

Շուրջ քսան նկարներ կը ներկայացնեն հայկական ցեղասպանութենէն զանազան տեսարանները, որոնք Սայաթ – Նովայի եւ Բ. Կանաչեանի երաժշտութեան հըն–չիւններու ընկերակցութեամբ խորունկ տպաւորութիւն կը թողուն։

Փափազի վրձինին տակ դոյները լեզու առած են։ Անոնց մէջ սիրականը կա – պոյտն է, իբրեւ խորհրդանիչ թախիծի եւ դէպի յաւերժութիւն իր ձգտումին։ Բայց ինչո՞ւ չանալ բնորոշել Փափազի նկարչական արուեստը ու մոլորիլ բառերու մշուշին մէջ։ Թողունք որ նկարները իրե՛նք խօսին։

Տասը վայրկեան տեւող այս չարժա – նկարին կ'ընկերանայ նաեւ Ֆրանսերէն մեկնաբանութիւն մը, որ օտարին կը պատմէ Ի. դարու առաջին ցեղասպանութիւնը։

Կ'արժէ տեսնել այս ժապաւէնը՝ որ կը կոչուի « Հայկական ցեղասպանութիւնը Փափազի աչքերով »։ Հոկտ. 11էն սկսեալ ամիս մը պիտի ցուցադրուի Փարիզի Ռիւ Շամփոլիոնի մէկ չարժասրահը։

Հ. Ա.

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՏԱՂԱԽՄԸ ԱԼԺԻՒ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԻՆ ՄԷՋ

Ալժէի մէջ, Սեպտ. 20ին բացուած միջազգային 15րդ տօնավաճառին Հայաստանի յատկացուած է 500 քառակուսի մեթր տարածութիւն մը։ Հայկական տաղաւարին մէջ ցուցադրութեան դրուած են Հայաստանի առեւտուրի եւ արդիւնաբերութեան, թեքնիքի եւ գիտութեան այլ մարզերէ ներս արձանագրած նուաճումներու արդիւնքները։ Այս առթիւ, Հայաստանի առեւտուրի եւ արդիւնաբերութեան պալատի նախագահը՝ Ցոլակ Բաղալեան, հետեւեալը ըսած է «Ամէն – փրէս»ի թղթակցին. « Տնտեսական այցելուները կը տեղեկանան որ Հայաստան՝ կազմելով Խորհ. Միութեան հողամասին 0,13 տոկոսը եւ բնակչութեան մէկ տոկոսէն ալ պակաս մասը, Խորհ. Միութեան մէջ երրորդ տեղը կը գրաւէ ելեկտրոնիք առարկաներու արտադրութեամբ, առաջնակարգ տեղ՝ գունաւոր մետաղներու, քիմիական նիւթերու արտադրութեամբ։ Ներկայիս Հայաստան Եւրոպայի, Լատին Ամերիկայի, Ափրոյ եւ Ափրիկէի 88 երկիրներու կը ղրկէ 190 տեսակ մեքենաշինական, քիմիական, հանոյացշինական եւ արդիւնաբերական այլ ճիւղերու արտադրութիւն»։

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ՇԹՈՒԹԿԱՐԹԻ ՀԱՑԿ. ԳԱՂՈՒԹԸ

1896ի Ցարդերէն եաք, Զուիցերական Աւետարանական եկեղեցւոյ խնամած որբերէն 10 – 15ը տեղափոխուած են Շթուտկարթ եւ չրջակայքը։ Բ. Աչխարհամարտին Խորհ. Միութեան զանազան չրջաններէն դէպի արեւմուտք քչուող ռազմաձերբիներու մէջ կային հազարաւոր հայ զինուորներ, որոնց վրայ աւելցան նաեւ արեւելեան Եւրոպայի երկիրներու մէջ ապրող հայ ընտանիքները։ Ըստ ոմանց, 1945 – 1951 թուականներուն, Շթուտկարթի եւ չրջակայքի մէջ ապրած են չուրջ հինգ հազար Հայեր, որոնք ուղեցած են եկեղեցի, դպրոց, քահանաներ, թատրոն եւ մարզական կազմակերպութիւններ։ Գաղութը ունեցած է նաեւ հայկ. մամուլ։ 1946ին լոյս տեսած է « Զարթօնք » կիսամսեայ թերթը, որ հրատարակուած է երկու տարի։ Լութվիկսպուրկի մէջ (Շթուտկարթի մօտ) Հ. Ց. Դաչնակցութիւնը հրատարակած է « Տարագիր »չաբաթաթերթը մօտ 500 օրինակով (1946 – 1948 թուականներուն)։ 1951 - 1953 հրատարակուած է « Հայաստան » չաբաթաթերթը։ Ոմանց կարծիքով, լոյս տեսած են նաեւ « Ալիք » եւ « Ռազմիկ » թերթերը։ Մաշտոց անուանով տպարանին մէջ տպուած են բազմաթիւ գիրքեր, դրքոյկներ, հրաւիրագիրներ, այցետոմսեր եւայլն։

1954էն եաք Հայերը կը ցրուին զանազան ուղղութեամբ։ Հայաստան կը վերադառնան չատ մը ռազմաձերբիներ, ուրիշներ կը գաղթեն Ամերիկա եւ Քանատա, չուրջ հարիւր հոգի կը մնան Շթուտկարթ։ 1960 - 1965ին բազմաթիւ Հայեր կուգան Պոլիսէն, Ցունաստանէն, Մերձաւոր Արեւելքէն եւ Պարսկաստանէն, նաեւ հայ ուսանողներ՝ նոյն երկիրներէն։

1968 – 1971 կազմուած է հայկական միութիւն մը, որ նշած է ազգային – եկեղեցական տօները։ Այնուհետեւ գաղութը զրկուած է կազմակերպական կեանքէ, վարչութեան բացակայութեան պատճառով, այդուհանդերձ Հայերը կը հաւաքուին երբեմն։ Ըստ տուեալներու, ներկայիս Շթուտկարթի մէջ կ'ապրին աւելի քան 600 Հայեր, որոնք այս կամ այն առիթով իրարու կը հաւաքուին, չնորհիւ Պ. Պ. Անտոն Օրտուի, Վարդունիի եւ Գ. Մինասեանի չանքերուն։

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՈՍԿԵՂԵՆԻԿ ՓՇՈՒՐՆԵՐ

2.

— Ունի, մինբաչի աղա։ Չէթէի խումբ ունի, ժանդարմ էլ։

— Շա՞տ են։

— Շատ, երեւի մի հարիւր հոգի։

— Այդ ձին էլ, երեւի, Հայկից էք խլել դու եւ քո տէրը։ Հային սպանել էք ու խլել։ Անշուշտ, այդպէս է։ Տեսնում եմ, որ ձին քոնը չէ։

— Ցառո՛յ ինչ։ Հիմա ո՞վ Հայ չի սպանում։

Ֆիդայիները մռնչացին։ Ուլիկը նոյնիսկ բռունցք ցոյց տուեց Թուրքին։ Սա վախից կորցրեց իրեն, ձին ու կացինը թողեց եւ լեղապատառ վազեց դէպի դիւղ։ Նա ընկնում, վեր էր կենում, սարսափով եռ նայում ու չարունակում փախչել։ Ներսեհ Զավուշը նրա եռեւից նայում էր տխուր մտորումներով։ Մի–թէ՞ մարդ արարածը պէտք է միչտ վախենայ, փախչի, թաքնուի։ Մի՞թէ չկայ սրա վերջը։ Թաթուլ խմբապետը Թուրքի կացնով սպանեց ձին ու դաշոյնով քերթելով կաշին, սկսեց կտրտել տաք, փափուկ մսերը։

— Ուլիկ, պարկդ դէսը բեր։

Ուլիկը քթքթիկ ղղուանքով պարկի բերանը դէմ արեց նրան։

— Ձիու միսը համո՞վ է, խմբապետ։

— Ցամենայն դէպս, ձին մարդու քոսով չի վարակւում։

Երբ բաւականին միս էին կտրատել եւ պատրաստւում էին հեռանալու, Ներսեհ Զավուշը հրամայեց հրացաններից հա – մազարկ տալ դիւղի եզրին, պարիսպով շրջապատուած փայտէական ագարակի վրայ։

Անտառը դղրդաց։ Ագարակում եւ դիւղում իրարանցում ընկաւ։ Մեծ ու փոքր դուրս վազելով իրենց օրջերից, սկսեցին փախչել դէպի հեռաւոր ձիւները։ Զօրապետը քրքջաց հաճոյքով։

— Բաւական է։ Այս գիւղապետէր փասան այլեւս ուշքի չի գայ։

Անտառի խորքում կրակ արին՝ ձիու միսը խորովելու։

×

Իջան դէպի Եփրատի ցածրերը։ Չէին չտապում վերադառնալ Ակնովիտ։ Այն – տեղ ձեան կապաններ են։ Նոյնիսկ գիլադռաւներն են փախել Ակնովիտից։

Իրենց աստանդական, մի փոքր էլ ա–ղազակաբարոյ կեանքը խենթացնելու չափ դուր էր գալիս Ուլիկին։ Ֆիդայական վիճակը ձիու մսի պէս ծանօթ չէր նրա քիմքին, բայց հաճելի էր։ Ուլիկն ուրախ էր, որ իր մանկութիւնը մնաց ինչ–որ տեղ եւ հիմա ինքը կատարեալ տղամարդ է։

×

Առաւօտ էր։ Մի ամայի ձորակում, թղենիների մերկացած, բայց եւ խիտ թփերի մէջ քիթ - քթի հանդիպեցին երկու աղջկայ։ Թաղքած, զզզուած մազերը թափուած էին նրանց ուսերին, երեսներին։ Երկուսով մի քարի նստած փորսուղի միս էին կրծում։ Նոյնիսկ Թաթուլ խմբապետը սոսկաց։

Աղջիկները անտարբեր նայեցին Ֆիդայիներին։ Նրանցից մէկը, որ աւելի բարձրահասակ էր, մազերը ետ տուեց երեսից, կռնչաց անընական։

— Եկէք մեզ վայելեցէք, Թուրքե՛ր, մենք Ցիսուս – Քրիստոսի հրեշտակներն ենք։ Եկէ՛ք։ Դուք մեր մսերն ուտում էք, իսկ նրանք նորից լցւում են։ Եկէ՛ք...

Այս վայրենացած դժբախտները Հայեր էին։ Մէկը Հեղինէն չէ՞։ Պատրանքից Ներսեհ Զավուշի գլուխը պտրտուեց։ Թաթուլ խմբապետը աղջիկներին հարցու – փորձ արեց՝ ո՞վ են, ո՞ր գաւառից են։ Բարձրահասակը ատամները ժնժնդացրեց։

— Դժոխքի՛ց։ Չէ՞ք եղել դժոխքում։ Հո՛ւ, հո՛ւ։ Դէ ուրեմն մարդու մսի համ չէք առել։ Մենք արդարներ ենք, մեզ հետ ա՛յնպէս ուրախ կը լինի։ Մօտ եկէք։

Աղջիկները հում միսը նետեցին ու սկսեցին քրքջալ՝ ծափ զարկելով։

Ֆիդայիները չտապ հեռացան։ Թաթուլ խմբապետը մռնչաց։

— Խփէինք, խեղճերին ազատէինք տառապանքից։

ՍԵՐՕ ԽԱՆԶԱԴԵԱՆ

(Շար. 161)

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Նուպար կիամիւշկերտանեանի մահուան քառասունքին ի յիշատակ, Տիկին Ա. Պապեան 100 ֆր. կը նուիրէ կարմիր Խաչին (ստանալ «Յառաջ»էն)։

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.– Վասպուրականի Հայր. Միութեան կեդր. վարչութիւնը Տէօնինի եւ Վիէնի իր մասնաճիւղերով ցաւակցութիւն կը յայտնէ Պ. Տաճատ Շալճեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկ. Վրոյր Շալճեանի եւ զաւակներուն, Տիկ. Հերմինէ Միսկիճեանի եւ զաւակներուն, Տիկ. Հայկուհի Շալճեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկ. Ժիրայր Շալճեանի եւ զաւակներուն, Տիկ. Քարմիլէ Շալճեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկ. Պեռիկ Շալճեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկ. Վաղինակ Շալճեանի եւ զաւակներուն (Թեհրան), Տէր եւ Տիկ. Հայկազ Պէզազեանի (Փարիզ), Տէր եւ Տիկ. Ղազարոս Խուլիկեանի, Տէր եւ Տիկ. Ամիրայեանի եւ բոլոր ընտանեկան պարագաներուն, իրենց սիրելի կնոջ, մօրեղբօր կնոջ, քրոջ, հարսին, խնամիին, ազգականին՝ ողբացեալ Տիկ. Յասմիկ Շալճեանի մահուան առթիւ։

Այս տխուր առիթով Միութիւնս չնոր – հակալութեամբ ստացած է Պ. Բարսեղ Մաշոյեանէ 50 ֆր.։

×

Կապ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղի ընկերուհիները ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկերուհի Լուսընթագ Կիւլեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն իր եղբօր Աղասի Պէֆարեանի մահուան առթիւ։

ԵՐԳԱՀԱՒՈՒՄԲ ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան նախաձեռնութեամբ պիտի կազմուի պատանի – պատանուհի – ներէ եւ երկսեռ երիտասարդութենէ բաղկացած երգչախումբ մը։ Կը խնդրուի թեկնածուներէն, արձանագրութեանց համար ներկայանալ ամէն երկուշաբթի, Հոկտ. 7, Շաբաթ օրերը ժամը 16·30էն 18 եւ կիրակի առաւօտները ժամը 9·30էն մինչեւ 12։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Թոռանեան Արտաւազդ Մկրտիչի, հօր անունը Մկրտիչ, մօր անունը Հոլօ, աղջիկներու անունը Լիւդա, Գոհար, տղուն անունը Հեկտոր, ծնած է Ախուրեանի շրջանի Իլխիթի գիւղը, կորսուած է 1943ին պատերազմի ժամանակ։ Լուր ունեցողներէն գրել՝

Երեւան, Նախիճի շրջան Զովունի, Մկրտչեան Ֆրունզէ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ Տէր եւ Տիկին Ենորքեան Շահ 170 ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ին, իրենց մեծ–հօր՝ Մահսուտ Կտաւճեանի եւ եղբօր՝ կարապետ Կտաւճեանի (հատարիմ ընթերցող «Յառաջ»ի առաջին թիւէն) յիշատակին։

×

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԷՆ Տէր եւ Տիկին Հայկազ Աւետուրեան 120 ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման։

ՆՈՒԷՐ

Փոքրիկն Սեւան – Գոռին Փափազեանի ապաքինման առթիւ, Արտաշէս Փուչուճեան 100 ֆր. կը նուիրէ Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան (ստանալ «Յառաջ»էն)։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Շրջ. Վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի չորրորդ իր բոլոր մասնաճիւղերը Հոկտ. 7, Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 15ին Փարիզի Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

×

ՀԱՄԱԽՍՐԲԵՐԴՅԱՆ Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը կիրակի, Հոկտ. 8, առաւօտեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Օրակարգ տեղւոյն վրայ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հայ կին մը, միջին տարիքի, 2 ամսու երախայ մը նայելու համար։ Ճաշ եւ բնակութիւն ապահովուած։ Դիմել՝ Տիկին Կանաչեանի, Ճաշարան Լը Քօfազ, 15 Ռիւ Սէն–Ժիլ, Փարիզ 3րդ, Մեթրօ Շըմէն-Վէռ։

OFFRE D'EMPLOI

LE RESTAURANT DES

Diamantaires

60, Rue Lafayette — 75009 Paris
recherche un bon cuisinier, connaissant la cuisine orientale.
S'adresser sur place.

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որբեբերու Օգնութեան Մարմինի տարեկան մեծ պարահանդէսը ԿԻՐԱԿԻ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 3ԻՆ, ի նպաստ հայ վարժարաններու։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՅՈՒՇԻ ԵՐԵԿՈՑ ՄԸ

կը կազմակերպէ

ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆԻ

յիշատակին

կը նախագահէ Զ. Մ. ՈՐԲՈՒՆԻ

կը խօսին՝
Փրոֆ. Գ. ԱԼԵՔՍԱՆԵԱՆ
Մ. ՊԻՐՊԻՐԵԱՆ, Տ. ՊԱԼԵԱՆ

Ուրբաթ, Հոկտ. 6ին, ժամը 20·30ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան Ալեք Մանուկեան մշակութային կեդրոնի սրահը՝
118, Rue de Courcelles — 75017 Paris
(Métro Courcelles)

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԱՌՆՈՒՎԻԼ ՎԱՐԱԳԱՅ Ս. ԽԱՉ

ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԻՒՆ եւ ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի, Հոկտ. 8, Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ կը կատարուի հանդիսաւոր պատարագ, եկեղեցւոյ անուան տօնախմբութեան առթիւ։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ
ԳԻՒՏ ԵՊԻՍԿ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ

Երգեցողութիւնք կը կատարուին եկեղեցւոյ երգչախումբին կողմէ, առաջնորդութեամբ Պ. Տէվէճեանի եւ ընկերակցութեամբ երգէոնի։

Ճաշարան պատարագի կը կատարուի ազանդական մատաղի օրհնութիւն եւ հոգեհանգստեան պաշտօն, եկեղեցւոյ վախճանեալ հոգեւոր հովիւներու, հոգաբարձուներու եւ սատարողաց ննջեցելոց յիշատակին։

Մատաղի մասնակցիլ փափաքողներէն կը խնդրուի դիմել եկեղեցւոյ հովիւին եւ Հոգաբարձութեան անդամներուն։

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9·30ին, պատարագ 10·30ին։

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը ընկերուհի ԱՐԱՔՍԻ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆԻ Փարիզ այցելութեան առթիւ Թէյասեղան մը կազմակերպած է Կիրակի, Հոկտ. 8, կէսօրէ ետք ժամը 16ին Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տունը, 17 Ռիւ Պլէօ, մէթրօ Քաատէ։

Կը հրաւիրուին անդամուհիներն ու համակիրները։

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ԿՐԸՆՈՂԸ

Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտ. 4, Շորեքշաբթի առաւօտ ժամը 9ին։

Արձանագրութիւնները տեղւոյն վրայ։

×

ՎԻԷՆ

Կապոյտ Խաչի դպրոցին տարեշրջանի դասերը կը սկսին Հոկտ. 7, Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 14էն 16·30, Գասպար Իփէկեան ակումբին մէջ, 40 Ռիւ Վիքթոր Ճօժիէ։

×

ՍԷՆ ԼՈՒ — ՄԱՐՍԷՅԼ

Հայերէնի դասընթացքները կր վերսկսին հետեւեալ յայտագրով։

— Շորեքշաբթի առաւօտները՝ 6էն 12 տարեկաններուն։

— Հինգշաբթի երեկոները մեծերուն համար։

Կը դասաւանդէ Շահան Քհնյ. Տէտէեան

Արձանագրութիւնները յառաջիկայ Շորեքշաբթի Հոկտ. 4ին եւ Հինգշաբթի Հոկտ. 5ին։

ՎԱԼԱՆՍ

Վալանսի Հ. Բ. Ը. Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ Հոկտ. 6ին կը վերսկսին հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներու, ինչպէս նաեւ երգի եւ սոլֆէժի երեկոյեան դասաւանդութիւնները Միութեան Ե. Հիւսիսեան սրահին մէջ։

Հայերէնի դասատու՝ Տ. Նարեկ Խաչակիր Քհնյ. Վարդանեան, Ֆրանսերէնի դասատուներ՝ Օր. Օր. Հայրապետեան եւ Վարպետեան։

Երգի դասատու՝ Պ. Վ. Վարդանեան
Սոլֆէժի դասատու Պ. Ց. Գոճաքեան

Դասաւանդութեան օրեր եւ ժամեր.– Երկուշաբթի ժամը 18·30էն 20՝ երաժշտութիւն, ժամը 20·30էն 22՝ հայերէն։

Ուրբաթ՝ ժամը 20·30էն 22·30՝ ֆրանսերէն։

Արձանագրութիւնները տեղւոյն վրայ՝ 6, Ռիւ Ֆաւանթին, Վալանս։

×

Հ. Բ. Ը. Միութեան Վալանսի Տիկնանց Օժանդակ Մարմինը կը հրաւիրէ բոլոր փափաքող անդամներն ու համակիրները ժամադրուիլ Բարեգործականի Հիւսիսեան սրահը, 15 օրը անգամ մը, Շորեքշաբթի օրերը ժամը 14էն 17, հայկական մթնոլորտի մէջ հաճելի պահեր անցընելու համար։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Բարձր հովանաւորութեամբ
Արեւմտ. Եւրոպայի Հայրապետ. Պատուիրակ եւ Փարիզի Առաջնորդ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Պատուոյ նախագահութեամբ եւ ներկայութեամբ

Միութեանս ցկեանս նախագահ
ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

ՄԵԾ ՃԱՇ ԵՒ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ի պատիւ
Միութեան Ֆրանսայի Շրջ. Ցանձնաժողովի նորընտիր նախագահ
ՆԱՓՈԼԷՈՆ ՊԻՒԼԼԻՒԻՔԵԱՆԻ

Hôtel Intercontinental

Շաբաթ, Հոկտեմբեր 28, ժամը 20էն մինչեւ առաւօտ

Հանդիսաւոր բաշխում
Բարերար եւ Պատուոյ անդամներու վկայականներու
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ՑԱՑՏԱՓԻՐ
Ֆրանսայի մէջ առաջին անգամն ըլլալով երկրէ պիտի ունենայ իրանահայ երգչուհի ՀԵՐՄԻՆԷ ԵՐԻՑԵԱՆ
(Վիէննայի երաժշտ. Ակադեմիայէն)
ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ
Առաջնորդութեամբ ՊԵՐՆԱՐ ՏԻՏԻՃԵԱՆ խանդավառ նուագախումբին
Մասնակցութիւն ճաշի եւ պարահանդէսի՝ 200 ֆր. — Միայն պարահանդէսին մուտքը՝ ժամը 23էն ետք 40 ֆր.
Տոմսերը եւ տեղամասերը ապահովելու համար դիմել՝ Հ. Բ. Ը. Միութեան գրասենեակը՝ 11, Սքուար Ալպոնի, Փարիզ 16րդ — Հեռ. թիւ 870·03·18

CELIGNY

VOUS QUI PARTEZ EN VOYAGE
EN ARMENIE
OFFREZ
A VOS AMIS et PARENTS D'ARMENIE

LE BEAU FOULARD

'ALPHABET ARMENIEN'

EN VENTE AU PRIX DE Frs. 75,00 *CHEZ*

M. S. DER BALIAN, 221, rue Saint-Honoré, Paris 1er
Librairie PALOUYAN, 9, rue de Trévise, Paris 9e
Maison de la Culture Arménienne, 9, rue de Madrid, Alfortville
Maison de la Culture Arménienne, 12-14, rue St. Bazile, Marseille
Par correspondance :
Contre-remboursement Celigny *s.a.r.l.* B.P. 9, 94130 Nogent-sur-Marne

Imprimé sur les presses du Journal «Har atch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
5
JEUDI
5 OCTOBRE
1978

LE NUMERO 1,80 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐԾ ՄԻՍԱԿՅԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 230 Ֆ.	Վեցամսեայ	125 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 260 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 80

54րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.221

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.221

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԴԺՈՒԽՔԸ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ՀՈԳԵՇԱՀ ԽՕՍՔԵՐՆ ՈՒ ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐԸ

—o—

ՖՐԱՆՍԱ ԵԼՔ ՄԸ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ

—o—

Ինչպէս կ'ըսէր Մաքէն օրաթերթի խղճակիցը, այլեւս բառամթերքն ալ մաշած է եւ լրագրողները նոր բառեր ու ածականներ չեն գտներ նկարագրելու համար Պէյրութի դժոխքը: Եւ ի վերջոյ բառ ու ածական փնտռելու հարկ չկայ, կը բաւէ ըսել թէ ամէն վայրկեան ռումբ մը կ'իյնայ քրիստոնեայ թաղերուն եւ մանաւանդ էյրէֆիէի վրայ, թէ սուրիական զօրքը կը պաշարէ բազմաթիւ շէր – ներ, թէ ժողովուրդ մը կայ որ հաց, ջուր, լոյս չունի, բայց ունի, ամէն վայրկեան կեանքն ալ վրայ տալու սպառնալիքը: Եւ ինչո՞ւ:

Անդին, արեւմտեան աշխարհը, որ անշուշտ դէպքերու մինչեւ հոս հասնելուն մէջ, բաւական մեղք ունի եւ զէնք ծախելով ալ բաւական օգնած է, որ կռիւները վերջանան, իրար անցած զանազան առաջնորդներ կ'ընէ: Արտաքին նախարարին բերնով, Նիւ Եորքէն Ֆրանսա առաջարկեց որ « մէջդիրքաւորման » ուժեր կազմուած քրիստոնեայ քաղաքագօրքերէ և մահմետականներէ լիբանանեան ազգային բանակէն, ըլլան փոխարինելու համար սուրիական ուժերը: Ասիկա պէտք է կազմակերպուի կոմիտէի մը կողմէ, բաղկացած լիբանանցի եւ սուրիացի պատուիրակներէ (ի հարկին, իբրեւ վկայ կըրնայ մասնակցիլ Ֆրանսայի դեսպանը): Ուրիշներ կ'առաջարկեն որ միջազգային ուժ մը, փոխարինէ Սուրիացիները (Հ. Հ. Հ.ն կենայի բերնով): Ուրիշներ ՄԱԿի կապոյտ սաղարտաւորներու մասին կը խօսին: Վերջապէս ամէն մարդ կը խօսի, կը խորհրդակցի, կը վրդովի, բայց գործի անցնող չկայ եւ քաղաք մը հուրի ու սուրի մէջ, իր հոգեվարքը կ'ապրի:

« Արեւելքի Զուիցերիան », « Քրիստոնէութեան բերդը Արեւելքի մէջ », Ֆրանսայի « հին բարեկամը » եւայլն, եւայլն: Արեւելքի դրախտը դժոխքի վերածելու համար, անշուշտ շահ ունեցողներ կան եւ յանցաւորները չեն կրնար միայն մէկ կողմ ըլլալ: Ոչ ոք կրնայ ուրանալ նաեւ քրիստոնեաներու պատասխանատուութիւնը (ի վերջոյ քրիստոնեաները կանչեցին Սուրիացիք...) բայց բուն յանցաւորները ի վերջոյ ներսը չեն, այլ՝ դուրսը:

× Նախկին նախագահ Շառլ Հելու, անգամ մը եւս ծանրախոհ յօդուած մը ստորագրած է (Ֆիկարօ, Հոկտ. 4), ուր կ'ըսէ.— « Ի՞նչ մնաց այլեւս քանդելիք եւ այրելիք մեր արեւելեան Պէյրութի եւ իր քրիստոնեայ արուարձանին մէջ » ու արդար դառնութեամբ կը նկատէ.— « Ի՞նչ ըրինք Լիբանանի մէջ, արժանի ըլլալու համար այս մղձաւանջին, արժանի ըլլալու համար, աշխարհի մէջ, այս լքումին: Որովհետեւ մեր դժբախտութիւնը այնքան ահաւոր է, որ ի վերջոյ, կը թուի թէ, կը յուսալքէ համակրանքը, նոյնիսկ ուշադրութիւնը »: Միւս կողմէ, չափաւորներու պետը՝ Ռեմոն Էտտէ Լիւքսանպուրգի ձայնասփիւռէն կ'ըսէ թէ ՄԱԿի ուժերը պէտք է փոխարինեն սուրիական բանակը: Այս առթիւ չեչտեց. « Ժողովուրդ մը սպաննուած է սուրիական բանակին կողմէ աշխարհի անտարբերութեան մէջ... »:

Այս ամբողջը ցոյց կուտայ որ ոչինչ փոխուած է աշխարհի մէջ, եւ այս վերջին բառերը « ժողովուրդ մը կը սպաննուի աշխարհի անտարբերութեան մէջ » կրնան արձագանգ գտնել, մանաւանդ, Հայուն մօտ, որու համար նոյն — արդէն մաշած — բառերը գործածուեցան 63 տարի առաջ եւ դեռ կը զարմանանք (նոյնիսկ կը վրդովինք...) որ 63 տարի ետք, մարդկային իրաւանց պաշտպանները չեն ուզեր երկու տողնոց յօդուածով մը, ընդունիլ Հայերու ցեղասպանութիւնը, համոզուած, որ միայն մեզի դէմ է որ անարդարութիւն կը գործուի: Կը բաւէ կարդալ այն կարճ, չատ կարճ տոմսը, որ « Վերջին վայրկեան » խորագրով հրատարակած է Լը Մոնտ, անգամ մը եւս ըմբռնելու համար թէ մարդը՝ գայլ է մարդուն համար:

× Զորեքշաբթի առտու, ուղղակի լուրերը կը պակսէին քանի Ֆրանս – Էնթէռ իսկ կարեւիութիւն չունէր յարաբերու – թեան մէջ մտնելու իր թղթակիցին հետ: Մէկ բան յստակ էր սակայն. ռումբերը կը տեղային միշտ, սուրիական թնդանօթները չէին լռեր:

Տեղւոյն վրայ 24 ժամ առաջ, ամէն մարդ դէմ էր նախագահ Սարգիսի առաջարկներուն եւ նոյնիսկ նախարարապետը կը զարմանար, որ նոր կառավարութեան մը կազմութեան մասին կը խօսուէր երբ ինք քնաւ միտք չունէր հրաժարելու:

× Զորեքշաբթի օր, ուրեմն, « յոյսերը », եթէ կան, դիւանագիտական ընոյթ ունէին եւ հաւանաբար այս « դիւանագիտականը » երբեք այսքան տեղին չէ գործածուած, քանի նախաձեռնութիւններուն լեզուն իսկ, այնքան դիւանագիտական է, որ երբեմն բառեր կան որ Լառուսն իսկ չունի...:

Ֆրանսական մամուլը կրկին « իր առաջինը » կը տրամադրէր Լիբանանի, Զո – րեքշաբթի, խօսուն խորագրերով: « Պէյրութ, միշտ սուրիական հրազունդերու տակ, Ֆրանսա կը բազմապատկէ իր ճիգերը հրադադարի մը ի նպաստ » (Ֆիկարօ): « Լիբանան, մինչեւ ո՞ւր պիտի երթան» (Օռռո), « Լիբանան, սուրիական կառաւարութիւնը» (Լիպերասիոն), « Լիբանան, Ֆրանսա իր միջամտութիւնը կ'առաջարկէ» (Մաքէն, էջ 12), « Փրկել Լիբանանը» (Իւմանիթէ): Այս է արդէն միակ հարցը՝ փրկել Լիբանանը, ի՞նչ – պէս եւ ո՞վ...:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄՈՎ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ մէկ արուարձանին մէջ, Լը Քանէ, աննախընթաց հաշուեյարդար մը կատարուած է առջի գիշեր, փոքրիկ պառի մը մէջ՝ որու անունն էր՝ Հեռա – ձայնը: Ժամը 20·20 անց է, որ 3 - 4 դինեալ մարդիկ խուժած են ներս, ուր տասը հոգի կային (մէկը՝ տէրը) եւ կրակած բոլորին ծոծրակին: Մէկը միայն ծանրօրէն վիրաւոր է, միւս 9ը՝ մեռած են մինչ տիրոջ կինը առաջին յարկ կը փախչէ: Կանկերո՞ւ պատերազմ թէ այլ գործ, դեռ յայտնի չէր բայց եղածը « Ալ Քափոնէի » աւանդութեան կարգին կը դասուէր: Ծանօթ է որ Մարսէյլի մէջ մրցակից կանկերու սուր պայքար կայ, պոռնկութեան եւ թմրեցուցիչի չուվային չուրջ: 1929էն ի վեր այս տարողութեամբ մաքրագործում չէր կատարուած: Նոյն օրը Մարսէյլի մէջ, ոստիկանական զործողութիւն մը կատարուած էր քաղաքին « ապահովութեան » համար:

ՆԱԽԱԳԱՀ ԺԻՍԿԱՐ Տ'ԷՍԹԷՆ Զորեքշաբթի օր Պրազիլ մեկնեցաւ, իր Նախարարապետին ձգելով ճակատիլ նախ Ազգ. Ժողովի մէջ ընդդիմութեան հետ, ապա՝ Հ. Հ. Հ.ի հետ: Մխիթարական է անշուշտ որ Շերաքի կուսակցութեան մէջ պատասխանատու մը ըսէ « աւելի լաւ է հարուածիլ (ռուժոլ) ունենալ մեծամասնութեան հետ, քան ծաղիկ (վառիոլ) ընդդիմութեան հետ »:

Բազմադարեան հայկական հնութիւններ եւ յիշատակարաններ ԿԸ ՄՆԱՆ ՔԷՊԱՆԻ ԱՄԲԱՐՏԱԿԻՆ ԶՈՒՐԵՐՈՒՆ ՏԱԿ

—o—

Նախընթաց դիշեր, հեռատեսիլի վարչութիւնը չահեկան հարցազրոյց մը կազմակերպած էր Միջին Արեւելեան համալսարանի գլխաւոր երկու դասախօսներուն հետ, նիւթ ունենալով Քէպանի ամբարտակին չինուիլիւնը եւ Ջուրերուն տակ մնալու դատապարտուած պատմական հնութիւններն ու յիշատակարանները:

Համալսարանի պատմաբանական եւ ճարտարապետական ճիւղի դասախօսներէն – ըն փրոֆեսէօր Քէմալ Գուրտաչ այդ մասին հետաքրքրական տեղեկութիւններ տուաւ եւ ցուցադրուեցաւ վաւերագրական ժապաւէնկ մը ուր կը տեսնուէին այն բոլոր պատմական հնութիւններն ու յիշատակարանները, որոնք կը գտնուէին ջրհանի դաշտերուն ու հովիտներուն մէջ եւ որոնք հետզհետէ պիտի թաղուէին Ջուրերուն տակ, ժամանակի ընթացքին:

Ցուցադրուած հնութիւններուն մէջ կը գտնուէին նաեւ բազմադարեան հայկական հնութիւններ, մեհեաններ, բերդեր, կամուրջներ, վիմափոր գերեզմաններ, ժայռաքանդակներ, բնակավայրեր, ո – րոնք մինչեւ Ն. Ք. 4000 տարիները կ'երկարէին, պարփակելով Խուրիները, Միտաննիներն ու մեր միւս նախահայրերը՝ Ուրարտացիները, ամբողջ էլազըղի պատմական Խարբերդ շրջանին մէջ:

Այսպէս, մօտ ատենէն ամբարտակի Ջուրերուն տակ թաղուելու դատապար – տուած են Բերդակի կարեւոր մէկ մասը՝ իր բազմաթիւ չինուիլիւններով, Քիլիսէ տիւզիւ կոչուած ամբողջ գաշտը, նաեւ Բաղնիք գիւղը իր բոլոր կոթողներով: Փրոֆ. Գուրտաչ ըսաւ, որ դժբախտաբար անոնցմէ չատ քիչ մաս մը կարելի եղած է փրկել, մի քանի մզկիթ եւ մէկ-երկու կամուրջ, որոնց քարերը թուա – դրուելով քակուած են եւ Ջուրերու հաստողութենէն հեռու տեղեր վերականգնուած: Թուրք եւ օտար կարգ մը հնադէտներու կողմէ կատարուած պեղում – ներէն ի յայտ եկած մաս մը առարկաներ միայն կարելի եղած է փրկել եւ էլազըղի ու շրջակայքին մէջ հիմնուած թանգարաններու մէջ ցուցադրութեան դրուած: Կարելի պիտի չըլլայ անոնցմէ մեծ մասը փրկել սակայն, որովհետեւ աշխատանքի ուշ ձեռնարկուած ըլլալով, անկարելի պիտի ըլլայ Ջուրերու խուժումէն առաջ զանոնք դուրս բերել հողէն եւ կամ ալ տեղափոխել, աւելի ապահով վայրեր փոխադրելու համար: Ափսոս որ այս պատճառաւ անգնահատելի պատմական հնութիւններ վերջնականապէս պիտի թաղուին, քանի մը ամիսէն, Քէպանի լճին Ջուրերուն ներքեւ:

Փրոֆ. Գուրտաչ այս առթիւ ահազանգ հնչեցուց նաեւ Եփրատի նորակառոյց ամբարտակին համար եւ ըսաւ, որ բազմադարեան պատմութիւն մը հոն եւս վտանգուած է, եթէ անտարբեր գըտնուինք եւ չուտով չարժման չանցնինք զանոնք փրկելու համար: Ճիշդ ետնէն վերջ, թէ արդի թեքնիքն ու գիտութիւնը ի վիճակի են անոնցմէ չատը փրկելու անվթար, օրինակը տուաւ Եգիպտոսի մէջ կառուցուած Ասուանի ամբարտակին, որու Ջուրերուն աւերէն փրկուեցան Ապու-Սիմպէլի հնութիւնները, միջազգային հիմնադրամի մը օժանդակութեամբ: Փրոֆ. Գուրտաչ մանաւանդ բարձրացաւ Եփրատի ափերուն ու մերձակայ հովիտներու պատմական կառոյց հնութիւններուն վրայ, որոնք վեց հազար տարուան պատմութիւն մը կը ներկայացնէին եւ մանաւանդ ուրարտական քաղաքակրթութեան մը մեծարժէք մնացորդները կը պահէին իրենց ծոցին մէջ:

ՏԻՐՈՒՆԻ.- ՀԱՅԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Ցաւով կ'իմանանք, որ Հոկտ. 3ին յետ երկարատեւ հիւանդութեան, իր մահկանացուն կնքած է հմուտ մտաւորական եւ հայ գիրի ու դպրութեան սպասարկու՝ Հայկ Պէրպէրեան:

Ծնած էր Օրթագիւղ, 1887 Ապրիլ 18ին եւ յաճախած նախ տեղւոյն Ս. Թարգմանչաց վարժարանը զոր կ'աւարտէր 1899ին, հրապարակային գնահատումի արժանացած յաջողութեամբ: Ապա կը շարունակէր իր ուսումը Ղալաթիոյ Ազգ. Կեդրոնական վարժարանը, զոր նաեւ փայլուն կերպով կ'աւարտէր, 1906ին, դպրութեանց եւ գիտութեանց պատկառը:

Շրջան մը ուսուցչական ասպարէզի նուիրուելէ ետք, 1907էն 1914 թարգմանի պաշտօն կը վարէր Պոլսոյ անգլ. դեսպանատունը: Ա. Աշխարհամարտին կ'անցնէր Եգիպտոս, ուր կ'աշխատէր Համաճայնականներու համար, որոնք կը խոստանային լուծել Հայկ. Հարցը: Պոլիս վերադարձին սակայն, Զաւէն Պատրիարք զինքը կը ղրկէր Փարիզ, ուր իբրեւ քարտուղար կը պաշտօնավարէր Պօղոս Նուպար Փաշայի Ազգ. Պատուիրակութեան: Լօզանի տխրահռչակ դաշնագրէն ետք, առեն մը կը պաշտօնավարէր Հ. Բ. Ը. Մ.ի մէջ — մանաւանդ ուսանողական կրթաթոշակներու ի նպաստ, շրջան մը՝ եկեղեցւոյ դիւանը: 1965էն ի վեր է. Պենվենիսթի տնօրէնութեամբ եւ Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան նպաստով, կը հրատարակէր Ռըվիւ տէ գ'Էթիւտ Արմենիէնը որու 12րդ թիւը լոյս տեսաւ այս ամառ:

Մոր զարգացման տէր, հմուտ Հայոց պատմութեան եւ լեզուին, Հայկ Պէրպէրեան ճշմարիտ մտաւորական մըն էր բառին ազնուական իմաստով եւ կը պատկանէր հայ մտաւորական այն ընտրանի սերունդին, որ կրցաւ արեւմտեան աշխարհի մէջ, իր դերը կատարել ի սպաս հայ մշակոյթին ու քաղաքակրթութեան:

Ցաւագարկաւորութեան մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ՝
Հ. Ռ. ԱՆՏՈՆԵԱՆԻ ՀԵՏ

ՈՒՍՈՒՄՆԱՊԵՏ
Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԽՄԲ.— Ժիրայր Պետրոսեան շահեկան հարցազրոյց մը ունեցած է Ս. Մուրատեան վարժարանի ուսումնապետին հետ, վերամուտի նախօրեակին: Հոս ծեծուած հարցերը իրենց հրատապ բնոյթով, նոր տուեալներ կը բերեն, այլապէս հետա – քրքրական:

ԺԻՐԱՅՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ.— Քննադատութիւններ կ'ըլլան հայկական դպրոց – ներու հանդէպ: Շատեր կը գտնեն որ մակարդակը կը նուազի հետեւանք արտագաղթող աշակերտներու ներկայութեան, որոնք իրենց նախնական ուսումները Ֆրանսա չեն կատարած: Այդ իսկ պատճառաւ, յաջողութիւնները բնութիւններուն, ամէն տարի, նուազ են ֆրանսական ընդհանուր միջինէն: Դուք որ այժմ կը դասաւանդէք այս վարժարանին մէջ, ի՞նչ կը մտածէք այս մասին:

Հ. ՌՈՓԱՑԷԼ ԱՆՏՈՆԵԱՆ.— Նախ կարեւոր է դիտել տալ որ բազմաթիւ են այն Հայերը որոնք իրենց չէիցած բաներու մասին կը խօսին: Ճշդենք որ ոչ – Ֆրանսահպատակ աշակերտութիւնը չանցնիր քսան առ հարիւրը Ս. Մուրատեան վարժարանի աշակերտութեան ընդհանուր թիւէն: Ցեւոյ, աշակերտներու դպրոցական մակարդակի մասին բացարձակ սխալ է: Ունինք որակեալ ուսուցչական կազմ: Մեծամասնութիւնը ուսուցիչներուն կը դասաւանդէ պետական հաստատութիւններու մէջ: Այդ, որեւէ տարբերութիւն չկայ երիտասարդ Ֆրանսացիներու եւ մեր աշակերտներու տուած իրենց ուսուցման մէջ: Կը հետեւինք կրթական նախարարութեան պետական ուսման ծրագրին: Կ'ուեւլցնենք անշուշտ հայերէնի ուսումը, ինչ որ բնական է, թէ ոչ հաստատութիւնը իր գոյութիւնը չարդարացներ:

Ժ. Պ.— Խօսեցաք մեր պաշտօնակից – ներու մասին, ըսելով թէ ուսուցիչներ են որ ևմանապէս կը դասաւանդեն այլ հաստատութիւններու մէջ:

Հ. Ռ. Ա.— Ճիշդ է: Մեծամասնու – թիւնը կը դասաւանդէ նաեւ այլ երկրորդական հաստատութիւններու մէջ: Անհրաժեշտ է չխզուիլ իրականութենէն: Միւս կողմէ, ոմանք հետազօտական աշխատանքի մէջ են, եւ առաւելութիւնը ունին իրենց դիտութեան մասնակից ընելու աշակերտները: Գործնական դիտութիւն, որ գիրքերու մէջ չէ: Կ'ուզեմ վերադառնալ իրենց դպրոցական չրջանը Ծբանասէրն դուրս սկսող աշակերտներուն հարցին: Այս պարագան իրենց ոչմէկ դժուարութեան առջեւ կը դնէ: Ընդհակառակն: Հարկ է նկատել որ պետական քննութիւններուն սքանչելի արդիւնքներ կ'արձանագրեն: Ինչ որ միշտ պարագան չէ Ֆրանսացիին աշակերտներուն համար:

Ժ. Պ.— Ուրեմն, յաջողութիւնները աւելի բազմաթիւ են դուրսէն եկող աշակերտներուն քան Ֆրանսայէն:

Հ. Ռ. Ա.— Այդպէս է: Թիւերը հոս են: 1976 – 77 տարեշրջանին, օրինակ, չորս աշակերտներ ունէինք աւարտական դասարանին մէջ, սեռի Սէ, չորսն ալ արտասահմանէն ժամանած: Երեքը Պոլսէն եւ չորրորդը Պէյրութէն: Երեք առաջինները հինգ տարուան չրջան մը բոլորեցին, իսկ վերջինը վարժարանս յաճախեց միայն երկու տարի: Թուրքիայէն եկող երեք աշակերտները յաջողեցան պաքալօրէայի քննութեանց մէջ: Ուրիշ տարիներ, Ֆրանսահայ աշակերտներ ներկայանալով պաքալօրէային սեռի Տէ, որ նուազ դժուար է, ձախողած են: Պէտք է նկատի առնել աշակերտին ընդունակութիւնները, ինչպէս նաեւ կամքը: Ոչ ոք հրաչքներ կրնայ գործել:

Ժ. Պ.— Ի՞նչ է աշակերտութեան թիւը այս տարի (1977 – 78):

Հ. Ռ. Ա.— 90 աշակերտ ունինք, բաժնուած ինը դասարաններով, 8րդէն մինչեւ առաջին դասարան: Աւարտական դասարան չկայ: Անցեալ տարի նկատելով որ առաջին դասարանի մակարդակը պահպանելի չէր, չվարանեցանք ուղղակի ջնջել աւարտական դասարանը: Այս որոշումը տունինք ամրապնդելու համար աշակերտներուն եւ վարժարանին մակարդակը:

Ժ. Պ.— Այս կեցուածքը ցոյց կուտայ որ աշակերտներուն հանդէպ, դպրոցական աշխատանքներու եւ արդիւնքներու նկատմամբ զգացական մօտեցում չունիք: Նոյնպէս ցոյց կուտաք որ վարժարանը պանդոկ չէ, ինչպէս ոմանք կ'ըսեն:

Հ. Ռ. Ա.— Վարժարանը երբեք պանդոկ չէ եղած: Եթէ կան աշակերտներ որոնք չեն ուզեր սերտել, կը փորձենք խօսիլ անոնց հետ: Տեսչութիւներ նոյնպէս: Եթէ մեր խորհուրդները, դիտողութիւնները նկատի չեն առնուած, ոչ մէկ դարձ ունին այլեւս վարժարանէն ներս: Դպրոցական տարեշրջանի ընթացքին, տեսչութեան, ուսուցիչներու, ծնողքներու եւ աշակերտներու մասնակցութեամբ տեղի կ'ունենան ժողովներ: Որոշումները կը տրուին բոլոր կողմերու համաձայնութեամբ, տարեգլխուն: կը վորձենք միշտ աշակերտներուն ի չահ դործել: Վարժարանէն իսկ աւելի նկատի կ'առնուին: Իրենց ապագան է որ կը կերտուի, որպէս անհատ, բայց նաեւ որպէս Հայ: Պատասխանատուութիւններ ունինք զրոյ կ'ուզենք յարգել: Օրինակի համար անցեալ տարուան առաջին դասարանի աշակերտները, չատ լաւ ըմբռնած էին, իրենք որոշեցին հեռանալ վարժարանէն:

Գիտէք, հակառակ ըսուածներուն, դիւրաւ աշակերտ չենք ընդունիր, եւ դասարանէ դասարան չենք անցներ: Եթէ պահանջուած մակարդակը չունին կը կրկնեն: Եթէ կը խանգարեն ընդհանուր կեանքը դասարանին, կը հակնան թէ հոս գործ չունին, կ'երթան: Նման աշակերտներու չվարանեցանք ըսելու.— « Կամ կը կրկնէք, կամ կ'երթաք: Մակարդակը չունէին: Օգնեցինք իրենց ուրիշ հաստատութիւն մը գտնելու, որ կրնար պիրենք աւարտական դասարան առնել: Չկինք կրնար, չէինք ուզեր: Հարկ եղած մակարդակը չունէին:

Ժ. Պ.— Իմացայ որ Սեպտեմբեր 1977 – էն ի վեր կ'ընդունիք երկսեռ աշակերտութիւն:

Հ. Ռ. Ա.— Ճիշդ է: Մէկ կողմէ՝ հոգեբանական պատճառներով եւ միւս կողմէ ազգային տուեալներու ու կարիքներու համար: Երկար ժամանակ այս հարցը նիւթ եղած է ազանազան ժողովներու ընթացքին: Նկատի առած ենք որ ընդհանրապէս հայ պարմանուհիները անտեսուած են զաղութին կողմէ: Անշուշտ կայ Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը, սակայն զպրոցական չրջանը կանգ կ'առնէ երրորդ դասարանի մակարդակին: Այս պատճառաւ ալ որոշեցինք ընդլայնել վարժարանի չրջագիծը կարելիութիւններ չնորհելու համար աղջիկներուն երկրորդ չրջանի ուսումներ կատարելու հայկական հաստատութենէ մը ներս: Մեր միակ եւ գլխաւոր նպատակն է առաջնորդել երիտասարդները մինչեւ պաքալօրէա եւ պատրաստել ճշմարիտ Հայեր եւ Հայուհիներ:

Ժ. Պ.— Այլ կարեւոր կէտ մը: Ս. Մուրատեան վարժարանը այժմ միայն գիշերօթիկ չէ: Ինչո՞ւ:

Հ. Ռ. Ա.— Նկատեցինք որ մեծ թիւով փարիզաբնակ ծնողքներ կը վարանէին իրենց զաւակները ուղարկել վարժարան, որովհետեւ գիշերօթիկ կը նշանակէ բաժանում ընտանեկան չարկէն: Այս նկատումներէն մեկնելով վարժարանի տեսչութիւնը ընդլայնեց իր դործունէութեան դաշտը, այլ խօսքով որոշեց հաստատել ցերեկօթիկի դրութիւնը: Ցերեկօթիկը կարեւոր է իսկական սեռի աշակերտներուն համար, որովհետեւ կրնէիւթիւնը չունինք պանդոկ գիշերօթիկ պահելու: Այս պատճառ դարձաւ որ տեսչութիւնը ընդլայնէ ցերեկօթիկը նաեւ ազգ համար: Ցերեկօթիկի դրութիւնը կը դրդէ ընտանիքները իրենց զաւակները արձանագրել վարժարան: Այս ձեւով աշակերտութեան թիւը դասարանին մէջ կը հասնի մինչեւ քսանի:

Ժ. Պ.— 1977 – 78ին աւարտական դասարան չունեցաք: կը նախատեսէ՞ք ունենալ յառաջիկայ տարեշրջանին եւ ո՞ր ճիւղերու մէջ:

Հ. Ռ. Ա.— 1978ի վերամուտին կ'ունենանք աւարտական դասարան մը, սեռի Տէ, այսինքն՝ գիտական: Ընտրութիւնը եղաւ աշակերտներու մեծամասնութեան փափաքին վրայ: Ընդհանրապէս երկրորդ դասարանին է որ տեսչութիւն, ուսուցչական կազմ եւ աշակերտութիւն, խառն ժողովի մը ընթացքին կը կատարեն ընտրութիւնը: Ամէն տարի առաջ նկատի կ'առնուին աշակերտներու կարելիութիւնները ու հակումները: Օրինակի համար, այս տարի, խառն ժողովի մը ընթացքին ընդհանուր եզրակացութիւնը էր, երկրորդ դասարանին, հաստատել սեռի Պէ, այսինքն տնտեսութիւն: Մեր նպատակն է որ լաւագոյն պայմաններու մէջ աշակերտութիւնը աւարտէ սկսած ուսումները: Գործնականի այս ձեւը որ աւելի պատասխանատուութիւն կուտայ աշակերտներուն, առաւել կը մղէ պատնոնք դէպի դրական աշխատանք: Արդիւնքները ցոյց տուն են քննութիւններու ժամանակ:

Ժ. Պ.— Աշակերտներու պատասխանատուութեան մասին խօսեցաք: վարժարանի ընդհանուր դեկավարման մէջ, տեսչութիւնը պատասխանատուութիւն ներ յանձնա՞ծ է աշակերտներուն:

Հ. Ռ. Ա.— Դժուար կը թուի պատասխանատուութիւններ յանձնել ընդհանուր աշակերտութեան: Միայն բարձր դասարաններու աշակերտներն են որ կոչուած են պատասխանատուութիւններ առնելու մանաւանդ կարգապահութեան եւ աշխատանքի մէջ: Կարեւոր է նաեւ չեշտել որ յաճախակի չփումներ կան տեսչութեան, ուսուցիչներու եւ աշակերտութեան մէջ: Դասընթացքները կը չրջանակուին միշտ հետաքրքրական խոսակցութիւններու եղանակով: Նոյնպէս կը դումարուին ծնողական ժողովներ որոնց կը մասնակցին աշակերտները: Աշակերտները չեն վարանիր իրենց կարծիքները յայտնելու, հարցերը ներկայացնելու: Այս ամբողջը կը ստեղծէ տիրալուկ մը որ կը բարելաւէ վարժարանի ընդհանուր մթնոլորտը: Այս տեսակէտէն յառաջապահ դիրքերու վրայ ենք: Անցեալ տարուան աշակերտներու կողմէ, որով աւարտական դասարան մը կը կատարեն այլ հաստատութեանց մէջ, գոհունակութիւններ կը յայտնուին այս մարզին մէջ: Տարբերութիւնը մեր վարժարանի հետ իրենք իսկ կը հաստատեն:

Ժ. Պ.— Վարժարանի մշակութային մթնոլորտը կը հետաքրքրէ բոլորը: Աշակերտները, բացի ցերեկօթիկներէն, շաբաթը հինգ օր եւ ոմանք տեւապէս, կը

ԱՄՐԱՆ ԳԻՇԵՐՆԵՐ

ԵՐԲ ՍԵՆԵԱԿԻՍ ՄԷՋ՝ ՄԱՐԴԻԿ ԿԸ ՎԻՃԻՆ...

Գրեց՝ ՎԱԶԳԷՆ ՇՈՒՇԱՆԵԱՆ

Ընկերոջ մը կը սպասէի՝ երկնցած անկողնիս վրայ ու համաձայն սովորութեանս ծխելով: Դուրսը Ապրիլի գեղեցիկ երեկոյ էր: Փողոցէն չրմռիւկ ու ծեր մարդու մը երգը՝ ցաւաբեկ ու ալրատում նոթերով կը բարձրանար մինչեւ հինգերորդ յարկ ու բաց պատուհանէս կը լենար ներս: Ծխախոտիս ծուխը խաղաղօրէն կը բարձրանար առաստաղ: Շատ մը հոգեր ունէի ու չատ մը անյետաձգելի աչխատանքներ բայց որոշած էի ծուլանալ՝ Ապրիլի երիկունով: Մէկ երկու ժամ այն պատրանքը ունենալ թէ ընելիք ոչինչ ունիմ ու երջանիկ մարդ մըն եմ եւ այս մտածումներուս հետ էի երբ յանկարծ երգը դադրեցաւ ու երգին հետ անվերադարձ մեկնեցաւ կարծես այսօրուան համար իմ երջանիկ անհութիւնս: Բազմաթիւ առարկութիւններ գլուխս ցցեցին՝ զինուած փաստերու անվերջ մթերքով մը՝ ապացուցանելով որ այս գեղեցիկ Ապրիլի երիկունով, դարնանային այս երկնքին տակ՝ ապրող բոլոր աղջիկներուն եւ տղաքներուն մէջ ամէնէն ապերջանիկներէն մէկն եմ: կարծես թէ երկու մարդիկ կը վիճէին այդ վայրկեանին իմ հինգերորդ յարկի խուցիս մէջ, երրորդի մը մասին որ ես էի: Ու մէկը կ'ըսէր միւսին, թէ չէ՝ այս երիտասարդ տղան որ ես չատ լաւ կը ճանչնամ՝ երջանիկ չէ: Իսկ միւսը կը պատասխանէր, արհամարհանքով թօթվելով ուսերը, հակաճառողի մը պէս որ իր զօրութեան դիտակցութիւնը ունի ու իր փաստարկութեան ամբողջ ծանրութիւնն ու ճնշիչ ուժը չի նեաեր նժարին մէջ՝ թէ, դի՛տես, « երջանկութիւն »ը վերացական բան է ու բոլոր վերացական դաղափարներուն պէս կրնայ առարկայ դառնալ բազմաթիւ մեկնութիւններու: Ամէն բան յարաբերական է ու երջանիկ մարդ չկայ հոս:

Եւ ես վառելով նոր դլանիկ մը՝ թոյլ կուտայի որ այս երկու մարդիկը՝ հանդիպեն վիճին երրորդի մը մասին որ ես էի, այս վայրկեանի, կռնակիս վրայ պառկած անկողնին վրայ, վայելելով ծխելու անառարկելի հաճոյքը: Տարօրինակ վիճաբանութիւն էր, նախապէս խաղաղ բայց որ հետզհետէ կը դառնար տենդոտ ու կիրք յարուցանող: Կողմերը՝ իրարու կը պատասխանէին արագ ու ամէն բան վճռող վստահութեամբ ու ինչպէս, մեր ժողովներուն մէջ յաճախ կը պատահի, իրար կ'ընդմիջէին ձեռքի եւ բազուկներ կտրուկ ու առարկութիւն չվերցնող չարժուձեւերով, նախադասութիւններու կտրներ խլելով իրարու բերնէ ու առարկութեան չհանդուրժելով: Երբեմն, տենդի ու խանդավառութեան տադնապի մէջ ինչպէս մարդ կը դիմովնայ մանկական անպափառութեամբ՝ իր սեփական խօսքին խարուսիկ համոյքէն՝ անոնք կը վիրաւորէին իրար՝ զարմանալով թէ ի՞նչպէս՝ այդքան վերջնական ու ապառնիչ փաստերու առջեւ, այդքան դեղեցիկ կերպով ապացուցուած իրողութեան մը ներկայութեան՝ հակառակորդը կը ժպըրտի չխոնարհիլ ու կը չարունակէ մնալ սխալ դետնի վրայ: Աւելիա անչուշտ կ'ապացուցանէր ընդդիմախօսին տգիտութիւնն ու պատրաստութեան պակասը, մտքին դանդաղաչարժութիւնը՝ որ վաղուց ծանօթ էր մեզ, բթամտութիւնը, ներքամտութեան պակասը, չարամտութիւնը ու չհասկնալ ուզելու եւ հասկնալ չկարենալու բացորոշ իրողութիւնը: Այլապէս ի՞նչպէս կարելի էր չհամաձայնիլ որ այս այսպէս էր եւ ոչ ուրիչ կերպ:

Իսկ ես՝ միշտ խաղաղութեամբ կը չարունակէի ծխել, ամբողջովին ականջալուր այդ չինիչ ու խմաստուն վիճաբանութեան որ վերջանալու երեւոյթ չունէր, կողմերուն յամառութեան ու ակներեւ զերազանցութեան բացակայութեան պատճառաւ: Լաւ ճաշած էի ցերեկին ու քիչ մըն ալ խմած ու եթէ չիտակը կ'ուզէք, ոչ թէ ընկերոջ հապա ընկերուհիի մըն է որ կը սպասէի եւ արդէն հոգիէ է որ՝ ընդդիմախօսը կը մեկնէր, անվիճելիօրէն ապացուցանելու համար որ այս երիտասարդ քաղաքացին երջանիկ է: Անշուշտ որեւէ ձեւով՝ չէի ուզեր միջամտել, հաճելի ու նկարագրող վիճաբանութիւն էր, երբեմն միայն՝ քիչ մը կը նեղուէի տեսնելով որ կողմերը՝ իրարու հանդէպ յարգանքի պակասի մէջ կը գտնուին, ինչ որ սովորական է, կ'ըսեմ, մեր ժողովներուն մէջ բայց որ անթոյլատրելի է երբ երկու քաղաքավար ու կրթուած քաղքենիներ՝ սենեակի մը մէջ իրարու հետ որեւէ լուրջ խնդրի մասին կը խօսին, ախորժարեր ու լաւ թերջուած ճաչէ մը յետոյ:

(Շար. – 1)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՄԻՀԷԼ ՀՈՎԻԱՆԱՆ ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵՒ ԻՐ ՔՈՅԵՐԵՐՈՒՆ ՄՂԱՔՆ ՈՒ ԱՂՋԻԿՆԵՐԸ՝ ՄԱՐՍԷՅԼ, ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՔԱՆԱԱԱ, ԽՈՐ ՅԱՒԻՎ ԿԸ ԾԱՆՈՒՑԱՆԷՆ

ՀԱՅԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ

(գրող եւ պատմաբան)

մահը, որ պատահեցաւ Հոկտ. 3ին, 91 տարեկանին:

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս երկուշաբթի, Հոկտ. 9, ժամը 10·30ին Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, 15 Ռիւ Ժան Կուժոն ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Պանեէօ — Փարիզիէնի գերեզմանատունը:

Որեւէ մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

Այն անձերը, որոնք կը փափաքին յարգել ողբացեալին յիշատակը կրնան ծաղիկ ղրկել կամ փոխան ծաղիկի նուէրներ ընել հայ բարեսիրական կազմակերպութեանց:

ՅԱՒԱՋ. — Մեր ցաւակցութիւնները Տէր եւ Տիկին Հովիւեանի:

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Ի յիշատակ ընկ. Սագօ Շերպէտճեանի տարաբախտ կնոջ՝ Ժագլին Շերպէտճեանի մահուան քառասունքին, ընկ. Ցարութիւն Շիրվանեան 50 ֆր. կր նուիրէ Իսիի Մշ. Տան եւ 50 ֆր. «Ծառայ»ին:

ՁԱՇ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հայ Կաթողիկէ Ս. Խաչ Ընկերակցութեան, Շաբաթ, Հոկտ. 21 ժամը 17·30էն սկսեալ, Սամուէլ Մուրատեան հայ վարժարանի հանդիսասրահին մէջ՝

26, rue Troyon — 92310 SEVRES

Տոմսերը ապահովել՝

հեռ. 255·44·84

ՄԱՐՍԷՅԼ

Հայոց լեզուի դասաւանդման եւ Հայ Մշակութային կեդրոն

Centre d'Enseignement et de Diffusion de la Culture Arménienne (C.E.D.C.A.)

MPT Tivoli, 66, Cours Fr. Roosevelt

13005 Marseille — Tél. 47-92-02

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

8 ուսուցիչ — ուսուցչուհիներու զբաղեցուցած պիտի աւանդուին հետեւեալ նիւթերը.

— Լեզու եւ գրականութիւն

— Պատմութիւն եւ քաղաքակրթութիւն

— Հայերէնի պարզ խօսակցութիւն

— Պաքալօրէայի մասնաւոր յայտագրի պատրաստութիւն:

Շաբաթ օր, Հոկտ. 7ին դասընթացքները կը սկսին:

Արձանագրութիւնները թուականէս սկսեալ ամէն օր յետ միջօրէին ժամը 15էն 20:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապ. Խաչի Կոլնոպլի մասնաճիւղի տարեկան մեծ պարահանդէսը Շաբաթ, Փետր. 3ին:

Pour vos déjeuners d'affaires et vos soirées de détente

Le Caucase

situé en plein cœur du Marais vous assure de son meilleur accueil dans son cadre agréable et chaleureux

Spécialités Franco-Arméniennes

15, Rue St. Gilles, Paris 3e

Métro Chemin Vert

Réservation : 887-31-24

Ouvert tous les jours sauf le Dimanche

Tous les jours au Menu : Aubergine « Karne-yarik », « Manthe », « Lahmadjoun »

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Նշան Քհնյ. Գուլումճեան, այրի Տիկ. Կիւլիզար Մուրատեան, Տէր եւ Տիկ. Կարապետ Մուրատեան, Տէր եւ Տիկ. Սեւնէքերիմ Մուրատեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մուրատ Մուրատեան եւ զաւակները, Տէր և Տիկ. Արտաշ Մուրատեան եւ զաւակները, այրի Տիկ. Երեւան Բլուր եւ զաւակները, այրի Տիկ. Զարդար Մուրատեան եւ զաւակները, Պր. Միհրան Օհանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Խորէն Պլոյեան եւ զաւակը, այրի Տիկ. Մարի Քէօսէեան եւ զաւակները, այրի Տիկ. Ազնիւ Քէօսէեան եւ զաւակները, այրի Տիկ. Նուարդ Շամլեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Սեդրակ Իսկէնտէրեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Հոկտ. 8, Պուլվ. Օսմոյի Ս. Ցակոբ եկեղեցին իրենց հանգ. կնքահօր, ամուսնոյն, հօր եւ ազգականին՝

ԱՐՄԵՆԱԿ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

Ս. ՑԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Այս կիրակի, Հոկտ. 8, Լիոնի Ս. Ցակոբ եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւոր պատարագ, որու ընթացքին կը կարդացուի ազգիս Ընդհանրական Հայրապետին սքանչառ կոնդակը, Կ. Պոլսոյ երջանկայիշատակ Ցովհաննէս Կոլոտ պատրիարքի Ծննդեան 300ամեակին առթիւ եւ կը կատարուի հոգեհանգստեան պաշտօն Ցովհաննէս Կոլոտի եւ անոր գործակից Գրիգոր Շղթայակիր պատրիարքներու հոգիներու անդորրութեան համար:

Պատարագի երգեցողութիւնը կը կատարուի Կոմիտաս երգչախումբի կողմէ:

CHOUCHANE

le manoir hanté

« *Le manoir hanté*, c'est un peu le domain ancestral de l'auteur où son grand-père maternel Arthur Der-Keichian le dernier des seigneurs de Yarpous et d'Albistan, prenait plaisir à chevaucher aux jours fastes d'automne le long de ses vignobles rougis par le soleil chaud de Cilicie »

Հայ երիտասարդուհին որ արդէն հեղինակն է քանի մը այլ գործերու, այս նոր հատորով կը փորձէ իր վերջնական ճամբան գտնել գրականութեան մէջ:

Prix 32,10

Ed. Presse Universelle, Diffusion

7, Rue des Carmes — 75005 Paris

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Թռանեան Արտաւազդ Մկրտիչի, հօր անունը Մկրտիչ, մօր անունը Հոլօ, աղջիկներու անունը Լիզա, Գոհար, տղուն անունը Հեկտոր, ծնած է Ախուրեանի ջրջանի Իլխիաբի գիւղը, կորսուած է 1943ին պատերազմի ժամանակ: Լուր ունեցողներէն գրել՝

Երեւան, Նաիրիի ջրջան Զովունի, Մկրտչեան Ֆրունզէ:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՑՈՒՇԻ ԵՐԵԿՈՑ ՄԸ

կը կազմակերպէ

ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆԻ

յիշատակին

կը նախագահէ Զ. Մ. ՈՐԲՈՒՆԻ

կը խօսին՝

ՓՐՈՖ. Գ. ԱԼԵՔՍԱՆԵԱՆ

Ծ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ, Տ. ՊԱԼԵԱՆ

Ուրբաթ, Հոկտ. 6ին, ժամը 20·30ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան Ալեք Մանուկեան մշակութային կեդրոնի սրահը՝

118, Rue de Courcelles — 75017 Paris

(Métro Courcelles)

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԱՌՆՈՒՎԻԼ

ՎԱՐԱԳԱՅ Ս. ԽԱՉ

ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԻՒՆ եւ ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի, Հոկտ. 8, Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ կը կատարուի հանդիսաւոր պատարագ, եկեղեցւոյ անուան տօնախմբութեան առթիւ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ

ԳԻՒՏ ԵՊԻՍԿ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ

Երգեցողութիւնք կը կատարուին եկեղեցւոյ երգչախումբին կողմէ, առաջնորդութեամբ Պ. Տէվէճեանի եւ ընկերակցութեամբ երգէոնի:

Ցաւարտ պատարագի կը կատարուի աւանդական մատաղի օրհնութիւն եւ հոգեհանգստեան պաշտօն, եկեղեցւոյ վախճանեալ հոգեւոր հովիւներու, հոգաբարձուներու եւ սատարողաց ննջեցելոց յիշատակին:

Մատաղի մասնակցիլ փափաքողներէն կը խնդրուի դիմել եկեղեցւոյ հովիւին եւ Հոգաբարձութեան անդամներուն:

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9·30ին, պատարագ 10·30ին:

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը ընկերուհի ԱՐԱՔՍԻ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆԻ Փարիզ այցելութեան առթիւ թէյասեղան մը կազմակերպած է կիրակի, Հոկտ. 8, կէսօրէ ետք ժամը 16ին Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տունը, 17 Ռիւ Պլէօ, մէթրօ Քաստէ:

Կը հրաւիրուին անդամուհիներն ու համակիրները:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Կարին Լակարեէո Իշխալացեան ուրախութեամբ կը ծանուցանէ իր եղբօր՝

ԴԱՒԻԹի

ծնունդը՝ 1978 Օգոտ. 25, Պորտօ:

×

Այս ուրախ առթիւ Տէր եւ Տիկին Հմայեակ Իշխալացեան կը նուիրեն 250 ֆր. «Ծառայ»ին:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ Շրջ. վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ փարիզի շրջանի իր բոլոր մասնաճիւղերը Հոկտ. 7, Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 15ին փարիզի Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պէօ:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

×

ՀԱՄԱԽՄԲԵՐԴՅԱԿԱՆ Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը կիրակի, Հոկտ. 8, առաւօտեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Օրակարգ տեղւոյն վրայ:

×

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները, Հինգշաբթի, Հոկտեմբեր 12, ժամը 15ին եկեղեցւոյ սրահը: Օրակարգ՝ վարչութեան ընտրութիւն: Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներն երկայ ըլլալ ճիշդ ժամուն: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն կր նկատուի:

VENDS

Studio 25 m2. Bel immeuble, rue d'Enghien, 4ème étage avec ou sans meubles.

Téléphoner : 824-43-74

Samedi, Dimanche seulement.

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ՊՈՒԼՎ. ՕՍՄՕ

Կապ. Խաչի Պուլվ. Օսմոյի միօրեայ դասընթացքները կը կատարուին ամէն Շաբաթ-Կիրակի ժամը 14էն 17, Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը, 12 – 14, Ռիւ Սէն-Պազիլ: Արձանագրութեանց ու տեղեկութեանց համար դիմել՝ Տիկին Աստղիկ Գուլումճեանի:

TRANSTOURS organise plusieurs voyages à EREVAN

ԴԷՊԻ ԵՐԵՒԱՆ

ԹՐԱՆՍԹՈՒՐԻ 1978Ի ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

զանազան ուղեգիծերով՝ Լենինգրադ — Մոսկուա — Երեւան կամ Մոսկուա — Թիֆլիզ — Երեւան

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ - ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ԵՐԿՈՒ ՕՐ ՄՈՍԿՈՒԱ

11 ՕՐ՝ ԵՐԵՒԱՆ

Երթուդարձ օդանաւով « Արմենիա » կամ « Անի » պանդոկները, Ա. կարգի սպասարկութեամբ

Գին՝ 3150 ֆր. Սեպտ. — 2800 Հոկտ.

Մեկնում Մարսէյլէն Սեպտեմբերին

Արձանագրութեանց համար դիմել՝

TRANSTOURS, 28 Rue St. Roch, 75001 Paris — Tél. : 261-58-28

ուր կարելի է ներկայանալ ամէն երեքշաբթի և Ուրբաթ կէսօրէ ետք ժամը 15էն 18

Մարսէյլ՝ *դիմել Զ. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆԻ*

11, Rue du Bassin — SAINT-JULIEN, Tél. 93-04-90 et 08-31-55

Վալանս՝ *դիմել Ն. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ*, Ալֆ ռրվիլ՝ *դիմել Ց. ՊՕՑԱՃԵԱՆԻ*:

ՇԱԲԱԹ–ԿԻՐԱԿԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
7-8
SAMEDI-DIMANCHE
7-8 OCTOBRE
1978

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԻԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 230 Ֆ· Վեցամսեայ 125 Ֆ·
Արտասահման Տար· 260 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 80

ՅԱՐՔ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·223 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 54e ANNÉE — N° 14.223

40 ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ՝

ԿԸ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԷՐ ՄԻՒՆԻԽԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳԻՐԸ

ԾՕԹԸ ՕՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ
ԵՒ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋԵՒ — 1938

Սեպտ· 23, Ուրբաթ·— Հիթլէր եւ Ջերպըրլէյն կը չարունակեն խօսիլ կո – տէպիէրկի մէջ։ Զեխոսլովաքիա ընդհա – նուր զօրաշարժի կը դիմէ։

Սեպտ· 24, Շաբաթ·— Վերջ կը գտնեն կոտէպիէրկի խօսակցութիւնները։ Ջեր – պըրլէյն Անգլիա կը վերադառնայ։ Զեխոսլովա – քիոյ մասին։ Ֆրանսա մասնակի զօրա – յարժ կը հատարէ։ Հիթլէր կը հաղորդէ, թէ վեց օրուան պայմանաժամ կուտայ Փրակայի, որպէսզի պարպէ Սիւտէթնե – րուն մէկ մասը։

Սեպտ· 25, Կիրակի·— Տալատիէ եւ Չոնէ Լոնտոնի մէջ կը խորհրդակցին Ջեմ – պըրլէյնի եւ Լորտ Հալիֆաքսի հետ։ Ծայր կուտայ ծանօթութիւնը Զեխոսլո – վաքիոյ յուշագիրին։ Պայմանները անո – ղոք են Զեխոսլովաքիոյ համար։

Սեպտ· 26, Երկ·— Հիթլէր ճառի մը ըն – թացքին կը յայտարարէ, թէ «ինչ կը վե – րաբերի Սիւտէթներու հարցին՝ համբե – րութիւնս ծայրը ծայրին հասած է։ Վեր – ջին պահանջն է հողային զեռնի վրայ, որ կը կատարեմ Եւրոպայի մէջ, սակայն պահանջ մըն է, որմէ չեմ հրաժարիր։ Պինէշ ներկայիս իր ձեռքին մէջ ունի խաղաղութիւնն ու պատերազմը»։

Սեպտ· 27, Երեքշաբթի·— Ջերպըր – լէյն կը յայտարարէ· «Անկարելի կը թուի ինծի, որ վէճ մը, սկզբունքով կարգա – դրուած, պատերազմի հարց դառնայ։ Պիտի հրաժարիմ խաղաղութեան ի նը – պաստ կատարած իմ ճիգերէս, այնքան ժամանակ, որ խաղաղութիւնը պահպա – նելու որեւէ հաւանականութիւն գոյու – թիւն ունենայ»։ Անգլիոյ նաւատորմը զօրաշարժի կ'ենթարկուի։ Պերլին կը հերքէ Փրակայի տրուած վերջնագիրը։ Փարիզ պաշտպանութեան միջոցներ ձեռք կ'առնէ։ Պելժիա կը յայտարարէ, թէ պի – տի պաշտպանէ ինքզինք բոլոր յարձա – կումներուն դէմ։

Սեպտ· 28, Չորեքշաբթի·— Ջերպըր – լէյնի միջամտութեան վրայ Մուսոլինի կ'առաջարկէ իր միջնորդութիւնը Հիթ – լերի մօտ։ Կ'որոշուի, որ Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Գերմանիոյ եւ Իտալիոյ վար – չապետները հաւաքուին Միւնիխ Սեպ – տեմբեր 29ին՝ խաղաղութիւնը փրկելու համար։ Նախագահ Ռուզվելթ սրտառուչ կոչ մը կ'ուղղէ Հիթլերի· «Ինդրոյ ա – ռարկայ է աշխարհի ճակատագիրը՝ այս – օրուան եւ վաղուան»։

Սեպտ· 29, Հինգշաբթի·— Կը ստո – րագրուի Միւնիխի համաձայնագիրը։

ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳԻՐԻՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կնքուած համաձայնագիրը կը նախա – տեսէ Գերմանիոյ կողմէ աստիճանական գրաւումը իբրեն գերիշխանութեան յանձ – նուած հողերուն։ Անվիճելի նկատուած հողերունը պէտք է վերջ գտնէ Հոկտեմ – բեր 10ին առաջ։

Այլ չրջաններուն համար, ուր գերման բնակչութիւնը նուազ խիտ է՝ միջազգա – յին յանձնախումբ մը կը սահմանէ այն

ՕՐՈՒԱՆ ԳԷՊՔԵՐԸ

ՊԷՅՐՈՒԹ

ԻՍՐԱՅԷԼԻ «ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ»

ԾՈՎԱՓԻՆ ՈՒԺԵՐ ՌՄԲԱԿՈՇԵՑԻՆ
ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՊԷՅՐՈՒԹԸ

Ինչպէս կը սպասուէր ի վերջոյ Իսրա – յէլ «Հո՛ս եմ» ըսաւ։ Առաջին միջամտու – թիւնը կարճ տեւեց եւ աւելի ազդարա – րութեան բնոյթ ունի քանի Իսրայէլ ալ չուզեր «ծուղակն» իյնալ եւ օդնութեան հասնելով քրիստոնեայ Լիբանանցիներուն ծանրակշիռ կացութիւն մը ստեղծել Մեր – ձաւոր Արեւելքի մէջ։ Բայց եւ այնպէս հինգշաբթիէն Ուրբաթ լուսնալիք գիշերը երեք փոքր մարտանաւեր ամբակոծեցին Պէյրութի արեւմտեան կողմը։ Իսրայէլ կ'ըսէ թէ յարձակումը եղած է պաղես – տինեան ծովային խարիսխի մը վրայ։ Պարզ է որ այս բացատրութիւնը ոչ ոք կը խաբէ եւ ամէն մարդ գիտէ թէ եղածը առաջին, « խոհեմ » ազդարարութիւն մըն է՝ Սուրիոյ։ Այս է միակ նորութիւնը որ կայ Լիբանանի համար, քանի արե – ւելեան կողմը ոչ մէկ փոփոխութիւն կայ եւ միայն սրտաճմլիկ նկարագրութիւններ իրարու կը յաջորդեն։ Ամէն զատ՝ խօս – քեր, խօսքեր, որոնք, աւելորդ է կրկնել, ցոյց կուտան անգամ մը եւս աշխարհի վատութիւնը, ինչ – ինչ չահերու նախա – պատուութիւնը ժողովուրդի մը ողբեր – գութենէն։ Աշխարհ կը շարունակէ դի – տել։ Վեց օրէ աւելի է որ Քարանթինա, էշրէֆիէ եւ ամբողջ քրիստոնեայ թա – ղերը կը մնան ռումբերու տակ։ Ռում – բեր կը տեղան այլեւս աւերակներու վը – րայ։ Լիբանանեան կարմիր Մահը կոչ ըրած է աշխարհի բոլոր Պետութեանց որ բան մը ընեն « յանուն մարդկայինի, յա – նուն մարդուն ամէնէն նախնական իրա – ւունքներուն, յանուն երախաներու, կի – ներու, ծերերու որոնք կը մեռնին հա – րիւրներով »։

Ֆրանսայի Արտաքին նախարարը, որ Պրազիլիա գնաց, ի վերջոյ, չատ չէ զար – մացած, որ Ֆրանսական առաջարկր մեր – ժուի, ըսած է· « Պէտք է նկատի առնել

գօտիները, ուր հանրաքուէ մը պէտք է կատարուի՝ ճշդելու համար ասոնց ապա – գայ գոյավիճակը։ Նոյն յանձնախումբին կը վիճակուի գծել նոր սահմանագծերը։ Միջազգային յանձնախումբը կը կազմուի Գերմանիոյ Արտաքին փոխ – նախարա – րին, Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ Պերլինի դեսպաններուն ու Զեխոսլովա – քիոյ մէկ ներկայացուցիչին կողմէ։

Գոյավիճակը ընտրելու իրաւունքը կ'ապահովուի հանրաքուէի ենթարկուած բնակչութեան համար։

Խաղաղութիւնը, անկասկած, փրկուե – ցաւ։ Բայց ո՞վ կրնար մոռնալ, որ հա – մաձայնագիրը կնքուած էր Գերմանիոյ մէջ եւ թէ այս վերջինը պարտադրած էր իր կամքը՝ ձեռք ձգելով իր ուղածները։

ՍՈՒՐԻԱՆԻ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԸ ԿԸ ԿԱՐԴԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

« ՀԻՒՐՐԻՑԷԹ » ԿՐԹԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՄԷԿ ՆԱՄԱԿԸ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿԷ

Հիւրրիյէթ Սեպտ· 27ի Թուին ամբողջ ճակատը կը խորագրէ լուր մը, ըստ ո – րուն Մարտինի մէջ անտէր տղաքը կը հաւաքեն եւ տեղւոյն վանքերուն մէջ Սուրիանի կրթութիւն կուտան անոնց, վերջն ալ Իսթանպուլ ղրկելով հայկական վարժարան կը դրուին, ուր իբրեւ հայ ազգայնականներ կը պատրաստուին։

Թերթը այս առթիւ կը հրատարակէ նաեւ լուսանկարը Կրթական նախարար Նէճաթէթ Ուղուրլի գաղտնի մէկ հրահան – գին, որ Մարտինի կուսակալին կը թե – լադրէր քննութիւն կատարել վերոյիշեալ պարագաներուն մասին։

×

Կրթական նախարարին նամակին մէջ կը յիշեցուի թէ Լօզանի դաշնագիրին հա – մաձայն Թուրքիոյ մէջ Փոբրամասնու – թիւն կրնան նկատուիլ միայն Հայերը, Յոյները եւ Հրեաները, ուստի Սուրիա – նիները իրաւունք չունին այսպիսի կրթա – կան գործունէութիւն ցոյց տալու, մա – նաւանդ հայ վարժարաններու մէջ դաս – տիարակութեան։

Կրթական նախարարին նամակին մէջ հայկական վարժարաններու ակնարկու – թիւնը մեզի ուղղակի պարմանք կը պատ – ճառէ, որովհետեւ իրականութիւնը այն է որ մեր վարժարաններուն մէջ Սու – րիանի ոչ մէկ աշակերտ կ'ընդունուի, սխալմամբ Սուրիանի արձանագրուած հայ ուսանողներու խնդիր մը միայն յա – րուցուած է ներկայիս եւ թէ մանաւանդ հայ վարժարաններն ալ Կրթական նախա – րարութեան հակակշռին տակ են տեւա – պէս եւ հոն ոչ հայ երիտասարդները, ոչ ալ Սուրիանի երիտասարդներ մոլեռանդ ազգայնականութեամբ մը չեն պատ – րաստուիր։

«Հիւրրիյէթ»ի հրատարակութեան մի – ակ մխիթարական կէտը այն է թէ Կըր – թական նախարարին նամակը գրուած է Մարտ 1, 1978 թուականով, այսինքն

ԵՐԵԻԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԾԱՏՈՊ

ԵՐԵԻԱՆ (Արմէնփրէս, Սեպտ· 26–28)

ԹԱՏՐՈՆԸ ՄԻՋՆԱԴԱՐԵԱՆ ՀԱՅՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Հայաստանի Ակադեմիայի հրատարակ – չականը լոյս ընծայած է Հենրիկ Ծով – հաննիսեանի մէկ ուսումնասիրութիւնը՝ « Թատրոնը միջնադարեան Հայաստանի մէջ » նիւթին չուրջ։ Աշխատութիւնը, որուն մէջ տեղ գտած են ձեռք ձգուած նոր փաստերու վերլուծումին հիման վը – րայ հանուած եզրակացութիւնները, իր արժանի տեղը կը դրաւէ Հ.Վարդան Հա – յունիի, Մանուկ Աբեղեանի, Գարեգին Լեւոնեանի, Լեւոն Քալանթարի, Գէորգ Գոյեանի, Սրբուհի Լիսիցեանի եւ այլոց գործերու չարքին։ Հեղինակը, օգտա – գործելով պատմագրական եւ բանասի – րական հարուստ նիւթ, կրցած է առան – ձին բաժիններու մէջ գիտական քննու – թեան ենթարկել միջնադարեան թատրոնի ուսումնասիրութեան պատմա – գեղա – գիտական հիմքերը, բանահիւսութեան աղբիւրները, բնոյթը, արտայայտու – թեան ձեւերը ու միջավայրը եւ ատով իսկ ստեղծել այն կենդանի պատկերը, որու չնորհիւ կարելի կը դառնայ թափանցել ժամանակի միջոցէն ներս եւ պատկերա – ցումը ունենալ անոր որ կրնայ մեր այ – օրուան արուեստին աղբիւրը համարուիլ։ Հեղինակը ուսումնասիրած է միջնադա – րու տոամաթիք բանահիւսութիւնն ու թատրոնը, ինչպէս նաեւ Փոքր Ասիոյ հին աւատապետական դարաշրջանի թատե – րական մշակոյթը։

Ամեն· Ս· Պատրիարք Հօր Անգարա այ – ցելութենէն առաջ, երբ տակաւին թեր – եւս կրթական նախարարը լաւ լուսաբան – ուած չէր հայկական վարժարաններու կապակցութեամբ։

Մարմարա

շարունակ էջ 2

արաբ երկիրներու փափաքը իրենց մէջ կարգադրելու այս հարցը։ Ինչ որ կա – րեւոր է այն կոչն է որ Զորեքշաբթի ի – րիկուն ըրին ՄԱԿի ընդհ· քարտուղարը եւ Ապահովութեան Խորհուրդը»։ Հաւա – նաբար ռումբերու տակ չարչարուող բը – նակչութիւն մը լաւ չէմբռնէ այդ կոչին կարեւորութիւնը, քանի հեռեւանք չի տեսներ։ Փիսքար տ'Էսթէն ալ Պրազի – լիայի մէջ ըսած է որ Լիբանանի հարցը պէտք է խորքէն լուծուի։ Կայ նաեւ սառուցական առաջարկ մը որ կը նախա – տեսէ ժողով մը՝ ուր Լիբանան, Սուրիա, Քուէյթ, Սաուտի Արաբիա եւ Ֆրանսացի դիւանագէտներ հաւաքուին։ Աւիկա մի – ջին ճամբայ մը կը նկատուի Լիբանանի կռիւներուն « արաբականացման » եւ « միջազգայնացման » միջեւ։ Գարթըր նամակ մը գրեր է նախագահ Ասատի ը – սելով, որ վերջ տրուի այս կացութեան թէ ոչ Ապահովութեան Խորհուրդի նիստ պիտի պահանջէ։ Վալտհայմ ալ բանա – դնաց մը ղրկեր է Լիբանան յանձին իշ – խան Ակաշեի։

Էշրէֆիէի մէջ, կ'ըսէ Փիկառօ թըղ – թակիցը խարիսխ նետած է այլեւս Սու – րիացին հանդիպ տեւելութիւնը եւ ար – համարհանքը։ Չի ներուիր սուրիացի պինուորներու « բարբարոսութիւնը » (այս առթիւ կը մոռցուին այլ բարբարոսու – թիւններ պաղեստինցիներու կողմէ քը – րիստոնեաներու դէմ — Տամուր — կամ Փալանժներու կատարած ջարդը Թել Զաթարի մէջ)։ Չեն յիշեր նաեւ որ ծա – ղիկով ողջունուեցաւ սուրիական բա – նակը երբ կուգար խաղաղութիւն պար – տադրելու։ Բայց այլեւս կողմերու յան – ցանքները, պատասխանատուութիւնները իմաստ կը պարպուին երբ ժողովուրդ մը կայ որ դժոխային պայմաններու մէջ, կը փորձէ վերապրիլ։

Պէտք է ժամ առաջ խաղաղութիւնը վե – րահաստատել, որպէսզի լինքնաբերաբար ի վերջոյ չհաստատուի ուրիշ խաղաղու – թիւն մը՝ գերեզմաններու խաղաղու – թիւնը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԲՐԵԺՆԵԻ ջերմ ընդունելութիւն մը ըրած է Սուրիոյ նախագահին եւ միաս – նաբար դատապարտած են Քէմփ Տէյվի – ի անջատողական համաձայնագիրը։

ՆՈՊԵԼԻ գրական մրցանակը տրուեցաւ անծանօթ գրագէտի մը՝ Իզաաք Սինկէր, որ Լեհաստանէն Ամերիկա գաղթած Հըր – եայ մըն է, որ նոյնիսկ երբայերէն գրե – լով սկսած է եւ մինչտ ալ եիտիշ կը գրէ (գարմիկը կը թարգմանէ անգլերէնի եւ ինք կը նայի)։ Ռաբբիի զաւակ է, ծնած 1904ին։ Կարդ մը գործեր Ֆրանսերէնի թարգմանուած են, մանաւանդ վէպեր։ Շուէտական Ակադեմիան կը յայտնէ թէ ուզած է քաղաքական ընտրութիւն մը ը – նել, պսակելով հրէալեհական աւանդու – թեան մը մէջ իր արմատները խրող գրա – գէտ մը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՅՈՒՐԱՀԱՏՈՒԿ

ՆԱԽԱՐՈՒ ՅԱՏՈՒԿԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՅՈՒՐԱՀԱՏՈՒԿ

ՀԱՅ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՄԱՐԴՈՒ ՀԱՂԹԱՆԱԿԸ...

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ Ա. ՄԻԿՈՅԱՆԻ ՀԱՐՑԵՐԸ ՄԵՐ ԹՂԹԱԿՑԻ ՀԱՄԱՐ

Ա. Միկոյան

Ձեր ընտրությունը, հիմա՝ նախագահական, նշանակալից է ոչ միայն նրանով, որ ընտրվել եք Հայկական ՍՍՀ-ի պատվավոր ղեկավարի պաշտոնին, այլև նրանով, որ ընտրությունը տեղի է ունենում Հայկական ՍՍՀ-ի կյանքի այնպիսի ժամանակաշրջանում, երբ հանրապետությունը ոգևորված է Կոմունիստական կուսակցության XXIV համագումարի որոշումների իրագործման համար ծավալված հզոր աշխատանքով։ Ձեր ընտրությունը ևս մեկ անգամ վկայում է այն մասին, որ հայ ժողովուրդը գնահատում է Կենտրոնական Կոմիտեի հոգատարությունը հայ ժողովրդի նկատմամբ, Կենտրոնական Կոմիտեի ուշադրությունը հանրապետության կարիքների նկատմամբ։

Ձեր ընտրությունը, ինչպես նաև Հայկական ՍՍՀ Գերագույն Սովետի նախագահության նախագահի ընտրությունը,

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՀԱՄԱԼԻՐ

ՄՈՍԿՎԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

2.

Մենք մեր նախորդ հոդվածում ցույց տվինք, որ Մոսկվայի հայկական եկեղեցին հիմնադրվել է 1679 թվականին, և որ նրա հիմնադիրը եղել է Մոսկվայի հայ գաղութի ղեկավար Հովհաննես Լազարյանը: Եկեղեցին կառուցվել է Մոսկվայի Չինաքաղաք թաղամասում, Նիկոլսկայա փողոցում, որը հետագայում կոչվել է Ռուսական Նիկոլսկայա փողոց: Եկեղեցին կառուցվել է Մոսկվայի հայ գաղութի միջոցներով: Հովհաննես Լազարյանը եկեղեցու շինարարության համար հատկացրել է 4 հազար ռուբլի: Եկեղեցին կառուցվել է 1679-1683 թվականներին: Եկեղեցին օծվել է 1683 թվականի հոկտեմբերի 10-ին: Եկեղեցին նվիրվել է Սուրբ Աստվածածնի Վերափոխման: Եկեղեցին կառուցվել է հայկական ճարտարապետական ոճով: Եկեղեցին ունի մեկ գմբեթ, մեկ զանգակատուն և մեկ մատուռ: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր գերեզմանատուն: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր դպրոց: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր հիվանդանոց: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր ծերանոց: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր գրադարան: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր արխիվ: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր թանգարան: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր հյուրանոց: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր ռեստորան: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր սրճարան: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր խանութ: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր դեղատուն: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր լվացքատուն: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր կայարան: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր նավահանգիստ: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր օդանավակայան: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր տիեզերանավակայան: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր լուսին: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր արեգակ: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր աստղ: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր գալակտիկա: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր տիեզերք: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Աստված: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Հիսուս: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Հոգի: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Երրորդություն: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Կույս: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Խաչ: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Սահակ Պարթև: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոց: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Հռիփսիմե: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Գայանե: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Կարապետ: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Նշան: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Աստվածածին: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Հովհաննես Մկրտիչ: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Գևորգ: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Թադեոս: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Բարդուղիմեոս: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Մատթեոս: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Մարկոս: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Ղուկաս: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Հովհաննես Ավետարանիչ: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Պողոս: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Պետրոս: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Հակոբոս: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Հովհաննես: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Թովմաս: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Փիլիպպոս: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Անդրեաս: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Հակոբոս Ալփեոսյան: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Թադեոս: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Սիմոն Կանանացի: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Հուդա Իսկարիովտացի: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Մատթիաս: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Պողոս: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Պետրոս: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Հակոբոս: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Հովհաննես: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Թովմաս: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Փիլիպպոս: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Անդրեաս: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Հակոբոս Ալփեոսյան: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Թադեոս: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Սիմոն Կանանացի: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Հուդա Իսկարիովտացի: Եկեղեցին ունի նաև մի փոքր Սուրբ Մատթիաս:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՀԱՄԱԼԻՐ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԼԻՈՆ.— Այրի Տիկին Հռիփսիմէ Աւագեան (Քանատա), Տէր եւ Տիկին Գէորգ Աճէմեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Աւագեան (Պէյրութ), Տէր եւ Տիկին Գէորգ Պօղոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Վրէժ Աւագեան (Քանատա), կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգըստեան պաշտօն կը կատարուի, այս Կիրակի, Հոկտ. 8, Լիոնի Ս. Ծակոբ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ–հօր նորոգ հանգուցեալ՝

ԿԱՐՕ ԱԻԱԳԵԱՆԻ

յիշատակին (մեռած Քանատա, Հոկտեմբեր 4ին):

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Լէոն Գըլըճեան, Պ. փիէր Գըլըճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պերճ Ճէզվէճեան, Տէր եւ Տիկին Ժաք Քաթիպեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կարօ Ճէզվէճեան (Վիէննա), Տէր եւ Տիկին Քերովբէ Ճէզվէճեան եւ զաւակները (Վիէննա), Տէր եւ Տիկին Հրաչ Աքմանօղլու, Տէր եւ Տիկին Պերճ Աքմանօղլու եւ զաւակները չնորհակալու–թիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, դրաւոր, ծաղիկով կամ փոխան ծաղիկի նուէրներով ցաւակցութիւն յայտնեցին

ՍԱՐԳԻՍ ԳԸԼԸՃԵԱՆԻ

(Թոնիքոն)

մահուան առթիւ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽՍԶի Լիոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները, Հինգշաբթի, Հոկտեմբեր 12, ժամը 15ին եկեղեցւոյ սրահը: Օրակարգ՝ վարչութեան ընտրութիւն: Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն որ ներկայ ըլլալ ճիշդ ժամուն: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն կրնակատուի:

ՃԱՇ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հայ Կաթողիկէ Ս. Խաչ Ընկերակցութեան, Շաբաթ, Հոկտ. 21 ժամը 17·30էն սկսեալ, Սամուէլ Մուրատեան Հայ վարժարանի հանդիսասրահին մէջ՝

26, rue Troyon — 92310 SEVRES

Տոմսերը ապահովել՝

հեռ. 255·44·84

Ս. ԾԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Այս Կիրակի, Հոկտ. 8, Լիոնի Ս. Ծակոբ եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւոր պատարագ, որու ընթացքին կը կարդացուի ազգիս Ընդհանրական Հայրապետին սըրբատառ կոնդակը, Կ. Պոլսոյ երջանկայիշատակ Ցովհաննէս Կոլոտ պատրիարքի ծննդեան 300ամեակին առթիւ եւ կը կատարուի հոգեհանգստեան պաշտօն Ցովհաննէս Կոլոտի եւ անոր գործակից Գրիգոր Շղթայակիր պատրիարքներու հոգիներու անդորրութեան համար:

Պատարագի երգեցողութիւնը կը կատարուի կոմիտաս երգչախումբի կողմէ:

ՄԱՐՍԷՅԼ

Հայոց լեզուի դասաւանդման
եւ Հայ Մշակութային կեդրոն
Centre d'Enseignement et de Diffusion
de la Culture Arménienne (C.E.D.C.A.)
MPT Tivoli, 66, Cours Fr. Roosevelt
13005 Marseille — Tél. 47-92-02

ՀԱՑԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

8 ուսուցիչ — ուսուցչուհիներու զբաղեցուածութեամբ պիտի աւանդուին հետեւեալ նիւթերը.

— Լեզու եւ գրականութիւն

— Պատմութիւն եւ քաղաքակրթութիւն Ֆրանսերէնով

— Հայերէնի պարզ խօսակցութիւն դիտալողական արդիական միջոցներով

— Պաքալօրէայի մասնաւոր յայտագրի պատրաստութիւն:

Շաբաթ օր, Հոկտ. 7ին դասընթացքները կը սկսին:

Արձանագրութիւնները թուականէս սկսեալ ամէն օր յետ միջօրէին ժամը 15էն 20:

ՅՈՒԹԱՀԱՆԴԷՍ

Հաճընոյ Հերոսամարտի 58րդ տարեդարձը, Փարիզի մասնաճիւղին 50րդ տարեդարձը եւ Հայաստանի Նոր Հաճընի հիմնադրութեան 20րդ տարեդարձը կը տօնուին Կիրակի, Հոկտ. 15 ժամը 13·30ին:

Հոգեճաշ եւ յուշահանդէս Ֆրանսահայ Մշակ. Միութեան սրահը՝

6, Cité du Wauxhall — 75010 Paris
(Métro : République)

Առաւօտեան հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Փարիզի Հայոց Մայր եկեղեցւոյ մէջ, վեց հազար դիւցազներու հոգւոյն համար:

45ԱՄԵԱԿ

ՍԷն ժեռոմի Ս. Սահակ - Մեսրոպ
եկեղեցւոյ

ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ, Հայրապետական Կոնդակի ընթերցում եւ պարգեւատրութիւն Տիր. Աբրահամ Աւագ Սարկաւագ Սանտալճեանի:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ
ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Հոկտ. 15, Կիրակին, Թարգմանչաց տօնին առթիւ:

LA SECTION CULTURELLE
DE L'U.G.A. B. — MARSEILLE

présente le Samedi 14 Octobre à 21 h.
au Centre Culturel Saint Sahak-Mesrop

Eglise Arménienne du Prado
339, Ave. du Prado — 13008 Marseille

UNE CONFERENCE

par M. YILMAZIAN

chef de chorale et chef d'orchestre

Histoire de la Musique et du Chant
Arménien du 19e siècle à nos jours

CHANTS, INSTRUMENTS,
DIAPOSITIVES

GALERIE D'ART DU RAINCY
49, Ave. de la Résistance
T. 927-34-99 — 93340 LE RAINCY

Raphy

du 13 au 29 Octobre

de 9 h. 30 à 12 h. 30 et de
14 h. 30 à 19 h. 30

Sous l'égide de l'Association des
Anciens Elèves de l'Ecole Essayan

ENSEIGNEMENT de l'ARMENIEN
au LYCÉE CHAPTAL

45 Bd. des Batignolles, métro: Rome
Tous les Mercredis de 19 à 21 h.
Cours du soir pour adultes
à partir de 16 ans
Initiation et perfectionnement

préparation au Bac

Méthode intensive
Professeur : H. KALFAYAN
Inscription :
ASSOCIATION PHILOTECHNIQUE
47, Rue Saint-André des Arts
75006 Paris
les Mercredis : 14-16 h., les Lundis
et Vendredis : 17-19 h.
Tél. : 326-48-28
Droit d'inscription : 50 Fs.
Participation aux frais : 100 Fr.
(à payer à l'Association Essayan)
Ouverture des cours :
Mercredi le 4 Octobre

Fonds à vendre

BAR — HOTEL — RESTAURANT
dans une station de sports d'hiver de
réputation mondiale.
TELEPONER : 16 (50) 02-42-51

Restaurant

LA CAPPADOCE

3, rue Marivaux (derrière l'Opéra Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65

ouvert tous les jours midi et soir sauf lundi

présente

son mini-spectacle

avec Marten Yorgantz et Norayr

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Բարձր հովանաւորութեամբ
Արեւմտ. Եւրոպայի Հայրապետ. Պատուիրակ եւ Փարիզի Առաջնորդ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Պատուոյ նախագահութեամբ եւ ներկայութեամբ
Միութեանս ցկեանս նախագահ
ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

ՄԵԾ ՃԱՇ ԵՒ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի պատիւ
Միութեան Ֆրանսայի Շրջ. Ցանձնաժողովի նորընտիր նախագահ
ՆԱՓՈԼԷՈՆ ՊԻԼԼԻՒՔԵԱՆԻ

Hôtel Intercontinental

Շաբաթ, Հոկտեմբեր 28, ժամը 20էն մինչեւ առաւօտ

Հանդիսաւոր բաշխում
Բարերար եւ Պատուոյ անդամներու վկայականներու
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ՑԱՑՏԱԳԻՐ
Ֆրանսայի մէջ առաջին անգամն ըլլալով ելոյթ պիտի ունենայ իրանահայ երգչուհի ՀԵՐՄԻՆԷ ԵՐԻՑԵԱՆ
(Վիէննայի երաժշտ. Ակադեմիայէն)
ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ

Առաջնորդութեամբ ՊԵՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆ *խանդավառ նուագախումբին*

Մասնակցութիւն ճաշի եւ պարահանդէսի՝ 200 Ֆր. — Միայն պարահանդէսին մուտքը՝ ժամը 23էն ետք 40 Ֆր.

Տոմսերը եւ սեղանները ապահովելու համար դիմել՝ Հ. Բ. Ը. Միութեան դրասենեակը՝ 11, Սքուար Ալպոնի, Փարիզ 16րդ — Հեռ. թիւ 870·03·18

Imprimé sur les presses du Journal «Har atch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

Voyages en ARMENIE

EREVAN

ET EXTENSIONS A MOSCOU ET TBILISI ET LENINGRAD
DEPARTS CHAQUE MOIS :
11 jours — 13 jours et 15 jours

A partir de 2680 Fr. comprenant le séjour en hôtel de 1ère catégorie, en pension complète, le transport aérien, les excursions et la visite des villes

Demandez le programme détaillé à des spécialistes sur les voyages en Arménie depuis plus de 12 ans.

N'hésitez pas à nous consulter.

A PARIS

MONDOTOURS
OCIVEP

2, Rue de Sèze
75009 Paris
Ttl. : 073.30.64
073.32.64
266.50.12
M. BAGHDASSARIAN LEVON

A LYON

sevan voyages

50, Cours de la Liberté
69003 Lyon
Tél. : 60.13.66

M. SARKISSIAN VAROUJAN

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
10
MARDI
10 OCTOBRE
1978

LE NUMERO 1,80 F.

ՅԱՌԱՋԱՆԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 230 Ֆ. Վեցամսեայ 125 Ֆ.
Արտասահման Տար. 260 Ֆ. Հատը 1 Ֆ. 80

ՀԱՐՑ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.224 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 54e ANNÉE — N° 14.224

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՎԵՐՋԱՊԷ՛Ս ՀՐԱԴԱԴԱՐ ՄԸ

ՈՐՔԱ՞Ն ՊԻՏԻ ՏԵԻՆ

—o—

ՍԱՐԳԻՍ – ԱՍԱՏ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

—o—

Ապահովութեան Խորհուրդը, իր ամէնէն կարճ նիստը գումարեց «հրադադար» մը հրահանգելու համար քրիստոնեայ Ֆէյրութի մէջ։ Որոշումը տրուեցաւ միաձայնութեամբ եւ Շաբաթ օր արդէն ռմբակոծութիւնները կը սկսէին նուազիլ, գրեթէ բոլորովին դադրելու համար։ Նոյն առեն, նախագահ Սարգիս Դամասկոսի մէջ, կը խօսէր նախագահ Ասատի հետ եւ անշուշտ կարելի չէ չմտածել թէ նաեւ այս տեսակցութիւնը դեր խաղացած է։ Բայց հրադադարները այնքան յաճախ եւ խախտուած եղած են վերջին երեք տարիներու ընթացքին, Լիբանանի մէջ, որ ոչ ոք կ'ուրախանայ, խորհելով թէ՝ վերջացաւ։ Ընդհ. տպաւորութիւնն այն է թէ նոր դադար մըն է, որ թոյլ կուտայ մեռելները հաւաքելու, քիչ մը շունչ առնելու եւ ի հարկին աւելի ապահով ապաստան մը գտնելու։ Դժուար է թէեւ մեռելները հաշուելն իսկ։ Կ'ըսուի թէ աւելի քան 1300 մեռեալ եղած է վեց օրուան մէջ եւ անհաշիւ վիրաւորներ։ Թիւերի Տէժարտէն կը նկարագրէ Ֆիկարօի մէջ «էշտէֆիէի դժոխքը», բոլորին դիմաց հարցումն է, թէ տես քարուքանդ քաղաքի մը՝ ինչո՞ւ։

Եւ այս հրադադարի ընթացքին կրկին վախն է որ կը տիրէ։ Նոր քաղաքացիական պատերազմի մը մղձաւանջը, մինչ պղեհահնեան միաւորներ կը հասնին Գէյրութ։

× Ուրբաթ իրիկուն դիւանագիտական երեսփոխաններու, անձնաւորութիւններ - րու, մարոնի առաջնորդին (ինչպէս նաեւ՝ Հայ կաթողիկէ Եկեղեցին, որ իր մասնակցութիւնը կը բերէր) եւ քանի մը հազար ցուցարարներու, Փարիզի մէջ տոնդանգ մը տեղի կ'ունենար ի նպաստ Լիբանանի։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԺԱՔ ՊՈՒԵԼ, ծանօթ երգիչը ծնած Գրիսէլ բայց որ իր համբաւը շահած էր Ցրանսա, մեռաւ Բշ. վաղ առաւօտեան 49 տարեկանին։ Շրջանէ մը ի վեր քանիցս կը տառապէր։

ՊԱՐՍԿԱՎԱՏԱՆի մէջ կացութիւնը կրկին վտանգաբեր է եւ բազմաթիւ բախումներ պատահած են Թեհրան եւ այլ ինչը քաղաքներու մէջ ապահովութեան ուժե-

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ «ԱՐԳԻԼԵԼՈՒ» ԹՐՔԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱԳՈՅՆ ՓՈՐՁԸ

Երուսաղէմի անգլիագիր թերթին՝ « Տը Ձերուզալէմ Փոսթ »ի Սեպտեմբեր 18ի թիւին մէջ կը կարդանք հետեւեալ լուրը։

« Իսրայէլեան հեռատեսիլի տնօրէնը խորհուրդը այսօր պիտի քննէ, թէ 1915ի Հայկական եղեռնին մասին Իսրայէլի մէջ պատրաստուած վաւերագրային ժապաւէնը պիտի հեռարձակուի՞ թէ ոչ։

« Տնօրէն խորհուրդի նախագահը, ժամանակաւոր կերպով յետաձգած էր հեռարձակումը, որպէս հետեւանք՝ Իսրայէլի Արտաքին նախարարութեան միջամտութեան։ Նախարարութիւնը մտահոգուած էր, թէ այդ ժապաւէնը, որ նաեւ պիտի արտածուէր ուրիշ երկիրներ, կրնայ վնաս հասցնել թուրքեւիսրայէլեան յարաբերութիւններուն, ու կրնայ վտանգի ենթարկել Թուրքիոյ մէջ ապրող Հրեաները։

« Ժապաւէնը մասամբ կապ ունի Թուրքիոյ կողմէ Հայերու դէմ կատարած ջարդերուն հետ. պատրաստուած էր անցեալ տարի, « Քասթել Ֆելմզ »ի կողմէ։ Ամերիկահայ յայտնի դերոզ Մայքըլ Ճ. Արլէն օժանդակած էր սենարոյին եւ ժապաւէնին ընկերացող բացատրութիւններուն պատրաստութեան։

« Երուսաղէմի Թրքական ընդհ. հիւպատոսը առենին դժգոհած էր, որ Մայքըլ Արլէն հրաւիրուած է ժապաւէնի պատրաստութեան օժանդակելու, ապա բողոքած՝ հեռարձակումի ծրագրին դէմ։

« Այս հարցը նախապէս ալ բերուած էր Տնօրէն խորհուրդի մէկ նիստին, բայց անոր մասին որոշումը տրուելիք կախուած էր »։

×

Պատմութիւնը « արգիլելու » եւ դիւանագիտական ճնշումներով զայն « մոռացնել տալու » Թրքական այս նորագոյն փորձը, իր արձագանգը գտած է Լոնտոնի « Տը Կուարտիըն » օրաթերթին Սեպտեմբեր 18ի թիւին մէջ։

« Թուրքիա կը փորձէ կասեցնել հեռատեսիլի յայտագիր մը » խորագիրը կրող յօդուածը յղուած է թերթին Երուսաղէմի թղթակցին՝ էրիք Սիլվըրի կողմէ։ Սոսկալի՝ կարեւոր հատուածներ այդ գրութենէն ուր մանրամասնօրէն կը նկարագրուի թէ այսօրուան «արդիական» Թուրքիան իր՝նչ միջոցներու եւ ոտնձգութիւններու կը դիմէ՝ մէկ երկրէն միւս երկիրը գրաւելու եւ կարպով միայն մէկ կէտի առաւելութիւն ունի (5–4)։

րութիւնը արգիլելու համար՝ հեռատեսիլէն։

« Իսրայէլի Արտաքին նախարարութեան միջամտութեան վրայ, հեռասըփռումի պատասխանատուները ցարդ երկու անգամ առկախեցին իրենց որոշումը։ Այս վերջիններու ըրջապատին կարծիքն այն է, որ ժապաւէնը կրնայ չցուցադրուիլ՝ «պետական չահի» նկատումներով։

« Թուրքիա, որ իր ոճիրը քաւելու համար, դեռ կը սպասէ իր Ամենատուրին կամ Վիլլի Պրանտին, մահմետական աշխարհի այն երկու երկիրներէն մին է, որ յարաբերութիւն կը պահէ Իսրայէլի հետ. երկրորդը՝ Իրանն է։

« Ժապաւէնը արտադրողը կ'ընդգծէ, թէ ուղղակի Հայոց ջարդերուն մասին չէ՛ այդ ժապաւէնը։ Բայց կ'ըսէ, ջարդի եւ տեղահանութեան հետ կապուած յիշատակները կ'օգակուին յիսուն վայրկեաններոց ժապաւէնին տեւողութեան։ Եւ ասիկա անխուսափելի բան մըն է՝ Հայերու վերաբերող որեւէ ուսումնասիրութեան պարագային։

« Երեք վայրկեան տեւող ներածականին մէջ ցոյց կը տրուին սեւ-ճերմակ լուսանկարներ, որոնք քաշուած են Թուրքերու իսկ կողմէ՝ 1915ի եւ 1916ի ջարդերուն ժամանակ։

« Ուրիշ հատուած մը յատկացուած է՝ Երուսաղէմի Հայերուն կողմէ եղեռնի տարեկան յիշատակումին, ինչպէս նաեւ՝ ջարդերուն մասին զանազան Հայերու հետ կատարուած հարցազրոյցներու։

« Մայքըլ Արլէն, «Անցք դէպի Արեւելք » գրքին ամերիկահայ հեղինակը, հոս եկած էր՝ ժապաւէնին անգլերէն թարգմանութեան բացատրական մասը իրագործելու համար։ Անոր ժամանումին առթած աղմուկէն անհանգստացած՝ Թուրքիոյ ընդհ. հիւպատոսը, Եուսուֆ Տիչլէ, բողոք ներկայացուց Երուսաղէմի քաղաքապետին, թէ քաղաքապետարանը Արլէնը կը հիւրասիրէ՝ օտար յայտնի արուեստագէտներն ու գրողները ընդունելու յատկացուած պաշտօնական կեդրոնին մէջ։ Եուսուֆ Տիչլէ նաեւ պահանջեց որ ժապաւէնին պատրաստութիւնը ընդհատուի։

« Քաղաքապետը ճամբու դրաւ ընդհ. հիւպատոսը, ըսելով թէ Երուսաղէմ ազատ է իր ուզած անձը հիւրասիրելու. ու նաեւ, թէ՝ բարեբախտաբար, ընդհ. հիւպատոսը հակակշռի ո՛չ մէկ իրաւասութիւն ունի Իսրայէլի հեռատեսիլին վրայ։

« Ասոր որպէս հետեւանք, Թուրքերը զօրաշարժի ենթարկեցին Թուրքիոյ 40 հազարնոց հրեայ համայնքին յայտնի դէմքերը։ Ասոնք դիմումներ կատարեցին Անգարայի իսրայէլեան դեսպանատան գործավարին՝ Շիմոն Ամիրի մօտ, վախ յայտնելով որ Թուրքիոյ Հրեաները կը վտանգուին՝ եթէ ժապաւէնը ցուցադրուի Իսրայէլի հեռատեսիլէն։ Նոյնիսկ ըսողներ եղած են, թէ կրնայ փոկրոմ մը կազմակերպուիլ։

« Ամիր հարցը հապճեպ կերպով փոխանցեց Երուսաղէմի Արտաքին նախարարութեան։ Ասոր հետ զուգահեռաբար, Թուրքիայէն Իսրայէլ ներգաղթած Հրեաներու Միութեան վարիչներն ալ, նոյնքան իրար անցած դիմումներ կատարեցին տեղւոյն վրայ։ Իսրայէլի Արտաքին նախարարութիւնը պարտադրուեցաւ « համոզուելու » որ պէտք է միջամտէ, նոյնիսկ առանց տեսած ըլլալու ժապաւէնը։

(Մնացեալը յաջորդով)

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏՈՒՄ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս Սեպ. 30– Հոկ. 5)

ՄԱՀ՝ ԳՈՒՐԳԻՆ ՋԱՆԻԲԵԿԵԱՆԻ

81 տարեկանին, Երեւանի մէջ իր մահկանացուն կնքած է ծանօթ դերասան՝ Գուրգէն Ջանիբեկեան։ Ողբացեալը կը նկատուէր խորհրդահայ թատրոնի հիմնադիրներէն, որ իր կեանքի ստեղծագործական 60 տարիներու ընթացքին, բացի դերասանական գործունէութենէն, ստեղծած է նաեւ բեմական եւ չարժա - նկարի կերպարներու ամբողջ պատկերասրահ մը, որ թոյլ կուտայ ծանօթանալ խորհրդահայ դերասանական արուեստի պատմութեան։ Ծնած էր 1897ին Երեւան եւ դերասանական կեանքը սկսած է նախ իբրեւ սիրող։ Առաջին անգամ, իբրեւ արհեստով դերասան, բեմ բարձրացած է 1920ին Աբելեան - Զարիֆեան թատերախումբին հետ։ Խաղացած է Ալեքսան - դրապոլ եւ Թիֆլիզ նախքան Երեւան հրաւիրուիլը (1924) պետական (այժմ՝ Սունդուկեան) թատրոնը, ուր պիտի անցընէր իր ապագրէպին կարեւոր մասը։ Առաջին մեծ դերը, զոր խաղացած է եղած է՝ Մասխեանցը (Խաթաբալա), ապա շարքը շարունակած է դասական թէ այլ դերերով։ Մեծ համբաւ չահած է մանաւանդ Գրիգոր Աղայի դերով, «Ժայռ»ի մէջ։ Վերջին դերերը եղած են.– Վարպետ Մարզարը (Աչխարհն, այո, չուտ է եկել), Սոլոմոնը (Քին), Տօնապետը (Հայր Տօնապետի մենախօսութիւնը)։ Գուրգէն Ջանիբեկեան երկար տարիներ դասախօսած է հայկ. թատերական ընկերութիւնը, եղած է տնօրէնն Գ. Սունդուկեան թատրոնի։ Հեղինակն է բազմաթիւ յօդուածներու, յուշերու, ակնարկներու, թարգմանութիւններու։ Արժանացած է բազմաթիւ շքանշաններու։

×

Ջանիբեկեանի դագաղը դրուած է Սունդուկեան թատրոնը եւ չուրջը պահակ կեցած են դերասանները, դրողներ, նկարիչներ, երաժիշտներ, իսկ վերջին վայրկեաններուն՝ կարէն Դեմիրճեան, Ֆադէյ Սարգսեան, կարէն Դալլաքեան։ Թաղումը կատարուած է Սեպտ. 30ին, Երեւանի քաղաքային դերեզմանատան պանթէոնը, ուր խօսք առած է Թաղման յանձնաժողովի նախագահ, Նախարարաց Խորհրդի նախագահի տեղակալ՝ Ռ. Սվետլովան, որ ըսած է ի մէջ այլոց.— « Այսօր, մենք վերջին հրաժեշտն ենք տալիս հայ բեմի ականաւոր դերասան, բոլորիս կողմից սիրուած ու յարգուած Գուրգէն Ջանիբեկեանին։ Նա հայ բեմի այն երախտաւորներից էր, որոնց մասին ասում են՝ նա մինչեւ վերջին շունչը ապրեց մեր թատրոնի յոյսերով ու յոյզերով»։ Խօսք առած են նաեւ Բարկէն Ներսիսեան, Ալեքսանդր Արաքսմանեան, Գրիգոր – Մելիք Ադամեան։

×

ՀԱՑ ԿՈՓԱՄԱՐՏԻԿԻՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Տաչքենդի մէջ տեղի ունեցած համամիութենական 15րդ մրցումներուն՝ կըռփամարտի մէջ, կիրովականէն Սուրէն Օհանեան ախոյեան հանդիսացած է։ 17–ամեայ հայ մարզիկը Խորհ. Միութեան պատանեկան ախոյենութիւնն ալ նուաճած էր ասկէ առաջ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԱԿԱՆ ՕՐԵՐ ԿԱՄ ԺՈՒՌՆԱԼԻՍՏԻ ՀՈՒՇԵՐԸ

ՀԱՆԱՐ, 1913–16 ՓՈՏՈՒԿԱՆԻՆԵՐՈՎ

Ներածական խոսքի փոխարեն

Ինչպես հայտնի է, 1913 թվականի հունվարի 14-ին Հանարի գավառական «Ազգային միություն» կուսակցության կենտրոնական կոմիտեն որոշում է ընդունում՝ հրատարակել գավառի ազգային-ազատագրական շարժման պատմությունը։ Այդ նպատակով կոմիտեն կազմում է հատուկ հանձնաժողով, որի մեջ մտնում են Ս. Ալանյանը, Ա. Ղազարյանը, Ա. Ղուկասյանը, Ա. Մելիքյանը, Ա. Մուրադյանը, Ա. Պետրոսյանը, Ա. Սարգսյանը, Ա. Տեր-Գրիգորյանը, Ա. Ֆարմանյանը, Ա. Քոչարյանը, Ա. Ֆիրդուսյանը, Ա. Ֆրանգյուլյանը, Ա. Ֆրանգուլյանը, Ա. Ֆրանգուլյանը, Ա. Ֆրանգ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՆԱԳՈՅՆ ԼԵՌՆԱՇԽԱՐՀ

ՆՈՒՆ ՎԱՀԺԻՒՀԻ

ՅԱՂԺՈՒԶՓ ԿՈՂԸՆԿՈՍ

2.

Ժամանակ մը կար, երբ Տաճատիկ հետաքրքրութիւն չէր ցուցներ ո՛չ իր հագուստներուն եւ ո՛չ ալ իր գեղեցկութեան նկատմամբ։ Ան կը հագնէր ինչ որ իրեն կը տրուէր, առանց մտածելու թէ ինչպէ՞ս կը նայի, կը յարմարի՞ արդեօք իր հասակին եւ գոյնին։ Ան կը գոհանար միայն այն ատեն, երբ հագուստը մաքուր էր եւ կարկատանի չէր ենթարկուած։ Ինչ որ կը վերաբերի իր գեղեցկութեան, ան ոչ միայն չէր գիտեր թէ ինքը գեղեցիկ է, այլ նոյնիսկ կը կարծէր թէ ինքը տգեղ է։ Ասիկա ալ ուրիշներուն կողմէ ամէն օր կրկնուած ըլլալուն համար։

Ամէն անգամ որ Տաճատիկ հայելիին առջեւ կանգնէր, ան կը տեսնար իր մէջ միայն աղքատ աղջիկ մը, որ ոչ մէկ գրաւչութիւն ունի։

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԼԷՆ այրի Տիկ. Հրանդ Ցովնանեան, իր եղբօր կնոջ՝ Աղաւնի Ալահվէրտեանի մահուան քառասունքին առթիւ 200 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին:

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Վաիէ Պառաւեանի *մահուան առթիւ, Տէսինի կապոյտ Խաչի վարչութիւնը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ այրի ընկերուհի Քնար Պառաւեանի, զաւակներուն եւ բոլոր ազգականներուն: Սոյն առիթով Տէսինի կապ. Խաչը փոխան ծաղկեպսակի ստացած է Տէր եւ Տիկ. Թաշճեան Հայկունի 50 ֆր., Տէր եւ Տիկ. Ճէլոյեան Երուանդ (Միրիպէլ) 50 ֆր., Պր. Համբարձումեան Գեղամ (Քավայոն) 50 ֆ.:*

×

Կապ. Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը խոր ցաւակցութիւններ կը յայտնէ ընկերուհի Փարիզ Արմաղանեանի, Տիկ. Արմաղանեանի ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն (արկածալի մահ) իրենց զաւկին, ամուսնոյն, եղբօր, աներձագին եւ ազգականին, ընկ. Կարօ Արմաղանեանի դառնակսկիծ մահուան առթիւ:

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Սարգիս Պարաճանովի « Հրեղէն ճիերը » (Լէ Շըվօ տը ֆէօ) այս միջոցին կը ներկայացուի Նիսի Մերիւրի չարժարսրահին մէջ:

CENTRE CULTUREL DE
L'UNION GENERALE ARMENIENNE
DE BIENFAISANCE DE MARSEILLE

Présente une exposition de peinture
A. TATEOSSIAN
du 13 au 22 Octobre, au 33 Cours Pierre Puget, 13006 Marseille
Vernissage 13 Octobre à 19 h. 30

45ԱՄԵԱԿ

Սէն ժեռոմի Ս. Սահակ - Մեսրոպ եկեղեցւոյ

ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ, Հայրապետական կոնդակի ընթերցում եւ պարգեւատրութիւն Տիր. Արամ Աւագ Սարկաւագ Սանտրքճեանի:

կը պատարագէ եւ կը քարոզէ
ՑԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Հոկտ. 15, կիրակին, Թարգմանչաց տօնին առիթով:

LA SECTION CULTURELLE
DE L'U.G.A. B. — MARSEILLE

présente le Samedi 14 Octobre à 21 h.
au Centre Culturel Saint Sahak-Mesrop

Eglise Arménienne du Prado
339, Ave. du Prado — 13008 Marseille

UNE CONFERENCE
par M. YILMAZIAN
chef de chorale et chef d'orchestre
Histoire de la Musique et du Chant
Arménien du 19e siècle à nos jours
CHANTS, INSTRUMENTS, DIAPOSITIVES

ՔԱՄՔ. ՖՐԻՋ

Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ

Քամփանեը Ֆրէզի Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ հիմնադրութեան 50ամեակի առիթով, Կիրակի Հոկտ. 15 կէսօրէ վերջ ժամը 3ին պաշտօնական ժողովրդային հոգեհանդիստ կը կազմակերպուի հոգելոյս ԳՐԻԳՈՐԻՍ ՊԱԼԱՔԵԱՆ Եպիսկ.ի շիրիմին վրայ:

Հոգեհանգստեան պաշտօնին կը նախագահէ ՑԱԿՈԲ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ: Հրաւիրուած են մասնակցելու քոյր եկեղեցիներու հոգեւոր հովիւները, վարչական կազմերը, դպրաց դասերը ինչպէս նաեւ հաւատացեալ ժողովուրդը:

Բոլոր անոնք որոնք ինքնաշարժ չունին թող դիմեն եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւին, որպէսզի եկեղեցւոյ տրամադրութեան տակ դրուած ինքնաշարժերու մէջ իրենց տեղ ապահովուի:

AVEC LE CONCOURS DE

AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages

JACQUES CHELELEKIAN vous propose

au départ de MARSEILLE

des VOYAGES-ARMENIE

MOSCOU - EREVAN

2 jours	12 jours
Départ	Retour
VENDREDI 20 OCTOBRE 78	JEUDI 02 NOVEMBRE 78

Noël et Jour de l'An

VENDREDI 29 DECEMBRE 78	JEUDI 11 JANVIER 79

Renseignements et réservations

Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS

87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12

et toutes agences HAVAS-VOYAGES de France

Org. Lic. 97

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները, Հինգշաբթի, Հոկտեմբեր 12, ժամը 15ին եկեղեցւոյ սրահը: Օրակարգ՝ վարչութեան ընտրութիւն: Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ ըլլալ ճիշդ ժամուն: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն կը նկատուի:

ՃԱՇ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հայ Կաթողիկէ Ս. Խաչ Ընկերակցութեան, Շաբաթ, Հոկտ. 21 ժամը 17·30էն սկսեալ, Սամուէլ Մուրատեան Հայ վարժարանի հանդիսասրահին մէջ՝
26, rue Troyon — 92310 SEVRES
Տոմսերը ապահովել՝
հեռ. 255·44·84

ՄԱՐՍԷՅԼ

Հայոց լեզուի դասաւանդման
եւ Հայ Մշակութային կեդրոն
Centre d'Enseignement et de Diffusion
de la Culture Arménienne (C.E.D.C.A.)
MPT Tivoli, 66, Cours Fr. Roosevelt
13005 Marseille — Tél. 47-92-02

ՀԱՑԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

8 ուսուցիչ — ուսուցչուհիներու գըլխաւորութեամբ պիտի աւանդուին հետեւեալ նիւթերը·

— Լեզու եւ գրականութիւն
— Պատմութիւն եւ քաղաքակրթութիւն
ֆրանսերէնով
— Հայերէնի պարզ խօսակցութիւն
դիտալողական արդիական միջոցներով
— Պաքալօրէայի մասնաւոր յայտագրի պատրաստութիւն:

Շաբաթ օր, Հոկտ. 7ին դասընթացքները կը սկսին:

Աւրձանագրութիւնները թուականէս սկսեալ ամէն օր յետ միջօրէին ժամը 15էն 20:

ENSEIGNEMENT DE L'ARMENIEN
A LA FACULTE DES LANGUES
DE L'UNIVERSITE LYON III

Ces cours sont destinés aux étudiants qui ont choisi l'Arménien comme unité de valeur dans le cadre de l'Université.

Aux auditeurs libres (bacheliers ou non) qui veulent apprendre ou perfectionner leurs connaissances de la langue Arménienne.

Aux lycéens, pour la préparation à la valeur optionnelle.

Enseignant, chargé des cours
KERAM GANANIAN

Trois niveaux d'enseignement :
Les Lundi et Mardi à partir de 18 *heures.*
Début des cours : 16 Octobre
74, rue Pasteur, Lyon 7e.

Inscriptions et renseignements
auprès du secrétariat de la Faculté des Langues, 74, rue Pasteur, Lyon 7e
Tél. : 69-24-93 poste 703

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Խաչեան Սանուց Միութիւնը ստանձնած է հովանաւորութիւնը եւ պատասխանատուութիւնը հայերէնի դասընթացքներուն՝ պաֆալօրէայի բնոյթեան հայերէնի ներկայացնել փափաքող երիտասարդներու, ինչպէս նաեւ հայերէնի մէջ համառօտ ուզող չափահասներու համար:

Սոյն դասընթացքները տեղի կ'ունենան Հոկտ. 4էն սկսեալ Շորեքշաբթի երեկոյ, ժամը 19էն 21, Լիսէ Շաբթալի մէջ՝
45 Bd. des Batignolles, métro: Rome

Դասաւանդութիւնները պիտի կատարուին երիտասարդ եւ վարժ ուսուցչուհիի մը կողմէ, արագ եւ արդիւնաւէտ մեթոտով մը:

Կրնան մասնակցիլ 16 տարեկանէն սկսեալ բոլոր փափաքողները, անկախ իրենց համառօտութեան աստիճանէն: Արձանագրութիւնները տեղի կ'ունենան հետեւեալ հասցէին.—
ASSOCIATION PHILOTECHNIQUE
47, Rue Saint-André des Arts
75006 Paris

Արձանագրութիւն՝ 50 ֆր. (կը չարունակուին): Մախքերու մասնակցութիւն՝ 100 ֆր. տարեկան, վճարելի Խաչեան Սանուց Միութեան:

ՅՈՒԹԱՀԱՆԴԷՍ

Համբնոյ հերոսամարտի 58րդ տարեդարձը, Փարիզի մասնաճիւղին 50րդ տարեդարձը եւ Հայաստանի Նոր Հաճընի հիմնադրութեան 20րդ տարեդարձը կը տօնուին Կիրակի, Հոկտ. 15 ժամը 13·30ին:

Հոգեճաշ եւ յուշահանդէս Ֆրանսահայ Մշակ. Միութեան սրահը՝
6, Cité du Wauxhall — 75010 Paris
(Métro : République)

Առաւտեան հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Փարիզի Հայոց Մայր եկեղեցւոյ մէջ, վեց հազար դիւցազներու հոգւոյն համար:

U.G.A.B.
SECTION DES JEUNES
COURS
DE LANGUE ARMENIENNE
Tous les Samedis de 14 h. à 16 h.
au Centre Culturel Alex Manoogian
118, rue de Courcelles, Paris 17e
— Préparation au Baccalauréat
Prof. Garabed Karakaya
— Niveau débutant
— Niveau de perfectionnement
Reprise des cours le Samedi 14 Octobre
Inscriptions sur place ou en téléphonant au bureau de l'UGAB :
Tél. : 870-03-18

×

SOIREE DISCO
(Rock, Pop, Folklore arménien)
animée par EDOUARD
Samedi 14 Octobre à partir de 21 h. 30
Frais de participation :
Membres : 25 F. non-membres 30 F.

RESTAURANT EREVAN

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԵՐԵՒԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ
Մասնէկի գիներ

Զորեքշաբթի իրիկուն՝ *ձիբապուր — մանթը*
Հինգշաբթի իրիկուն՝ *պաստուէրմին վրայ լահմաճուն ու ջիւէօփթէ*
Ուրբաթ իրիկուն՝ *Սու-պէօրէկ*

Եւ ամէն կիրակի առաւօտ, պաստուէրմի վրայ՝ խաշ:

ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐԾ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 230 Ֆ·	Վեցամսեայ	125 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 260 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 80

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
11
MERCREDI
11 OCTOBRE
1978

LE NUMERO 1,80 F.

ՅԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·225

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.225

ՕՐՈՒԱՆ ԳԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՍՊԱՍՈՂԱԿԱՆ ԱՆՋԿՈՏ ՎԻՃԱԿ

ՁՈՀԵՐՈՒ ԵՒ ՎՆԱՍՆԵՐՈՒ ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌԸ ՇԱՏ ԾԱՆՐ Է

—o—

Թիւերն իսկ այլեւս լմաստէ զուրկ են։ Պղտիկ ճշդրիտ ոչ մէկ թիւ կարելի է ըսել երբ դեռ աւերակներու տակ դիակներ դիզուած են։ Բոլոր թղթակիցները կը հաստատեն թէ քանդուած քաղաք մըն է Տրիպոլի եւ Պուրճ – Համուտ ալ ամէնէն աւերուած շրջաններէն մին։ Դժբախտաբար որեւէ կարելիութիւն չկայ հեռաձայնային յարաբերութիւն ստեղծել Պէյրութի հետ, աւելի ճշդրիտ տեղեկութիւններ ստանալու համար հայ գաղութին վերաբերեալ։ Երկուշաբթի առաւօտ ինքնաեռչընքնել Հերբլտ Թրիպոլիւնի մէջ խուշիէյքըտ Փրէսի թղթակիցը ժամը 4ուն օրագիրը մը հրատարակած է, հրատարարի առաջին օրուան (Հոկտ· 8) եւ կը պատմէ որ առաւօտն կանուխ քանի մը լրագրողներ որոնք արեւմտեան Պէյրութէն կը փորձեն արեւելեան Պէյրութ անցնիլ, տեսնելու համար քրիստոնեայ թաղերուն վիճակը բայց կարմիր Խաչը չի թողուր՝ «բացարձակապէս ո՛չ մէկ լրագրող»։ Ժամը 10·30ին թաքսիի հայ չարժավար մը՝ Ժողէֆ Կարապետեան կըսէ թէ պիտի անցնի հայ տանելու համար հայ ընտանիքներու, որոնք ապաստանած են գպրոց մը ու համաձայն է միւնոյն ալ առնելու հետը։

Ապա, ժամը ժամուն, Ամերիկացին կը պատմէ ինչ որ կը տեսնէ։ Ժամը 12·45ին կը հասնին հայկ· այն թաղը, ուրկարապետեան հայ կը տանի։ Շուրջ 35 հազար հայ կ'ապրին էշրֆիյէ, կ'ըսէ լրագրողը, գպրոցին մէջ 125 այր, կին ու երեխայ կան մինչ կարապետեան կ'ըսէ։— 635 առ հարիւրը բոլորովին կորնչուցած են իրենց տուները »։

Նոյն օրուան (Հոկտ· 9) Օրիան – Լը Թուան ալ թաղ առ թաղ կը պարզէ կործանած թաղերու ահաւոր պատկերը։ Ան կ'ըսէ թէ Պուրճ – Համուտ ամէնէն շատ վնաս կրած շրջաններէն մէկն է։ Գաղթը սկսած է եւ այն ընտանիքները, որոնք ամէն ինչ կորնչուցած էին արեւմտեան Պէյրութ եւ ապաստանած էին արեւելեան Պէյրութ, հիմա կրկին ետ կը փորձեն երթալ։ Կ'ըսուի թէ հազարէ աւելի մեռնել կայ, 3000 վիրաւոր եւ 500 հազար անապաստան։ Ճշդրիտ հաշուեկշիռ մը պատրաստելու համար, չաբաթներ պէտք են։ Ինչ որ կարելի է հաստատել այսօր, հետեւեալն է.— Շահրուբի ամբողջ շրջանը աւերակ է, Սէքսին հրապարակը, այն տուները որոնք չեն փլած, այնքան վնասուած են, որ անբնակելի են։ Սիուֆիէ շատ մեծ վնաս կրած է։ Ճէյթաուի նաեւ ամէնէն աւերուած շրջաններէն է, ի մասնաւորի լիբանանեան հիւանդանոցը անճանաչելի է։ Լոյս չկայ, հեռաձայ – նային ցանցը փճացած է։ Հայց չկայ, այն հացագործները որ դեռ գոյութիւն ունին էլեկտրականութիւն կամ վառելանիւթ չունին, որ փուռը վառեն։

Ամէն տեղ սակայն բացառիկ զնահա – տանքի կ'արժանանայ երիտասարդներու զոհաբերութիւնը։ Ռումբերու տակ, ա – սոնք հասած են օգնութեան, ջուր–հաց հասցնելու կամ դեղ եւ այս բոլորը անձնուիրաբար։

×

Երկուշաբթի օր, արեւմտեան Պէյրութ մեռած քաղաք մըն էր, բայց բոլորովին այլ պատճառներով։ Լիբանանեան Ձախը գործադուլի հրահանգ տուած էր բողոքելու համար նախագահ Սարգիսի ապահովութեան ծրագրին դէմ։

× Նախագահ Սարգիս Դամասկոսէն Սաուտի Արաբիա անցաւ։

× Փրոֆ· Միլիէզ, Փարիզի Պոուսէ հիւանդանոցէն եւ Պէյրութի՝ Բժշկութեան Ֆրանսական Համալսարանի Բարձրագոյն Խորհուրդի անդամ (Խորհուրդ մը, որ երբեք նիստի չէ հրաւիրուած բայց չէ լուծուած) հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրած է «Մոնտ»ի· « Ձեւական բողոքներ կը բարձրանան, այս միջոցին աշխարհի ամէն կողմը այն ջարդերուն վերաբերեալ, որոնք տարիներէ ի վեր ղեստինցիներու մէջ։ Եւրոպան պէտք է ամօթ զգայ իր լռութենէն եւ անգործութենէն։ Ի՞նչ կարեւորութիւն ունի թէ հարցը հրեայ, քրիստոնեայ թէ մահմետական բնակչութեանց կը վերաբերի, միայն հաշուի պէտք է առնել անմեղնեայ հակառ հեռեւանքներ կրնայ ունենալ այսպիսի յայտագրի մը սփոռումը », ըսաւ փրոֆեսէօրը »։

×

Մէկ երկրէն միւս երկիրը զրաքննութիւն կիրարկելու եւ Թուրքիոյ անցեալ ոճիրը նոր ոտնձգութիւններով ծանրացնելու այս փորձը տեղի կ'ունենար այն օրերուն, երբ Երուսաղէմի հեռատեսիլը կը ցուցադրէր «Հոլոքօստ» երկարաշունչ ժապաւէնը, որ կը վերաբերի Հրեաներու դէմ նացիներու կողմէ կատարուած հալածանքներուն։

«Ճերուսալէմ Փոստ»ի մէկ յօդուածագիրը, բնականաբար զուգահեռականը կ'ընէ ցեղասպանութեան այս երկու արարքներուն միջեւ։ Մէջբերումներ կ'ընէ Մայքըլ Արլէնի յայտարարութիւններէն, ուր ամերիկահայ գրողը կը չեշտէ որ երբ Թուրքերը մինչեւ այսօր կ'ուրանան իրենց ոճիրը եւ կը փորձեն պատմութիւնը խեղաթիւրել, իսկ «քաղաքակիրթ» աշխարհն ալ խուլ–ականջ կը ձեւանայ, բնական է որ եղեռնէն վերապրողներու սիրտը լեցուած մնայ բարկութեամբ, կատաղութեամբ։

Գալով վաւերագրային ժապաւէնի հարցին, յօդուածագիրը կ'եզրակացնէ·

« Ճիշդ է, թէ Մ· Արեւելքի մէջ Թուրքիան այն հազուագիւտ երկիրներէն է, որ այս կամ այն ձեւի յարաբերութիւններ կը պահէ Իսրայէլի հետ։ Ճիշդ կըլլայ ըլլալ նաեւ այն, որ մենք ոչինչ պարտական ենք Հայերուն (իմա՝ պէտք չունինք Հայերուն համար դէշ մարդ ըլլալ Թուրքիոյ հետ)։ Բայց եւ այնպէս, մենք բան մը պարտական ենք մե՛նք մեզի։ Իսկ ես, Թուրքերուն կը թելադրեմ, որ իրենք ալ իրենք պատուած կ'ըլլան ու իրենք իրենց ծառայութիւն մատուցած կ'ըլլան, եթէ երբեք՝ 63 տարի առաջ իրենց իսկ հայրերուն ու մեծ հայրերուն ձեռքով իրենց ազգային հոգիին մէջ մխրճուած հայկական ծանր մեղքը քաւելու միջոցը գտնեն »։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԱՐԱՑԻ բնակելի թաղամասի մէկ չէնքը խուժելով, յանկարծակի, ծայրայեղ–աջ fոմանtւս մը տեղն ու տեղը ըսպանած է չորս հոգի եւ երկու ուրիշներն ալ՝ ճամբան, ուր տարուած էին քաշ – կրռտուելով։ Զոհերը բանուորական կուսակցութեան անդամ էին։

ԺԱՒՔ ՊՐԷԼԻ մահը, հակառակ անոր որ անակնկալ մը չէր, ցնցեց երդի աշխարհը։ Բայց Պրէլ, առաւելաբար երդի բանաստեղծ մըն էր, ընդվզած, բառերը չծամող, տեւական ըմբոստ մը, Սելինի եւ Տոն–Քիշոթի խառնուրդ մր։ Հաւանաբար թաղուի, Մարքիզ կղզիները, հեռու ապականած աշխարհի մը թոհուբոհէն, ուր սակայն պարտաւորուած եղած էր վերադառնալ երբ քանսէռը կը տարածէր իր աւերները։

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՑՈՒՅՑ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս Սեպ· 30– Հոկ· 5)

ՎԱՋԳԷՆ Ա·Ի ԾՆՆԴԵԱՆ 70ԱՄԵԱԿԸ ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՄԷՋ

Էջմիածնի վանքին մէջ տեղի ունեցած է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա·ի ծննդեան 70ամեակին նուիրուած հանդիսաւոր ժողովը։ Բացումը կատարած է Պոլսէն՝ Շնորհք Պատրիարք Գալուստեան։ Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի կողմէ ողջոյնի խօսք արտասանած է Սեբուհէ Արք· Մանուկեան։ Ուսուիոյ Պատրիարքը՝ Պիմէն, ողջունելով Վազգէն Ա·ի 70ամեակը, անդրադարձած է ռուս եւ հայ ժողովուրդներու կապերուն։ Հայաստանի կառավարութեան եւ անոր ազնուներ՝ հայ եկեղեցւոյ Գործերու Խորհուրդի կողմէ խօսք առած է Անդրանիկ Հասրաթեան եւ ընդգծած Վազգէն Ա·ի ջինարար գործունէութիւնը։ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, ըսած է ան, այսօր կը վայելէ ամբողջ աշխարհի Հայութեան սէրն ու յարգանքը։ Հայ Եկեղեցին Վազգէն Ա·ի ջանքերով եւ հմուտ ղեկավարութեամբ, վերջին երկու տասնամեակին մեծ յաջողութիւններ արձանագրած է շինարարութեան, պատմական յուշարձաններու վերահաստատման մարզերէն ներս։ Ապա Ա· Հասրաթեան կարդացած է Խորհ· Մխիթեան կառավարութեան առընթեր Կրօնական Գործերու Խորհուրդի նախագահ Վլադիմիր Կուրոյեդովի ողջոյնի նամակը։ Վրաստանի Կաթողիկոս Իլիա Բ·ի կողմէ խօսք առած է Շիօ Եպիսկ· եւ անդրադարձած հայ եւ վրացական կապերուն։ Խօսք առած են նաեւ Սփիւռքահայութեան հետ մշակութային կապի Կոմիտէի նախագահը՝ Վարդգէս Համազասպեան, Խաղաղութեան Պաշտպանութեան Հայաստանի Կոմիտէի նախագահը՝ Գրիգոր Տէր–Գրիգորեան, Արտասահմանի երկիրներու հետ բարեկամութեան ու մշակութային կապի Կոմիտէի նախագահը՝ Ռաֆայէլ Սամսոնեան, Մատենադարանի տնօրէնը՝ Լեւոն Խաչիկեան, Քրիստոնեաներու խաղաղութեան Համաշխարհային Խորհուրդի կողմէ Փրոֆ· Բաստռակ (Արեւմտեան Գերմանիայէն)։ Վերջին խօսողը եղած է Վազգէն Ա· որ շնորհակալութիւն յայտնելէ ետք իրեն հանդէպ արտայայտուած զգացումներուն համար, հաւաստիացուցած է ներկաները որ պիտի չարունակէ իր ջանքերը ի սպաս դնել ժողովուրդներու եղբայրութեան եւ խաղաղութեան։

ԾԱՆՐԱԲԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

ԱԽՈՑԵՆԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

—o—

Ծանրաբարձութեան աշխարհի ախոյեանութեան մրցումները տեղի կ'ունենան այս միջոցին՝ Կէթիսպուրկ։ Էֆիփ Հոկտեմբեր 9ի թիւով տուած տեղեկութեանց մէջ կը յիշէ որ մեծ պայքար մը տեղի չէ ունեցած, 75 քիլօներու մէջ, Իւռիւ – թիայի եւ Միլտոսեանի միջեւ, այս վերջինը չատ տակաւ եղած է։ Ցաջողած է Բ· տեղը գրաւել, որուն սակայն մաս – նագէտները արժանի իսկ չեն նկատեր (335 քիլօ՝ 145 եւ 190)։

82,5 քիլոյի մէջ Վարդանեան «արտակարգ Հայը» կը գրէ մարզական օրաթերթը գլուխը կը գտնուի 377,5 քիլոյով (170 եւ 207,5)։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԱԿԱՆ ՓՈՅԹԵՐ ՄԵԾ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԵՐԻ ՀԱՎԱՔՈՒՄԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅՈՒՄ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԵՐԻ ՀԱՎԱՔՈՒՄԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅՈՒՄ

(Ի· եւ վերջին մաս)

1916 թուականի Նոյեմբեր ամսու վեր– ջերը, ատեն որուն ես Ֆրեզնոյի մէջ էի, ինծի հետ տեսակցութեան եկաւ Ֆրեզնոյի հայ գործարանատէրերէն մէկը, որ ինծի տուաւ հետեւեալ տեղեկութիւնները։ Ան ըսաւ թէ Ֆրեզնոյի մէջ կան հայ գործարանատէրեր, որոնք ունին մեծ գործարաններ եւ որոնք ամէն տարի կը վաճառեն 2 միլիոն տոլարի չափ ապրանք։ Ասոնք ունին նաեւ հողագործական մեծ կալուածներ։ Ասոնցմէ զատ կան նաեւ ուրիշ հայ գործարանատէրեր, որոնք ունին 1 միլիոն տոլարէն վար ապրանքի վաճառք։ Ասոնք ունին նաեւ հողագործական

ԼՈՒՐԵՐ ՈՒ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ապրիլ հրատարակչականը, (47 ռիւ որ գլերի) իր կեդրոնատեղիին մէջ կը ներկայացնէ երիտասարդ լիբանահայ նըկարիչ մը՝

ՇԱՀԷ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆԻ

գործերը (Հոկտ. 12էն 30, ամէն օր ժամը 16էն 20 բացի՝ կիրակիէ)։

Գեղարուեստական քննադատ՝ Շաուլ Ալարկ կը գնահատէ նկարիչին գիծի եւ գոյի ամուր եւ զգայուն բնոյթը եւ կ'ըսէ որ ֆիկիւռաթիվէն վերացա – լուսոյ է որ փիկիւռաթիվէն անցքի ամէնէն անդիջողները իսկ կը գանի անցքի ամէնէն անդիջողները իսկ կը համոզուին։

այս ձեւով կը փրկուին հարիւրաւոր հա– յեր մահուան ճիրաններէն։

Որքան որ քննադատելի դանենք հայ երկու անօրէններու Թրքահպատակ ա– զարքները, բայց, ամէն պարագայի ա– նոնց այդ ձեռնարկը յանդգնութիւն մըն էր հայատեաց Թրքութեան մէջ հայ կեանքեր փրկելու ջանքը՝ առանց դա – տապարտելու որպէս դաւաճաններ։ (Ախոռ որ գինադադարէն վերջ, ան– հակազդութեան պատճառով Պր. Պլէ – ճնդիքեան զոհ գնաց յեղափոխականի մը գնդակին Իսկէնտէրուն քաղաքին մէջ, որպէս թէ դաւաճանած ըլլար հայ դաղ– թականները)։

Այդ օրերուն պատուհաս մը դարձած էր Թրքական կառավարութեան կողմէ Կ. Պոլսէն ղրկուած Հնչակեան կուսակցու – թեան պետերէն Եսայի անունով մտանիչ մը, որ՝ քան կախաղաններով իր ըն – կերներուն գլուխները ուտելէ չկշտացած, կը յարուձակէր Հալէպ եւս գործել իր ոճրները։ Անգամ մը միայն առիթը ու– նեցած եմ գինքը տեսնելու, եկեղեցւոյ բակին մէջ կանգնած սեւ ակնոցները աչ– քին, գիշատիչ ագռաւներու պէս որս կը փնտռէր։ Իր պաշտօնը կը կայանար ողջ մնացած հայ մտաւորականներ եւ յե – ղափոխականներ գտնել։ (Այս հայ հրէշը հակառակ իր ծպտումներուն պատերազ– մէն վերջ, Ատանա վրիժառու քանի մը գնդակներով չան սառակ եղաւ (1919)։ Բարեբախտաբար, մեր որբանոցէն ներս յաջողեցաւ բանեցնել իր լրտեսական ազդեցութիւնը, չնորհիւ մեր աշնուա – տուի կաֆէչս (պահապան) Սարգիսի պղպջ հոկողութեան։

Երբ կ'երեւակայեմ հեռաւոր անցեալի խաւար օրերուն կատարուած բոլոր այս դէպքերը, որոնց դերակատարները այս– օր գրեթէ ամբողջութեամբ հեռացած են մեր աշխարհէն, սիրտս կը լեցուի տըխ– րութեամբ եւ մխիթարանքի հպարտու – թեամբ, խումբ մը պատանիներուս ան– հրապոյր որբանոցի մթնոլորտէն ներս ցուցադրած հայկական ոգիին։

ՄԻՆԱՍ ԽԱՊՐԻԿ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՌՈՒՍԻՈՅ ԿՑՄԱՆ 150ԱՄԵԱԿԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ

ԳԻՏԱԿԱՆ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԸ ԵՒ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Խորհ. Մխիթեան եւ Հայաստանի Ա. – կադեմիաներու կազմակերպութեամբ Ե– րեւանի մէջ Սեպտ. 21ին բացուած նըս– տաշրջանը յաջորդական օրերու ընթաց– քին անդրադարձած է բազմազան հարցե– րու եւ երեւոյթներու։ Սեպտ. 22ի նիս– տին նախագահած է Ակադ. Վիկտոր Համբարձումեան։ Զեկուցումներ կար – դացած են՝ Ակադ. Մկրտիչ Ներսիսեան «Արեւելեան Հայաստանի միացումը Ռու– սաստանին», Ուկրանիոյ Ակադեմիայի փոխ – նախագահ Կ. Սիտնիկ՝ «Հայ – ուկրանական մշակութային կապերը», Ակադ. Ն. Էմանուէլ՝ «Հայ ժողովուրդի հնագարեան մշակոյթը», Վրաստանի Ակադեմիայի նախագահը Ե. Խարաձէ՝ «Հայ եւ վրացի գիտնականներու հետա– զոտութիւնները», Լեհաստանի Ակադե– միայի նախագահը Կ. Ռեթանէ՝ «Հայ եւ Լե– հաստանի մշակութային կապերը» նիւթե– րուն չուրջ։ Նիստին խօսք առած են նաեւ Ադրբեջանի եւ Ուզբեկիստանի Ակադե – միաներու փոխ – նախագահները եւ Կիր– գիզիոյ Ակադեմիայի նախագահը։

×

Նստաշրջանի աշխատանքները բաժ – նուած են երեք զուգաւոր ճիւղերու՝ պատ– մական, գրական եւ քաղաքական – փիլի– սոփայական։

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

Այս ճիւղին մէջ կարդացուած զեկու – գումները անդրադարձած են Անդրկով – կասի ժողովուրդներու Ռուսիոյ հետ ու– նեցած կապերու հաստատման եւ զար – գացման գլխաւոր հանգրուաններուն վե– րաբերող հարցերուն։ Նիստերը գու – մարուած են Սեպտ. 25ին։ Զեկուցումնե– րու նիւթերը եղած են՝

– «ԺԶ.–ԺԷ. դարերու միջազգային յարաբերութիւններու սիմթեմին մէջ Անդրկովկասի խաղացած դերը». խո – սած է Մոսկուայի համալսարանի Փրոֆ. Ա. Նովոսելցեւ։

– «Անդրկովկասի ժողովուրդներու հետ հին Ռուսիոյ կապերը». ներկայա– ցուցած է ուկրանացի պատմաբան Ի. Շեկերա։

– «Արեւելքի հետ ռուսական առեւ – տուրի զարգացման հայ վաճառականու– թեան մասնակցութիւնը». զեկուցաբեր՝ պատմագէտ Ա. Եուխտ։

– «Ռուսահայ գաղթօճախներու դերը հայ – ռուսական յարաբերութիւններու մէջ եւ Արեւելեան Հայաստանի կցումը Ռուսիոյ». դասախօս՝ Վլադիմիր Բար– խուդարեան։

– «ԺԸ. դարու երկրորդ կէսի ռու – սական տնտեսագիտական միտքը եւ հայ– ռուսական տնտեսական կապերը». Ժ. Անանեան (Երեւան)։

– «ԺԸ. դարու ռուս պատմագրու – թիւնը հայ ազատագրական շարժման ռուսական դիրքորոշման մասին». Ռ. Խաչատրեան (Երեւան)։

– «Իսրայէլ Օրի խորհրդահայ պատ– մագրութեան մէջ». Վ. Ոսկանեան (Ե– րեւան)։

– «Հայ – ռուսական յարաբերութիւն– ները Պետրոս Ա.ի պարսկական արշա– ւանքին նախապատրաստելու ընթաց – քին». զեկուցաբեր՝ Ս. Տէր–Աւակիմո– վա (Երեւան)։

– «Հայերը Ուկրանիոյ մէջ». Ակադ. Պ. Շեւչենկօ։

– «Հայերու մասնակցութիւնը Ռու – սիոյ հետ Մերձդանուբի եւ Բալկաննե – րու տնտեսական կապերու զարգացման ԺԷ. դարու վերջերը». զեկուցաբեր՝ Ե. Պողդրատակայա (Քիշնեւ)։

ԳՐԱԿԱՆ

Այս ճիւղին մասնակցողները անդրա – դարձած են հայ – ռուսական գրական կապերու կարգ մը հարցերուն։ Փրոֆ. Պիոն Յակոբեան խօսած է «Աբովեանը եւ Ռուսաստանը» նիւթին չուրջ, Ս. Աղա– բարեան կարդացած է զեկուցում մը «Ռուս գրականութեան հայկական ար– ձագանգներու ուժականութիւնը» նիւթին մասին։ Է. Զրբաչեան ներկայացուցած է «Վահան Տէրեան եւ ռուս գրականու – թիւնը» նիւթը, իսկ Հ. Դարբինեան խօ– սած է «Արեւելեան Հայաստանի ազա – տագրման արտացոլումը հայ գրականու– թեան մէջ» նիւթին մասին։ Նիստին զե– կուցումներ կարդացած են նաեւ Ուկրա– նիոյ Ակադեմիայի Պատմութեան Հիմ – նարկէն Վ. Ռումեանցեւա՝ «Հայկական մոթիվները ԺԶ. – ԺԸ. դարերու Ուկ – րանիոյ քաղաքներու խորհրդանշաններու վրայ», Սերգէյ Սարինեան՝ «Թուման– եան եւ հայ ժողովուրդի ռուսական կողմ– նորոշման հարցը» նիւթերուն չուրջ։

ՓԻԼԻՍՓԱՅԱԿԱՆ – ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Նստաշրջանի քաղաքական – փիլիսո – փայական հարցերով զբաղող բաժնի նիս– տին զեկուցումներ կարդացած են՝ Ակադ. Ե. Բրոմլէյ, «Խորհ. Մխիթեան մէջ ազգային յարաբերութիւններու ուսում – նասիրութեան գլխաւոր հանգրուաններու եւ ուղղութիւններու քննութագրումը», Ակադ. Տ. Խաչատուրով (Մոսկուա)՝ «Խորհրդային տնտեսագիտութեան հիմ– նական հարցեր» ակադեմիկոս Մ. Մխին՝ «Ներկայ հանգրուա – նին դաղափարական պայքարի առանձ – նայատկութիւններու մասին» նիւթերու չուրջ։ Պատմաբան Գ. Գալոյեան զեկու– ցում մը կարդացած է «Հոկտեմբերի չը– նորհիւ ազատագրուած հայ ժողովրդի վերածնունդը» նիւթին չուրջ, որմէ ետք Ակադ. Մ. Իովչուկ ներկայացուցած է «Համազգայինի եւ ազգայինի տիալեկ– տիկան փիլիսոփայութեան մէջ» նիւթը։ Ֆ. Ալիեւ (Բաքու) խօսած է հայ–աղը– բեջանական յարաբերութիւններու մա – սին, Փրոֆ. Վ. Պարսամեան (Երեւան. ներկայացուցած է «Ա. Գրիբոյեդով եւ հայ ժողովուրդը» նիւթը, պատմաբան Վ. Սարբէյ (Կիեւ), խօսած է «Ուկրա– նական էջեր հայ բոլշեւիկ լենինեաննե– րու ստեղծագործական ժառանգութեան մէջ» նիւթին մասին, Ակադ. Մ. Աղայ– եան (Երեւան) անդրադարձած է ռուս եւ անդրկովկասեան ժողովուրդներու սըն– տեսական եւ քաղաքական կապերուն։ Ակադ. Գ. Ղարիբջանեան (Երեւան) ներ– կայացուցած է «Ռուս յեղափոխական – ներու ազդեցութիւնը ԺԹ. դարու երկ– րորդ կէսի հայ քաղաքական մտքին վը– րայ» նիւթը, իսկ պատմաբան Ա. Մնա– ցականեան (Երեւան)՝ «Ռուսական մա– մուլի եւ Հայաստանի մէջ պարբերական հրատարակութիւններու պատմութիւնը»։ Մինչ Ա. Տերեչչենկօ (Դոնի Ռոստով) անդրադարձած է Հայերու մասնակցու– թեան Հիւսիսային Կովկասի եւ Դոնի մէջ յեղափոխական նարոդնիկական շարժ – ման։

×

Քաղաքական – փիլիսոփայական հար – ցերու նուիրուած երկրորդ նիստը գու– մարուած է Խորհ. Մխիթեան ակադեմա– կան Իոնաս Սպեռավիչուսի նախագա – հութեամբ։ Այս նիստին, որ նոյն տաեն եղրափակիչը էր նստաշրջանի, հանդէս ե– կած են հետեւեալ դասախօսները՝ Փրոֆ. Ռ. Կարապետեան, նիւթ՝ «Թ. դարու երկրորդ կէսի հայ փիլիսոփայական եւ քաղաքական միտքը՝», Է. Յակոբեան, նիւթ՝ «Ռուսիոյ հայագիտական դպրոցի կազմաւորումը», Ռ. Կրիվոնոս, նիւթ՝ «Հայ մշակոյթի յուշարձաններու օգտա– գործումը Լվովի մէջ», պատմաբան Ա. Բազիեանց (Մոսկուա), նիւթ՝ «Մոս – կուայի հայկական գաղութի պատմու – թիւնը», Փրոֆ. Գ. Գասպարեան, նիւթ՝ «Հայ – ռուսական բառարանագիտու – թիւնը ԺԹ. դարու սկիզբը», Փրոֆ. Ն. Պառնասեան, նիւթ՝ «Ռուսերէնի դերը հայերէնի հարստացման եւ զարգացման մարզին ներս»։ Նստաշրջանը վերջ գտած է։ Կարդացուած են չուրջ 50 զեկու – ցումներ։

×

Բացի գիտական ակադեմական նստա– շրջանէն, յոբելենական ձեռնարկներ տե– ղի ունեցած են նաեւ Երեւանի եւ շրջան– ներու մէջ։

×

Սեպտ. 27ին, Գ. Սունդուկեան թատ – րոնին մէջ տեղի ունեցած է յոբելենա– կան մեծ հանդիսութիւն մը, մասնակ – ցութեամբ Կիեւի, Թիֆլիսի, Բաքուի եւ Դոնի Ռոստովի պատուիրակութիւննե – րու։ Ներկայ եղած են Հայաստանի Հա– մայնավար կուսակցութեան կեդր. Կոմի– տէի Ա. քարտուղարը Կարէն Դեմիր – ճեան, նախագահ Բաբկէն Սարկիսով, վարչապետ Ֆադէյ Սարգսեան, կուսակ– ցական եւ կառավարական գլխավոր դէմ– քեր։ Բացման խօսքը արտասանած է Ե– րեւանի քաղաքապետը՝ Մ. Մուրադեան։ Խօսք առած են կուսակցական դէմքեր՝ Լ. Ներսիսեան, Ղ. Աատարեան, Ա. Քե– րիմով եւ անդրադարձած օրուան նիւ – թին։ Ողջոյնի խօսք արտասանած է Սիլ– վա Կապուտիկեան։ Խօսք առած են նաեւ Թիֆլիսի կուսակցական գլխավորը՝ Թ. Մենթեշաղվիլի, Ակադ. Գ. Գալոյեան, Կիեւի եւ Ռոստովի պատուիրակութեանց ներկայացուցիչները։ Ուղերձներ արտա– սանած են՝ Երեւանի համալսարանի ու– սանողուհի Մ. Յակոբեան եւ պիոներ – աշակերտներու ներկայացուցիչները։

Հանդիսութիւնը վերջ գտած է համեր– գով, մասնակցութեամբ Հայաստանի ար– ուեստագէտներու։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԽՕՍԷՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼԵՌՆԵՐ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՈՍԿԵՂԵՆԻԿ ՓՇՈՒՐՆԵՐ

2.

Դուրսուն օղլին մենակ գնաց։ Նրա հալկուր կինն ու բոբիկ, կեղտից խեղ– դուղ երեխաներն սկսեցին ղղումները դասաւորել կողովներում։ Երբեմն նա– յում էին իրենց անկոչ հիւրերին ու հայ– հացքներն իսկոյն փախցնում։

Դուրսուն օղլին խաչած լոբի, հաց ու պծի պանիր բերեց.

– Աատուած ինձ պատժի, թէ ուրիշ բան ունեմ ու չեմ բերում, աղա իւղ – բաշի, ասաց նա աղերսանքով։ Սրանով եղա գնացէք, մինչեւ եղբօրս կինը հաւ եփի։ Նա արդէն հաւը մորթել, փետ – րում է։

Հացը կոշտ էր, պանիրը՝ չոր, լոբին կիսահում։ Բայց եւ այնպէս կերան։ Թա– թուլը Դուրսուն օղլու եւ Ուլիկի հետ պտրտուեց աւերակ գիւղում։ Միայն վայրենացած կատուներ տեսան երբեմնի չէն Տաճարակում։

Վերադարձան այգի։

×

Մութն ընկնում էր։ Թաթուլը Դուր – սուն օղլուն ասաց, որ նա պէտք է երկու ձի գտնի՝ թամբած, սարքով ու սանձով։ Դուրսուն օղլին բերանը բացուխուփ ա– րեց։

– Որտեղի՞ց ձի գտնեմ, աղա իւղբա– շի։ Ես մի քոռ աւանակ էլ չունեմ։

– Գողացիր, ասաց խմբապետը։ Չէ՞ որ դա քո եւ քո տիրոջ՝ Քեմալ բէյի արհեստն է, Դուրսուն օղլի։ Թէկուզ նրանից գողացիր, ինձ ինչ…

Դուրսուն օղլին լաց եղաւ։ Նա թէեւ հազիւ քառասուն տարեկան լինէր, սա– կայն ծեր էր երեւում։

Գողտիկից դուրս եկաւ մի մանկամարդ կին՝ կարմիր բոքոն այտերով ու երկար ծամերով, որ ճիւղաւոր լինում էին նրա բարակ մէջքով, հասնում բոբիկ ոտքերի բոմբերին։ Թրքուհու փակուածութեան հակառակ, նա ձեռքը դրեց կրծքին, խո– նարհ ողջունեց հիւրերին։ Ուլիկի բե– րանը բաց մնաց։ Խմբապետը սիրալիր պատասխանեց Թրքուհու բարեւին։

– Աղջիկ՞դ է, Դուրսուն օղլի։

– Եղբօրս կինն է, – պատասխանեց Թուրքը։ Սրա ամուսնուն երկու տարի է, ինչ տարել են զինուոր։ Հիմա նա կռւի մէջ է։

– Իսկ դու, ասաց խմբապետը։ Իսկ դու, երեւում է, սպասում ես, որ եղ– բայրդ սպանուի, որպէսզի այս սիրունին քեզ կին վերցնես։ Այդպէ՞ս է։

Դուրսուն օղլին զարմացած նայեց խմբ– բապետին։ Նրա դէմքը սկսեց ջղաձգուել։

– Դու մուսուլման չէ՞ս, իւղբաշի ա– ղա։ Դո՛ւ, դո՛ւ…

– Բերանդ աղբով մի բացիր, չար ասաց խմբապետը։ Մենք երկուսս էլ Հայ ենք, Քիղայի ենք, հասկացիր։

Դուրսուն օղլին չոքեց ու սկսեց ճան– կըռտտել զետինը։ Այնինչ նրա եղբօր կինը ուրախ նայեց Թաթուլին։

ՍԵՐՕ ԽԱՆԶԱԴԵԱՆ

(Շար. 166)

Տէր եւ Տիկին Արամ Ազաճանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Փիէր Տիտիէ եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յարութ-Թիւն Սալլաքեան, Տէր եւ Տիկին Կի Մուսէեան եւ զաւակը եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ-մօր, քրոջ եւ հօրաքրոջ՝

ՄԱՐԻԱՄ ԱՂԱՃԱՆԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Հոկտ. 8ին, 76 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Շաբաթ, Հոկտ. 11, ժամը 15ին, Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցին, 295 Ռիւ Պուալօ, Լիոն Յրդ, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Լիոնի կիւօթիէդռի նոր գերեզմանատունը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրրեւ այդ նկատել։

Այրի Տիկին Պարոյր Կարապետեան, Տէր եւ Տիկին Էմոն Մերսիլեան, Տէր եւ Տիկին Կարպիս Կարապետեան, Օր. Սիլվի Մերսիլեան, Պ. Ֆրանսուա Կարապետեան, Տէր եւ Տիկին Վարազդատ Փերփերեան եւ զաւակները (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Բաբգէն Տօնիկեան եւ զաւակները (Քանատա), այրի Տիկին Մայք Դարբինեան եւ զաւակները (Միացեալ Նահանգներ) ինչպէս նաեւ Պըչքճեան, Թոլեան, Կորկորեան, Ճունկուրեան, Յակոբեան, Գոսայեան եւ Շմաւոնեան ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ-մօր, նանիին, քրոջ, հօրաքրոջ եւ աղգականին՝

ԱՃԻՒ ՏԻԿԻՆ ԱՒԳԱՊԵՏԵԱՆԻ
(ծնեալ Տիրուհի Էմինեան)

մահը, որ պատահեցաւ Հոկտ. 9ին, 88 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Հինգշաբթի, Հոկտ. 12, ժամը 14ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Լիլլայի գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրրեւ այդ նկատել։

ՔԱՄԲ. ՖՐԻԶ

Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ

Քամփանեը Ֆրէզի Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ հիմնադրութեան 50ամեակի առիթով, Կիրակի Հոկտ. 15 կէսօրէ վերջ ժամը 3ին պաշտօնական ժողովրդային հոգեհանգիստ կը կազմակերպուի հոգելոյս ԳՐԻԳՈՐԻՍ ՊԱԼԱՖԵԱՆ եպիսկ.ի յիշատակին։

Հոգեհանգստեան պաշտօնին կը նախագահէ ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ։ Հրաւիրուած են մասնակցելու քոյր եկեղեցիներու հոգեւոր հովիւները, վարչական կազմերը, դպրաց դասերը ինչպէս նաեւ հաւատացեալ ժողովուրդը։

Բոլոր անոնք որոնք ինքնաշարժ չունին թող դիմեն եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւին, որպէսզի եկեղեցւոյ տրամադրութեան տակ դրուած ինքնաշարժերու մէջ իրենց տեղ ապահովուի։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

"ԾԱՌԱՋ" կը նուիրեմ

Պ. Մաքս Պործակեան մէկ տարեկան «Ծառայ» կը նուիրէ իր մօր՝ Տիկին Պործաքեանի։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ
ՖՐԱՆՕԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԻԷՆ

Այս Կիրակի, Հոկտ. 15, ժամը 9·30ին, Հեռատեսիլի Ա. կայանէն։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները, Հինգշաբթի, Հոկտեմբեր 12, ժամը 15ին եկեղեցւոյ սրահը։ Օրակարգ՝ վարչութեան ընտրութիւն։ Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ ըլլալ ճիշդ ժամուն։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն կր նկատուի։

ՁԱՇ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հայ Կաթողիկէ Ս. Խաչ Ընկերակցութեան, Շաբաթ, Հոկտ. 21 ժամը 17·30էն սկսեալ, Սամուէլ Մուրատեան հայ վարժարանի հանդիսասրահին մէջ՝

26, rue Troyon — 92310 SEVRES

Տոմսերը ապահովել՝
հեռ. 255·44·84

ՅՈՒԹԱՀԱՆԴԷՍ

Հաճընոյ հերոսամարտի 58րդ տարեդարձը, Փարիզի մասնաճիւղին 50րդ տարեդարձը եւ Հայաստանի Նոր Հաճընի հիմնադրութեան 20րդ տարեդարձը կր տօնուին Կիրակի, Հոկտ. 15 ժամը 13·30ին։

Հոգեճաշ եւ յուշահանդէս Ֆրանսահայ Մշակ. Միութեան սրահը՝

6, Cité du Wauxhall — 75010 Paris
(Métro : République)

Առաւօտեան Հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Փարիզի Հայոց Մայր եկեղեցւոյ մէջ, վեց հազար դիւցազներու հոգւոյն համար։

45ԱՄԵԱԿ

ՍԷն ժեռոմի Ս. Սահակ - Մեսրոպ եկեղեցւոյ

ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻԻՆ, Հայրապետա - կան կոնդակի ընթերցում եւ պարգեւատրութիւն Տիր. Արամ Աւագ Սարկաւագ Սանտրքճեանի։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ
ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Հոկտ. 15, Կիրակին, Թարգմանչաց տօնին առիթով։

ՎԵՐԱՄՈՒՏ
ԱԼՖՈՐՎԻԼ

Ալֆորվիլի Ս. Մեսրոպ կրթարանի հայերէն լեզուի դասընթացքները պիտի սկսին Յորինքչաբթի, Հոկտ. 11, առաւօտեան ժամը 9ին։

Appel en faveur des VICTIMES du LIBAN

Le Liban vit actuellement un drame tragique. Son martyre n'a que trop duré. Toutes les communautés du Liban, y compris l'importante communauté arménienne, vivent dans l'horreur, la misère et la souffrance. La mort d'innocentes victimes est le tribut quotidien de tous.

Cette tragique situation es agravée par la pénurie du matériel médico-chirurgical, des produits pharmaceutiques et des vivres disponibles.

L'Association Arménienne d'Aide Sociale, consciente de son rôle humanitaire traditionnel, lance un appel pressant à tous les hommes de bonne volonté pour une aide urgente en faveur de tous les sinistrés du Liban.

Prière d'envoyer les dons en chèques, en espèces ou en nature, en spécifiant :

POUR LES SINISTRES DU LIBAN
au Siège de l'Association Arménienne d'Aide Sociale, reconnue d'utilité Publique, 77, Rue Lafayette, Paris 9e.
Téléphone TRU. 02-99 et 281-17-80
C.C.P. 10.775-28 G Paris.

ASSOCIATION
ARMENIENNE D'AIDE SOCIALE

U.G.A.B.
SECTION DES JEUNES

COURS
DE LANGUE ARMENIENNE

Tous les Samedis de 14 h. à 16 h.
au Centre Culturel Alex Manoogian
118, rue de Courcelles, Paris 17e
— Préparation au Baccalauréat
Prof. Garabed Karakaya
— Niveau débutant
— Niveau de perfectionnement
Reprise des cours le Samedi
14 Octobre
Inscriptions sur place ou en téléphonant au bureau de l'UGAB :
Tél. : 870-03-18

×

SOIREE DISCO
(Rock, Pop, Folklore arménien)
animée par EDOUARD
Samedi 14 Octobre à partir de 21 h. 30
Frais de participation :
Membres : 25 F. non-membres 30 F.

ՇԱՎԻԼ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս Կիրակի պատարագ կը մատուցուի։

ՅՈՒՇԱՏՕՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ

ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆԻ
1878–1978

ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ

Բարձր հովանաւորութեամբ՝
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Հայրապետական Պատուիրակ եւ Առաջնորդ Փարիզի Հայոց

Նախագահութեամբ
ՄԻՀՐԱՆ ԵՓՐԵՄԵԱՆԻ
նախաձեռնութեամբ եւ կազմակերպութեամբ Կեսարիոյ եւ Չրխանի Հայր. Միութեան եւ Փարիզի Հ. Բ. Ը. Միութեան, մասնակցութեամբ Մարի Նուպար Հայ ուսանողական Տան եւ Կեսարիոյ երիտասարդաց ակումբին՝ դեղարուեստասէր ուժերուն

կիրակի, Հոկտ. 22, ժամը 16ին
Հ. Բ. Ը. Մ. «Ալեք Մանուկեան» մեծ սրահը
118, rue de Courcelles Paris 17
Լօզանէն հրաւիրուած է բանախօսելու՝
ՄԷԹՐ ՇԱՒԱՐՇ ՍԵՒՃՕՆՔԵԱՆ
Թէքէեանի բանաստեղծութեան մասին (Ֆրանսերէն) կը խօսի կարպիս Թուլումճեան։ Երկրորդ մասին մէջ յուշատօնին համապատասխան նկարներու լուսարձակում, Վահան Թէքէեանէ արտասանութիւններ եւ երգեր։

Մուտքը ազատ է

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Շաբաթ օր, Հոկտ. 14, Տօն է Սրբոց Թարգմանչաց վարդապետացն մերոց։ Տօն է ազգային եւ եկեղեցական՝ ի յիշատակ գիւտի նշանագրացն Հայոց եւ թարգմանութեան Ս. Գրոց։

Այս առթիւ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի։

LA SECTION CULTURELLE
DE L'U.G.A. B. — MARSEILLE

présente le Samedi 14 Octobre à 21 h.
au Centre Culturel Saint Sahak-Mesrop

Eglise Arménienne du Prado
339, Ave. du Prado — 13008 Marseille

UNE CONFERENCE

par M. YILMAZIAN

chef de chorale et chef d'orchestre
Histoire de la Musique et du Chant Arménien du 19e siècle à nos jours

CHANTS, INSTRUMENTS, DIAPOSITIVES

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԻԻՆ

Բարձր հովանաւորութեամբ
Արեւմտ. Եւրոպայի Հայրապետ. Պատուիրակ եւ Փարիզի Առաջնորդ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Պատուոյ նախագահութեամբ եւ ներկայութեամբ
Միութեանս ցկեանս նախագահ
ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

ՄԵԾ ՃԱՇ ԵՒ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ի պատիւ
Միութեան Ֆրանսայի Շրջ. Ցանճնաժողովի նորընտիր նախագահ
ՆԱՓՈԼԷՈՆ ՊԻՒԼԼԻՒՔԵԱՆԻ

Hôtel Intercontinental

Շաբաթ, Հոկտեմբեր 28, ժամը 20էն միջնչեւ առաւօտ

Հանդիսաւոր բաշխում
Բարերար եւ Պատուոյ անդամներու վկայականներու
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ՑԱՑՏԱԳԻՐ
Ֆրանսայի մէջ առաջին անգամն ըլլալով ելոյթ պիտի ունենայ իրանահայ երգչուհի ՀԵՐՄԻՆԷ ԵՐԻՑԵԱՆ
(Վիէննայի երաժշտ. Ակադեմիայէն)
ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ
Առաջնորդութեամբ ՊԵՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆ խանդավառ նուագախումբին
Մասնակցութիւն ճաշի եւ պարահանդէսի՝ 200 Ֆր. — Միայն պարահանդէսին մուտքը՝ ժամը 23էն ետք 40 Ֆր.
Տոմսերը եւ սեղանները ապահովելու համար դիմել՝ Հ. Բ. Ը. Միութեան գրասենեակը՝ 11, Սքուար Ալպոնի, Փարիզ 16րդ — Հեռ. թիւ 870·03·18

Pour vos déjeuners d'affaires et vos soirées de détente

Le Caucase

situé en plein cœur du Marais vous assure de son meilleur accueil dans son cadre agréable et chaleureux

Spécialités Franco-Arméniennes

15, Rue St. Gilles, Paris 3e

Métro Chemin Vert

Réservation : 887-31-24

Ouvert tous les jours sauf le Dimanche

Tous les jours au Menu : Aubergine « Karne-yarik », « Manthe », « Lahmadjoun »

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
12
JEUDI
12 OCTOBRE
1978

LE NUMERO 1,80 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԻԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 230 Ֆ.	Վեցամսեայ	125 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 260 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 80

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.226

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.226

ՊԻՅՐՈՒԹ

ՊՈՒՐԾ-ՀԱՄՈՒՏԻ ՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵԾ ՎՆԱՍ ԿՐԱԾ Է

52 ՄԵՌԵԱԼ ԵՒ 150 ՎԻՐԱՒՈՐ

ԸՍՏ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՂԲԻՒՐՆԵՐՈՒ

Դեռ որեւէ կարելիութիւն չու – նեցանք յարաբերութեան մէջ մտնե – լու Պէյրութի հետ, մանրամասն տեղե – կութիւններ առնելու համար մեր զաղու – թին մասին, բայց առաջին օրէն պարզ էր, որ այս անգամ, կամուրջներու կռիւ – ներու առեն, անկարելի էր որ Պուրճ – Համուտը խնայուէր:

Իսօշիէյթըտ Փրէսի Պէյրութի թղթա – կիչը նոր տեղեկութիւններ կուտայ (Զո – րեքշաբթի Հոկտ. 11) թերթին, զվխաւո – րապէս վնասուած չրջաններու մասին եւ կ'ըսէ թէ չատ տառապած է Պուրճ – Համուտի Հայութիւնը տասը օրուան կռիւներու ընթացքին եւ չատ ծանր վը – նասներ կրած է: Հայ բանբեր մը ըսեր է թէ 52 Հայ մեռած է եւ 150 վիրաւոր կայ եւ թէ ռմբակոծութիւնները զվխա – տրապէս քրիստոնեայ քաղաքացիներն էին ընդները: Ուրիշ հայ բանբեր մը ասկայն, կ'ըսէ թղթակիցը, Սուրիացիները կը մեղադրէ: 100 հազար Հայեր կ'ապ – րին, Պէյրութի քրիստոնեայ գօտիին այս փոքրիկ մասը եւ քրիստոնեաները կազմած են, որովհետեւ Հայերը, որոնք քրիստոնեայ են, մերժեցին կռուիլ քրիս – տոնեաներու կողքին, քաղաքացիական կռիւներու ընթացքին: Ամերիկեան օրա – թերթը կը ճշդէ նաեւ թէ հայկական թա – ղամասը չրջապատուած է սուրիական եւ քրիստոնեայ դիրքերով եւ կը գտնուի կռիւին կեդրոնը, երկու «բանակի» կա – մուրջներն ունենալով իրրեւ սահման:

X Ինկալ այս խիստ մտահոգիչ կա – ցութենէն, Զորեքշաբթի օր ալ կը կրկնը – ւր թէ անմիջական են չատ աւելի սուր կռիւներ, քանի սուրիական նոր ուժեր հասած են: Մոսկուա սկսած է պարպել իր դեսպանատան պաշտօնէութեան ըն – տանիքները թէեւ բանբեր մը կը ճշդէ որ բուն անձնակազմը չէ որ կը մեկնի այլ « կից » պատասրկութիւնները:

X Ֆարանթինալի կամուրջը փակ է երթեւեկին եւ ճայնափիւռը կ'ըսէ թէ Սուրիացիք « ուտելիքի պաշարում » մը կը պահեն, այսինքն չեն ձգեր որ քրիս – տոնեաներուն հաց – պանիր տարուի: Միայն կարմիր Խաչը կը յաջողի անցնիլ եւ փոքր քանակութեամբ դեղ եւ ուտելիք հասցնել:

X կամաւորներ սկսան են դիակները այրել առաջքն առնելու համար համա – ճարակներու եւ վերջ տալու համար գար – շահոտ մթնոլորտին:

X Նախագահ Սարգիս կը չարունակէ արաբական մէկ քաղաքէն միւսն երթալ, կիրակի օրն ալ Պէյրութ ժողովի հրաւի – րած է «արաբ տարհամոզման ուժեր»ուն զինք եւ դրամ տուող երկիրներու Ար – աջին նախարարները (Սուրիա, Սաուտի Արաբիա, արաբական Իշխանապետու – թիւններ, Սուտան, Քաթար, Քուէյթ): Կ'ըսուի թէ Սարգիս ոչ մէկ բան ճեռք ձգած է Սուրիոյ նախագահէն: Ընդհ. տպաւորութիւնն այն է թէ Ուաշինկթընը համաձայնած է «աչք գոցել» սուրիական գործունէութեան վրայ (Լիբանանի մէջ): Շատ կը յիշուի այս առթիւ Քիսինկէրի մէկ խօսքը. «Եթէ խաղաղութիւն կ'ուզէք Մերձաւոր Արեւելքի մէջ, Լիբանանը Սուրիոյ տուէք »: Ասիկա հաստատեց նաեւ Ռեմոն Էտտէ, Ազգ. Պլոքի նախա – գահը, որ փարիզ է.— «Վերջնապէս հա – մոզուած եմ, որ Սուրիոյ խոստացած են իրեն նուէրը տալ Լիբանանը, որպէսզի ինք ալ համաձայնի խաղաղութեան կամ առնուազն ոչպատերազմական դաշինք մը ստորագրել Իսրայէլի հետ...Ասատ, կ'ա – ւելցնէ Էտտէ, պիտի պահանջէ որ ձեռք դնէ Պէյրութի նաւահանգիստին վրայ, ինչ որ իրեն թոյլ պիտի տայ հակակշռել «եռեւի չրջանը» եւ արաբական աշխարհի հետ առեւտուրը, եւ այդ ընելու համար, այս կամ այն ձեւով կցել Լիբանանը մինչեւ Լիբանի »:

ՊՈՒՐԾ-ՀԱՄՈՒՏԷՆ ՏԵՍՈՒՐ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

(Նկարները՝ « Օրիան – Լը Ժուռ »էն

Ինչ որ կը մնայ խանամիրեան աշխատանոցներէն, Մառ–Եուսէֆ

Արաբս փողոցը, չուր գտնել...

Պայթած խողովակներէն չուրը կը ֆշէ աւերակները

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երեւանի մէջ տեղի ունեցած են Հա – յաստանի կառավարութեան մրցանակի թեթեւ մարմնամարզութեան մրցումնե – րը, մասնակցութեամբ Հայաստանի եւ Խորհ. Հանրապետութիւններու մօտ 300 մարզիկներու:

X

Ոտնագնդակի խորհրդային ախոյեան – թեան Բ. դասակարգի մրցումներու չար – քին Երեւանի ՖԻՍԱՆ Օլ ղէմ 2 կէտով պարտուած է Բաքուի «Աւտոմոբիլիստ»ի, Լենինականի «Շիրակ»ը յաղթած է կի – րովաբադի «Պրոգրէս»ի Օլ ղէմ 3 կէտով, իսկ Աբովեանի «Կոտայք»ի եւ Տոլեատիի «Տորպեդօ»ի խաղը վերջ գտած է հաւա – սար արդիւնքով՝ 2–2:

X

Տաչքենդի մէջ տեղի ունեցած աչա – կերտներու համամիութենական 15րդ մրցումները վերջ գտած են: Հայաստանի մարզիկները երկու օրուան մէջ չահած են 7 մետալներ: Ժիւտոյի ախոյեան դար – ձած եւ ոսկէ մետալներով պարգեւա – տրուած են Երեւանէն Արա Եղիազարեան (68 քիլօ) եւ Կիրովականէն Կարապետ Դեմիրեան (57 քիլօ): Պրոնզէ մետալ ստացած է Լենինականցի Մուրադ Պէ – պանեան: Հայաստանի ոտնագնդակի խումբը զրաւած է երրորդ տեղը: Մարմ – նամարզութեան մէջ ոսկէ մետալ չահած է Աբթուր Յակոբեան: Ընդհանուր դա – տաւորման մէջ հայ հեծանուրդները զրաւած են 15րդ, հրաձիգները՝ 12րդ, հրա – ձգուհիները, պասքէթպոլիստները՝ 16րդ, պասքէթպոլի աղջկանց խումբը՝ 13րդ ճատրակ խաղացողները՝ 12րդ տեղերը: Հայաստան մրցաչրքին չահած է 19 մե – տալներ՝ 6 ոսկի, 4 արծաթ եւ 9 պրոնզ:

X

Օդեսայի մէջ կազմակերպուած են ա – զատ ոճի ըմբշամարտի համամիութենա – կան մրցումները, նուիրուած՝ Խորհ. Մի – ութեան մաոեչալ Ռ. Մալինովսկիի յի – չատակին: Մրցումներուն մասնակցած են 350 երիտասարդ ըմբշամարտիկներ, ո – րոնց մէջ յաղթական հանդիսացած է կիրովականէն Մերուժան Գիքինեան (68 քիլօ):

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ մէջ ցոյցերը կը չարու – նակուէին Երեքշաբթի օր եւ մամուլի գործակալութիւնները կը հաստատեն թէ կեանքը անդամալոյծ եղած է, չուրջ 20 քաղաքի մէջ: Թեհրանի մէջ ալ գործա – դուլը չէ վերջացած: Կը կարծուի որ կառավարութիւնը պիտի զեղչէ զինքի եւ հիւլէական կեդրոններու իր գնումները, կարենալ գոհացում տալու համար բան – թողներուն:

ԹՈՒՆՈՒԶԻ սենատքալիստներու դա – տավարութիւնը վերջ գտաւ եւ գվխաւոր զեկավարը՝ Հապիպ Աչուռ տասը տար – ուան դատապարտուեցաւ: Մահապատի – ժի վախ կար բայց Ազահովութեան Ա – եանը արդէն չէր կրցած գաւի մը փաս – տերը բերել եւ ամէն կողմէ ալ սենատ – քաները բողոքի ձայն բարձրացուցած էին:

ՇԻՐԱԶ հրազադարի որոշում տուաւ կառավարութեան եւ իր կուսակցութեան միջեւ:

ՀՌՈՄԻ մէջ դատաւոր մը սպաննուե – ցաւ, առջի օր, մինչ Մոռոյի « խոստո – վանութիւնները » կը չարունակեն աղմուկ հանել հակառակ Դեմօ – Քրիսթիանի հերքումներուն:

ՆՅԱՐԴԱԿԱՆ ԴԱՎԱԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՇԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԲՐԻՋ ՍԱՐԳՍՅԱՆԻ ՄԱՀՎԱՆ ԱՌԹԻՎ ՀԱՅ ԿՎԱՐՏԵՏԻ ՀԱՆՐԱՀԱՎԱՔՈՒՄ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՎԱՃԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՀԱՎԱՔՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության որոշումը

Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքությունը, լսելով Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության նախագահության զեկուցումը Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության մասին, որոշում է՝

1. Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքությունը ողջունում է Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության նախագահության գործունեությունը և հավանություն է տալիս նրա կողմից կատարված աշխատանքին։

2. Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքությունը հանձնարարում է Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության նախագահությանը շարունակել աշխատանքները՝ ուղղված Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության ամրապնդմանը և նրա շարքերի ընդլայնմանը։

3. Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքությունը կոչ է անում Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության բոլոր անդամներին՝ ակտիվորեն մասնակցել Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության գործունեությանը և աջակցել նրա նպատակների իրագործմանը։

Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության նախագահ՝ Ա. Մելիքյան

Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության քարտուղար՝ Ն. Ավետիսյան

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՎԱՃԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՀԱՎԱՔՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ

Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության նախագահության հանդիպումը

Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության նախագահությունը, քննարկելով Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության գործունեության ընթացքը, որոշում է՝

1. Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության գործունեությունը համարել բավարար։

2. Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության նախագահությանը հանձնարարել շարունակել աշխատանքները՝ ուղղված Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության ամրապնդմանը։

Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության նախագահ՝ Ա. Մելիքյան

Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության քարտուղար՝ Ն. Ավետիսյան

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՎԱՃԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՀԱՎԱՔՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ

Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության նախագահության հանդիպումը

Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության նախագահությունը, քննարկելով Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության գործունեության ընթացքը, որոշում է՝

1. Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության գործունեությունը համարել բավարար։

2. Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության նախագահությանը հանձնարարել շարունակել աշխատանքները՝ ուղղված Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության ամրապնդմանը։

Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության նախագահ՝ Ա. Մելիքյան

Հայաստանի Նվաճական հանրահավաքության քարտուղար՝ Ն. Ավետիսյան

##

ՀԱՅԿ ՆԱՅՐԻ

ՅՈՎՍԵՓ ՇԱՀՆԱԶԱՐԵԱՆ

(1893 – 1978)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՂ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՄԵԾ ԱՆՁՆԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ ՄՇՏԱՊԵՍ ԿՈՉՎԱԾ ՄԵԾ ԳՐՈՂ, ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԵՎ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՉ, ՀԱՅ ՀԱՐՈՒՍՏԱԳՐՈՂ ՅՈՎՍԵՓ ՇԱՀՆԱԶԱՐԵԱՆԻ ԾՆՆԴԱՎԱՅՐԻ ՀԱՐՅԱԼԻ ՄԱՀՎԱՆ ԱՌԹԻՎ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼ ԵՆ ՀԱՏՈՒԿ ՀԱՆՁԱՆԱԺՈՂՈՎ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ՏԻՄԻՆ.— Տէր եւ Տիկին Յ. Հաբէլեան ողբացեալ Տիգրան Տէյիրմէնճեանի սըրտակսկիծ եւ վաղահաս մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն 100 ֆ. «Ծառաջ»ին եւ 100 ֆ. Տէսինի Մշակոյթի Տան:

Նոյն տխուր առթիւ՝

ՄԱՐՍԷյԼ.— Տէր եւ Տիկին Մինաս Պօղոսեան, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Մեհտուճեան փոխան ծաղկեպսակի, կը նուիրեն 100ական ֆր. «Ծառաջ»ին:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան Յանձնախումբը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տիկին Ռոզի Արմաղանեանի եւ զաւակներուն, Տիկին Փարիզ Արմաղանեանի եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն՝ կարօ Արմաղանեանի կնկծալի մահուան առթիւ:

×

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան Յանձնախումբը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տիկին Ռոզի Արմաղանեանի եւ զաւակներուն, Տիկին Փարիզ Արմաղանեանի, Պօղոյեան ընտանիքին եւ համայն ընտանեկան պարագաներուն՝ երիտասարդ եւ տարաբախտ՝ Կարօ Արմաղանեանի դառնակսկիծ մահուան առթիւ:

×

Հարաւային Ֆրանսայի Թեմի Ազգային Կեդր. վարչութիւնը իր խոր վշտակցութիւնները կը յայտնէ վաղամեռ՝ Կարօ Արմաղանեանի մահուան տխուր առիթով, իր կնոջ եւ զաւակներուն, Տիկին Փարիզ Արմաղանեանի եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն:

×

Համախարբերդցիական Միութեան Ֆրանսայի շրջանի Կեդր. վարչութիւնը, իր բոլոր մասնաճիւղերով, խոր ցաւակցութիւններ կը յայտնէ Պարոն Մ. Գայլաճանեանի, իր զաւակներուն եւ ազգականներուն, Տիկին Աննա Գայլաճանեանի մահուան առթիւ (1978 Օգոստ. 16) կարաանի մէջ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

ժիլբերիէռներ կ'ուզուին: Դիմել՝
SAADETIAN
18, Rue de Picardie — 75003 PARIS

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Նորոդ հանգուցեալ ժաքլին Շերպէթեեանի մահուան քառասունքին ի յիշատակ, Սելթեկեան եւ Գավաֆեան ընտանիքները կը նուիրեն 100 ֆր. Իսիի Մշ. Տան եւ 50 ֆր. «Ծառաջ»ի:

ՔԱՄՓ. ՖՐԻՋ

Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ

Քամփռները Ֆրէզի Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ հիմնադրութեան 50ամեակի առիթով, Կիրակի Հոկտ. 15 կէսօրէ վերջ ժամը 3ին պաշտօնական ժողովրդային հոգեհանգիստ կը կազմակերպուի հոգելոյս ԳՐԻԳՈՐԻՍ ՊԱԼԱՓԵԱՆ եպիսկ.ի յիշատին վրայ:

Հոգեհանգստեան պաշտօնին կը նախագահէ ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ: Հրաւիրուած են մասնակցելու քոյր եկեղեցիներու հոգեւոր հովիւները, վարչական կազմերը, դպրաց դասերը ինչպէս նաեւ հաւատացեալ ժողովուրդը:

Բոլոր անոնք որոնք ինքնաշարժ չունին թող դիմեն եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւին, որպէսզի եկեղեցւոյ տրամադրութեան տակ դրուած ինքնաշարժերու մէջ իրենց տեղ ապահովուի:

CHOUCHANE

le manoir hanté

« *Le manoir hanté*, c'est un peu le domain ancestral de l'auteur où son grand-père maternel Arthur Der-Keichian le dernier des seigneurs de Yarpous et d'Albistan, prenait plaisir à chevaucher aux jours fastes d'automne le long de ses vignobles rougis par le soleil chaud de Cilicie »

Հայ երիտասարդուհին որ արդէն հեղինակն է քանի մը այլ գործերու, այս նոր հատորով կը փորձէ իր վերջնական ճամբան գտնել գրականութեան մէջ:

Prix 32,10
Ed. Presse Universelle, Diffusion
7, Rue des Carmes — 75005 Paris

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ
ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Այս կիրակի, Հոկտ. 15, ժամը 9·30ին, հեռատեսիլի Ա. կայանէն:

ՅՈՒԹԱՀԱՆԴԷՍ

Հաճընոյ հերոսամարտի 58րդ տարեդարձը, Փարիզի մասնաճիւղին 50րդ տարեդարձը եւ Հայաստանի Նոր Հաճընի հիմնադրութեան 20րդ տարեդարձը կը տօնուին կիրակի, Հոկտ. 15 ժամը 13·30ին:

Հոգեճաշ եւ յուշահանդէս Ֆրանսահայ Մշակ. Միութեան սրահը՝

6, Cité du Wauxhall — 75010 Paris
(Métro : République)

Առաւօտեան հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Փարիզի Հայոց Մայր եկեղեցւոյ մէջ, վեց հազար ղուրուշներու հոգւոյն համար:

45ԱՄԵԱԿ

ՍԷն ժեռոմի Ս. Սահակ - Մեսրոպ եկեղեցւոյ

ՄԱՏԱՂՕՐ ՀՆՈՒԹԻՒՆ, Հայրապետական Կոնդակի ընթերցում եւ պարգեւատրութիւն Տիր. Արամ Աւագ Սարկաւագ Սանտրքճեանի:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ
ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
Հոկտ. 15, Կիրակին, Թարգմանչաց տօնին առիթով:

ՇԱՎԻՒ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս կիրակի պատարագ կը մատուցուի:

Stage
de danses arméniennes

Le Théâtre d'Expression Arménienne reprend ses activités. Danses folkloriques, art dramatique, conférences, expositions constitueront le programme particulièrement intéressant de la saison 1978-79.

Tout d'abord, le week-end du 21-22 Octobre, un stage de danses arméniennes aura lieu à Lyon. Les cours, d'une durée de 12 heures, répartis sur les deux journées, seront l'occasion d'une approche et d'un apprentissage intensif des danses de Transcaucasie avec des instruments traditionnels. Ces cours seront donnés par un professeur diplômé de Paris qui viendra personnellement animer ce stage et peut-être d'autres, selon la demande des intéressés.

Théâtre ensuite avec la création de « KEMANTCHA » d'après la vie de Sayat-Nova ; né en Transcaucasie, ce poète et troubadour du 18e siècle fut l'un des principaux novateurs de la musique arménienne.

Depuis deux ans déjà, les membres de la troupe travaillent sur ce sujet qui ne manque pas de complexité et d'intérêt puisqu'il sera illustré de chants, de danses et de projection audio-visuelles.

Cependant, pour mener à terme cette pièce de théâtre qui sera d'une envergure exceptionnelle, le metteur en scène recrute des comédiens et comédiennes, danseurs et danseuses même débutants, ainsi que des musiciens jouant des instruments traditionnels tels que davoul, zourna, duduk, etc...

Nous précisons que cette pièce sera jouée en langue française afin que Saat-Nova soit connu de tous.

Pour tous renseignements complémentaires et inscriptions s'adresser à :

M V. DER-SARKISSIAN
Tél. : 54-66-72 après 18 heures.

M. A. DERDERIAN
Tél. : 20-46-77

Prière d'adresser toute correspondance à
M. A. DERDERIAN
MENIVAL - H 1
69800 ST. PRIEST

ՅՈՒՇԱՏՕՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ

ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆԻ

1878–1978

ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ

Բարձր հովանաւորութեամբ՝
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Հայրապետական Պատուիրակ
եւ Առաջնորդ Փարիզի Հայոց

Նախագահութեամբ
ՄԻՀՐԱՆ ԵՓՐԵՄԵԱՆԻ
նախաձեռնութեամբ եւ կազմակերպութեամբ Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայր. Միութեան եւ Փարիզի Հ. Բ. Ը. Միութեան, մասնակցութեամբ Մարի Նուպար հայ ուսանողական Տան եւ Կեսարիոյ երիտասարդաց ակումբին՝ գեղարուեստասէր ուժերուն

կիրակի, Հոկտ. 22, ժամը 16ին
Հ. Բ. Ը. Մ. «Ալեք Մանուկեան» մեծ սրահը
118, rue de Courcelles Paris 17

Լօզանէն հրաւիրուած է բանախօսելու՝
ՄԷՔՐ ՇԱՒԱՐՇ ՍԵԻՃՕՆՔԵԱՆ
Թէքէեանի բանաստեղծութեան մասին (ֆրանսերէն) կը խօսի կարպիս Թուլումճեան: Երկրորդ մասին մէջ յուշահատնին համապատասխան նկարներու լուսարձակում, Վահան Թէքէեանէ արտասանութիւններ եւ երգեր:

Մուտքը ազատ է

RECHERCHONS

Jeunes Arméniens jouant très bien des instruments suivants : Guitare solo, Flute, Violon, Clarinette, Accordéon, Davoul.
Téléphonez à GERARD : 660-84-67
de 19 h. à 21 h.

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Շաբաթ օր, Հոկտ. 14, Տօն է Սրբոց Թարգմանչաց վարդապետացն մերոց: Տօն է ազգային եւ եկեղեցական՝ ի յիշատակ գիւտի նշաձագրացն Հայոց եւ թարգմանութեան Ս. Գրոց:

Այս առթիւ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի:

LA SECTION CULTURELLE
DE L'U.G.A. B. — MARSEILLE

présente le Samedi 14 Octobre à 21 h.
au Centre Culturel Saint Sahak-Mesrop

Eglise Arménienne du Prado
339, Ave. du Prado — 13008 Marseille

UNE CONFERENCE
par M. YILMAZIAN
chef de chorale et chef d'orchestre
Histoire de la Musique et du Chant Arménien du 19e siècle à nos jours
CHANTS, INSTRUMENTS, DIAPOSITIVES

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
50ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Ալֆորվիլի շրջանին կողմէ, Շաբաթ, Հոկտ. 14, ժամը 21ին սկսեալ Salle des Fêtes, Rue Voltaire, Alfortville մասնակցութեամբ Պետիկ Պետիկեանի եւ իր նուագախումբին:

Հայկական ճաշեր
Մուտք 20 ֆր.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Թաչի Փարիզի մասնաճիւղը ըստ նորհակալութեամբ առացած է Տէր եւ Տիկ. Հայկազ Պէզազեանէ 100 ֆր., Տիկ. Յասմիկ Շալճեանի մահուան առթիւ: Տիկ. Գալֆայեանէ 100 ֆր. իր ամուսնոյն մահուան առաջին տարելիցին առիթով:

ATAMIAN & Fils

TAPISSIER DÉCORATEUR

MEUBLES ET SIEGES TOUS STYLES

EXPOSITION PERMANENTE
au magasin sur 2000 m2

20, Rue Chaligny 75012 — Métro Reuilly - Diderot
Sortie côté Chaligny Tél. : 344-23-87

ՃԱՆ ԹԱԹԼԵԱՆ
Կ'ԵՐԳԷ
իր ճաշարանին մէջ

DJAN TATLAN
CHANTE
dans son restaurant

DEUX GUITARES

Ouvert tous les jours, sauf Dimanche, de 20 h. 30 à 2 h. du matin
Toute la soirée : Orchestre et chants

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԵՐ

Hors d'œuvre de 30 à 100 F., Spécialités de 50 à 70 F., Desserts 20 F.
BOISSONS :
La bouteille
Vodka 140 à 180 F. Vins, 100 à 170 F. Champagne de 190 à 250 F.

4, RUE LAURISTON, PARIS 16e (Etoile) Tél 500 49 49

ՈՒՐԲԱԹ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
13
VENDREDI
13 OCTOBRE
1978

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՐԱՁ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 230 Ֆ·	Վեցամսեայ	125 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 260 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 80

ՅԱՐԴ ՏԱՐԻ — Թիւ 14·227 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 54e ANNÉE — N° 14.227

ԽՈՐԷՆ ԵՒ ԳԱՐԵԳԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆԵՐԸ Կ'ԱՅՑԵԼԵՆ ԱՂԷՏԵԱԼ ՎԱՅՐԵՐԸ

ՀԱՅԿ. ԿԱՐԳ ՄԸ ԹԱՂԵՐ ՔԱՐՈՒՔԱՆԴ ԵՂԱԾ ԵՆ

ՕԳՆԵԼ՝ ԼԻԲԱՆԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ ԵՐԲԵՔ

Հեռաձայնային զանազան յարաբերու – թիւնները ցորս կրցանք հաստատել Պէյ– րութի հետ, վերջին 24 ժամերուն, կը հաստատեն թէ Հայութեան կրած վնասը շատ ծանր է եւ այս մասին տրուած տե– ղեկութիւնները ալ սարսուռ կը պատճա– ռեն: Հայկ· թաղերու մեծ մասը քարու– քանդ է: Այսպէս հիմնայատակ կործա– նած են Սանճաք – Թէրօ, աւերակներու մէջ թաղուած են Ամանոս, Նոր – Հաճըն, Պաբիլ – Պատաուի, Նոր– Մարաշ: Ներ– կայի ամբողջ Հայութիւնը կրկին կը գաղթէ, տուն – տեղ կորսնցուցած, յա– նախ միայն զիչերանոց մը հազած, տե– ղական ժողովուրդ մըն է որ ապաստան կը փնտռէ: Շատեր պատսպարուած են Ընթիլիաս: Ուրիչներ՝ Ամնճար կամ նոյն– իսկ մինչեւ Լաթաքիէ եւ Տրիպոլիս գա– ցած են: Այս վերջին քաղաքը համա – խմբուած է գաղթականներու մեծ մա– սը: Խալիլ - Պատաուիէն 200 – 300 հոգի յաղոդած են արեւմտեան մասն անցնիլ եւ ապաստանած են Ալեք Մանուկեան չէնքը: Իրավիրը նոյնը կը կրկնեն՝ ան– նկարագրելի, ահաւոր, աննախընթաց: Աւելորդ է չեշտել թէ ոչ մէկ բաղդատու– թիւն կայ երկու տարի առաջ պատահա– ծին հետ:

Եբէֆիէի մէջ երեք յարկանի չէնք մը, որու 15 հայ ընտանիքները նկուղ իջած էին, փլած է ամբողջ, եւ ընտանիքներն ալ մնացած փլատակներուն տակ: Անկա– րելի ըլլալով գերեզմանատուն հասնիլ, ձեր տարաբախտ հայրենակիցները իրենց մեռելները կ'այրեն փողոցներուն մէջ:

Դէպքերու սկիզբը կը նկարագրուի հե– տեւեալ ձեւով: Երբ Փալանժիստները Պէյ· թաղ մտած են, սուրիական բա – նակի պատկանող հայ սպայ մը, բար – բառոսով կոչ ըրած է Հայերուն, երեք ժամ պայմանաժամ տալով որպէսզի դուրս ջչուին Փալանժիստները, ինչ որ կարելի չէ եղած, նոյնիսկ երբ երկու ժամով երկարաձգուած է պայմանաժա– մը: Այնուհետեւ Սուրիացիք, չորս օր անդադար ռմբակոծած են:

Վնասները այնքան մեծ են, որ կարելի չէ առաջին առթիւ հաշուեկշիռ մը տալ: Եբէֆիէի եւ Նոր - Հաճընի եկեղեցիները ջրելի վնասներ կրած են: Նոյնպէս բա– ւական վնաս կրած է Պիքֆայայի Մխի– թարեան ղպրեվանքը: Տեղւոյն վրայ ալ հետաձգնային զինծերը խանգարուած ըլ– լալով, յաճախ մէկը միւսէն լուր չունի եւ իրաքանչիւրը կրնայ միայն իր ամ – մէնական շրջանին մասին լուր տալ:

×

Երեքշաբթի կէսօրէ ետք, Խորէն Ա· եւ Գարեգին Բ· Կաթողիկոսները այցելու – թիւն տուած են Պուրճ Համուտի աղէտ– եալ թաղերուն, ապա Ս· Քառասուն Ման– կանց եկեղեցւոյ մէջ համախմբուած ժո– ղովուրդին, Գարեգին Ա.Թոռակից կաթո– ղիկոսը պատգամ մը տուած է: Այս եկե– ղեցին ալ վնասներ կրած է եւ ծուխի, մուխի, փոշիի մէջ կատարուած է արա– րողութիւնը, որ շատ յուզիչ եղած է: Հոն ալ համախմբուած ժողովուրդը

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՑԱԽՕՍ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս Սեպ· 30– Հոկ· 5)

ԹԷՔԷԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԿՈՒՈՒԹ Գ· ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆ ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

Երեւանի Գ· Սունդուկեան թատրոնին մէջ տեղի ունեցած է Վահան Թէքէեանի ծննդեան 100ամեակին նուիրուած յոբե– լենական հանդէսը: Ներկայ եղած են Հա– յաստանի կուսակցական ղեկավար դէմ – քերը, Գրողներու Միութեան Ա· քար – տուղարը՝ Վարդգէս Պետրոսեան,Սփիւռ– քահայութեան հետ մշակութային կա– պի կոմիտէի նախագահը՝ Վարդգէս Հա– մազասպեան, զրագէտներ եւ արուես – տագէտներ: Բացման իր խօսքին մէջ Վա– հագն Դաւթեան ըսած է· « Թէքէեանը մեզ համար ամէնից առաջ Թանկ ու սի– րելի է իբրեւ բանաստեղծ, իբրեւ հեղի– նակ այն սքանչելի քնարերգութեան, որը հայ բազմադարեան պոէզիայի անկորն – չելի հարստութիւններից է: Նրա զրական ժառանգութիւնը այսօր սոսկ պատմական արժէք չէ մեզ համար, այն նաեւ մեր բանաստեղծական արուեստի նոր ճանա– պարհների որոնման ուղեցոյցներից մէկն է »: Թէքէեան քնարերգակի մասին խո– սած է Սիլվա Կապուտիկեան դիտել տա– լով որ անոր նուիրը, խորապէս անձնա – դրոշմ սիրերգութիւնը կը մարմնացնէ 20րդ դարու մթնոլորտը եւ հոգեբանու – թիւնը: « Գերազանցապէս բարի է Թէքէ– եան բանաստեղծը՝ լայնասիրտ, սիրով ու երախտապիտութեամբ լի դէպի գե– ղեցիկը, ՝ դէպի բարձրն ու լուսաւորը: Սիրերգութեան կողքին Թէքէեանը ստեղ–

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹԵՀՐԱՆի մէջ ոստիկանութիւնը կրակ բացած է ցոյց կատարող ուսանողներուն վրայ: Երեք մեռեալ կայ:

ԴԱՆԻՈՑ թագուհին եւ գահակից էշ– խանը չորս օրուան պաշտօնական այցե – լութիւն մը կը կատարեն Փարիզ:

ՊԵԼԺԻՈՑ նախարարապետը Թինտէ – մանս իր հրաժարականը տուաւ եւ իր դժգոհութիւնը յայտնելու համար ալ բա– ռերը չծամծմեց « լրջութեան պակաս քաղաքակրթուած երկրի մր մէջ, դաւեր նոյնիսկ նախարարներու դրասենեակը » եւայլն, եւայլն: Արդէն երկու անգամ հրաժարած էր բայց այս անգամ թագա– ւորը ընդունեցաւ: Իր խոկ կուսակցու – թիւնն է -– Ֆլաման Սոցիալ – քրիստոն– եայ, որ նեղը դրաւ զինքը:

ՖՐԱՆՍԱՑի զանազան շրջանները զոր– ծադուլի չարժումներ ծայր տուած են ար– դէն, թղթատարի սպասարկութեանց մէջ, փարի – Պրիւնի կեդրոնը, որ գլխաւոր վայրն է զոտմի դադրեցուցած է աշ – խատանքը: Միլիոնաւոր նամակներ եւ թերթեր դիզուած են հոս - հոն: Վախ կայ որ այս գործադուլները վերածուին մէկ մեծ գործադուլի: Ցիշենք որ «Ցա– ռայ»ի առաքումը կը կատարուի Փարի– Պրիւնի կեդրոնէն, որ Չորեքշաբթի օր արդէն ընդունեցաւ միայն Փարիզի եւ շատ քիչ արուարձաններու թերթերը եւ այդպէս պիտի չարունակէ, յայտնի չէ մինչեւ ե՞րբ: Կը խնդրենք մեր բա– ժանորդներէն, որ ներողամիտ ըլլան կամքէ անկախ այս անկանոնութեանց համար:

ՆԱԽԱՐԱՐԱՊԵՏ ՊԱՌ չեշտեց թէ 1979– ին ալ աշխատավարձերը պէտք չէ իրենց դլուխն առնեն երթան եւ տարւոյն եր– կայնքին 8 առ հարիւրը չանցնին:

ծել է հասարակական հնչեղութեան հաս– նող կրակոտ պոէմիա, որ ներկայացուած է նրա « Հայերդութիւնը » նշանաւոր դրքում » ըսած է ան: Երեկոյթին խօսք առած են նաեւ Վահէ - Վահեան (Պէյ– րութէն), Ռազմիկ Դաւոյեան, Անդրանիկ Փօլատեան (Միացեալ Նահանգներ) եւ Լեւոն Հախվերդեան:

×

Ս· ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Երեւան Լոյս տեսնող « Կոմունիստ » օրաթերթի Սեպտ· 28ի թիւին մէջ Սիլվա Կապուտիկեան երկար յօդուած մր տո– րադրած է Վահան Թէքէեանի մասին: Յօդուածագիրը ներկայացուցած է Թէ– քէեան քնարերդակը, հրապարակագիրը եւ հանրային դործիչը:

×

ՎԻԿՏՈՐ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԳԻՐՔԸ

« Հայաստան » հրատարակչականը լոյս ընծայած է Լիւդվիդ Միրզոյեանի «Վիկ– տոր Համբարձումեան» խորագիրը կրող գիրքը, որուն մէջ ներկայացուած է հայ գիտնականին կեանքը, անոր կարեւորա– գոյն հետազօտութիւններու հիմնական արդիւնքները եւ իր դերը ժամանակակից աստղաբնագիտութեան ձեւաւորման եւ զարգացման մարդէն ներս: Գիրքը առա– ջին անգամ լոյս տեսած է 1968ին, Վիկ– տոր Համբարձումեանի 60ամեակին առ– թիւ: Ներկայ հրատարակութիւնը ամ – բողջացած է հայ գիտնականի վերջին տասնամեակի գործունէութեամբ: Հա – տորին մէջ տեղ գտած են հայ գիտնա – կանին Ա· Իամահակեանի, Ուիլեըմ Սա – րոյեանի, Յովսէփ Օրբելիի, Նորայր Սիսակեանի, Մոտիսլաւ Կելդիշի, ինչ– պէս նաեւ արտասահմանի չատ մը գիտ– նականներու եւ մտաւորականներու հետ առնուած լուսանկարները:

×

ԵՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ ԽՈՐՀ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԵՍՊԱՆԻՆ ԱՃՑԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Երկու օրով Հայաստան այցելած է Եուկոսլաւիոյ Խորհ· Միութեան դես– պան Եոժէ Սմոլէ, ընկերակցութեամբ դեսպանատան Ա· քարտուղար Բ· Նովա – կովիչի: Եուկոսլաւ հիւրերը ընդունուած են Հայաստանի Համայնավար կուսակ – ցութեան կեդր· Կոմիտէի Ա· քարտուղար Կարէն Դեմիրճեանի կողմէ, որուն հետ ունեցած են բարեկամական զրոյց: Եու – կոսլաւիոյ դեսպանը այցելած է ժողովր– դական անտեսութեան նուաճումներուն ցուցահանդէսը, Մատենադարան, Երե – ւանի տեսարժան վայրերը, Էջմիածնի եւ Հոկտեմբերեանի շրջաններու ճարտարա– պետական յուշարձանները, Սարդարա – պատի համադրոյթը: Հայաստանի Ա.– ռաքին նախարարութիւնը ճաշ մը տը– ւած է ի պատիւ հիւրին:

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՆԿԱՐՉԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ ՍՈՖԻԱՑԻ ՄԷՋ

Սոֆիայի մէջ բացուած է նկարչական ցուցահանդէս մը, նուիրուած՝ «ժամա – նակակից հայ զեղանկարչութեան», կազ– մակերպութեամբ պուլկարեւխորհրդային բարեկամութեան կոմիտէի եւ Պուլկա – րիոյ Նկարիչներու Միութեան: Ցուցա – դրուած գործերը կը ներկայացնեն Հա – յաստանի պատմութիւնը եւ ներկան: Ու– շադրութեան արժանացած են յատկապէս երիտասարդ նկարիչներու գործերը:

Appel en faveur des VICTIMES du LIBAN

Le Liban vit actuellement un drame tragique. Son martyre n'a que trop duré. Toutes les communautés du Liban, y compris l'importante communauté arménienne, vivent dans l'horreur, la misère et la souffrance. La mort d'innocentes victimes est le tribut quotidien de tous.

Cette tragique situation es agravée par la pénurie du matériel médico-chirurgical, des produits pharmaceutiques et des vivres disponibles.

L'Association Arménienne d'Aide Sociale, consciente de son rôle humanitaire traditionnel, lance un appel pressant à tous les hommes de bonne volonté pour une aide urgente en faveur de tous les sinistrés du Liban.

Prière d'envoyer les dons en chèques, en espèces ou en nature, en spécifiant :

POUR LES SINISTRES DU LIBAN
au Siège de l'Association Arménienne d'Aide Sociale, reconnue d'utilité Publique, 77, Rue Lafayette, Paris 9e.
Téléphone TRU. 02-99 et 281-17-80
C.C.P. 10.775-28 G Paris.
ASSOCIATION
ARMENIENNE D'AIDE SOCIALE

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԿԱՐՄԻՐ ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԴԱՎԱՃԱՎՈՐՈՒՄԸ

ԲՈՒՀ ՊԵՂՊԱՆՈՒՆ ՊԵՏՔ. ՊԱՏԺԱԿԱՆ ԿԱՊ ՈՒՆԻՆ...

ՍՈՒՐԵՆ ՊԱՐՍՅԱՆ

Գրքի՝ ՎԱՀԱՆ ՏԻՐԱՑՈՒ ՊԱՏՄՎԱԾՔՆԵՐԸ

— Օ՛, իրա՛ւ է՝ հետս նոյնպէս օրօրո՛ւմ ու մեծցուցո՛ւ իւր տղան եղած պէս, ինչո՞ւ համար պիտի չհաւատամ, որ ինձ էլ նոյնը պիտի անէ։

— Ի՞նչ, ինչպէ՞ս կարելի է, որ մարդ մեղքի հաճոյքից, վնասի ինքն իրեն զրկի՝ միայն նրա համար, որ ուրիշ մարդ էլ նոյնը անի։ Ես ինչո՞ւ պիտի ինձ զրկեմ հաճոյքներից, որ ուրիշ մարդ էլ նոյնը անի։ Ես ինչո՞ւ պիտի ինձ զրկեմ հաճոյքներից, որ ուրիշ մարդ էլ զրկուի։ Ես ինչո՞ւ պիտի ինձ զրկեմ հաճոյքներից, որ ուրիշ մարդ էլ զրկուի։

— Ես ինչո՞ւ պիտի ինձ զրկեմ հաճոյքներից, որ ուրիշ մարդ էլ զրկուի։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՐՏԱՇԵՍ ՀԱՅՈՑ ԹԱԳԱՎՈՐԻ ՀԱՐՍԱՆԻՔԸ

ՎԱՂՎԱ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ· Խաչի Իսիի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Նշանիկ Յովսէփեանի եւ Տէր եւ Տիկին Գարեգին Յովսէփեանի իրենց մօր եւ խնամիին՝ Եսթեր Սարգիսեան – Ղազարեանի (Մարսէյլ) մահուան առթիւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Շաւիլի Ս· Գր· Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է 1000 ֆր· Վերապայլէն Տէր եւ Տիկ· Ժոզէֆ Կազեանէ, եկեղեցւոյ պայծառութեան համար։

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վաստակաւորականի Հայր· Մխիթեան Կեդր· վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Պ· Բարսեղ Բարսեղեան (Վիէն) իր թոռնիկ՝ Ֆլորանսի մահուան առթիւ 100 ֆր·, Տէր եւ Տիկ· Ֆ երաժ Հրաչեան, Տիկ· Աննա Կարապետեանի մահուան առթիւ 100 ֆր·, Տէր եւ Տիկ· Ա· Պապեան 50 ֆր·։

×

Կապ· Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է այրի Տիկին Մարիամ Մարգարեանէ 50 ֆր· իր ա – մուսնոյն մահուան 13րդ տարելիցին առթիւ։

×

Կապ· Խաչի Իսիի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է այրի Տիկին Առաքելեանէ 100 ֆր· տարաբախտ ժապլին Շերպէտճեանի մահուան քառասունքին առթիւ։

×

Կապ· Խաչի Պանեէօ – Քաչանի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է·— Տիկին Էօժէնի Հանչերեանէ 100 ֆր· Սեբոբ Գույումճեանի մահուան քառասունքին առթիւ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ
ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Այս կիրակի, Հոկտ· 15, ժամը 9·30ին, Հեռատեսիլի Ա· կայանէն։

ՅՈՒՇԱՀԱՆԴԷՍ

Համբնոյ Հերոսամարտի 58րդ տարեդարձը, Փարիզի մասնաճիւղին 50րդ տարեդարձը եւ Հայաստանի Նոր Հանրնի հիմնադրութեան 20րդ տարեդարձը կը տօնուին կիրակի, Հոկտ· 15 ժամը 13·30ին։

Հոգեճաշ եւ յուշահանդէս Ֆրանսահայ Մշակ· Միութեան սրահը՝

6, Cité du Wauxhall — 75010 Paris
(Métro : République)

Առաւօտեան հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Փարիզի Հայոց Մայր եկեղեցւոյ մէջ, վեց հազար դիւցազներու հոգւոյն համար։

Կ'ՈՒԶՈՒՄԻՆ

ժիլբեթիէռներ կ'ուզուին։ Դիմել՝
SAADETIAN
18, Rue de Picardie — 75003 PARIS

ՎԵՐԱՄՈՒՏ
Ն Ի Ս

Նիսի Ս· Աստուածածին եկեղեցւոյ միօրեայ ղպրոցը իր դռները կը վերաբանայ Զորեքշաբթի, Հոկտ· 18ին։

Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան կէսօրէ յետոյ ժամը 2–5, եկեղեցւոյ սրահին մէջ, Նիսի Հայ Տիկնանց հովանաւորութեան ներքեւ։

Կը դասաւանդէ՝
ՏԱՐՕՆ Ծ· ՎՐԴ· ՃԷՐԻՃԵԱՆ

DINER et GRAND BAL ANNUELS

Organisés
par le COMITE DES ARMENIENS DE BELGIQUE
au profit des œuvres de la Communauté,

le Samedi 21 Octobre à 20 h. 30, dans les salons de l'Hôtel Sheraton, Place Rogier, à Bruxelles

La soirée sera animée par l'Orchestre BERNARD DEDEJIAN, de Paris, et le chanteur FERDI

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՅՕԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հայ Աբիներու Միութեան Ալֆորվիլի շրջանին կողմէ, Շաբաթ, Հոկտ· 14, ժամը 21էն սկսեալ Salle des Fêtes, Rue Voltaire, Alfortville *մասնակցութեամբ Պետիկ Պետիկեանի եւ իր նուագախումբին։*

Հայկական ճաշեր
Մուտք 20 ֆր·

RECHERCHONS

Jeunes Arméniens jouant très bien des instruments suivants : Guitare solo, Flute, Violon, Clarinette, Accordéon, Davoul.
Téléphonez à GERARD : 660-84-67
de 19 h. à 21 h.

ԾԱԽՈՒ Է

Անկէն – լէ – Պէնի մէջ (Լա Պառլ կայարանին մօտ) յարկաբաժին մը, չորս սենեակ (4րդ յարկ եւ 5րդ սենեակ մը ծառայի — 5րդ յարկը), ամէն յարմարութիւններով.— բաղնիք, խոհանոց, ջերմութիւն կազով։ Մատչելի գին։

Դիմել
ՏԻԿԻՆ ՏԱՊԱՂԵԱՆԻ
Հեռ· 417·11·67

Héritage :

Recherchons famille de Monsieur Porros DONIKIAN. Prière se mettre en rapport avec Etude COUTOT 21 Bld. Saint-Germain, 75005 Paris.

ՇԱՒԻԼ
Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս կիրակի պատարագ կը մատուցուի։

ՍԱՀԱԿ - ՄԵՍՐՈՊ

Մանկանց երգչախումբ եւ դասընթացք

Մարսէյլի Ս· Սահակ - Մեսրոպ Մայր եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Սահակ – Մեսրոպ երգչախումբի կողքին հաստատուած է նաեւ մանկանց երգչախումբ մը ղեկավարութեամբ՝ Պ· Խաչիկ Եըմազեանի։ Սոյն երգչախումբին համար անդամ կ'ընդունուին 9 - 15 տարեկան երկուսեռ երախաները։

Արձանագրութիւնները կատարել եկեղեցւոյ քարտուղարութեան մօտ ամէն օր ժամը 9 – 17ի միջեւ։

Փորձերը կը սկսին Սեպ· 20ին եւ տեղի կ'ունենան Զորեքշաբթի օրերը ժամը 1618ի միջեւ, եկեղեցւոյս մշակութային տան մէջ։

Բացառիկ Զորեքշաբթի օրերը կը տրուին քրիստոնէական դասեր երախաներուն, ինչպէս նաեւ հայերէն դասեր երկսեռ եւ ամէն տարիքի վարպետներուն։

Դիմել քարտուղարութեան, հեռաձայն՝
77 - 84 - 70

Restaurant
LA CAPPADOCE
3, rue Marivaux (derrière l'Opéra Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65
ouvert tous les jours midi et soir sauf lundi

de nouveau
Marten Yorgantz

GALERIE D'ART DU RAINCY
49, Ave. de la Résistance
T. 927-34-99 — 93340 LE RAINCY
Raphy
du 13 au 29 Octobre
de 9 h. 30 à 12 h. 30 et de 14 h. 30 à 19 h. 30

CELIGNY
VOUS QUI PARTEZ EN VOYAGE
EN ARMENIE
OFFREZ
A VOS AMIS et PARENTS D'ARMENIE
LE BEAU FOULARD
'ALPHABET ARMENIEN'
EN VENTE AU PRIX DE Frs. 75,00 *CHEZ*
M. S. DER BALIAN, 221, rue Saint-Honoré, Paris 1er
Librairie PALOUYAN, 9, rue de Trévise, Paris 9e
Maison de la Culture Arménienne, 9, rue de Madrid, Alfortville
Maison de la Culture Arménienne, 12-14, rue St. Bazile, Marseille
Par correspondance :
Contre-remboursement Celigny *s.a.r.l.* B.P. 9, 94130 Nogent-sur-Marne

Imprimé sur les presses du Journal «Har atch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Բարձր հովանաւորութեամբ
Արեւմտ· Եւրոպայի Հայրապետ· Պատուիրակ եւ Փարիզի Առաջնորդ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Պատուոյ նախագահութեամբ եւ ներկայութեամբ
Միութեանս ցկեանս նախագահ
ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

ՄԵԾ ՃԱՇ ԵՒ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի պատիւ
Միութեան Ֆրանսայի Շրջ· Յանձնաժողովի նորընտիր նախագահ
ՆԱՓՈԼԷՈՆ ՊԻԼԼԻՒՔԵԱՆԻ

Hôtel Intercontinental

Շաբաթ, Հոկտեմբեր 28, ժամը 20էն միւնչեւ առաւօտ

Հանդիսաւոր բաշխում
Բարերար եւ Պատուոյ անդամներու վկայականներու
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ՅԱՅՏԱԳԻՐ
Ֆրանսայի մէջ առաջին անգամն ըլլալով ելոյթ պիտի ունենայ իրանահայ երգչուհի ՀԵՐՄԻՆԷ ԵՐԻՑԵԱՆ
(Վիէննայի երաժշտ· Ակադեմիայէն)
ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ
Առաջնորդութեամբ ՊԵՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆ *խանդավառ նուագախումբին*
Մասնակցութիւն ճաշի եւ պարահանդէսի՝ 200 ֆր· — Միայն պարահանդէսին մուտքը՝ ժամը 23էն ետք 40 ֆր·
Տոմսերը եւ սեղանները ապահովելու համար դիմել՝ Հ· Բ· Ը· Միութեան գրասենեակը՝ 11, Սքուար Ալպոնի, Փարիզ 16րդ — Հեռ· թիւ 870·03·18

ՇԱԲԱԹ–ԿԻՐԱԿԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
14-15
SAMEDI-DIMANCHE
14-15 OCTOBRE
1978

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ Շ. ԱՒԻԱՐԵՆ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 230 Ֆ· Վեցամսեայ 125 Ֆ·
Արտասահման Տար· 260 Ֆ· հատը 1 Ֆ· 80

549ր ՏԱՕի — Թիւ 14·228 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 54e ANNÉE — N° 14.228

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Ու Մշակոյթի

« Տօն Սրբոց Թարգմանչաց Վարդապետացն մերոց··· »:

Շաբաթ, Հոկտեմբեր 14ին, հայկական օրացոյցին արձանագրուած է, համայն մեր եկեղեցւոյ տօնակարգին:

Տօն եկեղեցական եւ ազգային, որուն մէջ ոգեկոչուած է հայոց պատմութիւնը եւ գրագիտութիւնը կը վկայեն հայ հանճարին ճառագայթումը դարերու ընդմէջէն:

Գանի մը անուններ միայն անմահներու փաղանգէն՝ Մեսրոպ Մաշտոց, Ս. Սահակ, Եզնիկ, Կորիւն, Եղիշէ, Խորենացի, Փարպեցի, Դաւիթ Անյաղթ, Նարեկացի, Շնորհալի եւ Տաթեւացի··· աշուղները մեր եւ Մեծն Մխիթար···:

Այս անմահներուն բազմաբեւեռ մեծագործութիւններէն անբաժանելի երբեք – կը՛ հայ Գրերու Գիւտը, Աստուածաշունչի Թարգմանութիւնը եւ բոլոր գործերու ընդմէջէն, Արարատեան դաշտէն Տաւրոսի լեռները, Կովկաս, Պոլսէն ա – րեւմտեան ափերը, հայ մագաղաթը, հայ գիրքը:

Եթէ մեր օրացոյցը տարին մէկ օր մեզ կ'առաջնորդէ անմահներու պանթէոնէն ներս, անոնք սակայն մշտնջենաւոր կերպով ներկայ են մեր մէջ:

Ներկայ են մեր առօրեային մէջ, մեր ըմբռնումներուն վրայ, իւրաքանչիւր հայ երդիքին տակ: Ներկայ են հայ մամուլի էջերուն վրայ, հայ գիրքերուն եւ դասագիրքերուն մէջ: Ներկայ են եկեղեցւոյ չորականներուն մէջ: Ներկայ են հոն ուր հայ կայ, հոն ուր Հայութիւնը Հայու – թեամբ կ'ապրի:

Ուստի, թարգմանչաց սերունդները, մեր մշակոյթը, կրնան ըլլալ հին բայց ոչ հինցած, այլ աւելի քան երբեք այժմէական, ներկայ կեանքի ամէն մէկ քայլափոխին:

Այս օրը, թարգմանչաց նուիրուած օրը, որ մեր թերթին հիմնադիր խմբագրապետը վաղուց հռչակած էր Մշակոյթի Օր(*), պէտք չէ մնայ լոկ ոգեկոչումներու, դասախօսութիւններու օր, կամ ալ եկեղեցիներէն ներս միայն հոգեմտալ արարողութիւններ:

Այլ՝ գործը, իրագործումի եւ նուաճումի ճիգերը պէտք է յաջորդեն անոնց:

Հայը մշակոյթով սնանող, մշակոյթով հպարտ ժողովուրդ մըն է: Պէտք է որ ան պատմութենէն ու անցեալի ժառանգ մշակոյթային մեր վաստակէն քան մը սորվելու տրամադրութիւնը ունենայ ըստուգելով իր հաւատարմութիւնը թարգմանիչներու հոյլին:

Պէտք է, որ ան փնտռէ եւ գտնէ դարերու մշակութային մեր խիզախում – ներուն մէջ այն ոգին որ մեր մտաւորականութիւնը մղած է ապաւինելու լեզուին, դպրոցին, հողին: Պէտք է որ ան իմացական մեծ շարժումներու հետ հաղորդուի, անոնց մէջ գտնելով պետականաշրջանն եւ քաղաքականօրէն անապահով մեր ժողովուրդի ազգային գոյատեւման դաղանիքը:

Թէպէտ այսօր չունինք նոր թարգմանիչաց սերունդ, չունինք Մեսրոպներ եւ Սահակներ, չունինք Վռամշապուհ թագաւորներ, սակայն անոնց երկհատոր մշակոյթը, մերն ալ պէտք է ըլլայ

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆԸ

ՆԻՒԹԱԿԱՆ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ ԼԻԲԱՆԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԾԱՆՐ Է, ԿՈՐՈՎԸ ՉԻ ՊԱԿՍԻՐ ԲԱՅՑ ԱՂԷՏԵԱԼ ՀԱՅԵՐԸ ՊԷՏՔ Է ՋԳԱՆ ՈՐ ԱՌԱՆՁԻՆ ՉԵՆ

ԵՐԿՈՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆԵՐԸ 6 ԹԱՂԵՐ ԱՅՑԵԼԱԾ ԵՆ

Ինչպէս մեր նախորդ երկու թիւերով դրած էինք արդէն, Պէյրութէն մեր առած ամէնօրեայ տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ Հայութիւնը ծանր օրեր ապրած է, ծանր օրեր կ'ապրի եւ անորոշ ու անստոյգ վաղորդայներու մտատանջութիւնն ալ կ'աւելցնէ անձկութիւնը:

Հինդշաբթի երեկոյն, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան հետ մեր ունեցած երկար խօսակցութիւնը թոյլ տուաւ որ բաւական յստակ պատկեր մը կարենանք ունենալ բուն կացութեան:

— Պուրճ Համուտի մէջ մարդկային հայ զոհերու թիւը պէտք է հաշուել 35 մեռեալ եւ աւելի քան 300 վիրաւոր: Բազմաթիւ զոհեր կան նաեւ Նոր Համբն, թիւը ցարդ կարելի չէ եղած ճշդել:

— Լիբանահայ Օգնութեան Խաչը անմիջական օգնութեան կայաններ բացած է Պուրճ Համուտի եւ Անթիլիասի մէջ:

— Վիրաւորները կը տեղաւորուին նաեւ հիւանդանոցներու մէջ:

— Սննդեղէնի լուրջ դժուարութիւն կայ բոլոր հայկական թաղերուն մէջ:

— Երեքշաբթի կէսօրէ եաք, երկու կաթողիկոսները այցելած են աղէտեալ վեց թաղեր՝ Նոր Սիս, Ազիբեան ակումբ, Նոր Մարաշ, Սարգարապատ ակումբ, Արագած ակումբ, Հնչակեան Մասիս ակումբը ինչպէս նաեւ ժողովրդային բնակարանները: Այցելած են նաեւ Զմմարի հայ կաթողիկէ վանքը, որ հակառակ վնասուած ըլլալուն, գաղթականներ կը պատսպարէ եւ ճէպէյլի թուղնոց հոյնը, ուր նաեւ գաղթականներ կան:

— Ներկայիս Անթիլիասի վանքը ապաստան գտած են 268 աղէտեալ, որոնց մէջ են երկու վիրաւորներ: ճէպէյլի մէջ կան 128 պատսպարեալներ:

— Անմիջական կարիք կայ դեղօրայքի եւ սննդեղէնի, բայց տրուած ըլլալով, որ արտասահմանէն նման օժանդակութիւններ կրնան անխուսափելի յապաղումի ենթարկուիլ, մեզի ըսուեցաւ որ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆԸ ԴՐԱՄ ՀԱՄՁՆԵԼՆ Է, ինչ որ կարելի կը դարձնէ գտնել մնացեալը զանազան միջոցներով (մասնաւորաբար Հալէպէն եւ Կիպրոսէն):

— Պուրճ Համուտի մէջ սննդեղէնի տագնապը սկսած է սուր բնոյթ ստանալ:

— Կամաւոր աշխատող երիտասարդներու խումբեր կը հսկեն առողջապահական գործին՝ Պուրճ Համուտի մէջ:

— Ամէնէն ահաւոր քանդումը եղած է Խալիլ Պէտէվի եւ Նոր Հաճընի թաղերուն մէջ:

— Նոր Մարաշի եկեղեցին քանդուած է, նաեւ դպրոցը:

— Պուրճ Համուտի կաթողիկէ Սբ. Ածնէս դպրոցը եւս Ս. Փրկիչ եկեղեցին ծանր վնասներու ենթարկուած են:

— Հարիւրաւոր հայ երիտասարդներ, Պուրճ Համուտի մէջ, ձանձն առած են պաշտպանութեան գործը, հսկելով որ քանդուած բնակարանները թալանի չենթարկուին:

— Պէյրութի արեւմտեան մասին հետ յարաբերութիւնները շատ դժուարացած են, գրեթէ՝ անկարելի:

Միայն քալելով գոյդ կամուրջները անցնիլ փորձողները մեծ վտանգի կ'ենթարկեն իրենց կեանքը:

— Այնճարի եւ Պէքաայի ջրջանին հետ կապը կը պահուի:

— 4005 աւելի հայ ընտանիքներապաստանած են՝ Այնճար:

— Պանքաները փակ են: Անթիլիաս պահեստի իր ամբողջ դրամը տրամադրած է:

— Տեղւոյն վրայ իրաւասու մարմինները կազմած են ընտանիքներու ցանկերը, որպէսզի ուտեստեղէնի բաշխումը կանոնաւոր ըլլայ:

— Բոլորին թելադրուած է, յորդոր եղած է գոյդ կաթողիկոսներուն կողմէ որ գաղթականի հոգեբանութեամբ չապրին: կարելի եղածին չափ չուտ վերադառնան իրենց տուները եւ տէր դառնան իրենց ինչքերուն:

— Հայկ· թաղերը ամբակոծուած են Սուրիացիներու կողմէ եւ կամուրջներու կռիւներու առեն ռումբեր ինկած են կամուրջներու չուրջի անմիջական հայ թաղերուն վրայ:

— Ֆալանժիստները դրաւած են Նոր Հաճընի սրահը եւ ակումբի վերածած:

— Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանին վրայ ոչ մէկ ռումբ ինկած է:

— Կաթողիկոսարանն ալ կը պատրաստէ աղէտեալ ընտանիքներու ցանկերը:

— Անհամբերութեամբ կը սպասուի կիրակի օրուան Արտաքին Նախարարներու ժողովին, որ նախագահ Սարգիսի հրաւէրով կը դումարուի Պէյրութ:

×

Ընդհանուր պատկեր մը, որ չի կրնար չցնցել բոլորս: Ուրեմն մեզմէ ակնկալուածը՝ յստակ է՝ դրամ հասցնել ժամ առաջ: Աղքատախնամը արդէն ձեռնարկած է հանգանակութեան, « Ցառաջ » ալ ջանք պիտի չխնայէ անչուշտ, առաւել – լագոյնն ընելու արագօրէն: Այս մասին՝ մեր յաջորդ թիւերով:

— Վերոյիշեալ բոլոր տեղեկութիւնները, նոյն վայրկեանին հեռաձայնով փոխանցեցինք Նիւ Եորքի Առաջնորդարանը, Մեսրոպ Եպիսկ· Աշճեանի, տըրուած ըլլալով որ մինչեւ մեր հեռաձայնը, արտասահմանէն, որեւէ կապ չէր եղած կաթողիկոսարանին հետ:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԴՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐՈՒ չարժումները ծանր կ'առնեն: Հոկտ· 25ին 24 ժամ ամբողջական գործադուլ կ'ընէ Թղթատարը, բայց մինչ այդ արդէն զանազան կեդրոններու (եւ մանաւանդ՝ Փարի–Պրիւնի) գործադուլը խանգարած է ամէն բան եւ տակնուվրայ են բազմաթիւ սպասարկութիւնները: Աւելի քան մէկ միլիոն նամակ կայ միայն Լիոնի փոսթը:

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ կանոնաւոր բանակի տարրերը սկսած են դիրք բռնել քրիս – տոնեայ Պէյրութի կողմը: Շամուն կը պնդէ որ Սուրիա Պաղեստինցիները կ'օգտագործէ քաղաքացիական պատերազմը վերարծարծելու համար Լիբանանի մէջ, թէեւ կ'ըսուի թէ Ասատ յայտարարեր է Սարգիսի «Ոչ ոք կ'առնենք Լիբանանի մէջ»:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ եւ Իսրայէլի բանակցութիւնները սկսան Ուաշինկթրնի մէջ եւ նախագահ Գարթըր շատ լաւատես է:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ կացութիւնը փայլուն չէ եւ կը թուի թէ կառավարութիւնն ալ տէրը չէ տիրող վիճակին, նոր գործադուլ մը կը պատրաստուի: Թեհրանի դէսպանատուր օրաթերթերը երեք օր է լոյս չեն կրնար տեսնել:

ՖՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀ· 41ՐԴ ԱԽՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

Խորհրդային 41րդ ախոյեանութեան մրցումներու ընդհ· պատկերը, մինչեւ Հոկտեմբեր 1, այսինքն 25րդ չրջանէն եաք·

1· Դինամօ (Թ·) 15 յաղթ· 6 հաւասար, 4 պարտութիւն, 36 կէտ
2· Շախտեոր 14 յաղթ· 4 հաւասար, 7 պարտ·, 32 կէտ
3· Զերնոմորեց 11 յաղթ·, 9 հաւասար, 5 պարտ·, 31 կէտ
4· Դինամօ (Մ·) 12 յաղթ·, 7 հաւասար 6 պարտ·, 31 կէտ
5· Դինամօ (Կ·) 11 յաղթ· 8 հաւասար, 6 պարտ·, 30 կէտ
6· Տորպեդօ 11 յաղ·, 8 հաւասար, 6 պարտ·, 30 կէտ
7· Սպարտակ 11 յաղթ·, 5 հաւասար, 9 պարտ·, 27 կէտ
8· Պախտակոր 9 յաղթ·, 6 հաւասար, 10 պարտ·, 24 կէտ
9· ԲԿՍԱ 10 յաղթ·, 4 հաւասար, 11 պարտ·, 24 կէտ
10· Կայրաթ 8 յաղթ·, 7 հաւասար, 10 պարտ·, 23 կէտ
11· Զենիթ 8 յաղթ·, 7 հաւասար 10 պարտ·, 23 կէտ
12· Զարիա 7 յաղթ·, 7 հաւասար, 11 պարտ·, 21 կէտ
13· Նեֆթչի 7 յաղթ·, 6 հաւասար, 12 պարտ·, 20 կէտ
14· Արարատ 7 յաղթ·, 3 հաւասար, 15 պարտ·, 17 կէտ
15· Լոկոմոտիվ 4 յաղթ·, 8 հաւասար, 13 պարտ·, 16 կէտ
16· Դինեպր 6 յաղթ·, 3 հաւասար, 16 պարտ·, 15 կէտ

« Արարատ »ի յաջորդ խաղը տեղի կ'ունենայ Հոկտ· 14ին՝ Երեւանի մէջ, « Շախտեոր »ի դէմ:

ԻՐ ԽՕՍՔԸ

Տան մեջ և աոտևսի

ՊՎԱՍՏԱՆԻ ՊՕՏՂՈՏՈՒ

ՎԱՉԱԳԱՆ ՎԱՀԱՆՅԱՆԻ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅ ՏՈՂԱՍՊՈՐՏԻ ՀԱՄԱՐ

ՎԱՉԱԳԱՆ ՏԱՐՕՆԻ ՀԱՅԿԱԶՆՅԱՆ

Ի՞նչ է նշանակում ֆուտբոլային ակումբ ունենալ։ Ամենից առաջ՝ ֆուտբոլային դաշտ, մարզադահլիճ, մարզիչներ, մարզիչների խորհուրդ, մարզական հագուստ, մարզական գործիքներ, ֆուտբոլի գնդակներ, ֆուտբոլիստներ, ֆուտբոլի մրցաշարեր, ֆուտբոլի մրցաշարերի կանոնադրություն, ֆուտբոլի մրցաշարերի ժամանակացույց, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների աղյուսակ, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների հրապարակում, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների քննարկում, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների ամփոփում, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների ամփոփման հրապարակում, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների ամփոփման քննարկում, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների ամփոփման ամփոփում, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների ամփոփման ամփոփման հրապարակում, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների ամփոփման ամփոփման քննարկում, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների ամփոփման ամփոփման ամփոփում, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների ամփոփման ամփոփման ամփոփման հրապարակում, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների ամփոփման ամփոփման ամփոփման քննարկում, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփում, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման հրապարակում, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման քննարկում, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփում, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման հրապարակում, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման քննարկում, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփում, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման հրապարակում, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման քննարկում, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփում, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման հրապարակում, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման ամփոփման քննարկում, ֆուտբոլի մրցաշարերի արդյունքների ամփոփման

ՅՈՒՇԱՐՁԱՆ Ա. ՊՕՂՈՍ - ՕԵՂՈՒՍԵՑՈՒ ՅՈՒՆԻՍԵՖՖԻ ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑԸ

— Ա՛խ, ասում էին, Զուռաբ էֆենդի, եթե իմանայիր, թե ինչ ծանր հիվանդ էր Ալի Ռզա բեյը, երբ նրան տեղափոխեցին Ստամբուլ, ես էլ կգայի, կտեսնեի նրան վերջին անգամ, կհրաժեշտ տայի նրանից, որովհետև ես նրան շատ եմ սիրել, նա ինձ համար ոչ միայն ընկեր էր, այլև հոգեհարազատ եղբայր, որի կորուստը ինձ համար անդարմանելի վիշտ է պատճառում...

Զուռաբ էֆենդին, որ ինքն էլ ծանր հիվանդ էր, ոչ մի կերպ չէր կարողանում զսպել իր արցունքները, որոնք անդադար հոսում էին նրա աչքերից:

— Ես ինքս էլ, — շարունակեց նա, — ուզում էի գնալ Ստամբուլ, որպեսզի վերջին անգամ տեսնեի իմ հարազատ եղբորը, բայց ինձ ասացին, որ ճանապարհորդությունը ինձ համար վտանգավոր է, և ես ստիպված եղա հրաժարվել այդ միտքից:

Ես ուզում էի մխիթարել Զուռաբ էֆենդուն, ասել նրան, որ Ալի Ռզա բեյը, հավանաբար, կապրի դեռ շատ տարիներ, որ նրա հիվանդությունը այնքան էլ վտանգավոր չէ, որքան թվում է նրան, բայց ես չկարողացա ոչ մի խոսք ասել, որովհետև ինքս էլ լաց էի լինում:

Ալի Ռզա բեյը Զուռաբ էֆենդու միակ եղբայրն էր, և նրանք իսկապես շատ էին սիրում միմյանց:

Ալի Ռզա բեյը ծնվել է 1877 թվին Ստամբուլում, ավարտել է ռազմական դպրոցը, ապա՝ զորանոցը, և 1897 թվին, երբ հունական պատերազմի ժամանակ թուրքական զորքերը ներխուժեցին Թեսալիա, նա ծառայում էր Սալոնիկում, որտեղ ստացավ իր առաջին վերքը:

Հետագայում նա մասնակցեց Բալկանյան պատերազմին, որտեղ նորից վիրավորվեց, և ապա՝ Առաջին համաշխարհային պատերազմին, որտեղ ստացավ ևս մի քանի վերք:

Ալի Ռզա բեյը ծառայել է նաև Ասորիքում, Պաղեստինում և Հեջազում, որտեղ նա ղեկավարել է թուրքական զորքերի գործողությունները Արաբական ապստամբության ժամանակ:

Ալի Ռզա բեյը ունեցել է 14 զավակներ, որոնցից 11-ը մնացել են ողջ:

Ալի Ռզա բեյը ամուսնացած է եղել Ֆերիհա սուլթանի հետ, որը Մեհմեդ Վահիդեդդինի դուստրն է եղել:

Ալի Ռզա բեյը ունեցել է մեծ ժողովրդականություն, և նրա մահվան լուրը ամենուրեք մեծ տխրություն է առաջացրել:

Ալի Ռզա բեյի հուղարկավորությունը տեղի կունենա այսօր, ժամը 4-ին:

ՀԱՄՈ (Ցամաք) — Նահանգ Ալաբամայում ծնված Ջեյմս Ռ. Ուոթսոնը, որը 1933 թվականից ի վեր ապրում է Ֆրանսիայում, ամուսնացել է Փարիզում ֆրանսուհի Ժանին Ռոզենթալի հետ:

Ջեյմս Ռ. Ուոթսոնը 1917 թվականին ծառայել է ամերիկյան բանակում, ապա՝ 1919 թվականից մինչև 1922 թվականը եղել է Ամերիկյան Կարմիր Խաչի ներկայացուցիչը Ռումինիայում:

Ջեյմս Ռ. Ուոթսոնը 1922 թվականից ի վեր ապրում է Ֆրանսիայում, որտեղ նա զբաղվում է գրական աշխատանքով:

Ջեյմս Ռ. Ուոթսոնի հարսանիքին ներկա են եղել նրա ծնողները, որոնք ժամանել են Ամերիկայից:

Ջեյմս Ռ. Ուոթսոնի հարսանիքին ներկա են եղել նաև ամերիկացի մի շարք գրողներ, որոնք ապրում են Ֆրանսիայում

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

*Տէր եւ Տիկին Մխէյլ Յովիկեան, խոր-
բագէս աղջուած համակրական այն ար-
տայայտութիւններէն, որոնք եղան իրենց
մօրեղբօր՝*

ՀԱՅԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ

*մահուան առեն, իրենց խորին շնորհա-
կալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց
որոնք մասնակից եղան իրենց վշտին։*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

*ՆԻՍ.— Այրի Տիկին Վարդուհի Ատա-
եան, Տէր եւ Տիկ. Քերովբէ Գրիգորեան
եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Ստեփան
Գուլումճեան շնորհակալութիւն կը յայտ-
նեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրա-
ւոր, ծաղիկով կամ փոխան ծաղիկի նը-
ւէրներով ցաւակցութիւն յայտնեցին*

ԱՌԱՔԵԼ ԱՏԱԼԵԱՆԻ

մահուան առթիւ։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Ընկ. Առաքել Ատալեանի յիշատակին, *Տէր եւ Տիկին Յարթենագովեան եւ այրի Տիկին Եսթեր Գրիգորեան կը նուիրեն, փոխան ծաղկեպսակի*, 100 Ֆր. *Կապոյտ Խաչին (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ* 50 Ֆր. *«Յառաջ»ին։*

×

Ֆլամառէն, Տիկին Զիպուքքեարեան իր մուսնոյն՝ Վահան Զիպուքքեարեանի *մահուան 12րդ տարելիցին առթիւ*, 110 *Ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ին։*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

*Կապ. Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը շնոր-
հակալութեամբ ստացած է հետեւեալ
նուէրները, փոխան ծաղիկի.*

Անտոնեանի հոգւոյն. առթիւ Տիկ. Հ. Սարգիսեան 50 Ֆր.*, Տիկ. Եղիսաբէթ Սէրէնկիւլեանի հոգւոյն. առթիւ Տիկ. Գա-
լուստեան* 20*, Տիկ. Գարաօղլանեանի թաղման առթիւ Գալուստեան ընտանիք, Տէր եւ Տիկ. Յովհ. Աճէմեան* 50*ական։ Վեհանոյշ Վարդերեսեանի հոգւոյն. առթիւ Բիւզանդ Վարդերեսեան* 50*, Յարութիւն Դանիէլեանի թաղման առթիւ Մկրտիչ Թարաքեան* 20*, Տիկ. Լուսին Պատոյեանի թաղման առթիւ Նուպար եւ Ասատուր Մարգուանեան* 30*, Վերգին Աթէչեանի թաղման առթիւ Զէլէքեան ընտանիք* 50*, Յասմիկ Շալճեանի թաղման առթիւ, առթիւ Շալճեան ընտանիք* 100*, Տէր եւ Տիկ. Վրոյր Շալճեան, Տէր եւ Տիկ. Ամ-
բայեան, Տէր եւ Տիկ. Մահիկեան, Տիկ. Հերմիկ Մխիթարեան եւ զաւակները, Պր. Փիէր Շալճեան* 50*ական, Տիկ. Վ. Դար-
բինեան իր Թոռան պսակին առթիւ* 50*, Վահագն Տէրտէրեան Խաչատուրեանի պսակին առթիւ* 50 Ֆր.։

ԵՐԳԱԽՕՒՄԲ ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

*Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ
Հոգաբարձութեան նախաձեռնութեամբ
պիտի կազմուի պատանի – պատանուհի –
ներէ եւ երկսեռ երիտասարդութենէ բաղ-
կացած երգչախումբ մը։ Կը խնդրուի
թեկնածուներէն, արձանագրութեանց հա-
մար ներկայանալ ամէն Երկուշաբթի,
Չորեքշաբթի եւ Շաբաթ օրերը ժամը
16·30էն 18 եւ կիրակի առաւօտները ժա-
մը 9·30էն մինչեւ 12։*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

*ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ փարիզի մասնաճիւղի
ընդհ. ժողովը Շաբաթ, Հոկտ. 21 ժամը
4ին, Մշակոյթի Տան մէջ։ Օրակարգ՝
վարչութեան ընտրութիւն։ Ներկայ ըն-
կերուհիներու թիւը մեծամասնութիւն կը
նկատուի։*

ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ

*Մանկանց երգչախումբ եւ
դասընթացք*

*Մարսէյլի Ս. Սահակ - Մեսրոպ Մայր
եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը ծանուցանէ
թէ Սահակ – Մեսրոպ երգչախումբի կազ-
քին հաստատուած է նաեւ մանկանց երգ-
չախումբ մը ղեկավարութեամբ՝ Պ. Խա-
չիկ Եըլմազեանի։ Սոյն երգչախումբին
համար անդամ կ'ընդունուին 9 - 15 տա-
րեկան երկուսեռ երախաներ։*

*Արձանագրութիւնները կատարել եկե-
ղեցւոյ քարտուղարութեան մօտ ամէն օր
ժամը 9 – 17ի միջեւ։*

*Փորձերը կը սկսին Սեպ. 20ին եւ տեղի
կ'ունենան Չորեքշաբթի օրերը ժամը 1618ի
միջեւ, եկեղեցւոյս մշակութային տան
մէջ։*

*Բաց աստի Չորեքշաբթի օրերը կը տըր-
ւին քրիստոնէական դասեր երախանե-
րուն, ինչպէս նաեւ հայերէն դասեր երկ-
սեռ եւ ամէն տարիքի փափաքողներուն։*

Դիմել քարտուղարութեան, հեռաձայն՝
77 - 84 - 70

ՄԱՐՍԷՅԼ

Հայոց լեզուի դասաւանդման
եւ Հայ Մշակութային Կեդրոն
Centre d'Enseignement et de Diffusion
de la Culture Arménienne (C.E.D.C.A.)
MPT Tivoli, 66, Cours Fr. Roosevelt
13005 Marseille — Tél. 47-92-02

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

*8 ուսուցիչ – ուսուցչուհիներու ըլլ-
խաւորութեամբ պիտի աւանդուին հե-
տեւեալ նիւթերը.*

— Լեզու եւ գրականութիւն

*— Պատմութիւն եւ քաղաքակրթութիւն
Ֆրանսերէնով*

*— Հայերէնի պարզ խօսակցութիւն
դիւտալոգական արդիական միջոցներով*

*— Պաքալօրէայի մասնաւոր յայտագրի
պատրաստութիւն։*

*Շաբաթ օր, Հոկտ. 7ին դասընթացք –
ները կը սկսին։*

*Արձանագրութիւնները Թուականէս
սկսեալ ամէն օր յետ միջօրէին ժամը 15էն
20։*

ԱՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

*Կապ. Խաչի Կոնտոպլի մասնաճիւղի
տարեկան մեծ պարահանդէսը Շաբաթ,
Փետր. 3ին։*

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Ն Ի Ս

*Նիսի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ
միօրեայ ղպրոցը իր դռները կը վերա –
բանայ Չորեքշաբթի, Հոկտ. 18ին։*

*Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան
կէսօրէ յետոյ ժամը 2–5, եկեղեցւոյ սրա-
հին մէջ, Նիսի Հայ Տիկնանց հովանա-
ւորութեան ներքեւ։*

Կը դասաւանդէ՝

ՏԱՐՕՆ Ծ. ՎՐԴ. ՃԷՐԻՃՃԵԱՆ

×

ՊԱՆԵԼՕ – ՔԱՇԱՆ

Դասընթացքները կը վերսկսին Հոկտ.
11ին *ժամը* 9էն 12 *եւ* 14էն 16։

Նոր հասցէն է.
Ecole Maurice Thorez
41, Rue Albert Petit, Bagneux

ՁԱՇ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

*Հայ Կաթողիկէ Ս. Խաչ Ընկերակ-
ցութեան, Շաբաթ, Հոկտ. 21 ժամը
17·30էն սկսեալ, Սամուէլ Մուրատ-
եան հայ վարժարանի հանդիսասրա-
հին մէջ՝*
26, rue Troyon — 92310 SEVRES

Տոմսերը ապահովել՝
հեռ. 255·44·84

ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ

1878–1978

Բարձր հովանաւորութեամբ՝
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Հայրապետական Պատուիրակ
եւ Առաջնորդ Փարիզի Հայոց

Նախագահութեամբ
ՄԻՀՐԱՆ ԵՓՐԵՄԵԱՆԻ
*կեսարիոյ եւ Չրջանի Հայր. Մխի-
թեան նախագահ*

*նախաձեռնութեամբ եւ կազմակեր-
պութեամբ կեսարիոյ եւ Չրջանի
Հայր. Մխիթեան եւ Փարիզի Հ. Բ.
Ը. Մխիթեան, մասնակցութեամբ
Մարի Նուպար Հայ ուսանողական
Տան եւ կեսարիոյ Հայրենակցական
դեղարուեստասէր ուժերուն։*

*կիրակի, Հոկտ. 22, ժամը 16ին
Հ. Բ. Ը. Մ. «Ալեք Մանուկեան»
մեծ սրահը*
118, rue de Courcelles Paris 17

*Հօգանէն հրաւիրուած է բանախո-
սելու՝*
ՄԷԹՐ ՇԱՒԱՐՇ ՍԵՒՃՕՆՔԵԱՆ
*(Ներկայացնելով հանրային դեկա-
վարը, իր անձնական յուշերով ալ)*
*Թէքէեանի բանաստեղծութեան մա-
սին (Ֆրանսերէն) կը խօսի*
ԿԱՐՊԻՍ ԹՈՒԼՈՒՄՃԵԱՆ։ *Երկրորդ
մասին մէջ յուշատօնին համապա-
տասխան նկարներու լուսաթափով,
Վահան Թէքէեանէ արտասանու-
թիւններ եւ երգեր իր խօսքերով։*

Մուտքը ազատ է

DINER et GRAND BAL ANNUELS

Organisés
par le COMITE DES ARMENIENS DE BELGIQUE
au profit des œuvres de la Communauté,
le Samedi 21 Octobre à 20 h. 30, dans les salons de l'Hôtel Sheraton, Place Rogier, à Bruxelles
La soirée sera animée par l'Orchestre BERNARD DEDEJIAN, de Paris, et le chanteur FERDI

Voyages en ARMENIE

EREVAN

ET EXTENSIONS A MOSCOU ET TBILISI ET LENINGRAD
DEPARTS CHAQUE MOIS :
11 jours — 13 jours et 15 jours
A partir de 2680 Fr. comprenant le séjour en hôtel de 1ère catégorie, en pension complète, le transport aérien, les excursions et la visite des villes
Demandez le programme détaillé à des spécialistes sur les voyages en Arménie depuis plus de 12 ans.
N'hésitez pas à nous consulter.

A PARIS

MONDOTOURS OCIVEP
2, Rue de Sèze
75009 Paris
Ttl. : 073.30.64
073.32.64
266.50.12
M. BAGHDASSARIAN LEVON

A LYON

sevan voyages
50, Cours de la Liberté
69003 Lyon
Tél. : 60.13.66
M. SARKISSIAN VAROUJAN

RESTAURANT EREVAN

ՀԱՅԿԱԿԱՆ
ԵՐԵՒԱՆ
26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ
Մասէնի դիներ

Ջորեքշաբթի իրիկուն՝ ձիթապուր — մանթը
Հինգշաբթի իրիկուն՝ պատուհերին վրայ լահմաճուն ու չի-ֆէօփթէ
Ուրբաթ իրիկուն՝ Սու-պէօրէկ

Եւ ամէն կիրակի առաւօտ, պատուհերի վրայ՝ խաշ։

ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

Imprimé sur les presses du Journal «Har atch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
17
MARDI
17 OCTOBRE
1978

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՓԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 230 Ֆ.	Վեցամսեայ	125 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 260 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 80

ՅԱՐԹ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.229

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.229

EDITORIAL

Pourquoi, Caïn?

Voilà que notre communauté du Liban est, une fois encore, mutilée. Une sage politique l'avait — à peu près — épargnée lors des combats précédents et un naïf optimisme nous laissait espérer que le pire était consommé.

Mais le pire ne semble jamais consommé dans ce pays, jadis de rêve, aujourd'hui de cauchemar. Aucune guerre n'a jamais ressemblé à celle du Liban. Il n'est guère besoin de rappeler toutes les variétés de combats et de combattants qui se sont succédé, ces dernières années, pour se rendre compte de la monstrueuse absurdité de tout ce qui s'est déroulé et se déroule encore. Les morts n'ont ni race, ni nationalité. L'important c'est l'homme et celui du Liban, qu'il soit chrétien ou musulman n'a jamais su pourquoi il meurt? Certes, pour des intérêts, mais qui ne sont même pas les siens. Il suffit, dans ce monde amoral, que Washington et Moscou s'entendent sur des marchandages sans nom, pour qu'un enfant ne voit plus jamais le soleil se coucher sur la montagne libanaise. Une fois qu'on a bien vendu les armes pour le massacre des innocents, on a belle conscience de lancer des appels humanitaires, d'expédier du lait en boîte et de ramasser les orphelins.

Et dans cet enfer libanais, voilà que notre communauté, qui se considère comme le cœur de la diaspora arménienne, paie aussi un lourd tribut. Elle voit autour d'elle la désolation, mourir dans des « deuxièmes » patries est devenu le sort cruel de ce peuple déraciné. Ne jamais pouvoir jeter l'ancre dans un port définitif, le sien. Ne pas être maître de son destin. Rester ainsi, dispersé aux quatre coins de l'univers semble être un état permanent. Pourtant, ce peuple attend toujours, qu'on n'oublie pas ses revendications. Même, quelques lignes rédigées dans une charte, pour condamner son génocide, le consoleraient. Et on lui refuse même cela ! Il n'est pas seul, du reste, à subir cette discrimination. On ne veut plus parler de notre Avril 1915 ? Mais, a-t-on tellement envie de parler du Biafra, du Vietnam, du Cambodge, pourtant de fraîche date. Le pire, au fond, devient l'habitude que l'on prend du malheur des autres. Voilà encore, ces insoutenables images du Liban, ces gosses d'une dizaine d'années, armés jusqu'aux dents et qui apprennent à tuer avant d'apprendre à aimer.

Tout est noir, soudain. En cette belle arrière-saison, en cet été indien et notre cœur se serre. La rage aussi de notre impuissance nous révolte. Des collectes, bien sûr, de l'argent donné généreusement, mais après ? Que va-t-il advenir demain. Qui pourra prévoir que demain, cette communauté qui, tel un missionnaire prêcha l'évangile arménien, va pouvoir continuer. L'essentiel, c'est aujourd'hui de survivre, simplement comme un être humain. L'essentiel, c'est d'abord notre existence physique, dans un Liban retrouvé. Car, il faut que tous, nous cessions de répéter : pourquoi, Caïn ?

HARATCH

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

« ՀԱԻԱՏՔԻ ՏԱՆ ՄԷՋ » ՅՈՑՍԻ ԺՈՂՈՎԸ

—o—

Պէյթէտտինի մէջ է, «Հաւատքի տունը» զոր նկարագրած է Լամարթին իր « Ճամբորդութիւն Արեւելք » հատորին մէջ, որ կիրակի օր դամարուեցաւ վերջին յոյսի ժողովը : Նախագահ Սարգիսի հրաւէրով է, որ հոն հաւաքուած են Սուրիոյ, արաբական իշխանապետու - թեանց, Սաուտի Արաբիոյ, Քուէյթի, Սուտանի եւ Քաթարի Արտաքին նախարարները : Այս երկիրները զրամով կամ պինուորով օժանդակած են Լիբանանի արաբ խաղաղապահ ուժերուն (90 առ հարիւր սուրիացի) :

Արեւելեան Պէյրութի մէջ, հոս - հոն բախումներ կան միշտ սուրիական եւ քրիստոնեայ քաղաքացիներուն միջեւ բայց ընդհանուր ձեւով հրադադարը կը յարգուի : Ըստ կարմիր Խաչին վերջին ամբակոծութիւններու հետեւանքով մեռած են 500 հոգի, 3000 վիրաւոր կայ եւ 500 հազար անապաստան (տուն - տեղ կորսնցուցած) : Ներկայիս սուրիացի եւ քրիստոնեայ զիրար կը մեղադրեն իրարու հրադադարը բռնաբարող :

Ամէն պարագայի մէջ, Պէյրութի մէջ միշտ անձկոտ մթնոլորտ մր կը տիրէ, մէկ գօտիէն միւսը կապ հաստատելը գրեթէ անկարելի է : Ամէն մարդ կասկած է ժողովի արդիւնքին բայց երկու - շաբթի օր զիրքերը չէին փոխուած : Շատոն կը յայտարարէ թէ ոչ սուրիացի ոչ պաղեստինցի կ'ուզէ Լիբանան, ձէմայէլ քիչ մը աւելի մեղմ է եւ կ'ըսէ · «Լիբանանը անձնապահութեան մի՛ մղէք : Լիբանանի քրիստոնեաները չեն ուզեր օտար տարր մը ըլլալ իրենց արաբական շրջապատին : Զիրենք մի՛ մղէք, ձեր անկարողութեան պատճառով Իսրայէլի զիրկը... » :

Կը մնայ սպասել եւ մանաւանդ եթէ ոչ յուսալ գոնէ չյուսահատիլ :

×

Ահաւոր դաղթ մը սկսած է եւ աղէտեալ շրջաններու բնակիչներուն առաջին հանգրուանն է Կիպրոս, ուր արդէն հրադադարի քանի մը օրերուն 2000 Լիբանանցի հասած է : Նաւով անցքը՝ 100 տոլար է (օդանաւով անցքին կրկինը) բայց օդակայանը արեւմտեան գօտին է : Լառնակայ եւ Լիմասոլի պանդոկները լեցուն են :

ՀԱՅԿ. ԼՈՒՐԵՐ ՊԷՅՐՈՒԹԷՆ

—o—

Կիրակի եւ երկուշաբթի օրուան հեռաձայնային խօսակցութիւններէն ստացանք հետեւեալ տեղեկութիւնները :

— Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանը միշտ կան մօտ 300 պատասպարեալ :

— Զմմարի կաթողիկէ վանքը, որ վերնայ չէ կրած, ունի նաեւ քանի մը հարիւր պատսպարեալ, մօտ 200 հայ եւ նոյնքան լիբանանցի քրիստոնեաներ :

— Պիքֆայայի Մխիթարեան տունին (բլուրին վրայ) վրայ մը ռումբ ինկած է բայց փոքր վնասներ կան : Քաղաքին մէջ ոչ մէկ վնաս կայ :

— Հայ մեռեալներու ամբողջական ցանկ չկայ տակաւին : Առ այժմ կրնանք հետեւեալ անունները տալ.— Զալզայլի շրջանէն՝ Ղազարեան ընտանիք մը, չորս հոգի մեռած եւ մէկ վիրաւոր :

Նուպար Խաչատուրեան, Հրանդ Տէր-Յովհաննէսեան :

×

Արկածով, քանի մը օր առաջ մեռած է 23 տարեկան, նոր ամուսնացած եւ մէկ տարու երախայի մը հայրը՝ կարապետ Պարսումեան : Մեռած է նաեւ ուրիշ եւ-րիտասարդ մը՝ Գէորգ Աչճեան :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՕՌՈՌ օրաթերթի տնօրէնուհին եւ քաղաքական խմբագրապետը, այսինքն Տիկին Լազիւրիք եւ Տոմինիք Փատօ իրենց հրաժարականը տուին : Ծանօթ է որ Պուսաքի թերթը (նաեւ Փարի-Թիւրֆ) գընուեցաւ վերջերս Քաթըֆուր վաճառատուներու կողմէ եւ իրրեւ հետեւանք թերթին խմբագրական կազմը չատ մտահոգ էր տիրած կացութենէն քանի շրջուկներ կային թէ բաժնետէրերը նոր ընդհանօրէն մը պիտի նշանակէին եւ հաւանական էր որ «Հերսան խումբ»ի մէկ անդամը ըլլար : Ասիկա կը նշանակէր որ Հերսան պիտի հակակշռէ Փարիզի հինգ դէհաւոր օրաթերթերու (Ֆրանս-Սուաս, Լը Մոնտ, Ֆիկարօ, Օռոռ, Լը Փարիզիէն) երեքը եթէ ոչ՝ չորսը... :

ՊՈՒՄԵՏԻԷնի մասին զանազան լուրեր չրջան կ'ընէին չաբաթավերջին : Անգլիական թերթ մը կ'ըսէր թէ պետական հարուած պատահած է Ալժերիա, ուրիշ մը թէ՝ հիւանդ է : Պատճառն այն էր որ Սեպտ. 24էն ի վեր ոչ ոք զինքը տեսած էր : Ի վերջոյ ճշդուեցաւ թէ Մոսկուա կը գտնուի :

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՄԱՌՔԸ կրկին վերարժեւորուեցաւ 4 առ հարիւր գանխական եւ նովեմբերեան դրամին համեմատու - թեամբ եւ 2 առ հարիւր Պենելիւքսի միւս դրամներուն :

ՓԻԷՐ ՄԱՋՕ, նախկին նախարարը իր ընկերներով հասաւ, կիրակի առաւ, էվերէսթի գագաթը (8·848 մեթր) : Այս առթիւ մրցանիչ մըն ալ կոտրեց Ֆրանսկինեթէօ, որ ժամը ժամուն ուղղակի կապ կը պահէր «աշխարհի տանիքը» գտնուող խումբին հետ :

ԺԱՔ ՅՕՎԻ երեք տարուան համար վերընտրուեցաւ Մոնտի տնօրէն ձայներու 56 առ հարիւրով :

ՋԻՆԱՍՏԱՆի եւ Խորհ. Միութեան միջեւ մթնոլորտը չատ լարուած է : Մոսկուա քիչ-քիչ կը « կրծէ » քիչ մը չինական հող (Սինքիանկ) :

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ նոր ստորագրուած պայմանագրութեամբ Լիբիոյ պիտի յանձնէ հիւլէական կայան մը : Պիտի ունենայ 300 մեկաուաթ տարողութեամբ էլեկտրուժի կայան մը, հետազօտութեանց սահմանուած կեդրոն մը, ինչպէս նաեւ տարրալուծարաններ : Պայմանագիրին ստորագրութեան ներկայ գտնուեցաւ Անդրանիկ Պետրոսեանց, Խորհ. Հիւլէական Ուժի յանձնախումբին նախագահը : Այս վերջինը յայտարարեց թէ հիւլէակայանին արտադրած էլեկտրուժին մէկ մասը պիտի օգտագործուի Լուբը աղազերծելու համար : Ա. Պետրոսեանց դիտել տուաւ նոյնպէս թէ Ֆրանսա եւ Խ. Միութեան երկու տարուան ժամանակաշրջանի մը համար հիւլէական համագործակցութեան պայմանագիր մը կնքած են : Շուրջ 300 մասնագէտներ երկուստեք պիտի աշխատին միացեալ ծրագիրներու իրագործման համար :

ՆԱԵԻ
"ՅԱՌԱՋ"Ի ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ

ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԼԻԲԱՆԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

—o—

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի հրահանգով, Լիբանանի տխուր դէպքերուն առաջին օրերուն իսկ, Փարիզի մէջ կազմուեցաւ «Լիբանահայութեան Օգնութեան Ցանճնախումբ» մը, որ իրրեւ կեդրոնական միակ մարմին հաւաքեց եւ փոխանցեց մէկ միլիոն Ֆրանք : Այս մարմինը, ժողով կը գումարէր արդէն երկուշաբթի Հոկտ. 16ին, կրկին գործի անցնելու համար, տրուած ըլլալով լիբանահայ մեր գաղութին ներկայ ծանր վիճակը :

Շաբաթ մը առաջ արդէն, Աղքատասնամեայ Ընկերակցութիւնը, գիտակից իր կոչումին եւ հաւատարիմ իր առաքելութեան կոչ կ'ընէր հայկ. եւ նոյնիսկ Ֆրանսական մամուլէն եւ հանգանակութեան մը կը ձեռնարկէր (առաջին ցանկը տես՝ Դ. էջ) :

Բայց, ինչպէս հաղորդեցինք օրը օրին (թղթատարի գործադուլի չրջուն չարժուները արգելք են, գժբախտաբար, որ «Ցառաջ» օրին հասնի ամէն տեղ), Գաբրիէլին Բ. Ամոռակից Կաթողիկոսէն ստացած մեր տեղեկութիւնները կը հաստատէին թէ տեղահան, տուն - տեղ կորսնցուցած, հազարաւոր հայրենակիցներ ունինք, որոնք ապաստանած են հոս - հոն (մօտ 300 միայն Կաթողիկոսարանը) : Ասոնց համար հարկ ԷԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ եւ գլխաւորաբար ԴՐԱՄ, ինչ որ թոյլ կուտայ որ անունդ եւ դեղօրայք ճարուի Հալէպէն եւ մանաւանդ Կիպրոսէն : Այս պատճառով, « Ցառաջ », որու աչանդութիւնը եղած է միշտ, բացառիկ հանգանակութիւններու ձեռնարկել երբ մեծ աղէտներ կը պատահին (Սանճաքէն մինչեւ Կիպրոս եւ ամէնէն վերջինը՝ Ս. Ղազար) որոշեց անգամ մը եւս նման նախաձեռնութիւն մը ստանձնել միայն ու միայն չուտափոյթ օժանդակութիւն մը հասցնելու համար, այսինքն այս չաբթու իսկ : Այս ձեռնարկը որեւէ ձեւով նպատակ չունի անշուշտ — աւելորդ է չեշտել — խաչաձեւելու կամ մրցակից դառնալու արդէն գոյութիւն ունեցող ձեռնարկներուն, այլ բան մը աւելի ընելու քանի « Ցառաջ » ոչ հանգանակիչ մարմին է, ոչ ալ անհրաժեշտութիւնը կը զգայ յաւելեալ աշխատանք ստեղծելու ինքն իրեն, բայց դիտակից է իր ազգային պատասխանատուութեան եւ հաւատարիմ կը մնայ իր կոչումին :

Ուրեմն այս բացառիկ եւ ժամանակաւոր հանգանակութիւնը զոր կը բանանք այսօր, կը փակենք Հոկտ. 31ին :

Գումարները ղրկել միայն պանքի չէք - քով (ԶՕԳՏԱԳՈՐԾԵԼ «Ցառաջ»ի չէք - փոսթալի թիւը) : Ճշդենք թէ «Ցառաջ» իր հաւաքած գումարը պիտի յանձնէ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան :

Կարեւորը՝ նպատակն է, այսինքն տալը, Աղքատախնամի, մեր թէ որեւէ այլ միջոցաւ :

«ՑԱՌԱՋ

ՀՈՆՈՒՐԱՅԻ ՀԱՅՐԸ

ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔԵՐԸ

— o —

ՀԱՎԱՏՈՒՄ ԵՄ ՀԱՅՐԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ՈՒԺԻՆ

1976ին է, որ այսպէս կոչուած Էքսպոգրաֆիա հրատարակութիւնը իր տասնամեակը կը նշէ։ Ինչպէս անունն իսկ կը յուշէ, այդ հրատարակչատունը կը մասնագիտանայ ցուցադրական արուեստի գիրքերու հրատարակութեան մէջ։ Ներկայիս անոր ցանկին մէջ կան աւելի քան 200 գիրքեր, որոնք կը ներկայացնեն ինչպէս հայ, այնպէս ալ օտար նկարիչներ։ Ասոնց մէջ կան նաեւ հայ գրողներու գործերը, որոնք ներշնչումի աղբիւր հանդիսացած են նկարիչներուն համար։

Ներկայիս Հնդկաստանի մէջ կը գտնուի հայ նկարիչ Ռուբէն Գրիգորեան, որ ծնած է Պոլսոյ մէջ։ Ան 1926ին Հնդկաստան գաղթած է եւ այդ ատենէն ի վեր ապրած է հոն։ Ան ներկայիս կը գործակցի Հնդկաստանի ամենէն մեծ հրատարակչատուներէն մէկուն հետ, որ 1970ին, 95,3։ Ան կը նկարագրէ, թէ ինչպէս ինքը եւ իր ընկերները կը ստիպուին տեւական ժամանակ սպասել, մինչեւ որ հրատարակիչները համոզուին, որ գիրքերը կրնան շահաբեր ըլլալ։ Ան կ՚ըսէ, որ հնդիկ հրատարակիչները կը նախընտրեն ամերիկեան կամ եւրոպական գիրքերու վերատպութիւնները, քան թէ նոր գործերու հրատարակութիւնը։

Հարցազրոյցին ընթացքին Գրիգորեան կը պատմէ, որ ինքը ծնած է Պոլսոյ մէջ։ Ան կը յիշէ, որ մանուկ հասակին ինքը կը սիրէր նկարել, սակայն ծնողքը կ՚ուզէր, որ ան ուսանի։ Ան կ՚ըսէ, որ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՐՑԵՐ

ՎԱՀԱՆ ՏՈՒՆՑ

ՈՍԿԵՓԱՇՏԻ ՀԱՎԱՏՔԻ
2.

Գիշեր էր, երբ նա դեռևս եղջյուրի վարպետը չէր։

Մի գիշեր էլ արդեն՝ ձյուն էր գալիս։ Ամբողջ օրը դիշերվա համար էր պատրաստվում։ Ամեն ինչ պատրաստ էր։ Ամանները լի էին ջրով, ձյունը հալեցնելու համար։ Ամանների մոտ էին նաև մի քանի մեծ կաթսաներ, որ գնել էր Ավետը։ Ամեն ինչ, որ կարող էր պետք գալ, պատրաստ էր։ Միայն մի բան էր պակասում՝ մարդ, որ կարողանար ձյունը հալեցնել։

Ավետը ոչ մի անգամ չէր մտածել, որ ինքն էլ կարող է ձյուն հալեցնել։ Ինչպե՞ս կարող է

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ՇԱՒԻԼԻՆ Տէր եւ Տիկին Գրիգոր եւ Լուսընթաց Կիւլեան եւ Օր. Շաքէ Կիւլեան իրենց նորոգ հանգուցեալ եղբօր եւ մօրեղբօր՝

Աղասի ՊԷՖարեանի

յիշատակին կը նուիրեն 100ական Ֆր. Լիբանանի աղէտեալներուն, կապ. Խաչի կայանին (առանալ «Յառաջ»էն) եւ «Յառաջ»ին:

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլ քաղաքի կապ. Խաչի մաս – նաճիւղը խորին ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկ. Փարիզ Արմաղանեանի, այրի Տիկ. Վարդուհի Արմաղանեանի եւ թոլոր ընտանեկան պարագաներուն իրենց զաւկին, ամուսնոյն եւ ազգականի՝ կարօ Արմաղանեանի կսկծալի մահուան առ – թիւ:

ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՕՆ

կազմակերպութեամբ

Հարաւ. Ֆրանսայի Սզգ. կեդր. Վար – չութեան, կիրակի, Հոկտ. 22ին, կէսօրէ վերջ ժամը 16ին, Մարսէյլի Մշակոյթի Տան վասպուրական սրահին մէջ:

կը նախագահէ

ՇԱՀԱՆ ԽԱԶԱԿԻՐ ՔՀՆՑ. ՏԻՏԻԵԱՆ

կը խօսին

ՍԱՐԳԻՍ ՎՐԴ. ԴԱՒԻԹԵԱՆ

հոգ. հովիւ Մարսէյլի եւ շրջակայքի կաթողիկէ համայնքին

եւ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

Գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր՝ խմբերգ, արտասանութիւն, նուագ

Մուտքը ազատ է

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶի Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Շաբաթ, Հոկտ. 21 ժամը 4ին, Մշակոյթի Տան մէջ: Օրակարգ՝ վարչութեան ընտրութիւն: Ներկայ ըն – կերուհիներու թիւը մեծամասնութիւն կը նկատուի:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապ. Խաչի Սեւրանի մասնաճիւղի տա – րեկան պարահանդէսը, Նոյ. 19ին:

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ
Ի ՆՊԱՍՏ
ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

(Բացուած՝ Հայ Աղեքատախնամ Ընկերակցութեան կողմէ)

Ա. ՑԱՆԿ

Աղքատախնամ Ընկերակցութիւն	10·000
Վարչական Մորհուրդի անդամներ՝	
Պ. Նուպար Արփիարեան Վառենց	1·000
Պ. Հայկ Աղապէկեան	1·000
Պ. Անտրէ Եսիքարտաչեան	500
Պ. Արման Խանճեան	500
Պ. Պերնար Վարժապետեան	500
Պ. Տընի Քէչէճեան	500
Պ. Ֆիլիփ Փիլիպոսեան	500
Պ. Արմէն Քահվէկեան	500
Պ. Արթին Ոսկեան	200
Պ. Հանրի Տամատեան	100
Պ. Հայկ Թորգոմեան	100
Պ. Ժաք Ալվազեան	50
Գումար	15·450

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէսինի եկեղեցւոյ վարչութիւնը ստա – ցած է, փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուէրները՝ Տիգրան Տէիրմէնճեանի մահուան առթիւ.— Գասպարճեան եւ Զալըք – եան ընտանիքները 200 Ֆր., այրի Տիկ. Եպրուհի Դաւիթեան (Փարիզ), այրի Տիկին Տիրուհի Պէտօեան եւ զաւակները (Փարիզ), այրի Տիկ. Տիրուհի Մուսէյեան (Փարիզ), այրի Տիկ. Տիրուհի Կելեկելեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկ. Յովհ. Ալեքսանեան (Փարիզ), այրի Տիկ. Էլիզ Գահվէճեան (Մարսէյլ) 100ական Ֆր., այրի Տիկ. Զապէլ Պօյաճեան (Լիոն), Տէսինի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ եւ Տէսինի Հայ Աւետ. եկեղեցւոյ 75ական: Բացառիկ նուէրներ ղանազան առթիւնե – րով.— Այրի Տիկ. Ազգանոյշ Տէիրմէն – ճեան 50, Տէիրմէնճեան ընտանիք, Տէր եւ Տիկ. Կարապետ Պօտուրեան, Տիկ. Ազատուհի Քէչիչեան 100ական Ֆր.:

×

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը չը – նորհակալութեամբ ստացած է 100 Ֆր. Օր. Սիրարփի Ա.Էմմեանէ Նուպար Փա – փազեանի յիշատակին (Պուլկարիա):

Appel en faveur des VICTIMES du LIBAN

Le Liban vit actuellement un drame tragique. Son martyre n'a que trop duré. Toutes les communautés du Liban, y compris l'importante communauté arménienne, vivent dans l'horreur, la misère et la souffrance. La mort d'innocentes victimes est le tribut quotidien de tous.

Cette tragique situation es agravée par la pénurie du matériel médico-chirurgical, des produits pharmaceutiques et des vivres disponibles.

L'Association Arménienne d'Aide Sociale, consciente de son rôle humanitaire traditionnel, lance un appel pressant à tous les hommes de bonne volonté pour une aide urgente en faveur de tous les sinistrés du Liban.

Prière d'envoyer les dons en chèques, en espèces ou en nature, en spécifiant :

POUR LES SINISTRES DU LIBAN
au Siège de l'Association Arménienne d'Aide Sociale, reconnue d'utilité Publique, 77, Rue Lafayette, Paris 9e.
Téléphone TRU. 02-99 et 281-17-80
C.C.P. 10.775-28 G Paris.

ASSOCIATION ARMENIENNE D'AIDE SOCIALE

GALERIE ARS MAGNA
119, Rue de la Convention
75015 Paris

Raphy

du 14 Novembre au 4 Décembre
de 13 h. 30 à 19 h. sauf Dimanche et Lundi
Vernissage : 14 Nov. àpartir de 18 h.

ՃԱՇ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
Ի ՆՊԱՍՏ
ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

Հայ Կաթողիկէ Ս. Խաչ Ընկերակ – ցութեան, Շաբաթ, Հոկտ. 21 ժամը 17·30էն սկսեալ, Սամուէլ Մուրատ – եան հայ վարժարանի հանդիսասրա – հին մէջ՝

26, rue Troyon — 92310 SEVRES

Տոմսերը ապահովել՝
Հեռ. 255·44·84

DINER et GRAND BAL ANNUELS

Organisés
par le COMITE DES ARMENIENS DE BELGIQUE

au profit des œuvres de la Communauté,

le Samedi 21 Octobre à 20 h. 30, dans les salons de l'Hôtel Sheraton, Place Rogier, à Bruxelles

La soirée sera animée par l'Orchestre BERNARD DEDEJIAN, de Paris, et le chanteur FERDI

ԾԱԽՈՒ Է

Անկէն – լէ – Պէնի մէջ (Լա Պառի կայարանին մօտ) յարկաբաժին մը, չորս սենեակ (4րդ յարկ եւ 5րդ սենեակ մը ծառայի — 5րդ յարկը), ամէն յարմարութիւններով.— բաղ – նիք, խոհանոց, ջերմութիւն կազով: Մատչելի գին:

Դիմել
ՏԻԿԻՆ ՏԱՊԱՂԵԱՆի
Հեռ. 417·11·67

ՎԵՐԱՄՈՒՏ
Ն Ի Ս

Նիսի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ միօրեայ ղպրոցը իր դռները կը վերա – բանայ Շորեքշաբթի, Հոկտ. 18ին:

Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան կէսօրէ յետոյ ժամը 2–5, եկեղեցւոյ սրա – հին մէջ, Նիսի Հայ Տիկնանց հովանա – ւորութեան ներքեւ:

կը դասաւանդէ՝
ՏԱՐՕՆ Ծ. ՎՐԴ. ՃԷՐԻՃԵԱՆ

×

ՍԵՒՐԱՆ

Կապ. Խաչի Սեւրանի մասնաճիւղին հայերէնի դասընթացքները տեղի կ'ու – նենան ամէն Շորեքշաբթի ժամը 10էն 12՝ Էմոլ Քրեթիէ, Սեւրան:

ՀԱՐԻՒՐՄԱՄԵԱԿի
ՅՈՒՇԱՏՕՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ
ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆի
1878–1978

Բարձր հովանաւորութեամբ՝
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի
Հայրապետական Պատուիրակ
եւ Առաջնորդ Փարիզի Հայոց

Նախագահութեամբ
ՄԻՀՐԱՆ ԵՓՐԵՄԵԱՆի
Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայր. Միու – թեան նախագահ

Նախաձեռնութեամբ եւ կազմակեր – պութեամբ Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայր. Միութեան եւ Փարիզի Հ. Բ. Ը. Միութեան, մասնակցութեամբ Մարի Նուպար հայ ուսանողական Տան եւ Կեսարիոյ Հայրենակցական դեղարուեստասէր ուժերուն:

կիրակի, Հոկտ. 22, ժամը 16ին
Հ. Բ. Ը. Մ. «Ալեք Մանուկեան» մեծ սրահը
118, rue de Courcelles Paris 17

Լօզանէն հրաւիրուած է բանախո – սելու՝

ՄԵԹՐ ՇԱՒԱՐՇ ՍԵՒՃՕՆԵԱՆ

(Ներկայացնելով հանրային դեկա – վարը, իր անձնական յուշերով ալ) Թէքէեանի բանաստեղծութեան մա – սին (Ֆրանսերէն) կը խօսի ԿԱՐՊԻՍ ԹՈՒԼՈՒՄՃԵԱՆ: Երկրորդ մասին մէջ յուշատօնին համապա – տասխան նկարներու լուսարձակում, Վահան Թէքէեանէ արտասանու – թիւններ եւ երգեր իր խօսքերով:

Մուտքը ազատ է

Կը մասնակցի երգչուհի
Օր. Սիրվարդ Գազանճեան

Imprimé sur les presses du Journal «Har atch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

AVEC LE CONCOURS DE

AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages

JACQUES CHELELEKIAN vous propose

au départ de MARSEILLE

des VOYAGES-ARMENIE

MOSCOU - EREVAN
2 jours 12 jours

Noël et Jour de l'An

VENDREDI 29 DECEMBRE 78 JEUDI 11 JANVIER 79

Renseignements et réservations

Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12

et toutes agences HAVAS-VOYAGES de France

Org. Lic. 97

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
18
MERCREDI
18 OCTOBRE
1978

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
33, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 230 Ֆ·	Վեցամսեայ	125 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 260 Ֆ·	հատը	1 Ֆ· 80

ՅԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·230

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.230

ՆՈՐ ՊԱՊԸ՝

ԼԵՀ ՄԸ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ - ՊՕՂՈՍ Բ.

ԱՌԱՋԻՆ ՕՋ–ԻՏԱԼԱՑԻ ՊԱՊՆ Է 1522Էն Ի ՎԵՐ

Յղ քուէարկութեան է միայն, որ կարդինալները կրցան ընտրել 264րդ Պապը եւ անգամ մը եւս անակնկալի բերին աշխարհը: Օրերէ ի վեր փափպիլիներու ծխարկը չէր ընկեր եւ յանկարծ ընտրանքը ուղարկուեցաւ առաքասյտերը մը որու ոչ թէ միայն անունը այլեւ ազգութիւնը չէր նախատեսուեր: Ճիշդ 1522էն ի վեր առաջին անգամն է, որ ոչ–իտալացի մը պիտի բազմի Ս· Պետրոսի գահը: Ար – զարեւ այդ թուականին կ'ընտրուէր Ադրիանոս Զ·, Հոլանտացի մը: Իր նախորդին՝ Լեւոն Ժ·ի մահուան առեն Վատիկանի դանձը պարապ էր եւ կարդինալները պարտաւորուած էին հրեայ դրամատէրներու դիմել փոխառութիւն ընելու համար (2000 տուքաթ) մինչ Օրսինիները՝ փակարանի պահապանները կանխիկ 6000 տուքաթ կը պահանջէին··· : Ժողովականները վրդոված եղած սակարկութիւններէն եւ մրցակցութիւններէն կ'ո – րոշեն բացակայ մը ընտրել, զոր ոչ ոք երբեք չէր տեսած: Այսպէս է որ վերջին «օտարը» որ կը յաջորդէր Պետրոսի Յաման մըն էր, զոր Հռովմէացիները «գերման բարբարոսը» մկրտած էին: Ինչ որ դեռ չվարժուած մարդը մեռաւ, ընտրութենէն քան ամիս եռք, մեծ ուրախութիւն պատճառելով Հռովմէացիներուն:

Անկէ եռք, որոշուեցաւ միայն իտալացի Պապով գոհանալ: Հոս ալ սակայն պէտք է նշել որ այն առեն դեռ Իտալիա չկար (19րդ դարուն ծնաւ) ուրեմն Ադրիանոս Զ·ի յաջորդները Ֆլորանթէն, Նափոլիթէն, Միլանցի էին:

×

Ուրեմն Լեհ մըն է, բանուորի զաւակ, որ կը դառնայ տիեզերական եկեղեցւոյ պետը: Ծնած 1920ին Վատովիչէ կարող Վոժթիլա, բանուորի զաւակ, պէտք է կանուխէն աշխատէր իր ուսումը վճարելու համար: Երկրորդական ուսումէն եռք կը մտնէ Քրաքովիոյ դպրեվանքը ու կը հետեւի փիլիսոփայութեան եւ աստուածաբանութեան: Պատերազմին դիմադրական չարժումին մէջ է, նոյնպէս հականացի գաղտնի թատրոնի մը մէջ՝ դերասան: 26 տարեկանին, Հռոմ կ'ուղարկուի, նոր քահանայ ձեռնադրուած եւ հոն կը ստանայ փիլիսոփայութեան տոքթորան: Վերադարձը, Լեհաստան, կը զուգադիպի համայնավար կառավարութեան հաստատման հետ եւ պիտի սկսի տանիլ հոգեւոր հովիւի իր առաքելութիւնը: Փրոֆեսէօր է Լուպլինի կաթոլիկ համալսարանը· նաեւ Քրաքովիոյ աստուածաբանական համալսարանը:

1958ին, Պիոս ԺԲ· վինքը օգնական եպիսկոպոս կը նշանակէ Քրաքովիոյ թեմին: Պօղոս Զ·ն է որ վինքը կը բարձրացնէ կարդինալի աստիճանին:

Այս ընտրութիւնը նաեւ մեծ պատիւ մըն է լեհ եկեղեցւոյ, ամէնէն կաթոլիկներէն Արեւելքի երկիրներուն: Ժողովուրդին 93 առ հարիւրը կաթոլիկ է եւ նիրակի օրերը բոլոր եկեղեցիները ծայրէ ծայր լեցուն են հակառակ կառավարութեան դրած սեղմումներուն (դրաքննութիւն եւ սահմանափակում կաթոլիկ թերթերու եւ այլն, եւ այլն): Լեհաստանի մէջ, առաջնորդը՝ կարդինալ Վիշինսկին է որ կը խորհրդանշէ եկեղեցւոյ յամառ դիմադրութիւնը մարքսիստ վարչակարգին: Կարդինալը չէ վարանած քարոզներով, բացէ ի բաց քննադատել ժողովուրդին կեանքի պայմանները:

×

Բայց եւ այնպէս այս ընտրութիւնը չատ մը «ինչուներու» առիթ կուտայ: Ինչո՞ւ «օտար» մը, ինչո՞ւ երկաթէ վարագոյրէն անդիէն մէկը, ինչո՞ւ պապական վարչութեան (ֆիւռի) չպատկանող մէկը, ինչո՞ւ այսքան երիտասարդ մէկը, եւայլն եւայլն: «Որովհետեւ»ներն ալ, անշուշտ չեն պակսիր բայց հոս ալ են–թադրութիւններ են եւ կարելի չէ վճռական պատասխան մը գտնել:

× Կարեւոր կը նկատուի նաեւ որ կարդինալ Վոժթիլա առողջ մէկն է եւ վարժ մարզական կեանքի: Դահուկի վարպետ է:

Երկուշաբթի, Հոկտ· 16ին, ժամը 18·20ին է որ Պապը ընտրուեցաւ եւ քիչ եռք, ժամը 19ին մօտ, Ս· Պետրոսի պատշգամբէն, Պօղոս–Յովհաննէս Բ· ուղղի էք օրվան առաջին օրհնութիւնը տուաւ, վարժ իտալերէնով:

ԼԻԲԱՆԱՆ

« ԿՈՒԻԼ ՍԿՍԱՆ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՑ ՔԱՂԱՔԱՁՕՐՔԵՐԸ »

ԿԸՍԷ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ

« ՍՏԱԽՕՍ ՄԸՆ Է ԵՒ ՎԱՏ ՄԸ » ԿԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆԷ ՇԱՄՈՒՆ

—o—

Դիւանագիտական լեզուն ընդհանրապէս ստեղծուած է որպէսզի կարելի ըլլայ բան մը չըսել բան մը ըսելու տպաւորութիւնը ձգելով: Այս ճիւղին ախոյեանները կ'ըլլան սովորաբար Արտաքին նախարարները եւ պէտք է ըսել թէ Ֆրանսայի Արտաքին նախարարը՝ Կիրենկօ յաջողած էր այդ ճիւղին մէջ, ասկէ հազիւ երկու չաբաթ առաջ երբ կ'առաջարկէր արաբ (սուրիական) ուժերու ռըտեփ–լուամաները եւ փոխարինումը էնթերփոզիսիոնի ուժերով··· Այդ իսկ պատճառով, ամէն մարդ զարմացաւ երբ երկու–չաբթի օր, անգլեամերիկեան մամուլին ճաշի վերջաւորութեան, յանկարծ չատ յստակ արտայայտուեցաւ եւ չսպասուած ծը ըսաւ, այսինքն·— « Քրիստոնեայ քաղաքագործքերն են որ Լիբանանի կռիւը սկսան: Շամունի միլիսները պատասխանատուութիւնը կը կրեն վերջին երկու չաբաթներու կռիւներուն »: Աւելցուցած է թէ չուզեր անշուշտ թողութիւն տալ Սուրիացիներուն, բայց պէտք է ճշմարտութիւնը տեսնել: Եւ այս ձեւով, ծանր ամբաստանագիր մը կարդացած է, մանաւանդ Շամունի դէմ, որ քանի մը ժամ եռք բառերը չէր ծամեր եւ « ստախօս մըն է ան » կ'անուանէր Ֆրանսայի Արտաքին նախարարը: Այս վերջինը եւս Իսրայէլն ալ կ'ամբաստանէր: Պարզ է որ քրիստոնեաները, մանաւանդ Ծայրայեղները (Շամուն) պատասխանատուութիւններ ունին բայց չէր սպասուեր որ նման « ճշմարտութիւն » մը, Ֆրանսայի նախարարը ըսէ եւ եթէ այս ըսուածները ճիշդ են, հարց մըն ալ կը ծագի՝ ինչո՞ւ այսքան յապաղումով կ'ըսուի:

× Պէյթեատինի մէջ կը չարունակուի ժողովը, մինչ մասնակի միջադէպեր կը չարունակուին: Հրադադարները միշտ ապարդիւն տուած են արձակազէններուն:

× Երեքշաբթի առաւոտ կրկին չարաբերութեան մէջ էինք Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան հետ, որ այս չաբթու վերջ մամուլին պիտի յանձնէ զոյգ կաթողիկոսներու ստորագրութեամբ կոչ մը, ուր կը պարզուի ստեղծուած կացութիւնը: Երեքշաբթի կէսօրէ վերջ, Ազգ· Կեդր· Վարչութիւնը ժողով ունէր արդէն եւ հոն կարգ մը որոշումներ պիտի տրուէին: Աւելի մանրամասնութիւններ կուտանք, յաջորդով:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թեհրանի մէջ չատ լարուած մթնոլորտ մը կը տիրէ: Հազարաւորներ ցոյց կատարած են Շահին դէմ, « Անկե՛ղ Շահը », « Անկե՛ղ մենաիրութիւնը » եւայլն, եւայլն: Միւս կողմէ, ընդհանուր գործադուլին հետեւած են չատեր: կարգ մը արիւնալի միջադէպեր ալ պատահած են: «Սեւ Ուրբաթ»ին քառասունքն էր:

ՆԱԽԱԳԱՀ ԺԻՍԿԱՐ Տ'ԷՍԹԷՆ յայտարարեց հեռատեսիլէն թէ Ֆրանսայի հեռանկարն է Գերմանիոյ հասնիլ տասը տարիէն:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱԽՕՍ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Հոկտ· 6 – 11)

ՎԱՐԶԱՊԵՏ ՖԱԴԷՅ ՍԱՐԳՍԵԱՆ ԸՆԴՈՒՆԱԾ Է ՎԱՋԳԷՆ Ա·Ի ՀԻՒՐԵՐԸ

Հայաստանի վարչապետ՝ Ֆադէյ Սարգսեան, Հոկտեմբեր 5ին ընդունած է այն բոլոր աշխարհական եւ հոգեւորական անձերը, որոնք էջմիածին գացած էին Վազգէն Ա·ի ծննդեան 70ամեակի առիթով շնորհաւորելու: Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը ներկայացուցած է հիւրերը: Վարչապետը կառավարութեան անունով չնորհաւորելէ եռք Վազգէն Ա·ի պարգեւատրումը, վեր առած է անոր վաստակը սփիւռքի Հայութիւնը մայր հայրենիքին կապելու եւ ազգապահպանման ոգին անոնց մէջ վառ պահելու մարզերէն ներս: « Բարի կամքի տէր մարդիկ երկար կը յիշեն ձեր բազմաթիւ ուղերձները չատ ու չատ երկիրներուն կառավարութիւններուն, հասարակական ու եկեղեցական գործիչներուն, ձեր հուժկու ձայնը Փրակայէ, Պերլինի, Մոսկուայէ, Սթոքհոլմի խաղաղութեան համաժողովներուն՝ ի պաշտպանութիւն աշխարհի խաղաղութեան եւ ժողովրդներուն անվտանգութեան » ըսած է վարչապետը: Ապա խօսք առած են Մոսկուայի եւ Ռուսիոյ պատրիարքը՝ Պիմէնը, որ իր ուրախութիւնը յայտնած է Որս· Մխիթեան կառավարութեան կողմէն Վազգէն Ա·ի պարգեւատրման համար, Արեւմտեան Եւրոպայի Հայոց կաթող· Պատուիրակ Սեբուհէ Արք· Մանուկեան, Զուիցերիոյ Հայկ· Մխիթեան նախագահ Մկրտիչ Շելէֆեան, Յովհաննէս Գազանճեան (Մ· Նահանգներ): Ընդունելութեան ներկայ եղած են Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարքը՝ Շնորհք Արք· Գալուստեան, արտասահմանի թեմակալ առաջնորդներ՝ Թորգոմ Արք· Մանուկեան եւ Վաչէ Արք· Յովսէփեան (Միացեալ Նահանգներ), Զաւէն Եպիսկ· Զինչինեան (Եգիպտոս), Գարեգին Եպիսկ· Գազանճեան, Տիրայր Եպիսկ· Մարտիկեան (Ռումանիա եւ Պուլկարիա), Ներսէս Եպիսկ· Պոզապալեան (Անգլիա), խաղաղութեան քրիստոնէական համագումարի փոխ – նախագահ Գերհարտ Բասարակ, ինչպէս նաեւ Հայաստանի կառավարութեան առընթեր Հայ Եկեղեցւոյ գործերու Խորհուրդի նախագահի տեղակալը Անդրանիկ Հասրաթեան:

×

ՃԱՇ Ի ՊԱՏԻՒ ՎԱՋԳԷՆ Ա·Ի ԵՒ ԻՐ ՀԻՒՐԵՐՈՒՆ

Էջմիածնի Վեհարանին մէջ տեղի ունեցած է հանդիսաւոր նիստ մը, նուիրուած Արեւելեան Հայաստանի Ռուսիոյ կցման 150ամեակին: Կառավարութեան առընթեր Հայ Եկեղեցւոյ Գործերու Խորհուրդը ճաշ մը տուած է Վազգէն Ա· Կաթողիկոսի պարգեւատրումին առիթով ճաշին ներկայ եղած են Կաթողիկոսի յարելեանին մասնակցած աշխարհական եւ հոգեւորական անձնաւորութիւնները:

ՅԱՌԱՋ»Ի ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ

ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԼԻԲԱՆԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Գումարը կը յանձնուի
Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանին

Ա· ՑԱՆԿ

Տէր եւ Տիկին Տարօն Պօղոսեան	10·000
Տէր և Տիկ· Վազգէն Սէրէնկիւլեան	5000
Պ· Թ·	2000
Վարուժան Պողաճեան (Մարսէյլ)	2000
Սէն–Լուի Ս· Գէորգ եկեղեցի	1000
Նուպար Փափազեան	1000
Շալճեան ընտանիք (Մարսէյլ)	1000
Տէր և Տիկ· Յովհ· Գույումճեան	1000
Իշխալացեան ընտանիք	1000
Տէր եւ Տիկ· Վահրամ Գրմըզեան	1000
Տէր եւ Տիկ· Զուլալ Գազանճեան	1000
Օր· Օր· Ա· Ա· Գավէզեան	1000
Արփիկ Մխսքեան	500
Տէր եւ Տիկ· Գր· Փափազեան	500
Մխչել եւ Ժոէլ	500
Նուպար Նիկողոսեան	500
Տէր եւ Տիկ· Յակ· Պետրոսեան	250
Տէր եւ Տիկ· Ժիրայր Մխրխճեան	250
Տէր եւ Տիկ· Ռոպ· Սարաֆեան	250
Ա· Ա·	200
Յովհ· Զըրըքճեան	200
Գր· Պօտոսեան	100
Բարգէն Պօտոսեան	100
Ժան–Փիէր Պօտոսեան	100
Տէր եւ Տիկ· Գր· Կիւլեան	100
Արտաշէս Փուշուճեան	100
Ասլաքել Սերոբեան	100
Պ· Գարանֆիլեան	50
Գումար	30·800

«Յառաջ»ի այս բացառիկ հանգանակութիւնը կը փակուի Հոկտ· 31ին:

Հայկ· Մխիթեան նախագահ Մկրտիչ Շելէֆեան, Յովհաննէս Գազանճեան (Մ· Նահանգներ): Ընդունելութեան ներկայ եղած են Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարքը՝ Շնորհք Արք· Գալուստեան, արտասահմանի թեմակալ առաջնորդներ՝ Թորգոմ Արք· Մանուկեան եւ Վաչէ Արք· Յովսէփեան (Միացեալ Նահանգներ), Զաւէն Եպիսկ· Զինչինեան (Եգիպտոս), Գարեգին Եպիսկ· Գազանճեան, Տիրայր Եպիսկ· Մարտիկեան (Ռումանիա եւ Պուլկարիա), Ներսէս Եպիսկ· Պոզապալեան (Անգլիա), խաղաղութեան քրիստոնէական համագումարի փոխ – նախագահ Գերհարտ Բասարակ, ինչպէս նաեւ Հայաստանի կառավարութեան առընթեր Հայ Եկեղեցւոյ գործերու Խորհուրդի նախագահի տեղակալը Անդրանիկ Հասրաթեան:

ՀԱՅՏՆԻ ԳՈՐԾԸ ԿԵՍՐՈՎ ՍԿՍՎԱԾ Է...

ՀԱՅՏՆԻ ԳՈՐԾԸ ԿԵՍՐՈՎ ՍԿՍՎԱԾ Է...

ՎԱՀԱՆ ՎԱՀՈՒՆՈՒՅՆ ԳՈՂՎՈՂԸ

ԿԵՍ ՏՈՂՈՑՈՒՄ

ԳՈՂՎԱԾՆ ԳՈՒՇՈՒՆ

Տղաները ընդհատեցին ինձ ամենաանսպասելի պահին։ Ես ամենաանկարող էի ամենաանկանխատեսելի դուրսպրծուկների համար

ԱՍՏՂԻԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՓԱՇՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

2.

Թաքուրեն նայեց տիկին, պատը օձիքը ուղղեց։ Ամուսինը հուզված էր։ Երբ կինը ամուսնանում է, ամուսինն ամեն տեսակ հնարքներ է գործադրում, որպեսզի կինը չկարողանա նկատել ամուսնու հուզմունքը։

Հանկարծ ամուսինը սկսեց ծիծաղել։ Ծիծաղը ստիպողական էր։

— Ինչ ես ծիծաղում, — հարցրեց կինը։

— Ես, ոչինչ, — պատասխանեց ամուսինը։ — Հիշեցի մի պատմություն։

— Ի՞նչ պատմություն։

— Ես ու Ռուբենը գնացել էինք Ալավերդի։ Ճանապարհին մեր մեքենան փչացավ։ Ես ու Ռուբենը սկսեցինք շտկել։ Ռուբենը ինչ-որ բան էր անում, ես էլ նայում էի։ Հանկարծ նա ինձ ասաց, որ ես ոչ մի բանի չեմ հասկանում, ինձ ոչ մի բան չի հետաքրքրում, ես ոչ մի բանի ընդունակ չեմ։ Ես էլ նրան ասացի, որ ինքն էլ ոչ մի բանի ընդունակ չէ, միայն թե ինքն է կարծում, որ ինչ-որ բան գիտի։ Ռուբենը ասաց, որ ես ոչ մի բանի ընդունակ չեմ, միայն թե ինձ է թվում, որ ամեն ինչ գիտեմ։ Ես ասացի, որ ինքն է ինձ ասել, որ ամեն ինչ գիտեմ

ՏԷր եւ Տիկին Գալուստ Մինասեան, զաւակներն ու թոռները, Տէր եւ Տիկին Հրանդ Մինասեան, զաւակներն ու թոռները, Տէր եւ Տիկին Նուպար Մանուկեան, զաւակներն ու թոռները, այրի Տիկին Լիւսի Օհանեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Սրբուհի Տէր-Գալուստեան զաւակներն ու թոռները, Յարութիւն եւ Ռուբէն Տէր-Գալուստեան, ինչպէս նաեւ Մանուկեան, Պաղդրճեան, Տէր-Գալուստեան, Փափազեան, Նազարեան, Պչաք-ճեան ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ-մօր, նանիին, քրոջ, տալոջ, հօրաքրոջ, մօրաքրոջ եւ աղգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱՆՆԻԿ ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ
(ծնեալ Տէր-Գալուստեան)

մահը, որ պատահեցաւ Հոկտ. 15ին, 91 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Հոկտ. 19ին ժամը 15·45ին Շաւիլի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցին, Ռիւ տէ Թրուա Շանթիէ։

Ըստ ողբացեալին փափաքին ոչ ծաղկի, ոչ ծաղկեպսակ, կը խնդրուի փոխան ծաղկեպսակի նուէրները նախընտրաբար ընել Լիբանահայ աղէտեալներուն։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՅԱՒԱՋ. — Մեր ցաւակցութիւնները Տէր եւ Տիկին Հրանդ Մինասեանի եւ ընտանիքին։

Այրի Տիկ. Անժէլ Պարոնեան եւ զաւակը՝ Վարուժան Պարոնեան, Տէր եւ Տիկ. Ժեզվալեւ զաւակները (աղջիկն ու փեսան), Տէր և Տիկ. Արամ Պարոնեան (եղբայրը), Տէր եւ Տիկ. Զաւէն Վարդազեան եւ զաւակները (մօրաքոյրը՝ Պոն), այրի Տիկ. Նարեկ Մակարեան (կեսուրմայրը—Լիոն), այրի Տիկ. Հայկանոյշ Ոսկերիչեան եւ զաւակները (կնքամայրը), այրի Տիկ. Ժոզէֆին Մանուկեան (Պրէ Սիւիր), Տէր եւ Տիկ. Վարուժան Մակարեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկ. Արտաւազդ Մակարեան եւ զաւակները (Լարժաս), ինչպէս նաեւ Տէր եւ Տիկիններ Ս. Խաչատուրեան Ա. Խաչատուրեան ինչպէս նաեւ Ալեքսանեան, Տէր-Մարկոսեան (Պոմոն) ընտանիքները խոր կսկիծով կը գուժեն իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, քրոջորդւոյն, փեսային, սանուկին եւ աղգականին՝

ՊԵՏՐՈՍ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ

մահը որ պատահեցաւ Կիրակի, Հոկտ. 15ին, Պոնտիի Ժան Վերտիէի հիւանդանոցին մէջ, 51 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Հինգշաբթի, Հոկտ. 19, ժամը 14ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, 15 Ռիւ Ժան Կուժոն, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Սեւրանի գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԻ ՄԸ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ

Թատերական արուեստով հետաքրքրուղները կրնան արձանագրուիլ Մշակոյթի Տան քարտուղարութեան մօտ, ամէն օր ժամը 11էն 22·30, բացի երեքշաբթի օրերը։

Թատերախումբը կը ղեկավարէ Օննիկ Ճառայեան։

×

Մշակոյթի Տունը բաց է ամէն օր ժամը 11էն 22·30, նաեւ Կիրակի։ Գոց է երեքշաբթի ամբողջ օրը։

×

Հայկական պարերու դասընթացք կազմակերպուած Տիկնանց Միութեան կողմէ, Շորեքշաբթի եւ Ուրբաթ օրերը ժամը 19·30էն 21։

Պարուսոյց՝ ԵԻՄ. ԱՐԶՈՒԵԱՆ

Դասընթացքը բացուած է երկսեռ երիտասարդութեան։

Արձանագրութիւնները կ'ընդունուին վերոյիշեալ օրերը։

ՆՈՒԷՐ

ՏԷր եւ Տիկին Վահրամ Գրմըզեան իրենց ամուսնութեան յիսնամեակին առթիւ կը նուիրեն Հայ Ուսանողաց Օգնութիւնին մարմնի ուսանողի մը տարեթոշակը, 1000 Լիբանահայերուն եւ 500 Ֆր. «Յառաջ»ին։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Յովհ. Զըրըքճեան, զաւակներն ու ընտանեկան պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի, Հոկտ. 22, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս — Պետրոս եկեղեցին, Ռիւ Կոմիտաս, իրենց կնոջ եւ մօր՝

ԻՄԱՍՏՈՒՀԻ ԶԸՐԸՔՃԵԱՆԻ
(ծնեալ Բագրատեան)

մահուան տարեվիցին առթիւ։

Ի դիտութիւն ողբացեալին յիշատակը մարգողներուն։

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պր. Սերոբ Հայրապետեան, Տէր եւ Տիկ. Յակոբ Հայրապետեան, Պր. Գալուստ Հայրապետեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկ. Սարգիս եւ Աստղիկ Գույումճեան, ինչպէս նաեւ Հայրապետեան, Ամիրխանեան, Քասոյեան, Ղազարեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի, Հոկտ. 22, Մարսէյլ — Պուլվար Օտտոյի Սուրբ Յակոբ եկեղեցին, աներձագին, տագրոջ, հօրեղբօրորդւոյն, խնամիին եւ աղգականին՝

ՊԵՏՐՈՍ ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆԻ
(Տարօնցի)

մահուան տարելիցին առթիւ, իրենց կնոջ, մօր, մեծ-մօր, զոքանչին, կեսուրին եւ աղգականին՝

ԵԱՂՈՒԹ ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆԻ
(ծնեալ Կոստոյեան)

մահուան հինգերորդ տարեդարձին առթիւ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ճաշ-Պարահանդէս
Ի ՆՊԱՍՏ
ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

Հայ Կաթողիկէ Ս. Խաչ Ընկերակցութեան, Շաբաթ, Հոկտ. 21 ժամը 17·30էն սկսեալ, Սամուէլ Մուրատեան հայ վարժարանի հանդիսասրահին մէջ՝
26, rue Troyon — 92310 SEVRES
Տոմսերը ապահովել՝
հեռ. 255·44·84

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Շաբաթ, Հոկտ. 21 ժամը 4ին, Մշակոյթի Տան մէջ։ Օրակարգ՝ վարչութեան ընտրութիւն։ Ներկայ ըլլերուհիներու թիւը մեծամասնութիւն կը նկատուի։

×

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ՊԱՆԵԼՕ — ՔԱՇԱՆԻ մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները, Հոկտ. 23, ժամը 20·30ին ընկերուհի Փափազեանի տունը, կարեւոր օրակարգ։

×

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Վիէնի Հայ Ազգ. Միութեան վարչութեան տարեշրջանը լրացած ըլլալով ընդհանուր անդամական ժողովը տեղի կ'ունենայ Հոկտ. 29, Կիրակի ժամը 15ին, Կիտիսէլլիի սրճարանին երկրորդ յարկը, նաեւ կը հրաւիրուին Վիէնի Հայերը անխտիր։ ՕՐԱԿԱՐԳ.— Ա) Վարչութեան երկու տարուան գործունէութեան բարոյական եւ նիւթական դրաւոր զեկուցում, Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն եւ յարակից հարցեր, Գ) Անդամներէն կը խնդրուի յարգել ժողովը իրենց ներկայութեամբ։

---

un évènement

Le Premier disque au monde de

pop' arménienne

par le groupe :

ZARTONG

produit et édité par les

Disques DOM

4-6, Rue du Donjon, 94300 Vincennes

En vente chez tous les disquaires

Pour vos déjeuners d'affaires et vos soirées de détente

Le Caucase

situé en plein cœur du Marais vous assure de son meilleur accueil dans son cadre agréable et chaleureux

Spécialités Franco-Arméniennes

15, Rue St. Gilles, Paris 3e

Métro Chemin Vert

Réservation : 887-31-24

Ouvert tous les jours sauf le Dimanche

Tous les jours au Menu : Aubergine « Karne-yarik », « Manthe », « Lahmadjoun »

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ՀԱՐԻՒՐԱՄԱԵԱԿԻ
ՅՈՒՇԱՏՈՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ

ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆԻ

1878–1978

Բարձր հովանաւորութեամբ՝
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Հայրապետական Պատուիրակ
եւ Առաջնորդ Փարիզի Հայոց

Նախագահութեամբ
ՄԻՀՐԱՆ ԵՓՐԵՄԵԱՆԻ
Կեսարիոյ եւ Շրջանի Հայր. Միութեան Նախագահ

Նախաձեռնութեամբ եւ կազմակերպութեամբ Կեսարիոյ եւ Շրջանի Հայր. Միութեան եւ Փարիզի Հ. Բ. Ը. Միութեան, մասնակցութեամբ Մարբ Նուպար Հայ Ուսանողական Տան եւ Կեսարիոյ Հայրենակցականի գեղարուեստասէր ուժերուն։

Կիրակի, Հոկտ. 22, ժամը 16ին
Հ. Բ. Ը. Մ. «Ալեք Մանուկեան» մեծ սրահը
118, rue de Courcelles Paris 17

Լօզանէն հրաւիրուած է բանախօսելու՝
ՄԵԹՐ ՇԱՒԱՐՇ ՍԵՒՃՕՆՔԵԱՆ
(Ներկայացնելով հանրային ղեկավարը, իր անձնական յուշերով ալ)
Թէքէեանի բանաստեղծութեան մասին (Ֆրանսերէն) կը խօսի
ԿԱՐՊԻՍ ԹՈՒԼՈՒՄՃԵԱՆ։ Երկրորդ մասին մէջ յուշատօնին համապատասխան նկարներու լուսարձակում, Վահան Թէքէեանէ արտասանութիւններ եւ երգեր իր խօսքերով։

Մուտքը ազատ է
Կը մասնակցի երգչուհի
Օր. Սիրվարդ Գազանճեան

ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՕՆ

Կազմակերպութեամբ

Հարաւ. Ֆրանսայի Ազգ. կեդր. վարչութեան, Կիրակի, Հոկտ. 22ին, կէսօրէ վերջ ժամը 16ին, Մարսէյլի Մշակոյթի Տան Վասպուրական սրահին մէջ։
Կը նախագահէ
ՇԱՀԱՆ ԽԱՉԱԿԻՐ ՔՀՆՑ. ՏԷՏԷԵԱՆ
Կը խօսին
ՍԱՐԳԻՍ ՎՐԴ. ԴԱՒԻԹԵԱՆ
հոգ. հովիւ Մարսէյլի եւ շրջակայքի Կաթողիկէ համայնքին
եւ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ
Գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր՝ խմբերգ, արտասանութիւն, նուագ
Մուտքը ազատ է

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ՆԻՍ

Նիսի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ միօրեայ ղպրոցը իր դռները կը վերաբանայ Շորեքշաբթի, Հոկտ. 18ին։

Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան կէսօրէ յետոյ ժամը 2–5, եկեղեցւոյ սրահին մէջ, Նիսի Հայ Տիկնանց Հովանաւորութեան ներքեւ։

Կը դասաւանդէ՝
ՏԱՐՕՆ Ծ. ՎՐԴ. ՃԷՐՃԵԱՆ

×

ՍԵՒՐԱՆ

Կաթ. Խաչի Սեւրանի մասնաճիւղին հայերէնի դասընթացքները տեղի կ'ունենան ամէն Շորեքշաբթի ժամը 10էն 12՝ Էմոլ Քրեթիէ, Սեւրան։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կաթ. Խաչի Սեւրանի մասնաճիւղի տարեկան պարահանդէսը, Նոյ. 19ին։

×

Կաթ. Խաչի Կոնստանդնուպոլսի մասնաճիւղի տարեկան մեծ պարահանդէսը Շաբաթ, Փետր. 3ին։

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
19
JEUDI
19 OCTOBRE
1978

LE NUMERO 1,80 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 230 Ֆ·	Վեցամսեայ	125 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 260 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 80

54ԴՈՐ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·231

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.231

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԺՈՂՈՎԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

ՍՈՒՐԻԱ. ՏԷՐՆ ՈՒԺ ՏԻՐԱԿԱՆ ԿԸ ՄՆԱՑ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ ՄԵԾ ԻՐԱՐԱՆՑՈՒՄ
ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ԴԷՄ

Լիբանանի Արտաքին նախարարը՝ Պութրոս Գոհ է Պէյթէտտինի ժողովէն։ Կ'ըսէ թէ կէս ժամ խաղաղութիւն լաւ բան է, մէկ ժամ աւելի լաւ է, երեք չաբաթ շատ աւելի լաւ է եւ լաւագոյնն անշուշտ վերջնականն է։ Բայց ի՞նչպէս յուսալ թէ վերջնական բան մը կայ Լիբանան երբ հարցերը բոլորն ալ առկախ կը մնան եւ ոչ մէկ լուծում, նոյնիսկ կարգադրութիւն եղած է։

Ընդհակառակն, Պէյթէտտինի ժողովը կարելի է անվարան նկատել սուրիական յաղթանակ մը։ Արդարեւ, ոչ մէկ փոփոխութիւն բերաւ, գոնէ արաբ խաղաղապահ ուժերու կազմին մէջ (խօսք կար որ աւելի Սաուտցիներ եւ Քուէյթցիներ ըլլան, որպէսզի Սուրիացիներու համե-մատութիւնը նուազի)։ Ուրեմն Սուրիացիներու դիրքը կ'ամրապնդուի, «կանաչ լոյս» ունին ինչպէս կ'ըսեն Ֆրանսացիք եւ կրնան իրենց ուզածն ընել։ Նախագահ Սարգիսի ապահովութեան ծրագրի ոչ մէկ կէտը նկատի առնուեցաւ եւ այս հաւաքոյթէն եռք, ընդհանուր տպաւորութիւնն այն է թէ քիչ մը աւելի հեղինակութիւն կորնցուց եւ ոչ մէկ իշխանութիւն ունի այլեւս։ Սկզբունքով արաբ խաղաղապահ ուժերը իր տրամադրութեան տակն են բայց կը պարզուի որ տիկա իրականութեան բնաւ չի համապատասխաներ, ընդհակառակն։ Մնաց որ դեռ ժողովը չվերջացած Դամասկոսի կառավարական օրգանը՝ Ալ Պաաս կը գրէր· « Ֆալանժները եւ ազգային ազատականները պէտք է ակնկալեն վճռական հարուած մը իրենց դէմ »։ Ուրեմն, ի՞նչ բերաւ այս « վերջին յոյսի » ժողովը, քանի ոչինչ կը փոխուի (կ'ըսուի թէ դաշնակի որոշումներ կան բայց···)։ Եւ պէտք չէ անշուշտ անտեսել թէ այս ժողովին այս բնոյթն առնելը, այսքան ազդ բոլորովին « մինակը »չեղաւ եւ Ֆրանսայի Արտաքին նախարար՝ կէրէկկոյի յայտարարութիւնները (որոնց միակ կողմնակիցը՝ Ամերիկան է···) դեր խաղացին։ Գալով այս « զգայացունց » յայտարարութեանց, բաւական մեծ իրարանցում ստեղծեցին եւ երեքշաբթի օր, ալ Ազգ· Ժողովի մէջ ընդհանուր քարէ մը ծայր տուաւ։ Ամբողջ մեծամասնութիւնը իր վրդովումը արտայայտեց, ոմանք մինչեւ իսկ « Հրաժարում, հրաժարում » կը պոռային։ Եթէ հՀՀն չատ բուն էր, ժիսքարի Հանրապետական կուսակցութիւնն ալ չէր կրնար ծածկել իր ընդդիմութիւնը եւ Շինօ կը խոստովանէր թէ նախարարին բառերը ցաւալի էին։ Ամէնէն ծանր արտայայտուողն էր Փիէր Մէմմէր եւ ի վերջոյ, Զորեքշաբթի օր, Պատ հրաւիրուած էր Ազգ· Ժողովին առջեւ բացատրութիւններ տալու։ Հարցը սա է·— կէրէնկօ կա՞փ մը ըրած է, ինչ որ պիտի նշանակէր թէ դիւանագէտ չէ թէ ոչ ժիսքարի քաղաքականութիւնն է։ Առաջին պարագային կը մնայ հրաժարիլ, երկրորդ պարագային ամբողջ ժիսքարիէն արտաքին քաղաքականութիւնն է որ խնդրոյ առարկայ է, մանաւանդ երբ հարցը կը վերաբերի Լիբանանի։ Շատ աւելի ցաւալի է նկատել, որ Ֆրանսայի Արտաքին նախարարը իրեն դէմ ունի Ազգ· Ժողովի մեծամասնութիւնը (ընդդիմութիւնը լռութիւն կր պահէ) եւ իրեն կողմնակից ունի··· Միացեալ Նահանգները։

Քանիցս կրկնած ենք, թէ ոչ Շամուն, ոչ ձէմայէլ անմեղներ են եւ յաճախ պատահած է, որ պատասխանատու ըլլան յանկարծական բռնկումներու բայց ասկա ոչինչով կրնայ արդարացնել Սուրիացիներու « հրէշային » (բառը Մոնտին կը պատկանի) հակազդեցութիւնը, անխնայ ոճրագործութիւնը (նոյնիսկ հիւանդանոց, առանց իսկ, գոնէ ձեւի համար «ներողութիւն, սխալեցանք» ըսելու) ջարդը, քանդումը։

Տեղւոյն վրայ ալ անշուշտ, Շամունէն զատ, պարզ քրիստոնեայ ժողովուրդն ալ վրդոված է, որ Փարիզ նստած, ան ալ Ֆրանսայի Արտաքին նախարարը նման խօսքեր ըսէ։ Մէկը կ'ըսէ· «Քանի որ նախարարը կը պարծենայ, որ այնքան ազդեցութիւն ունի Սուրիացիներուն վրայ, պիտենք համոզելու համար որ իրենց զօրքը քաշեն, ինչո՞ւ այդ ազդեցութիւնը չօգտագործեց մահացու ոճրագործութիւնները դադրեցնել տալու համար »։ Մա-մուլն ալ, Ֆրանսայի մէջ, պակաս բուռն չէ։ « Ֆրանսայի Արտաքին քաղաքականութիւնը ճաշի սեղանի մը չուրջ չըլլար » կ'ըսէ նոյնիսկ մէկը։

Ռեմոն Խատէ, քրիստոնեայ չափաւոր պարագլուխը, կը պնդէ որ դաւի մը զոհն է Լիբանան։ Բուն հեղինակը՝ Իսրայէլ։ Որոշուած է Միացեալ Նահանգներու օգնութեամբ Լիբանանը ամբողջ կամ մէկ մասը Սուրիոյ տալ, այս վերջինը մղելու համար ընդունելու Իսրայէլի գոյութիւնը եւ չհանգարտելու Իսրայէլ-Եգիպտոս խաղաղութեան դաշինքը։

× Գալով Իսրայէլի, որ նաեւ թիրախ ծառայած էր Ֆրանսացի նախարարին, կ'ըսէ թէ ոեւէ մէկէն զատ պէտք չունի։

×

Ի վերջոյ, Զորեքշաբթի օր, այն տպաւորութիւնը կար որ Պէյթէտտինի ժողովը արտօնութիւն կուտար Սուրիացիներուն, վերջնապէս հաշիւը մաքրել քրիստոնեայ քաղաքազօրքերուն։

"ՅԱՌԱՋ"Ի ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ

ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԼԻԲԱՆԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Գումարը կընծայուի
Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանին

×

Դրամական առաքումները կատարել միայն ՊԱՆԿԻ չէքով եւ «Ցառաջ»ի անունով, որ այս առթիւ մասնաւոր առանձին հաշիւ մը բացած է Փարիզի Լիպանօ-Ֆրանսէզ դրամատունը։ Կարելի է նաեւ անձամբ դրամ յանձնել խմբագրատունը։ Բայց չերմապէս կը խնդրուի որեւէ դրամ չղրկել «Ցառաջ»ի չէք-փոստթալի թիւին վրայ։ (Բ· ցանկը մեր վաղուան թիւով)։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ։

ՍՈՒՐԻԱՆԻՆԵՐՈՒ ԲՈՂՈՔԸ

ԱՅԴ ՏՂԱՔԸ ԱԶԳՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ԿՐՕՆՔՈՎ ՀԱՅ ԵՆ

ՍՈՒՐԻԱՆԻՆԵՐԸ ԿՂ ԲՈՂՈՔԵՆ
« ՀԻՒՐՐԻՑԷՔ «Ի ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ԿՐԹ. ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՀՐԱՀԱՆԳԻՆ ԴԷՄ

« ԽՆԴՐՈՑ ԱՌԱՐԿԱՑ ՏՂԱՔԸ ՍԻԼՈՓԻ ՎԱՐԴՕ ՑԵՂԱԽՈՒՄԲԷՆ, ԱԶԳՈՒԹԵԱՄԲ ՈՒ ԿՐՕՆՔՈՎ ՀԱՅ ԵՆ »

Ինչպէս ծանօթ է մեր ընթերցողներուն, Հիւրրիյէք քանի մը օր առաջ (*) հրատարակած էր լուր մը, ըստ որուն իբրեւ թէ Մարտինի մէջ եւ շրջակայքը գլխաւոր անտէր տղաքը կը հաւաքուէին տեղւոյն Սուրիանիներուն կողմէ եւ մի քանի մը իրենց վանքերուն մէջ պահուելէ վերջ կը ղրկուէին Իսթանպուլ, ուր հայկական վարժարաններ կը դրաւէին եւ հոն անոնցմէ մոլեռանդ հայ ազգայնականներ կը պատրաստուէին։ Թերթը այս առթիւ կը հրատարակէր նաեւ լուսապատկերը Կրթական նախարար Նէճմէթթ Ուղուրի « խիստ գաղտնի եւ ստիպողական » մակագրեալ հրահանգին, որ ուղղուած էր Մարտինի կուսակալին։ Նախարարական հրահանգին մէջ ալ որոշապէս կը տեսնուէր թերթի թղթակիցին տուած լուրին բովանդակութեան համապատասխան մտահոգութիւն, որ կը յայտնուէր լրջօրէն, պահանջելով ամենաթծախնդիր կերպով եւ կարճագոյն ժամանակամիջոցի մէջ անհրաժեշտ կարգադրութիւնները կատարել եւ տեղեկութիւն տալ մայրաքաղաք։

Հիւրրիյէք Հոկտ· 8ի իր թիւին մէջ այս առընչութեամբ կը հրատարակէ ճշդումներ եւ լուսաբանութիւններ յայտնելով որ Մարտինի կողմէ իր 43 փոխանորդեալներուն անունով, ինչպէս նաեւ Տէյր-Իւլ-Զաֆարան վանքի սուրիանի համայնքի անունով եւ Միտիաթի Տէյր-Իւլ-Ումուր վանքի վարչական խորհուրդի անունով։ 1978 Մարտ 1 թուակիր նախարարական հրահանգին անդրադառնալով, առաջին նամակին հեղինակը՝ փաստաբան Նաիֆ Թիմուր նախ զարմանք կը յայտնէ, թէ ինչպէս կ'ըլլայ որ խիստ գաղտնի եւ ստիպողական նամակ մը, զոր պէտք էր կըղպանքի ներքեւ պահել մեծ թծախնդրութեամբ, եօթը ամիս վերջ կը յանձնուէր Թուրքիոյ մեծագոյն տպաքանակը ունեցող թերթին խմբագրութեան եւ կը հրատարակուէր այնպիսի ձեւի մը տակ եւ այնպիսի ժամանակ մը, որ մարդուս մէջ իսկապէս կասկածներ կ'արթննան անոր նպատակին մասին։ Երբ այդ լուրը կը տրուէր թղթակիցի մը կողմէ, բնական է որ հարկ չէր տեսնուեր ստուգումի, քանի որ խիստ պաշտօնական աղբիւր մը ունէր եւ որու վստահելիութիւնը ամէն տարակոյսէ վեր է, իսկ հարցը ուղղակի մեր ազգային ապահովութեան հետ առընչութիւն ունէր։

Նամակագիրը ապա կը յիշեցնէ, թէ նոյն լուրը թերթին հարաւ - արեւելեան տպագրութեան մէջ ալ հրատարակուած ըլլալով, հոն խնդրոյ առարկայ դարձած անձերը արդէն իսկ դատ բացած են կրթական նախարարութեան դէմ եւ հրատարակութիւնը բացուած երեսուն դատերուն արդիւնքին եւ վճիռին վրայ ազդելու բնոյթ ունի։

Այս առթիւ նամակագիրը կը յիշեցնէ նաեւ, որ հակառակ կրթական նախարարութեան ցուցաբերած այդ ժամանակարժէք մտայնութեան, իրենք առ այժմ կը բաւականանան հերքմնագիր մը ղրկելով, ապագային համար զարձեալ իրենց վերապահելով ի պահանջել հարկին հրատարակումը փաստերուն եւ պաշտօնական վաւերագրերուն։ Փաստաբանը այս առթիւ հետեւեալ ամփոփ բացատրութիւնները կուտայ իր փոխանորդեալնե-րուն մասին։

1) Փոխանորդեալներս, Սիլոփի գաւառակին հայկական Վարդօ ցեղախումբի դիւղացիներն են։ 1964 թուականէն ի վեր իրենց ընտանիքները մաս առ մաս Թաթանալուլ կը գաղթեն, եւ որովհետեւ աղքատ ու չքաւոր են, իրենց զաւակները ձրիօրէն Հայկ· մասնաւոր դիշերօթիկ վարժարանները կը դնեն, այդ վարժարաններէն շրջանաւարտ եղողներն ալ կան։

2) Եւ սակայն կրթական նախարարութիւնը, պատճառաբանելով որ անոնք Սուրիաճի են, այդ տղոց կապը խզած է յիշեալ վարժարաններուն հետ։ Նախարարութեան կողմէ այս ուղղութեամբ կատարուած կարգադրութեան որեւէ օրինական հիմ մը կարելի չէ եղած գտնել։ Մինչդեռ, անոնց Հայութիւնը պաշտօնական փաստաթուղթերով ալ վաւերացուած է եւ այս փաստաթուղթերը կցուած ըլլալով մեր դիմումնագիրներուն, կը դտնուին նաեւ Վերաքաւ Աթեանին յանձնուած մեր թղթածրարներուն մէջ։

3) Թուրքիոյ Հանրապետութեան անձնագրային վարչութեան կողմէ իրենց եւ ընտանեկան անդամներուն տարիներ առաջ տրուած եւ ցարդ տրուղ ինքնութեան թուղթերուն վրայ ալ գրուած, եկեղեցւոյ տոմարներուն մէջ արձանագրուած, տեղւոյն վրայ կատարուած քննութենէն ալ ստուգուած բլլալով անոնց Հայութիւնը, փաստաբիօրէն մէջտեղն է փոխանորդեալներուս կրօնքով եւ ազգութեամբ Հայ ըլլալու իրողութիւնը։ Եւ սակայն, հակառակ այս անհերքելի ճշմարտութեան, նկատելով որ կարելի չէ եղած այդ պարագան համոզիչ գարձնել կրթական նախարարութեան եւ տղաքը վերստին գետեղել այն վարժարանները, ուրկէ հեռացուած էին նախարարական որոշմամբ, ստիպուեցանք դիմել աւելի բարձր իշխանութեանց, մեր իրաւունքները վերստանալու համար։

(*) Տես «Ցառաջ» Հոկտ· 7-8։

(Մնացեալը յաջորդով)

TROIS POÈTES MAUDITS

Այս ենթախորագրով բաժնին մէջ, ժաք Պրէննէր մեծ գնահատանքով կը խօսի Արմէն Լիւպէնի (Շահան Շահնուր) մասին, իր վերջին հատորին՝ «Ֆրանսական գրականութեան պատմութիւն 1940էն մեր օրերը» մէջ (էջ 351)։

Փոքր յառաջաբանով մը, Պրէննէր կը յիշէ թէ 1884ին լոյս կը տեսնէր Վէռլէնէն դրքոյկ մը, աննշմար անցած եւ որու խորագիրն էր՝ Լէ Փոէթ մօտի։ Վեռլէնի ներկայացուցած երրորդութիւնն էր՝ Ռոպպիէր, Ռէնպօ, Մալարմէ։

Վերջին երեսուն տարիներու համապատասխան երրորդութիւնն է, Պրէննէրի համար՝ Արմէն Լիւպէն, Արման Ռոպէն, Ժան-Փօլ տը Տատելսէն։

Շահնուրի նուիրած էջերը պիտի տանք նոյնութեամբ։ Հատորը լոյս տեսաւ երկու շաբաթ առաջ, Ֆայառի մօտ։

ՄԱՐՍԵԼ ԵՒ ԻՐ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆՆԵՐԸ

ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐ ՍԷՆ-ԼՈՒԻԷՆ

Սէնթ Մարկրիթէն, Պլ. Օտաոյէն, Սէն Ժեռմէն, Սէնթ Անթուանէն, Քամփ. Ֆրէզէն եւ Պօմոնէն յետոյ, ահաւասիկ Սէն Լուն: Սէն Լուով կը փակենք Մարսէյլի արուարձաններու մեր ընդհանուր ակնարկը, անցեալի եւ ներկայի արձագանգներով:

Սէն Լուն կը գտնուի Մարսէյլի արեւելեան գօտիին մէջ, կեդրոնէն հինգ քիլոմեթր հեռաւորութեան վրայ, կոթնած բլուրի մը ստորոտը: Շրջան մը որ ունի եւ գործատուներ եւ որոշ հանդարտ ու ուշագրաւ մասեր: Ինչ բնակչութեամբ վիճող արուարձան մը որ այս քանի վերջին տարիներու ընթացքին կրեց հիմնական փոփոխութիւններ: Տարածուն կառնաշէնութիւններուն տեղ կանգնած են այսօր կատարեալ թաղեր, նոր փողոցներ, առեւտրական, զբօսայգական եւ մարզկային նոր կառոյցով որոնք կը խափանեն բլուրներէն, բարձունքներէն եկող զով եւ մաքուր օդը:

Գուցէ այս բոլորին մէջ միայն հայկական փողոցները են որ կը պահեն իրենց երէկուան դիմագիծը: Պլ. ոչ Կռան փէն, Թրս. Շըվալիէ եւ Ինգիաս Խաքալեան անձնական տուներով, բակերով եւ պարտէզներով ուր կարելի է դեռ լսել մէկ տունէն միւսը, մէկ պատշգամէն միւսը հայերէն լեզուով խօսակցութիւններ:

Միայն բաժանումով Սէն Լուն կը տարածուի 10րդ եւ 11րդ թաղամասերուն վրայ, այսինքն Մէնպէնթիէն մինչեւ Սէն Մըսէ եւ Օպանեը քաղաքը բովանդակելով իր մէջ զլխաւորապէս Լա Փաթըլէթ, Փոն տը Վիվո, Լա Փոմ, Վալպարէյ, Սէն Մարսէլ, Լա Պարաս թաղերը եւայլն: Շուրջ 2000 Հայեր կը բնակին այսօր այս շրջանը: Մերձաւոր անցեալի բաղդատմամբ թիւը այս ընտանիքներու մասամբ նուազած է: Կարգ մը ընտանիքներ մեկնած են Միացեալ Նահանգներ կամ Փարիզ: Ուրիշներ հաստատած են քաղաքին այլ վայրերուն մէջ եւ յաճախ երիտասարդներ իրենց նոր բակազմ ընտանիքով լքած են շրջանը: Այս «արտագաղթը» տարիներու ընթացքին զգալիօրէն բացասական անդրադարձներ ունեցած է շրջանի հայկական հաւաքական կեանքին վրայ, տկարացնելով իր ազգային զօրութենական կարելիութիւնները:

Հայերը 1922 – 23 թուականներուն սկսած են տեղաւորուիլ այնտեղ կիս-անտառ շրջանակի մը մէջ: Հողեր գնած, աշխատած, ճգնած, չինած եւ բարձրացած են անձնական տուներ հակառակ որ մեծամասնութիւնը եղած է բանուոր դասակարգի մարդիկ որոնք յատկապէս աշխատած են ոչ շատ հեռու Քոտէտ դործատունը: Եղած են մեծ մասամբ կիլիկեցիներ եւ արդէն իսկ մինչեւ այսօր «Կիլիկիա» անունով սրճարանը կը վկայէ անոնց ներկայութիւնը:

Ինչպէս այլուր, հոս ալ հազիւ երկիք մը ապահոված իրենց ընտանիքներուն համար, ձեռնարկած են եկեղեցիի մը շինութեան, միշտ շինարար Առաքելոյ Գրիգորիս Եպիսկ. Պալաքեանի նախաձեռնութեամբ: Եկեղեցին՝ Սուրբ Գէորգ, թաղեցիին դրամով եւ քարինքով կառուցուած է 1928ին: Բայց այս եկեղեցին ունի իր մանրավէպը. մանրավէպ մը անչուշտ այսօր չիսուն տարի վերջ բայց ոչ այդ օրերուն: Գրիգորիս Եպիսկ. Պալաքեան կառուցանելու համար Սէնթ Մարկրիթի եւ Սէնթ Անթուանի եկեղեցիները եւ նիւթականը ապահովելու նպատակաւ անշարժ գրաւման (իփոթէք) դրած է եկեղեցին: Սակայն չուառով անկարելիութեան առջեւ գտնուած է վճռաւորութեամբ առնուած գումարին վճարումները կատարելու եւ այդ իսկ պատճառաւ Սուրբ Գէորգ եկեղեցին աճուրդի դրուելու սպառնալիքին տակ գտնուած է: Անգամ մը եւս թաղեցին բանալով իր սիրտն ու քսակը, կարողացած է գուրս գալ դժուար կացութենէն: Այդ առեն հանգանակուած է 40 հազար ֆրանք: Այլ խօսքով եկեղեցին երկրորդ անգամ գընուած է:

Տարիներու ընթացքին Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ զանազան հոգեւոր հովիւներէն կարելի է յիշել երկու անուններ որոնք իրենց կնիքը դրած են եկեղեցւոյ պատմութեան մէջ եւ ժողովուրդի մօտ: Եղիշէ աւագ քհնյ. Մխիթարեան (այժմ հաստատուած Միացեալ Նահանգներ) եւ Բաբգէն քհնյ. Արսլանեան վախճանած 1953ին եւ հեղինակ Բարերդ ու իր շրջանները հատորին: Եկեղեցիէն ներս որպէս տարիներու նուիրուեալ սպասաւորուներ պէտք է նշել Ազգիկ Աչճեան, Սերոբ Գինոսեան, Վռամշապուհ Ելքովեան, Փիլիպոս Յակոբեան, երկու վերջինները մահացած են: Նոյնպէս երէց կին Եղիսաբէթ Տէտէեան որ կըղեկավարէ տարիներէ ի վեր դպրաց դասը: Այժմ, հոգեւոր հովիւն է 1962էն ի վեր Շահան խաչակիր քհնյ. Տէտէեան: Տէր Հայրը կը վայելէ իր ծուխին անխառն սէրն ու յարգանքը, ինչպէս նաեւ բովանդակ գաղութին համակրանքն ու գնահատանքը: Նախաձեռնող ու պատրաստակամ, մանաւանդ այս վերջին տարիներուն մէջ եկեղեցւոյ վերանորոգման եւ կարգ մը կազմակերպական աշխատանքներու մէջ ունի վաստակ եւ անչահախնդիր նուիրում: Օրինակ մը տուած ըլլալու համար յիշենք եռամսեայ տեղէ – կատուի մը հրատարակութիւնը: Շահան քհնյ. Տէտէեան այցելու հոգեւոր հովիւն է Թուլոնի հայ գաղութին, ուր զանազան առիթներով կը մատուցանէ պատարագ եւ կը կատարէ արարողութիւնները: Այսօր, Սէն Լուի Ս. Գէորգ եկեղեցին լաւ ընթացքի մէջ է: Իր թաղական Խորհուրդի կազմն է՝ Թանօ Յովհաննէսեան՝ նախագահ, Յակոբ Կէօնճեան՝ փոխ – նախագահ, Կարօ Յովսէփեան՝ քարտուղար, Լեւոն Դէլէչեան՝ փոխ – քարտուղար, Մկրտիչ Պապուչեան՝ գանձապահ, Սերոբ Գինոսեան՝ փոխ – գանձապահ, իսկ խորհրդական անդամներ՝ Գրիգոր Փիլիկեան, Պօղոս Մանոյեան, Սամուէլ Լեւոնեան, Տիրան Եղնոյեան, Ֆեռնան Համբարձումեան:

Եկեղեցւոյ շուրջ կայ գործօն օժանդակ Տիկնանց Միութիւն մը որ վնասաւէտ աշխատանք կը տանի եկեղեցւոյ պայծառութեան համար: Կը կատարէ ձեռնարկներ ինչպէս Մեծ Պահոց առթիւ «միջինք»ի հաւաքոյթը, Զատկուան օրերուն հաւկիթախաղը, Համբարձման տօնին առթիւ վիճակի հանդիսութիւնը, տօնածառ եւ զբօսայգական հանդէսներ: Տիկնանց Միութիւնն է որ կը հովանաւորէ միօրեայ հայերէնի դասընթացքները: 1977 – 78 տարեշրջանին Շահան քհնյ. Տէտէեանի ուսուցչութեամբ մեծերու դասարանին հետեւած են 18 աշակերտներ, իսկ սկսնակներու դասարանին 21 տղաք, աղջիկներ: Տիկնանց Միութեան վարչութեան կազմն է՝ Մատլէն Յովհաննէսեան՝ առենապետուհի, Ալիս Սեմէրճեան՝ առենադպիր, երէցկին Եղիսաբէթ Տէտէեան՝ գանձապահուհի, իսկ Շուշանիկ Մանոյեան, Հերմինէ Թերէքեան, Շաքէ Թապլիեան, Մարի Եղնոյեան խորհրդականներ: Աւելցնենք որ որպէս աւանդութիւն, ամէն տարի, հայկական Ծնունդի գիշերը, եկեղեցւոյ ղբօսայգ դասը կը շրջագայի հայկ. փողոցները աւետելով տուն-տուն Յիսուսի ծնունդը, «Խորհուրդ մեծ եւ սքանչելի»: Տոհմիկ պատկեր մը որ հարազատօրէն կը պահուի:

Եկեղեցւոյ բակը կայ, այժմ փլուած վիճակի մէջ, սրահ մը: Սրահ մը որ տարիներու ընթացքին ծառայած է որպէս ժողովատեղի, եւ մանաւանդ որպէս ղբօսայգ, որպէս մանկապարտէզ: Ցիշենք որ մինչեւ 1966 բանած է կանոնաւոր ամէնօրեայ մանկապարտէզ մը ուսուցչուհի – Թեամբ՝ Օրիորդ Սիրանոյշ Վերանտին – եանի, որ արկածի մը հետեւանքով, ստիպուեցաւ հրաժարիլ եւ մանկապարտէզը փակուեցաւ քանի մն առաւելաբար կը տոկար ուսուցչուհիին գոհողութիւն – ներով: Օրիորդը, ինչպէս կ'անուանէին իր աշակերտներն ու բոլոր թաղեցիները մեծ վաստակ ունի: Առնուազն երկու, երեք սերունդներ անցած են իր դասա – րանի նստարաններէն օգտուելով անոր մանկավարժական փորձառութենէն եւ հայկական չունչէն: Նոյնպէս, երկրորդ աշխարհամարտէն առաջ եւ վաղորդայն նին կրթական մարմինի մը ղեկավարութեան ներքեւ գոյութիւն ունեցած է ղբօսրոց մը ուր յաճախած են 275 երկսեռ աշակերտներ: Դպրոցին տնօրէնութիւնը վարած են երկար տարիներ՝ Տէր եւ Տիկ. Աբոյեան:

Կրթական մարմին, մանկապարտէզ, ղբօսրոց ցոյց կուտան այս շրջանի երէկուան ազգային բեղուն գործունէութիւնն ու հարուստ կեանքը: Բազմաթիւ միութիւններ գտնին գտած են Սէն Լուի մէջ՝ երիտասարդական, սկաուտական, կանոցի, հայրենակցական, քաղաքական:

Հ. Ց. Դաշնակցութեան Նոր Սերունդը ունեցած է զօրեղ կազմ, գործունէութեան լայն դաշտ եւ որուն քաջալերական արդիւնքներուն մէջ բաժին ունի ընկ. Գրիգոր Փիլիկեան որպէս ղեկավար, որպէս դաստիարակ: Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը եւ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը եղած են տիրական այս շրջանին մէջ: Եօթնեղբայրեաններու ազարակը, որ կը մնայ միշտ բայց այլեւս շրջապատուած հսկայ շէնքերով, լաւագոյն վկան է պատմութեան առջեւ, Սէն Լուի երէկուան հայկական խանդավառ եւ ջերմ կեանքին: Ցուլիսի եւ Օգոստոսի բոլոր կիրակիները զաշտահանդէսները իրարու կու յաջորդէին, միշտ խուռներամ բազմութեամբ:

Այսօր, պատմութեան անցած է այս բոլորը: Հոս գուցէ աւելի քան այլուր, սերունդներու եւ մտայնութիւններու փոփոխումը պարապութիւններ բացած եւ ձգած է, քանի յաջորդները կապը չեն պահած: Որպէս միութիւն կայ՝ Հ. Ց. Դաշնակցութեան Ակնունի խումբը, Հ. Ց. Դաշնակցութեան Նոր Սերունդի Սողոմոն Թէհլիրեան խումբը, Լափոմի կից շրջանին մէջ Հ. Ց. Դաշնակցութեան Վարուժան խումբը, ինչպէս նաեւ եկեղեցւոյ Օժանդակ Տիկնանց Միութիւնը: Եկեղեցին կը մնայ բեւեռը հայ կեանքին: Թաղական Խորհուրդի ճիգերը լարուած են հինին փոխարէն, նոր, աւելի ընդարձակ եւ արդիական սրահի մը շինութեան: Յատակագիծ, շինութեան արտօնագիր առնուած են: Մօտ ատենէն սիփոի սկսին աշխատանքները:

Սէն Լուի մէջ կայ Աւետարանական եկեղեցի մը հիմնուած 1933ին Վերապատուելի Վահան Սահակեանի եւ Թան Զարուհեանի նախաձեռնութեամբ: Աւետարանական համայնքը կը հաշուէ շուրջ 40 ընտանիքներ: Հոգեւոր հովիւն է 1973էն ի վեր երիտասարդ Վերապատուելի Փիլպէզ Լեւոնեան: Աւետարանական եկեղեցին ունի իր տիկնանց, երիտասարդաց եւ չափահասներու խումբերը որոնք չաթաթը անգամ մը կը հաւաքուին եւ կը զրաղին Սուրբ Գրքի ուսումնասիրութեամբ: Նաեւ Զատիկէն առաջ օրերը տեղի կ'ունենան հայերէնի դասընթացքներ եւ այս տարի հետեւողներու թիւն է՝ 8:

Սէն Լուի ներկան գոհացուցիչ չէ մա-

Վ. ԹԷՔԷԵԱՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 100ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

ՏԱՌԱՊԱՆԳԻ ԵՒ ՅՈՑՍԻ ԱԶՆՈՒԱԿԱՆ ԵՐԳԻԶԸ

Գրեց՝ ՍՏԵՓԱՆ ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ

Քսաներորդ դարասկզբից մինչեւ 1913ի Մեծ Եղեռնը արեւմտահայ պոէզիան ապրեց զարգացման աննախընթաց մի շրջան: Յաղթահարելով օսմանեան բռնակալների սոցիալ – քաղաքական ու հոգեկան կաշկանդիչ ճնշումները, զրականութիւնը հասաւ մեծագոյն նուաճում – ների, յաղթանակեց Հայոց ստեղծագործ ոգին:

Այդ տարիներին պոլսահայ զրական հրապարակում բարձրարուեստ երկերով հանդէս եկան այնպիսի մեծատաղանդ քնարերգուներ, ինչպիսի էին Միսաք Մեծարենցն ու Դանիէլ Վարուժանը, Սիամանթօն ու Ռուբէն Սեւակը: Բանաստեղծների այս պայծառ համաստեղութեան մէջ, անտարակոյս, իր ուրոյն տեղը զբաւեց Վահան Թէքէեանը, երբ 1901ին Փարիզում լոյս ընծայած «Հոգեր» ժողովածուից յետոյ, 1914ին Պոլսում հրատարակեց երկրորդ՝ «Հրաշալի յարութիւն» ժողովածուն: Սա առանձնաշնորհ բանաստեղծի սիրոյ, տառապանքի, յոյսի երկն էր, մեղմօրէն փոթորկուն ներաշխարհի քնարաշունչ բացայայտումը: Մի երկ, որը ականատուր դրող եւ բծախնդիր զրականագէտ Յակոբ Օշականը անուանել է «իրական պլուխ գործոց»:

Պիտի նշել, որ սոցիալական միջավայրի, տիրող ծանր իրականութեան դէմ ընդվզումը բանաստեղծին յաճախ մղում էր մեկուսանալու իր հաւատարիմ ու անձնական վշտի, իր տառապակոծ հոգու մէջ: Մութ ժամեր քերթուածաշարն այդ տանջալի ապրումների արտայայտութիւնն էր:

Ժամանակաշրջանը բնորոշող հոգեւոր – րութիւնից ու զրական զարդարանքներից ձերբազատ քերթողը խոհական, վճիտ ու զարմանալիօրէն յուզական բանաստեղծութիւններով ընթերցողին ամբողջովին համակում էր ազգային ու համամարդկային զգացումներով, նաեւ՝ ներկայի չարիքների հանդէպ զժգոհու – թեամբ, կորուստների ցաւով: Բայց եւ ապագայի կապոյտ անրջանքներով, լոյս – սերով ու յոյսերով:

Եթէ արեւելահայ Սունդուկեանի ստեղծագործութեան վրայ իշխեց Թիֆլիսը իր ընդհանուր սոցիալական, հոգեբարոյական մթնոլորտով, նաեւ՝ ռուս դասական զրականութիւնը, ապա արեւմտահայ Թէքէեանի ստեղծագործութեան վրայ իշխեց Ի. դարի հայկական Պոլիսը՝ իր ազգային – հասարակական – մտաւորական իւրայատուկ մթնոլորտով, նաեւ ֆրանս. պոէզիայի արուեստի ներքութիւններով: Նկատի պիտի ունենալ, որ Թէքէեանը երկար տարիներ ապրել է Եւրոպայում, կրել ժամանակի եւրոպական ականաւոր բանաստեղծների (Պօտլէռ, Վեռլէն, Սամէն) ստեղծագործական ազդեցութիւնը:

«Հրաշալի յարութեան» էջերից մի քանի ժամանակ յառնում էին հայրենասիրական զգացումներ, հայկական ոգին, աւան – դութիւններ, անցեալի հերոսականութեան վերածննդի յոյսեր ու երազանք – ներ... Այս առումով «Հրաշալի յարութիւն»ը համահնչուն էր Վարուժանի «Հեթանոս երգեր»ում հայ ժողովրդի անցեալի հերոսականութեանը նուիրուած բանաստեղծութիւններին

«Հրաշալի յարութիւն» ժողովածուի համար յատկանշականը, սակայն, մարդկային յոյզերի ու խոհերի թէքէեանական մտերիմ բանաստեղծումն է, որ մեղմ թափանցում է ընթերցողի հոգու մէջ, մարդուն առաւել մարդկային, առաւել նրբազգաց դարձնում: «Կ'անձրեւէ սը – գա՞ս... Աչունը թա՞ց է, թա՞ց աչքերուն պէս խե՛ղճ, խաթուած սիրոյն...» խոտրապէս յուզական տողերով բանաստեղծն անմիջապէս ներթափանցում է ընթերցողի հոգին, բնութեան մի փոքրիկ պատկերով՝ աշնանային թացութեամբ, թախծոտ տրամադրութիւն առաջացնում, ընդամէնը տասնըչորս տողի մէջ ստեղծում մի յուզաշխարհ ստեղծում, երբ պատանու սիրտը մրսում է ու դողդողում անցեալ արեւի ու անյայտ ճակատագրի մասին խորհելով: Եւ պոէտը պատասխում վաղուայ օրուայ, վաղուայ ճակատագրի մտահոգութեամբ փիլիսոփայում է, «Լա՛ց անմեղութեան արցունքը անդարձ, լա՛ց չգիտնալով խե՛ղճ, անգէ՛տ տղայ, խեղճ որսը կեանքին, ա՛հ, լաց, որ մեծ նաս...»:

Պոէտի դերզգայուն սիրտը դողում, ապրելով յուզական տագնապ է՝ արտաքինից համարեա անվրդով, առանց փոփոխութիւնների: Դուռ – եանը կ'ասէր՝ «Ո՛հ, յոտակն են իմ փըր – փուրներս»:

(Շար. – 1)

ԽՈՍՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼԵՌՆԱԼԱՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

1.

Ինչպես նախորդ օրերին, այնպես էլ այսօր ամբողջ Հայաստանի ուշադրությունը կենտրոնացած էր Լեռնային Ղարաբաղի վրա։ Ամբողջ աշխարհը հետևում էր Ղարաբաղի ժողովրդի ազատագրական պայքարին։ Ամբողջ աշխարհը հիանում էր Ղարաբաղի ժողովրդի հերոսական պայքարով։ Ամբողջ աշխարհը հիանում էր Ղարաբաղի ժողովրդի հերոսական պայքարով։ Ամբողջ աշխարհը հիանում էր Ղարաբաղի ժողովրդի հերոսական պայքարով։

×

Ամբողջ աշխարհը հիանում էր Ղարաբաղի ժողովրդի հերոսական պայքարով։ Ամբողջ աշխարհը հիանում էր Ղարաբաղի ժողովրդի հերոսական պայքարով։ Ամբողջ աշխարհը հիանում էր Ղարաբաղի ժողովրդի հերոսական պայքարով։

Այրի Տիկ· Անժէլ Պարոնեան եւ զաւակը՝ Վարուժան Պարոնեան, Տէր եւ Տիկ·Ժեզվալեւ զաւակները (աղջիկն ու փեսան), Տէր և Տիկ· Արամ Պարոնեան (եղբայրը), Տէր եւ Տիկ· Զաւէն Վարդազեան եւ զաւակները (մօրաքոյրը՝ Պոն), այրի Տիկ· Նարեկ Մակարեան (հեռումայրը–Լիոն), այրի Տիկ· Հայկանոյշ Ոսկերիչեան եւ զաւակները (կնքամայրը), այրի Տիկ· Ժոզէֆին Մանուկեան (Պրէ Սիւիր), Տէր եւ Տիկ· Վարուժան Մակարեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկ· Արտաւազդ Մակարեան եւ զաւակները (Լարժաս), ինչպէս նաեւ Տէր եւ Տիկիններ Ս· Խաչատուրեան Ա· Խաչատուրեան ինչպէս նաեւ Ալեքսանեան, Տէր–Մարկոսեան (Պօմոն) ընտանիքները խոր կսկիծով կը գուժեն իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, քրոջորդւոյն, փեսային, սանուկին եւ ազգականին՝

ՊԵՏՐՈՍ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ

մահը որ պատահեցաւ Կիրակի, Հոկտ· 15ին, Պոնտիի ժան Վերտիէի հիւանդանոցին մէջ, 51 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Հինգշաբթի, Հոկտ· 19, ժամը 14ին Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցին, 15 Ռիւ ժան Կուժոն, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Սեւրանի գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ՕՊԸՆԱ·— Այրի Տիկին Կըկըզեան իր ամուսնոյն Նիկողոս Կըկըզեանի մահուան 9րդ տարելիցին (Հոկտ· 19), իր հօրա – քրոջ Տարի Տոլարեանի (Ծնեալ Պօյա – ճեան) եւ ընտանիքին հին եւ նոր համայն ննջեցելոց յիշատակին 100 Ֆր· կը նուիրէ «Յառաջ»ին։

ԾԱԽՈՒ Է

Անկէն – լէ – Պէնի մէջ (Լա Պառի կայարանին մօտ) յարկաբաժին մը, չորս սենեակ (4րդ յարկ եւ 5րդ սենեակ մը ծառայի — 5րդ յարկը), ամէն յարմարութիւններով·— բաղնիք, խոհանոց, ջերմութիւն կազով։ Մատչելի գին։

ԴԻՄԵԼ
ՏԻԿԻՆ ՏԱՊԱՂԵԱՆԻ
Հեռ· 417·11·67

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապ· Խաչի Սեւրանի մասնաճիւղի տարեկան պարահանդէսը, Նոյ· 19ին։

×

Կապ· Խաչի Կոլընոպլի մասնաճիւղի տարեկան մեծ պարահանդէսը Շաբաթ, Փետր· 3ին։

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ
Ի ՆՊԱՍՏ
ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

(Բացուած՝ Հայ Աղջատախնամ Ընկերակցութեան կողմէ)

Բ· ՑԱՆԿ

Տոքթ· Ս· Թիրեաքեան (Ալֆորվիլ)	5000
Պ· Գէորգ Պագըրճեան	1500
Տէր եւ Տիկ· Սերգօ Պէրպէրեան (Պուլոնը)	1000
Օր· Գեղանոյշ Ազապէկեան	500
Տիկին Ռընէ Պասթառ	200
Տէր եւ Տիկ· Լիւսիէն Պուռս (Լէ Միւռօ)	100
Տիկին Շապի	100
Պ· Տոմինիք Վաֆլառ	100
Պ· Արման Ֆեռճեան	100
Տիկ· Արաքսի Տէր–Ներսէսեան (ողբ· Աթթրէ Ճեվահիրճեանի յիշատակ·)	100
Օր· Սիրարփի Տէր–Ներսէսեան ողբ· Աթթրէ Ճեվահիրճեանի յիշատակ·)	100
Ողբ· Հայկ Պէրպէրեանի յիշատակ·)	100
Պալթայեան Հաստատութիւն	100
Շիրակ Հաստատութիւն	100
Տիկ· Պերճուհի Կիւլեան	40
Դրամ	9140
Դրամ Ա· ցանկի	15·450
Ընդհ· դրամ	24·590

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը Շաբաթ, Հոկտ· 21 ժամը 4ին, Մշակոյթի Տան մէջ։ Օրակարգ՝ վարչութեան ընտրութիւն։ Ներկայ ընկերուհիներու թիւը մեծամասնութիւն կը նկատուի։

×

ԿԱՊ· ԽԱՉԻ ՊԱՆԵՒՕ – ՔԱՇԱՆԻ մասնաճիւղը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները, Հոկտ· 23, ժամը 20·30ին ընկերուհի Փափազեանի տունը, կարեւոր օրակարգ։

×

ԸՆԴՀ· ԺՈՂՈՎ

Վիէննի Հայ Ազգ· Միութեան վարչութեան տարեշրջանը լրացած ըլլալով ընդհանուր անդամական ժողովը տեղի կ'ունենայ Հոկտ· 29, Կիրակի ժամը 15ին, Կիտիսէլիի սրճարանին երկրորդ յարկը, նաեւ կը հրաւիրուին Վիէննի Հայերը անխտիր։ ՕՐԱԿԱՐԳ·— Ա.) Վարչութեան երկու տարուան գործունէութեան բարոյական եւ նիւթական դրաւոր զեկուցում, Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն եւ յարակից հարցեր, Գ·) Անդամներէն կը խընդրուի յարգել ժողովը իրենց ներկայութեամբ։

ԿՈՉ
ԾՐԱՆՍԱՀԱՑՈՒԹԵԱՆ

Փրկեցէք Լիբանանցի վիրաւորները — Հայ թէ տեղացի — ձեր արիւնէն քանի մը կաթիլ տալով։ Մի սպասէ՛ք։ Պահանջը հրապոյր է։

Լիբանանի համար լայն բացէք ձեր քսակները, պիտի տաք նաեւ ձեր արիւնէն թանկագին սրուակ մը։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՄԱՐ՝

Centre de Transfusion Sanguine
Rue Alexandre Cabanel,
métro Cambronne

Ամէն օր 7·30էն 18·30, Շաբաթ 7·30էն 12

Ծրանասլի մէջ կան 95 կեդրոններ։

Պէտք է յայտնէք թէ ձեր տուած արիւնը Լիբանանի համար է։

Մանրամասնութիւններու համար դիմել կապոյտ Խաչին (Մշակոյթի Տուն, 17, Ռիւ Պլէօ, հեռաձայն 824·63·89)։

ՁԱՇ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
Ի ՆՊԱՍՏ
ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

Հայ Կաթողիկէ Ս· Խաչ Ընկերակցութեան, Շաբաթ, Հոկտ· 21 ժամը 17·30էն սկսեալ, Սամուէլ Մուրատեան հայ վարժարանի հանդիսասրահին մէջ՝
26, rue Troyon — 92310 SEVRES
Տոմսերը ապահովել՝
Հեռ· 255·44·84

ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏՕՆ

կազմակերպութեամբ

Հարաւ· Ֆրանսայի Ազգ· կեդր· Վար – չութեան, Կիրակի, Հոկտ· 22ին, կէսօրէ վերջ ժամը 16ին, Մարսէյլի Մշակոյթի Տան վասպուրական սրահին մէջ։

Կը նախագահէ
ՇԱՀԱՆ ԽԱՉԱԿԻՐ Ք·ՀՆՁ· ՏԷՏԷԼԵԱՆ

Կը խօսին
ՍԱՐԳԻՍ ՎՐԴ· ԴԱՒԻԹԵԱՆ
հոգ· հովիւ Մարսէյլի եւ շրջակայքի կաթողիկէ հաւատացեալներուն
եւ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ
Գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր՝ խմբերգ, արտասանութիւն, նուագ

Մուտքը ազատ է

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE
Rue de Madrid — Alfortville
REPRISE DES ACTIVITES DU MERCREDI

Ecole de danses, sous la direction de Jiraïr Madilian.

de 5 à 8 ans	14 à 15 h.
de 8 à 10 ans	15 à 16
10 à 15 ans	16 à 17
adultes	17 à 18

ACTIVITES D'EVEIL
sous la direction de Hasmig Kévonian

de 5 à 8 ans	15 à 16 h.30
8 à 12 ans	16 h. à 18 h.

Inscriptions le Mercredi à 14 h.

A l'occasion de la création de
l'ASSOCIATION CULTURELLE ARMENIENNE d'AIX-EN-Pce

DINER et SPECTACLE de DANSES

(Chorégraphie d'EVA ARZOUIAN)

avec *exposition de sculptures de Sarkis BEDOYAN, Aquarelles d'Irène OHANIAN - JULLIEN, et Miniatures d'Eva ARZOUIAN*

le 28 Octobre 1978 à 20 heures

à l'HOTEL SEVAN — (84) PERTUIS

Participation par personne : 70 F.

Réservation par tél. : (16.90) 79-19-30

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Բարձր հովանաւորութեամբ
Արեւմտ· Եւրոպայի Հայրապետ· Պատուիրակ եւ Փարիզի Առաջնորդ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Պատուոյ նախագահութեամբ եւ ներկայութեամբ
Միութեանս ցկեանս նախագահ
ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

ՄԵԾ ՁԱՇ ԵՒ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ի պատիւ
Միութեան Ֆրանսայի Շրջ· Ցանճնաժողովի նորընտիր նախագահ
ՆԱՓՈԼԷՈՆ ՊԻՒԼԼԻՒՔԵԱՆԻ

Hôtel Intercontinental

Շաբաթ, Հոկտեմբեր 28, ժամը 20էն մինչեւ առաւօտ
Հանդիսաւոր բաշխում
Բարերար եւ Պատուոյ անդամներու վկայականներու
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ՑԱՑՏԱԳԻՐ
Ֆրանսայի մէջ առաջին անգամն ըլլալով ելոյթ պիտի ունենայ իրանահայ
երգչուհի ՀԵՐՄԻՆԷ ԵՐԻՑԵԱՆ
(Վիէննայի երաժշտ· Ակադեմիայէն)
ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ
Առաջնորդութեամբ ՊԵՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆ *խանդավառ նուագախումբին*
Մասնակցութիւն ճաշի եւ պարահանդէսի՝ 200 Ֆր· — Միայն պարահանդէսին մուտքը՝ ժամը 23էն ետք 40 Ֆր·
Տոմսերը եւ սեղանները ապահովելու համար դիմել՝ Հ· Բ· Ը· Միութեան գրասենեակը՝ 11, Սքուար Ալպոնի, Փարիզ 16րդ — Հեռ· թիւ 870·03·18

ճաշ — պարահանդէսին
Հասոյթը ամբողջովին պիտի յատկացուի լիբանահայ աղէտեալներուն

Restaurant
LA CAPPADOCE
3, rue Marivaux (derrière l'Opéra Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65
ouvert tous les jours midi et soir sauf lundi

de nouveau

Marten Yorgantz

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ՈՒՐԲԱԹ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
20
VENDREDI
20 OCTOBRE
1978

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅԱՍԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 230 Ֆ.	վեցամսեայ	125 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 260 Ֆ.	հատը	1 Ֆ. 80

ՅԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.232 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 54e ANNÉE — N° 14.232

ՍՈՒՐԻԱՆԻՆԵՐՈՒ ԲՈՂՈՔԸ

ԱՅԴ ՏՂԱՔԸ ԱԶԳՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ԿՐՕՆՔՈՎ ՀԱՅ ԵՆ

—o—

ՍՈՒՐԻԱՆԻՆԵՐԸ ԿԸ ԲՈՂՈՔԵՆ «ՀԻՒՐՐԻՑԷՔ «Ի ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ և ԿՐԹ. ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՀՐԱՀԱՆԳԻՆ ԴԷՄ

«ՆՆԴՐՈՑ ԱՌԱՐԿԱՑ ՏՂԱՔԸ ՍԻԼՈՓԻԻ ՎԱՐԴՕ ՅԵՂԱԽՈՒՄԲԷՆ, ԱԶԳՈՒԹԵԱՄԲ ՈՒ ԿՐՕՆՔՈՎ ՀԱՅ ԵՆ »

—o—

4) Ներկայիս նոյն բնոյթով բացուած երեսուն դատ ունինք Վերաղատ Աւետնին մօտ, եւ բոլորին կցուած են ըստ բաւականի յստակ եւ բացայայտիչ ապացոյցներ: Այս ապացոյցներուն առջեւ, կրթական նախարարութիւնը մեր կատարած փաստարկումը համոզիչ գտնելով հանդերձ, կ'երեւի ինքն իսկ համոզուած ըլլալով որ պիտի չկարենայ զոհացուցիչ պատճառաբանութիւն մը գտնել, հարկ տեսած է դիմելու այնպիսի ճամբաներու, որոնք օրէնքին ցոյց տուածները չեն կըրնար ըլլալ երբեք:

5) Ցամենայն դէպս, մեր իրաւացիութեան ներքնապէս համոզուած ըլլալ կը թուի, որ Կրթական նախարարութիւնը, փոխանակ օրինակելի ընթացքով մը ընդունելու մեր դատին արդարութիւնը եւ իր այդ ընթացքը իրաւունքի, օրէնքի եւ պարկեշտութեան կանոններուն համապատասխանեցնելու, օրինական հիմք մը չկարենալ գտնելու իր արտօրանքին մէջ որդեգրած է հայրենակիցներու մեծ զանգուած մը ծանր մեղադրանքի մը տակ առնելու ուղին, եւ այս գծով մեր ազգային ամբողջականութիւնն իսկ խոցելու վնաս, դիմած է ժխտախտաբար ճըշմարտութեան հետ բնաւ աղերս չունեցող միջոցներու, որոնց նմանը կարելի չէ տեսնել իրաւային պետութիւններու պատմութեան մէջ:

6) Գալով այն լուրին, թէ՝ փոխանորդեակներուս Մարտինի Տար – Իւլ - Զաֆարան վանքին մէջ ուսանելէ եւ անկէ վերջ Իսթանպուլ տարուելով հայկական մասնաւոր պիւերօթիկ վարժարանները դրուելու պարագային, այդ ալ բոլորովին անհիմն է, այնպէս որ.

Ա) Տէյր – Իւլ - Զաֆարան վանքին մէջ դարերէ ի վեր կ'ուսանին թուրք Սուլթանի համայնքին տղաքը, որոնք Աստուածաչունչ եւ կրօնական այլ դի – տելիքներ կը սորվին: Այդ գործունէու – թիւնները չափազանցելով՝ զանոնք իբրեւ վարժարանային կրթութիւն ցոյց տալ եւ վերջին ալ անոնց ու մոլեռանդ յոյն կամ հայ ազգայնականներուն միջեւ առընչութիւն մը գտնել եւ այսպէսով աշխարհի ամէն տեսակ անցուդարձներէն անտեղեակ այս փոքրիկ ու անմեղ փոխանորդեակներս յիշեալ ծանր արարքին իրրեւ այդ հեղինակները ներկայացնել եւ իրրեւ այդ զանոնք հանրութեան ցուցադրել ու պատժել հրապարակաւ, դատողութեան եւ մարդկային ըմբռնողութեան համար անընդունելի անարդարութիւն մըն է:

Բ) Այս տղաքը, որ մեծամասնութեամբ 7 – 9 տարեկան փոքրիկներ են, ազգութեամբ Հայ են եւ ոչ միայն Տէյր – Իւլ – Զաֆարանի մէջ չեն կարզացած ու չըլսած նաւարտ եղած անձէ, այլ եւ վանքին արտաքին մասերն իսկ չեն տեսած, եւ ապահովին՝ անոնցմէ ոչ իսկ մէկը՝ սուլթանի լեզուին մէկ բառին անգամ ծանօթ չէ:

7) Այնպիսի պահու մը, երբ ամէն ազգային միաբանականութեան եւ ամբողջականութեան, կրթական նախարարութիւնը հայրենակիցներու ահագին զանգուած մը կ'ելլէ եւ կ'ամբաստանէ մոլեռանդ չըրջանակներու հետ գործակցութեամբ եւ կը նկրտի զանոնք յաչս հանրութեան իրրեւ այդ ցոյց կուտայ, այսպէսով դատական վերին իշխանութիւնները չփոթեցնելու եւ արդար դատումի մը ճըշդիւ վճիռը իր բուն նպատակէն չեղեալու թափանցիկ նպատակը կը մատնէ, ինչ որ երբեք չի պատշաճիր ղեկավարութեան ըլլութեան եւ նման խաղերու ձեռնարկումով, օրինական յենարաններէ զուրկ անպատեհ կացութիւններու մատնուիլը, իսկապէս այն աստիճան ողբերգական է, որ իւրաքանչիւր թուրք հայրենակից եւ թուրք մտաւորական կ'առաջնորդէ խորհրդածութեանց: Փոխա – նակ օրէնքները գործադրելու, ելլել ու թերթերու սիւնակներուն մէջ հայրենակիցները վերացական պնդումներով եւ ամբաստանութիւններով կասկածի տակ դնելը, երբեք ալ ուղիղ համեմատական ընթացք մը չէ ժողովուրդը կառավարելու բարձր ու վսեմ պարտականութեան մը հետ:

8) Մեր այս կարճ լուսաբանութիւնը, կը կարծենք թէ ճշմարտութիւնը կատարելապէս ի յայտ կը բերէ իր բոլոր յստակութեամբ: Ուստի, կը խնդրենք որ ան լոյս տեսնէ ճիշդ նոյն էջին եւ սիւնակներուն մէջ, որոնք նախապէս յայտ – կացուցեան կրթական նախարարութեան վերաբերեալ լուրին, որպէսզի ձեր նըպաստը բերած ըլլաք իրականութիւնն – բուն յայտնաբերման եւ ճշմարտութեան յաղթանակումին: Եւ վստահ, թէ պիտի ընդառաջէք այս խնդրանքիս, այժմէն հաճեցէք ընդունիլ չնորհակալութիւններս ու յարգանքներս:

ՓԱՍՏԱՔԱՆ ՆԱԻՖ ԹԻՄՈՒՐ
յանուն իր 45 փոխանորդեակներուն
5 Հոկտ. 1978

(Շար. 2)

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՊԱՌ ՀԱՆԴԻՐՏԵՑՈՒՑ

—o—

ԲԱՑՑ «ԿԻՐԻՆԿՕ ՀԱՐՑԸ» ՉԻ ԼՈՒԾՈՒՄԸ

—o—

Նախարարապետը հանդարտեցուց Ազգ. Ժողովի մեծամասնութիւնը, որ փոթորկած էր 48 ժամ առաջ Արտաքին նախարարին յայտարարութիւններէն Լիբանանի մասին: Պառի նախատաւութիւնը դիւանագէտի լեզու էր եւ որոշ չափով ամէն մարդու կրնար զոհացում տալ: Ի՞նչ ըսաւ.— « Այն ողբերգութեան մէջ, որ կը կատարուի Լիբանան, ինչ որ կարեւոր է դատելը չէ եւ մանաւանդ բնաւ՝ դատապարտելը: Եթէ նոյնիսկ երբեմն անհրաժեշտ է յիշեցնել, որ յուզումն ու համակրանքը պէտք չէ կողմնակցութեան ծնունդ տան: Ինչ որ կարեւոր է, ինչ որ ստիպողական է, ամրապնդելն է դիւրաբեկ հրադադարը մր գործի անցնելով պատասխանատու բոլոր կողմերու մօտ: Այդ է զոր կ'ընէ Ֆրանսան »: Պառ ոգեկոչեց նաեւ անմեղ զոհերը եւ առաջին առթիւ քրիստոնեայ համայնքը: Այլ խօսքով, Նախարարապետը ժխտեց իր Ազգին նախարարին խօսքերը: Թէեւ մինչեւ հիմա չատ յայտնի չէ թէ կիրենկոյի յայտարարութիւնը բուն կա՞փ էր թէ թելադրուած գիտակից կաֆ մըն էր: Ամէն պարագայի մէջ, ինք կը բացակայէր Ազգ. Ժողովի նիստէն եւ Միթերան չեզոտը դրաւ, անշուշտ այդ կէտին վրայ. « Ո՞ւր է Արտաքին նախարարը »: Ընկերվարական պարագլուխը յայտնեց թէ Պառի ըսածներուն համամիտ է խորքին մէջ բայց կ'ուզէ դիտնալ բուն իրականութիւնը: Հարցը փակուած էր սակայն Պառի համար:

Տեղւոյն վրայ, կացութիւնը աւելի հանդարտ է: Քրիստոնեայ պարագլուխները մասամբ հանդարտած են Պառի « ճշդումներով » բայց ձեմայէլ կը մերժէր որ զինքը չափաւոր նկատեն եւ բաժնեն Շամունէն: Կը չեշտէր թէ իրաց այս կացութեան մէջ, չափաւոր չկայ:

Մնացեալին համար, հարկ է սպասել: Ցիշենք նաեւ որ Միացեալ Նահանգները ազդարարութիւն մը ըրին Շամունի, չեշտելով որ « ոեւէ մէկը որ կը սպառնայ հրադադարին եւ այնպէս կը գործէ որ նոր կռիւներ ծագին Լիբանան, ծանր պատասխանատուութիւններ կը կրէ »:

×

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան կողմէ, Կիրակի օր Ցուհ.–Պողոս Բ.ի գահակալութեան արարողութեան ներկայ կ'ըլլայ Սահակ Արք. Այվազեան, Ցունահայոց Առաջնորդը: Կաթողիկոսութեան այս որոշումը հեռագրով հաղորդուած է Կարդինալ Ժան Վիլլոթրանտի:

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆԵՐՈՒ ԿՈՉԸ

—o—

Ինչպէս նախապէս հաղորդած էինք (Զորեքշաբթի Հոկտ. 18) Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Տօրէն Ա. Կաթողիկոսը եւ Գարեգին Բ. Աթոռակից Կաթողիկոսը միացեալ կոչ մը պատրաստած են համայն Հայութեան ուղղուած, ուր պարզելէ ետք Լիբանահայութեան ներկայ վիճակը, կը յայտնեն թէ զոյգ Կաթողիկոսներու հոգատարութեան ներքեւ կը ձեռնարկուի Լիբանահայութեան վերակազմութեան աշխատանքին: Գարեգին Ա-թոռակից – Կաթողիկոսը յայտնեց մեզի Հինգշաբթի առաւօտ թէ այդ կոչը նոյն օրը կը ղրկուէր արտասահմանեան մամուլին: Կը հրատարակենք անմիջապէս որ ստանանք:

Գարեգին Բ. յայտնեց նաեւ թէ ստեղծուած կացութիւնը եւ եղած կարգազրութիւնները անմիջապէս հաղորդուած են Ս. Էջմիածին, Մայր Աթոռին:

Ստեղծուած այս նոր պայմաններուն մէջ ուրեմն, կացութիւն մը որ բաղդատութեան եղը չունի նախորդ դէպքերուն հետ, կեդրոնական համազգային եւ համահայկական մարմին մը կը կազմուի Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան նախաձեռնութեամբ եւ հովանաւորութեամբ:

×

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան կողմէ, Կիրակի օր Ցուհ.–Պողոս Բ.ի գահակալութեան արարողութեան ներկայ կ'ըլլայ Սահակ Արք. Այվազեան, Ցունահայոց Առաջնորդը: Կաթողիկոսութեան այս որոշումը հեռագրով հաղորդուած է Կարդինալ Ժան Վիլլոթրանտի:

"ՅԱՌԱՋ"Ի ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ

ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԼԻԲԱՆԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Գումարը կըյաւելցուի
Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանին
Բ. ՑԱՆԿ

Նուպար Ցովհաննէսեան	10.000
Հրանդ Բամպակեան (Միլան)	4200
Շարթ	2000
Տ. եւ Տ. Գրիգոր Միւճերէեան	1000
Տ. եւ Տ. Ժիրայր Մուրատեան	1000
Տ. եւ Տ. Տիգրան Հրաչեան	1000
Փարիզի Հայկ. Երգչախումբ	1000
Տ. եւ Տ. Էմիլ Ասլանեան	1000
Հայրապետեան–Գուլումճեան	500
Ժաք եւ Սեդա	500
Վահրամ Մոսկոֆեան	500
Կարապետ Ցովակիմեան	500
Հայկազ Մարտիրոսեան	500
Լեւոն Քանարեան	250
Տէր եւ Տիկ. Ց. Աբելեան	200
Տ. եւ Տ. Մանուէլ Մարթէնս	200
Տ. եւ Տ. Սուրէն Փափազեան	200
Տ. եւ Տ Գր. Գազանճեան	200
Տ. եւ Տ. Լորիս Պապանեան	150
Ազա Պապանեան	150
Տ. եւ Տ. Պետրոս Պետրոսեան	100
Մեսրոպ Քհնյ. Ժամկոչեան	100
Տ. եւ Տ. Կարապ. Փափազեան	100
Տիկին Ազատուհի Թօփալեան	100
Պ. Թորոսեան	100
Տ. եւ Տ. Զարեհ Մինասեան	100
Մխսաք Երանեան	100
Տիկին Ճանիկեան	50
Գումար	25.800
Ա. ցանկի գումար	30.800
Ընդհ. գումար	56.600

Դրամական առաքումները կատարել մխայն ՊԱՆՔԻ չէքով եւ « Ցառաջ »ի անունով, որ այս առթիւ մասնաւոր առանձին հաշիւ մը բացած է Փարիզի Լիպանօ-Ֆրանսէզ դրամատունը: Կարելի է նաեւ անձամբ գումար յանձնել համապատասխանը: Բայց ջերմապէս կը խնդրուի որեւէ գումար չղրկել «Ցառաջ»ի չէք–վոսթալի թիւին վրայ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՊԸ իր առաջին ճառը արտասանեց Սիկստեան մատուռէն, լսաինէրէն: Շեշտեց թէ պէտք է գործադրել Վատիկան Բ.ի որոշումները, կարեւոր է հաւատարմութիւնը Եկեղեցւոյ: Պէտք է պահպանել անոր ներքին միասնականութիւնը: Ժէսի մէջ պէտք չէ ընդունիլ առանց հակակշռի նորութիւններ: Պէտք չէ որ շրջանակուի քրիստոնեաներու բաժանում – մը: Առանձին անդրադարձաւ Լիբանանի որու խաղաղութիւնը կը փափաքի ազատութեան մէջ: Մեծ ուրախութիւն կը տիրէ Լեհաստան, նաեւ Ամերիկայի լեհ համայնքին մօտ, որ «արհամարհուած» տարր մըն էր: Բրեժնեւ չնորհաւորեց Պապը «պտղաբեր գործունէութեան մաղթանքներ»ով:

ԿԱՐՊՈՎ ախոյեան հռչակուեցաւ ճատրակի, որովհետեւ իր մրցակիցը՝ Կորչնոյ բողոքելով լքեց մինչ հաւասար էին երկուքը (5–5) եւ 6րդը չհողը ախոյեանն էր:

ԺԱՆ ՓՐՈՒՎՕ մեռաւ 93 տարեկանին: Տէրն ու տիրականը մամուլին, տիպարն էր Ֆրանսական որոշ դրամատիրութեան մը պատկերին: Հարստութեան հիմն էր հիւսիսի բրդեղէնը: Իր անունը կապուած կը մնայ Փարի–Սուար, Փարի–Միտի, Մաչ, Մարի – Քլէռ, Թելէ 7 ժուռ եւն. հետ:

Սփիւռքի Մեծագոյն Բանաստեղծը

Գրեց՝ ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆ

Մեր ժողովուրդը առաջին անգամ տօնում է հարիւրամեակը մի գրողի, որը կրում է «սփիւռքահայ» ածանցը: Ճիշնամեայ, սակայն, ցաւալիօրէն տարբ – ղունակ մի բառակազմութիւն, որը իրենով խտացնում է մեր ժողովրդի դարաւոր կենսագրութեան մի նոր գլուխը, եւ որի մէջ կայ մահ ու ծնունդ, պատմութիւն ու աշխարհագրութիւն, կացութաձեւ ու հոգեվիճակ: Վահան Թէքէեանը այն գրողն է ահա, որ սկզբնապէս կոչուելով արեւմտահայ բանաստեղծ, իր կեանքով ու ստեղծագործութեամբ անցաւ արեւմտահայից սփիւռքահայ դառնալու ճանապարհը՝ կրելով այս քարքարոտ ճանապարհի խաչն ու զաւխնները:

Պօլիսը եղաւ Վահան Թէքէեանի ծննդավայրը· սկզբնական ուսումնառեղին՝ Պօլսի Պէշիկթեան եւ կեդրոնական վարժարանները:

Ինոյթով քնարերգակ է Վահան Թէքէեանը: Բանաստեղծական ոչ մեծ ձեւերի, զերազանցապէս սոնետների մէջ նա ամփոփել է ընդարձակ մի աշխարհ՝ խորը, բազմերանգ, իմաստաւորուած սեփական հոգու անդրադարձումներով, հիւթաւորուած սրտի ու մտքի զուգորդութեամբ: Արեւմտահայ պոէզիայի ամենամեծ սիրերգակն է ան: Նուրբը, խորապէս անձնագրուած նրա սիրերգութիւնը իրապաշտօրէն մարմնաւորում է 20րդ դարի մթնոլորտը ու հոգեբանութիւնը: Դառն է այդ սէրը, լցուած հակասութիւններով, տառապող հոգու երկիմեզ – կումներով: Թէքէեանը, թէեւ մարմնական վայելքը տարփողող առանձին բանաստեղծութիւններ ունի, բայց այդ չէ նրա տարերքը, այլ զերազանցապէս հոգեկան մտերմութեան որոնումն ու կրօտը, անհասի, հեռաւորի մշտապէս այրող տենչը: Հոգու անքնին տարուբերումների, զեղեցկութեան, երազի ու վերյուշի երգիչն է Թէքէեանը, հպանցիկ տրամադրութիւնների անգերազան – ցելի ջրանկարիչը:

Աղուորն ա՛ն է յաւիտեան՝ որ անցաւ
օր մը ֆովէդ,
Եւ աչուըն ե՛րդ օծեց, — աստուածայինի
այցելու, —
Գեղեցկութեամբ մը, որուն ա՛լ չդարձար
նայելու,
Եւ չուզեցիր հանդիպիլ անոր անգամ
մըն ալ գէթ...
— Աղուորն անոնք են միայն, որ
տեսնչանքիդ ընդմէջէն
Անցան, գացի՛ն ու հիմա ֆեզ հեռուէն
կը կանչեն...

Զնայած առելութեան ու զայրոյթի առանձին բռնկումներին, զերազանցապէս բարի է Թէքէեան – բանաստեղծը, լայնսիրտ, այլասէրը, լցուած սիրով ու երկրպագութեամբ դէպի գեղեցիկը, դէպի բարձրն ու լուսաւորը՝ աշխարհի որ անկիւնից էլ որ ծագելիս լինի այն: Այդ բարի երկրպագութեամբ է չնչում «Հանդէսը» բանաստեղծութիւնը, որի հերոսուհու «քայլերուն մեռաքսէ խոր չըբշիւնն» ու «ժանեկազարդ թեւէն գուրս բիսող պզտիկ ձեռքը» այնքան թրթռուն ու կենդանի գծուել – մնացել են մեր պոէզիայում.

Կամուրջին վրայ յորդազեղ վերջալոյսի
մը ներքեւ,
Կ'երթայ հանըմը այսպէս, հորիզոնէ
հորիզոն,
Մթնցնելով Ոսկեղջիւրն ու դիւթելով
երեկոն...
Կ'երթայ հանըմն՝ անմատոյց,
ֆօղածածուկ, հոյաձեւ,
Կին կամ ոգի, պահ մ'ելած պալատներէն
Պոլիսի,
Պոլսոյ ոգի՛ն, խռւսափուկ, անխնելի,
սխրալի՛...

Այս բանաստեղծութիւնը գրուած է 1906 թուականին, այն տարիներին «Պոլսոյ ոգին» ասելով զեռեւս անմիջականօրէն չէր հասկացւում այն, ինչ հասկացուեց մի տասնամեակ յետոյ, երբ աշխարհում պայթեց առաջին համաշխարհային պատերազմը եւ յետոյ՝ սեւասքանչ 1915 թուականը...

Ահաւոր բան մը այնտեղ կը կատարուի
մութին մէջ,
Կը սպանուեն ազգ մը այնտեղ, որ կեանք
ունէր եւ շնորհ,
Ունէր հանճարն ապրելու, նորոգելու այլ
հնէզնիճ,
Գեղեցկացած էր տակաւ ու թարմացած,
ա՛հ, որքան,
Եւ այդ ազգը մերինն էր, եւ կը սպանուեն
գայն հիմա,
Զայն կը սպանուեն... օգնութի՛ւն, ա՛հ,
օգնութի՛ւն, օգնութի՛ւն...

Դեռեւս 1901 թուականին Աբշակ Զօպանեանը, մէկը «ազգը նորոգելու» կոչուած մեծերից, Թէքէեանի երախայրիքը՝ «Հոգերը» դրախօսելիս, ակնարկելով երիտասարդ գրողի առաջին գործերում նկատուող անճնական կեզեւի մէջ ներփակուելու միտումը, ասում է· «կարելի է պահանջել ամէն անհատէ, ինչ ալ ըլլայ իր խառնուածքը, որ անտարբեր չմնայ մեծ յուզումներուն իր ազգին եւ ամբողջ մարդկութեան, որուն մէկ օղակն է իր ազգը»: Սակայն Վահան Թէքէեանը չմնաց եւ չէր էլ կարող մնալ փղոսկրէ աշտարակի մէջ, «անճնական ցաւերու երդին մէջ կղզիացած»: Հարազատ ժողովրդին վիճակուած անագորոյն բախտը, ինչպէս մեր միւս գրողներին, այնպէս էլ Թէքէեանին, չէր ողջունելու՝ ընդհանրապէս, մարդուն ու մարդկութեանը՝ առհասարակ: Եւ ահա սիրոյ տենչերն ու նրա բազմերանգ ելեւէջումները երգող բանաստեղծը, Պօտլէրի եւ Վեռլէնի խորհրդապաշտ քնարերգութեան դիտակն ու սիրահարը, զառնում է բուռն ու կրակոտ հասարակական գործիչ, եւ ապա կերտում իր նշանաւոր գիրքը՝ «Հայերգութիւն»ը:

Տարբեր է, սակայն Թէքէեանի բանաստեղծական խառնուածքն ու քնքարը: Նա Պէշիկթաշլեան ու Սիամանթօ չէ, չիկացած կրքերը աւելի չիկացնող, ըմբոստ հոգիներին կռուի կարգախօսներ նետող բոցավառ տողերը ընտրող չէին նրա համար: Արտաքուստ հանդարտ է Թէքէեանի չարաղբանքը, զուսպ ու ժլատ են գոյները ու ձայները, պատկերները չուռնեն չլացնող երփներագութիւն, մարզիկ կրակից աւելի տեսնում են նրա ծուխը: Սակայն այդ ծխի, այդ հանդարտութեան տակ այրում — որովհետ է զերզգայուն մի սիրտ, ալեկոծւում է համապարփակ մի էութիւն, ուր միահիւսւում են զգայումն ու խոհը, անձնականն ու ընդհանրականը, ազգայինն ու համամարդկայինը: Ահա թէ ինչպէս է արձագանգւում պատերազմը նրա պոէզիայում.

Մարդոց միջեւ դուն Սիրոյ,
Եղբայրութեան բաղցր երա՛զ,
Զոր է՛ն բաղցրերը մարդոց, բաղցր
յիմարները անշուշտ,
Երազեցին, սնուցին դարէ ի դար
հանապազ
Եւ կանգնեցին զերք պատուար մ'Ոճիրին
դէմ արիւնռուշտ...
...Խաղաղութի՛ւն արդ էզի· սպանեցին
զէեզ ալ,
Ռե՛զ, որ հիմա կը լողաս ճահիճներու
մէջ արեան,
Խոշտանգուած, խողխողուած՝ խեղճ
փոքր Հայո՛ւ մը նման...

Ամբողջ մի աշխարհամբռնում է պարունակում այս «խեղճ փոքր Հայու մը նման» համեմատութիւնը, ազգայինի ու համամարդկայինի փոխյարաբերութիւնը ճշգրտող՝ զգացմունքային ու փիլիսոփայական մի ամբողջ համակարգ: Մարդկութիւնը մօտ ու թանկ է Թէքէեանի համար, ինչպէս «խեղճ փոքր Հայը», եւ փոխադարձաբար՝ «արիւնռուշտ ոճիրին» դէմ թեւաթափ «խեղճ փոքր Հայի» երազը նոյնպէս «մարդոց միջեւ Սիրոյ, եղբայրութեան քաղցր երազի» մի մասն է, նրա ճակատագիրը՝ համաշխարհային վէմի, համաշխարհային անարդարութեան մի դրուագը: Այսպիսի փոխադարձութեան մէջ է Թէքէեանն ընկալում հայրենի ժողովրդի ու նրա ճակատագիրը, եւ ընկալման այս եղանակը Թէքէեանի հայերգութեանը հաղորդում է առանձին մի տարողութիւն, դարձնում լայն ու ժամանակակից:

Պիտի մոռնա՞նք մենք զմեզ, մեր վիշտն
ու վէրքին ահագին
Պիտի մոռնա՞նք, այնպէս չէ՞, երբ մեր
երկիրը դառնանք,
Ու աշխատինք ուռկնդրել տակաւ զարնելն
իր սրտին
Եւ մենք ու ան իրարու բիչ առ բիչ ուժ
տանք ու կեանք...
Պիտի մոռնա՞նք անսահման մեր կսկիծին
հետ նաեւ
Մեր հոգիները այրող Ատելութիւնն
անսահման,
Ու մեր աչքերը պայծառ ու մեր բայլերը
թեթեւ
Պիտի ըլլան վերստին՝ մեր հողին վրայ
մայրական...
Մարդոց չարիքը մեզի եւ բու չարիքդ,
Աստուա՛ծ իմ,
Պիտի գա՞յ օր մ'ուր այլեւս պիտի կրնանք
չյիշել,
Պիտի կրնանք մենք նորէն երգե՛լ, սիրե՛լ
անարգել...

Պէտք էր արեւմտահայ ժողովրդին եւ նրա էութիւնը՝ մահուան ու նախճիրի վրիժառու օրերին կարողանալու համար խօսք բացել չարի եւ ատելութեան մոռացումից, երգից, սիրուց, օրհնութիւնից: Այսպիսի խորունկ ներթափանցման ուրիշ շատ փայլատակումներ ունի Թէքէեանը, որոնցից իւրաքանչիւրը կարող է բնաբան դառնալ անկեալ վիճակից ոտքի կանգնող, տպրել տենչացող ժողովրդի ընթացքն ու ճանապարհը որոշելիս:

(Մնացեալը յաջորդիվ)

Վ. ԹԷՔԷԵԱՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 100ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՏԱՌԱՊԱՆՔԻ ԵՒ ՅՈՑՍԻ ԱԶՆՈՒԱԿԱՆ ԵՐԳԻԶԸ

Գրեց՝ ՍՏԵՓԱՆ ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ

Ներքին յուզական տրամադրութիւնը, նրբանկատութիւնը, խորութիւնը Թէքէեանական տրամաբար քնարի յատկանշական կողմերն են: Արուեստընկալ զգայարաններ, «հոգեկան աշխարհազգացողութիւն» ունենալով, բանաստեղծը մարդու հոգու մէջ բացայայտում է նուրբ ապրումներ՝ մեղեդայնութիւն հաղորդելով բառերին:

Բանաստեղծութիւն երկնելիս Թէքէեանը չի ձգտում պատկերամոլութեան, փոխաբերութիւնների, մակդիրների չըռայլման, մի խօսքով՝ արտաքին փայլի, պաճուճանքի: Ամէն մի զգայնութիւն եւ զրանից բիսող պատկեր, զուգորդութիւն, փոխաբերութիւն, չափ ու յանգ խիստ կշռոյթով են, զուսպ ու ժլատ: Եւ զա, ռէալիստական արուեստի կարեւոր յատկանիշներից մէկը, սենտիմենտալ զգայնութիւնից հեռու է պահում ընթերցողին, իրական կեանքի շնչով համակում: Մանաւանդ որ, Թէքէեանը գիտէ բանաստեղծութիւնների փիլիսոփայական առարտի մեծ արուեստը...

Բառընտրութեան բծախնդիր վարպետ լինելով՝ Թէքէեանի օգտագործած բառերի բառարանային իմաստը նոր երանգ, նոր բովանդակութիւն, ներքին խորութիւն ու ներուժութիւն է ստանում: Արուեստագէտի նրբանկատութեամբ նա ընտրում ու դասում է հոգեվիճակներն ու տրամադրութիւնները ամէնից խոր արտայայտող բառեր:

Այսպէս, եթէ Տէրեանը Հայոց լեզուին բացառիկ երաժշտականութիւն հաղորդեց, ապա Թէքէեանը՝ որպէս լեզուի ու արուեստի նրբազգաց զեղագէտ, տրամադրութիւն ստեղծող բառակրկնութիւններով ու տողակրկնութիւններով բանաստեղծութեանը հաղորդեց ներդաշնակ յուզականութիւն ու խոհականութիւն: «Հրաշալի յարութիւն» ժողովածուի լաւագոյն բանաստեղծութիւնները դրա վկայութիւնն են:

Արդարի, մաքուրի, զեղեցիկի երկը – պաղու պոէտը, որ անանուն սիրոյ յի – չատակներով է ապրում, սրատեսով չըշնջում է, թէ՝ «Ռու յիշատա՛կդ այս զիշեր պիս լալո՛ւ չափ կը յուզէ»: Անճնական սիրոյ այս թախծալի վերապրումը բառ առ բառ ու տող առ տող խորանալով, անդրադարձաբար վեր է ածւում հոգեբուխ բարութեան, համամարդկային – հիմանական իդէի:

Յիշատակովդ, այս գիշեր,
Կը զգամ անչափ զիս հարուստ
Անչա՛փ բարի, երջանիկ... որ
Գթութեամբ մը անհուն
Կը մտածեմ զայն բաժնել
Երկրի բոլոր խեղճերուն...:

Համաշխարհային վիշտն ու թախիծը յաճախ է համակում պոէտի ներաշխարհը: Նրան մշտապէս մտահոգում է մարդկութեան ճակատագիրը, Հայի ճակատագիրը եւ հոգին խռովում: Իրականութեան ու տեսիլների հակասականութեան մէջ տառապում է նա, աստուածաշնչային մորեհու նման ամբում, այրւում է եւ յուշ յիշատակների անճնատուր լինում, երազում, որոնում հոգեկան ներդաշնակութիւն ամբողջ մարդկութեան ու իր համար: Պոէտին միշտ զօրավիզ է կանգնում սէրը, մարդկային կեանքը լիամասնաւորող մեծ սէրը: Ու պոէտը դառնում է սիրոյ մեծ երգիչ: Այդ սէրը միաժամանակ տառապագին է:

«Ծաղիկներով ծածկուած զաղտնի պարտէզ մընէ սէրս»: Այդ պաղտնի պարտէզն ունի իր խորհուրդները, Թէքէեանական իր բոյրն ու թոյրը, իր ուրոյն թովչանքը, որ կախարդում է ընթերցողին, յուզում, զեղարուեստական հաճոյք պատճառում: Նրա սէրը, որպէս դեռ, լերան ձիւներից է սկիզբ առնում եւ «լեռը զայն չէը տեսաւ»: Կամ՝ սիրոյ ծուխը տեսնում են, բայց ներքին կրակը՝ ոչ: «Ո՞վ կարդալ սիրտը գիտէ»: Առաջին եւ վերջին տողերի կրկնումը աւելի ներուժ է զարձնում բանաստեղծութեան յուզականութիւնն ու խոհականութիւնը:

Միաժամանակ սէրը ազնուացնող թախծի տրամադրութիւններ է առաջացնում, խորհել տալիս մարդկութեանը տանջող կեանքի եւ մահուան առեղծուածների մասին («Մահուան տողեր» շարքը):

(Շար. – 2)

Վանեցի Հերեթնը

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

1.

1943 — Նոյեմբերի իր մահա-
մօտն էր կճէէն, որու փէէնեն
մինչեւ Ալաշկերտ ի Նոպէրեան
տարին Ալաշկերտի Ս. Աստուա-
ծածնի վանքը կ՚ապրէր ծեր
վարդապետ մը, որ ամէն ոքի
կ՚ըսէր Հերեթ։ Ոչ ոք գիտէր
անոր ազգանունը, ոչ ալ ինչ-
պէս եկած էր այդ վանքը։ Ան
միայն գիտէր, որ ինքը Վանէն
է, եւ որ 1915-ին, երբ տակա-
ւին տասնհինգ տարեկան էր,
ինքզինքը գտած էր Վանի Ս.
Կարապետ վանքին մէջ, ուր
ապաստանած էին հազարաւոր
հայեր, որոնք կը պաշտպանէին
ինքզինքնին թրքական զօրքե-
րու դէմ։ Ան ալ զէնք առած էր
ձեռքը եւ կռուած էր իր հօրը
հետ։ Հայրը սպանուած էր
Վանի ճակատամարտին, եւ ինք
ալ վիրաւորուած էր ոտքէն։
Ապա, երբ Վանի ինքնապաշտ-
պանութիւնը ջախջախուեցաւ,
ան ալ ուրիշներու հետ ստիպ-
ուած էր լքել Վանը եւ ապաս-
տան գտնել Վասպուրականի
լեռներուն մէջ։ Ան ալ ուրիշ-
ներու հետ ճամբայ ելած էր
դէպի Կովկաս, բայց ճամբան
ինքզինքը զատած էր խումբէն
եւ ապաստան գտած էր Ալաշ-
կերտի Ս. Աստուածածնի վան-
քին մէջ։ Հոն ան ապրած էր
1938 - 1935, իր տուներէն
հեռացած տարիներուն։ Ան
կ՚ըսէր, որ ինքը ոչ մէկ ան-
գամ ալ ոտք չէ դրած Վան
քաղաքը, որ ինքնին կ՚ըսէ
«ծխէն» իր մէջ։ Ան կ՚ըսէր
նաեւ, որ Ջօլոպեան Գրիգոր
եպիսկոպոսը, որ Վանի Ս. Կա-
րապետ վանքին մէջ ինքնա-
պաշտպանութեան կը գլխա-
ւորէր, ինքն էր, որ իրեն
ըսած էր, որ Վանէն դուրս
ելլելու ատեն ինքը ոտքը
վիրաւորուած ըլլալուն պի-
տի չկարենայ ճամբորդել, եւ
որ ինքը պէտք է մնայ վան-
քին մէջ։ Ան կ՚ըսէր, որ
Գրիգոր եպիսկոպոսը ինքը
կ՚ուզէր ուղարկել Կովկաս,
որպէսզի հոն ուրիշներու հե-
տ միասին կարենայ ապրիլ,
բայց ինքը չէր ուզեր լքել
վանքը, որովհետեւ ինքը
կ՚ուզէր մնալ Վանի մէջ։ Ան
կ՚ըսէր, որ Գրիգոր եպիսկո-
պոսը ինքը կ՚ուզէր ուղարկել
Կովկաս, բայց ինքը չէր ու-
զեր լքել վանքը, որովհետեւ
ինքը կ՚ուզէր մնալ Վանի մէջ։
Ան կ՚ըսէր, որ Գրիգոր եպիս-
կոպոսը ինքը կ՚ուզէր ուղար-
կել Կովկաս, բայց ինքը չէր
ուզեր լքել վանքը, որովհե-
տեւ ինքը կ՚ուզէր մնալ Վանի
մէջ։ Ան կ՚ըսէր, որ Գրիգոր
եպիսկոպոսը ինքը կ՚ուզէր
ուղարկել Կովկաս, բայց ինք-
ը չէր ուզեր լքել վանքը, որո-
վհետեւ ինքը կ՚ուզէր մնալ
Վանի մէջ։ Ան կ՚ըսէր, որ
Գրիգոր եպիսկոպոսը ինքը
կ՚ուզէր ուղարկել Կովկաս,
բայց ինքը չէր ուզեր լքել
վանքը, որովհետեւ ինքը
կ՚ուզէր մնալ Վանի մէջ։ Ան
կ՚ըսէր, որ Գրիգոր եպիսկո-
պոսը ինքը կ՚ուզէր ուղարկել
Կովկաս, բայց ինքը չէր ու-
զ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Աննիկ Գուլումճեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգե – հանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի, Հոկտ. 22, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Ցովհ. Զըրըքճեան, զաւակներն ու ընտանեկան պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Հոկտ. 22, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին, Ռիւ Կոմիտաս, իրենց կնոջ եւ մօր՝

ԻՄԱՍՏՈՒՀԻ ԶԸՐԸՔՃԵԱՆԻ
(ծնեալ Բագռատեան)

մահուան տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կապ. Խաչի Պուլ. Օատոյի մասնաճիւղը խորապէս ազդուած պատահած դժբախտութենէն, ցաւակցութիւնները կը յայտնէ մասնաճիւղի քարտուղարուհի՝ այրի Տիկին Փարիզ Ար - մաղանեանի, այրի Տիկին Կարօ Ամմաղանեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Անդր Ասլանեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Կի Ղուվֆի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Փիէր Ասլանեանի, Տէր եւ Տիկինժ-ԷրԱր Լանպերթի, այրի Տիկին Նազելի Պօղոյեանի, Տէր եւ Տիկին Ցովնան Պօղոյեանի եւ զաւակներուն, Պր. Արտաշէս Պօղոյեանի, Տէր եւ Տիկին Մխէլ Ղազարեանի (Լիոն), այրի Տիկին Զարուհի Զակոյեանի եւ զաւակին, Տէր եւ Տիկին Գաբրիէլ Զակոյեանի եւ զաւակին, այրի Տիկին Նոյեմի Թորոսեանի եւ զաւակներուն իրենց զաւկին, ամուսնոյն, հօր, եղբօր, Թոռնիկին, մօրեղբօր, քրոջ զաւկին, հօրաքրոջ զաւկին, փեսային, սանահօր, կնքահօր եւ ազգականին՝ կարօ Ամմաղանեանի (28 տարեկան) դառնա - կսկիծ մահուան առթիւ։ Ե

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Պետրոս Պըյրըքլեանի տարելիցին առթիւ Շաւիլլէն Տիկին Թեֆար Պօղոսեան 50 ֆ. կը նուիրէ Փարիզի կարմիր Խաչին։
(Ստանալ «Ցառաջ»էն)։

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պ. Սերոբ Հայրապետեան, Տէր եւ Տիկին Սարգիս եւ Ասաղիկ Գուլումճեան 500 ֆր. կը նուիրեն ի յիշատակ Պետրոս եւ Եաղուբ Հայրապետեանի հոգեհանգիստին առթիւ լիբանահայ աղէտեալներուն։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Շաբաթ, Հոկտ. 21 ժամը 4ին, Մշակոյթի Տան մէջ։ Օրակարգ՝ վարչութեան ընտրութիւն։ Ներկայ ըլլերուհիներու թիւը մեծամասնութիւն կը նկատուի։

×

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ՊԱՆԵԼՕ – ՔԱՇԱՆԻ մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները, Հոկտ. 23, ժամը 20.30ին ընկերուհի Փափազեանի տունը, կարեւոր օրակարգ։

×

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Վիէնի Հայ Սզդ. Միութեան վարչութեան տարեշրջանը լրացած ըլլալով ընդհանուր անդամական ժողովը տեղի կ'ունենայ Հոկտ. 29, կիրակի ժամը 15ին, Կիտիսէյլիի սրճարանին երկրորդ յարկը, նաեւ կը հրաւիրուին Վիէնի Հայերը անխտիր։ ՕՐԱԿԱՐԳ.— Ա) Վարչութեան երկու տարուան գործունէութեան բարոյական եւ նիւթական զրաւոր զեկուցում, Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն եւ յաջակից հարցեր, Գ) Անդամներէն կը խնդրուի յարգել ժողովը իրենց ներկայութեամբ։

ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏՕՆ

կազմակերպութեամբ

Հարաւ. Ֆրանսայի Սզդ. կեդր. վարչութեան, կիրակի, Հոկտ. 22ին, կէսօրէ վերջ ժամը 16ին, Մարսէյլի Մշակոյթի Տան Վասպուրական սրահին մէջ։

Կը նախագահէ

ՇԱՀԱՆ ԽԱՉԱԿԻՐ ՔՀՆԾ. ՏԻՏԷԵԱՆ

Կը խօսին

ՍԱՐԳԻՍ ՎՐԴ. ԴԱՒԻԹԵԱՆ
հոգ. հովիւ Մարսէյլի եւ շրջակայքի կաթողիկէ համայնքին

ԵՒ ԿԱՐՕ ՑՈՎՍԷՓԵԱՆ

Գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր՝ խմբերգ, արտասանութիւն, նուագ

Մուտքը ազատ է

ԵՐԳԶԱԽՕՒՄԲ ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան նախաձեռնութեամբ պիտի կազմուի պատանի – պատանուհի – ներէ եւ երկսեռ երիտասարդութենէ բաղկացած երգչախումբ մը։ Կը խնդրուի թեկնածուներէն, արձանագրութեանց համար ներկայանալ ամէն երկուշաբթի, Չորեքշաբթի եւ Շաբաթ օրերը ժամը 16.30էն 18 եւ կիրակի առաւօտները ժամը 9.30էն մինչեւ 12։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԿՕՉ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՑՈՒԹԵԱՆ

Փրկեցէք լիբանանցի վիրաւորները — հայ թէ տեղացի — ձեր արիւնէն քանի մը կաթիլ տալով։ Մի սպասէ՛ք։ Պահանջը հրատապ է։

Լիբանանի համար լայն բացիք ձեր քսակները, պիտի տաք նաեւ ձեր արիւնէն թանկագին սրուակ մը։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՄԱՐ՝

Centre de Transfusion Sanguine
Rue Alexandre Cabanel,
métro Cambronne

Ամէն օր 7·30էն 18·30, Շաբաթ 7·30էն 12

Ֆրանսայի մէջ կան 95 կեդրոններ։

Պէտք է յայտնէք թէ ձեր ուուած արիւնը Լիբանանի համար է։

Մանրամասնութիւններու համար դիմել կապոյտ Խաչին (Մշակոյթի Տուն, 17, Ռիւ Պլէօ, հեռաձայն 824·63·89)։

ՃԱՇ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
Ի ՆՊԱՍՏ
ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

Հայ Կաթողիկէ Ս. Խաչ Ընկերակցութեան, Շաբաթ, Հոկտ. 21 ժամը 17·30էն սկսեալ, Սամուէլ Մուրատեան հայ վարժարանի հանդիսասրահին մէջ՝
26, rue Troyon — 92310 SEVRES
Տոմսերը ապահովել՝
հեռ. 255·44·84

ՀԱՐԻՒՐՄԱՄԵԱԿԻ
ՑՈՒՇԱՏՕՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ
ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆԻ
1878–1978

Բարձր հովանաւորութեամբ՝
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Հայրապետական Պատուիրակ
եւ Առաջնորդ Փարիզի Հայոց

Նախագահութեամբ
ՄԻՀՐԱՆ ԵՓՐԵՄԵԱՆԻ
կեսարիոյ եւ Ջրջանի Հայր. Մխութեան Նախագահ

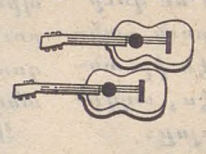
Նախաձեռնութեամբ եւ կազմակերպութեամբ կեսարիոյ եւ Ջրջանի Հայր. Մխութեան եւ Փարիզի Հ. Բ. Ը. Մխութեան, մասնակցութեամբ Մարի Նուպար հայ ուսանողական Տան եւ կեսարիոյ Հայրենակցական գեղարուեստասէր ուժերուն։
կիրակի, Հոկտ. 22, ժամը 16ին Հ. Բ. Ը. Մ. «Ալեֆ Մանուկեան» մեծ սրահը
118, rue de Courcelles Paris 17

Հօգանէն հրաւիրուած է բանախօսելու՝
ՄԵԹՐ ՇԱՒԱՐՇ ՍԵՒԱՕՆԵԱՆ
(Ներկայացնելով հանրային զեկավարը, իր անճնական յուշերով ալ)
Թէքէեանի բանաստեղծութեան մասին (Ֆրանսերէն) կը խօսի
ԿԱՐՊԻՍ ԹՈՒԼՈՒՄՃԵԱՆ։ Երկրորդ մասին մէջ յուշատօնին համապատասխան նկարներու լուսարձակում, Վահան Թէքէեանէ արտասանութիւններ եւ երգեր իր խօսքերով։
Մուտքը ազատ է
Կը մասնակցի երգչուհի
Օր. Սիրվարդ Գազանճեան

ՃԱՆ ԹԱԹԼԵԱՆ
Կ'ԵՐԳԷ
Իր ճաշարանին մէջ

DJAN TATLAN
CHANTE
dans son restaurant

DEUX GUITARES

Ouvert tous les jours, sauf Dimanche, de 20 h. 30 à 2 h. du matin
Toute la soirée : Orchestre et chants
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԵՐ
Hors d'œuvre de 30 à 100 F., Spécialités de 50 à 70 F., Desserts 20 F.
BOISSONS :
La bouteille
Vodka 140 à 180 F. Vins, 100 à 170 F. Champagne de 190 à 250 F.
4, RUE LAURISTON, PARIS 16e (Etoile) Tél 500 49 49

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

« ՆՈՒՐԸ ՏԱՄ ՏՂ ԼԱ ԿԱՐՏ »Ի ՕՍԿԵՁՕՐ ԱՍՏՈՒԱԾԱՄՕՐ — ՄԱՐՍԷՅԼ

Կիրակի, Հոկտ. 29, առաւօտեան ժամը 11ին հայկական ծէսով ձայնաւոր պատարագ կը մատուցուի, Մարսէյլի «Նուրը տամ տը լա կարտ»ի մէջ, հայկական տարեկան ուխտագնացութեան առիթով։
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՍԱՐԳԻՍ ՎՐԴ. ԴԱՒԻԹԵԱՆ
ժողովրդապետ
Մարսէյլի Հայ Կաթողիկէ համայնքին

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլ Քաղաքի կապ. Խաչի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Տիկին Վարսենիկ Քէօսէեան 150 ֆր. իր մօր մահուան 9րդ տարեդարձին առթիւ, Տիկ. Լիսաք Կարապետեան 100 ֆր. իր ամուսնոյն եւ եղբօր յիշատակին, Տիկ. Արուսեակ Տէր-Գէորգեան 100 ֆր. իր ապաքինման առթիւ։

×

Մարսէյլ քաղաքի Կապ. Խաչի մասնաճիւղը կարօ Ամմաղանեանի վաղամեռիկ մահուան առթիւ 100 նուիրած է Հայ Մշակոյթի Տան։

U.G.A.B.
SECTION DES JEUNES
COURS
DE LANGUE ARMENIENNE
Tous les Samedis de 14 h. à 16 h.
au Centre Culturel Alex Manoogian
118, rue de Courcelles, Paris 17e
— Préparation au Baccalauréat
Prof. Garabed Karakaya
— Niveau débutant
— Niveau de perfectionnement
Reprise des cours le Samedi
14 Octobre
Inscriptions sur place ou en téléphonant au bureau de l'UGAB :
Tél. : 870-03-18

CHOUCHANE
le manoir hanté

« *Le manoir hanté*, c'est un peu le domain ancestral de l'auteur où son grand-père maternel Arthur Der-Keichian le dernier des seigneurs de Yarpous et d'Albistan, prenait plaisir à chevaucher aux jours fastes d'automne le long de ses vignobles rougis par le soleil chaud de Cilicie »

Հայ երիտասարդուհին որ արդէն հեղինակն է քանի մը այլ գործերու, այս նոր հատորով կը փորձէ իր վերջնական ճամբան գտնել գրականութեան մէջ։

Prix 32,10
Ed. Presse Universelle, Diffusion
7, Rue des Carmes — 75005 Paris

ATAMIAN & Fils
TAPISSIER DÉCORATEUR
MEUBLES ET SIEGES TOUS STYLES
EXPOSITION PERMANENTE
au magasin sur 2000 m2
20, Rue Chaligny 75012 — Métro Reuilly - Diderot
Sortie côté Chaligny Tél. : 344-23-87

ՇԱԲԱԹ–ԿԻՐԱԿԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
21-22
SAMEDI-DIMANCHE
21-22 OCTOBRE
1978

LE NUMERO 1,80 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԻԱՐԾ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 230 Ֆ·	Վեցամսեայ	125 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 260 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 80

ՅԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·233

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.233

ՍՈՒՐԻԱՆԻՆԵՐՈՒ ԲՈՂՈՔԸ

ԱՅԴ ՏՂԱՔԸ ԱԶԳՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ԿՐՕՆՔՈՎ ՀԱՅ ԵՆ

—o—

ՍՈՒՐԻԱՆԻՆԵՐԸ ԿԸ ԲՈՂՈՔԵՆ « ՀԻՒՐԻՒՆԷՔ «Ի ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ » ԿՐԹ· ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՀՐԱՀԱՆԳԻՆ ԴԷՄ

« ՀՆԴՐՈՑ ԱՌԱՐԿԱՑ ՏՂԱՔԸ ՍԻԼՕՓԻ ՎԱՐԴՕ ՅԵՂԱԽՈՒՄԲԷՆ, ԱԶԳՈՒԹԵԱՄԲ ՈՒ ԿՐՕՆՔՈՎ ՀԱՅ ԵՆ »

—o—

(Գ· եւ վերջին մաս)

ՍՈՒՐԻԱՆԻ ՀԱՄԱՑՆՔԻՆ ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Հիւրիւնէք թերթի պատուարժան խմբագրութեան, Խթանպուլ,

Ձեր թերթին 27–28–29 Սեպտ· թուա – կիր համարներուն մէջ հրատարակուած եւ փոխանորդեալս՝ Տէյր – Իւլ – Զաֆարան Սուրիանի վանքի վարչութեան եւ համանուն վանքին կապակցութեամբ կատարուած հրատարակութիւններուն մէջ կան ճշդումի եւ սրբագրութեան կարօտ կարգ մը սխալներ ու թերիներ, որոնք կրնան տարբեր մեկնաբանութիւններու եւ թիւր գատումներու տեղի տալ :

Վստահ ըլլալով որ ձեր թերթը պիտի ոգեր ճշմարտութիւններուն հասնիլ եւ յայտնաբերել իրողութիւնները այնպէս, ինչպէս որ են անոնք իրենց խակութեանը մէջ, կը փութանք կատարել հետեւեալ ճշդումները, զորս վստահ ենք թէ պիտի գեհեղէք, առ ի լուսաբանութիւն, թերթին լոյս տեսնելիք առաջին իսկ թիւին մէջ :

1) Մարտինի Տէյր – Իւլ – Զաֆարան վանքին մէջ ոչ մէկ ձեւով եւ երբեք պաղտնի ուսուցում չէ կատարուած ու չի կատարուիր ալ : Իրականութեան մէջ, վանքը օրուան բոլոր ժամերուն բաց է իր բոլոր մասերով ու բաժանումներով այցելուներուն առջեւ, ըլլան անոնք օտար զբօսաշրջիկներ կամ հետաքրքիր հայրենակիցներ : Հոն պատսպարուող անտէր տղաքը կը սնուցուին ու կը խնամուին Որբանոցի մէջ եւ իրենց պարապ ժամերը կ'անցընեն կրօնական գիտելիքներ ստանալով ու պատմական գրքեր կարդալով :

2) Ձեր թերթին Սեպտեմբեր 27ի թիւին մէջ հրատարակուած անուանացանկը, որ մեծամասնութեամբ իզական անուն – ներէ կը բաղկանայ, ոչ մէկ առընչութիւն ունի Տէյր – Իւլ – Զաֆարան վանքին հետ : Տէյր – Իւլ – Զաֆարան՝ վանք մըն է, ուր ոչ աղջիկ աշակերտ կ'առնուի եւ ոչ ալ կրնան ընդունուիլ խնդրոյ առարկայ անոնք աշակերտները, որոնք բոլորն ալ Հայ են եւ Սուրիանի համայնքին մէջ այդ անուններով մէկ հոգի իսկ կարելի չէ գտնել :

3) Տէյր - Իւլ – Զաֆարան վանքին մէջ պաղտնի ուսուցման կեդրոն ըսուած տեղ մը գոյութիւն չունի : Այդ ուղղութեամբ տարկ եղած քննութիւնները կատարուած են կուսակալութեան եւ կրթական նախարարութեան կողմէ եւ ոչ մէկ քննիչ պաօրինի բան մը գտած է հոն : Ուստի, ոչ ոքի դէմ հետապնդում կատարուած է եւ ոչ ալ սա կամ նա հարցին կապակցութեամբ քննութիւն բացուած :

4) Նկատելով որ վանքին մէջ վարժարանի բաժին կոչուած մաս մը չկայ, կրթական նախարարութեան վերագրուելով տրուած լուրն ալ, որ կ'ըսէ թէ վանքին վարժարանի մասը փակուեցաւ, ինքնին կը դառնայ անհիմաստ ու ոչ մէկ աղերս կրնայ ունենալ ճշմարտութեան հետ : Հետեւաբար, վարժարան փակելու հարց ալ չկայ, քանի որ այդպէս բան մը չի կրնար ըլլալ :

ՏԷՅՐ-ԻԼԶԱՖԱՐԱՆ ՍՈՒՐԻԱՆԻ ՎԱՆՔԻ
ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԱՆՈՒՆՈՎ՝
ՓԱՍՏԱՐԱՆ ԻՊՐԱՀԻՄ ԷՕԶԼԷՆ

2 Հոկտ· 1978

ՍՈՒՐԻԱՆԻ ՀԱՄԱՑՆՔԻՆ ՁԵՌՆՈՒՄԸ

Հիւրիւնէք օրաթերթի
Տնօրէնութեան, Խթանպուլ

1978 Սեպտ· 27 թուակիր եւ 10942 համար, դարձեալ 1978 Սեպտ· 28 թուակիր եւ 10943 համար թերթերուն մէջ գրուած է թէ Մարտինի Տէյր–Իւլ–Զաֆարան եւ Միտիաթի Տէյր–Իւլ–Ումուր վանքերուն մէջ Սուրիանի լեզուով ուսուցում կը կատարուի եւ յետոյ այդ ուսումը ստացող մեր տղաքը մասնաւոր նպատակով կ'ուղարկուին Խթանպուլ, ուր հայկական վարժարաններուն մէջ մասնաւոր կրթութիւն մը կը տրուի իրենց : Ներկայիս կը փութանք ճշդել այդ լուրերը, որոնք բացարձակապէս անհիմն են :

Իրբեւ Սուրիանի համայնք, երբեք մեր զաւակները Խթանպուլ եւ կամ այլ քաղաքներու հայկական վարժարանները չեն ուղարկուած : Վճռաբար կը մերժենք թէ՛ այս պարագան եւ թէ այն բոլոր պնդումները, որոնք կը վերագրուին մեզի՝ այդ ուղղութեամբ :

Ակէ զատ, այդ պնդումները ընող անձերը կը հրաւիրենք փաստել իրենց ըսածները հրապարակաւ, այլապէս դատարան պիտի յանձնուին մեր կողմէ, պարագան արդէն իսկ չհապրդիւռ իշխանութեանց հաղորդուած ըլլալով :

Ցուսալով որ նոյն թերթին համապատասխան սիւնակներուն մէջ տեղ կը տրուի մեր այս ճշդումին ու լուսաբանութեան :

ՄԻՏԻԱԹԻ ՏԷՅՐ-ԻԼ–ՈՒՄՈՒՐ վանքի
ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ՆԱԽԱԳԱՀ

ՍԷՎՄԻ ԱԳԹԱՇ

"ՅԱՌԱՋ"Ի ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԼԻԲԱՆԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Գումարը կը յանձնուի
Մեծի Տաճն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանին

Գ· ՑԱՆԿ

Տոքթ· Սերժ Սիմոնեան	5000
Տէր եւ Տիկին Օսկանեան	2000
Տիկին Հրանտ Սամուէլեան եւ զաւակները	1000
Տէր եւ Տիկին Ժ· Դատուրեան	1000
Յակոբ Տէր–Թոմայեան	1000
Տիկին Հայկուհի Տամլամեան	1000
Մ· եւ Ս· Թորոսեան (Ռոան)	1000
Տէր եւ Տիկին Էտ· Թօփալեան	1000
Տէր եւ Տիկին Հ· Նորսէն	1000
Տէր եւ Տիկին Վահրամ Քանթարճի	1000
Բարկամեան ընտանիք	1000
Վահրամ Տէվէճեան	500
Գեղամ Տէվէճեան	500
Դր· Գարաօղլանեան	500
Լեւոն Տէր–Սարգիսեան (Կ· Լէ Վ·)	500
Լեւոն Թորոսեան (Ռոան)	500
Տէր եւ Տիկին Ս· Սաղաթէլեան	400
Տիկին Ասաղիկ Իսկէնտէր	400
Պետրոս Քենտիրեան (Պորտօ)	400
Վաղինակ Մխսքճեան (Լիոն)	300
Յարութիւն Շիրվանեան	250
Տէր եւ Տիկին Սարգիս Ընտրիկեան	250
Տիկին Բարուհի Փափազեան	200
Վարդան Գիւլիէլեան	200
Պ· Արիսեան	100
Անդրէ Մարտիրոսեան (Պ· Լէ Վ·)	100
Այրէ Տիկ· Մ· Բիւրլեան (Ֆրեժիւս)	100
Վարդան Ագօղլանեան (Ք.Պ.)	100
Գումար	21·300
Բ· ցանկի գումար	56·600
Ընդհ· գումար	77·900

× *Ֆրանսայի Հայ Բժիշկներու Միութիւնը (Իւմափ) հինգ մեծ ծրար դեղօ – բայք (անթիպիոթիք եւայլն) տրամադրած է 20 հազար Ֆր· արժողութեամբ :*

Դրամական առաքումները կատարել միայն ՊԱՆՔԻ չէքով եւ « Յառաջ »ի անունով, որ այս առթիւ մասնաւոր առանձին հաշիւ մը բացած է Փարիզի Լիպանօ-Ֆրանսէզ դրամատունը : Կարելի է նաեւ անձամբ գումար յանձնել խմբագրատունը : Բայց ներմապէս կը խնդրուի որեւէ գումար չղրկել «Յառաջ»ի չէք-փոսթալի թիւին վրայ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ :

SOUSCRIPTION EXCEPTIONNELLE

OUVERTE PAR « HARATCH »

Les derniers bombardements des quartiers chrétiens de Beyrouth (EST) n'ont pas épargné notre communauté. Nous avons eu des morts (50), des blessés (300) et plusieurs milliers de sans abri. Sur place l'entr'aide s'est organisée, le Catholicossat de Cilicie, nos écoles, nos églises et différents établissements servent d'asile aux réfugiés. Ils gardent tous un bon moral et le dévouement de chacun est exemplaire. Le Catholicossat de Cilicie a pris sur lui l'organisation des secours, sur un plan national. Pour cela il a besoin d'une aide urgente, comme nous l'avons précisé tous ces jours, suite à nos conversations téléphoniques quotidiennes avec S. S. Karékine II, Catholicos coadjuteur de Cilicie.

« Haratch », fidèle à sa vocation ne pouvait rester indifférent, vu l'ampleur du désastre. Aussi a-t-il pris l'initiative d'une souscription exceptionnelle, qui dès le premier jour a trouvé l'accueil espéré.

Les chèques bancaires doivent être libellés au nom de « Haratch », qui, à cet effet, a ouvert un compte spécial à la banque Libano-Française, 33, Rue de Monceau, 75008 Paris.

La totalité des sommes recueillies sera transmise au Catholicossat Arménien de Cilicie, dans les plus brefs délais.

Cette souscription sera close le 31, Octobre.

ՄԱՅՐ ԱՔՈՌԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՊԻՆ ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

—o—

Ցովհ· – Պօղոս Բ·ի գահակալութեան արարողութեան (այս Կիրակի) էջմիածնի կողմէ ներկայ կ'ըլլայ երեք հոգինոց պատուիրակութիւն մը, գլխաւորութեամբ Եղիշէ Պատրիարքի : Պատուիրակութեան մաս կազմող միւս հոգեւորականներն են՝ Կաթող· Պատուիրակ Սեբուէոս Արք· եւ Երուսաղէմի Ս· Յակոբեան վանքին դիւանապետ՝ Շահէ Արք· :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԺԻՍՔԱՐ Տ'ԷՍԹԷՆ, իբրեւ Անտառյի « իշխանակից » է որ այցելեց Ֆրանսայի այդ « անկախ » շրջանը եւ ոչ իբրեւ Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահ : Այդ իսկ հանգամանքով իր արտասանած ճառը վերջացուց քաթոլական բառերով :

ԼԻԲԱՆԱՆ եւ գլխաւորաբար Պէյրութի արեւելեան մասը անորոշ եւ սպառողական վիճակի մէջ էին, Ուրբաթ առտու : Նախորդ օրը կրկին լուրջ բախումներ եղած էին Քանոններու հրապարակին վրայ քրիստոնեայ քաղաքացիներու եւ Սուրիացիներու մէջեւ : Մեր նոր ստացած տեղեկութիւնները, Պէյրութէն կը հաստատեն, դժբախտաբար, որ Պիքֆայայի Մխիթարեան չէնքը – կոմիտաս տուն – չատ ծանր վնասներ կրած է : Սկիզբը կը կարծուէր թէ միայն 2 – 3 ռումբ ինկած է բայց նոր լուրերը տարբեր են : Հրոյ ճարակ դարձած է նաեւ մերձաւոր ատաղձագործարանը (Այանեան) :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Արտաքին նախարարին փոխարինուիլը օրէ օր հող կը գտնէ : « Կաֆ»էն առաջ ալ կը խօսուէր այդ մասին, հիմա աւելի բացայայտ է որ Ժան Ֆրանսուա Փոնսէ իր տեղը գրաւէ :

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ մէջ գործադուլները կը տարածուին : Փարիզէն ալ Ա.յաթոլա Խոմէյնի կոչ մը ըրած է պարսիկ երիտասարդութեան զգուշացնելով տեսակէտի որեւէ տարակարծութեան դէմ, որ իրաց ներկայ կացութեան մէջ կրնայ աղէտալի հետեւանքներ ունենալ :

ԳԱՐԹԸՐ ստորագրած է արտասահմանի օգնութեան օրէնքը, որ 9,1 միլիառ տոլարի վարկ կը բանայ ընթացիկ տարուան համար : Այս գումարին « առիւծի բաժինը » կը ստանան Մերձաւոր Արեւելքի երկիրները (785 միլիոն՝ Իսրայէլ, 750 միլիոն՝ Եգիպտոս, 93՝ Յորդանան, 90՝ Սուրիա) :

ՊԵԼԺԻՈՑ կառավարական տագնապը չէ լուծուած : Վանտէն Պօյնանց կը փորձէ դահլիճ մը կազմել բայց Ուրբաթ օր դեռ վերջնական չէր յաջողած :

ՆՈՐԸՆՏԻՐ ՊԱՊԸ պետական առաջին դեկավարը դոր պիտի ընդունի, Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահն է : Հինգշաբթի օր, արդարեւ, Ժիսքար տ'Էսթէն խիստ անհատական ունկնդրութիւն մը պիտի ունենայ Ցովհ· – Պօղոս Բ·ի հետ :

ՔՈՒՊԱՑԻ մէջ մեռած է Տրոցկիի մարդասպանը Ռամոն Մերքատէր, 64 տարեկանին, ոսկորի քանսերէ : Ամբիւնները Մոսկուա պիտի փոխադրուին : 1960ին է որ ազատ արձակուած էր մեքսիքական բանտէն, ուր քսան տարուան դատապարտուած էր : 1940 Օգոստ· 20ին է որ խորամանկութեամբ յաջողած էր ժամագրութիւն մը ստանալ Տրոցկիէն, զոր սպաննած էր տեղն ու տեղը :

ԵՐԵՔ ՌՈՒՄԱՆԱՑԻՆԵՐ առժամեայ ապաստան ուզած են Թուրքիայէն երբ Պոլիս հասած են նաւով :

Սփիւռքի Մեծագոյն Բանաստեղծը

Գրեց՝ ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆ

(Բ. եւ վերջ)

Անշուշտ, Պոլսում չգտնուելու բարե-բախտ դիպուածով էր միայն, որ Թէքէեանը դուրս մնաց ապրիլեան նահատակների մահագոյժ ցանկից: Սակայն, թերեւս է, ճակատագիրը, որը Թէքէեանի խօսքերով ասած, « կոյր չէ միշտ, երբեք կոյր չէ, ու տառապանքն ալ գիտակցաբար կը բաշխէ արտի տեսակին ու կարողութեան համաձայն », ահա այդ ճակատագիրը Վարուժանի, Սիամանթոյի, Զօհրապի եւ մի քանիների մեծ փաղանգից կենդանի թողեց միայն մէկին՝ Վահան Թէքէեանին, որպէսզի դէթ այդ մէկը թղթին ու պատմութեանը յանձնի ողբերգութիւնը չարաղէտ այդ ժամանակների ու նաեւ խռովքներն ու տագնապները արմատախիլ ու ցիրուցան այն բեկորների, որ պիտի կոչուէր Սփիւռք: Եւ յիրաւի, Թէքէեանն էր, նրա « արտի տեսակն ու կարողութիւնը », որ առակ էր ընդունելու ճակատագրի այդ ծանր պարգեւը՝ կենդանի մնալու եւ դառնալու սփիւռքի՝ հայաշխարհի վրայ բացուած մխացող այդ վէրքի բանասացն ու բանաստեղծը, տող ու պատկեր դարձնելու տեղահան անտառի պէս երերացող, « ուրիշ տեղ չորնալու զացող » այդ զանգուածի աչխարհատարած մորմոքը. վէրք ու մորմոք, որ դժբախտ մի նորութիւն էին մեր հին, վէրքառատ գրականութեան մէջ:

Թէքէեանը՝ հայ լեզուի ասպետն ու խնկարկուն, գերագոյն վիշտ է ապրում, երբ տեսնում է, թէ ինչպէս սպիտակ ջարդից ախտահարուած՝ հիւանդ ու անահման սիրելի էակի պէս օր-օրի նուազում է Հայոց մեծաւքանչ լեզուն, խարդըլուում են ազգի գոյութեան հիմերը, երբ թուխ ու սեւաչուխ « անոյշ տղաք »ը այլեւս իրենց մօր հետ անգամ խօսում են ոչ հայերէնով.

Տէ՛ր, ցաւ մ'ալ ա՛յս է հիմա, ցաւերէն
ետք անհամար...

Մի ուրիշ թանձր ու չեչտուած գոյն եւս ունի Թէքէեանի պոէզիան: Դա ծերութեան խոհերն ու խորհուրդներն են, կեանքի փորձով ծանրաբեռ հոգու լմաստութիւնը, յաւերժական հրաժեշտի պատրաստուող մարդու տագնապներն ու ափսոսները: Ծերութեան խոհեր, որոնք մինչ այդ համարեա չկային արեւմտահայ պոէզիայում պարզապէս այն պատճառով, որ չարաղէտ մի դաշինքով, այլ եւ հետեւողականութեամբ, թոքախտն ու եաթաղանը հնձել են նրա բանաստեղծներին դեռ ծաղիկ հասակում, չթողնելով, որ ծերանան... Վահան Թէքէեանը դրեթէ միակն էր նրանցից, որ բնականոն անցաւ իր կեանքի ճանապարհը, եթէ, ի հարկէ, բնականոն կարելի է համարել 67 տարի երկարող աստանդական կեանքը՝ առանց մնայուն հանգրուանի, առանց տուն ու ընտանիքի:

Որքապէս հետաքրքիր են նաեւ Վահան Թէքէեանի նամակները, որտեղ զգացումների յորձանքն ու անմիջականութիւնը՝ միացած հոգեվիճակների խորախորհուրդութեան ու ընդգրկումների բազմազանութեան հետ, աւելի են բացում Թէքէեանի կերպարը:

Բերենք մի հատուած ամերիկահայ դրող Զաւէն Սիւրմելեանին դեռեւս քսանական թուականներին գրած նամակից. « Պէտք է անկեղծօրէն ըսեմ ես ալ քեզի, թէ տեսակ մը քմոունխտ ալ ես եմ... կը խորհիմ, թէ զանգուածին թերեւին մեծութեան մէջ համեմատաբար որքան շատ գեղեցկութիւն կայ պահուած, եւ այդ պատճառով ալ զորովանքով եւ հիացմամբ կը նայիմ իր վրայ: Կ'ուզեմ, որ զանգուածը գիտակցի ոչ միայն իր բիւրա ուժին, այլ եւ իր խեղդուած գեղեցկութեանը եւ գերագոյն գեղեցկութիւնը գտնէ ամէն կարգի թշուառութիւններու ամէնուն համար հաւասար նուազումին, արդարութեան եւ գթութեան մէջ, մէկ կողմէ՝ նիւթական հարստութիւնները բերեն քաշել – բերելուն եւ միւս կողմէ՝ դէպի բարոյական հարստութիւնը իր դիմել – բարձրանալուն մէջ: Պիտի ուզէի նաեւ, որ ամբողջ մարդկութիւնը, որուն մեծ մասն են գործաւորներն ու գիւղացիները — իր նիւթական պահանջները հետզհետէ աւելցնելու տեղ՝ պակսեցնէր այլեւս կամ չափաւորէր զանոնք: Կեանքի պայքարը առով միայն պիտի կորսնցնէր իր դաժանութիւնը, եւ նոր մրցումները, նոր բախումներն ու նոր ոճիրները պիտի չվերածնուէին՝ քոմունիզմի ստեղծած հաւասարութենէն եաքը »:

Ինչպէս տեսնում ենք, Թէքէեանին խորապէս զբաղեցրել են մարդու՝ մարդ մնալու, աւելի ճիշդ՝ մարդ դառնալու հոգու եւ մտքի հարստութեամբ հարստանալու, ինքնահաւկումի, ինքնակատարելագործման խնդիրները: Եւ այս ամէնը նա նորից միահիւսել է ազգի, ազգային հպարտութեան, հարազատ հաւաքական նուիրեանը նուիրաբերելու եւ դրանով իսկ երջանկանալու զգացումի հետ, այն համարելով մարդկային էութիւնը ազնուացնող, բարձրացնող ազդակներից մէկը:

1923 թուականին Արշակ Զօպանեանին ուղղուած նամակում նա գրում է, թէ ամէն ինչ պէտք է անել « մեր աչքին մեր խախտած հաւատքը վերահաստատելու, դեռ ազդ ենք, դեռ մարդ ենք ըսելու համար: Ապա թէ ոչ, եթէ չըլլայ ինքնահաւաքման, ինքնագարմանումի եւ ապագայի սեւեռումով ներքին ուժերու կազմակերպման աշխատանք մը, ամէն մարդ իր գլխուն ճարը պիտի նայի այլեւս, մի-այն ատիկա, ու մենք կորսուած պիտի ըլլանք »:

Ահա սփիւռքի « ներքին ուժերու կազմակերպման », « որպէս ազգ, որպէս մարդ » ապրելուն ի խնդիր յայտարարուած այդ համընդհանուր հոգեւոր զօրահաւաքի ոգեկոչողներից ու գլխաւոր զօրավարներից մէկն էր նաեւ ինքը՝ Վահան Թէքէեանը, որը երեսուն տարի անընդհատ միշտ եղաւ Սփիւռքահայութեան անարիւն, բայց ամէնօրեայ ճիգ ու հատնում պահանջող կռուի պատնէշների վրայ, ուսերին՝ կռուի պարտութեան ու յաղթանակի համար պատասխանատու գգալու աննեհելի բեռը:

Հէնց այդ պատասխանատուութիւնն էր, խարխոխ փնտռող նաւի ճակատագրի հանդէպ ունեցած մտահոգութիւնը, որ խորտակուած երազների, յաւերի ու քէների մէջ տուայտող բանաստեղծին հասցրին վերջնականապէս դէպի ներկայ Հայաստանը թեքուելու, նրան ապաւինելու իմաստութեանը եւ գոչելու. « Տարբե՜ր ես դուն մեր երազէն. — աւելի՛ լաւ »:

Ե՛ւ դրանից առաջ, ե՛ւ դրանից յետոյ սփիւռքահայ չատ բանաստեղծներ նեղրողել են Սովետական Հայաստանը, սակայն Թերեւս ոչ մէկի խօսքում այնքան ապառիչ ու ճշմարիտ, այնքան խորքից չի իմաստաւորուած Հայաստանի վերածննդի խորհուրդը մեր բազմադարեան գոյութեան համար, որքան Թէքէեանի հետեւեալ սեղմ, բայց զարմանալի խորաթովանդակ տողերի մէջ.

Երկիրը հո՛ւն իր զաւակիննն է այլեւս
Անոր ճակտէն հոսող էրտիւնը կ'երթայ
Մեծ հայրերուն միւնչեւ կրծոսկրը թերեւս՝
Հաստատելու իր տանը հիմն անոր վրայ..
Ո՛չ ոք այնտեղ ա՛լ իրեն ծուռ կը նայի...
Աւերակներն անգամ՝ ժպիտ մ'ունին արդ,
Որ բուրումները հողին՝
Անտառներուն, մարգերուն դողդող
հոգին թեւատր՝
Փոխադրեցիք հոգւոյս մէջ,
ինչպէս խորին ու մթին
Տաճարներուն ալ հոգին՝
խունկին վրայ բարձրացող,
Որ ինծ շնչել եւ զգալ,
երակներուս մէջ առնել,
Պահել տուիք սիրելոյս
էութեան մասը դողդող...

Բանաստեղծը չնորհակալ է ճաշակելիքից, որ « պատուղներու, մխերու, պինդներու՝ մաս առ մաս հոգին ինծի ջամբեցիք, ու համբոյրի հա՛մն անմահ »:

Շնորհակալ է նաեւ չօչափելիքից, այդ « երկու փոքր ու ժիր ծառաներէն »:

Փայփայեցիք, գրկեցիք, կը յիշէ՞ք,
Ի՞նչ հեշտանքով...
Ի՞նչ ցնծութիւն. բայց ի՞նչպէս
եղաւ երբեմն անխոհեմ...
Թողէ՛ք, թողէ՛ք, ո՛վ ձեռքեր,
ձեզ արդ շնչե՛մ, համբուրեմ...

(Շար. — 3)

ՅՈՒՇԵՐ

Վահան Թէքէեանէ

1922ին Հալէպի Հայկազեան վարժարանը յաջողութեամբ աւարտելէ եաք, մաթեմաթիքի մէջ առաջին հանդիսանալով՝ Հայոց Առաջնորդարանի կողմէ կը ղրկուէր Պոլիս, ուսումնա չարունակելու: Սեպտեմբերի վերջաւորութեան Պէյրութէն « Փիէռ Լոթի » ֆրանսական շոգենաւով կը հասնէր Պոլիս: Կը ներկայանար Նամ Խնամատարութեան եւ ինծի յանձնուած նամակը կուտար քարտուղարին: Յանձնարարականը ուշադրութեամբ կարդալէ եաք քարտուղարը գլուխը կը վերցնէ, մազերուն մէջ հպիւ կը նշմարուին քանի մը ճերմակներ. ակնոցին տակէն սեւեռուն դիտելէ եաք՝ կ'ըսէ. « Տղաս, քիչ մը ուշ է, դպրոցները սկսած են արդէն, վաղը եկուր եւ քեզի կը հաղորդեմ այն որոշումը, զոր վարչութիւնս պիտի տայ »:

Հետեւեալ օրը նամակ մը կուտայ Պօղոս Ազգ. Կեդրոնական վարժարան ներկայանալու: Կը մտնեմ լայն դռնէ մը ներս՝ ընդարձակ բակի մէջ: Ձախ կողմը եկեղեցին, իսկ դիմացը՝ մարմարէ մեծ քարի մը վրայ կը կարդամ Ազգ. Կեդրոնական վարժարան: Ձիս քննութեան կը կանչեն քանի մը ուսուցիչներ. կ'որոշեն՝ Յրդ դասարան: Դասաւանդութիւնները չատոնց սկսած էին. առանց դժուարութիւններու դասերու կը հետեւէին: կ'ուղէի աւելի բարձր դասարանի հետեւիլ:

Երբ կը տեսնեն դէմը իրենց՝ ամայի
Գետնէն ելլող շինուքեանց շարքը
հպարտ:
Եւ հո՛ղը, հողն իր գերութիւնն ա՛լ
թօթված,
Իր ընդերքէն ոչ միայն ուժ՝ այլեւ խելք
Կը հայթայթէ Հայուն ի մէն մի
հարուած...
Եւ շրթային՝ Արեւմուտքէն Արեւելք
Վերակապուող կեանքի ամուր շղթային՝
Կ'ըլլայ մեր պինդ ազգը օղա՞կը նախկին..

... *Այսօր, Վահան Թէքէեանի ծննդեան հարիւրամեակի օրը Հայաստան երկիրը, որը իր զաւակինն է այլեւս եւ որի հողը յաւերժական թօթված է իր գերութիւնը, սիրոյ ու երախտագիտութեան իր խօսքն է միացնում տարտափիւռ զաւակների խօսքին՝ փառաւորելու համար յիշատակը մի մարդու, որն այնքան չատ բան արեց, որպէսզի մեր գեռնահաւ ժողովուրդը վերադառնի իրեն, վերադառնայ իր սկզբնապատակներին եւ, ձերբազատուած « մեր հոգիները այրող անտահման պաեղութիւն »ից, նորից կարողանայ « երգել, սիրել անարգել »:*

«Դրական Թերք», Սեպտ. 29

Վ. ԹԷՔԷԵԱՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ ԱՕՕԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՏԱՌԱՊԱՆՔԻ ԵՒ ՅՈՒՅՍԻ ԱԶՆՈՒԱԿԱՆ ԵՐԳԻՉԸ

Գրեց՝ ՍՏԵՓԱՆ ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ

Բանաստեղծն իր ապրումները արտայայտում է ծանր կշռոյթով, էպիկական հանդարտութեամբ: Զգացւում է գեղարուեստական լիդէալի բացայայտման, բանաստեղծական խօսքի խտացմանու ընդհանրացման ինքնատիպութիւնը, որով Թէքէեանը տարբերւում է Վարուժանից ու Սիամանթոյից, Մեծարենցից ու Սեւակից: Ոչ միայն բանաստեղծական տեխնիկայի, ոչ միայն մակդիրների, փոխաբերութիւնների, բառակազմութիւնների ինքնայատուկ ձեւերով է նա տարբերւում ու անհատականանում, այլ եւ յուզաշխարհի, աշխարհընկալման ու հոգեբանական բացայայտման իւրայատկութիւններով, իր ողջ տո պոէտիկայով: Բանաստեղծի հոգեկան ցաւը միտում է ընդհանրական, համամարդկային ցաւի, անձնական դրաման վեր է ածում սոցիալական դրամայի կամ ընդհակառակն: Մոհական ոգին միշտ ուղեկցում է նրան:

Պոէտը երգեր է նուիրել աշխարհընկալման իր զգայարաններին, որոնք միշտ եղել են գերզգայուն, միշտ իրեն հաւատարիմ, արթուն ու թրթռուն, օրհնեալ, օժտեալ, կատարեալ ու Աստծոյ լոյսն են լցրել հոգում: Նա ամէնից առաջ գովերգում է տեսանելիքը, որ նորածագ արեւի չողչողուն լոյսով ողողել է մթամած հոգին, արբեցրել իրեն երկնի ու երկրի գանձերով, հնար է տուել սուզուելու ուրիշ էակի կախարդ աչքերի մէջ... »: Աներջանի՞ն աչքերի մէջ, որոնք արտի դող ու երջանկութիւն են պարգեւել պոէտին՝ տեսանելի դարձնելով կանացի մարմնի ձեւերը ողորկ ու փխրուն. « որ խեղթեցա՛ք ու լացի՛ք անոնց վրայ ... որ ամէն նորոգ լոյսի չողացի՛ք »: Իմաստաւորելով այս անցաւոր կեանքը, նա գովերգում է լոյզ զգայարանը, որ հեռաւոր աշխարհների ձայներն է ընկալում, երգ ու երաժշտութիւն է հասցնում հոգուն, գեղեցիկ ու աղնիւ զգացումներ է յարուցում եւ անուրջների կախարդական աշխարհն է փոխադրում: Նա է, որ՝

Կը լեցնէ զիս ծովուն անհուն աղմուկն
սպիտակ,
Ու գորշ ժխորն անձրեւին...
Ահա՛ կայլակ առ կայլակ
ժայթքող դայլայլը թռչնոց...
եւ մօրս ձա՞յնը ահա,
Ու հրոջս ալ՝ այնքա՞ն ցած...
Ու ամէնէն վերջ հիմա,
Հին մրմունջնե՞րը սիրոյ՝ որոնցմով,
ո՛վ ականջներս,
Դուք լեցո՛ւն էք ու լեցուն կ'երթա՞ք
մահուան դունէն ներս...

Այսպէս, մեծախորհուրդ բնութեան, հարազատ մօր ու քրոջ մեղմանոյշ ձայներն ու սիրոյ հոգեյոյզ մրմունջներն է բերել աշխարհին ունկնդիր լսելիքը: Եւ բուրմունքի զգայարանն է, որ քաղցր վերյուշեր զարթեցրել, ծաղիկների անաղարտ գեղեցկութեանն է մտերմացրել եւ հողի սրբազան բուրմունքն է պարգեւել բանաստեղծին՝ հեռաւոր յիշատակներով ողողելով նրա կենսաթրթիռ հոգին.

Եւ դուք, ոնգուներ, որ ինծի
ամէնէն նուրբ ու հզօր
Գինովութիւնը տուիք,
Որ բուրմունքը հողին՝
Անտառներուն, մարգերուն դողդող
հոգին թեւատր՝
Փոխադրեցիք հոգւոյս մէջ,
ինչպէս խորին ու մթին
Տաճարներուն ալ հոգին՝
Խունկին վրայ բարձրացող,
Որ ինծ շնչել եւ զգալ,
երակներուս մէջ առնել,
Պահել տուիք սիրելոյս
էութեան մասը դողդող...

Բանաստեղծը չնորհակալ է ճաշակելիքից, որ « պատուղներու, մխերու, պինդներու՝ մաս առ մաս հոգին ինծի ջամբեցիք, ու համբոյրի հա՛մն անմահ »:

Շնորհակալ է նաեւ չօչափելիքից, այդ « երկու փոքր ու ժիր ծառաներէն »:

Փայփայեցիք, գրկեցիք, կը յիշէ՞ք,
Ի՞նչ հեշտանքով...
Ի՞նչ ցնծութիւն. բայց ի՞նչպէս
եղաւ երբեմն անխոհեմ...
Թողէ՛ք, թողէ՛ք, ո՛վ ձեռքեր,
ձեզ արդ շնչե՛մ, համբուրեմ...

(Շար. — 3)

ԽՈՍՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼԵՌՆԵՐԻ

ՅԱՅՏԱՐ ՅԱՅՏԱՐ

1.

Մոբսէն պատմում էր ինքն իրեն՝ ոտաստ-ոտաստ, ոտքերը ձանձրալի ձեռագիր տողերի պես ցատկոտելով, բայց – բառ առ բառ լցնում բերանը, որպեսզի ոչ ոքի չլսեն, ոչ էլ ինքն իր ականջին ասի, որ ինքը ոչ մի բան չի հասկանում։ Ամեն անգամ, երբ ոտքերը հոգնում էին, նա կանգ էր առնում, ձեռքերը գրպանները խրում, գլուխը կախ գցում ու ոտքերի ծայրերին նայելով՝ շարունակում էր իր ճանապարհը։ Ամեն անգամ, երբ նա կանգ էր առնում, ոտքերը ինքնաբերաբար սկսում էին ոտնաթաթերով գետինը փորել, ինչպես ձիերն են անում։ Մոբսէն ոչ մի անգամ չէր նկատել, որ ինքը ձիու պես է ոտնաթաթերով գետինը փորում։ Նա

Պետրոս Զարոյեան,
Այրի Տիկին Մայրանոյշ Գործունեան,
Տէր եւ Տիկին Արծրունի Զրբաչեան,
Տէր եւ Տիկին Սուրէն Գործունեան եւ զաւակը,
Տէր եւ Տիկին Գուրգէն Գործունեան եւ զաւակները,
Տէր եւ Տիկին Կարպիս Զրբաչեան եւ զաւակները
Տէր եւ Տիկին Համազասպ Մումճեան եւ զաւակները
Տէր եւ Տիկին Շարլ Կուրտիկեան եւ զաւակները
Տէր եւ Տիկին Ժան Մելգոնեան եւ զաւակները
Տէր եւ Տիկին Վահէ Եագուպեան եւ զաւակը (Պուէնոս Այրէս)
Տէր եւ Տիկին Մուրատ Մուրատեան եւ զաւակը (Պուէնոս Այրէս)
Տէր եւ Տիկին Փափլօ Ճէպիկիւզէլեան եւ զաւակը (Պուէնոս Այրէս)
Տէր եւ Տիկին Վ. Սարայտարեան եւ զաւակը (Պուէնոս Այրէս)
Այրի Տիկին Սապոնճեան եւ զաւակները
Տէր եւ Տիկին Ազդին Սապունճեան եւ զաւակները
Տէր եւ Տիկին Պէրպէրեան եւ զաւակները
Թիլթիեան եւ Գուլումճեան ընտանիքները

խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, քրոջ, մօրաքրոջ, հօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ՀՐԱՆՈՑՇ ԶԱՐՈՑԵԱՆԻ

մահը Հոկտեմբեր 17ին, յետ երկարատեւ հիւանդութեան:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Փրատոյի Մայր եկեղեցին Հոկտ. 19ին:

«ԾԱՌԱՋ». — Մեր ցաւակցութիւնները Պ. Պետրոս Զարոյեանի, ինչպէս նաեւ Գործունեան եւ Զրբաչեան ընտանիքներուն:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Մաննիկ Միհրախեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի «Ծառաջ»ի բարգաւաճման կը նուիրեն.—

Տիկին Նուարդ Պատմաճեան 100 ֆր.:
Տիկին Բարուհի Փափազեան 100 ֆր.:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Վալանսի մաս — նաճիւղի վարչութիւնը, Տիկնանց Օժանդակ Մարմինն ու բոլոր անդամ — անդամուհիները սրտի անհուն կսկիծով լսած ըլլալով վարչութեան նորընտիր քարտուղար Վարդան Մալճեանի եղերական մահը, 29 տարեկան մատղաշ հասակին, կը փութան իրենց ամենախոր ցաւակցութիւնները յայտնել Մալճեան ընտանիքի բոլոր անդամներուն:

×

Կապ. Խաչի Պանեէօ — Քաշանի մաս — նաճիւղը ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Անժել Պարոնեանին իր ամուսնոյն կսկծալի մահուան առթիւ:

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ
Ի ՆՊԱՍՏ
ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

(Բացուած՝ Հայ Աղջատախնամ Ընկերակցութեան կողմէ)

Գ. ՑԱՆԿ

Թոփալեան Հաստատութիւն	10·000
Պ. Անտրէ Արիճեան (Պէյրութ-Համրա)	1000
Տիկ. Ժանէթ Ապելգ (Նիվէլ, Պելժիա)	500
Պ. Խոսրով Մատիլեան	500
Պ. Արթին-Յովհաննէս Եկանեան	500
Պ. Յակոբ Երանեան (Սարսէլ)	300
Պ. Երուանդ Թագաւորեան	200
Տիկ. Մարիամ Մեսրոպեան (Լիփինէ)	200
Տիկ. Անայիս Կարապետեան (Սէն Ռեֆայէլ)	100
Պ. Ժաք Մուրատեան	100
Պ. Թորոս Պեքմէզեան	100
Պ. Ստեփան Քէչիչեան	100
Գումար	13·600
Նախորդ գումար	25·490
Ընդհ. գումար	39·090

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Ազգանոյշ Տէր-յիրմէնճեան, Տէր եւ Տիկ. Զաւէն Պասմաճեան, Տէր եւ Տիկ. Արտաշէս Կէլկէլեան եւ զաւակները եւ ընտանեկան պարագաները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, գրաւոր, հեռագրով, ծաղկեպսակով եւ փոխան ծաղիկի նուէրներով ցաւակցութիւնի յայտնեցին իրենց զաւկին, եղբօր, մօրեղբօր եւ ազգականին՝

ՏԻԳՐԱՆ ՏԷՏԻՐՄԷՆՃԵԱՆԻ

վաղահաս մահուան առթիւ, եւ բաժնեցին իրենց սուգն ու կսկիծը:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տէր եւ Տիկին Սահակ Սաղաթէլեան ողբացեալ Վռամ Գույումճեանի յիշատակին 400 ֆր. կը նուիրեն լիբանահայ աղէտեալներուն:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ալֆորվիլի Կապ. Խաչի վարչութիւնը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տիկին Վիքթորիա Յովհաննէսեանի եւ Տէր եւ Տիկին Զապունեանի, Տէր եւ Տիկ. Շատեանի եւ իրենց բոլոր ընտանեկան պարագաներուն իրենց մօր, մեծ-մօր՝ Անոյշ Մարտիրոսեանի մահուան առթիւ:

×

Կապ. Խաչի Ալֆորվիլի վարչութիւնը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տիկին Անժել Պարոնեանի եւ իր ընտանեկան բոլոր պարագաներուն, իր ամուսնոյն Պետրոս Պարոնեանի մահուան առթիւ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՒԽՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ

«ՆՈՐԸ ՏԱՄ ՏԸ ԼԱ ԿԱՐՏ»Ի ՈՍԿԵԶՕԾ ԱՍՏՈՒԱԾԱՄՕՐ — ՄԱՐՍԷՅԼ

Կիրակի, Հոկտ. 29, առաւօտեան ժամը 11ին հայկական ծէսով ճայնաւոր պատարագ կը մատուցուի, Մարսէյլի «Նորը տամ տը լա կարտ»ի մէջ, հայկական տարեկան ուխտագնացութեան առիթով:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՍԱՐԳԻՍ ՎՐԴ. ԴԱՒԻԹԵԱՆ
ժողովրդապետ
Մարսէյլի Հայ Կաթողիկէ համայնքին

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՏՕՆԱԾԱՌ

Կիրակի, Դեկտ. 17

Մանրամասնութիւնները յետագային:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Շաբաթ, Հոկտ. 21 ժամը 4ին, Մշակոյթի Տան մէջ: Օրակարգ՝ վարչութեան ընտրութիւն: Ներկայ ըլլալու կը հրաւիրուին բոլոր անդամները:

×

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ՊԱՆԵԷՕ — ՔԱՇԱՆԻ մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները, Հոկտ. 23, ժամը 20·30ին ընկերուհի Փափազեանի տունը, կարեւոր օրակարգ:

×

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Վիէնի Հայ Ազգ. Մխիթեան վարչութեան տարեշրջանը լրացած ըլլալով ընդհանուր անդամական ժողովը տեղի կ'ունենայ Հոկտ. 29, Կիրակի ժամը 15ին, Կիտիէլլիի սրճարանին երկրորդ յարկը, նաեւ կը հրաւիրուին Վիէնի Հայերը անխտիր: ՕՐԱԿԱՐԳ.— Ա) Վարչութեան երկու տարուան գործունէութեան քարոյական եւ նիւթական գրաւոր զեկուցում, Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն եւ յարակից հարցեր, Գ) Անդամներէն կը խնդրուի յարգել ժողովը իրենց ներկայութեամբ:

CELIGNY

VOUS QUI PARTEZ EN VOYAGE
EN ARMENIE
OFFREZ
A VOS AMIS et PARENTS D'ARMENIE

LE BEAU FOULARD
'ALPHABET ARMENIEN'

EN VENTE AU PRIX DE FRS. 75,00 CHEZ

M. S. DER BALIAN, 221, rue Saint-Honoré, Paris 1er
Librairie PALOUYAN, 9, rue de Trévise, Paris 9e
Maison de la Culture Arménienne, 9, rue de Madrid, Alfortville
Maison de la Culture Arménienne, 12-14, rue St. Bazile, Marseille
Par correspondance :
Contre-remboursement Celigny s.a.r.l. B.P. 9, 94130 Nogent-sur-Marne

Voyages en ARMENIE

EREVAN

ET EXTENSIONS A MOSCOU ET TBILISI ET LENINGRAD
DEPARTS CHAQUE MOIS :
11 jours — 13 jours et 15 jours
A partir de 2680 Fr. comprenant le séjour en hôtel de 1ère catégorie, en pension complète, le transport aérien, les excursions et la visite des villes
Demandez le programme détaillé à des spécialistes sur les voyages en Arménie depuis plus de 12 ans.

N'hésitez pas à nous consulter.

A PARIS

MONDOTOURS
OCIVEP
2, Rue de Sèze
75009 Paris
Ttl. : 073.30.64
073.32.64
266.50.12
M. BAGHDASSARIAN LEVON

A LYON

sevan voyages
50, Cours de la Liberté
69003 Lyon
Tél. : 60.13.66
M. SARKISSIAN VAROUJAN

RESTAURANT EREVAN
ՀԱՅԱՏՈՒՆ
ԵՐԵՒԱՆ
26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ
Մասէնի դիներ
Ջրաեղջիւրի իրիկուն՝ ձիթապուր — մանր
Հինգշաբթի իրիկուն՝ պաստուէրմէն վրայ լահմաճուն ու չի-ֆէօֆթէ
Ուրբաթ իրիկուն՝ Սու-պէօրէկ
Եւ ամէն կիրակի առաւօտ, պաստուէրմի վրայ՝ խաշ:
ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
24
MARDI
24 OCTOBRE
1978

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅԱՍՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 230 Ֆ·	Վեցամսեայ	125 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 260 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 80

54ԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·234

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.234

ՄԱՀ
ԱՆԱՍՏԱՍ ՄԻԿՈՅԵԱՆԻ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱՇԽԱՐՀԻ՝ «ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՐԿԱՐԱԿԵՑՈՒԹԵԱՆ» ՄԻԱԿ ՕՐԻՆԱԿԸ՝

ՄԻԿՈՅԵԱՆ ԿԸ ՄԵՌՆԻ 82 ՏԱՐԵԿԱՆԻՆ

Անաստաս Միկոյեան մեռած է, Շաբաթ, Հոկտ· 21ին «յետ ծանր եւ երկարատեւ հիւանդութեան», կ'ըսէ Թասի հեռագիրը, առանց ճշդելու հիւանդութեան բնոյթը, կ'ըսուի միայն թէ վերջերս մտած էր Կունցեւօ հիւանդանոցը — արեւմտեան Մոսկուա — ուր կը խնամուին կուսակցական բարձր ղեկավարներն ու իրենց ընտանիքները։

Արեւմտեան մամուլը, հաղորդելով մահուան լուրը, կը ծանրանայ առաւելաբար քաղաքական այն եզակի բոլշեւիկին վրայ, որ վերապրած է բոլոր մաքրագործումներէն եւ այդ առընչութեամբ վիրիզեան մամուլի մէջ, կան նաեւ քանի մը յատկանշական խորագիրներ ինչպէս՝ « Մահ վերապրողի մը » (Լը Մաթէն), « Միկոյեան հրաշագործեալը բոլոր մաքրագործումներուն (Onion), եւայլն։

Ճիշդ է որ Լոռեցի այս Հայը ամէնէն « հրաշք » քաղաքական դէմքը եղած է խորհրդային վարչակարգին եւ առաւելաբար այդ « հրաշք - մարդն » է որ կը յիշուի ու պիտի յիշուի պատմութեան մէջ, աւելի քան Լենինի, վարպետ, արթուն միտքը, որ մեծ դեր խաղացած է խորհրդային կեանքին մէջ, առաջին օրերէն եւ ամէնէն ծանօթը եղած է արտասահմանի մէջ, երբ, մանաւանդ ղլուխը էր արտաքին առեւտուրի։

Անաստաս Միկոյեան ծնած է Սանահին, Լոռիի շրջան, 1895ին։ Նախնական ուսումը կատարած է Թիֆլիզ, ուր Ներսիսեան վարժարանի մէջ իրրեւ ուսուցիչ ունեցած է Արշակ Ջամալեան։ Էջմիածնի Գէորգեան ճեմարանին մէջ, աշակերտած է Աշոտ Յովհաննիսեանի։ Այդ շրջանէն եղած է թունդ համայնավար եւ արագ վերելք մը ունեցած է։ Նախ բազուի գործիչ, ապա եղած է Հիւսիսային Կովկասի ընդհ· քարտուղար։ Կանչուած է Մոսկուա, ուր եւ մնացած է մինչեւ եռք, ըլլալով պատասխանատու պաշտօններու ղլուխը բայց երբէք չդադրեցաւ ըլլալէ Հայաստանի երեսփոխան։ Իր « հրաշք » կեանքը սկսած կը նկատուի 1918ին երբ Բազուի 25 կոմիսարներուն հետ պէտք է դնդակահարուէր, եւ մխակը եղած է, ազատած։ Կը կարծուի թէ պատճառն այն էր որ սխալմամբ անունը դուրս մնացած էր ցանկէն։ 1922ին կ'ընդուրս մնացած էր ցանկէն։ 1922ին կ'ընդունուի կեդրոնական կոմիտէի անդամ։ 1926ին թեկնածու է Պոլիտբիւրոյի, 1934ին կը յաջորդէ Կիրովի իրրեւ անդամ այդ մարմնին։ Նախապատերազմեան շրջանին 1937էն 1953, Միկոյեան եղած է նաեւ Խրուշչեւի նախարար, փոխ - վարչապետ, ապա առաջին փոխ — վարչապետ մինչեւ 1964 Յուլիս երբ կը նշանակուի նախագահ խորհրդային Հանրապետութեանց։ Նախապէս թէ իրրեւ նախարար եւ թէ իրրեւ փոխ - վարչապետ, Միկոյեան մեծ դեր խաղացած է։ Ինքն էր, որ լաւագոյնը կը ճանչնար Արեւմուտքը եւ արտասահմանը, ընդհանրապէս։ Երբ Գերագոյն Խորհուրդին կ'առաջարկուէր իր թեկնածութիւնը դերագոյն պաշտօնին, սա խօսքերով կը ներկայացուէր Խրուշչեւի կողմէ (այս վերջինը կը « տապալէր » երեք ամիս ետք··· բայց Միկոյեան կը մնար)· « Կը խորհիմ թէ պէտք չկայ ձեզի ներկայացնելու ընկեր Միկոյեանը, ծանօթ էք քաղաքական եւ պետական մարդու այն մեծ աշխատանքին զոր տարած է եւ կը շարունակէ տանիլ Անաստաս Իվանովիչ, կուսակցութեան եւ խորհրդային Պետութեան մէջ։ Ընկեր Միկոյեան հաւատարիմ լենինիստ մը եղած է, գործունեայ պայքարող մը, համայնավարութեան դատին համար։ Իր գործունէութիւնը ծանօթ է մեր ժողովուրդին տասնեակ տարիներէ ի վեր։ Ծանօթ է ոչ միայն մեր երկրին մէջ; այլեւ՝ արտասահման։ Խորհրդային Միութեան Համայնավար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէն կը խորհի թէ Անաստաս Միկոյեան արժանի է որ իրեն վստահուի Խորհ· Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի Պրեզիտիումի նախագահի կարեւոր եւ բարձր պատասխանատուութիւններով լեցուն պաշտօնը »։ Միկոյեան այդ օրը կ'անցնէր Բրեժնեւի պաշտօնին։ Այս վերջինը կ'ստանայ ըլլալով կուսակցական աշխատանքներով։

Միկոյեանը ընորոշելու համար Արեւելքէն Արեւմուտք մէկ բառ կայ, որ ամէնէն յատկանշականն է՝ ճարպիկութիւնը։ Կը յիշուի, որ Սթալին ըսած է իր մասին «Որեւէ բան կրնայ ծախել ոեւէ մէկուն»։ Իսկ Խրուշչեւ՝ «Կ'ըսուի թէ գործի մէջ մէկ Հրեայ տասը Ռուս կ'արժէ եւ մէկ Հայ տասը Հրեայ։ Միս-մի - նակը Միկոյեան բոլոր Հայերը կ'արժէ»։

×

1965 Դեկտեմբերին, կը հրաժարէր Պոլիտբիւրոյէն առողջական պատճառներով, 1976 Մարտին, 25րդ համագումարին կեդրոնական կոմիտէի անդամ չէր վերընտրուեր։ Անկէ ի վեր քաշուած կեանք մը կ'ապրէր։ Գրեց իր յուշերը։

ՊԱՊԻՆ ԳԱՇԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ

Շուրջ 300 հազար հոգի հաւաքուած Ս· Պետրոսի հրապարակը եւ մէկ միլիոն ուրիշներ, որոնք հեռատեսիլէն կրնային հետեւիլ արարողութեան, այս էր կիրակի առաւօտեան պատկերը, Յովհ· — Պօղոս Բ·ի գահակալութեան առթիւ։ Հայաս - տանեայց Եկեղեցւոյ կողմէ ներկայ էին, ինչպէս հաղորդած էինք նախապէս·— Եղիշէ Պատրիարք, Սերովբէ Արք·, Շահէ Արք· (Էջմիածին) եւ Սահակ Արք· (Մեծի Տանն Կիլիկիա)։

Ծանդալաւորութիւնը մեծ էր ոչ միայն Իտալիոյ, այլ եւ մանաւանդ Լեհաստանի մէջ եւ Միացեալ Նահանգներու վեց միլիոն Լեհերուն։ Իր խօսքին վերջաւորութեան, կոչը զոր ըրաւ ամէնէն մեծ յուզումը պատճառեց·— « Մի՛ վախնաք, լայն բացէք Քրիստոսի դուռները։ Բա - ցէ՛ք դուռները Պետութիւններու, տնտեսական եւ քաղաքական վարչակարգերու»։ (Լեհ թարգմանը այս վերջին մասը չթարգմանեց···)։

Ընդհանուր մեծ ակնկալութիւններ ծլնած են աշխարհի մէջ, ընտրութեամբը Պապով մը, որ կը խորհրդանշէ լուռ - թեանեկեղեցին, որ երիտասարդ է եւ կոչուած է մեծ դեր խաղալու ժամանակակից պատմութեան մէջ։

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՑԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմենփրէս, Հոկտ· 13—17)

ԱՐԱՐԱՏ - ՇԱԽՏԵՈՐ ՀԱՒԱՍԱՐ

Ոտնագնդակի Խորհ· Միութեան 41րդ ախոյենութեան գարձի մրցումներու շարքին՝ « Արարատ », Երեւանի մէջ հաւասար արդիւնքով աւարտած է իր խաղը Դոնեցկի « Շախտեոր » ի հետ (1 — 1)։ Խաղը երկու կողմերուն համար ալ մեծ նշանակութիւն ունէր։ « Շախտեոր » կը ջանայ դասաւորման մէջ երկրորդ տեղը պահել ու տիրանալ արծաթէ մետալնե - րու, մինչ « Արարատ » կ'աշխատի խուսափիլ վտանգաւոր գօտիէն, ուր կը գտնուի։ Խաղին առաջին կոլը նշանակած է Սոկոլովսկի՝ 18րդ վայրկեանին, իսկ հաւասարութեան կոլը նշանակած է Սահակեան՝ 54րդ վայրկեանին։

×

ՀԱՅՑ ՄԱՍՏԱՆ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ ԼԵՆԻՆԻ ՇՐՋԱՆՇԱՆՈՎ

Խորհ· Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի նախագահութիւնը, ի գնահատութիւն տնտեսական ու մշակութային չինարարութեան մարզէն ներս հայ ժողովուրդի ձեռք ձգած յաջողութիւններուն, Հայաստանը պարգեւատրած է Լենինի շքանշանով։

×

ՀԱՅՑ ԲԵՄԱԴԻՐԻՆ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՓԱՌԱՏՕՆԻՆ

Մանհայմի (Արեւմտեան Գերմանիա) մէջ տեղի ունեցող 27րդ միջազգային Շարժանկարի Շաբաթի ընթացքին, 54 երկիրներու կարգին, կը ցուցադրուի նաեւ բեմադիր Կ· Գէորգեանի «Խաչմերուկ» շարժանկարը, որ արտադրուած է «Հայֆիլմ» արուեստանոցին մէջ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՑ մէջ կը շարունակուին խռովութիւնները եւ ահաբեկումի մթնոլորտը։ Ուրբաթ օր, Պոլսոյ արուարձանի մը մէջ, փողոցը սպաննուած է Պոլսոյ թեքնիք համալսարանի տեսուչը՝ Պեարի Գարաֆաքօղլու։ Ըստ Հիւրրիէթի ահաբեկումին տէր եղած է գաղտնի կազմակերպութիւն մը, որու անունն է «Հակահարեկիչ Միութիւն»։

ՀԱՑ ՄԸ — ՃՈՒՄՔԻԴ Լալաբեան (?) որ Յուլիս 2էն ի վեր ապաստանած էր Մոսկուայի Ֆրանսական դեսպանատունը իր ազատ կամքով դուրս ելեր է։ 46 տարեկան, հայր երկու զաւկի, պատը ցատքելով մտած էր դեսպանատուն։

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐՈՒ շարքը սկսած էր երկուշաբթի եւ պիտի խանգարէր ամբողջ շաբաթը։ Նախ ընդհանուր գործադուլ կայ նաւարաններու մէջ եւ կիրակի Գոբսիքա բոլորովին « կղզիացած » էր։ Թղթատարը, որ արդէն շատ անկանոն է, ամէն օր տարբեր սպասարկութեան մը մէջ գործադուլ պիտի ունենայ եւ երեքշաբթի օր՝ ընդհ· գործադուլը ամբողջովին անգամալոյծ պիտի ընէ ամբողջութիւնը։ Ընկերային մթնոլորտը շատ ծանր է։

ԻՍՐԱՑԻԼ — ԵԳԻՊՏՈՍ հաշտութեան դաշինքը կը ստորագրուի հանդիսաւոր Նոյեմբեր 19ին։

ԹՈՒՐՔԻԱ որոշեց բանալ կրկին ամբիկեան կայանները։

"ՅԱՌԱՋ"Ի ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ

ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԼԻԲԱՆԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Գումարը կը յաձախցուի
Մեծի Տաճն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանին

Դրամական առաքումները կատարել միայն ՊԱՆՔԻ էջքով եւ « Ցառաջ »ի անունով, որ այս առթիւ մասնաւոր առանձին հաշիւ մը բացած է Փարիզի Լիպանօ-Ֆրանսէզ դրամատունը։ Կարելի է նաեւ անմիջապէս դրամ յանձնել խմբագրատունը։ Բայց կը խնդրուի որեւէ դրամ չղրկել «Ցառաջ»ի էջ-փոսթալի միւին վրայ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ։

Դ· ՅԱՆԿ

Տէր եւ Տիկ· Սերգօ Պէրպէրեան	3000
Յարութիւն Ջուլհակեան	2000
Գրակ Ղազարեան	1500
Յառաջ	1000
Յարութիւն Որբերեան	1000
Արման Նշանեան (Պանեօ)	1000
Տիկին Շ· Առանալեան	1000
Գր· Ադամեան	1000
Տէր եւ Տիկ· Գարեգին Հրաչեան	1000
Ֆրանսուա Արզումանեան (Վիէն)	1000
Ալբի Տիկին Վռամ Գուլումճեան	500
Տիկին Ֆ· Շելեան	500
Տէր եւ Տիկին Ն· Ալաւինեան	500
Տիկին Սարգիսեան (Լա Սիոթա)	500
Տէր եւ Տիկ· Յովհ· Հաբէլեան	500
Տիկին Մանուշակ Ջուլհակեան	500
Սարգիս Գիճիրեան	500
Անն	500
Տիկին Սրբուհի Հէքիմեան	500
Տէր եւ Տիկ· Գր· Եսիդարաշեան	400
Հայկ Եափուճեան	300
Տիկին Ս· Գապաքեան	300
Տէր եւ Տիկ· Մելիք Ամիրեան	250
Տէր եւ Տիկ· Գ· Բահանեան	250
Անն (Տէսին)	200
Պարոս Տագէսեան	200
Անն (Փորիզ)	200
Հրայր Հրաչեան	200
Ագա Տանտիկեան	200
Սամուէլ Ներկարարեան	200
Շմաւոն Պալեան	200
Ժ· եւ Ա· Աբիկեան	200
Ց· Անթանոսեան	100
Տէր եւ Տիկ· Պ· Փափազեան	100
Տիկին Ա· Պագըրճեան	100
Սիրուն Պարոնեան	100
Կ· Տաւլաթեան	100
Տիկին Եսայեան	100
Օր· Հ· Գալուստեան	100
Տիկ· Հ· Նալպանտեան, Տէր եւ Տիկին Նալպանտեան	100
Տիկին Ս· Փանոսեան	100
Ս· Պ·	100
Ալբի Տիկ· Ժ· Տէր-Վարդանեան	50
Տէր եւ Տիկ· Ժ· Տէր-Վարդանեան	50
Տէր եւ Տիկ· Կ· Մահիկեան	50
Գումար	22·250
Գ· ցանկի գումար	77·900
Ընդհ· գումար	100·150

Les chèques bancaires doivent être libellés au nom de « Haratch », qui, à cet effet, a ouvert un compte spécial à la banque Libano-Française, 33, Rue de Monceau, 75008 Paris.

La totalité des sommes recueillies sera transmise au Catholicossat Arménien de Cilicie, dans les plus brefs délais.

Cette souscription sera close le 31 Octobre.

ՆԵՐՍԷՍ ԱՇՏԱՐԱԿԵՑԻ ԵՒ ՋՕՐ. ՊԱՍԿԵՒԻՉ

Ա.

Այս անուններով կարելի է բնորոշել երկու իրերամերժ քաղաքականութիւն – ներ :

Ներսէս Աշտարակեցի, մեր մօտաւոր անցեալի պատմութեան մէջ, կը մարմնացնէ հայ քաղաքական այն միտքը, որ սկսեալ Սիսիանի Անգեղակոթ գիւղի 1699ի Մելիքներուն դամարած պաղտնի ժողովէն մինչեւ Թուրքմենչայի դաշնագիրը – դիրքին կնքումը 1828ին, կը ձգտի ռուսական զէնքին միջոցաւ ապահովել Հայաստանի ազատագրութիւնը Թուրքական լուծէն եւ, միաժամանակ, այս ճամբով ապահովել վերահաստատումը հայկական անկախ Պետականութեան :

Զօր. Պասկեւիչ, ընդհակառակն, կը խորհրդանշէ ռուս Պետութեան քաղաքականութիւնը՝ ծայր տուած Պետրոս Ա.ի օրերէն. այն է՝ ընդարձակել կայսրութեան սահմանները զէնքի ուժով եւ զինադադարութեան ընձեռած բոլոր միջոցներով :

Անգեղակոթի հայ բանագնացները Պետրոս Ա.ի մօտ՝ըլլան Վայոց Զորի մելիք Իսրայէլ Օրի եւ Մինաս Վրդ. Տիրբանեանց : Հանդիպումը տեղի կ'ունենայ 1701 Յուլիսին : Յարը կը կազմէ իր ծրագիրը՝ Հայերու եւ Վրացիներու բարեբաստ արամադրութիւնները օգտագործելով զէնքի ուժով ամէր դառնալ Անդրկովկասին :

Պետերբուրգի մէջ, Յովսէփ Էմին 1751ին կը ներկայացնէ հայ վրացական Պետութիւն մը ստեղծելու ծրագիրը : 1769ին, Մովսէս Տարաֆեան ռուս արքունիքին կը յանձնէ Հայաստանի ազատագրութեան եւ անկախ Պետութեան ստեղծման ծրագիրը մը :

Յովսէփ Արք. Արղութեան եւ Յովհ. Լազարեան, 1780 Յունուարին, կը տեսակցին կայսրութեան դիւանագէտներուն, յատկապէս Զօր. Ա. Սուվորովի հետ, որուն պարտականութիւն տրուած էր ուսումնասիրութեանց ճամբով նախագծել արշաւանքին ծրագիրը : Այս վերջինը յոյսեր կը ներշնչէ հայկական Պետականութիւնը վերահաստատելու ուղղութեամբ : Ռուսահայոց Առաջնորդը՝ Յովսէփ Արք. կը գրէ. « Յուսադրութիւն արար յոյժ որպէս թէ նորոգելոց իցին ի մեզ իշխանութիւն ինչ » : Հայոց պատրանքները այնքան կը ծաւալին, որ հայ գործիչները հայերէն քարտէսի մը միջոցով ցոյց կուտան իշխան Գ. Պոտեմկինի՝ Հայաստանի սահմանները եւ կը խնդրեն « նորոգել ի մեզ զմասնաւոր տէրութիւն ի Մեծն Հայաստան ի բաղաճն Երեւան » :

Պարսկաստանի ուղղութեամբ կատար – ուելիք արշաւանքին նախապատրաստական աշխատանքները կը շարունակուին : Հրապարակ կը գրուի հայ – ռուսական դաշնագիր մը կնքելու հարցը : Երկու նախագիծեր կը ներկայացուին Հայերուն կողմէ : Առաջինը կը մշակուի Հնդկահայ Շահամիր Շահամիրեանի, Մովսէս Բաղրամեանի եւ ասոնց համախոհներուն կողմէ : Նախագիծը կը բաղկանայ քսան կէտերէ եւ կը նախատեսէ հանրապետական բնոյթով հայկական ինքնուրոյն Պետութեան մը հաստատումը : Պետութիւնը կ'ունենայ իր Նորհրդարանը՝ « Հայոց տուն » անունով : Վարչապետը պէտք է « լիցի ի բուն ազգէն եւ ի ժառանգու – թենէ Հայոց եւ դաւանութեան Հայաս – տանեայց սուրբ եկեղեցւոյ » : Հնդկաստանի Հայերը աչքի առաջ կ'ունենան Անգլիոյ ժողովրդավարական դրութիւնը : Ռուսերը անընդունելի կը գտնեն եւ կը պահանջեն նոր նախագիծ մը : Նոյն թուականին, 1783ին, Յովհաննէս Արք. Արղութեան, Յովհաննէս Լազարեան եւ ասոնց գործակիցները կը մշակեն նոր նախագիծ մը, այս անգամ բաղկացած 18 կէտերէ : Կ'առաջադրեն կեանքի կոչել հայկական թագաւորութիւն մը, Հայոց թագաւորին ընտրութիւնը՝ հայ կամ ռուս, վերապահելով օրուան կայսրուհի Եկատերինա Բ.ի իրաւասութեան : Կ'ընդգծեն, թէ « Որ ոք թագաւոր կացուսցի, լինիցի Հայոց օրինօք եւ ի վաղարշապատ թագաւորական քաղաքն, ի սուրբ էջմիածին օծանիցի, որպէս նախնի թագաւորքն մեր » :

Նկատելին այն է, որ երկրորդ նախագիծին մէջ հաշուի կ'առնուին Ռուսիոյ ձեռնտու կէտեր : Այսպէս, Հանրապետութիւնը կը փոխարինուի թագաւորութեամբ, ինչ որ հայ գործիչներուն մտածումով, կը համապատասխանէր ցարական կարգ ու սարքին : Թագաւորին ընտրութիւնն ալ՝ հայ կամ ռուս, կը յանձնուի Ռուսիոյ կայսրուհիին իրաւասութեան :

Մինչ Շ. Շահամիրեանի նախագիծով՝ « վասն պահպանութեան երկին եւ ազգին Հայոց », վեց հազարի հասնող ռուսական զօրաբանակի մը կայքը կը նախատեսուի Հայաստանի մէջ, քսան տարուան ժամանակամիջոցով, Յովհաննէս Արք. Արղութեանի նախագիծով ռուսական զօրաբանակներու կայքը, ռուս զօրավարի մը հրամանատարութեան տակ, կը դառնայ մնայուն : Աւելին՝ Հայոց Թագաւորութիւնը ձեւով մը կը դառնայ ենթակայ ռուսական կայսրութեան : Ահա բանաձեւումը « Հպատակութիւն մեր այնպէս եղիցի, որպէս լինիւ երբեմն Յունաց եւ Պարսից տալով ի յարբունիս հարկացն եւ ի հանիւթաց ոսկւոյ եւ արծաթոյ. եւ ի ժամանակի պատերազմի յօգնութիւն միանց հասանեն, որբան եւ հարկն պահանջեսցէ » :

Հարցը այն է սակայն, որ հայ քաղաքական միտքը դեռ չըմբռներ, թէ Ռուսիա ոչ մէկ ձեւով կը շահագրգռուի հայկական անկախ Պետականութեան մը հաստատումով եւ իր միակ ձգտումն է դրաւել Կովկասէն հարաւ երկարող հողերը եւ զանոնք ռուսացնել : Այս առաջադրութեան իրագործումին ճամբուն վրայ Հայերն ու Վրացիները պարզօրէն ճառագայի մը հեռաւորներն են, որոնք կրնան յառաջ մղուիլ եւ զոհուիլ « թափին » յաղթանակը ապահովելու համար :

Հայաստանի պատմաբաններէն Ն. Սարուխանեան անդրադառնալով այս նախագիծերուն, իրաւամբ դիտել կուտայ, թէ « Ցարական կառավարութեան նպատակադրումների մէջ չէր մտնում ոչ միայն հաւրապետական, այլ եւ ազկախ պետական վարչաձեւից, ինքնուրոյն հայկական Պետականութիւն ստեղծելու գաղափարը » (*) :

Ուրիշ մը՝ Ա. Մնացականեան, նոյն խնդրին կապակցութեամբ կը հաստատէ. « Ռուսական ցարիզմը ցանկանում էր լայնացնել ու ամրապնդել իր հարաւային սահմանները : Այդ ճանապարհի վրայ նա, հանդիպելով հայկական հարցին, որը շում է ընթացք տալ նաեւ դրան : Սակայն նրան ձեռնտու էր Հայաստանն « ազատագրել » ոչ թէ ըստ հայ ժողովրդի երազանքի, այլ ըստ իր սեփական շահերի : Հայ ժողովրդի ներկայացուցիչները, ընդհակառակն, ձգտում էին վերականգնել հայկական Պետութիւնը » (**) :

Աշտարակեցի – Պասկեւիչ « պատմութիւնը » յաջորդական մէկ փուլը կը ներկայացնէ այս իրերամերժ ձգտումներու – բուն, իմա՝ քաղաքականութիւններուն :

ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

(*) « Արեւելեան Հայաստանի Ռուսաստանին միացման պրոբլեմը միջնադարեան մէջ », Երեւան, 1971, էջ 82 :

(**) « ԺԸ. դարում գրուած հայ – ռուսական դաշնագրի հարցի շուրջ », Բանբեր Մատենադարանի, թիւ 4, Երեւան, 1958, էջ 159 :

ՈՒ. ՍԱՐՈՑԵԱՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 70ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՄԱՐԴՈՒ ՊԱՇՏՊԱՆԸ

—o—

Անհնար է գործածել այն բառերը, որոնցմով գնահատում ենք մարդկանց, կամ նրանց տաղանդը, կամ գործը, կամ միտքն ու նպատակը, որովհետեւ զրանք բոլորը մեր կեանքի չափերն են, մի կեանք միւսի հետ համեմատելու միջոցները, որոնք այնքան են չարաշահում, որքան զօրաւորը է մարդու մէջ միւսների հանդէպ դերակայ լինելու ձգտումը : Ուիլեըմ Սարոյեանի մասին խօսելիս ես պիտի փորձէի ընտրել բառեր, որոնք դոյութիւն ունեն ոգու, երազանքի, ինքնամոռացութեան մէջ եւ նման են մի քիչ տենդի, որովհետեւ նրանք հնչիւնների նման ապրում են ենթապիտակցութեան ոլորտում, որպէս հառաչանք, կամ հաճոյքի բացագանչութիւն, կամ ճիչ (... ա՛խ, Ուիլեըմ Սարոյեան), բայց միանալով իրար, ստեղծում են սիրելի դրոշի կերպարը, որ մեր հոգեւոր կեանքում պաշտպանում եւ հովանաւորում է մարդուն ընդդէմ սոցիալական կեանքի չարիքների ու անարդարութիւնների : Նա իր դրականութիւնն ստեղծում է այն բոլոր բաներից, բոլոր այն նիւթից ու անհրաժեշտից, որ հալուեցով մարդուն, երբ անդամ նա նորածին է, կամ դանդաղում է քայքայուելու սեմին, չի վհատում, չի փերծում մաշիլը կամ հոգին, այլ բուժում է բոլոր փերծերը՝ արցունքի ու ծիծաղի բալասանով :

Ուիլեըմ Սարոյեանը աշխարհ է եկել, որպէսզի մարդկութիւնն ինքն իրեն չբռունակի հաւատալ, հաւատայ իր բարութեանը, մարդկայնութեանը, իր՝ բնութեան, կամ Աստծոյ արարած լինելու փաստին, եւ այդ բոլորն այն ամէնի դէմ է, ովքեր փորձում են մարդկութիւնը վերածել վիժուածքի, զրկելով ամենաանտանելին բոլոր անտանելիներից, որ կան այս աշխարհում :

Այդ պատճառով ահա նա զուրգուրում է Թոմաս Թրէսիլի վարդին, անընդհատ բղզում է, որ նա չքնի, նորոգում է հեռագրիչ Հէնրիի հեծանիւը, իր դինուրիկի՝ Ուեսլի ձեքսընի համար խոշոր փաթիլներով ձմրան մէջ, ի վերջոյ, մի հարուստ սիկնոջ տաք մուշտակ էգրատնում, որ նա չսառչի եւ կարողանայ երգել իր հրաշալի երգը՝ « Վալենսիա »ն. Ճոնիի եւ նրա ընտանիքի համար ստեղծում է մի պարան Քոսաք, որ պարտքով անվերջ ուտելիքներ ուղարկի... Բոլորբոլորի համար գոնում է մի հնար, մի ելք, մի դուռ է բաց անում, որ նրանք

Երախտագէտ հայ ժողովուրդը, այնուամենայնիւ, քալ գիտէ իր բանաստեղծ զաւակի սիրոյ խորութիւնը, նրա խոր մարդասիրութիւնը եւ հայրենասիրութիւնը... եւ դիտէ կարդալ պոէմի ողջակիզուած սիրտը... Չի ժողովուրդը Հայոց ծնողական իր զգայուն ափի մէջ է վերցրել այդ տառապահոծ սիրտը, որ ապրելու է երկար, քանի կայ ու ապրելու է իրեն ծնունդ տուող ժողովուրդը :

(4 եւ վերջ)

«Գրական թերթ»

Վ. ԹԷՔԷԵԱՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 100ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՏԱՌԱՊԱՆՔԻ ԵՒ ՅՈՅՍԻ ԱԶՆՈՒԱԿԱՆ ԵՐԳԻՉԸ

Գրեց՝ ՍՏԵՓԱՆ ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ

Բանաստեղծը քնարերգում է մանանեղ վեցերորդ զգայարանը, այդ անանուն զգայարանը, որ թէեւ բոլորից ուշ է զարթնում, սակայն «Քու բոլոր յոյզերուդ կ'ընես միւս հինգը հաղորդ, կուտաս ուժէդ անոնց ուժ եւ դողերէդ անոնց դող... » : Այդ ներքին պահունի զգայարանն է, որ համադրում է բոլոր միւս զգայարանների ընկալումները, ներանձնական զգացումների համանուագ առալեացնում, հոգին լուսաւորում, մարդու էութիւնը խտասրտում :

Շնորհակալական խօսքերի մէջ թախծի երանգ է տիրում. չէ՞ որ մարդկային զգայնութեան բանաստեղծականացած այդ օրգանները օր աւուր կեանքից դէպի մահ են գնում :

... Ճիշդ է նկատել Յակոբ Օշականը, թէ Թէքէեանը « տառապեցաւ անչուշտ իր երկարատեւ մոայլութեան ներքոյ : Բայց այդ տառապանքը անկիւա չփոխեց ԱՆԱՐԹԵՄԱՑԻ : կեանքին տուածը այնքան դառն, այնքան ծանր էր, որ պէտքը չըզգաց ալ արուեստին նպաստին ու դրեց լուրջ, խոր, զգաստ, բարձր հոգիովը, որ ոչ խմաստունինն է, ոչ ալ ճախրաթռիչ երեւակայողինը » :

Արդարամիտ, զգաստ եւ աշխարհին բարիք ցանկացող բանաստեղծի այրող խղճն ու ընդհանրական երազանքն է եղել Փիլիքեան ու հոգեկան բանակալութեան տապալումը, ոճերի անառիկ բերդերի անկումը, մարդու ազատագրումը ազգային ու սոցիալական շահագործումից :

Թո՛ղ ապառնին ու փշրին
Բարձր բերդերն անառիկ,
Եւ իյնան վար պատնէշներն
զրահապատ եսութեանց.
Ամէն մարդու հառաստր
թող բաժնուի ամէն զանձ.
Թո՛ղ պարտէզները բացուին եւ թող
խունժեն հոն մարդիկ,
Բայց չկոտրե՛ն ոչ մէկ ծառ,
չճմե՛ն ոչ մէկ ծաղիկ...

« Երբ օրը գայ վերջապէս » բանաստեղծութիւնը Թէքէեանի մարդկային իդէալի ընորոշ արտայայտութիւնն է, որ չարունակում է վերոյիշեալ քերթուածի լեյտմոտիվը : Հաւատարութեան իդէալը իմացաբանական հիմք ընդունելով, իրականութիւնից զժգոհ ու խռոված բանաստեղծը գտնում է, որ մաքառումով բնութեան անառիկ բերդերը կործանելը եւ սոցիալական արդարութեան հասնելը մարդու երջանկութեան միակ մայրուղին է, որ մարդը մարդուն ե՛ւ վայելքի, ե՛ւ զրկանքի մէջ հաւասար պէտք է լինի.

Երբ ալ շղթան փոխանցման ըլլայ
ու ո՛չ կաշկանդման,
Ուժին հետ խելքն ու խելքին հետ
վազէ սէրը նաեւ՝
Բոլոր ազգերն իրարու զօդող
կապին այդ վրան
Ու կազմէ մէկ ընտանիք մէկ աշխարհին
այս վերեւ... :

Աշխարհի բոլոր ժողովուրդները մէկ համերաշխ ընտանիքի մէջ տեսնելու այրող ցանկութիւնը միայն կարող է սէր եւ երջանկութիւն պարգեւել համայն մարդկութեանը, արշալուսել ոսկի երկրագունդը :

... Համամարդկային յաւերժական այնպիսի զգացումներ, ինչպիսիք են սէրը, կարօտը, հայրենասիրութիւնը, հիմանիզմը, իշխում են Թէքէեանի ոսկի ստեղծագործութեան վրայ, միշտ արդիական ու անթառամ գարձնում այն : Մարդն է միշտ բանաստեղծի ստեղծագործութեան կենտրոնում :

Վահան Թէքէեանը, որի ծննդեան 100-ամեակն ենք նշում այս տարի, անտարակոյս, հայ գրականութեան պանթէոնում արդէն նուաճել է մնայուն տեղ՝ իր գրչակիցներ Վարուժանի ու Սիամանթոյի կողքին :

Թէքէեանի պոէզիան հայկական տառապանքի, փլուզման եւ հրաշալի յարութեան հիմնն է, որի մեծ հմայքը չի աղօտացրել անողոք ժամանակը :

Մի տեղ բանաստեղծը գրել է.

Ես սիրեցի, բայց ոչ ոք
Սիրածներէս գիտցաւ թէ՝
Ջինքը որքա՜ն սիրեցի...
Ո՞վ կարդալ սիրտը գիտէ... :

Երախտագէտ հայ ժողովուրդը, այնուամենայնիւ, քալ գիտէ իր բանաստեղծ զաւակի սիրոյ խորութիւնը, նրա խոր մարդասիրութիւնը եւ հայրենասիրութիւնը... եւ դիտէ կարդալ պոէմի ողջակիզուած սիրտը... Չի ժողովուրդը Հայոց ծնողական իր զգայուն ափի մէջ է վերցրել այդ տառապահոծ սիրտը, որ ապրելու է երկար, քանի կայ ու ապրելու է իրեն ծնունդ տուող ժողովուրդը :

(4 եւ վերջ)

«Գրական թերթ»

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՊԱՏՎԱՎՈՐ ՀՅՈՒՅԱՍՆԵՐԻ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ
ՈՐՈՇՈՒՄՈՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՊԱՏՎԱՎՈՐ ՀՅՈՒՅԱՍՆԵՐԻ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄ Է

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՎԱՎՈՐ ՀՅՈՒՅԱՍՆԵՐԻ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՈՐՈՇՈՒՄՈՎ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՎԱՎՈՐ ՀՅՈՒՅԱՍՆԵՐԻ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄ Է

1.

Մոտն այսօր իրավիճակը պատերազմական է։ Ծովերը եւ օվկիանոսները պատված են ականներով։ Ամեն վայրկյան կարող է ձայնի արագությունից արագ թռչող հրթիռ հայտնվել ինչ-որ տեղ՝ ջրի տակ, ջրի երեսին կամ օդում։ Հրթիռը կարող է ունենալ միջուկային մարտագլխիկ, կարող է ունենալ ոչ միջուկային մարտագլխիկ։ Հրթիռը կարող է ուղղորդվել ինքնագլուխ, կարող է ուղղորդվել հեռակառավարման համակարգով։ Հրթիռը կարող է ուղղորդվել ռադիոլոկացիոն համակարգով, կարող է ուղղորդվել ռադիոտեղորոշման համակարգով։ Հրթիռը կարող է ուղղորդվել ինֆրակարմիր համակարգով, կարող է ուղղորդվել տեսողական համակարգով։ Հրթիռը կարող է ուղղորդվել ռադիոհրամանային համակարգով, կարող է ուղղորդվել ռադիոհրամանային-իներցիոն համակարգով։ Հրթիռը կարող է ուղղորդվել ռադիոհրամանային-ինֆրակարմիր համակարգով, կարող է ուղղորդվել ռադիոհրամանային-տեսողական համակարգով։ Հրթիռը կարող է ուղղորդվել ռադիոհրամանային-ռադիոտեղորոշման համակարգով, կարող է ուղղորդվել ռադիոհրամանային-ռադիոտեղորոշման-ինֆրակարմիր համակարգով, կարող է ուղղորդվել ռադիոհրամանային-ռադիոտեղորոշման-տեսողական համակարգով։ Հրթիռը կարող է ուղղորդվել ռադիոհրամանային-ռադիոտեղորոշման-ինֆրակարմիր-տեսողական համակարգով։ Հրթիռը կարող է ուղղորդվել ռադիոհրամանային-ռադիոտեղորոշման-ինֆրակարմիր-տեսողական-հեռակառավարման համակարգով։ Հրթիռը կարող է ուղղորդվել ռադիոհրամանային-ռադիոտեղորոշման-ինֆրակարմիր-տեսողական-հեռակառավարման-ինքնագլուխ համակարգով։ Հրթիռը կարող է ուղղորդվել ռադիոհրամանային-ռադիոտեղորոշման-ինֆրակարմիր-տեսողական-հեռակառավարման-ինքնագլուխ-ռադիոհրամանային-իներցիոն համակարգով։ Հրթիռը կարող է ուղղորդվել ռադիոհրամանային-ռադիոտեղորոշման-ինֆրակարմիր-տեսողական-հեռակառավարման-ինքնագլուխ-ռադիոհրամանային-իներցիոն-ռադիոտեղորոշման համակարգով։ Հրթիռը կարող է ուղղորդվել ռադիոհրամանային-ռադիոտեղորոշման-ինֆրակարմիր-տեսողական-հեռակառավարման-ինքնագլուխ-ռադիոհրամանային-իներցիոն-ռադիոտեղորոշման-տեսողական համակարգով։ Հրթիռը կարող է ուղղորդվել ռադիոհրամանային-ռադիոտեղորոշման-ինֆրակարմիր-տեսողական-հեռակառավարման-ինքնագլուխ-ռադիոհրամանային-իներցիոն-ռադիոտեղորոշման-տեսողական-հեռակառավարման համակարգով։ Հրթիռը կարող է ուղղորդվել ռադիոհրամանային-ռադիոտեղորոշման-ինֆրակարմիր-տեսողական-հեռակառավարման-ինքնագլուխ-ռադիոհրամանային-իներցիոն-ռադիոտեղորոշման-տեսողական-հեռակառավարման-ինքնագլուխ համակարգով։ Հրթիռը կարող է ուղղորդվել ռադիոհրամանային-ռադիոտեղորոշման-ինֆրակարմիր-տեսողական-հեռակառավարման-ինքնագլուխ-ռադիոհրամանային-իներցիոն-ռադիոտեղորոշման-տեսողական-հեռակառավարման-ինքնագլուխ-ռադիոհրամանային համակարգով։ Հրթիռը կարող է ուղղորդվել ռադիոհրամանային-ռադիոտեղորոշման-ինֆրակարմիր-տեսողական-հեռակառավարման-ինքնագլուխ-ռադիոհրամանային-իներցիոն-ռադիոտեղորոշման-տեսողական-հեռակառավարման-ինքնագլուխ-ռադիոհրամանային-իներցիոն համակարգով։ Հրթիռը կարող է ուղղորդվել ռադիոհրամանային-ռադիոտեղորոշման-ինֆրակարմիր-տեսողական-հեռակառավարման-ինքնագլուխ-ռադիոհրամանային-իներցիոն-ռադիոտեղորոշման-տեսողական-հեռակառավարման-ինքնագլուխ-ռադիոհրամանային

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տիկին Սիրարփի Գա – պաքեան 300 ֆր. կը նուիրէ լիբանահայ աղէտեալներուն իր ամուսնոյն՝ Յովհ. Գապաքեանի յիշատակին։ Նոյն նպատա– կին, իրենց հօր Յովհ. Գապաքեանի յի– շատակին Ժորժ եւ Անահիտ Աբիկեան 200 ֆրանք։

×

Տիկին Հայկուհի Վահրիճ Եսայեան իր ամուսնոյն մահուան Գ. տարելիցին առ– թիւ 100 ֆր. կը նուիրէ Լիբանահայու – թեան եւ 50 ֆր. իր ողբացեալ ամուսնոյն շատ սիրելի «Յառաջ»ին։

×

Պ. Գր. Ադամեան 1000 ֆր. կը նուիրէ լիբանահայ աղէտեալներու Վռամ Գու – յումճեանի յիշատակին։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկ. Գր. Եփիզարտաչեան 400 ֆր. կը նուիրեն լիբանահայ աղէտեալ – ներուն փոխան ծաղկեպսակի Պ. Վար – ժապետեանի, Տիկին Յաչիկեանի եւ Պ. Գոլարի մահերուն առթիւ։

ՆՈՒԷՐ

Մարիամ Սարեանի մահուան առթիւ Շաւիլէն Տիկ. Թէֆար Պօղոսեան փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրէ 20 ֆր. Շաւիլի կապ. Յաչի մասնաճիւղին։ Մարի Տէր– Գալուստեանի մահուան 3րդ տարելիցին առթիւ 20 ֆր. Շաւիլի կապ. Յաչի մաս– նաճիւղին։ Մարի Մանուկեանի քառա – սունքին առթիւ 20 ֆր. Շաւիլի եկեղե – ցիին (տտանալ «Յառաջ»էն)։

ԽՆՋՈՅՔ

Համախարբերդցիական Միութեան Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղը կազմա – կերպած է ընտանեկան ճաշ - խնջոյք մը։ Ֆապրիկուլ հանրակառքի ընկերութեան սրահին մէջ, Հոկտ. 29, կիրակի օր ժամը 13ին։ Ճաշագին 50 ֆր.։

Եւ կը հրաւիրէ քոյր միութեանց ան– դամները։ Ուստի, եկողները թող բարե– հաճին լուր տալ նամակով կամ հեռա – ձայնով, մինչեւ Հոկտ. 25.— Նահապետ 51·35·35։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Պ. Հայկազ Սինանեան 300 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին իր թոռան՝ Ֆրետե– րիֆի ծննդեան առթիւ (26 Սեպտ. 1978)։

×

ՓԱՐԻԶ.— Պ. Պ. Թ. 50 ֆր. կը նուիրէ։ *ՄՈՆԹՐԻՕԼ.*— Տէր եւ Տիկին Եսի – գարտաչեան 100 ֆր.։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Այրի Տիկին Անիկ Մինասեանի մահ– ուան առթիւ Տիկին Հայկանոյշ Նալ– պանդեան Տէր եւ Տիկ. Նալպանտեան կը նուիրեն 100 ֆր. լիբանահայ աղէտեալ – եալներու («Յառաջ»ի հանգանակութիւն)։

×

Տիկին Անիկ Միհրասեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի լիբանա – հայ աղէտեալներուն («Յառաջ»ի հանգա– նակութիւն) կը նուիրեն.— Այրի Տիկին Ժիրայր Տէր–Վարդանեան 50, Տէր եւ Տիկ. Ժան Տէր-Վարդանեան 50, Տէր եւ Տիկին Կապի Մահիկեան 50, Տէր եւ Տի– կին Պարգեւ Փափազեան 100, այրի Տիկ. Անիկ Պագըրճեան 100։

Il est encore temps !

VENEZ VITE APPRENDRE OU PERFECTIONNER VOTRE LANGUE

Les cours *pour adultes* organisés par la Croix Bleue de Chaville ont commencé dans l'enthousiasme.

Tous les Lundis 18 h. 30 initiation
20 h. 30 perfectionnement

Մի՛ յետաձգէ՛ք

Մի՛ զրկուիք,

ձեր հայերէնը կատարելագործելու այս նոր առիթէն։

Շաւիլի կապ. Յաչի չափահասներու դասընթացքները սկսան եռանդով, ամէն Երկուշաբթի ժամը 18·30ին սկսնակներ, ժամը 20·30ին՝ յառաջացածներ։

Salle de l'église arménienne de Chaville
4, Rue des Trois Champtiers
Tél. Mme Nazélie Fourtune 946-03-39

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻԻՆ
Ի ՆՊԱՍՏ
ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

(Բացուած՝ Հայ Ադեատախնամ Ընկերակցութեան կողմէ)

Դ. ՑԱՆԿ

Տ. եւ Տ. Մ. Ճիւէրճեան (Մոնաքօ)	20·000
Պ. Ռոսթիսլաւ Շէհոլհանաքի (Լըվալուա Փերէ)	500
Պ.Ծովասար Զարդարեան (Անթիպ)	500
Օր. Մարի–Թերէզ Փինիէլ (Պոլպէք)	300
Գ. Մկրտիչ Գազանճեան	200
Պ. Մատիլեան եւ Օր. Մաթիլտ Մատիլեան	200
Տիկ. Ռընէ Հերման (Վելիզի - Վիլլաքուպլէ)	150
Պ. Տէր–Անդրէասեան (Քլիչի)	73
Պ. Հրանդ Կարապետեան (Լը Լու)	50
Պ. Մարսէլ Փէթուա (Սիւրէն)	50
Տիկ. Պերթէն (Սէն Ժիւլիէն – Հօթ Սավուա)	15
Գումար	22·238
Նախորդ գումար	39·090
Ընդհ. գումար	61·328

(Ցանկերը կը հրատարակուին յաջոր – դաբար)։

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿՈՂՈՏ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 300ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

կը բանախօսեն՝
ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՎՐԴ. ՊԵՀՃԵԱՆ

Ս. Սահակ – Մեսրոպ մշակութային տան Արծրունի Զրաշեան սրահին մէջ, Շաբաթ, Հոկտ. 28, ժամը 21ին։

Կիրակի, Հոկտ. 29ին, յաջորդ օրը Ս. Սահակ – Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ տեղի կ'ունենայ եպիսկոպոսական հանդիսաւոր պատարագ Յովհաննէս Կողոտ Պատրիարքի յիշատակին նուիրուած եւ կը կատար– ուի մասնաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն։ Պատարագը կը մատուցանէ ու կը քարոզէ

ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8·30, պա– տարագ 10ին։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Վիէննի Հայ Ազգ. Մխիթեան վարչու – թեան տարեշրջանը լրացած ըլլալով ընդ– հանուր անդամական ժողովը տեղի կ'ու– նենայ Հոկտ. 29, կիրակի ժամը 15ին, Կիսիսէլլիի սրճարանին երկրորդ յարկը, նաեւ կը հրաւիրուին Վիէննի Հայերը ան– խտիր։ ՕՐԱԿԱՐԳ.— Ա) Վարչութեան երկու տարուան գործունէութեան քար– տական եւ նիւթական զեկուցում, Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն եւ յա– րակից հարցեր, Գ) Անդամներէն կը խըն– դրուի յարգել ժողովը իրենց ներկայու– թեամբ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՕԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

«ՆՈՒՐԸ ՏԱՄ ՏԸ ԼԱ ԿԱՐՏ»Ի ՕՍԿԵՃՕՇ ԱՍՏՈՒԱԾԱՄՕՐ — ՄԱՐՍԷՅԼ

Կիրակի, Հոկտ. 29, առաւօտեան ժամը 11ին հայկական ծէսով ճայնաւոր պա – տարագ կը մատուցուի, Մարսէյլի «Նուր– ը տամ տը լա կարտ»ի մէջ, հայկական տարեկան ուխտագնացութեան առիթով։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՍԱՐԳԻՍ ՎՐԴ. ԴԱՒԻԹԵԱՆ
ժողովրդապետ
Մարսէյլի Հայ կաթողիկէ համայնքին

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՏՕՆԱԾՈՒՌ

Կիրակի, Դեկտ. 17

Մանրամասնութիւնները յետագային։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Յաչի Կրճնոպլի մասնաճիւղը չը նորհակալութեամբ ստացած է ընկերու– հի Տիկ. Էլիզ Թիւթիւնճեանէ 100 ֆր. իր ապաքինման առթիւ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապ. Յաչի Սեւրանի մասնաճիւղի տա– րեկան պարահանդէսը, Նոյ. 19ին։

Pour vos déjeuners d'affaires et vos soirées de détente

Le Caucase

situé en plein cœur du Marais vous assure de son meilleur accueil dans son cadre agréable et chaleureux

Spécialités Franco-Arméniennes

15, Rue St. Gilles, Paris 3e

Métro Chemin Vert

Réservation : 887-31-24

Ouvert tous les jours sauf le Dimanche

Tous les jours au Menu : Aubergine « Karne-yarik », « Manthe », « Lahmadjoun »

A l'occasion de la création de
l'ASSOCIATION CULTURELLE ARMENIENNE d'AIX-EN-Pce

DINER et SPECTACLE de DANSES

(Chorégraphie d'EVA ARZOUIAN)

avec *exposition de sculptures de Sarkis BEDOYAN, Aquarelles d'Irène OHANIAN - JULLIEN, et Miniatures d'Eva ARZOUIAN*

le 28 Octobre 1978 à 20 heures

à l'HOTEL SEVAN — (84) PERTUIS

Participation par personne : 70 F.

Réservation par tél. : (16.90) 79-19-30

AVEC LE CONCOURS DE

AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages

JACQUES CHELELEKIAN vous propose

au départ de MARSEILLE

des VOYAGES-ARMENIE

MOSCOU - EREVAN

2 jours 12 jours

Noël et Jour de l'An

VENDREDI 29 DECEMBRE 78 JEUDI 11 JANVIER 79

Renseignements et réservations

Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS

87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12

et toutes agences HAVAS - VOYAGES de France

Org. Lic. 97

ՀԱՐԱՒԱՆԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐԸ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 230 Ֆ. Վեցամսեայ 125 Ֆ.
Արտասահման Տար. 260 Ֆ. Հատը 1 Ֆ. 80

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
25
MERCREDI
25 OCTOBRE
1978

LE NUMERO 1,80 F.

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.235

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.235

ՍՐՏԱԳԻՆ ԿՈՉ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻ՝ ԽՕՍՔ ԱՌ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆ ՀԱՅՈՑ

Հաւատացեալ Հայորդիք որ ի սփիւռս աշխարհի,

Սրտի ճմլումով բայց հաւատքի վառ ապրումով եւ յոյսի պայծառ տեսիլքով կ'ուղղենք ձեզի այս հայրական խօսքն ու հայրապետական կոչը Անթիլիասէն, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան կեդրոնէն:

Այս անդամ Մեր խօսքին մէջ կայ տառապանքի ձայնը հազարաւոր զաւակներ – րուն մեր պատուական հայ ժողովուրդին, որ անցնող երկու չարաթներու ընթաց – քին, Պէյրութի եւ Լեռնալիբանանի մէջ տեղի ունեցած բուռն կռիւներուն եւ ա – հաւոր ռմբակոծումներուն հետեւանքով ապրեցաւ անձկալից տագնապ մը և կրեց ծանր վնասներ: Աւելի քան յիսուն հա – յեր զոհ գացին ռմբակոծումներուն, ուղ – ղակի կամ անուղղակի ձեւով: Ունեցանք երկու հարիւրէ աւելի վիրաւորներ: Հա – րիւրաւոր տուներ քանդուեցան մասամբ կամ ամբողջութեամբ: Առեւտրական կեդրոններ, գործատեղիներ, գրասեն – եակներ, խանութներ մասնաւորաբար արեւելեան Պէյրութի հայաբնակ եւ հա – յահոծ շրջաններուն՝ Էշրէֆիէի, Մար – Միխայէլի, Խալիլ - Պատտուիի, Նոր – Հաճընի, Պուրճ – Համուտի, Տորայի, Մար – Եուսէֆի, Նահր – էլ Մոթի, ձէլ - էլ – Տիպլ, Զալքայի եւ այլ տե – ղերու մէջ ծանր ու քանդիչ հարուածներ կրեցին: Կարգ մը եկեղեցիներ եւ դպրոց – ներ, ակումբներ եւ ազգային հաստա – տութիւններ անմասն չմնացին ընդհանուր աւերածութեան այս հոսանքէն:

Ժողովուրդի փոքր մէկ մասը հարկա – դուեցաւ ժամանակաւորապէս թողուլ տուն – տեղ եւ ապաստան գտնել համե – մատաբար աւելի ապահով նկատուած շրջաններու՝ գլխաւորապէս Անթիլիասի Մայրավանքին, Ձիթէյլի «Թուչնոց Բոյ – նի», Ջմմառու վանքին, Թրիփոլիի, Ջահլէի, Այնճարի եւ այլ վայրերու մէջ: Ոմանք ապաստան գտան Պէյրութի ա – րեւմտեան շրջանին մէջ ազգականական կամ բարեկամական ընտանեկան յարկե – րու տակ եւ կամ ազգային հաստատու – թիւններու մէջ, ինչպէս Աւետ Մանուկ – եան կեդրոնին եւ Արա Երեւանեան ա – կումբի հոգածութեան տակ:

Այս բոլոր քանդումներուն հետեւանքով եւ տիրող անապահովութեան պատճա – ռով հազարաւոր հայ մարդիկ մնացին անգործ եւ դեռ որոշ ժամանակ մը պիտի չարունակեն մնալ առանց գործի, ինչ որ տնտեսական չատ ծանր կացութիւն պի – տի ստեղծէ մեր ժողովուրդին համար:

Մեր Հայց. Առաք. Եկեղեցւոյ եւ Հայ Կաթողիկէ եւ Հայ Աւետարանական եկեղեցիներու իշխանութիւնները ամէն զոհողութիւն կ'ընեն խնամք տանելու տը – նազուրկ եղած հայորդիներուն համար: Հայ Օգնութեան Խաչը, Հայ Բարեգ. Ընդհ. Միութիւնը, Ազգային Սորհուր – դը, Գարակէօզեան Հասատատութիւնը, ձինիչեան Ֆոնտը, Հայ Մերանոցի եւ Կուրանոցի Տնօրէնութիւնը եւ այլ բարե – սիրական կազմակերպութիւններ ամէն ձիգ ի գործ կը դնեն հասնելու համար կարօտեալներու մարդկայնական անմի – ջական կարիքներուն, անունդի հայթայ – թումի, վիրաւորներու դարմանումի, ժո – ղովուրդի բարոյական կորովի բարձր պահպանման տեսակէտէն:

Հայկական քաղաքական կուսակցու – թեանց ակումբները աքանչելի նուիրուա – ծութեամբ կը հասնին ժողովուրդի ստի – պողական կարիքներուն: Քաջարի եւ ինք – նազոհ երիտասարդները, դիւշեր ցերեկ, իրենց ամբողջ ուժն ի սպաս կը դնեն հայ ժողովուրդի զաւակներու եւ անոնց տու – ներու եւ ինչքերու եւ ազգային – կրօնա – կան – կրթական - մշակութային հաստա – տութիւններու ապահովութեան ի խնդիր:

Այս բոլոր հարկեցուցիչ եւ փրկարար աշխատանքները կը չարունակուին ան – նահանջ թափով այսօր եւս: Հակառակ կատարուած աւերումին եւ պատահած աղէտին, մեր ժողովուրդի բարոյական կորովը կը չարունակէ մնալ բարձր եւ տոկուն: Արդէն վտանգի ծանր օրերուն, կեանքի ապահովութեան համար տունե – րէն առժամապէս հեռացած Հայեր սկսած են վերադառնալ իրենց տուները եւ տէր կանգնիլ իրենց ինչքերուն եւ իրենց ճակ – տի քրտինքով ստեղծած գործերուն:

Զինադադարէն երկու օր եւթ, Հոկ - տեմբեր 10ին, երբ կարելիութիւն ստեղ – ծուեցաւ փոխադրական միջոցներու, ան – միջապէս Մենք անձամբ այցելեցինք յատկապէս Պուրճ – Համուտի շրջանը եւ հետոտն շրջագայեցանք բոլոր հայկա – կան կեդրոններն ու թաղամասերը: Ցա – յորդ օր այցելեցինք նաեւ Զմմառ եւ Ճի – պէյլ, տեսանք ժամանակաւոր ապաստան – եալները, քաջալերեցինք ժողովուրդը ա – զօթքներով եւ հայրապետական պատ – գամներով: Կոչ ուղղեցինք բոլորին որ իրենց ազգին վայել քաջութեամբ եւ տո – կունութեամբ դիմագրաւեն այս տագնա – պալի օրերը, ամուր կառչին իրենց ըն – տանեկան բոյներուն եւ բնակութեան կեդրոններուն: Անմիջապէս որ կարելիու – թիւններ ստեղծուին՝ պիտի այցելենք նաեւ այլ շրջանները, որոնք վնասներ եւ քանդումներ կրեցին:

Այս դժուարին օրերուն, տագնապի այս դեռ եւս տաք շրջանին, պարտք կը զգանք Մեր հայրական եւ հայրապետական խօս – քը ուղղել համայն Հայութեան ի սփիւռս աշխարհի եւ յայտնել մեր բոլոր արենա – կից եւ ճակատագրակից զաւակներուն թէ՝ արթուն եւ աչալուրջ կանգնած ենք Մեր ժողովուրդի կողքին եւ պիտի կա – տարենք մարդկօրէն Մեր գերագոյնը որ – պէսզի դարեր ապրած եւ դարերով տա – ռապանք տեսած բայց միշտ տառապան – քին եւ մահուան յաղթած հայ ժողովուր – դի այսօրուան աղէտեալ զաւակները Լի – բանանի մէջ իրենք զիրենք չզգան անտէր եւ անտիրական, թողուած պատահարնե – րու խաղին եւ դէպքերու քմահաճոյքին:

Կոչ կ'ուղղենք Մեր ողջ հայ ժողովուր – դին ուր ալ ապրի ան այսօր, Մայր Հայ – րենիքի մէջ թէ ի ծագս աշխարհի, ինչ երկրի մէջ ալ որ հասակ առած ըլլայ ան, երկրի մէջ ալ որ հասակ առած ըլլայ ան, ինչ երկնքի տակ ալ որ չնչէ ան, ինչ դաւանանքի կամ դաղափարականի ալ որ հաւատայ ան, ինչ ընկերային, դասա – կարգային խաւի ալ որ պատկանի ան, որ ինք իր տէրն ու տիրականը զգայ ինք – զինք: Ինք՝ իր պաշտպանը: Ինք՝ իր ճա – կատագրին դարբնողը: Մէ՛կ եւ անբա – ժանելի: Այս օրերուն մեր ղոյութեան համար որքան հացն է կարեւոր նոյնքան եւ աւելին մեր ազգի միութիւնն ու ամ – բողջականութիւնը, որուն մէջ է մեր զո – րութիւնն ու յաղթանակի անյաղթելի ուժը: Զմոռնանք, Սիրելիք, որ ուր ալ ըլլանք, նոյն արիւնը կը կրենք, ուր ալ ապրինք՝ նո՛յն անցեալին ժառանգորդն ենք, ուր ալ չնչենք՝ նո՛յն ապագային նայող ճամբորդն ենք այս աշխարհի մէջ: Միասին քալենք, որպէսզի ուժեղ ըլլան մեր քայլերը եւ տոկուն ըլլայ մեր գնաց – քը: Ինչ որ մէկ ազգի մէկ մարմնին մէկ մասին պատահի՝ ամբողջ ազգին պատա – հած կ'ըլլայ:

Ահա այս ազգային միութեան եւ ամ – բողջականութեան հաւատքով եւ տեսիլ – քով՝ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԱՊԱԳՈՅԻՆ ՄԵՆՔ ՅԱՏՈՒԿ ՄԱՐՄԻՆ ՊԻՏԻ ԳՈՑԱՑՆԵՆՔ ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱՄԱԳԱՂՈՒԹԱ – ՑԻՆ ՏԱՐՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ՊԻՏԻ ԼՔՕ – ՈՒԻՆՔ ՄԵՐ ԼԻԲԱՆԱՀԱՑ ԺՈՂՈՎՈՒՐ – ԴԻ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄԻ նուիրական եւ ազգակերտ աշխատանքին, թէ՛ անմիջա – ջական կարիքներու դոհացման եւ թէ ա – պագայի վերակազմակերպման հանդերձ – ուաններով: Պիտի կատարենք Մեր պարտքը հանդէպ մեր ազգին յանուն Աստուծոյ եւ ի սէր մեր ապագային:

Կոչ կ'ուղղենք մեր բոլոր Հայկարիւն, Քրիստոսահաւատ եւ Մեսրոպաբարբառ ժողովուրդի զաւակներուն որ իրենց ա – ղօթքներուն մէջ ներկայ ունենան Լիբա – նանի հայ ժողովուրդի բոլոր զաւակները, տագնապի եւ անձկութեան այս օրերուն, խնդրելով Յաղաղութեան Իշխանէն՝ Մարգացեալ Փրկչէն «յերկիր խաղաղու – թիւն եւ ի մարդիկ հաճութիւն», յատ – կապէս Լիբանանի մէջ:

Մեր սրտաբուխ խօսքը կ'ուղղենք Ամե – նոյն Հայոց Կաթողիկոսութեան ի Ս. Էջ – միածին, Հայ Կաթողիկէ եւ Հայ Աւետա – րանական Եկեղեցիներուն եւ անոնց հո – գեւոր պետերուն, բոլոր հայ քաղաքական կուսակցութեանց, բարեսիրական կազ – մակերպութեանց եւ հաստատութեանց եւ համայն հայ ազգին որ իրենց անվերա – պահ աջակցութիւնն ու օժանդակութիւնը ընձեռեն Լիբանանի Հայութեան վերա – կանգնումի կենսական գործին համար ձեռնարկուելիք աշխատանքներուն: Մեր ջերմ խնդրանքն է որ զօրավիգ կանգնիք Մեզի մեր բոլոր ծրագրելիք գործերուն մէջ, որպէսզի ներդաշնակ, խոհական եւ ամբողջանուէր ու անվերապահ ջանքե – րով կարենանք միասնաբար դարմանել պատահած աղէտին հետեւանքները, սըր – բել վէրքերը լիբանահայ մեր ժողովուր – դի կեանքին մէջ բացուած, եւ՝ նորոգ – եա՛լ հոգիով, արի վճռակամութեամբ եւ աննկուն յառաջխաղացքով չարունակենք մեր երթը դէպի մեր լուսաւոր ապագան:

Մեր կոչը կը փակենք Մեր Երկնաւոր Վարդապետին եւ Անոր Սրբազան Առաք – եալին կենսատու բառերով, որոնք մեր նշանաբանը պէտք է ըլլան այս եւ գալիք օրերուն, ինչպէս, կը հաւատանք, նշա – նաբանը եղան մեր պաշտելի հայրերուն.

— Մի՛ երկնչիր, բայց միայն հաւատա՛ (Մարկ. Ե. 36):

— «Մենք հպարտ ենք ճոյնիսկ մեր ե – դութեան մէջ: Որովհետեւ գիտենք թէ՝ նեղութիւնները տոկունութիւն կը ծնին. տոկունութիւնը՝ նկարագիր. նկարագիրը՝ յոյս: Եւ՝ յոյսը երբեք մեզ ամօթով չի թողուր: Որովհետեւ Աստուծոյ սէրը սփռուած է մեր սիրտերուն մէջ» (Հռոմ. Ե. 3 – 5):

ՀԱՒԱՏՔՈՎ զօտեպնդուած
ՅՈՑՍՈՎ վառուած, եւ
ՍԻՐՈՎ ողողուած՝

քալենք միասին, ձեռք ձեռքի, կողք կող – քի, որպէս մ է՛կ ազգ, մէ՛կ անունով, մէ՛կ արիւնով, մէ՛կ ճանապարհով, դէպի մէ՛կ ապագայ:

Շնո՛րհք Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիս – տոսի եղիցին ընդ ձեզ ընդ ամենեսեան. Ամէն:

ԽՈՐԷՆ Ա.
Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ.
Աթոռակից Կաթողիկոս

18 Հոկտ. 1978
ի Կաթողիկոսարանի Մեծի Տան Կիլիկիոյ
Անթիլիաս - Լիբանան

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՄԻԱՍՆԱԲԱՐ ԴԻՄԱԳՐԱՒԵԼ ՊԱՏԱՀԱԾ ԱՂԷՏԸ

—o—

ՊԷՅՐՈՒԹ (Հեռաձայն).— Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութենէն, Երեքշաբթի առ – տու, հետեւեալ տեղեկութիւնները ստա – ցանք ինչ կը վերաբերի Կաթողիկոսարա – նին մէջ, Երկուշաբթի օր, գումարուած ժողովին:

Ինչպէս ծանօթ է, Հոկտ. 23, Երկու – շաբթի օր, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Խորէն Ա. Կաթողիկոսի հրաւէրով, Կաթողիկոսա – րան փութացած էին Հայ Կաթողիկէ Կա – թողիկոս - Պատրիարք Հմայեակ – Պետ – րոս Ժէ., Հայ Աւետարանական Եկեղեց – ւոյ ներկայացուցիչը, պետական երես – փոխաններ՝ Խաչիկ Պապիկեան, Տօքթ. Մ. Եպլիղեաեան, Ս. Խանամիրեան, Տօքթ. Ա. Մանուկեան, երեք կուսակ – ցութեանց ներկայացուցիչները, երկու ներկայացուցիչ Հ. Բ. Ը. Մ.ի կողմէ եւ երկու ներկայացուցիչ Հ. Օ. Մաչի: Ժո – ղովը մխաճայնութեամբ խոր հաւատք յայտնեց Լիբանանի վերականգնումի եւ ապագային նկատմամբ եւ հայ ժողովուր – դի կեանքի վերածաղկումին Լիբանանի մէջ:

Ժողովը իբրեւ հիմնական ուղեգիծ որ – դեգրեց հետեւեալը.

— Միասնաբար դիմագրաւել պատա – հած աղէտը Լիբանահայութեան կեանքին մէջ:

— Միասնաբար դարմանել կորուստը:

— Միասնաբար յառաջ տանիլ վերա – կանգնումի հիմնական եւ հասարակայ գործը:

Ցառաջ բերել կեդրոնական մարմին մը:

Ծրագրեալ աշխատանքներու ձեռնար – կելու նպատակաւ, որոշուեցաւ նոր նիստ մը գումարել՝ Ուրբաթ, Հոկտ. 27ին:

×

Ցառաջ»ի հանգանակութեան Ե. տան – կը՝ մեր վաղուան թիւով, նիւթերու ա – ռատութեան հետեւանքով:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

« ԻՄՄԱՆԻԹԷ » բոլորովին նոր կեր – պարանք առաւ Երեքշաբթի օր: Թերթին նոր ձեւը խմբագրականով մը կը բա – ցատրէ Ժորժ Մառէ, սա խորագրին տակ՝ « Հեռատեսիլը գոցեցէ՛ք եւ Իմա – նիք կարդացէ՛ք» (մնաց որ Երեքշաբթի օր ալ հեռատեսիլը գործադուլի մէջ էր): Թերթին գինն ալ 2 Ֆրանք է:

ՖՐԱՆՍԱ ամբողջովին զօրավիգ կը կե – նայ Ցունաստանի, այս վերջնոյն անդա – մակցութեան համար Հասարակաց Շու – կային: Այս է գլխաւոր եզրակացութիւնը ժխտքար – Գարամանլիս ճաշին, առջի օր, Էլիզէի մէջ:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ մէջ, ուր համեմատական հանդարտութիւն մը կը տիրէ, Պետու – թիւնը կը փորձէ աւելի հեղինակութիւն ձեռք ձգել: Սկսած է նաեւ արեւելեան Պէյրութի փողոցներու մաքրութիւնը: Սուրիական ուժերուն մէկ մասը փոխա – րինած են Սաուտցիներ, ինչ որ մեղմա – ցուցած է մթնոլորտը եւ քաղաքին երկու դօտիներուն մէջ ալ երթեւեկը սկսած է:

ՊԱՐՍԻՑ ՇԱՀԸ յայտարարած է Ֆի – կառի աշխատակցին թէ օգտակար չի դտներ հրաժարիլ:

ՆԵՐՍԷՍ ԱՇՏԱՐԱԿԵՑԻ ԵՒ ՋՕՐ. ՊԱՍԿԵՒԻՉ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Հայ քաղաքական միտքը՝ 1826 – 1828ի ռուս – պարսկական Բ. պատերազմին, դեռ կը սնուցանէ անկախ Հայաստան մը կեանքի կոչելու յոյսը: Ըստ երեւոյթին, դեռ կենդանի կը մնան Պետրոս Ա.ի եւ Եկատերինէ Բ.ի օրերէն ծայր տուած սին խոստումներուն պատրանքները:

Ներսէս Աշտարակեցի, որ 1814ին Թիֆլիս եկած էր, յամառ կերպով կը ձգտի ապահովել հայկական լայնատարած չերջանկներուն ազատագրումը: Կը պահպանէ այն հաւատքը, թէ ռուսական զէնքին միջոցաւ ոչ միայն կ'ազատագրուի Արարատեան աշխարհը, այլեւ իրականութիւն կը դառնայ հայկական թագաւորութիւնը: Եփրեմ կաթողիկոսին գրած իր նամակին մէջ, 1826 Յուլիս 23, Աշտարակեցի կ'ըսէ. « Առաւել է եւ յայս մեր՝ թէ հրամանն կայսերական եղիցի փառաւոր միւնչեւ յոյժ, եւ սուր ընդ սրեալ օրհնութեամբ երկնից զարթիցէ հանդիսապէս ի ցուցանել հակառակորդաց գիտութիւն արժանաւոր յաւերժական յիշատակաց՝ որով եւ տէրութիւն մերոց հայրենեաց ընդոգեսցի՝ ի փառս տան եւ օծելոյ ընդայ »:

Ներսէս Աշտարակեցի բախտորոշ դեր կը խաղայ 1826 –28ի պատերազմին մէջ: Ոգեշնչող առաջնորդը կը դառնայ: Ահա կոչերէն մէկը, չատերու կարգին. « Հասաւ ժամը, երբ աչքով պիտի տեսնենիք Արարատեան աշխարհի եւ Հայոց ազգի ազատութիւնը. հասաւ ժամը, երբ Մայր Աթոռը պիտի վերականգնի իր վաղեմի անկախութիւնը. ոտքի կանգնէք, Հայոց բաջեր, բօթափեցէք Պարսից լուծը, ուրախացրէք ալեզարդ Մասիսին, մի անգամ արիւնով ներկեցէք հայրենի հողերը ու ապրեցէք ազատ... ժամ է արդէն, օ՜ն, անդր... հիմա կամ երբեք »:

Պատերազմին եռուն չրջանին, 1827 փետրուար 2ին՝ ցարը՝ Նիկոլայ Ա. չնորհկալութիւն կը յայտնէ Աշտարակեցիին՝ Հայութեան ցուցաբերած հաւատարմութեան եւ ճիգին համար: Այս անգամ եւս հոգատարութեան, երախտագիտութեան խոստումներ կը չռայլուին: Զօր. Սիպիաքին, զինուորական նահանգապետ, 1827 Մայիս 15ին, ներկայ կ'ըլլայ հայ համաւորական դունդին զօրահանդէսին, Թիֆլիս: Հայերուն ակնկալութիւնները այնքան մեծ են, որ Յարութիւն Ալամդարեան նոյնիսկ ծրագիր մը կը մշակէ՝ « Առաջադրութիւն Հայոց նոր սարքուղ զօրքին համար »: Հայկական բանակին ապագան, սակայն, չէր կրնար տարբեր ըլլալ վրացականէն: Ծանօթ է, որ Ռուսիա հրաժարեցաւ Վրաց թագաւորութիւնը՝ կը լուծէ նոյնպէս Վրաստանի ազգային բանակը:

Պատերազմը վերջ կը գտնէ ռուսական բանակներուն չախչախիչ յաղթանակով: կը կնքուի Թուրքմենչայի դաշնագիրը (1828 Փետրուար 10): Հայաստանի անկախ Պետութեան փոխարէն, Նիկոլայ Ա. 1828 Մարտ 21ին կեանքի կը կոչէ հայկական մարզը. յետագային՝ 1849ին այս ալ չնչուելով կը վերածուի Երեւան նահանգի:

Պետերբուրգ, որ արդէն ռուս – պարսկական պատերազմի օրերուն, նոյնիսկ անկէ առաջ, այլեւս փակուած էր մը կը նկատէր հայ – ռուսական քաղաքական գործակցութիւնը եւ իրեն համար հայկական Պետականութեան հաստատման խօսք անգամ չէր կրնար ըլլալ, պատերազմէն անմիջապէս եռք ցայտուն կը դարձնէ իր նպատակները: Ահա թէ ինչպէս կը բնորոշէ Հայաստանի պատմաբաններէն Ն. Սարուխանեան օրուան դրամիւճակը. « Դէպի Անդրկովկաս յառաջ խաղացող ցարիզմը, սահմանամերձ երկրներուն մէջ ակիցներ ու համակիրներ հաւաքագրելու իր տրադիցիոն քաղաքականութեան համապատասխան, հայ ժողովրդին դիտում էր այն ուժերից մէկը, որ կարող էր որոշակի նպաստ բերել նուաճողական իր ծրագրերին: Մինչդեռ 19րդ դարամուտից եւ, մասնաւորապէս, նապոլէոնեան բանակների չախչախման աւարտից ու « սրբազան դաշինքի » ոգեշնչողի դերն ստանձնելուց յետոյ, ցարիզմն ընդմիշտ փակուած էր համարում հայ – ռուսական բաղաքական սիրախաղի հին շրջանը: Խոստացողի ու յուսադրողի երբեմնի իր գործելակերպից չհրաժարելով, նա այժմ էլ չանում էր կազմակերպել աղերսներով իր օգնութիւնը հայցող էրիստոնեաների ուժը տերիտորիալ նոր վիրահատումների համար, այն տարբեր – րութեամբ միայն, որ Ռուսաստանի հովանաւորութեան ներքոյ հայկական թագաւորութեան կամ ինքնավարութեան փոխարէն հայերը պիտի բաւարարուէին կայսերահպատակ դառնալու մեծագոյն շնորհով » (*):

Զօր. Պասկեւիչ, որ 1826ին Կովկաս ժամանած էր, իբրեւ կովկասեան սպայակոյտի ընդհ. հրամանատար (նախկինը՝ Երմոլով) պատերազմը վերջ գտնելէն անմիջապէս եռք, կը սկսի հալածել հայ գործիչները: Այլեւս ոչ մէկ խօսք ասոնց եւ հայ ժողովուրդին հաւատարիմ ծառայութիւններուն մասին: Թուրքմէնչայի դաշնագիրին կնքումէն քանի մը ամիս եռք, Մայիս 21ին, Պասկեւիչ կը հրահանգէ, որ Աշտարակեցի Պետարանը փակուի ուրեմն: Տեսակ մը աքսոր: Պատըրաստ՞կը: Տրուած պատճառաբանութեամբ՝ Աշտարակեցի կրնար օգտակար հանդիսանալ ռուսական բանակներուն չրջանի սահմանամերձ հայ գաղութներուն մէջ: Անկա յետին նպատակները ծածկող դիւանագիտական քայլ մը կ'ըլլայ, քանի Աշտարակեցի առաւել մեծ օգտակարութիւն կրնար ունենալ Կովկասեան ճակատին հայտհոծ չրջաններուն մէջ:

Պասկեւիչի հալածանքներուն սլաքները կ'ուղղուին այլ հայ գործիչներուն վրայ եւս: Ց. Ալամդարեան, Ղ. Լազարեան եւ ուրիշներ, հակառակ իրենց անչահախնդիր նուիրումին ռուսական զէնքին յաջողութեան համար, յաւուրկ կարգադրութեանց նչաւակ կը դառնան:

Հայ ժողովուրդին բաղձանքը՝ ազատագրութեան պարսկական – մահմետական անտանելի լուծէն, իրականութիւն կը դառնայ: Նոյն այդ ժողովուրդին երազը՝ անկախ Պետականութիւն հիմնելու, նեղ քաղաքականութեան խաղալիք դառնալէ եռք յոգիս կը ցնդի:

ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

(*) «Արեւելեան Հայաստանի Ռուսաստանին միացման պրոբլեմը մինչ յեղափոխութեան հայ պատմագրութեան մէջ», Երեւան, 1971, էջ 70:

ՄԵՌԵԼՆԵՐՈՒՆ ՁԵՌՔԵՐԸ

Ռ. Պարթեւ ծանօթ է Ֆրանսական ինչպէս Ֆրանսայի հայ հասարակութեան իր առաջին թատերախաղովը՝ Լ'Արմէնուհը, որ տրուած էր 1976ին փարիզեան բեմի մը վրայ: Այսօր՝ կը վերադառնայ ան նոր թատերախաղով մը՝ Լը Փավիյոն Պալթ-ազար վերնագրով, երեւելի սրահի մը մէջ՝ Լը Փըթի – Օտէոն (1):

Ըսուած է ճշդիւ որ երբեք դոյութիւն չէ ունեցած թատերական հաստատ կեանք մը հայ հաւաքականութեան համար եւ անոր ծիրին մէջ: Պէտք է անչուշտ բացատրութիւնները մատնանչել — Պոլսոյ 19րդ դարու վերջաւորութեան՝ այն կարճատեւ ոգեւորութիւնը որ կապուած էր վիպապաշտ չարժումին, իր հայրենասիրական թեմաներով եւ մասամբ՝ Փրանսական դրական ուղղութիւններէն ցոյց տուած արձագանգներովը (յիչել՝ Պէչիկթաչլեանի, Դուբեանի թատերգութիւնները), նոյն Պոլսոյ ներկայ դարու 20ական տարիներու սկիզբի նոյնքան կարճատեւ, վաղամեռ խանդը որ բերած էր Ց. Օչականը իսկ բեմին համար գրելու փառասիրութեան, ճիշդ է՝ ապահովելով իրեն խանդաւորը ընդունելութիւն մը, որ նմանցուած էր Փարիզի վիպապաշտ թատրոնի առաջին ներկայացում – ներուն յարուցած ազմուկին: Վերջապէս՝ ժամանակակից Հայութեան հասարակական կեանքի վախճանական կէտրոնը՝ Պէյրութի մէջ՝ ամբարուած մշակութային կարելիութիւններէն ծնունդ կրցած էր առնել թատրոն մը որ բարօրութեան եւ ստեղծումի չրջանի մը սեմին կը թուէր պտնուիլ երբ ծագեցաւ պատերազմը: Այնպէս որ այս թատրոնը չտուաւ իր դրծերը, իրեն համար գրուած թատերախաղերը. չարժումը, իր կազմութեան չրջանը բոլորելէ եռք, նոր է որ ձեռք պիտի ձգէր ինքնուրոյն արտայայտութեան մը կարելիութիւնները: Պէյրութի թատրոնը տուաւ կամ Պոլսոյ ղրականութեան պատկանող դործերու առաջին սիրողներ, անգամ մը եւս հայրենասիրական (եւ դաստիարակիչ) բնոյթով, համեմուած զուարճալական եւ ժողովրդամօտ վիճէտներով, կամ՝ ալ անդլերէնէ թարգմանուած խաղեր (այս ուղղութեամբ՝ ծանօթ են Մաքչեանի եւ Ֆազլեանի անունները որոնք 65էն եռք ունեցան դրական դործունէութիւն մը, մասամբ նոյնպէս ձգտումներով: Առանց մշակած թատրոնն էր որ պիտի չանդէր ստեղծագործական աշխատանքի մը, եթէ պայմանները ներէին): Ներկայ կացութեան մէջ, չենք դիտեր թէ ո՞ր չափով այդ թատերական փնտռտուքները պիտի չարունակուին (2):

Փարիզի մէջ մշակուած եւ Փրանսերէն լեզուով դրուած այս թատրոնը ինչո՞ւ կը կապեմ Պոլսոյ եւ Պէյրութի հայ թատրոնին: Կա՞ն անոնց միջեւ չարունակական եզերք: Բայց պատմութիւնը լոկ երեւոյթին կը յատկանայ միայն ոստումներով: Ռ. Պարթեւի թատրոնը, իր պարունակութեամբ թէեւ աշխարհի մը, վերապրումի մը վախճանին թատրոնը, փորձած ու չաջողած է պարմանալի համապրութիւն մը որ կուտայ անոր միաժամանակ՝ ամբողջապէս Փրանսական եւ ամբողջապէս հայ թատրոնի մը հանգամանքը: Որովհետեւ Հայութիւնը այսօր կ'երթայ որոչակիօրէն դէպի իր արեւմտականացումը, իր եռեւը ձգած՝ փոքրամասնական այն օրինակելիճակը որ իրն էր Թուրքիոյ կամ Լիբանանի մէջ: Իր հաւաքական ուժոգականութիւնը նոր « միջոցներ »ով, եւ նոր պայմաններուն համաձայն փորձելու, փորձարկելու ըտիպողականութեան առջեւ կը գտնուի ուրեմն: Արեւմտականացումը դուրսէն եկող չարժում մը չէ, այլ միութիւնը կազմող կարողականութեան ներքին չըրջանակներուն Պոլսոյ կեդրոնական քանակ տնօրէնի վատահամբաւ Իպրահիմի հրամանով ու հակոզութեամբ Իզմիտի, Պարտիզակի, Օվաճըքի ու Արսլանթէկի մէջ ծեծի ու չարչարանքի սպառնալիքով Հայերը խմբովին կը տեղահանէին դէպի հեռաւոր ու անծանօթ վայրեր: Մեկն խումբ մը քաջարի հայորդիներ, մերժելով զօրակոչի ու զաղթի ամէն հրաման, լեռ բարձրացած էին, մերչտ պատրաստ՝ զէնքի ու կռուի: Փառք հերոսներուն:

Յուլիսեան կէսօր մը, 1915, չըլնի թուրք չէթէն խարազանը ձեռքը՝ Դպրեվանք խուժեց իր արբանեակներով: Վանատան իր խուցին մէջ Յովհաննէս վարդապետը մահացու կերպով չարչարելէ եւ խոչտանգելէ յետոյ, մոլեգնած թուրքը բրտօրէն հրամայեց մեզ մեկնելու պատրաստուիլ « Հրաման կայ խթանպոլ ղրկելու ձեզ, Պատրիարքարանը », պոռաց թուրք չէթէն, չնական քրքիջ մը աչքերուն մէջ:

Լուռ էինք, անխօս էակներ, կասկածին ու յոյսին խորհուրդովը պարուրուած:

Հրամանը հրաման էր:

Ց. ԹՈՐՈՑԵԱՆ

(Շար. – 1)

(*) Դպրեվանքէն չրջանաւարտ 1905 – ին: Յետագային պատրիարք Թուրքիոյ Հայոց:

ԱՐՄԱՇՈՒ ԴՊՐԵՎԱՆՔԻ ՎԵՐՋԻՆ ԴԱՍԱՐԱՆԸ

Տարագրութեան ու եղեռնի տարին, 1915, Արմաշու Դպրեվանքին մէջ կ'ուսանէինք: Ընդամէնը՝ 39 ուսանողներ, մէկ մասը Պոլսոյ եւ Բիւթանիոյ չրջակայ պիւղերէն, իսկ միւսը՝ Արեւմտահայաստանի ներքին գաւառներէն:

Դպրեվանքը, քառորդ դարու մը չրջանին, 1890 – 1915, կրօնա - եկեղեցական եւ ազգային – դաստիարակչական աչքառու հաստատութեան մը համբաւը կերտած էր իր համար: Պոլսահայ թաղերու քարոզիչներն ու գաւառի առաջնորդները նկատելի թիւով մը Արմաշականներ էին, ազգին ու հայրենիքին նուիրուած հոգիներ: Արմաշական մըն էր նաեւ Թրքահայոց նորընտիր պատրիարքը՝ յանձին Զաւէն Արք. Եղիայեանի:

Դպրեվանքը, արդարեւ, բազմակողմանի առաւելութիւններով օժտուած կրթական բարձր հաստատութիւն մըն էր, բացառապէս օժտուած ուսուցչական հեղինակաւոր դէմքերու կազմով մը:

Մեսրոպ Եպիկս. Նարոյեան (*), վերատեսուչը, դրաբար եւ հայ եկեղեցական պատմութիւն կը դասաւանդէր:

Միհրան Ծպլեան՝ հայերէն եւ հայ դրականութիւն:

Միհրան Սէմէրճեան՝ թուրքերէն եւ հայոց ու ընդհանուր աղերու պատմութիւն:

Երուանդ Գարբալեան՝ ուսողական գիտութիւններ:

Բիչըրտ Հարտի՝ ֆրանսերէն:

Յակոբոս Այվազեան՝ ձայնագրութիւն եւ երաժշտութիւն:

Ի դէպ այդ չքեղ իրականութեան, եւ դիւրաւ ընտելացած Դպրեվանքի միջավայրին, կարգապահական կանոններուն, ուսմանց ծրագրին ու դասաւանդութեանց, յամառօրէն փարած էինք մեր դասերուն, ապագայական երազներով օրօրուած:

Դպրեվանքի չրջափակէն ներս՝ արտաքին աշխարհի քաղաքական իրադարձութեանց չուրջ համառօտ եւ սահմանափակ տեղեկութիւններ մը կը ստանայինք միայն:

Սարայեվոյի մէջ դահաժառանգի մը սպանութիւնը համաչխարհային պատերազմի մը մղած էր ազգերը, պատերազմ մը, որուն մէջ մխրճուած էր նաեւ Թուրքիան:

Ռազմական ճակատներու չփոթ, հակասական ու չունդալից լուրերու հետ հետզհետէ չարագուչակ տեղեկութիւններ կը ստանայինք մեր ազգային – համայնական կեանքի չուրջ: Պոլսոյ մէջ հայ մտաւորականներու ձերբակալութիւնն ու աքսորը, Ապրիլ 24ին, Բսան – ներու կախաղանը Պայազիտի հրապարակին վրայ, Յունիս 15ին, եւ զանգուածային բռնագաղթի ու ջարդի պատմութիւններ սարսուռով կը համակէին մեր հոգիները:

Կացութիւնը զգալիօրէն կը վատթարանար, ու մենք պիրէն ու պիրքէն խռոված՝ զէպքերու զահավիժումը կը դիտեինք վախով ու երկիւղով:

Դասարանի այն ուսանողները որոնք Պոլսոյ եւ Բիւթանիոյ չրջակայ պիւղերէն էին, տուն վերադարձան, իրենց ծնողքներու մօտ, իսկ Կարնեցի, Մշեցի, Երզնկացի, Բաբերդցի Բզնեցի, Խարբերդցի, Բաղէշցի, Խնուսցի, Տիգրանակերտցի, Սեբաստացի, Եւդոկիացի, Ամասիացի և Աբարկիրցի, ուսանողներս մնացինք Դպրեվանքի մէջ, տրամօրէն ապառելով մեր ճակատագրին:

Այդ օրերուն, Յունիս – Յուլիս, 1915, Պոլսոյ կեդրոնական քանակ տնօրէնն՝ վատահամբաւ Իպրահիմ հրամանով ու հակոզութեամբ Իզմիտի, Պարտիզակի, Օվաճըքի ու Արսլանթէկի մէջ ծեծի ու չարչարանքի սպառնալիքով Հայերը խմբովին կը տեղահանէին դէպի հեռաւոր ու անծանօթ վայրեր: Մեկն խումբ մը քաջարի հայորդիներ, մերժելով զօրակոչի ու զաղթի ամէն հրաման, լեռ բարձրացած էին, մերչտ պատրաստ՝ զէնքի ու կռուի: Փառք հերոսներուն:

Յուլիսեան կէսօր մը, 1915, չըլնի թուրք չէթէն խարազանը ձեռքը՝ Դպրեվանք խուժեց իր արբանեակներով: Վանատան իր խուցին մէջ Յովհաննէս վարդապետը մահացու կերպով չարչարելէ եւ խոչտանգելէ յետոյ, մոլեգնած թուրքը բրտօրէն հրամայեց մեզ մեկնելու պատրաստուիլ « Հրաման կայ խթանպոլ ղրկելու ձեզ, Պատրիարքարանը », պոռաց թուրք չէթէն, չնական քրքիջ մը աչքերուն մէջ:

Լուռ էինք, անխօս էակներ, կասկածին ու յոյսին խորհուրդովը պարուրուած:

Հրամանը հրաման էր:

Ց. ԹՈՐՈՑԵԱՆ

(Շար. – 1)

(*) Դպրեվանքէն չրջանաւարտ 1905 – ին: Յետագային պատրիարք Թուրքիոյ Հայոց:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏՅԱՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ

Նահանջի ժամանակ ոչնչացված կամ ավերված տների տերերը կարող են դիմել Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդին՝ ստանալու համար նոր տներ կամ տների նորոգման համար անհրաժեշտ նյութեր։

Դիմումները ընդունվում են Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի շենքում (Աբովյան 1) 11 — 12-ին, սեպտեմբերի 25, 26, 28-ին և հոկտեմբերի 2, 3, 5, 9, 10, 12, 13, 16, 17, 19, 23, 24, 26, 30-ին։

Ընդունելության ժամերը՝ ամեն օր, բացի կիրակի օրից, առավոտյան ժամը 10-ից մինչև 1-ը։

Դիմումներ ընդունելիս անհրաժեշտ է ներկայացնել անձնագիրը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ԳՈՒՅՔԱՅԻՆ ՀԱՐՑԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԵՐԱԳՅՈՒՏ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԵՐԱԳՅՈՒՏ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԵՐԱԳՅՈՒՏ

Տէր եւ Տիկին Եղիա Թօփալեան եւ զաւակը՝ Սեւերիկ, այրի Տիկին Մարիամ Կէօստենեան, Տէր եւ Տիկին Գեղամ Վանլեան, Տէր եւ Տիկին Ռուբէն Պըշըքեան, Տէր եւ Տիկին Ճարուճիւն Համբարձումեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Սերժ Արապեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Գասապեան, Տէր-Թոմասեան, Պըշըքեան, Ծառուկեան ընտանիքները անհուն կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց զաւկին, եղբօր, թոռնիկին, եղբօր զաւկին, սանիկին եւ ազգականին՝

ԱՌՆՕ – ԱՐԱՄ ԹՕՓԱԼԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ իր ծնողքին քնակարանը, Իսի լէ Մուլինօ, 4 Պուլվ. Վոլթէր 12 տարեկանին, Հոկտ. 23ին։

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Հինգշաբթի Հոկտ. 26, ժամը 14ին Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Վիրոֆլէյի գերեզմանատունը (ժամը 16ի չուրջ)։

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրրեւ այդ նկատել։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Մարի Նուպար հաստատութեան բարեկամներու Միութիւնը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ, այս Կիրակի Հոկտ. 29, Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ՝

ՏՈՔԹ. ԱՐՏԵՄԻՍ ՊՕՑԱՃԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարելիցին ի յիշատակ։

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը, ինչպէս նաեւ Տիկնանց Օժանդակ Մարմինը եւ Երիտասարդաց Միութիւնը, իրենց խորին խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնեն դրացի Պ. Պետրոս Զարոյեանի, Տէր եւ Տիկին Արծրունի Զրբաչեանի եւ ընտանեկան պարագաններուն, տարաբախտ Հրաճեայ Զարոյեանի (ծնեալ Զրբաչեան) մահուան առիթով։

ՇԱՎԻԼ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Կիրակի, Հոկտ. 29, Գիւտ Խաչի տօնին առթիւ կը մատուցուի պատարագ։

Կը պատարագէ՝
ՄԵՍՐՈՊ ԽԱՉԱԿԻՐ ՔՀՆԾ. ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

Աբարողութիւնը կ'երգուի տեղւոյն նորակամ երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Տիկին Աստղիկ Տէտէեանի։

Սկիզբը պատարագի ժամը 10·30։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HAÏRATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Ս. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ
ՓԱՐԻԶ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ԲԱՐԵՄԱՂԹՈՒԹԻՒՆ Ս. ՑՈՎՀ.-ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ 76ՐԴ ԵՒ ՕԾՄԱՆ 74ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁՆԵՐՈՒՆ ԱՌԻԹՈՎ

Կիրակի, Հոկտ. 29, տօն է Գիւտի Խաչին։ Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ հիմնարկութեան 76րդ եւ օծման 74րդ տարեդարձներուն առիթով, ժամը 10ին, բազմաճաշյն հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցուի եւ հոգեհան-գիստ կը կատարուի եկեղեցւոյս հանգուցեալ բարերարներու հոգիներուն համար։

Նոյն առեն արեւշատութեան աղօթք եւ մաղթանք կ'ըլլան եկեղեցւոյս ի կեանս եղող բարերարներուն եւ անոնց սիրեցեալ հարազատներուն համար։

Կը պատարագէ՝
ԳԻՒՏ ԵՊԻԿՍ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ

Կը քարոզէ՝
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Կաթողիկոսական Պատուիրակ
Հայոց Եւրոպայի եւ Առաջնորդ Փարիզի

Կը հրաւիրուի մեր ժողովուրդը ներկայ ըլլալու պատարագին եւ աղօթելու Հայաստանեայց Առաք. Եկեղեցւոյ անսասանութեան եւ պայծառութեան համար։

Եկեղեցւոյ բարերարներն են.—

Եկեղեցաշէն բարերար՝ Աղեքսանդր Մանթաշեան, Աթանագինէ Էղնայեան, Ռափայէլ Մարկոսեան, Արմենակ Համբարձումեան, Պօղոս Նուպար Փաշա, Սիրանոյշ Ֆրէնկեան, Երուանդ Պարկիր-ճեան, կարապետ Ցակոբեան, Ցակոբ Տէր-Ցակոբեան, Գէորգ Պագըրճեան, Վահագն Իշխալացեան, Խաչատուր Պետրոսեան, Սօֆիա Պետրոսեան, Եղուարդ Պապեան, Զապէլ Պէօճէքեան, Ցակոբ եւ Մարիամ Տամլամեան, Միհրան եւ Թագուհի Գավէզեան, Ճարուճիւն եւ Մարի Ժամկոչեան, Հմայեակ եւ Աննիճա Ալեքսանեան, Աչոտ Ֆրէնկեան, Նուրհան Ֆրէնկեան, Գրիգոր Փաթթուքեան, Աբրահամ Ղուկասեան, Ցարուճիւն եւ Արշալոյս Միւթէվէլեան, Վեհանոյշ Զրբաչեան, Զապէլ Ալթունեան, Տիրուհի Մէքայէլեան, Արմինէ Մելիք Գալէնտէրեան, Զաւէն Տէր-Սարգիսեան, Հայկ Զրուանտեան, Սրբուհի Զաուիկեան, Ցովհաննէս Մալեանց, Ռոզա Պագըրճեան, Արմէն Պետրոսեան, Մելքոն Պետրոսեան, Հերմին Քանթար, Ճարուճիւն Սեւիկեան, Մարի Ա. Տէտէեան, Մօրիս Օպէր, Իրէն Լինկէլ – Գուլումճեան, Պերճ Գուլումճեան, Զարուհի Թորոսեան, Եւփիմէ Աւետիսեան (Անայիս), Աստղա Թորոսեան, Վրոյր Հալէպլեան, Մուշեղ Պետրոսեան, Թադէոս Սթաթեան, Մարգրիտ Շմաւոնեան, Խաչիկ Թորոսեան, Սրբուհի Թորոսեան, Վերթհայմ Աղապէկեան, Հայկ Աղապէկեան, Սոֆի Ռոզ Գանճեան, Նոյեմի Ամպէրեան, Գառնիկ Մոմճեան, Գաբրիէլ Համբարձումեան, Մովսէս եւ Նարդուհի Տէմիրճեան, Ս. եւ Զ. Սանթուրճեան – Հալէպլեան, Տիգրան եւ Մարիամ Կակազեան, Վահրամ Արսլանեան, Վիքթորիա Արսլանեան, Վալանթէն Ղուկասեան, Մարիամ եւ որդի Գուրգէն Ակոնայեան, Ստեփան Քոչարեան, Մանիա Քոչարեան, Սեդրակ Քարեան։

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻԻՆ
Ի ՆՊԱՍՏ
ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

(Բացուած՝ Հայ Աղջատախնամ Ընկերակցութեան կողմէ)

Ե. ՑԱՆԿ

Տիկ. Լուիզ Լը Ռուա (ի յիշատակ իր ծնողաց՝ Նահապետ եւ Արշալոյս Աղապէկեանի)	1·000
Տէր եւ Տիկ. Կարապետ Եսայեան	500
Պ. Ալպէռ Մալոյեան	500
Տօքթ. եւ Տիկ. Ցակոբ Գըրգեաեաչարեան (Պէյրութ)	500
Պ. Սապունճեան (Մէկոն Ազաքս) (փոխ. ծաղկեպսակի ի յիշատակ Հրանոյշ Զարոյեանի)	400
Պ. Արամ Օզանեան (Ալֆորվիլ)	300
Պ. Ռընէ Աղապէկեան (Լը Հավր)	200
Պ. Լուի Մարտիրոսեան (Քանն)	200
Օր. Մարի-Թերէզ տը Մարթէլ	200
Քրաճեան ընտանիք	200
Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան պատասպարեալներէն՝	
Տիկ. Աղաւնի Պետոյեան	100
Պ. Վահան Պալեան	100
Պ. Բարսեղ Հապէչեան	100
Տիկ. Ժընըվիէվ Զիւրիւքճեան	100
Այլ պատասպարեալներէ հաւաքաբար	850
Պ. Ժաք Գալճեան (Առնուվիլ)	100
Պ. Փեշտիմալճեան	100
Տիկ. Մարի Մարտիկեան	100
Պ. Պէրպէրեան (Պուլոնը)	100
Պ. Դաւիթ Խանեան	100
Տիկ. Պաղտասարեան	100
Պ. Զարեհ Զաքմիչեան	100
Օր. Սոնիա Ասլանեան	100
Տէր եւ Տիկ. Հ. Գազանճեան	100
Տիկ. Մարի Քրոզա (Թուլոն)	100
Տէր եւ Տիկ. Ճ. Կ. Պ. Քեմպըլ	100
Զանազանք	60
Պ. Մելտոնեան	50
Պ. Շալար տը Թալօ	50
Գումար	6510
Նախորդ գումար	61·328
Ընդհ. գումար	67838

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի Խնամակալութիւնը չնորհակալութեամբ առացած է հետեւեալ նուէրները.— Ա. Բ. (Լիոն) 500 Ֆր. վերամուտի առթիւ, Տիկին Հայկուհի Կիւլպուլեան 500 Ֆր. իր ամուսնոյն՝ Խաչիկ Կիւլպուլեանի մահուան 10րդ տարելիցին առթիւ։

Ա Ց Ց
ՀԱՑ ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԴԱՄԲԱՆԻՆ

Ֆրանսահայ Գրողներու Ընկերակցութիւնը, իր տարեկան հաւաքական այցով, կ'ոգեկոչէ անհետացող հայ մտաւորականներու յիշատակը՝ Զորեքշաբթի Նոյեմբեր 1, ժամը 15ին, Պանեէօ – Փարիզիենի դերեզմանատունը։

Կը հրաւիրուին գրողներն ու արուեստագէտները եւ հասարակութիւնը։

Հաւաքավայր.— Լը Սիմըթիէր տը Պանեէօ – Փարիզիէն, մայր դրան առջեւ։

Երթեւեկ՝ Փորթ տ'Օռլէանէն օթոպիւս թիւ 128։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Վիէննի Հայ Աղգ. Մխիթեան վարչութեան տարեշրջանը լացած ըլլալով ընդհանուր անդամական ժողովը տեղի կ'ունենայ Հոկտ. 29, Կիրակի ժամը 15ին, Կիտիսէյիի սրճարանին երկրորդ յարկը, նաեւ կը հրաւիրուին Վիէննի Հայերը անխտիր։ ՕՐԱԿԱՐԳ.— Ա) Վարչութեան երկու տարուան գործունէութեան բարոյական եւ նիւթական գրաւոր զեկուցում, Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն եւ յարակից հարցեր, Գ) Անդամներէն կը խնդրուի յարգել ժողովը իրենց ներկայութեամբ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻԻՆ

« ՆՈՒՐԸ ՏԱՄ ՏԸ ԼԱ ԿԱՐՏ »Ի ՕՍԿԵՁՕԾ ԱՍՏՈՒԱԾԱՄՕՐ – ՄԱՐՍԷՅԼ

Կիրակի, Հոկտ. 29, առաւօտեան ժամը 11ին հայկական ծէսով ճաշնաւոր պատարագ կը մատուցուի, Մարսէյլի «Նուրը տամ տը լա կարտ»ի մէջ, հայկական տարեկան ուխտագնացութեան առիթով։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՍԱՐԳԻՍ ՎՐԴ. ԴԱՒԻԹԵԱՆ
ժողովրդապետ
Մարսէյլի Հայ Կաթողիկէ համայնքին

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿՈԼՈՍ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 300ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

Կը բանախօսեն՝
ՑԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՎՐԴ. ՊԵՔՃԵԱՆ

Ս. Սահակ – Մեսրոպ մշակութային տան Արծրունի Զրբաչեան սրահին մէջ, Շաբաթ, Հոկտ. 28, ժամը 21ին։

Կիրակի, Հոկտ. 29ին, յաջորդ օրը Ս. Սահակ – Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ տեղի կ'ունենայ եպիսկոպոսական հանդիսաւոր պատարագ Ցովհաննէս Կոլոս Պատրիարքի յիշատակին նուիրուած եւ կը կատարուի մասնաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն։ Պատարագը կը մատուցանէ ու կը քարոզէ
ՑԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Սկիզբը ժամերգութեան ժամը 8·30, պատարագ 10ին։

ԽՆՋՈՅՔ

Համախարբերդցիական Միութեան Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղը կազմակերպած է ընտանեկան ճաշ – խնջոյք մը։ Ֆապրիկուլ հանրակառքի ընկերութեան սրահին մէջ, Հոկտ. 29, Կիրակի օր ժամը 13ին։ Ճաշադին 50 Ֆր.։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապ. Խաչի Սեւրանի մասնաճիւղի տարեկան պարահանդէսը, Նոյ. 19ին։

TRANSTOURS organise un voyage à EREVAN

ԿԱՊԱՆԴԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Մեկնում Դեկտ. 23, վերադարձ Յուն. 2
Գին՝ 2900 ֆր.

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝

TRANSTOURS, 25 Rue d'Argenteuil, 75001 Paris — Tél. : 261-58-28
ուր կարելի է ներկայանալ ամէն երեքշաբթի և ուրբաթ կէսօրէ ետք ժամը 15էն 18

Մարսէյլ՝ *դիմել Զ. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆԻ*
11, Rue du Bassin — SAINT-JULIEN, Tél. 93-04-90 et 08-31-55

A l'occasion de la création de
l'ASSOCIATION CULTURELLE ARMENIENNE d'AIX-EN-Pce

DINER et SPECTACLE de DANSES

(Chorégraphie d'EVA ARZOUIAN)

avec *exposition de sculptures de Sarkis BEDOYAN, Aquarelles d'Irène OHANIAN - JULLIEN, et Miniatures d'Eva ARZOUIAN*

le 28 Octobre 1978 à 20 heures

à l'HOTEL SEVAN — (84) PERTUIS

Participation par personne : 70 F.
Réservation par tél. : (16.90) 79-19-30

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
26
JEUDI
26 OCTOBRE
1978

LE NUMERO 1,80 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐԾ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 230 Ֆ·	Վեցամսեայ	125 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 260 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 80

ՅԱՐԻ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·236

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.236

ՕՐՈՒԱՆ ԳԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՍԱՐԳԻՍ ՓԱՐԻԶ ՀՐԱՒԻՐՈՒԱԾ

—o—

ՀՈՍ-ՀՈՆ ԲԱԽՈՒՄՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ

—o—

Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահը հրաւիրեց Լիբանանի նախագահը, որ Ֆրանսա այցելէ: Հաւանաբար այս այցելութիւնը կատարուի Նոյեմբերին, բայց բուն թուականը չէ ճշդուած: Ակնկալուած փարիզ կը սպասուէր Լիբանանի Արտաքին եւ Պաշտպանութեան նախարարը՝ Ֆուատ Բութրոս, որ « առեւտրական » կարգադրութիւն մը ունի ընելիք: Մինչ Ինքեր – Ինչպէս հերքելու Թրիպոլեցը կը գրէ թէ Ֆրանսա 300 միլիոն տոլարի զէնքով պիտի օժտէ Լիբանանը, Ֆրանսական աղբիւրները աւելի մանրամասնութիւններ կուտան կատարուելիքին մասին: Տեսակ մը քրոֆ: Լիբանան կ'ուզէ որ Ֆրանսա վերադնէ ութ հալածիչ (Տասօ) զորս ծախած էր տասը տարի առաջ եւ փոխարէն աւելի արդիական զինամթերք ծախէ, օրինակ՝ Փիւմա եւ կազել Թռանիներ, ինքնագնդացիրները, հրասայլեր եւայլն: Այս ամբողջը ծրագիրի բնոյթ ունի տակաւին:

Կը կարծուի որ Փարիզէն ետք Սարգիս Պաշինկեբըն կ'երթայ Գարթըրը տեսնելու:

Տեղւոյն վրայ հոս – հոն բախումներ եւ ռմբակոծութիւններ կը շարունակուին: Պիքֆայա, որ արդէն ծանր վնասներ կրած էր, կրկին ռմբակոծուած է եւ երեք մեռեալ կայ: Նոյն չրջանը Պիքֆայա – Տուար – Այրուն չատ բախումներ եղած են: Արեւելեան Պէյրութ ալ եօթը մեռեալ կայ:

X

Եօթը երեսփոխան – բժիշկներու խումբ մը, որոնք բոլոր խմբակցութիւններուն կը պատկանին, Պէյրութ մեկնեցան յատուկ օդանաւով: Տեղւոյն վրայ պիտի քննեն զոհերուն իրական վիճակն ու կրիչները:

X

Ֆիկարօի մէջ, Հոկտ· 25ին Ֆրանսայի նախկին դեսպանը Լիբանան՝ փէէր Միւէ « տեսակէտ » մը կը յայտնէ եւ կը նախատեսէ որ « նահանգային » համադաշնակցութիւն մը, զուիցերական ձեւի, ենթալով հող կը շահի Լիբանանցիներու մօտ:

ՀԱՑԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հոկտ· 13ի Թայմզ անգլիական օրաթերթը երկար յօդուած մը հրատարակած է հայ համայնքին եւ ի մասնաւորի Դաշնակցութեան մասին: Կ'ըսէ թէ « Հայերուն չէզոքութիւնը վտանգուած է » եւ արձագանգ կը հանդիսանայ Նոր Մարշալի մէջ հանդիպած Մանուկ Տնկոյեանի հետ ունեցած խօսակցութեան: « Ի՞նչ կրնանք ընել » ըսեր է Հայը, « կողմ չենք այս պատերազմին մէջ, կ'ուզենք լաւ յարաբերութիւններ ունենալ իւրաքանչիւրին հետ: Կողմերու մէջ անկարգապահ տարրերն են որ մեզի խնդիրներ հանեցին: Թալանի տուին մեր խանութները եւ զիրենք կեցուցինք բայց ետ եկան »: Անգլիացի լրագրողը կ'ըսէ թէ Տնկոյեան զղոյշ է երբ « կողմ » կ'ըսէ եւ պէտք է քրիստոնեայ քաղաքազօրք հաստիանալ: Թղթակիցը նախ կ'անդրադառնայ 1915ի յարդերուն, որոնց հետեւանքով հայ համայնք մը տուն – տեղ եղած է Լիբանան եւ չատ կը ծանրանայ անոնց խիստ փափուկ կացութեան վրայ ներկայիս:

Ցիշենք նաեւ որ էֆոնտիսթ չաբաթաթերթը Հոկտ· 14 – 20 թիւին մէջ, անդրադառնալով Պէյրութի հայ մեռեալներու իրրեւ թիւ կուտայ՝ 63:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ա.ԶԳ· ԺՈՂՈՎԸ գարնան պիտի վիճի մահապատիժի մասին: Երեսփոխանները չուզեցին հապճեպով զբաղիլ այդ հարցով, որ անապատելի կերպով մէջտեղ եկած էր Պիւտճէի օրակարգին առիթով:

ՍՈՒԻՐԻՈՑ նախագահը պաղատած գնաց: Ասատ եւ Պաքր, երկու թշնամի « եղբայրներ » դեռ չաբաթ մը առաջ, միւրար Լերմօրէն ողջագուրեցին, միացեալ ճակատ կ'ուզեն Սատաթի դէմ:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ միշտ խռովարար մըթնոլորտի մէջ է, մինչ Փարիզի մէջ խօսակցութիւններ եւ բանակցութիւններ կ'ըլլան ընդդիմադիր զանազան չարժումներու եւ Այաթոլա Խոմէյնիի միջեւ: Կը փորձեն ռազմավարութիւն մը պատրաստել որ ժողովրդավար յեղաշրջումով մը նուազեցնէ միապետութեան իշխանութիւնները:

ԽՈՐՀ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ Արտաքին նախարարը Գրոմիքօ Փարիզ կը մնայ երեք օր, քիչ մը ներմուծիւն ապահովելու համար երկու երկիրներու յարաբերութեանց:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ թաղապետական ընտրութիւնները Ձախը չահեցաւ: Աթէնքի մէջ ընկերվարականներու թեկնածուն է որ ձայներու 52 առ հարիւրը ստացաւ: Փափատոփուլոս իր ուրախութիւնը յայտնած է այս առթիւ:

ԱՐԱՐԱՏ 0 - 3

ԿԸ ՊԱՐՏՈՒԻ ԴԻՆԱՄՕ (Կ·)ԷՆ

—o—

Հոկտ· 23ին, ախոյենական դարձի մըրցումներու չարքին Արարատ Օի դէմ 3 կէտով պարտուած է կիեւի Դինամոյէն, այս վերջինի դաշտին վրայ:

Ներկայիս Արարատ դասաւորման 15րդ տեղը կը գրաւէ:

ղովրդական ստեղծագործութեան ցուցահանդէսը, ներկայ կ'ըլլան ժողովրդական պարի համոյթներու երեկոյթներուն, կոմիտաս քառեակի եւ դաշնակահար Եուրի Հայրապետեանի նուագահանդէսներուն, « Հայաստանն այսօր » լուսանկարներու ցուցահանդէսին եւայլն: Գալ տարի՝ Ապրիլ 25ին, Հայաստանի մէջ տեղի կ'ունենան փորթուկալեան օրերը:

×

ՌՈՒՄԱՆԱՀԱՑ ՆԿԱՐԻՉ ԶԻԿ ՏԱՄԱՏԵԱՆԻ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Սփիւռքահայութեան հետ մշակութային կապի Կոմիտէի կեդրոնին մէջ բացուած է ռումանահայ նկարիչ Զիկ (Խաչատուր) Տամատեանի ցուցահանդէսը: Այս առթիւ տեղի ունեցած է հաւաքոյթ մը, որու ընթացքին նկարիչին արուեստին մասին խօսած է Վահան Ցարուքիւնեան: Խօսք առած են նաեւ Նկարիչներու Միութեան նախագահ Սուրէն Սաֆարեան, Արուեստի Հիմնարկի տնօրէն Ռուբէն Զարեան, Մհեր Աբեղեան եւ Սերգէյ Արուտչեան: Տամատեանի գործերը Հայաստանի մէջ ցուցադրուած են քանի տարի առաջ եւ մեծ արձագանգ գտած մամուլի մէջ: Այս տարի մասնակցելով Հայկ· Արուեստին նուիրուած միջազգային Բ· համագումարին, ան կարդացած էր զեկուցում մը հին եւ միջնադարեան արուեստի, մասնաւորապէս վարպետ Գրիգորի (ԺԷ· դար) խաչքարի ծածկադրի վերծանման մասին: Հայաստան գտնուած օրերուն արուեստագէտը ստեղծած է կարգ մը գործեր ճարտարապետական յուշարձաններէն:

×

ՓԻՆԿ - ՓՈՆԿԻ ՀԱՄԱՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՀԱՑԵՐՈՒ ԾԱՂԹԱՆԱԿՆԵՐԸ

« Դինամօ » մարզական ընկերութեան կազմակերպած փինկ – փոնկի համամիութենականախոյենութեան մրցում – ներուն, որոնք տեղի ունեցան Կաունասի մէջ (Լիտվիա), Հայաստանի տղոց եւ աղջկանց խումբերը յաղթական հանդիսացած են: Էմիլրա եւ Նարինէ Անտոնեան քոյրերը չահած են ոսկէ մետալներ: Զոյգ խաղերուն յաղթական հանդիսացած են Նարինէ Անտոնեան – Վալենտինա Պոպովա, իսկ տղոց բաժնին՝ Բագրատ Բուռնազեան – Ֆելիքս Սարգսեան: Խառն զոյգ խաղերուն Պոպովա եւ Կարէն Արզումանեան յաղթած են Նարինէ Անտոնեանի եւ Բագրատ Բուռնազեանի եւ չահած են ոսկէ մետալները: Արծաթէ մետալներու արժանացած են Նարինէ Անտոնեան եւ Բագրատ Բուռնազեան, պրոնզէ մետալներու՝ Էմիլրա Անտոնեան եւ Ֆելիքս Սարգսեան: Անհատական խաղերուն ոսկէ մետալ չահած է նաեւ Մարինա Սարգսեան:

"ՅԱՌԱՋ"Ի ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ

ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԼԻԲԱՆԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Գումարը կը յանձնուի
Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանին

Ե· ՑԱՆԿ

Պետրոսեան (Քալիֆո) Հասմ·	10·000
Պասմա Հասմ·	4·000
Համպոյ Հայր· (Փարիզ)	3·620
Թորոս Սեմէրճի	1·000
Տէր եւ Տիկ· Կարօ Եօթնեղբայրեան	1·000
Միհրան (Ռիէզ)	1·000
Տէր եւ Տիկ· Զերչեան	500
Պ· Արթիւր Գոչեան	500
Վ· Ս· Քէօլչեան	500
Ցովհ· Տէր–Մինասեան	500
Տէր եւ Տիկ· Նուպար Հելվաճեան	500
Ցարութիւն Ճամպուլեան	500
Տէր եւ Տիկ· Լեւոն Զօլաքեան	500
Տէր եւ Տիկ· Վահ· Տէմիրճեան	500
Տէր եւ Տիկ· Գր· Սագայեան	500
Նշան Քիւրաճեան	300
Գալուստ Մանուկեան	300
Տիկին Զ· Պօյաճեան	300
Տէր եւ Տիկին Ս· Տէր–Ստեփանեան	300
Պ· Շաքամեան (Լիւն)	300
Տիկին Վահ· Ալթունեան	300
Պ· եւ Ց· Եղիազարեան	300
Պ· Փեհլիվանեան (Պոռն)	250
Անահիտ Դարբինեան	250
Շաքէ Կիւլեան (Շաւիլ)	200
Տիկին Մարտիրոսեան	200
Ցակոբ Ցարութիւնեան	200
Տէր եւ Տիկ· Օ· Թուֆանեան	200
Մ· Ցովսէփեան	200
Տիկին Մարի Այվազեան	200
Վահրամ Անտոնեան	200
Տիկին Պետեան	200
Տէր եւ Տիկ· Պ· Մանուկեան	200
Ժ· Մարտարեան (Ֆոս)	200
Սոնիա Ալանեան	200
Կ· Ճարխքեան	200
Գր· Թաշճեան	200
Տէր եւ Տիկ· Սարգիս Պալեան	200
Ն· Փ·	200
Ոմն (Փալեզօ)	100
Տէր եւ Տիկ· Աբա Սերոբեան	100
Տէր եւ Տիկ· Գ· Տէր–Անդրէասեան	100
Տէր եւ Տիկ· Ժ· Պատոլեան	100
Տէր եւ Տիկ· Նիկ· Նիկողոսեան	100
Այրի Տիկ· Ազնիւ Նիկողոսեան	100
Եղիա Սերոբեան	100
Տէր եւ Տիկ· Գարեգին Ցովսէփեան	100
Տիկին Փ· Կիրակոսեան	100
Տէր եւ Տիկ· Թօփալեան	100
Բաբգէն Պասկեան	100
Ոմն	100
Գ· Գէորգեան	100
Ա· Գ·	100
Բիւզանդ Շահրիկեան	50
Տիկին Թագուհի Թորոսեան	50
Պետրոս Սարգիսեան	20
Գումար	32·240
Գ· ցանկի գումար	100·150
Ընդհ· գումար	132·390

Les chèques bancaires doivent être libellés au nom de « Haratch », qui, à cet effet, a ouvert un compte spécial à la banque Libano-Française, 33, Rue de Monceau, 75008 Paris.

La totalité des sommes recueillies sera transmise au Catholicossat Arménien de Cilicie, dans les plus brefs délais.

Cette souscription sera close le 31 Octobre.

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱԽՕՍ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Հոկտ· 13–17)

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԸ Ի ՊԱՏՈՒԻ ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԻ ՄԷՋ

Լիզպոնի Գ· Կիւլպէնկեան Հաստատութեան կեդրոնի սրահին մէջ բացուած է ժամանակակից հայ նկարիչներու ցուցահանդէսը: Այցելուներ հետաքրքրութեամբ դիտած են Հայաստանի երեսուն նկարիչներու հարիւրէ աւելի գործերը՝ քանդակագործներ, դիմանկարներ, գծանկարներ եւայլն: Տեղական « Տիարիու » թերթը ցուցահանդէսին նուիրուած յօդուածի մը մէջ գրած է, թէ այդ ցուցահանդէսը կը նպաստէ երկու երկիրներու մշակութային կապերու զարգացման եւ փորթուկալցի ժողովուրդին կարելիութիւն կուտայ աւելի մօտէն ծանօթանալու հայկ· արուեստին:

×

Նկարչական ցուցահանդէսէն ետք Լիզպոնի մէջ տեղի կ'ունենան Խորհ· Միութեան աւանդական օրերը, ուր այս տարի կը ներկայացուի Հայաստանը: Փորթուկալցիները կը դիտեն Հայաստանի ժողովրդական ստեղծագործութեան ցուցահանդէսը, ներկայ կ'ըլլան ժողովրդական պարի համոյթներու երեկոյթներուն, կոմիտաս քառեակի եւ դաշնակահար Եուրի Հայրապետեանի նուագահանդէսներուն, « Հայաստանն այսօր » լուսանկարներու ցուցահանդէսին եւայլն: Գալ տարի՝ Ապրիլ 25ին, Հայաստանի մէջ տեղի կ'ունենան փորթուկալեան օրերը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ա.ԶԳ· ԺՈՂՈՎԸ գարնան պիտի վիճի մահապատիժի մասին: Երեսփոխանները չուզեցին հապճեպով զբաղիլ այդ հարցով, որ անապատելի կերպով մէջտեղ եկած էր Պիւտճէի օրակարգին առիթով:

ՍՈՒԻՐԻՈՑ նախագահը պաղատած գնաց: Ասատ եւ Պաքր, երկու թշնամի « եղբայրներ » դեռ չաբաթ մը առաջ, միւրար Լերմօրէն ողջագուրեցին, միացեալ ճակատ կ'ուզեն Սատաթի դէմ:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ միշտ խռովարար մըթնոլորտի մէջ է, մինչ Փարիզի մէջ խօսակցութիւններ եւ բանակցութիւններ կ'ըլլան ընդդիմադիր զանազան չարժումներու եւ Այաթոլա Խոմէյնիի միջեւ: Կը փորձեն ռազմավարութիւն մը պատրաստել որ ժողովրդավար յեղաշրջումով մը նուազեցնէ միապետութեան իշխանութիւնները:

ԽՈՐՀ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ Արտաքին նախարարը Գրոմիքօ Փարիզ կը մնայ երեք օր, քիչ մը ներմուծիւն ապահովելու համար երկու երկիրներու յարաբերութեանց:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ թաղապետական ընտրութիւնները Ձախը չահեցաւ: Աթէնքի մէջ ընկերվարականներու թեկնածուն է որ ձայներու 52 առ հարիւրը ստացաւ: Փափատոփուլոս իր ուրախութիւնը յայտնած է այս առթիւ:

ԹՂԹԵԱՆԻ 100ԱՄԵԱԿ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՏՊԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կիրակի, Հոկտ. 22ին Հ. Բ. Ը. Մ.ի Ալեք Մանուկեան մշակութային կեդրոնին մէջ, կ'ոգեկոչուէր — երկրորդ անգամ, Փարիզի մէջ — Վահան Թէքէեանի հարիւրամեակը: Այս անգամ, հայրենակցական մասշտաբի վրայ, ինչպէս պիտի ըսէին Հայաստանի մեր զարմիկները: Դէմ չենք, պէտք է որ մեր վաւերական արժէքները ոգեկոչուին, մէկ, երկու եւ հիսարէին աւելի ալ անգամներ: Բայց ասիկա պատճառ պէտք չէ ըլլայ, որ անտեսուին ուրիշներ: Աւելի յստակ խօսինք: 1978ը հարիւրամեակն է Վահան Թէքէեանի, նաեւ սակայն՝ Սիամանթոյի եւ Զապէլ Եսայեանի: Եւ այս երկու վերջիններուն մասին խօսող չկայ: Մահէն ե՞ոքն ալ՝ կայ բախտաւոր կամ անբախտ բանաստեղծ: Մենք պիտի ուզէինք, որ Գրողներու Միութիւնը, անցեալ Ցունիսին, աւելի լայն ծաւալի վրայ միացուցած ըլլար երեք հարիւրամեակները, բեմ հանելով երեք բանախօսները, որոնցմէ իւրաքանչիւրը ներկայացնէր մեր երեք վաստակաւոր մշակներէն մէկը: Գոհացաւ Թէքէեանով, ափսո՛ս: Եւ որովհետեւ Օրթագիւղ ծնած Թէքէեանը, կեսարացի ծնողք ունէր, « բանաստեղծներու իշխանը » բախտն ունեցաւ, անգամ մը եւս յիշատակուելու Փարիզի մէջ, կեսարացիներու Հայր. Միութեան կողմէ: Հարկ է, ուրեմն ցաւիլ, որ չկան Ակնցիներու Հայրենակցական Միութիւն մը, ոչ ալ Սկիւտարցիներու Ուսումնասիրաց մը, որպէսզի զաղութը յիշէր նաե՛ւ Սիամանթօն եւ Զապէլ Եսայեանը: Ասիկա կրնանք ըսել լրջի ամենայն հանդիսաւորութեամբ, քանի թէ՛ Ցունիսին, թէ՛ անցեալ շաբթու, «Ցառաջ» թիւերը լեցուց Թէքէեանով: Մինչեւ տարեվերջ թիւ մըն ալ պիտի նուիրէ Սիամանթոյի եւ Չարեանանայ « Միութ եւ Արուեստ »ի Հոկտեմբերի թիւին մէջ, Զապէլ Եսայեանի նուիրուած սիւնակներով, բայց ասիկա չի բաւեր:

×

Վերադառնանք, ուրեմն, Կիրակի օրուան մեր հանդէսին: Հ. Բ. Ը. Մ.ի սրահը աւելի քան լեցուն էր, վարը թէ վերը: Ներկաները Թէքէեան բանաստեղծը կը յարգէին թէ կեսարացիին զաւակը, կրեւոր չէ: Եկած էին: Հանդիսութիւնը բացաւ Պ. Ցակոբ-Գրիգոր ժամը 16·20ին եւ անմիջապէս խօսքը տուաւ օրուան դիւաւոր բանախօսին Մէկթր Շաւարչ Սեւջոնքեանի: Այս վերջինը, հարկ է խոստովանիլ, չատ սխալ յառաջաբանով մը սկսաւ, որ փորձանք պիտի բանար նախ ի'ր գլխուն, ապա նաեւ՝ մեր գլխուն:

Արդարեւ ի՞նչպէս սկսաւ Մէկթր Սեւջոնքեան իր ելոյթը: Շատ վատնզաւոր ներածականներ կան, որոնցմէ պէտք է խուսափի ոեւէ բանախօս եւ դժբախտաբար Մէկթր Սեւջոնքեան չխուսափեցաւ: Նախ յայտնեց, որ ակադեմական նիստ չէ եւ ասուլիսի, զրոյցի ընոյթ պիտի տայ իր ըսելիքին եւ պիտի չերկարէ (այդ նպատակաւ ժամացոյց մըն ալ ունէր իր առջեւ), յետոյ չեշտեց որ թիւրիմացութիւն չըլլայ, իր մասին պիտի չխօսի, ցուցամոլութիւն կամ ինքզինքը ցուցադրելու նպատակներ չտեսնուին, ընա՛ւ, իր ըսելիքներուն մէջ: Այդպիսի մարդիկ կան, ըսաւ, օրինակ երբ Թէքէեան մեռաւ, մարդիկ որոնք դէմ արտայայտուած էին իրեն, սկսան գովել, ճառով թէ գրաւոր, անոր փեսուրներով զարդարուելու համար: Ուրեմն, երբեք պէտք չէ այդպիսի մտադրութիւններ տեսնել իր մէջ, այս կէտը պէտք է չատ յստակ ըլլայ: Ու ծանրանալէ ետք այս կէտերուն վրայ, Մէկթր Սեւջոնքեան, լինկաւ իր խոկ կրկնակ ծուզակներուն մէջ, որովհետեւ խօսեցաւ (երբեմն ժամացոյցը նայելով հանդերձ) մէկ ժամ 15 վայրկեան եւ աւելի չատ կենսագրական տեղեկութիւններ տուաւ ի'ր մասին քան Թէքէեանի: Արդէն, շնորհանրապէս մտահոգիչ է երբ ոեւէ խոսող, սկիզբէն յայտարարէ թէ կարճ պիտի խօսի եւ ի'ր մասին պիտի չխօսի: Այդ վայրկեանէն, վստահ կրնաք ըլլալ, որ ինքնարտայայտումի նախնական փորձ մըն է եւ թէ՛ երկար պիտի խօսի եւ թէ նիւթը առիթ պիտի ծառայէ ի'ր մասին խօսելու: Թող Մէկթր Սեւջոնքեան չնեղուի մեր ըսածներէն, կը խորհինք որ հարկ եղածին չափ ծանօթ է մեր անաչառ գաղտնի ներուն, համոզուելու համար թէ երբ կ'ըսենք, որ յուսախաբ եղանք իր «դասախօսութենէն» (այդպէս յայտարարուած էր եւ աւելցուած՝ պիտի ներկայացնէ բանաստեղծը, հրապարակագիրը, ազգային հասարակական դեկավարը եւ մարդը, իր անմնական յուշերով) անկեղծ ենք եւ՝ արդար: Անմնապէս, կ'ակընկալէինք, որ պատրաստած ըլլար անձնական յուշերու փունջ մը, որ մեզի մտերիմ դարձնէր Վահան Թէքէեանը: Երբ մէկը բախտ ունեցած ըլլայ բարեկամը, գաղափարակից ընկերն ըլլալու Թէքէեանի պէս անձնաւորութեան մը, տպաւորիչ պէտք է, որպէսզի չյաջողի մեզի « տալ » մարդը: Ցրուած, տարածուած, մէկ նիւթէն միւսը ցատքելով, Մէկթր Սեւջոնքեան մեզի խօսեցաւ. — Լիբանանի եղած օգնութեան մասին Հ. Բ. Ը. Մ.ի կողմէ, սփիւռքի կացութեան, Հայաստանի երջանիկ ապրող ժողովուրդին, Ամերիկայի մէջ յուզարկաւորութեանց յաջորդող հոգեճաշերուն, Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ անհրաժեշտութեան, իր ուսումնական շրջանին Փարիզ (բացի իրաւաբանական համալսարանէն հետեւած է նաեւ քաղաքական պետութեանց), Գահիրէի միջազգային դատարանի իր անդամ ըլլալուն (բարեբախտաբար այդ դատարանը մօտ է եղեր «Արեւ»ի խմբագրատան), երկարօրէն ծանրացաւ դատի մը վրայ, զոր բացեր է Պաղտասի առաջնորդը՝ Ռուբէն Արք. Մանասեան, անոնց դէմ որոնք Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ արտաստամանի հոգեւոր առաջնորդները Ջեկայի գործակալ կը նկատեն եղեր եւ որուն վատատարանը եղեր է, Թէքէեանի թեւակոխութեամբ: Այս դատին մասին, երկար խօսուեցաւ, նոյնիսկ նկարներ ներկայացուեցան (Մէկթր Սեւջոնքեանի եւ Պաղտասի առաջնորդին): Ցետոյ բաւական մանրամասնութիւններ ունեցանք Մէկթր Սեւջոնքեանի առողջական վիճակին մասին, թոքատապի ցաւալի պատմութիւններ, որոնք պատճառ եղած էին, որ Մէկթր Սեւջոնքեան չկարենայ երթալ տարաբախտ բանաստեղծին մօտ, որ պինդը կանչեր է իր մահուան պիշերը, (հոս, Մէկթր Սեւջոնքեան յուզուեցաւ) եւ որ պատճառ եղեր է նաեւ որ ներկայ չըլլայ յուղարկաւորութեան, թէեւ հարկ եղած հրահանգները տուեր է հեռաձայնով: Բայց արդար ըլլանք, Թէքէեանի մասին ալ խօսեցաւ, ի մէջ այլոց, թէեւ բացի երկու անեկտոթէ, անձնական յուշեր չներկայացուց: Սկիզբը, ըսած էր նաեւ թէ « անխոհեմութիւն » նկատած էր Փարիզ գալ խօսիլը: Շատ կը ճամբորդէ արդէն: Լաւ չհասկցանք այս « անխոհեմութիւն » բառին բուն իմաստը: Վերջապէս, իրեն ալ զգալի դարձաւ որ չատ կ'երկարէ ու հասաւ եզրակացութեան մը, որ սա էր՝ աշխարհ պիտի վերջանայ, ե՞րբ, յայտնի չէ եւ մաղթեց որ այդ օրը վերջին շունչը պատկան Հայու մը, որպէսզի ան հայերէն խօսի Աստուծոյ հետ:

Մէկ ժամ քառորդը մեզի երբեք երկար պիտի չթուէր, եթէ բանախօսը հետաքրքրական զարճուցած ըլլար իր ելոյթը, կեդրոնանար Թէքէեանի վրայ եւ գրաւոր պատրաստած ըլլար ամբողջ ըսելիքը (մինչ միայն նոթեր ունենալու տպաւորութիւնը թողուց): Գրաւոր ճառերը սա առաւելութիւնն ալ ունին, որ դիտես թէ պիտի վերջանան, ուշ կամ կանուխ, բայց պիտի վերջանան, այլ պարագաներու ստեղծած անորոշութիւնը ունկնդիրն ալ լաւ չի տրամադրեր:

Թէքէեանէ Ֆրանսերէն (գրուած) երկու արտասանութիւն ըրաւ Պ. Դանիէլ Սաատէթեան եւ Պ. Ֆրեատերիք Նշանեան ալ երեք թարգմանութիւն կարդաց:

Ապա խօսք առաւ Պ. Կ. Թուլումճեան, որ Ֆրանսերէն ճառ մը պատրաստած էր: Բացատրեց պատճառը, երիտասարդները կան անհաղորդ հայերէնի եւ պէտք չէ որ լեզուն արգելք ըլլայ: Նախ չատ երիտասարդ չկար, յետոյ այդ պարագային կարելի էր երիտասարդ մը դտնել, որ խօսի եւ այն ատեն վնտռուած հաղորդակցութիւնը աւելի դիւրին կը գտնուէր: Պ. Թուլումճեան, առաւելաբար ներկայացուց բանաստեղծին ընդմէջէն՝ մարդը, փիլիսոփան, մտածողը: Բանաստեղծութիւնը Թէքէեանի նմանցուց Պէթհովէնի Ցրդ Համանուագին՝ ուրախութեան փառերգը: Շեչտեց նաեւ զարգացած միտքը եւ լայն մէկըներումներով պատկերացուց իր ըսածները:

Նախագահը դադար մը յայտարարեց, բայց քանի մը վայրկեանով յետաձգուեցաւ Թոյլ տալու համար խորհրդային դեսպանատան Ա. քարտուղար՝ Ռուբէն Սահակեանի, որ քանի մը խօսք ըսէ: Պ. Սահակեան չեշտեց թէ Հայաստանի ամէն կողմը կ'ոգեկոչուի Թէքէեանի հարիւրամեակը: Մամուլը լայն էջեր կը տրամադրէ, ցոյց տուաւ կոմունիստ թերթը, ուր յօդուած մը ունի Սիլվա Կապուտիկեան:

Հոս ալ փակագիծ մը բանանք եւ անդրադառնանք Հայաստանի մամուլին այդ յօդուածներուն, որոնցմէ լայն արտատպումներ ըրաւ արդէն «Ցառաջ»:

Ճիշդ է, չատ բան գրուեցաւ եւ կը գրուի, Թէքէեանի մասին: Մենք պիտի ուզէինք որ նոյնքան ալ իրմէ քերթուածներ լոյս տեսնէին, քանի գրագէտ մը կամ բանաստեղծ մը ճանչնալու լաւագոյն միջոցը պինդը կարդալն է աւելի քան ի'ր մասին, մանաւանդ երբ այդ բանաստեղծը ծանօթ չէ Հայաստանի ժողովուրդին: Քիչ քերթուածներ լոյս տեսան իրմէ եւ հատ մը կայ միայն որ ամէն տեղ կը պարսի:

Թէքէեան, որ Ֆրանսագիր բանաստեղծ չէ, պարագայական քերթուած մը ունի, Ֆրանսերէն « Հայաստանը՝ Ռուսաստան »ի: Ասիկա ամէն կողմ լոյս կը տեսնէ հայրենի մամուլին մէջ, թարգմանուած ռուսահայերէն: Քանի որ կը թարգմանուի, նուազագոյն յարգանքը արեւմտահայ բանաստեղծին հանդէպ, պիտի պարտադրէր, որ արեւմտահայերէն թարգմանուի, մանաւանդ որ Թէքէեան մասնաւոր յարգանք մըն ալ չունէր արեւելահայերէնի նկատմամբ (աւելորդ է յիշել իր ծանր որակումը):

Այս փակագիծէն ետք, յիշենք նաեւ որ դադարին հիւրասիրութենէ մը յետոյ, գործադրուեցաւ գեղարուեստական յայտագիր մը:

Սիլվարդ Գալանճեան երգեց պատմապրեանէ, Հ. Պէրպէրեանէ եւ Գ. Ալիշանէ երեք երգ յօրինուած Թէքէեանի բանաստեղծութիւններուն վրայ:

Լուսապատկերներու ցուցադրութիւն մը կատարուեցաւ անյայտ ընթերցումներու մեկնաբանութեան մը ընկերակցութեամբ: Օր. Արաքսի Հազարապետեան, Լուսանա Ցովհաննիսեան, Նոյեմիկ Ցովսկիեան եւ Պ. Սարգիս Տէր-Ցաչատուրեան 12 քերթուած արտասանեցին: Ցետոյ Օր. Սիլվարդ Գալանճեանի երաժշտութեամբ հրամցուեցան երեք երգ Թէքէեանի բառերով:

Նախագահը, որ ըստ երեւոյթին լաւատես մէկն է, փակումը կատարեց (ժամը 20ին) յայտնելով թէ անշուշտ պահ մնացած ենք: Ինչո՞ւ չէ:

×

Եւ քանի որ մեր այս գրութիւնը, իր խորհրդածութիւններով անցաւ թղթակցութեան մը սահմանները, սա ալ ըսենք իրրեւ եզրակացութիւն:

1970 Ապրիլին, մահուան 25ամեակին էր Վահան Թէքէեանի: Համոզուած որ լուսադոյնը Թէքէեանի մասին, կրնար ալ Շահնուրը, խնդրեցինք իրմէ յօդուած մը: «Ոսկիէ կչիռը» նախ լոյս տեսաւ «Ցառաջ»ի մէջ (1970, Ապրիլ), ապա «Բաց տամարը» հատորին մէջ (1971) որ կ'ամփոփէր Շահնուրի վերջին գրութիւնները: Այդ առթիւ լիբանահայ գրագէտ մը կ'ըսէր՝ այլեւս հարկ չկայ ուրիշ բան գրելու Թէքէեանի մասին, լաւագոյն գրութիւնը սա է՝ հոն է ամբողջ Թէքէեանը:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԱՐՄԱՇՈՒ ԴՊՐԵՎԱՆՔԻ ՎԵՐՋԻՆ ԴԱՍԱՐԱՆԸ

Ցաջորդ առաւօտ, անձնական գոյքերու բեռ մը չալակած, խմբովին ճամբայ կ'ելլենք դէպի Իզմիտ: Կը քալենք երեք ոստիկաններու հսկողութեամբ, կը քալենք դանդաղ ու մտածկոտ, կը քալենք ու կը նայինք, անգամ մըն ալ, եւ անգամ մըն ալ դիտելու Դպրեվանքի լուսաւոր պատկերը, որ ալ կը հեռանար, կը փոթթուէր հորիզոնին եւ կ'անհետանար:

Իրիկունը Իզմիտ կը հասնինք, Իզմիտի բանտը, ուր հարիւրաւոր հայ կալանաւորներ խուճապի մատնուած՝ պատերուն կը զարնուին, խաւար ճակատագրի մը սեւ փոթորիկը հոգիներուն մէջ:

Գիշերը բանտին մէջ մնացինք, բացօթեայ, յոգնած, անհանգիստ, քնատ ու մտահոգ:

« Հրաման կայ Իսթանպոլ զրկելու ձեզ, Պաթրիարքարանը », այդպէս ըսին մեզի երէկ, ու այդ յոյսին կառչած հրամանի կը սպասենք:

Կէսօրին ոստիկանները մեզ կ'առաջնորդեն չոգեկառքի կայարանը, ուր արեւին տակ փռուած մարդկային թշուառ էակներու բազմութիւն մը կը սպասէ, օրերով կը սպասէ ճամբայ ելլելու, ո՛վ գիտէ ղէպի որ անծանօթ գաղթօթաները չարչարանքի ու մեռելութեան:

Ցանկարծ « եալա՛յ, եալա՛յ » կը պոռչտայ մէկ ոստիկան, դէպի մօտս կայ չոգեկառքը ուղղելով մեզ, եւ «Հայաստար Փաչա» ու «Իսթանպոլ» բառերը կը ծամծմէ ակռաներուն տակ, մի գուցէ խաբէական դիւաւորութեան մը բնոյթով:

Բայց իրիկունը Պոլսոյ բանտին մէջ ենք: Ամէն վայրկեան նոր բանտարկեալներ կ'աւելնան, բոլորն ալ հայ, չուաբած, խռով ու անհանգիստ, եւ թուրք ոստիկանները՝ զաժան ու հրամայողական:

Պաթրիարքարանը տեղեակ է մեր կացութեան: Համաճայն կառավարական հրամանագրի, Պաթրիարքարան պիտի փոխադրուինք: Դպրեվանքը Պոլսոյ Պաթրիարքարանի հովանաւորութեան ենթակայ կրօնական հաստատութիւն մըն էր:

Վտանգաւոր ժամանակներ էին: Մինչեւ Սեպտ. 1915, մնացինք Պաթրիարքարանի մէջ, Պաթրիարքարանի հսկողութեան ներքեւ, եւ միշտ Պաթրիարքարանի շրջափակէն ներս: Արդէն Պաթրիարքարանն ալ խիստ հսկողութեան տակ կը պտնուէր Թուրք իշխանութեանց կողմէ:

Երբ զարհուրական տարեշրջանն սկսաւ, Սեպտ. 1915, Պաթրիարքարանի կարգադրութեամբ մեկնեցանք Մաքրի Գիւղ, Պէզպեան երկրորդական վարժարանին մէջ չարունակելու մեր ուսումը:

Բարձրադոյն դասարանի աշակերտներ ենք, դիւերօթիկ: Շատ դոհ ենք, բախտաւոր եւ զբաղած մեր դասերով: Պատկառելի դասախօսներ կ'այցելեն վարժարանը, Եղիշէ Արք. Դուրեան, Դուքթ Ցաչկոնց, հայր եւ որդի Գարեգին եւ Գեղամ Գալաֆեաններ, Գէորգ Սիմքէճեան, Կէլիպոլեան, եւ ուրիշ մեծութիւններ: Վարժարանի տնօրէնն ալ, Պօղոս Պէզպեան, կարեւոր դէմք մը, մեծ վըստահութիւն կը վայելէր կառավարական եւ ոստիկանական շրջանակներու մօտ:

Համեմատաբար ազատ էինք վարժարանէն դուրս ելլելու, պտըտելու եւ գրօսնելու:

Ց. ԹՈՐՈՑԵԱՆ

(Շար. 2)

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԳՈՎԱԶԴԱՏՈՒՓԵՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՑ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐԿԱՅԻՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՆԵՐԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ՅՈՍԵՖ, ՅՈՍԵՖ

2.

— Երեխաները բոլորն էլ մեզնից բարձր են, չէ՞որ: Ի՞նչ ասելն է ուզում:

Պատահական հանդիպումներից մեկի ժամանակ հարցրեցի Ռուբեն Ալեքսանյանին: Ծանոթ էինք դեռ մանկությունից: Նրա հայրը՝ Ալեքսանդր Ալեքսանյանը, ինձ համար միշտ էլ մնալու է Ալեքսանդր Ալեքսանյան: Ես նրան միայն այդպես էի կանչում, ինչպես որ նա ինձ՝ Ռուբեն Ալեքսանյան: Մեր ընտանիքները ոչ միայն հարևան էին, այլև ընկերական կապեր էին հաստատել իրար հետ: Ալեքսանդր Ալեքսանյանը (որքան էլ տարօրինակ թվա) ինձ համար միշտ էլ մնալու է Ալեքսանդր Ալեքսանյան, որովհետև ես նրան միշտ էլ հարգել եմ որպես մեծ մարդու, որպես մեծ հոգևոր ուժի տեր անձնավորության: Ես նրան միշտ էլ հարգել եմ որպես մեծ մարդու, որպես մեծ հոգևոր ուժի տեր անձնավորության, որովհետև նա ինձ համար միշտ էլ մնալու է Ալեքսանդր Ալեքսանյան, որովհետև

Տէր եւ Տիկին Եղիա Թօփալեան եւ զաւակը՝ Սեարիկ, այրի Տիկին Մարիամ Կէօստենեան, Տէր եւ Տիկին Գեղամ Վանլեան, Տէր եւ Տիկին Ռուբէն Պըյըքեան, Տէր եւ Տիկին Ճարուխիւն Համբարձումեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Սերժ Արապեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Գասապեան, Տէր-Թոմայեան, Պըյըքեան, Ծառուկեան ընտանիքները անհուն կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց զաւկին, եղբօր, թոռնիկին, եղբօր զաւկին, սանիկին եւ ազգականին՝

ԱՌՆՕ – ԱՐԱՄ ԹՕՓԱԼԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ իր ծնողքին բնակարանը, Իսի լէ Մուլինօ, 4 Պուլվ. Վոլթէր 12 տարեկանին, Հոկտ. 23ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Հինգշաբթի Հոկտ. 26, ժամը 14ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Վիրոֆլէյի գերեզմանատունը (ժամը 16ի չորս)։

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Իր ամուսնոյն՝ Արամ Մարտիրոսեանի յիշատակին, Տիկին Մարտիրոսեան 200 Ֆր. կը նուիրէ լիբանահայ աղէտեալներուն եւ 50 Ֆր. «Ծառայ»ին։

×

Տիկին Սիրանոյշ Պետեան իր ամուսնոյն Պատրիկ Պետեանի մահուան Ա. տարելիցին ի յիշատակ 200 Ֆր. կը նուիրէ լիբանահայ աղէտեալներուն։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Սեւրանի մասնաճիւղը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տիկին Անժէլ Պարոնեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն իրենց ամուսնոյն, հօր, եւ ազգականին մահուան առթիւ։

×

Կապ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղի ընկերուհիները կ'ողբան մահը ընկերուհի Անգիկ Միհնասեանի եւ ցաւակցութիւն կը յայտնեն ողբացեալ ընկերուհիին ընտանեկան պարագաներուն եւ փոխան ծաղկեպսակի 50 Ֆր. կը նուիրեն Կապ. Խաչի կայանին։

Նոյն տխուր առթիւ ցաւակցութիւններ մեր երկու ընկերուհիներ Թագուհի Մինասեանի, Լիւսի Օհանեանի եւ Սրբուհի Տէր-Գալուստեանի։

ՄԱՐՍԷԼ — Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ

Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ հիմնադրութեան 50ամեակին առթիւ հանդիսաւոր պատարագ եւ պաշտօնական հոգեհանգիստ կը կատարուի Զորեքշաբթի Նոյեմբեր 1, նուիրուած եկեղեցւոյ հիմնադիր բարերար եւ հաւատացեալ նըւիրեցեալներու յիշատակին։

Կը նախագահէ ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Կը պատարագէ ՎԱՉԷ Ծ. Վ. ԻԳՆԱՏՈՍԵԱՆ։

Այս առթիւ կը յիշատակուին ի մասնաւորի եկեղեցւոյ չինարարական յանձնախումբի անդամները եւ բարերար՝

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼԱՆԿԵԱՆ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Օր. Սաթենիկ Քէօլէեան եւ Պ. Վարդգէս Քէօլէեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, այս կիրակի, Հոկտ. 29, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց մօր՝

ՏԻԿԻՆ ՆԱԶԵԼԻ ՔԷՕԼԷԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարելիցին եւ իրենց քրոջ՝

ՍԻՐԱՐՓԻ ՔԷՕԼԷԵԱՆԻ

յիշատակին։

Այս տխուր առթիւ կը նուիրեն 500 Ֆր. լիբանահայ աղէտեալներուն եւ 250 Ֆր. «Ծառայ»ին։

×

ՄԱՐՍԷԼ.— Այրի Տիկին Փերուզ Կիրակոսեան, Տէր եւ Տիկին Վարդանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Փօլ Կիրակոսեան եւ զաւակները իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՓԱՑԼԱԿ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան Պուլվար Օսման Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ, Հոկտ. 29, կիրակի առաւօտ։

Ի գիտութիւն բարեկամներուն։

Այս առթիւ Տիկին Փ. Կիրակոսեան կը նուիրէ 100 Ֆր. «Ծառայ»ին եւ 100 Ֆր. Լիբանանի աղէտեալներուն։

×

Հաւուրս Գարակէօզեան նախկին Սանուց Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի առաւօտ (Հոկտ. 29) Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին մեծ բարեբար՝

ՄԻՀՐԱՆ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆԻ

զաւկին՝

ՀԱՒՈՒՐՍ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆԻ

ինչպէս նաեւ Արամ եւ Սարգիս Գարակէօզեանի, Տոքթ. եւ Տիկին Դաւիթեանի եւ վարժարանի ողբացեալ ուսուցիչներու եւ սաներու յիշատակին։

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն։

ՇԱՒԻԼ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Կիրակի, Հոկտ. 29, Գիւտ Խաչի տօնին առթիւ կը մատուցուի պատարագ։

Կը պատարագէ՝

ՄԵՍՐՈՊ ԽԱԶԱԿԻՐ ՔՀՆԾ. ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

Աբարողութիւնը կ'երգուի տեղւոյն նորակազմ երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Տիկին Աստղիկ Տէմէեանի։

Սկիզբը պատարագի ժամը 10·30։

ՊՕՄՈՆ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս կիրակի, Հոկտ. 29, մասնաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ

յիշատակին։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՆՈՒԷՐ

Նշան Քիւրաճեան՝ ընկ. Սիսակ Սիսլեանի վիրաբուժական գործողութենէն ապաքինման առթիւ կը նուիրէ 100 Ֆր. «Ծառայ»ին եւ իր կնոջ յիշատակին 300 Ֆր. լիբանահայ աղէտեալներուն եւ 100 Ֆրանք «Ծառայ»ին։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Արմենուհի Գալուստեան 100 Ֆր. կը նուիրէ «Ծառայ»ին այրի Տիկին Ազապետեանի մահուան առթիւ։

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ
ՓԱՐԻԶ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ԲԱՐԵՄԱՂԹՈՒԹԻՒՆ Ս. ՅՈՎՀ.-ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՐ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ 76ՐԴ ԵՒ ՕԾՄԱՆ 74ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁՆԵՐՈՒՆ ԱՌԻԹՈՎ

Կիրակի, Հոկտ. 29, տօն է Գիւտի Խաչին։ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ հիմնարկութեան 76րդ եւ օծման 74րդ տարեդարձներուն առիթով, ժամը 10ին, բազմաճաշ հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցուի եւ հոգեհանգիստ կատարուի եկեղեցւոյս հանգուցեալ բարերարներու հոգիներուն համար։

Նոյն առեն արեւշատութեան աղօթք եւ մաղթանք կ'ըլլան եկեղեցւոյս ի կեանս եղող բարերարներուն եւ անոնց սիրեցեալ հարազատներուն համար։

Կը պատարագէ՝

ԳԻՒՏ ԵՊԻՍԿ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ

Կը քարոզէ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Կաթողիկոսական Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի եւ Առաջնորդ Փարիզի

Կը հրաւիրուի մեր ժողովուրդը ներկայ ըլլալու պատարագին եւ աղօթելու Հայաստանեայց Առաք. Եկեղեցւոյ անսասանութեան եւ պայծառութեան համար։

RECHERCHONS

Urgent recherchons entrepreneurs façonniers chemisiers et corsages non coupés — grosses séries — travail à l'année — prix intéressant.

HALIOT, 24 Bd. St-Denis
75010 Paris — 770-19-99

Ա Յ Յ
ՀԱՅ ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԴԱՄԲԱՆԻՆ

Ֆրանսահայ Գրողներու Ընկերակցութիւնը, իր տարեկան հաւաքական այցով, կ'ողջունէ անհետացող հայ մտաւորականներու յիշատակը՝ Զորեքշաբթի Նոյեմբեր 1, ժամը 15ին, Պանեէօ – Փարիզիէնի գերեզմանատունը։

Կը հրաւիրուին գրողներն ու արուեստագէտները եւ հասարակութիւնը։

Հաւաքավայր.— Լը Սիմբիթիէր ու Պանեէօ – Փարիզիէն, մայր դրան առջեւ։

Երթեւեկ՝ Փորթ տ'Օռլէանէն օթոպիւս թիւ 128։

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿՈԼՈՍ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 300ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Կը բանախօսեն՝

ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՎՐԴ. ՊԵՓՃԵԱՆ

Ս. Սահակ – Մեսրոպ մշակութային տան Արծրունի Զրաշեան սրահին մէջ, Շաբաթ, Հոկտ. 28, ժամը 21ին։

Կիրակի, Հոկտ. 29ին, յաջորդ օրը Ս. Սահակ - Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ տեղի կ'ունենայ եպիսկոպոսական հանդիսաւոր պատարագ Յովհաննէս Կոլոտ Պատրիարքի յիշատակին նուիրուած եւ կը կատարուի մասնաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն։

Պատարագը կը մատուցանէ ու կը քարոզէ

ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8·30, պատարագ 10ին։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապ. Խաչի Սեւրանի մասնաճիւղի տարեկան պարահանդէսը, Նոյ. 19ին։

Ս. ՓԱՌԱՍՈՒՆ ՄԱՆԿՈՒՆՔ
ՀԱՑՑ. ԱՌԱՔ. ԵԿԵՂԵՑԻ, ՄԻԼԱՆ
ՕԾՄԱՆ ՓԱՇԱՄԵԱԿ
կիրակի, Նոյ. 5, բարձր հովանաւորութեամբ Արեւմտեան Եւրոպայի Հայրապետական Պատուիրակ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի
Եպիսկոպոսական հանդիսաւոր պատարագ ժամը 10·30ին։
Ճաշ Հայ Տան մէջ ժամը 13·30ին
Փիացա Վէլասֆա, 4

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Վիէննի Հայ Ազգ. Մխիթեան վարչութեան տարեշրջանը լրացած ըլլալով ընդհանուր անդամական ժողովը տեղի կ'ունենայ Հոկտ. 29, կիրակի ժամը 15ին, Կիսէքսէյի սրճարանին երկրորդ յարկը, նաեւ կը հրաւիրուին Վիէննի Հայերը անխտիր։ ՕՐԱԿԱՐԳ.— Ա) Վարչութեան երկու տարուան գործունէութեան քարոյական եւ նիւթական դրաւոր զեկուցում, Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն եւ յարկից հարցեր, Գ) Անդամներէն կը խնդրուի յարգել ժողովը իրենց ներկայութեամբ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Entrepreneurs ou ouvrières à domicile pour manteaux et vestes.
S'adresser :

Comptoir de Confection
86, Rue de Cléry — 75002 Paris
Tél. : 236-37-18

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿՈԼՈՍ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 300ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Կը բանախօսեն՝

ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՎՐԴ. ՊԵՓՃԵԱՆ

Ս. Սահակ – Մեսրոպ մշակութային տան Արծրունի Զրաշեան սրահին մէջ, Շաբաթ, Հոկտ. 28, ժամը 21ին։

Կիրակի, Հոկտ. 29ին, յաջորդ օրը Ս. Սահակ - Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ տեղի կ'ունենայ եպիսկոպոսական հանդիսաւոր պատարագ Յովհաննէս Կոլոտ Պատրիարքի յիշատակին նուիրուած եւ կը կատարուի մասնաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն։

Պատարագը կը մատուցանէ ու կը քարոզէ

ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8·30, պատարագ 10ին։

Restaurant
LA CAPPADOCE
3, rue Marivaux (derrière l'Opéra Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65
ouvert tous les jours midi et soir sauf lundi

de nouveau

Marten Yorgantz

un évènement

Le Premier disque au monde de

pop' arménienne

par le groupe :

ZARTONG

produit et édité par les
Disques DOM
4-6, Rue du Donjon, 94300 Vincennes
En vente chez tous les disquaires

ՈՒՐԲԱԹ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
27
VENDREDI
27 OCTOBRE
1978

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 230 Ֆ.	Վեցամսեայ	125 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 260 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 80

54րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.237

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.237

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵԹԱՏՈՒՄ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Հոկտ. 13–17)

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ Կ'ՈՒԶԷ ՎԵՐԱԳՏՆԵԼ ԻՐ ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՐԳ ՄԸ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ ՏՈՒԱԾ Է

—o—

Լիբանանի կառավարութիւնը կ'ուզէ ցոյց տալ թէ գոյութիւն ունի եւ տէրն է երկրին: Այս նպատակաւ կարգ մը որոշումներ տուած է, որոնց գործադրու – թիւնը միայն կրնայ փաստը տալ թէ նախարարապետ Սելիմ Հրս չէ սխալած: Արդարեւ, կառավարութիւնը յայտնած է թէ « ամէնէն կարճ ժամանակին » մէջ « Լիբանանէն պէտք է քաշուին պաղեստինեան Ազատագրման Բանակի 300 անդամները (սուբիամիա): Պէտք է « անմիջապէս » քանդուին պատնէշները եւ արաբ խաղաղապահ ուժերն ու լիբանանցի քաղաքապահները պէտք է տէր դառնան բոլոր զէնքերուն, որոնց տէրերը պատասխանատու չունին: Արաբ խաղաղապահ ուժերը պէտք է նաեւ ստիպեն զինեալ պաղեստինցիները որ հեռանան այն դիրքերէն, զորս կը գրաւեն ապօրինի կերպով: Լիբանանեան բանակն ալ պիտի վերակազմուի ազգային եւ հաւասարակշռուած հիմերու վրայ:

Ինչպէս կը պարզուի բաւական յանդուգն ծրագիր մըն է, եթէ չանտեսենք, որ վերջին տարիները ցոյց տուին, թէ բացի լիբանանեան կառավարութենէն ամէն մարդ տէր – տիրական է Լիբանանի կամ բնաւ տէր – տիրական չունի: կարեւոր փորձ մըն է ուրեմն Լիբանանի պետական հեղինակութեան վերահաստատման համար: Բայց կարելի՞ է յուսալ, որ համոնական քաղաքացիները իրենց զէնքերը պիտի յանձնեն կամ ուրիշները, մանաւանդ որ ընդհանրապէս հրադադարները ծառացած են առաւելաբար վերազինումի եւ չունչ մը առնելու...:

Թէ՛ նախագահ Սարգիս եւ թէ յոյն – օրթոդոք Արտաքին նախարարը՝ Պութրոս կամ սիւնին Հրսը կը խորհին թէ պիտի յաջողին: Այս յոյսն ունին նաեւ հմնուելով միջազգային մթնոլորտին վրայ եւ կը սպասուի որ Ֆրանսա կարեւոր դեր մը խաղայ այդ ուղղութեամբ: Յանօթ է, Ֆրանսա դէմ է երկրին անդամահատման, ինչ որ Շամունի բացայայտ նպատակը կը թուի ըլլալ: Այնկ զատ այն համոզումը կայ, որ իր կատարելիք դերին մէջ, Ֆրանսա մեծ պետութեանց եւ Արաբներու օրհնութիւնն ունի: Ցեղոյ կայ ներքին կացութիւնը: այդ ուղղութեամբ ալ, կառավարութեան որոշումներուն զօրավիզ կը կենան մահմետականները: Աւանք կը մեղադրեն քրիստոնեաները որ Սուրիայի կանչեցին: Աւանք ալ նախ պաղեստինցի եւ մահմետական - յառաջդիմական տարրերուն դէմ գործեցին, ապա զարձան՝ քրիստոնեա – ներու դէմ:

Շամուն – ձեմայէլ համախոհ են եւ յառակ չէ թէ ի՞նչպէս տեղի պիտի տան: Քրիստոնեայ Պէյրութը, էշրէֆիէ մա – նաւանդ ամայի կը մնայ: Լաւատեսու – թիւն չէ մնացած այլեւս այս երկրին մէջ, որ դրախտ էր եւ դժոխք դարձաւ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ մէջ խռովութիւնները չեն դադրած, հակառակ 1126 քաղաքական բանտարկեալի ազատ արձակման (Շահին տարեդարձին առթիւ): Այաթոլլա Խոմէյնի յայտարարած է թէ որեւէ լեզու կարելի չէ գտնել Շահին հետ եւ դէմ է որեւէ հաւաքական ռազմավարութեան ժողովրդավար յեղաշրջումի մը համար:

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ գինեղու յաւելման սակը լաւ է, քանի 0,6 առ հարիւր է միայն:

ԹՂԹԱՏԱՐԻ գործադուլը չատ անկանոն ձեւով կը գործադրուի եւ ամէն գաղատ օր է ընտրած ինչ որ կը խանգարէ ամէն բան, ամբողջ չարաթը: Երկուն չարժումներ են եւ Ուրբաթ օր ցրուիչներուն կարգն է:

ՓԱՐԻԶԻ Օթէլ մը Վիլլին մէջ, ժիս – քար տ'Էսթէն բացումը կատարեց մը կօլի նուիրուած ցուցահանդէսի մը եւ այդ Շիրաքի հանդիպելու առիթ մը եղաւ:

ՏՈԼԱՐԻՆ անկումը կը շարունակուի նոյն ձեւով: Զորեքշաբթի օր, փարիզի մէջ, 4,13ի իջած էր: Մանաւանդ վատահուելիւն մըն ալ չկայ Գարթըրի տնտեսական ծրագրին նկատմամբ:

ԵՐԵՒԱՆ « ԿԱՆԱՉ » ԽՈՒՄԲԸ ՔԱՌՈՐԴ ԱՒԱՐՏԱԿԱՆԻՆ

Յորհ. Միութեան մարզական ակումբներու բաժակի մրցաշարքին, Երեւանի « Կանաչ » ոտնագնդակի խումբը յաղթած է Զապորոժիէի « Տրանսֆորմատոր »ի՝ 2ի դէմ 3 կէտով: Քառորդ աւարտականին, երեւանցիները կը խաղան կալուգայի խումբին դէմ: Այս մրցաշարքը 22րդ անգամ է որ տեղի կ'ունենայ: Այս տարի մօտ հարիւր հազար խումբեր շրջաններու եւ քաղաքներու մէջ սկսած են պայքարիլ աւարտական – ներուն հասնելու համար: Ներկայիս ութ խումբեր մրցակցութեան մէջ են բաժակը նուաճելու համար:

×

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԱՄՈՒԼԸ ԹՂԹԱՏԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Վահան Թէքէեանի ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ Հայաստանի մամուլը լայն արձագանգ հանդիսացած է յօրելենական երեկոյթներուն եւ մասնաւոր յօդուածներ եւ ուսումնասիրութիւններ լոյս ընծայած: « Սովետական Հայաստան », « Կոմունիստ », « Աւանգարդ », « Գրական Թերթ », « Հայրենիքի ձայն » թերթերը եւ այլ պարբերականներ հրատարակած են Թէքէեանի բանաստեղծութիւններէն նմոյշներ եւ իր մասին յօդուածներ: Ձայն – հեռատեսիլը սփռած

է հաղորդումներ բանաստեղծին կեանքին ու գործին մասին: « Հայրենիքի ձայն » չաբաթաթերթը երեք էջ նուիրած է Թէքէեանի: Լոյս ընծայուած են Շահան Շահնուրի, Անդրանիկ Ծառուկեանի կարծիքները բանաստեղծին մասին, Վահագն Դաւթեանի, Սիլվա Կապուտիկեանի, Վահէ Վահեանի յօդուածները:

×

ԱՐՈՎԵԱՆ ՔԱՂԱՔԻ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Արեւելեան Հայաստանի Ռուսիոյ կցման 150ամեակին նուիրուած յուշարձանի բացումը կատարուած է Արովեան քաղաքին մէջ: Ներկայ եղած են հիւրեր Երեւանէն, Հայաստանի զանազան քաղաքներէն ու շրջաններէն, ինչպէս նաեւ հոծ բազմութիւն մը: Պատուոյ բեմին վրայ տեղ գրաւած են Հայաստանի վարչապետը, կուսակցական եւ կառավարական դէմքեր, ինչպէս նաեւ Դաշնակցական Ռուսիոյ պատուիրակութեան անդամները: Խօսք առած է վարչապետ Ֆադէյ Սարգսեան: Ժապաւէնը կտրած է Հայաստանի Համայնավար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէի Ա. քարտուղարը՝ կարէն Դեմիրճեան: Յուշարձանի քանդակագործն է Սարգիս Բազդասարեան, ճարտարապետը՝ Ս. Բուրնազեան:

×

ԵՐԵՒԱՆԻ « ԿԱՆԱՉ » ԽՈՒՄԲԸ ՔԱՌՈՐԴ ԱՒԱՐՏԱԿԱՆԻՆ

Յորհ. Միութեան մարզական ակումբներու բաժակի մրցաշարքին, Երեւանի « Կանաչ » ոտնագնդակի խումբը յաղթած է Զապորոժիէի « Տրանսֆորմատոր »ի՝ 2ի դէմ 3 կէտով: Քառորդ աւարտականին, երեւանցիները կը խաղան կալուգայի խումբին դէմ: Այս մրցաշարքը 22րդ անգամ է որ տեղի կ'ունենայ: Այս տարի մօտ հարիւր հազար խումբեր շրջաններու եւ քաղաքներու մէջ սկսած են պայքարիլ աւարտական – ներուն հասնելու համար: Ներկայիս ութ խումբեր մրցակցութեան մէջ են բաժակը նուաճելու համար:

×

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԱՄՈՒԼԸ ԹՂԹԱՏԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Վահան Թէքէեանի ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ Հայաստանի մամուլը լայն արձագանգ հանդիսացած է յօրելենական երեկոյթներուն եւ մասնաւոր յօդուածներ եւ ուսումնասիրութիւններ լոյս ընծայած: « Սովետական Հայաստան », « Կոմունիստ », « Աւանգարդ », « Գրական Թերթ », « Հայրենիքի ձայն » թերթերը եւ այլ պարբերականներ հրատարակած են Թէքէեանի բանաստեղծութիւններէն նմոյշներ եւ իր մասին յօդուածներ: Ձայն – հեռատեսիլը սփռած

է հաղորդումներ բանաստեղծին կեանքին ու գործին մասին: « Հայրենիքի ձայն » չաբաթաթերթը երեք էջ նուիրած է Թէքէեանի: Լոյս ընծայուած են Շահան Շահնուրի, Անդրանիկ Ծառուկեանի կարծիքները բանաստեղծին մասին, Վահագն Դաւթեանի, Սիլվա Կապուտիկեանի, Վահէ Վահեանի յօդուածները:

×

ՀԱՅ

ՓԼԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՏԱԿԷՆ

«ՈՂՋ ԵՆՔ» ՊՈՒԱՅԻՆՔ

ՊՈՒՐՃ – ՀԱՄՈՒՏ.– Ահաւոր տեսակի ուրախան մը անցաւ Պուրճ Համուտի վրայէն, ուրախան մը, որ իր անցքին քշեց–տարաւ, քանդեց–փլեց ամբակուտ չէնքեր, տեղ ու տուն, բայց չկրցաւ փչել–մարել մեր յոյսն ու հաւատքը:

Ութ անվերջանալի օրեր՝ կծկուած մեր նկուղ – ապաստանարաններուն մէջ, հրբեհներու, ռումբերու, լուսած ու չլսուած պայթիւններու սարսափին ներքեւ, երբ մահը կը տեսնէինք մեր դրան առջեւ, մեր տան գլխուն, իր ամբողջական ներկայութեամբ, ճակատագրական այդ պահերուն, երբե՛ք չհեռացանք յոյսէն ու ան չլքեց մեզ· հաւատացինք· թէ պիտի վերապրինք…

Նիւթը, հարստութիւնը, չէնքի, տուն, խանութի կամ դրամի ձեւին տակ, չէին հետաքրքրեր մեզ, ոչ իսկ արժէք ունէին մեր աչքին: Թող քանդուէր ամէ՛ն, ամէն ինչ, բայց մեզի մնար մեր հաւատքը, յոյսը, սէրը՝ հանդէպ գեղեցիկին, կամքին եւ զոհողութեան: Այդ անտե – սանելի յոյսը ապրէր մեր չունչին հետ: Հաւանաբար անոր համար էր, որ գինադուլէն ետք զիրար վերագտած հարազատներ ու հայրենակիցներ, ծանօթ թէ անծանօթ,« ո՛ղջ եմ՛ք » պոռացին: Ամբողջ փիլիսոփայութիւն մը խտացած էր այս երկու բառերուն մէջ: Կարծես ըսել կ'ուզէինք· « Կ'արհամարհենք ամէն տեսակի կորուստ ու ահեր, տառապանք ու չարիք, ու կը վճռենք ապրիլ՝ նոյնիսկ փլատակներու մէջ… »:

×

Թաղի աշխարհին հետ մեր առաջին հանդիպումին, մեր նայուածքները կեդրոնացան մեր տղոց հասակին, ու ըսինք· Աստուած պահեց: Որովհետեւ, մենք երբ պահուըտած էինք, անոնք հրդեհ կը մարէին ու վիրաւոր մը բժիշկին կը հասցընէին, եւ կամ՝ անապահով տեղէ մը մանուկ ու ծեր կը փոխադրէին ապահով կարծուած դպրոցներն ու եկեղեցիները: Մէկ խօսքով՝ մեր պահապան հրեշտակները եղան մեր տղաքը, պատի՛ւ անոնց:

Զինադուլէն ետք, Թաղային ամ ամայութիւնը մեր ու մեր տղոց չուրջ: Քիչեր տոկացին ու չչարժեցան իրենց տեղերէն, որպէսզի մինակ չմնային մեր կրակ ու բոց տղաքը, որոնք մեզի համար կը մընային կրակին մէջ: Իսկ մենք ապահով տեղեր կ'որոնէինք…: Հո՛ս է որ յիշեցի Քիփլինկի « Եթէ »էն տող մը·

Եթէ կրնաս պահել գլուխդ առանձին,
Երբ խուճապի մէջ է չորսդիդ ամէն
մարդ…

Ու անոնք, որոնք կրցան իրենց «գլուխը պահել, երբ խուճապի մէջ էր ամէն

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ Բ. ՍԻՄԲՈԶԻՈՄԻՆ ՇՈՒՐՋ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՀԱՃԵԱՆ

Անցեալ Սեպտեմբերին Երեւանի մէջ կայացած Բ. Սիմբոզիոմը որոշապէս դուրս ելաւ պիտական համագումարի մը սահմաններէն, դառնալու համար ճշմարիտ փառատօն մը, ընծայուած՝ Հայ Արուեստի պանծացման:

Եւ ասիկա, չնորհիւ պետական բազմակողմանի միջոցառումներու:

Արդարեւ, երկար ժամանակէ ի վեր կը խօսուէր այս Սիմբոզիոմին մասին եւ կը

մարդ», հազա՛ր յարգանք: Անոնք եղան օգնութիւն՝ բժիշկի կամ ծառայողի տարազով, անոնք եղան բաշխուող հաց եւ հսկող աչք՝ թաղային պահակի տարազով, նաեւ « չոր » ներկայութիւն, չնչող գոյութիւն թաղին մէջ, դրացիին սիրտ տուող հոգեւոր խրախոյս:

×

Հրաշքը նիւթեղէն մարմին չունի, որ իր մասը ցցէ ու պոռայ· « Ես եմ հրաշքը… »: Հրաշքը կատարուեցաւ Պուրճ Համուտի մէջ, ու մեր աչքերով եւ հոգիով հաստատեցինք այդ հրաշքը, երբ հազարաւոր հրթիռներ կը տեղային տասնեակ մը վայրկեաններու մէջ, մեր տուներուն վերեւ: Այդ հրաշքին թափանցիկ մաքրութեան ընդմէջէն մենք պլրար տեսանք տառապած, բայց նոյն տեսանք տեսանք փրկուած կեանքը…

Ցեղով, արդիօրէն սկսանք մաքրել թաղերը, մեծով ու փոքրով, մանաւանդ ներիտասարդ տղոցմով, ժողովուրդին մնացած մասին մասնակցութեամբ: Տեւելու, ապրելու կամքն էր, որ ինքզինք կը պարտադրէր:

Զլքող, չզաւաճանող յոյսը մեզ պահեց, պաշտպանեց, ու դեռ պիտի պահէ, պի… Աստուած ընդ մեզ է…:

Ո՛ղջ ենք, հայրենակիցներ, հեռու թէ մօտ հարազատներ, ո՛ղջ ենք ու ոտքի, նոյնիսկ վէրաստակներու մէջ, ուր հաստատեցինք, թէ որքա՜ն դեղեցիկ էր ապրիլ ժողովուրդին տառապանքը, նոյն յարկին տակ, ու եթէ հարկ էր մեռնի՛լ մեռնի՛լ նոյն ժողովուրդին հետ…

Այս ալ ուրիշ տեսակ երջանկութիւն մըն է, զոր ճաշակեցին այս աղէտը ապրողները:

Ի՜նչ փոյթ, թող քանդուին չէնքերը, միայն թէ փուլ չգայ մեր յոյսին բերդը, մեր հաւատքին ամրոցը, մեր սիրոյ խրանը:

ՇԱՀԱՆԴՈՒԽՏ

«Ազդակ», Հոկտ· 20

լսէինք թէ բացառիկ պատրաստութիւն – ներ կը տեսնուէին այդ ուղղութեամբ: Տեղւոյն վրայ հնարաւորութիւնը ունեցանք ուրեմն հաստատելու որ այդ պատրաստութիւնները դրուած էին իրապէ՛ս պետական մեծ տատիճանաչափի մը վրայ:

Հայաստան տօնակատարութեանց եր – կիր է եւ յաճախ հարիւրամեակ մը առիթ կը դառնայ որպէսզի բանաստեղծի մը կամ երաժիշտի մը յիշատակը վառարանուի անհնաքնթաց չուքով: Միշտ հարց կուտայինք թէ ե՞րբ եւ ի՞նչ առիթով պիտի պանծացուի նաեւ Հայ Արուեստը եւ մանաւանդ՝ Հայ Ճարտարապետութիւնը, որուն բերած միջազգային փառքն ու պատիւը Հայութեան՝ անհամեմատօրէն մեծ է քան ուեէ քերթողի գործ:

Արդարեւ, եթէ կայ մարզ մը, որուն մէջ հայ հանճարը կրցած է դուրս ելլել ազգային նեղ սահմաններէ եւ երթալ նուաճել ուրիշ ժողովուրդներ, այն ալ ճարտարապետութիւնն է անկասկած: Պատմութիւնը ցոյց կուտայ թէ հայ ժողովուրդը ո՛չ իր բանակներով կրցած է նուաճել ուրիշները եւ ոչ ալ իր դիրն ու մշակոյթը փոխանցել այլոց: Մինչդեռ, Հայ Ճարտարապետութեան ճառագայթումն ու ազդեցութիւնը կը տարածուին Ուկրանիոյ տափաստաններէն մինչեւ Սկանտինաւները, եւ Դանուբի աւազանէն մինչեւ Եգիպտոս, հասնելու համար նոյնիսկ հեռաւորն Ասուան (*):

Բ. Սիմբոզիումը եկաւ ուրեմն արժանի չուքով փառաւորելու հայ արուեստը եւ ապացուցանելու թէ հայրենի իշխանութիւնները ենթադրուածէն շատ աւելի մեծ կարեւորութիւն կուտան հայ արուեստի արժեքաւորման: Ճարտարապետութիւնը մանաւանդ, մեծապէս ի պատուի է Հայաստանի մէջ: Երեւան թերեւս աշխարհի միակ քաղաքն է որ ունի ճարտարապետի մը արձանը (թէեւ ո՛չ յաղող, Թամանեանի արձանը) եւ ժամանակակից լինը հայ ճարտարապետներու անուններով կոչուող փողոցները:

Թերթերը առենին առին ամփոփ տեղեկութիւններ այս բացառիկ համագումարին մասին, մանրամասնօրէն յիշատակելով հոն ներկայացուած գիտական զեկուցումները, որոնք պիտի հրատարակուին ապահովաբար: Ասոնց մասին հանդամանօրէն խօսիլ կարենալու համար պատշաճ է սպասել այդ հրատարակութեան եւ չբաւարարուիլ մասնակի արտայայտութիւններով:

Մինչ այդ կ'արժէ սակայն տալ քանի մը հակիրճ տեղեկութիւններ, ուրուագծելու համար այն տօնական մթնոլորտը որուն մէջ ղրուած էր համագումարը: Առաջ բացատրած կ'ըլլանք նաեւ ձեռնարկին տրուած կարեւորութիւնը:

Հանդիսաւոր բացումը տեղի ունեցաւ ուրեմն Սեպտեմբեր 12ին, Գիտութեանց Ակադեմիի մեծ դահլիճին մէջ, նախագահութեամբ Խորհրդային Հայաստանի փոխ – վարչապետ Ա. Կիրակոսեանի, որ միաժամանակ նախագահն էր կազմակերպիչ մարմնին, եւ որուն համար ըսուեցաւ թէ շատ մեծ դեր ունեցած է պետական հոգատարութեան ապահովման մէջ: Ա. Կիրակոսեանէ վերջ խօսք առաւ Ակադեմիի նախագահ Վիկտոր Համբարձումեան, հայ գիտութեան դրուատիքը աւելցնելով հայ արուեստի փառաբանութեան:

Վերջին խօսողը եղաւ Միլանոյէն փրոֆեսէօր Ալփակօ Նովելլօ, որ բաւական նայուա քաղաքավարական քանի մը հատեա բառերով եւ ապա ընդհանուրին ծափերուն մէջ վ. համբարձումեանի ընծայեց Ա. Սիմբոզիումին ներկայացուած զեկուցումներուն տպագրեալ հատորն, երբ Հայ Արուեստի մեծարանքը՝ Հայ Գիտութեան:

Աւելորդ չըլլար հոս յիշեցնել թէ փրոֆ. Ալփակօ Նովելլոյի գլխաւորած Միլանի Հայերու խմբակն էր որ նախաձեռնութիւնը ունեցաւ Հայ Արուեստի Ա. Սիմբոզիումը կազմակերպելու Պերկամոյի մէջ, ասկէ երեք տարի առաջ: Այդ խմբակին աշխատանքները, միշտ լայնօրէն քաջալերուած՝ Հայաստանի Գիտութեանց Ակադեմիի Արուեստի Ինստիտուտին կողմէ, վերջին տարիներուն մեծ աշխուժութիւն ստեղծեցին Հայ Արուեստի ուսումնասիրութեան մարզին մէջ եւ կըրնանք անվարան ըսել թէ առանց Սիմբոզիում Ա.-ին, պիտի չունենայինք Սիմբոզիում Բ.-ը:

Համագումարին աշխատանքներուն առընթեր զանազան այցելութիւններ կազմակերպուեցան դէպի կարգ մը տեսարժան վայրեր եւ մասնաւորաբար դէպի Սարդարապատի Ցուշարձանը, ուր նոյն առթիւ բացումը կատարուեցաւ նորաստեղծ թանգարանին եւ նաեւ դէպի Մեծեռնակաբերդի Եղեռնի Ցուշարձանը, այս վերջինը՝ կէս դիւերանց:

Հաղուագիւտ պարագայ մըն էր անկասկած, դիւերային խաւարին մէջ կրօնականն երկիւղածութեամբ համախմբուիլ այդ վսեմ յուշարձանին մէջ, հաղորդուելու համար այն անբացատրելի խորհուրդով որ կը բխի կոթողին ճարտարապետական խոհուիչ յղացումէն: Մութին մէջ պազալթէ 12 հակեալ ծիմերը կարծես թէ կը մասնակցէին լուռ աղօթքին որ կը բարձրանար բոլորին փակ շրթներէն: Սարսռալից էր արդարեւ հրակումի այդ երկիւղած պահը, զի ամէն ոք կը զգայակցէր թէ

« … Ահաւոր բան մը այնտեղ կատարուած էր մութին մէջ »:

Ճամբորդութիւններ կազմակերպուեցան դէպի Գառնիի հեթանոսական մեհ-

---

ԱՐՄԱՇՈՒ ԴՊՐԵՎԱՆՔԻ ՎԵՐՋԻՆ ԴԱՍԱՐԱՆԸ

Բայց դեռ անստոյգ եւ խարուսիկ օրեր էին: Տարեշրջանի դպրոցական դասաքննութեանց առեն, Ցունիս 1916, ոստիկանները թակեցին վարժարանի դուռը եւ առանց քանի մը վայրկեանի թոյլտուութեան, Աբմաշական աշակերտները առաջնորդեցին դէպի Մաքրի Գիւղի ոստիկանատունը:

Այդ օրերուն Թուրք կառավարութիւնը կը վճռէր ջնջել Պոլսոյ Պատրիարքութիւնը եւ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան հետ՝ Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութեան միացնել: Միաժամանակ, Ջաւէն պատրիարքն ալ Պաղտատ կ'աքսորուէր, իր ծննդավայրը, եւ մեզ ալ, որպէս կրօնական վարժարանի ուսանողներ, Երուսաղէմի Հայոց վանքը կը ղրկէին:

Մաքրի Գիւղի ոստիկանատան մէջ մեզ հետ էին նաեւ արմաշական Մամբրէ եւ Կարապետ աբեղաները: Նոյնպէս Պէզազեան վարժարանէն երկու ուսանողները, Կարնեցի Գարեգին Փոստրմաճեանի հօրեղբօրորդւոյն երկու զաւակները, Գեղամ եւ Վահէ, նախկին աշակերտներ Պոլսոյ Մխիթարեան դպրոցի:

Պոլսոյ կայսրանը Փոստրմաճեան որդիները անջատեցին մեզմէ: Ցետագային տեղեկացանք թէ՝ Պրուսայի մօտերը անբացատրելի չարչարանքներով սպաննած են զանոնք:

Պոլսէն մինչեւ Երուսաղէմ բռնագաղթ ամբողջութիւն մը կը մտահոգէր մեզ: Անապահով կը զգայինք, ենթակայ թուրք չէթէներու յարձակումներուն ու վայրագութեանց: Ուր երկաթուղու պիծ կայր, կը համբորդէինք չողեկառքով, այլապէս՝ հեծիռոն, չարչարանքի ուղիներով:

Հայտար Փաշային երկաթուղային դանդաղ, երկար, ձանձրալի եւ յոգնեցուցիչ զնացքէ մը յետոյ՝ մեր առաջին հանգրուանը եղաւ Գոնիայի խաւար, խոնաւ եւ զարշահոտ բանտը:

Դուրսը բանտին մօտ հետաքրքիր դէմքեր մեզ կը դիտեն կարեկցութեան մը նայուածքներով: Անոնցմէ մէկը վարանոտ քայլերով կը մօտենայ եւ հապիւ լսելի չունչով մը կը հարցնէ թէ ո՞վ ենք մենք:

— Ամբաշական ուսանողներ, կը պատասխանենք եւ այդքան միայն:

— Ես Հոճա Գրիգորն եմ, ըսաւ մարդը եւ անհետացաւ:

Բանտին անկիւնը ծուարած, վաղուան պատահականութիւններու մասին կը մտմտանք, վաղը անորոշ է եւ աւելի մը–տալկիչ:

Գրեթէ երկու ժամ վերջ՝ Հոճա Գրիգոր եւ քանի մը Գոնիացի Հայեր, որոնք գործի կապակցութեամբ տեղահանուած չէին, բանտի անօրէնութեան կը դիմեն, եւ մեծ երաշխաւորութեամբ արտօնութիւն կը ստանան բանտէն հանել մեզ օրուան մը համար, տուն տանիլ, հիւրասիրել, պատսպարել գիշերը եւ յաջորդ օրը պաշար տալ մեզ եւ բանտ վերադարձնել, ապահով ճամբորդութեան մը հաղար ու մէկ բարեմասնութիւններով:

Մ'ի, Հայուն բաբախուն սիրտը, Հայուն ասպնջական ոգին:

Դեռ սկիզբն էր այդ մեր երկարաձիգ ու անստոյգ ճամբորդութեան մինչեւ Պաղեստին, Երուսաղէմի Հայոց վանքը, եթէ այդպէս էր կառավարական հրամանը, որուն նուազագոյն վատահութիւնն անդամ չունէինք, բայց առօրեական տարաբութեամբ բախտին յանձնելով գլխիքը:

Ասոիկանական հսկողութեամբ՝ չոգեկառքը Պոզանթի կը փոխադրէ մեզ: Ոստիկանները կը լքեն մեզ բանտին առջեւ, եւ կը սկսին ազահօրէն ճաշել ու մեր բախտին վրայ ծիծաղիլ:

Շատ խիստ հսկողութիւն մը չկայ: Սահմանափակ չրջանակի մը մէջ քայլել կ'առնենք, չրջապատը դիտելու հետաքրքրութեամբ: Օդը խիստ տաք, եւ արեւը բորբ:

Աղեխարշ տեսարան մը: Բազմաթիւ հայ կալանաւորներ, նիհար, գալուկ ու հեւասպառ, եւ քրտինքի մէջ ողողուած ճամբուն վրայ անընդհատ քար կը կոտրեն ծանր մուրճերով, չրջապատող թուրք ժանտապահներու մտրակներուն ու լուտանքներուն ենթակայ:

Իրիկունը մեզ կը չպրտեն մութ յարդանոցի մը մէջ: Կը փորձենք քնանալ: Ապարդիւն: Մտահոգութիւնը այն է, որ չոգեկառքի պիծը կը վերջանայ Պոզանթիի մէջ, ու մենք լեռնային ճանապարհով պիտի քալենք դէպի Տարսոն:

Առաւօտը կը բացուի, պահակներէն մէկը կը բանայ յարդանոցի դուռը, քանի մը կը մրթմրթայ, բայց խստութեան ու սպառնալիքի փորձեր մը չըներ:

Ց. ԹՈՐՈՑԵԱՆ

(Շար. 3)

ԽՈՍՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՂՈՏՈՒՄՆԵՐԻ

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

2-

Ցնծության ձեռնարկ էր Հայաստանի բոլոր գյուղերի, ջրատարների ու էլեկտրաց ստեղծման առաջին տարիները: Հարյուրավոր կոլտնտեսականներ էին հավաքվել Ղազանչի ամենամեծ կոլտնտեսության հանդերում, որ պատրաստ ձգտում էին հայտնել իրենց նոր տարեմուտի առթիվ: Տեղական օրկեստրի խանդավառ նվագախմբությունը հրավիրում էր տարեկան տոնախմբության: Ամենքն էլ ուրախ էին, որ ամառվա ծանր աշխատանքները վերջացել էին, և հիմա կարելի էր հանգստանալ, զվարճանալ, ուրախանալ:

Ղազանչի կոլտնտեսության նախագահ Ավետիս Ղազարյանը ոտքի կանգնեցրեց ամբողջ ժողովրդին: Նա ասաց, որ կոլտնտեսությունը ամեն տարի ավելի է հարստանում, ավելի է ընդարձակվում: Ամեն տարի ավելի շատ հողեր են ենթարկվում ոռոգման, ավելի շատ ջրաղացներ են կառուցվում, ավելի շատ ավտոմեքենաներ են ձեռք բերվում: Ամեն տարի ավելի շատ ցորեն, բամբակ, խաղող, կարտոֆիլ, բանջարեղեն, մրգեր են ստացվում: Ամեն տարի ավելի շատ գումար է բաժանվում աշխատանքային օրերի համար: Ամեն տարի ավելի շատ ապրանք է ստանում կոլտնտեսությունը քաղաքից: Ամեն տարի ավելի շատ ուրախություն է տիրում կոլտնտեսության մեջ:

Ղազարյանը ասաց, որ կոլտնտեսությունը ամեն տարի ավելի է հարստանում, որովհետև ամեն տարի ավելի է ընդարձակվում: Իսկ ինչո՞ւ է ընդարձակվում կոլտնտեսությունը: Որովհետև ամեն տարի ավելի շատ հողեր են ենթարկվում ոռոգման, ավելի շատ հողեր են ազատվում քարերից, թփերից, ավելի շատ հողեր են ենթարկվում խոր հերկի: Ամեն տարի ավելի շատ հողեր են ենթարկվում պարարտացման: Ամեն տարի ավելի շատ հողեր են ենթարկվում ագրոտեխնիկական ճիշտ մշակության:

Ղազարյանը ասաց, որ կոլտնտեսությունը ամեն տարի ավելի է հարստանում, որովհետև ամեն տարի ավելի է ընդարձակվում: Իսկ ինչո՞ւ է ընդարձակվում կոլտնտեսությունը: Որովհետև ամեն տարի ավելի շատ հողեր են ենթարկվում ոռոգման, ավելի շատ ջրաղացներ են կառուցվում, ավելի շատ ավտոմեքենաներ են ձեռք բերվում: Ամեն տարի ավելի շատ ցորեն, բամբակ, խաղող, կարտոֆիլ, բանջարեղեն, մրգեր են ստացվում: Ամեն տարի ավելի շատ գումար է բաժանվում աշխատանքային օրերի համար: Ամեն տարի ավելի շատ ապրանք է ստանում կոլտնտեսությունը քաղաքից: Ամեն տարի ավելի շատ ուրախություն է տիրում կոլտնտեսության մեջ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Հաուըրտ Գարակէօզեան նախկին Սանուց Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի առաւօտ (Հոկտ. 29) Փարիզի Ս. Ծովհ. Մկրտիչ եկեղեցին մեծ բարեբար՝

ՄԻՀՐԱՆ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆԻ

զաւկին՝

ՀԱՒՒԼԸՐՏ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆԻ

ինչպէս նաեւ Ալբամ եւ Սարգիս Գարակէօզեանի, Տոքթ. եւ Տիկին Դաւիթեանի եւ վարժարանի ողբացեալ ուսուցիչներու եւ սաներու յիշատակին։

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Աննիկ Միհրասեանի մահուան առթիւ լիբանահայ աղէտեալներուն կը նուիրեն.— Տիկին Աննիկ Համի Դաւիթեան 50 ֆր., Տէր եւ Տիկ. Կարապետ Պօյաճեան 100 ֆր.։

ՄԱՐՍԷԼ — Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ

Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ հիմնադրութեան 50ամեակին առթիւ հանդիսաւոր պատարագ եւ պաշտօնական հոգեհանգիստ կը կատարուի Զորեքշաբթի Նոյեմբեր 1, նուիրուած եկեղեցւոյ հիմնադիր բարերար եւ հաւատացեալ նշանաւոր անձերու յիշատակին։

Կը նախագահէ ԾԱԿՈՐ ԵՊՍ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ կը պատարագէ ՎԱՉԷ Ծ. Վ. ԻԳՆԱՏՈՍԵԱՆ։

Այս առթիւ կը յիշատակուին ի մաս նաւորի եկեղեցւոյ հինարարական յանձնախումբի անդամները եւ բարերար՝

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼԳԻՆԿԵԱՆ։

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ի ՆՊԱՍՏ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

(Բացուած՝ Հայ Ադեատախնամ Ընկերակցութեան կողմէ)

Զ. ՑԱՆԿ

Պ. Միշէլ Միքայէլեան (Մարսէյլ)	1000
Օր. Մոնիա Քէչեան	1000
Պ. Կարապետ Ամատունի	500
Պ. Ցարութիւն Ժամկոչեան (Կոմէց–լէ–Շաթէլ)	500
Տէր եւ Տիկ. Աբէլեան–Պօղոսեան (Իսի լէ Մուլինօ)	500
Տիկ. Վերգին Պօղոսեան (Իսի)	500
Տիկ. Սրբուհի Տէրտէրեան եւ Պ. Թադէոսեան Սեդրակ (Լիոն)	500
Պ. Մ. Ալթունեան (Պուա Քոլոմպ)	200
Պ. Թորգոմ Կեսիկեան (Պանեոլէ)	200
Տիկ. Մարիա Շահնամեան (Օրմեսոն սիւր Մառն)	200
Տիկ. Կիւրքճեան (Քոլոմպ)	200
Տէր եւ Տիկ. Պայրամեան (Վերսայլ)	200
Տէր եւ Տիկ. Պուրմայեան (Վէրիէր լէ Պուխոն)	200
Պ. Նուպար Արապեան	100
Պ. Անդրէ Տէրոյեան (Մարսէյլ)	100
Երիցուհի Սիրանոյշ Տէր-Պարսամեան	100
Պ. Գէորգ Ֆերմանեան (Անտիլի)	100
Պ. Փիէր Ժուբարի	50
Պ. Բարգէն Տէյիրմէնճեան (Թուլոն)	50
Տէր եւ Տիկ. Հանրի Ժոս (Վէնսէն)	30
Պ. Սանփէր Ֆրանսուա (Օքանվիլ)	25
Տիկ. Մաթըլէն Շեռըփօ (Շարնի)	20
Գումար	6275
Նախորդ գումար	67·838
Ընդհ. գումար	74·113

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՊԱՐԱՆՑԱԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաձեռնութեամբ
ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՑ ԿԱՊՈՒՑ ԽԱՉԻ ՍԵՒՐԱՆԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ

GRANDE SOIRÉE DANSANTE

organisée par la section de Sevran de la Croix Bleue des Arméniens de France

ԿԻՐԱԿԻ, ՆՈՅ 19 ԺԱՄԸ 15ԻՆ

Salle des Fêtes de Sevran

ORCHESTRE DEDEDJIAN — GROUPE ARTANAK

en attraction: le groupe ZARTONG

groupe de danse MINI SOSSI de Sevran

BUFFET ORIENTAL — AMBIANCE ARMÉNIENNE

A titre exceptionnel, et compte tenu de la situation dramatique de la Communauté Arménienne du Liban, la moitié des bénéfices de cette fête sera versée aux œuvres d'aide aux sinistrés.

RECHERCHONS

Urgent recherchons entrepreneurs façonniers chemisiers et corsages non coupés — grosscs séries — travail à l'année — prix intéressant.

HALIOT, 24 Bd. St-Denis
75010 Paris — 770-19-99

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Entrepreneurs ou ouvrières à domicile pour manteaux et vestes.
S'adresser :

Comptoir de Confection
86, Rue de Cléry — 75002 Paris
Tél. : 236-37-18

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Ալֆորվիլի Մշակոյթի Տան Ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը Ուրբաթ, Նոյ. 3, ժամը 21ին (9, Rue de Mauripas)։ Օրակարգ.— Նոր վարչութեան ընտրութիւն։

ՇԱՒԻՒ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Կիրակի, Հոկտ. 29, Գիւտ Խաչի տօնին առթիւ կը մատուցուի պատարագ։

Կը պատարագէ՝
ՄԵՍՐՈՊ ԽԱԶԱԿԻՐ ՔՀՆԱ. ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

Աւարտողութիւնը կ'երգուի տեղւոյն նորակազմ երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Տիկին Աստղիկ Տէտէեանի։

Սկիզբ պատարագի ժամը 10·30։

ՊՕՄՈՆ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս կիրակի, Հոկտ. 29, մասնաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի

ԾՈՎՀԱՆՆԷՍ ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ

յիշատակին։

Ա. Յ Ց

ՀԱՑ ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԴԱՄԲԱՆԻՆ

Ֆրանսահայ Գրողներու Ընկերակցութիւնը, իր տարեկան հաւաքական այցով, կ'ոգեկոչէ անհետացող հայ մտաւորականներու յիշատակը՝ Զորեքշաբթի Նոյեմբեր 1, ժամը 15ին, Պանեէօ – Փարիզիէնի գերեզմանատունը։

Կը հրաւիրուին գրողներն ու արուեստագէտները եւ հասարակութիւնը։

Հաւաքավայր.— Լը Սիմբիթիէր ը Պանեէօ – Փարիզիէն, մայր դրան առջեւ։

Երթեւեկ՝ Փորթ տ'Օռլէանէն օթոպիւս թիւ 128։

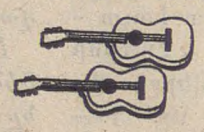
ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կաթ. Խաչի Կոնդոպլի մասնաճիւղի տարեկան մեծ պարահանդէսը Շաբաթ, Փետր. 3ին։

ՁԱՆ ԹԱԹԼԵԱՆ
Կ'ԵՐԳԷ
իր ճաշարանին մէջ

DJAN TATLAN
CHANTE
dans son restaurant

DEUX GUITARES

Ouvert tous les jours, sauf Dimanche, de 20 h. 30 à 2 h. du matin
Toute la soirée : Orchestre et chants
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՁԱՇԵՐ
Hors d'œuvre de 30 à 100 F., Spécialités de 50 à 70 F., Desserts 20 F.
BOISSONS :
La bouteille
Vodka 140 à 180 F. Vins, 100 à 170 F. Champagne de 190 à 250 F.
4, RUE LAURISTON, PARIS 16e (Etoile) Tél 500 49 49

RESTAURANT EREVAN
ՀԱՑԱՍՏՈՒՆ
ԵՐԵՒԱՆ
26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ
Մատչելի գիներ
Զորեքշաբթի իրիկուն՝ ձիթապուր — մանթը
Հինգշաբթի իրիկուն՝ պատուէրին վրայ լահմաճուն ու ջի–էօփթէ
Ուրբաթ իրիկուն՝ Սու–պէօրէկ
Եւ ամէն կիրակի առաւօտ, պատուէրի վրայ՝ խաշ։
ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
Բարձր հովանաւորութեամբ
Արեւմտ. Եւրոպայի Հայրապետ. Պատուիրակ եւ Փարիզի Առաջնորդ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Պատուոյ նախագահութեամբ եւ ներկայութեամբ
Միութեանս ցկեանս նախագահ
ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
ՄԵԾ ՃԱՇ ԵՒ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
Ի պատիւ
Միութեան Ֆրանսայի Շրջ. Ցանճնաժողովի նորընտիր նախագահ
ՆԱՓՈԼԷՕՆ ՊԻԼԼԻՒՔԵԱՆԻ
Hôtel Intercontinental
Շաբաթ, Հոկտեմբեր 28, ժամը 20էն մինչեւ առաւօտ
Հանդիսաւոր բաշխում
Բարերար եւ Պատուոյ անդամներու վկայականներու
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ՑԱՑՏԱԳԻՐ
Ֆրանսայի մէջ առաջին անգամն ըլլալով ելոյթ պիտի ունենայ իրանահայ երգչուհի ՀԵՐՄԻՆԷ ԵՐԻՑԵԱՆ
(Վիէննայի երաժշտ. Ակադեմիայէն)
ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ
Առաջնորդութեամբ ՊԵՐՆԱՐ ՏԻՏԻՃԵԱՆ խանդավառ նուագախումբին
Մասնակցութիւն ճաշի եւ պարահանդէսի՝ 200 ֆր. — Միայն պարահանդէսին մուտքը՝ ժամը 23էն ետք 40 ֆր.
Տոմսերը եւ սեղանները ապահովելու համար դիմել՝ Հ. Բ. Ը. Միութեան դրասենեակը՝ 11, Սքուար Ալպոնի, Փարիզ 16րդ — Հեռ. թիւ 870·03·18
ճաշ — պարահանդէսին
Հասոյթը ամբողջովին պիտի յատկացուի լիբանահայ աղէտեալներուն

ՇԱԲԱԹ–ԿԻՐԱԿԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
28-29
SAMEDI-DIMANCHE
28-29 OCTOBRE
1978

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅԱՐԱՇ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 230 Ֆ·	Վեցամսեայ	125 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 260 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 80

54ԴԱՐԻ ՏԱՐԻ — 14·238 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 54e ANNÉE — N° 14.238

ԴՐՈՒԱԳ ՄԸ Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆԻ ԿԵԱՆՔԷՆ

—o—

1918 Սեպտ· 20ի լուսաբացին, Ախչա–կոյմա եւ Պերեւալ կայարաններուն միջեւ տարածուող աւազուտներուն մէջ, Անդր–կասպեան չէլեան, դաւադրաբար կը գըն–դակահարուին 26 համայնավարներ (կո–միսարներ)։

Գնդակահարուածներուն մէջ կը գըտ–նուէին ութ Հայեր.— Ստեփան Շահումեան (Կովկասի արտակարգ կոմիսար, Պաքուի ժողկոմսովետի նախագահ, կեդ–րոնական կոմիտէի անդամ), Գրիգոր Կոր–գանով (Պաքուի ժողկոմսովետի գինուո–րական կոմիսար), Աբսէն Ամիրեան, Սուրէն Զովսէփեան, Բազդասար Աւագ–եան, Արամ Կոստանդեան, Արմենակ Բորեան եւ Թադեւոս Ամիրեան։

Գնդակահարուածները մաս կը կազմէին այն 35 համայնավարներուն, որոնք Պա–քուէն ճամբայ ելած էին եւ Կրասնովոդս–կի մէջ ձերբակալուած էին տեղական իշխանութեան կողմէ (1)։ Ձերբակալ–ուածներուն մաս կը կազմէր Անաստաս Միկոյեան։

Հրապարակ կուգայ գլխաւոր հարցու–մը։ Ի՞նչպէս կ'ըլլայ, որ Միկոյեանի նը–ման ծանօթ կուսակցական մը, որ թէ՛ Պաքուի, թէ՛ նաւուն վրայ մէյտ Սա–. Շահումեանի կողքին գտնուած է եւ յա–ճախ այս վերջնոյն խորհրդատուն եղած է, կը յաջողի ազատիլ։ Այս հարցը առա–ւել կը չեչտուի, երբ նկատի առնուի, որ 26 գնդակահարուածներուն մէջ կը գըտ–նուէին քաղաքական – հանրային գիծով երկրորդական բազմաթիւ դէմքեր, նոյն–իսկ պատահական մարդիկ։

Այս հարցումին պատասխանը կը գըտ–նենք Ա. Միկոյեանի յուշերուն մէջ (2)։

Բայց նախ քանի մը տողով ներկա–յացնենք գլխաւոր իրադարձութիւնը։

Թուրքերը Պաքուն կը գրաւեն 1918 Սեպտեմբեր 15ին։ Սա. Շահումեան, Ա. Միկոյեան եւ ընկերները « Թուրքմէն » չոգենաւով կը հեռանան քաղաքէն։ կ'ա–ռաջադրեն երթալ Աստրախան եւ հոնկէ Թուխա անցնիլ։ Սակայն նաւազները, նաւուն վրայ խռնուած զաղթականներն ու զինուորները կտրուկ կերպով կը մեր–ժեն առարկելով, թէ Աստրախան սովի մատնուած է։ Կը պահանջեն, որ նաւը ուղղուի դէպի Կրասնովոդսկ։ Հոն է, որ կը ձերբակալուին։

Ա. Միկոյեան իր յուշերուն մէջ կը մէջբերէ Սուրէն Շահումեանի 1925 Յու–նիսի վկայութիւնը, պարզելու համար իր ազատ արձակման պարագան։ Մտորեւ վկայութեան գլխաւոր մասերը (էջ 287)։

« ... 1918 թուականի Օգոստոսի կէ–սերին անգլօ – էսէռա – մենշեւիկեան կառավարութիւնը Բաքուում մեզ ձերբա–կալեց (3)։ Յետագայում զոհուած 25 ընկերներից բացի ձերբակալուածների թւում էին եւս Մուդրին, Մեսխին, ես՝ Սուրէն Շահումեանս, Սամսոն Կանդելա–կին, կեցուզը՝ ընդամէնը 30 մարդ։ Բանտային աւազը Պ. Զևինն(4) էր 26ից, որի մօտ գտնուում էր բոլոր ձերբակալ–ուածների ցուցակը, որով նա բաշխում էր ազատութեան մէջ գտնուող ընկերների կողմից մեզ համար բերուած մթերքը։

« Թուրքերի կողմից Բաքուն գրաւելուց եւ բանտից մեզ « ազատելուց » մի քանի օր առաջ դիզենտերիայով հիւանդացաւ ընկ· Կանդելակին, որին տեղաւորեցին բանտի հիւանդանոցում։ Այդ իսկ պատ–ճառով մթերաւորման ցուցակից նրան հանեցին։ Ես բանտից ազատուեցի երաշ–խաւորութեամբ, Բաքուից էվակուացուե–լուց երկու օր առաջ։ Իմ ազգանունը նոյնպէս հանուեց ցուցակից։

« Երբ մեզ Կրասնովոդսկում ձերբա–կալեցին, աւագ ընկ· Զեւինի մօտ խու–զարկութեան ժամանակ պատահաբար յայտնաբերեցին վերոյիշեալ ցուցակը։ Դրանից յետոյ փախստականների ընդհա–նուր զանգուածից 600 մարդ արդէն սկը–սեցին ձերբակալել ու « որսալ » ըստ այդ ցուցակի։

« Այդ ցուցակում եղածներից բացի, ձերբակալեցին նաեւ մի քանի ընկերների, այն է՝ Անաստաս Միկոյեան... Թուար–կուած բոլոր ընկերներին կրասնովոդսկի իշխանութիւնները չէին ճանաչում եւ ձերբակալեցին սոսկ փախստականների մէջ եղած պրովոկատորների ցուցումնե–րով։ Միայն Թադեւոս Ամիրովին գիտէին իբրեւ սովետական յայտնի պարտիզանի, ուստի եւ յետագայում երկաթուղային 25ին եւ այդպիսով ստացուեց 26 թիւը։

« Դրանով է բացատրւում այն հանգա–մանքը, որ այնպիսի նշանաւոր բոլշեւիկ–ներ, ինչպիսիք են Անաստաս Միկոյեանը եւ Սամսոն Կանդելակին, ողջ մնացին, մինչդեռ 26ի մէջ մտան անշանս մեծու–թեան մի քանի աշխատողներ... »։

Ա. Միկոյեան իր կողմէն կ'աւելցնէ. « Հէնց այդ պատճառով, որ ես Բաքուում այն ժամանակ չէի ձերբակալուած, իմ ազգանունը չէր կարող լինել բանտային աւագի վերոյիշեալ ցուցակում, որի հի–ման վրայ յետագայում կրասնովոդսկում ձերբակալուեցին Բաքուի կոմիսարները»։

Ժ· Մ·

(1) Շրջանի իշխանութիւնը ձեռք ձգած էին էսէռները եւ կազմած կառավարու–թիւն։ Գնդակահարութեան որոշումը կու–տայ տուեալ կառավարութիւնը, գոր – ծակցաբար անգլիական զինուորական ա–ռաքելութեան անդամներուն։

(2) «Պայքարի ուղիով», Ա· հատոր, Երեւան, 1972։

(3 Պատմական ծանօթութեան համար ըսենք, որ Պաքուի համայնավար խորհըր–դաժողովին որոշումով բազմաթիւ համայ–նավարները 16 նաւերով կը հեռանան Պաքուէն՝ դիմադրութիւնը այլեւս ան–յոյս նկատելով։ Օգոստոս 16ին կը պա–շարուին Կեդր· կասպեան ռազմանաւե–րուն կողմէ։ Կը հարկադրուին հետ վերա–դառնալ։ Կը ձերբակալուին 35 հոգի։

(4 Ա· Միկոյեանի ճշդումով բանտին աւագը եղած է ոչ թէ Զեւին, այլ Կորգա–նով։ Անոր մօտ գտնուած է ցուցակը։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԼԻԲԱՆԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Գումարը կը յանձնուի
Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանին

Է· ՑԱՆԿ

Կապ· Խաչի Մարսէյլի չորս մասնաճիւղեր	10·000
Տէր եւ Տիկին Պերճ Մալեան	3000
Ամասիոյ Հայր· Միութիւն (Փարիզ)	2000
Մալաթիոյ Կրթասիրաց (Լիոն, ձեռամբ Պ· Ա· Օպօզեանի)	2000
Տէր եւ Տիկ· Արիս Ադամեան	1000
Հայրապետեան (պանդոկ Սեւան, Փերթիւի)	1000
Տէր եւ Տիկ· Կարապ· Մառուկեան	1000
Մխսաք Տէրտէրեան	1000
Տէր եւ Տիկ· Վարդգէս Տակառեան	1000
Հաւուբրտ Գարակէօզեան Ն· Ս· Միութիւն	1000
Սուրէն Աչճեան	500
Վեր եւ Տիկ· Քէշիշեան	500
Տէր եւ Տիկ· Ց· Գազանճեան	500
Հայրապետ Աւետիսեան	500
Գնեազեան-Պետրոսեան ընտանիք	500
Տէր եւ Տիկ· Արմենակ Աճէմեան	500
Տէր եւ Տիկ· Վարուժան Սանոյեան	500
Տէր եւ Տիկ· Վազգէն Անդրէասեան	500
Տէր և Տիկ· Ց· Տէր-Յովհաննէսեան	500
Զոյգ մը երիտասարդներ	400
Տիկին Ա· Ե· Ցարուխիւնեան	300
Սեդա, Րաֆֆի եւ Սիլվի Մալեան	300
Տէր եւ Տիկ· Տիգրանեան	300
Գ· Մանիսեան	250
Պատուելի Ա· Գայայեան	250
Գէորգ Ուշագլեան	250
Տէր եւ Տիկ· Մխսաք Մխրզէ	200
Տէր եւ Տիկ· Թորգոմ Նալպանտեան	200
Մկրտիչ Աւետիսեան	200
Ենովք Հազվարդեան	200
Խտուար Մարկոսեան	200
Տէր եւ Տիկ· Արամ Խաչատուրեան	200
Տէր եւ Տիկ· Գ· Նազդաչեան	200
Տէր եւ Տիկ· Գ· Խոսրովեան	200
Մանուէլ Մանուկեան	100
Տէր եւ Տիկ· Ղ· Ղազարեան	100
Տէր եւ Տիկ· Գ· Պիլալեան	100
Այրի Տիկ· Զ· Հոճապաշեան	100
Տէր եւ Տիկ· Տառաժ	100
Գումար	31·650
Զ· ցանկի գումար	150·298
Ընդհ· գումար	181·948

«ՅԱՌԱՋ» 100 ՀԱԶԱՐ ՖՐԱՆՔԻ ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԱՆՑՈՒՄԸ ԿԱՏԱՐԵՑ

—o—

Ինչպէս ըսած էինք, մեր հանգանակու–թեան սկիզբն իսկ, որոշած էինք, տըր–ուած ըլլալով կարիքներու անմիջակա–նութիւնը, արագօրէն, մաս – մաս եւ ըստ դրամատուները գանձուած տրամադրելի գումարներուն, փոխանցումը կատարել Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան։

Ուրեմն, Հինգշաբթի առաւ· Հոկտ· 26ին, Թելեֆառով Պանք Լիպանօ – Ֆրան–սեզը պաշտօնապէս փոխանցեց հարիւր հազար Ֆրանք (10 միլիոն) Կիլիկիոյ Կա–թողիկոսութեան դրամատան հաշուոյն (Սոսիէթէ Ժենեռալ, Անթիլիաս)։

Շնորհակալութեան խօսք ունինք, մեր գաղութին հասցէին, որ այս անգամ ալ, աւելի քան երբեք, արագօրէն եւ առա–տաճեռն կերպով պատասխանեց «Յա–ռաջ»ի կոչին։

Նկատի առնելով թղթատարական ան–կանոնութիւնները (գործադուլի հետե–ւանքով) եւ Մեռելոց տօները, ընդառաջ երթալով մեր ընթերցողներու դիմումին (մանաւանդ գաւառէն), մեր հանգանա–կութեան պայմանաժամը, բացառաբար կ'երկարաձգենք մինչեւ Նոյեմբեր 5, վերջին թուական, ինչ կը վերաբերի մեր հանգանակութեան։

«ՅԱՌԱՋ»

ԺՈՐԺ ՏԻՄԻԷԶԻԼ ԱԿԱԴԵՄԱԿԱՆ

—o—

Ժաք Շասթընէյ աթոռին, Հինգշաբթի օր, Ֆրանսական Ակադեմիայի անդամ ընտրուեցաւ մտաւորական մեծ դէմք մը, բանասէր եւ մանաւանդ հնդեւրոպական ուսումնասիրութեանց մեծ վարպետ, կովկասագէտ, հայագէտ՝ Ժորժ Տիմէ–զիլ։

Աշխարհի դիտուններէն համաձայն են Տիմէզիլը նկատելու համար իրրեւ եզա–կի մխիթ մը, տեսակ մը նորՇանփոլիոն մեր պատմութեան ծագումներու հե–տախուզողը։ 80ի սեմին, Տիմէզիլը կ'ո–րակուի նաեւ «ամէնէն հին պատմութեան պատմագէտը»։ Ժ· Տիմէզիլ չուրջ երե–սուն լեզուներու ծանօթ է եւ յիսուն տա–րիէ ամբարած է արտակարգ համաութիւն մը, ուսումնասիրելով տաճարներու, դամբաններու, աւերակներու արձանա–դրութիւնները, ուսումնասիրած է կրօնք–ները եւ իր բոլոր տեսակէտներն յայտ–նած մխայն այն առեն երբ ինք իր համո–զումը գոյացուցած է անհերքելի փաստե–րու վրայ։

Փրոֆ· Տիմէզիլ ընտրուեցաւ առաջին քուէարկութեամբ իսկ։ Իրմով մեծ մտա–ւորական մըն է որ կը բազմի Ֆրանսական ակադեմականներու անմահներու շարքին։

Փրոֆ– Տիմէզիլ քանի մը շաբաթ ա–ռաջ Փարիզի Ս· Յով Հ·Մկրտիչ եկեղե–ցւոյ մէջ, ներկայ եղած էր Հայկ Պէրպէր–եանի յուշարկաւորութեան։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԵՒ ԻՍՐԱՑԷԼԻ բանակցու–թիւնները կրկին դժուարութեանց կը բա–խին եւ Գարթըը չատ խիստ եղած է Պե–կինի հետ, որու հեռաձայնած է իսրա–յէլեան նոր որոշումին առթիւ։ Արդարեւ Պէկին յայտարարած է թէ պիտի զօրա–ցնէ Այսբյորգանի հրեայ համայնքնե–րու տեղաւորումը եւ նաեւ Երուսա–ղէմի արաբական մասը պիտի փոխադրէ կառավարութիւնը։ Բաւական « պաղ » ջուր մըն է անշուշտ եւ հաւանական կը նկատուի նաեւ որ Սատաթ ետ կանչէ իր պատուիրակութիւնը։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ կացութիւնը չի բարե–լաւուիր եւ ըստ Ֆիկառօի թղթակցին Թիէրի Տէժարտէնի հալածանք սկսած է փոքրամասնութեանց դէմ։ Թեհրան եւ այլուր վարչակարգին եւ Շահին դէմ տո–ղանջները չեն դադրիր։ Ժահրոմի մէջ, ոստիկանութեան պետը սպաննուած է եւ ոստիկանութիւնն ալ կրակ բացած է ժո–ղովուրդին վրայ։ Յարդ, կ'ըսէ յօդուա–ծագիրը, Շահին վարչաձեւը հանդուրժող էր երկրին փոքրամասնութեանց հանդէպ, Հրեայ, Պահայի և Հայ, «այօր, կը դրէ Տէժարտէն, այս փոքրամասնութիւնները վատթարագոյնէն կը վախնան, ոմանք արդէն յայտարարուած թիւրախն են «չիի ըմբոստութեան», որ կ'ուզէ օգտուիլ իր ներկայ յաջողութենէն քանի մը հաշիւ մաքրելու համար»։ Հալածանքը սկսած է Պահայիներով (ասոնց կրօնքը ծնած է 19րդ դարուն Թաւրիզի բնակիչի մը կող–մէ՝ Ալի Մոհամէտ եւ կ'ուզէ համադրումն ըլլալ մարդկութեան բոլոր մեծ կրօնք–ներուն)։ Պարսկական մեծ դրամատունը՝ Սաեերաթ իրենց կը պահպանի եւ վեր–ջերս բոլոր մասնաճիւղները կրակի կամ թալանի տրուած են։

ԱՓՍՈՐ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

Գրեց՝ ԳՐ. ՇԱՀԻՆԵԱՆ

Ամէն ստեղծագործութիւն անձկութիւն մը պէտք է յաղթահարէ, կ'ըսէ Կասթոն Պաշլար. ստեղծել անդռնաւոր մը զանցել կը նշանակէ:

Ստեղծագործութեան այս սահմանումը լաւագոյն կերպով կը բացատրէ չհնութեան գրականութեան ծննդաբանութիւնը՝ հիմնուած աքսոր – արուեստ յարաբերութեան վրայ: « Աքսոր » բառը հոս պէտք է առնել տարագրութեան իր սովորական իմաստին, ինչպէս նաեւ մարդկային ոգեբերգութեան ընդհանուր նշանակութեան մէջ: Ի՞նչ է Շահան Շահնուրի երկլեզու գրականութիւնը, եթէ ոչ փորձ մը՝ արուեստով զանցելու աքսորի անդռնանքը: Ի՛նք խակ, ի՛ր խակ գործին մէջ, կուտայ փաստ – վկայութիւնները այս իրողութեան մասին:

Այսպէս՝ Վէն – տէօ վերնագրուած իր գրութեան մէջ (Թրանսփէր Ճոբթիւոն, էջ 201) Շահնուր կը վերլուծէ տարագրի հոգեվիճակը եւ գրոշի առաջին իր ճիգերը՝ աքսորի ստեղծած խոռվքը արուեստով յաղթահարելու: Կը նկարագրէ իր եւ իրեն բախտակից Հայերու հոգեվիճակը, Պոլսէն դէպի Եւրոպա ուղղուղղ նաւու մը վրայ, կը ներկայացնէ տարագրութեան գործած աւերը մարդոց հոգիներուն մէջ եւ կ'աւելցնէ.

Այն ատեն զգացի մսուր մը, որ տեւական դարձաւ: Յանկարծ մէջս ստեղծուեցաւ իւրայատուկ պարապ մը, անծանօթ մինչեւ այդ, բայց յաջորդ տարին անդռնաւորին յաջորդեց հրճուանքը, որովհետեւ երիտասարդ տարագիրը (որ ես էի) փորձեց բան մը իրագործել: Ան փորձեց լուծել վրէժը 1922ի փլուզումին, Ֆրանսերէն դառն ողբերգութեան մը վերածելով զայն:

Այս ողբերգութենէն հեռք չէ մնացած Շահնուրի ստեղծագործութեան մէջ. բայց բախտաւորութիւն է որ Շահնուր խօսած է անոր մասին այս բառերով, որովհետեւ տուած է այսպէսով առաջին փաստը՝ գոյութենական խռովքէն ստեղծագործական հրճուանքի անցքին, գրական երկի մը միջոցով:

Այս փաստը, սակայն, բաւարար պիտի չըլլար ընդհանուր հաստատումներ ընելու, եթէ այլ մանրամասնութիւններ չգային հիմնաւորելու զայն: Գոհանանք անոնցմէ երկուքի յիշատակութեամբ:

Առաջինը կը վերաբերի Շահնուրի հայերէն ստեղծագործութեան, երկրորդը՝ Ֆրանսերէն:

Հայերէն ստեղծագործութիւնը, յատկապէս Նահանջը առանց երգին եւ Յարալէզեներուն դատապարտութիւնը, բացայայտ արտայայտութիւններն են գրականութեամբ կեանքէն վրէժ լուծելու մղումի մը: Հեղինակը, միաժամանակ դերասանը եւ վկան հատաքական ողբեր – դուէթեան մը, կը փորձէ ձերբազատուիլ անկէ, նկարագրելով զայն: Գրականութիւնը, իրեն համար եւ հանրութեան, ունի փրկարար կոչում մը, որ Յարալէզներու առաջին հրատարակութեան ձօնին մէջ կը ձեւակերպուի հետեւեալ կերպով.

— Տխուր էի եւ ուզեցի ժպտիլ, բայց վարի շրթունքս խաղի չեկաւ: Այն ատեն, ինչպէս միշտ, խածի շրթունքս եւ գրեցի:

Կարեւոր չէ, այս հանդրուանին, վիճաբանել թէ Շահնուր յաջողա՞ծ է գրականութեամբ տխրութիւնը զանցելու: Կարեւորը կամքն է եւ զայն իրագործելու փափաքը: Իսկ այդ կամքը գո՛յ է բացայայտօրէն. Շահնուր ուզած է ապրուած պարտութիւն մը վերածել արուեստի յաղթանակի: Այս ձգտումը ոչ անպիտակից է, ոչ ալ պատահական: Ներգործական բայերը — ուզեցի, խածի, գրեցի — գիտակից որոշումի մը մասին կը վկայեն, մինչ « ինչպէս միշտ » ընդհանրացումը տեւական հակում մը կը յայտնաբերէ՝ կեանքի տխրութիւնները ստեղծագործական ժպիտով փոխարինելու:

Եթէ Շահնուրի հայերէն երկերը հայկական աքսորը ունին իբրեւ նիւթ, Ֆրանսերէն գործերը մարդկային համատարած աքսորին կը վերաբերին ընդհանուր կերպով: Անոնք կը ներկայացնեն մանաւանդ կրկնակ աքսորը Շահնուրի եւ իրեն նման բոլոր անոնց, որոնք պանդոկներու, հիւանդանոցներու, ամէն տեսակի ժամանակաւոր կայքերու մէջ կը քաշքշեն կեանքի նմանող իրենց գոյութիւնը, որ արուեստի փոխակերպումին պէտք ունի տանելի դառնալու համար:

Արուեստի այս նպատակը կեանքին Շահնուրի կողմէ անուղղակիօրէն կը չեշտուի 1942ին, երբ ան կը հրատարակէ բանաստեղծութիւններու իր առաջին տետրակը՝ Ֆուլէ ավէգ ռիէն: Մարկէն Ֆուլէնին գրուած իր նամակներուն մէջ բացայայտօրէն կ'ըսէ թէ իր նպատակը փառքի հասնիլը չէ, այլ գրողի համեստ համբաւ մը ապահովելը, որպէսզի բժիշկներն ու հիւանդապահուհիները աւելի հոգածու ըլլան իրեն հանդէպ: Գոյութենական անձկութիւնը ցրուելու ծառայելէ զատ, գրականութիւնը կրնայ նաեւ, ուրեմն, ծառայել աւելի անմիջականօրէն օգտապաշտ նպատակներու: Աքսոր եւ արուեստ յարաբերութիւնը, սակայն, կը մնայ միշտ նոյնը. նոյնը նաեւ անոր դերը՝ գրականութեան ծննդաբանութեան մէջ:

Այս դերը պատկերով մը իրացնելու եւ այս յօդուածը փակելու համար, կատարենք յիշատակութիւն մը եւս Շահնուրի ստեղծագործութենէն

Բոցը; միմիայն բոցը գրութեան մէջ (կրակը կողէիս), Շահնուր կը նկարագրէ գտարանի մը բոցը եւ ներքմաց նմանութիւնը դէպի Տարսոն, Տաւրոսեան լեռներու քարքարոտ ու ամայի ուղիներով:

Տարսոնի ոստիկանատունը պարսպապատ ընդարձակ չէնքի մը մէջ է: Թշնամական սպառնալիքներ չեն ըներ: Տեղւոյն անուանի Հայերէն՝ Շալվարճեան եղբայրները, որոնց վստահուած էր չըրջանի Թուրք բանակին համար ցորենի ու արիւրի մատակարարումը, ոստիկանատուն կ'այցելեն, կը քաջալերեն մեզ, նաեւ գրամական օգնութիւն, հարկ եղած ժամանակ ոստիկանները կաշառելու նպատակով, ի հաշիւ ապահով ճամբորդութեան:

Տարսոնի կը յաջորդէ Ատանայի բանտը, հազիւ կծկուելու չափ խցիկ մը, ուր խոժոռ ու խստադէմ պահակներ, ոչ միայն կաթիլ մը ջուր խմելու արտօնութիւն չեն տար, այլ եւ անդադար կը հայհոյեն, Թուրք հայհոյարանական չատ ճոխ հոլովոյթներով:

Արդեօք ճնշումի ու բռնութեան նախա՞ճաշ մը:

Արդեօք չարագուշակ աղդարարութի՞ւն մը գալիք վատ օրերու:

Մամբրէ արեզան (*), միշտ լաւատես, կը ջանայ փարատել վախն ու վտանգի ամէն զգացում, եւ քրիստոնէական բարեմտութեամբ կը փորձէ խաղաղ ու պայծառ օրերու յոյսը ներշնչել մեզ:

Մինչ այդ՝ ճամբայ կ'ելլենք դէպի Ճիհուն, դէպի Օսմանիյէ, եւ Ամանոսի լեռնային կիրճերով դէպի Իսլահիյէ, ենթակայ հետեւման ճամբորդութեան մը քաղմապիսի դաժանութեանց:

Իսլահիյէի բանտը եւ ոստիկանատան մէջ՝ ժէօն Թուրք սպաներ « կեավուր »-ներու արիւնոտ սպանդին դէպքերը կը հաշուեն լրջօրէն, միաժամանակ պարմանք յայտնելով թէ ի՛նչպէս Թոյլատրուած չէր ոստիկաններուն, Ամամաչական ուսանողներուս հաշուեյարդարն ալ կատարելու Ամանոսի ամայի ձորերուն մէջ:

Գիչերը մղձաւանջ մը եղաւ: Անքուն աչքերով պահակներու չարժումներուն կը հետեւինք: Ժամերը որքա՞ն դանդաղ կը յառաջանան: Ողջո՞յն, բարի առաւօտ: Խաւարին հետ վախը կը փարատի: Ոստիկաններ կայսրան կ'առաջնորդեն մեզ: Շոգեկառքը դէպի Հալէպ կը սուրայ:

Հալէպի բանտին մէջ մեզմէ չատերը կը հիւանդանան: Գլուխի ցաւ, պաղառութիւն, հազ, ջերմութիւն: Չինուորական լաբիչի մը կը քննէ մեզ: Հայ է, լրջախոհ ու բարեմտին հոգի մը:

Ց. ԹՈՐՈՑԵԱՆ

(*) Մամբրէ Աբէ. Սիրունեան, Առաջնորդ Եգիպտահայոց, վախճանած 1966ին:

(Շար. – 4)

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ Բ. ՍԻՄԲՈԶԻՈՄԻՆ ՇՈՒՐՋ

(Բ. եւ վերջ)

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՀԱՃԵԱՆ

Պերկամոյէ վերջ Երեւանի Սիմբոզիոմը եկաւ այլեւս հաստատել աւանդութիւն մը, եւ ասկէ վերջ նման գիտական հանդումարները պիտի կազմակերպուին անշուշտ Հայաստանի կամ Սփիւռքի մէջ: Նախընտրելի է որ յաջորդին համար ընտրուի եւրոպական ոստան մը, օրինակ՝ Փարիզ, Լոնտոն կամ Վիէննա, որպէսզի աւելի լայն արձագանգ գտնէ միջազգային գիտական շրջանակներու մէջ եւս:

Անշուշտ թէ Հայաստանէ դուրս կարելի չէ վերստեղծել այն խանդավառ մթնոլորտը, որուն մէջ տեղի ունեցաւ Երեւանի Սիմբոզիումը, բայց խանդավառութեան չափ եւ տակէ աւելի օգտակար է ստեղծել նաեւ արձագանգ օտարներու մօտ եւ ծանօթացնել հայ արուեստը համայն աշխարհի, սկսելով Սփիւռքի մէջ ծնած հայորդիներէն:

Յանկալի է որ այս ուղղութեամբ չափազանցութիւն ցոյց տալ սկսին նաեւ սփիւռքի հայ կարեւոր կազմակերպութիւնները, դուրս ելլելով իրենց անընդունելի վերապահութենէն: Գիտեմ թէ, օրինակ, Փարիզի հայ կազմակերպութիւնները որեւէ լուրջ հետաքրքրութիւն ցոյց չտուին ցարդ, ըլլայ Միլանոյի ճարտ. ցուցահանդէսը Փարիզ փոխադրելու, ըլլայ երկրորդ Սիմբոզիումը հոն կազմակերպելու առընչութեամբ:

Թէեւ ամէն ոք համաձայն է թէ Սփիւռքի Հայութիւնը մասնագէտ ազգապահպանումի գործը միայն հայ մշակոյթի տարածման ճամբով կրնայ գլուխ հանուիլ, բայց եւ այնպէս մերինները կը չարունակեն գոհանալ հայկերոյթներով եւ պարահանդէսներով: Օրքան որ գիտենք, Միլանոյէ դուրս ոչ մէկ սփիւռքահայ միութիւն կամ կազմակերպութիւն կը հետաքրքրուի լրջօրէն հայ արուեստի ուսումնասիրութեան եւ տարածման կենսական գործով:

Պատահական աշխատութիւններն ալ արդիւնք են առհասարակ անհատական նախաձեռնութիւններու: Այդ մարդին մէկ, սակայն, լաւն ու վատը միշտ կը հերքեն եւ եղան ճարպիկ բանպազներ, որոնք էջ մը հոսկէ, նկար մը հոնկէ փրցնելով իրենք իրենց ապահովեցին հայ արուեստի մասնագէտի համբաւ:

Բայց բարեբախտաբար կան լուրջ գիտնականներ, որոնք մեզ յաջողած կ'աշխատին տարիներէ ի վեր, եւ որոնց մէջ բացառիկ դիրք մը կը գրաւէ Օրիորդ Սիրարփի Տէր–Ներսէսեան: Իր վերջին գործը՝ Առ Առմէնիէն (Ջլամարիոնի Արեւելք – Արեւմուտք չարքէն) եկաւ անդամ մըն ալ ապացուցանել իր խոր հմտութիւնը եւ անվիճելի հեղինակութիւնը: Հայ արուեստի բոլոր գլխաւոր մարդերը եւ շրջանները համադրող ընդհանուր աշխատասիրութիւն մըն է այս, առաջինը՝ իր տեսակին մէջ, խմբագրուած ըլլալով լայն հասկացողութեամբ, խորունկ վերլուծումներով եւ գիտական ճշգրիտ բաղդատութիւններով: Որքա՜ն տարբեր հրատարակը ազմկող ամաթխօռի գործներէն:

Ցաւալի է որ Օր. Տէր–Ներսէսեանի մասնակցութիւնը չգտանք երկու Սիմբոզիոմներուն մէջ ալ:

Թերեւս ոմանք խորհին թէ հայ ճարտարապետութիւնը ըստ բաւականի ճանաչուած է արդէն համաշխարհային գեանի վրայ եւ այդքանը կը բաւէ: Պէտք է ճշդել թէ օտար փորքրաթիւ գիտնականներ (*) միայն ըլլօրէն հետաքրքրուած են հայ արուեստով, խակ Հայաստանի գիտնականներուն աշխատասիրութիւնները արձագանգ չեն գտած այլուր: Արդարեւ, ո՞վ կը կարդայ հայերէն, հայերէ՞ զատ:

Ուրեմն հարկ է նոր ճամբաներ որոնել հայ արուեստը ծանօթացնելու համար:

Անհրաժեշտօրէն պէտք է մեծ հիմնադրամ մը ստեղծել, որով կարելի ըլլայ արեւմտեան լեզուներով գիտական ուսումնասիրութիւններ հրատարակել, հայերէն արժէքաւոր գործերը թարգմանել, արուեստի պատմաբաններ պատրաստել եւ հայրենի գիտնականներուն հնարաւորութիւն ընծայել արեւմտեան ոստաններու մէջ իրենց գիտութիւնը ընդլայնելու որպէսզի չմնան կղզիացած եւ չդրուեակեն հայ արուեստը ուսումնասիրել գոց շրջանակի մը մէջ, կտրուած՝ համամարդկային ստեղծագործութեանց ոլորտէն:

Ցուսադրիչ երեւոյթ մըն է անշուշտ այն մեծ չահագրգռութիւնը զոր ցոյց կուտայ Ամենայն Հայոց Հայրապետը որ սիրտահար մըն է հայ ճարտարապետութեան: Իր հոգածութեան չնորհիւ է որ վերջին տարիներուն քանի մը գեղեցիկ ալպոմներ հրատարակուեցան Հայ եկեղեցիներու եւ Խաչքարերու մասին, ալպոմներ որոնք կը ձգտին հայ արուեստը ժողովրդականացնելու:

Պէտք է հետեւիլ նաեւ այլ ժողովուրդներու գործունէութեան եւ միջազգային շրջանակներու մէջ ապահովել հայ արուեստի ներկայութիւնը: Այս գետնին վրայ դժբախտաբար մերինները չափազանց անփոյթ են եւ անտարբեր:

Զոր օրինակ, Իսենքոյի գրադարանին մէջ կարելի է հանդիպիլ Հայաստանի գրքերի երկերիներէն Ազբրեչեանի եւ Վրոյտանի վերաբերեալ գրքերու բայց հայ արուեստը կը բացակայի (**): Ո՞վ պէտք է մտահոգուի, չենք դիտեր: Անդին, կը լսենք թէ Վրացիները մեծ չանք կը թափեն եւ լայն գրականութիւն կը սփռեն ապացուցանելու համար թէ հայկական անունին տակ ներկայացուած ճարտարապետութիւնը երականին մէջ վրացական է: Սա որոշ է թէ Վրացիք չատ կապուած են իրենց հին եկեղեցիներուն. վկայ այն իրողութիւնը թէ ի տարբերութիւն Երեւանի, Թիֆլիսի մէջ գրեթէ բոլոր հին եկեղեցիները պահուած են անվթար:

Թիֆլիսի մէջ էր որ պատահաբար

ԱՐՄԱՇՈՒ ԴՊՐԵՎԱՆՔԻ ՎԵՐՋԻՆ ԴԱՍԱՐԱՆԸ

Անհամբեր ու անհանդստաբար՝ կը սպասենք ճամբայ ելլելու, բայց աճապարանքի նշաններ մը չկան ու մենք, ոստիկանական հսկողութենէ ոչ չատ հեռու, արեւին տակ կը չրջագայինք:

Անսովոր եռուզեռ մը կը տիրէ Պոզանթիի մէջ: Բազմաթիւ բեռնակառքեր խճողում մը: Գերման զինուորներ ռազմամթերք կը փոխադրեն Պաղատաի ճակատը, եւ բամպակի բեռներով կը վերադառնան: Զինուորական տարազով երկու անձեր ալ դէպի մեզ կը չտառջանան: Նախազգացում մը կ'ալրինայ մեր մէջ: Հայու կը նմանին, Հայու դիմագիծ, Հայու աչքեր:

Բախտաւորութի՛ւնը...: Գերմանացի ներու մօտ զինուորական հայ թարգմաններ են, որոնց բարեխօսութեամբ, ու միջնորդութեամբ գերմանական բեռնատար ինքնաշարժ կառքերով ճամբայ կ'ելլենք դէպի Ճիհուն, դէպի Օսմանիյէ, եւ Ամանոսի լեռներուն մէջ կը գտնուինք:

Ամէն ինչ կը յուշէ որ ճամբան երկար պիտի տեւէ: Ամէն կանգառի ատեն, ինչպէս նաեւ գիչերները, կը հաւաքուինք մեր հայ ընկերներուն շուրջ եւ կը լսենք անոնց պատմութիւնները: Ամէնքն ալ նոյն ճակատագրին հարուածներ կրած են: Ամէնքն ալ ունին ընտանիքներ, որոնց հետ կապ չունին: Ամէնքն ալ կը տառապին անորոշութենէ, ինչպէս նաեւ ամէն օր ենթարկուելով ոստիկանական ահաբեկչութեան:

Ամէնքն ալ ունին ընդհանուր ցաւ մը, որ կը կոչուի Ցեղասպանութիւն:

Ամէնքն ալ ունին ընդհանուր երազ մը, որ կը կոչուի Վերադարձ:

Ամէնքն ալ ունին ընդհանուր ատելութիւն մը, որ կը կոչուի Թուրք:

Ամէնքն ալ ունին ընդհանուր սէր մը, որ կը կոչուի Հայրենիք:

Ամէնքն ալ ունին ընդհանուր հաւատք մը, որ կը կոչուի Աստուած:

Ամէնքն ալ ունին ընդհանուր յոյս մը, որ կը կոչուի Ազատութիւն:

Ամէնքն ալ ունին ընդհանուր ուխտ մը, որ կը կոչուի Վրէժ:

Ամէնքն ալ ունին ընդհանուր ապագայ մը, որ կը կոչուի Հայաստան:

Ամէնքն ալ ունին ընդհանուր ոգի մը, որ կը կոչուի Հայ:

Ամէնքն ալ ունին ընդհանուր ուղի մը, որ կը կոչուի Ճանապարհ:

Ամէնքն ալ ունին ընդհանուր ճակատագիր մը, որ կը կոչուի Ցեղասպանութիւն:

Ամէնքն ալ ունին ընդհանուր ուխտ մը, որ կը կոչուի Վրէժ:

Ամէնքն ալ ունին ընդհանուր ապագայ մը, որ կը կոչուի Հայաստան:

Ամէնքն ալ ունին ընդհանուր ոգի մը, որ կը կոչուի Հայ:

Ամէնքն ալ ունին ընդհանուր ուղի մը, որ կը կոչուի Ճանապարհ:

Ամէնքն ալ ունին ընդհանուր ճակատագիր մը, որ կը կոչուի Ցեղասպանութիւն:

ԽՕՍՔԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼԵՌՆԱՇԽԱՐՀ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՒՂԱՏՈՒՐԻՉՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ

Իվ Չաֆրոն իրր առաջ ներգոհ Չա – պլինի, մի ինչ ասած ֆիլմերի կամ նկարների մասին ընդհատ ինձ հետ չա – խոսեցավ, պրծավ իր ասելիքից, ոտքի վրա մնաց, չուառ նրա բերանը։

– Ի՞նչպես ես հասկանում ձառ – ասել մեր ֆեսթիվալ, հարցրի ես, որ չհասկանալ, թե ինչ է ուզում ասել։

– Իմ գրած ոչ մի բանը չունի ինչ որ մեկ նշանակություն։ Ես ոչ մի բան չեմ ասում, ոչ մի բան չեմ ուզում ասել։ Ես ուզում եմ միայն ցույց տալ, որ ես գոյություն ունեմ։ Ես ուզում եմ ասել, որ ես կամ եղել եմ, կամ կլինեմ։ Ես ուզում եմ ասել, որ ես ունեմ ինչ որ բան ասելու, բայց ոչ մի բան չեմ ասում

Օր. Ազնիւ Արթինեան, այրի Տիկին Աղաւնի Ուշագլեան, Պր. Յարութիւն Առաքելեան, Պր. Բաֆֆի Ուշագլեան, Ու – շագլեան ընտանիքը եւ բոլոր ազգական – ները սրտի խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց քրոջ եւ մօրաքրոջ՝

ԱՃՐԻ ՏԻԿ. ՄԱՐԻ ՔԱՐԱՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆի

մահը, որ պատահեցաւ Հոկտ. 23ին:

Ծուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Շաբաթ, Հոկտ. 28, ժամը 10·30ին, Փարիզի Ս. Ծովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ ողբացեալին մարմինը կը փոխադրուի Փանթէոնի գերեզմանատունը:

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Սէն ժեռոմի մասնաճիւղը խորին ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Փարիզ Ամատունեանի, զաւակներուն եւ բոլոր ընտանեկան պարագաններուն իրենց զաւկին եւ ազգականին՝ կարօ Ամատունեանի արկածալի մահուան առթիւ:

×

Կապ. Խաչի Իսիի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Թաչճեանի եւ ընտանեկան պարագաններուն իրենց հօր եւ ազգականի կսկծալի մահուան առթիւ (Պէյրութ):

×

Կապ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Ամատունեանի, իր սիրեցեալ զաւկին՝ կարոյի կսկծալի մահուան առթիւ:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HAIRATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Նորերու յաջողութիւն

Ալֆորվիլլէն Լիւք Գազանճեան յաջողած է էֆոլ Սանթրալի մուտքի մրցումը (քոնքուռ): Այս ուրախ առթիւ իր ծնողքը՝ Տէր եւ Տիկին Յակոբ եւ Ժանէթ Գազանճեան 500 Ֆր. կը նուիրեն Լիբանահայութեան եւ 100 Ֆր. «Ծառայ»ին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ վաստակի վարչութիւնը անխափէր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, Նոյեմբեր 6, ժամը 2ին Ահարոնեան ակոմբլին մէջ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Վաստակի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուէրները.— Ընկ. Թէլֆիզեան Մարի 50 Ֆր., ընկ. Յովսէփեան Մարի 30, Օր. Օհանեան Մարի 20, Պր. Եազըճեան Խաչիկ 20, իրենց անուանատօներուն առիթով: Ընկ. Քիզիրեան 20 Ֆր. ամուսնոյն ապաքինման համար: 50 Ֆր. Արսէն Տէր – Սարգիսեանէ հիւանդանոց այցելութեան համար, Տիկ. Տաքէճեան 30, արկածէ մը ազատելուն համար:

Ս. ԿԱՌԱՍՈՒՆ ՄԱՆԿՈՒՆՔ
ՀԱՑՑ. ԱՌԱՔ. ԵԿԵՂԵՑԻ, ՄԻԼԱՆ

ՕԾՄԱՆ ԿՍԱՆԱՄԵԱԿ

Կիրակի, Նոյ. 5, բարձր հովանաւորութեամբ Արեւմտեան Եւրոպայի Հայրապետական Պատուիրակ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի
Եպիսկոպոսական հանդիսաւոր պատարագ ժամը 10·30ին:
Ճաշ Հայ Տան մէջ ժամը 13·30ին
Փիացա վէլասֆա, 4

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ի ՆՊԱՍՏ

ԼԻԲԱՆԱՆի ԱՂԵՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

(Բացուած՝ Հայ Աղէտախնամ Ընկերակցութեան կողմէ)

Է. ՑԱՆԿ

Պ. Արծրուն Զրբաչեան (Մարսէյլ)	5000
Տէր եւ Տիկ. Սէյյահի (Կռաս)	1500
Պ. Դանիէլ Գասպարեան (Թուրնիւս)	1000
Տիկ. Արշակ Նէնէճեան (Նիս)	1000
Տօքթ. եւ Տիկ. Խաչատուր Տամլամեան (Քլամար)	1000
Տօքթ. Պեքերճեան (Քորպախ-Գերմանիա)	567,48
Տէր եւ Տիկ. Միհրան Սարգիսեան եւ Պ. Թագուոր Սարգիսեան (Անիէր, ի յիշատակ Գարեգին Կիւլեսէրեանի)	300
Օր. Անարէ Տեզամճենիէն (Արքաչոն)	300
Մոնմորանսիի Հանգստեան տան պատասպարեալներէն	220
Տէր եւ Տիկ. Ժամկոչեան (Օպոն)	200
Պ. Ժորժ Ժամկոչեան	200
Պ. Մելոնեան (Մոնթրէօյ-սու-Պուա)	200
Տէր եւ Տիկ. Յարութիւնեան Ոմն	200 100
Պ. Յովհ. Սարգիսեան (Նուազի լը Կռան)	100
Պ. Վաղարշակ Սուճեան (Փիւթօ)	100
Պ. Ա. Փաքերար (Կանյի)	20
Գումար	12·007,48
Նախորդ գումար	74·113
Ընդհ. գումար	86·120,48

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Entrepreneurs ou ouvrières à domicile pour manteaux et vestes.
S'adresser :

Comptoir de Confection
86, Rue de Cléry — 75002 Paris
Tél. : 236-37-18

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Ալֆորվիլի Մշակոյթի Տան Ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը Ուրբաթ, Նոյ. 3, ժամը 21ին (9, Rue du Maréchal): Օրակարգ.— Նոր վարչութեան ընտրութիւն:

Ա. Յ Ց

ՀԱՑ ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԴԱՄԲԱՆԻՆ

Ֆրանսահայ Գրողներու Ընկերակցութիւնը, իր տարեկան հաւաքական այցով, կ'ողեկոչէ անհետացող հայ մտաւորականներու յիշատակը՝ Զորեքշաբթի Նոյեմբեր 1, ժամը 15ին, Պանէէօ – Փարիզիէնի գերեզմանատունը:

Կը հրաւիրուին գրողներն ու արուեստագէտները եւ հասարակութիւնը:

Հաւաքավայր.— Լը Սիմբիթիէր ու Պանէէօ – Փարիզիէն, մայր դրան առջեւ:

Երթեւեկ՝ Փորթ մ'Օռլէանէն օթոպիւս թիւ 128:

Pour vos déjeuners d'affaires et vos soirées de détente

Le Caucase

situé en plein cœur du Marais vous assure de son meilleur accueil dans son cadre agréable et chaleureux

Spécialités Franco-Arméniennes

15, Rue St. Gilles, Paris 3e

Métro Chemin Vert

Réservation : 887-31-24

Ouvert tous les jours sauf le Dimanche

Tous les jours au Menu : Aubergine « Karne-yarik », « Manthe », « Lahmadjoun »

TRANSTOURS organise un voyage à EREVAN

ԿԱՊԱՆԴԸ ԵՐԵՒԱՆի ՄԷՋ

Մեկնում Դեկտ. 23, վերադարձ Յուն. 2
Գինն՝ 2900 ֆր.

Արձանագրութեանց համար դիմել՝

TRANSTOURS, 25 Rue d'Argenteuil, 75001 Paris — Tél. : 261-58-28
ուր կարելի է ներկայանալ ամէն երեքշաբթի և ուրբաթ կէսօրէ հաք ժամը 15էն 18

Մասնաճիւղ՝ *դիմել Զ. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆի*
11, Rue du Bassin — SAINT-JULIEN, Tél. 93-04-90 et 08-31-55

Voyages en ARMENIE

EREVAN

ET EXTENSIONS A MOSCOU ET TBILISI ET LENINGRAD
DEPARTS CHAQUE MOIS :
11 jours — 13 jours et 15 jours

A partir de 2680 Fr. comprenant le séjour en hôtel de 1ère catégorie, en pension complète, le transport aérien, les excursions et la visite des villes

Demandez le programme détaillé à des spécialistes sur les voyages en Arménie depuis plus de 12 ans.

N'hésitez pas à nous consulter.

A PARIS

MONDOTOURS
OCIVEP

2, Rue de Sèze
75009 Paris
Ttl. : 073.30.64
073.32.64
266.50.12
M. BAGHDASSARIAN LEVON

A LYON

sevan voyages

50, Cours de la Liberté
69003 Lyon
Tél. : 60.13.66
M. SARKISSIAN VAROUJAN

CELIGNY

VOUS QUI PARTEZ EN VOYAGE
EN ARMENIE
OFFREZ
A VOS AMIS et PARENTS D'ARMENIE

LE BEAU FOULARD

'ALPHABET ARMENIEN'

EN VENTE AU PRIX DE Frs. 75,00 *CHEZ*

M. S. DER BALIAN, 221, rue Saint-Honoré, Paris 1er
Librairie PALOUYAN, 9, rue de Trévise, Paris 9e
Maison de la Culture Arménienne, 9, rue de Madrid, Alfortville
Maison de la Culture Arménienne, 12-14, rue St. Bazile, Marseille
Par correspondance :
Contre-remboursement Celigny *s.a.r.l.* B.P. 9, 94130 Nogent-sur-Marne

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
31
MARDI
31 OCTOBRE
1978

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 230 Ֆ.	Վեցամսեայ	125 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 260 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 80

ՏԱՐԻ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.239

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.239

ԿԻՑՐՈՒԹ

ԱՄԻՆ ՁԵՄԱՅԵԼ ԵՒ ՏԱՆԻ ՇԱՄՈՒՆ Հ. Ց. Դ. ՍԱՐԴԱՐԱՊԱՏ ԱԿՈՒՄԲԻՆ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դաշնակցութեան պահանջով, Հոկտ. 24ին հանդիպում մը տեղի ունեցաւ Ազատական եւ Փաղանգաւոր կուսակցութեանց պատասխանատուներուն հետ, հանգամանօրէն քննելու համար արեւելեան Պէյրութի եւ իր արուարձաններուն մէջ հայաբնակ շրջաններէն ներս անդորրութիւնը խանգարող խռովարար եւ անհակակշռելի տարրերը զսպելու, ինչպէս նաեւ՝ շրջանի բնակչութեան այլ եւ այլ հատուածներուն միջեւ բնականոն յարաբերութիւն հաստատելու հրամայական հարցերը։

Պուրճ Համուտի Հ. Ց. Դ. «Սարդապատ» ակումբին մէջ գումարուած այս հանդիպումին ներկայ գտնուեցան մէկ կողմէ փաղանգաւորներու հիւսիսային Մերձի շրջ. պատասխանատու, Ամին Ձեմայէլ, ազատականներու գինուորական խորհուրդի վարիչ Տանի Շամուն եւ քաղաքական խորհուրդի անդամ Մէթր Մուսա Փրենս, միւս կողմէ Մէթր Խալիկ Պալիկեան եւ ընկ. Հրաչ Թուրիկեան։ Հանդիպումին մասնակցեցան նաեւ կողմերը ներկայացնող այլ պատասխանատուներ։

Արեւելեան թաղամասերու վերջին իրարայարձութեանց լոյսին տակ նորաստեղծ կացութիւնը սպառիչ քննութեան ենթարկելով, ներկաները համամիտ գտնուեցան հատուածապաշտ ու այլամերժ տարրերու դրդիչ արարքները դատապարտելու անհրաժեշտութեան։ Հանդիպումը հաստատեց այն տեսակէտը թէ անհրաժեշտ է գործակցիլ ոչ միայն խնդրոյ առարկայ շրջաններու ապահովութիւնն ու անդորրութիւնը վերահաստատելու համար, այլ եւ՝ միացեալ ու ընդհանրական պայքար մղել խորհրդակցական ու անիշխանական բոլոր կեցուածքներուն ու քայլերուն դէմ։

Արդարեւ, հայկական կողմը ներկայներուն ուշադրութեան յանձնեց էշրէֆ-ֆիէ, Մար Մխայէլ, Խալիլ Պատտուի, Նոր Հաճըն, Պուրճ Համուտ, Սին էլ Ֆիլ, Ջդրաւնէ, Փըռէյտէ, Տորա եւ մինչեւ Անթիլիաս ու անդին տարածուող հայաբնակ թաղերու մէջ պատահող անհանդուրժելի արարքները, որ կը միտին հայութեան հանդէպ անհեթեթ ու անհիմն տրամադրութիւններ տարածելու նպատակին, մինչեւ իսկ հրապարակային ու դրդիչ եղանակով դրսեւորուելով։

Իրենց կողմէ, փաղանգաւոր եւ ազատական պատասխանատուները անվերապահօրէն համաձայնեցան այս ուղղութեամբ արտայայտուած տեսակէտներուն եւ խոստացան պարան ու պատշաճը անյապաղ տնօրինել՝ զրդռութիւն սերմանող, հատուածապաշտ եւ այլամերժ մթնոլորտ ստեղծող, փոխադարձ անվստահութեան պատճառ դարձող եւ հակադրութեան տանող ամէն արարք ու արտայայտութիւն իր սաղմին մէջ խափանելու համար։ Ամին Ձեմայէլ եւ Տանի Շամուն այս առիթով ընդգծեցին որ անձնապէս թէ կուսակցականօրէն միայն բարեկամական զգացումներ եւ գնահատանք կը տածեն հայ համայնքին հանդէպ։ Անոնք վրդովեցուցիչ նկատեցին որ դեղնագոյն թերթուկ մը իր հակահայ անհիմն վերագրումներով կը շարունակէ արդէն իսկ դիւրագրգիռ խմբաւորումներ մաղձով լեցնելու իր մութ փորձերը։ Միաժամանակ՝ անոնց ուշադրութենէն չվրիպեցաւ որ նմանօրինակ անպատասխանատու դրութեանց չարունայ կումը ինքնին ենթադրել կուտայ կասկածելի նպատակներու գոյութիւնը թէ՛ այդ տողերու հեղինակներուն եւ թէ անոնց ետին կանգնած տարրերուն մօտ։ Անոնց համար՝ Ամին Ձեմայէլ անթել հեռախօսով կապի մէջ մտաւ իր զրասեն հակին հետ՝ հրահանգելով խիստ քննութիւն բանալ այդ ուղղութեամբ։

Վերջապէս, փաղանգաւոր եւ ազատական զոյգ պատասխանատուներուն դիտել կուտան որ անխտիր բոլոր հայ արուեստաւորները, որ անխտիր բոլոր հայ բնակ թաղերէն ներս այլեւս պէտք է դիմուի գործնական եւ ազդու միջոցառումներու, որպէսզի միանգամ ընդմիշտ արմատախիլ ըլլայ հակահայ ամէն արարքի առնուի հակահայ ամէն արարքի յանցապարտութեան, շրջանի բնակչութեան խնայելու համար անվստահութեան նոր ճեղք մը։

Շուրջ մէկուկէս ժամ տեւողութեամբ այս հանդիպումէն, փաղանգաւոր եւ ազատական պատասխանատուները բաժակ նուեցան այն խոստումով, թէ ամէն ճիգ պիտի թափեն զրգռութեան ներկայ մթնոլորտին վերջ տալու համար։

«ԱԶԴԱԿ», Հոկտ. 25

ՊԷՅՐՈՒԹ — ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՌՈՒՄԲ ԵՂԵՌՆԻ ՅՈՒԹԱՐՁԱՆԻՆ

Ցաւով լմացանք որ Հինգշաբթի գիշեր «անծանօթներ» պայթուցիկ դնելով օդը հանած են Ապրիլեան Ողեռնի յուշարձանը (Պիքֆայա)։ Ռումբը զետեղուած էր յուշարձանին ներսը։ Վնասը մեծ է։ Յուշարձանին ներսը։ Վնասը մեծ է։ Ողեռնի եւ Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց կաթողիկոսները եւ պետական երեսփոխանները այցելած են նահատակ Սարգիսի եւ իրենց ընդվզումը յայտնած։ Աւելի մանրամասնութիւններ վաղը։

ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻԻՆ ՄԸ ԷԶՄԻԱԾԻՆ ՀՐԱՒԻՐՈՒԱԾ

ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆ ՄԸ ԿԱԶՄՈՒԱԾ ԽՈՐԷՆ ԵՒ ԳԱՐԵԳԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆԵՐՈՒ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔԵՒ

ԱՆԹԻԼԻԱՍ, (Ցաղաջ, հեռաձայն).— Ինչպէս հաղորդած էինք Շորեքշաբթի, Հոկտ. 25ի մեր թիւով, Ուրբաթ Հոկտ. 27ին կէսօրէ ետք, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանը կը գումարուէր համահայկական բնոյթ ունեցող ժողով մը, որու նպատակն էր յառաջ բերել կեդրոնական մարմին մը, Լիբանահայութեան կրած վերջին աղէտին առթիւ։

Ինչպէս կ'ակնկալուէր այդ մարմինը կազմուած է եւ կը բաղկանայ 11 հոգիէ։ Նախագահութեան ներքեւ Խորէն Ա. եւ Գարեգին Բ. Աթոռակից կաթողիկոսնե-րու, փոխ — նախագահութեամբ Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքին եւ Հայ Աւետարանական Եկեղեցւոյ Վերապատուելիին, մարմնին մաս կը կազմեն երեք կուսակցութեանց ներկայացուցիչները, հայ պետական երեսփոխանները, Հ. Բ. Ը. Միութեան եւ Օգն. Խաչի ներկայացուցիչները։ Ընտրուած է նաեւ դիւանը։

Ի պատասխան Մեծի Տանն Կիլիկիոյ ուղղած հեռագրին Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին, հեռագրով էջ-միածին հրաւիրուած է Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութենէն յատուկ պատուիրակու-թիւն մը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ մէջ բանակը կը կրակէ ցուցարարներուն վրայ, բայց եւ այնպէս Երկուշաբթի առաւօտ ալ, Թղթակիցները կը հաստատէին թէ հանդարտութիւն չի տիրեր ոչ Թեհրանի, ոչ ալ այլ կարեւոր քաղաքներու մէջ եւ թէ մթնոլորտը աւելի քան « պայթուցիկ » է։ Ոմանց համար նոյնիսկ պետական հարուածի մը անխուսափելի է եւ կը կարծուի թէ այդ պետական հարուածն ալ կրնայ աղբնոյթ ունենալ։ 37 քաղաքներու եւ գիւղերու մէջ, Կիրակի օր ցոյցերը մեծ տարողութիւն ստացած են եւ 18 մեռեալ կայ իբրեւ հետեւանք ապահովութեան ուժերու բացած կրակին։ Շահին « ազատականացման » քաղաքականութիւնն ալ դրական դեր չի խաղար մինչ, Փարիզի մէջ, Այաթոլա Խոմէյնի կը կրկնէ թէ որեւէ ձեւով կարելի չէ լեզու գտնել Շահին հետ, ուրեմն միայն՝ պայքարիլ, ոչ՝ բանակցիլ։ Սաւաքի 34 բարձրաստիճան սպաներ պաշտօնազրկուած են։ Ամբողջ երկրին մէջ, վախի մթնոլորտ մը կայ եւ արեւմտեան թղթակիցները կ'ըսեն թէ օտար հիւրանոցները մանաւանդ անձկալից վիճակի մէջ են։ Օրը 50 միլիոն տոլար «կ'արտագաղթէ»։

ՄԵՐՋ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ մէջ դեռ խաղաղութիւն չկայ բայց եւ այնպէս, հաւանաբար, քաջալերելու համար է որ Նոպէլի դատակազմը Սատաթի եւ Պեկինի չնորհեց խաղաղութեան մրցանակը։ երկու « մրցանակաւորները » դիւրաւ չնորհաւորեցին հեռաձայնով եւ Սատաթ առաջարկեց Պեկինի, որ հաշտութեան դաշնագիրն ալ, փոխանակ Նոյեմբերին, տարագրուի Դեկտ. 10ին, Սթոքհոլմ, երբ իրենց կը յանձնուի Նոպելի մրցանակը։

ԴՐՈՄԻԿՈՑԻ փարիզ այցելութիւնը վերջ գտաւ եւ զգալապէս բարելաւուեցան Խորհ. Միութեան եւ Ֆրանսայի յարաբերութիւնները, որոնք «առանձնաշնորհեալ» դարձան։

ՊՈՒՄԵՏԻՆ միշտ Մոսկուա է եւ կը հաստատուի որ կը խնամուի։ Երիկամունքի ծանր հիւանդութենէ կը տառապի որու հետեւանքով, մասամբ ալ անդամալոյծ եղած է բայց խորհրդային աղբիւրներու համաձայն, վիճակը կը բարելաւուի։

"ՅԱՌԱՋ"Ի ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ
ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԼԻԲԱՆԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Գումարը կը յանձնուի
Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանին
Ը. ՑԱՆԿ

Տիկին Մարի Անտոնեան (Մարսէյլ)	4000
Տէր եւ Տիկ. Վարուժան Պօղոսեան	1500
Տէր եւ Տիկ. Սերովբէ Շերինեան	1000
Տարօն - Տուրուբերանի Հայր. Միութիւն (Փարիզ)	1000
Զարեհ Մուրաթեան	1000
Տէր եւ Տիկ. Դաւիթ Պանտիկեան	1000
Խոսրով Վչտունի	1000
Սրտցաւ հայրենակից մը	1000
Հ. Գրիգորեան (Նիւիվը)	1000
Մարսէյլ Մշ. Տան Տիկ. Միութիւն	500
Հ. Ֆ. Մ.	500
Տէր եւ Տիկ. Վ. Խրլմեան	500
Եդուարդ Տէր-Յակոբեան	500
Տէր եւ Տիկ. Ա. Քէօշկէրեան	500
Հրաչ Հանտալեան	500
Տէր եւ Տիկ. Սերոբ Քարաքեհեան	500
Տէր եւ Տիկ. Դաւիթ Յովհաննէսեան	300
Տիկ. Գամճեան	300
Տէր եւ Տիկ. Արիս Գարայեան	300
Ճառայեան ընտանիք	300
Տէր եւ Տիկ. Կարօ Յովսէփեան	300
Տէր եւ Տիկ. Ա. Աչճեան	250
Օր. Զապէլ Շեխիկեան	250
Լեւոն Տօնիկեան	250
Յովհ. Սէմէրճեան	200
Տիկին Պուրմայեան	200
Տէր եւ Տիկ. Կարապ. Թօփալեան	200
Տէր եւ Տիկ. Նշան Միւճէրճեան	200
Սուրէն Գալֆայեան	200
Տէր եւ Տիկ. Գր. Փիլիկեան	200
Գէորգ Թուֆանեան	200
Տէր եւ Տիկ. Յովհ. Գրիգորեան	200
Նազարէթ Պօյրազեան	200
Սուքիաս Սարգիսեան	150
Տէր եւ Տիկ. Զաքար Թաչճեան	150
Լեւոն Ճնտոյեան	100
Պ. Սեմէրճեան (Նիս)	100
Պ. Միշէլ Լամպէռ	100
Կիրակոս Հէվլմաճեան	100
Եր. Գոչունեան	100
Տէր եւ Տիկ. Սեդրակ Ճամուսեան	100
Տէր եւ Տիկ. Գալիկեան	100
Օր. Անի Արսէնեան	100
Պ. Քէշիշեան	100
Պօղոս Շտոյեան	100
Պօղոս Թորոսեան	100
Տիկ. Ռոզա Ամիրալեան	50
Ոմն (Լիմէյ-Պրեվան)	40
Գումար	21.540
Է. ցանկի գումար	181.948
Ընդհ. գումար	203.488

ԱՐԱ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Հոկտ. 23ին Հայաստանէն Փարիզ ժամանեցին արձանագործ Արա Յարութիւնեան եւ Տիկին Յարութիւնեան։ Ինչպէս յայտնի է Արա Յարութիւնեան հրաւիրուած էր ներկայ ըլլալու Մանուշեանի յուշարձանի (որու հեղինակն է) բացման հանդիսութեան։

ԱՐԱՐԱՏ
0 - 1
ՅԱՂԹԵՑ ՍՊԱՐՏԱԿԻ

Խորհրդային ախոյենական դարձի մրցումներու չորքին, Շաբաթ, Հոկտեմբեր 28ին, իր դաշտին վրայ Արարատ յաղթեց Սպարտակի։

ՊՈԼՈԺԵՆԻԷ

———o———

Անդրկովկասի գրաւումէն ետք, Պե – տերբուրգի համար այլեւս ոչ մէկ խոսք կրնար ըլլալ հայկական եւ վրացական անկախ Պետութիւններու մասին: Կով – կասի կառավարիչ Զօր· Պասկեւիչ չատ յստակ կը սահմանէ ապագայի հեռա – նկարը յայտարարելով, թէ Անդրկովկա – սը պէտք է « կապել Ռուսաստանի հետ բաղաքացիական եւ բազաբական կապե – րով մի միասնական մարմնի մէջ եւ հար – կադրել այնտեղի քնակիչներին խոսել, մտածել եւ զգալ ռուսերէն »(1):

Հայկական Մարզին ռուսեղծումը, ապա անոր փուխով ջնջումը եւ Երեւան նա – հանգին սահմանագծումը՝ այդ քաղա – քականութեան տրամաբանական հոլո – վոյթները կ'ըլլան: Անհրաժեշտ կը նկատ – ուի հակակշռի մը հաստատումը Հայաս – տանեայց Եկեղեցիին վրայ, որ կարեւոր դեր կատարած էր ռուս – պարսկական պատերազմներուն ընթացքին:

Այս անգամ Պետերբուրգի մէջ է, որ կը կազմուի մարմին մը նախագիծին պատրաստութեան համար: Վերամշակ – ուած նախագիծը, 1836 Մարտ 11ին, յա – րին հրովարտակով հրապարակ կը դըր – ուի: Պոլոժենիէն, բուն խորագիրով Բարձրագոյն կարգադրութիւն յաղագս կառավարութեան գործոց լուսաւորչա – կան Հայոց եկեղեցւոյ ի Ռուսաստան, օրէնքով գործադրութեան մէջ կը մտնէ 1837 Յունուար 1ին:

Կանոնագրութիւնը կամ՝ ամանց բնոր – րոշումով Սահմանադրութիւնը, կ'ունե – նայ 141 յօդուած՝ բաժնուած 10 գլուխ – ներու: Ա) Ընդհանրական իրաւունք եւ արտօնութիւնք, 9 յօդուած: Բ) Կաթո – ղիկոս, 23 յօդուած, Գ) Սինոդ, 22 յօդ – ուած: Դ) Թեմակալ առաջնորդք, 17 յօդուած: Ե) Հոգեւոր տեհանք եւ հոգե – ւոր կառավարութիւնք, 11 յօդուած: Զ) Մենաստանները, 19 յօդ·: Է) Ամուս – նաւոր եկեղեցականք, 10 յօդ·: Ը) Հոգե – ւոր դպրոցներ, 5 յօդ·: Թ) Կալից կա – ռավարութիւն, 10 յօդ·: Ժ) Եկամուտք եկեղեցական պաշտօնէից, 15 յօդ·:

Պոլոժենիէնով Հայութիւնը փաստօրէն կրօնական համայնքի կը վերածուի ռու – սական կայսրութեան մէջ, բաժնուած վեց Թեմերու: 1) Նոր Նախիջեւան եւ Պեսարապիա, 2) Աստրախան, 3) Երե – ւան, 4) Վրաստան եւ Իմերէթի, 5) Ղա – րաբաղ կամ Արցախ, 6) Շիրվան կամ Շամախի: Յետագային Ռուսիոյ կցուած Կարսի շրջանը Երեւանի թեմին մաս կը կազմէ: Թեմերէն ներս կը հաստատուին յաջորդական կարգեր:

Հայոց Եկեղեցին՝ « հաւասար այլոց օտարազգի դաւանութեանց » կը վայելէ « Թագաւոր – կայսեր Ամենողորմած հո – վանաւորութիւնը »:

Քանի մը հիմնական կէտեր, ծանօթու – թեանց կարգով, կրնան ընդհանուր գա – դափար մը տալ Պոլոժենիէի տրամադրու – թիւններուն եւ օրէնքներուն մասին:

Կաթողիկոսը կը պահպանէ իր աւան – դական իշխանութիւնն ու տիտղոսները: Վճիռներ կ'արձակէ « սեփական նկատո – ղութեամբ իւրով » վարդապետական, ծիսակատարութեան եւ աստնց յարակից հարցերուն մէջ: Կ'օրհնէ միւռոնը, կը ձեռնադրէ եպիսկոպոսներ, կը հրապա – րակէ կոնդակներ, կը յանձնարէ վանա – կան գործերը եւայլն: Կաթողիկոսը էջ – միածինէն կրնայ բացակայիլ տարին չորս ամիս: Առաւել բացակայութեան եւ կով – կասի սահմանագիծէն դուրս ելլելու պա – րագաներուն, պէտք է ձեռք ձգէ ցարին արտօնութիւնը: Կաթողիկոսը, իր կար – գին, նոյնքան ժամանակամիջոցի մը ար – տօնութիւն կրնայ տալ իր տեղապահ – ներուն, այլապէս պէտք է ցարին թոյլ – տուութիւնը ստանայ, երբ աստնց բացա – կայութիւնը չորս ամիսէն աւելի կամ՝ Ռուսիոյ սահմաններէն դուրս ելլելու հարց կը դառնայ:

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին ընտրու – թիւնը կը կատարուի նախորդին վախ – ճանումէն տարի մը ետք: Քուէարկու – թեան կը մասնակցին Սինոդի ութ ան – դամները, էջմիածնի միաբանութեան ծօթը երիցագոյն անդամներ՝ եպիսկոպոս թէ վարդապետ եւ իւրաքանչիւր վիճա – կին Առաջնորդը կամ այս վերջնոյն կրօ – նական ներկայացուցիչը· առաւել՝ ժո – ղովուրդէն ընտրուած աշխարհական մը: Առանց համեմատականի, առաջին քուէ – արկութեան կ'արձանագրուին չորս առա – ւելագոյն ձայներ ստացողները: Երկրորդ քուէարկութեան՝ աստնցմէ երկուքը, ո – րոնք կովկասի կառավարիչին միջոցով կը ներկայացուին ցարին, որպէսզի ան իրեն վերապահուած բացարձակ իշխա – նութեամբ մէկն ու մէկը հաստատէ Մայր Աթոռին վրայ եւ հրահանգէ կաթողիկո – սին օծումը:

Թեմերու Առաջնորդներն եւս կը նշա – նակուին ցարին կողմէ՝ կաթողիկոսին ներկայացուցած թեկնածուներու ցան – կէն:

Պոլոժենիէով՝ իրրեւ կաթողիկոսին գործակից մարմին, կեանքի կը կոչուի Սինոդը՝ բազկացած ութ կրօնաւորներէ, չորս եպիսկոպոս եւ չորս վարդապետ: Աստնց նշանակումն ալ, կաթողիկոսին ներկայացուած 16 թեկնածուներուն ցան – կէն, ցարին իրաւասութեանց սահման – ներուն մէջ կը մնէ: Միւս կողմէ, Սի – նոդը անմիջական կերպով կախում կ'ու – նենայ Ներքին նախարարութենէն եւ տե – ղական գործերուն համար իր կապը կը պահէ կառավարիչին, իսկ ընդհանուր գործերուն համար՝ Ներքին նախարա – րութեան հետ:

Օրմանեան Արք· Հայաստանեայց Եկե – ղեցիին ժողովրդավարական նկարագիրը նկատի առնելով, հիմնական թերութիւն մը մատնացոյց կ'ընէ դիտել տալով, թէ « Հայոց մէջ հայ Եկեղեցականութիւնը եկեղեցւոյ բացարձակ տէրը չի նկատ – ուիր, եւ խորհրդակատարութիւններէն դուրս ընտրութեան եւ վարչութեան եւ մատակարարական նիւղերուն մէջ ըն – դարձակ տեղ կուտայ աշխարհականնե – րուն: Իսկ Պոլոժենիէն Հայ Եկեղեցին ամբողջապէս եկեղեցականին կը յանձ – նէ, եւ աշխարհականը կը յիշուի միայն կաթողիկոսի եւ ոչ իսկ առաջնորդներու ընտրութեան մէջ, եւ հոն ալ թիւի գե – րակշռութիւն տալով եկեղեցականու – թեան » (2):

Ռուս Պետութիւնը՝ Հայաստանեայց Եկեղեցիին վրայ իր հակակշիռը հաստա – տելու եւ անոր գործերուն միջամուխ ըլ – լալու առաւել գործնական ձեւ մը կը գտնէ Պրոկիւրորի մը հաստատումով, ո – րուն պարտականութիւնը կը դառնայ հսկել պետական օրէնքներուն գործադ – րութեան վրայ:

Պետական միջամտութիւն դլուխին տակ Օրմանեան Արք· կը գրէ· « Ամէն առիթի մէջ կը տիրէ կայսեր երկու ըն – տրեալներ ներկայացնելու ձեւը, եւ ասոր կամիքին կը թողուի երկուքէն մէկը ևա – խադասել, մինչեւ իսկ առաջնորդաց ըն – տրութեան մէջ երկու ընտրեալներու ձեւը լուռ եղանակով կ'անցնի· ամէն որոշում եւ կանոն պետական հաստատութեան կ'են – թարկուի, տեղեկագիրներ եւ յիշատա – կագիրներ, վիճակագիրներ եւ հաշուե – գիրներ Ներքին Գործոց նախարարու – թեան կը ներկայացուին, բո՛ղ պրոկու – րորի տեղւոյ վրայ մշտատեւ հսկողու – թիւնը (3):

Պոլոժենիէով կրթական գործին զեկա – վարութիւնը, յանձնարարութիւնը կը վստահ – ուի Հայաստանեայց Եկեղեցիին: Արդէն կանոնագրութեան մէջ խօսքը միշտ հո – գեւոր դպրոցներու մասին է: Աստուածա – բանական – կրօնադիտական ուսուցումին համար հոգեւոր ճեմարանի մը հաստա – տումը էջմիածին, իսկ թեմերուն մէջ հոգեւոր դպրանոցներու (սեմենարիա): Առաջինը կը դառնայ Ամենայն Հայոց Պատրիարք – կաթողիկոսի զլխաւոր իշխանութեան տակ, իսկ հոգեւոր դպրոցները՝ թեմական իշխանութիւններուն ենթակայ կը դառնան: « Հայոց հոգեւոր դպրանոցների ուսման ընթացքը եւ դպրոցների կարգը որոշում են առանձին կանոններով, որոնք կազմում են այս դպրանոցների հոգեւոր իշխանութիւննե – րում ընդ հսկողութեամբ եւ նախագա – հութեամբ արբեպիսկոպոսների (առաջ – նորդների), ենթադրում են էջմիածնի Հայոց Սինոդում եւ հաստատւում բարձր կա – ռավարութեամբ » (4):

Կանոնագրութեան մէջ լիշատակութիւն չկայ դաստիարակութեան լեզուին (թմա՛ հայերէն) եւ նիւթերուն մասին: Կատար – եալ լուծութիւն: Միայն կը ճշդուի, թէ ամենայն նիւթերուն կարգին պարտա – դիրկերպով պէտք է դաստիարակուին ռու – սերէնը, Ռուսիոյ պատմութիւնն ու աշ – խարհագրութիւնը:

ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

(1) Վահէ Երկաթեան, Պայքար հայ – կական նոր դպրոցի համար Անդրկովկա – սում, հր· Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի, Երեւան, 1970, էջ 15:

(2) Ազգապատում, Գ· հատոր, տպ· Երուսաղէմ, սիւնակ 3696:

(3) Նոյնը՝ սիւնակ 3697–8:

(4) Վահէ Երկաթեանի յիշուած աշխա – տութիւնը, էջ 14:

ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ԲԱԺԻՆ ԻՐԱՒ

ԾՈՎԱՀԷՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

———o———

Ծովերու վրայ կատարուող ապահո – վութիւնը, իւ չարս որուն այլազան դէն – քերով մարաերը, նաւերու հալածանքը, փրկագիններու պահանջը վերջ չէ դտած երբեմնի ծովահէններուն երկկայմ կամ եռակայմ մեծ առագաստներուն եւ ա – նոնց դանկ – ոսկոր դրօշներուն ան – հետացումով:

Արդարեւ, ծովահէնութիւնը կը շա – րունակուի Հարաւ–արեւելեան Ասիոյ ծո – վերուն վրայ: Տարբերութիւնը անցեա – լին եւ այսօրուան միջեւ այն է, որ դոր – ծողութիւնները այլեւս նիւթ չեն դատ – նար վէպերու թէ ժապաւէններու: Սա – կայն չրջանը հինէն եկող վիպական ա – նուն մը կը ներկայացնէ: Ահա գործո – ղութեանց վայրերը՝ Մալեզիայի եւ Ինտոնեզիոյ միջեւ երկարող Մալաքա նե – ղուցը, այսինքն՝ համեմներու հին ճամ – բան, Պոռնէոյի եւ Փիլիպպեան կղզինե – րուն հարաւը, Սիամի ծոցին արեւադար – ձային ջուրերը: Ասպատակողներուն գո – հերն են ընդհանրապէս ձկնորսները, ա – ռագաստանաւերու ճամբորդները եւ, նոյնիսկ վիէթնամէն, Քամպոճէն եւ այլ չրջաններէ փախստականները:

Սարեւ վերջին ժամանակներուն ար – ձանագրուած մէկ քանի միջադէպերը:

Թայ ռատիկանապետ մը՝, խումբ մը ռատիկաններով կը ծպտուի լորեւ ձկը – նորս: Գիշերանց կը նաւարկեն Քամպոճի եւ Թայլանտի ջուրերուն վրայ, քանի, համաձայն ռատիկանութեան, անցեալ տա – րի այս չրջադծին մէջ աւելի քան հա – րիւր ձկնորսներ ապաննուած են ծովա – հէններուն կողմէ: Կէս գիշերին մեծ ա – ռագաստանաւ մը կը մօտենայ եւ ծայր կուտայ կռիւը: Ռատիկանապետը կը վի – րաւորուի ծանրօրէն: Փախուստ առող ծովահաններէն երկուքին ինքնութիւնը կը հաստատուի. ձերբակալելու պարա – գային կրնան մահապատիժին ենթար – կուիլ:

Մալեզիայի հարաւը, Սպահի ծովա – փին մօտ, նաւ մը անակնկալ կերպով կրակ կը բանայ եւ կը հալածէ եախթ մը: Գերմանացի զոյդ մը, հինգ տարե – կան լրենց զաւկին հետ զերի կ'իյնան: Ծովահէնները՝ Փիլիպպեաններ, կը զբ – րաւեն փոքր գրօսանաւը: Առանց պատ – ճառի ազատ կ'արձակեն եւ կը ձդեն հոգեւոր դպրանոցներու (սեմենարիա): Առաջինը կը դառնայ Ամենայն Հայոց Պատրիարք – կաթողիկոսի զլխաւոր իշխանութեան տակ, իսկ հոգեւոր դպրոցները՝ թեմական իշխանութիւններուն ենթակայ կը դառնան: « Հայոց հոգեւոր դպրանոցների ուսման ընթացքը եւ դպրոցների կարգը որոշում են առանձին կանոններով, որոնք կազմում են այս դպրանոցների հոգեւոր իշխանութիւննե – րում ընդ հսկողութեամբ եւ նախագա – հութեամբ արբեպիսկոպոսների (առաջ – նորդների), ենթադրում են էջմիածնի Հայոց Սինոդում եւ հաստատւում բարձր կա – ռավարութեամբ » (4):

Կանոնագրութեան մէջ լիշատակութիւն չկայ դաստիարակութեան լեզուին (թմա՛ հայերէն) եւ նիւթերուն մասին: Կատար – եալ լուծութիւն: Միայն կը ճշդուի, թէ ամենայն նիւթերուն կարգին պարտա – դիրկերպով պէտք է դաստիարակուին ռու – սերէնը, Ռուսիոյ պատմութիւնն ու աշ – խարհագրութիւնը:

ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

(1) Վահէ Երկաթեան, Պայքար հայ – կական նոր դպրոցի համար Անդրկովկա – սում, հր· Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի, Երեւան, 1970, էջ 15:

(2) Ազգապատում, Գ· հատոր, տպ· Երուսաղէմ, սիւնակ 3696:

(3) Նոյնը՝ սիւնակ 3697–8:

(4) Վահէ Երկաթեանի յիշուած աշխա – տութիւնը, էջ 14:

ԱՐՄԱՇՈՒ ԴՊՐԵՎԱՆՔԻ ՎԵՐՋԻՆ ԴԱՍԱՐԱՆԸ

« Մի մտահոգութիւք », կ'ըսէ հայ բժիշ – կը զուրգուրանքով, « չարաթի մը չափ կը պահենք ձեզ Հալէպի մէջ, կը լաւա – նաք ու ապահով կը չարունակէք ձեր ճամբորդութիւնը »:

Որքան երախտապարտ ենք հայ բժիշկի հոգածութեան ու դարմանումին:

Շարաթ մը վերջ՝ ղէպի Դամասկոս: Հնադարեան այս քաղաքի բանտին մէջ թուրք ոստիկանութիւնը համեմատաբար մեզմ վերաբերմունք ցոյց կուտայ մեզի հանդէպ: Արտօնութիւն կը տտանանք Դամասկոսի Հայոց եկեղեցին ու առաջ – նորդարանը այցելելու, ուր տեղւոյն հո – վիւը՝ Արիստակէս Վրդ· Պաչատուրեան չատ բարեացակամօրէն կ'ընդունի մեզ, կը հիւրասիրէ, եւ ուրախութիւն կը յայտնէ, որ Դպրեվանքի ուսանողներուս թոյլ տրուած է քաղաքական այս վտան – գաւոր օրերուն Երուսաղէմ փոխադրուիլ:

Յուլիսի վերջերը, 1916, ապահով ե – րուսաղէմ կը ժամանենք, եւ կ'ամիսը – ուինք Հայոց վանքին մէջ, որպէս կրօ – նական վարժարանի աշակերտներ:

Պատերազմական խիստ պայմաններու ենթակայ՝ անտեսական անձկութեան մէջ կը գտնուէր վանքը այդ օրերուն, եւ խը – ճողուած՝ հազարաւոր հայ գաղթական – ներով: Երուսաղէմ տարագրուած էին նաեւ Թրքահայ չատ մը բարձրաստիճան եկեղեցականներ: Ժամանակաւորապէս փակ էր Ժառանգաւորաց վարժարանը, բայց պատեհութիւն տրուեցաւ մեզ հե – տեւելու Օրմանեան Սրբազանի եւ Գարե – գին Վրդ· Պաչատուրեանի (*) կարգ մը դասախօսութեանց:

Պաղեստինի պատերազմական ճակատը հետզհետէ կը ակտրանար, հակառակ թուրք եւ զերման ուժերու դիմադրա – կան չատ ճիգերուն:

Թուրք կառավարութեան կողմէ Երու – սաղէմի Հայոց Պատրիարքութիւնն ալ իր Սինոդով կը փոխադրուէր Դամասկոս: Լուր կը տարածուէր թէ պատերազմա – կան կացութեան հետեւանքով՝ քաղաքի ընդհանուր բնակչութիւնն ալ փոխադըր – ուելու էր աւելի ապահով վայրեր, երբ անգլիական բանակը ռազմական ճար – տար հարուածով մը դրաւեց Երուսաղէմ – մը 1917ի Դեկտեմբերին:

Քաղաքը փրկուած էր: Անգլիական բա – նակի չտաջխաղացումով հայ գաղթա – կաններու նոր կարաւաններ կը հասնէին Երուսաղէմ:

Թրքական բանակի պարտութեան եւ հայ լեգէոնականներու չաղթանակի լու – րերը անչափօրէն կ'ոգեւորէին ու կը խանդավառէին մեզ:

Նոյեմբեր 11, 1918, զինադադար եւ վերջ համաչխարհային առաջին պատե – րազմի:

Այսօր, երկար տարիներ յետոյ, Ա՛ – մաչու դպրեվանքի վերջին դասարանի ապրող քչերս, տարազնուած Հայրենի Աչխարհէն մինչեւ հեռաւոր երկիրները, ցաւով ու սարսուռով կը վերյիչենք ոդ – բերպական երկիը, աւելի քան համոզ – ուած՝ հայ ժողովուրդի վերապրումի չը – քեզ ոգիին, ստեղծագործ հզօր ճիգին եւ լուսապեղ ապագային:

ՏԻԹՐՕՅԻ

(*) Դպրեվանքէն շրջանաւարտ 1905ին եւ յետագային պատրիարք Թուրքիոյ Հա – յոց 1951 – 1962:

«Սիոն», Ապրիլ–Յունիս 1978

Ց· ԹՈՐՈՑԵԱՆ

(5 եւ վերջ)

ԽՈՍՔ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ
ԿՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ
ՕՐԳԱՆ

Կեցցե՛ «ԱՌԱՋԻ»

(Տես Տար)

Հանդիսատեսը ներկաներն են մեզանում հիանալի ընդունելություն են ցույց տալիս մեր ներկայացումներին։ Ամեն անգամ, երբ մենք ելնում ենք բեմ, ամենուրեք ծափահարություններ են հնչում։ Ամեն անգամ, երբ մենք ավարտում ենք մեր ներկայացումը, հանդիսատեսը մեզ չի թողնում, մինչև որ մենք նորից չենք երգում։ Ամեն անգամ, երբ մենք ավարտում ենք մեր ներկայացումը, հանդիսատեսը մեզ չի թողնում, մինչև որ մենք նորից չենք երգում։ Ամեն անգամ, երբ մենք ավարտում ենք մեր ներկայացումը, հանդիսատեսը մեզ չի թողնում, մինչև որ մենք նորից չենք երգում։

Այրի Տիկին Արաքսի Ռշտունի եւ ազ-
ջիկը՝ Սեզա Ռշտունի, այրի Տիկին Ա-
րուսեակ Ռշտունի (մայրը), Տէր եւ Տի-
կին Տոքթ. Խաչատուր Ռշտունի եւ զա-
ւակները՝ Վահէ, Կարէն, Սուրէն եւ Այ-
տա (Գամիշլի, Սուրիա), Պ. Վարդան
Ռշտունի (Փարիզ), Օր. Սիրանույշ Ռըշ-
տունի, Օր. Տիգրանուհի Ռշտունի, Օր.
Շաքէ Ռշտունի, Պ. Հրաչ Ռշտունի, Տէր
եւ Տիկին Ոսկեան Ռշտունի եւ զաւակ-
ները (Պէյրութ), Տէր եւ Տիկին Սարգիս
Ռշտունի եւ զաւակները (Սուրիա), այրի
Տիկին Խաթուն Ռշտունի եւ զաւակները
(Սուրիա), այրի Տիկին Խաթուն Խաչա-
տուրեան, Համբարձում Խաչատուրեան
եւ եղբարք եւ զաւակները ինչպէս նաեւ
համայն ազգականները՝ Ռշտունի, Սար-
գիսեան, Զաւրճեան, Խաչատուրեան եւ
Քէչիչեան ընտանիքները ցաւով կը ծա-
նուցանեն իրենց հարազատ ամուսնոյն,
հօր, զաւկին, եղբօր, զարմիկին եւ ազ-
գականին՝

ԼԵՒՈՆ ՌՇՏՈՒՆԻԻ

մահը, որ պատահեցաւ Փարիզի Պուաիքօ
հիւանդանոցը, Հոկտ. 27ին, առաւօտեան
6·30ին յետ անողոք հիւանդութեան, 55
տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի
Երեքշաբթի, Հոկտ. 31ին, ժամը 14·15ին
Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, 15
Ռիւ Ժան Կուժոն, Փարիզ 20րդ, ուրկէ
մարմինը կը փոխադրուի Պանեէօ-Փարի-
զիէնի գերեզմանատունը:

Մահազդ ըրկուած չըլլալով կը խնդրուի
ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

Յաւակցութիւնները կ'ընդունուին՝

RECHDOUNI
140 bis, Rue Lecourbe, 75015 Paris

Կը խնդրուի փոխանակ ծաղկեպսակի ըն-
ծէրները ընել լիբանանահայ աղէտեալնե-
րուն ի նպաստ:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տիկին Հրանոյշ Զարոյեանի (ծն. Զըր-
բաչեան) մահուան տխուր առիթով Մար-
սէյլի Մայր եկեղեցւոյ վարչութիւնը,
Մայր եկեղեցւոյ Տիկնանց Ճանճնախում-
բի վարչութիւնը, եւ Սահակ - Մեսրոպ
երգչախումբի վարչութիւնը կուգան ի-
րենց ցաւակցութիւնները յայտնել Մայր
եկեղեցւոյ վարչութեան մեծայարգ նա-
խագահ Արթուն Զրբաչեանի, իր կնոջ
եւ ընտանեկան պարագաներուն, Պ. Պետ-
րոս Զարոյեանի, Տիկ. Մայրանոյշ Գոր-
ծունեանի եւ զանակներուն, Պ. Կ. Զըր-
բաչեանի, Տէր եւ Տիկ. Համազասպ Մոմ-
ճեանի:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Արաքսի Տէր - Նահապետեանի թաղման
առիթիւ, Կապ. Խաչի Պուլ. Օտտոյի մաս-
նաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացաւ 50
Ֆր. Յովհ. Ամէմեանէ:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ՎՕ ԱՆ ՎԸԼԷՆ.— Տէր եւ Տիկ. Վար-
գան Խրիմեան ի յիշատակ Խրիմեան եւ
Քեչէճեան գերդաստանի ննջեցելոց 500
Ֆր. կը նուիրեն Պէյրութի աղէտեալնե-
րուն:

×

Տէր եւ Տիկին Գալիքեան 100 Ֆր. կը
նուիրեն լիբանահայ աղէտեալներուն,
Իմաստուհի Զերեճեանի յիշատակին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Կապ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղի
վարչութիւնը հոգեհանգստեան պաշտօն
կատարել կուտայ այս կիրակի, Նոյ. 5,
Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս — Պետրոս եկեղե-
ցին, չրջանի ողբացեալ ընկերուհիներու
յիշատակին:

Ի գիտութիւն անոնց յիշատակը յար-
դողներուն:

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կապ. Խաչի Պուլ. Օտ-
տոյի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցու-
թիւնները կը յայտնէ ընկ. Մարիամ եւ
Լեւոն Ճնտոյեանի եւ զաւակներուն, Տէր
եւ Տիկ. Մկրտիչ Քեմուրեանի եւ զա-
ւակներուն, այրի Տիկ. Մարգրիտ Քե-
մուրեանի եւ զաւակներուն իրենց զաւ-
կին, թոռնիկին, քրոջ զաւկին, եղբօր
զաւկին, եղբօր եւ ընտանեկան բոլոր պա-
րագաներուն՝ Գլօտ Քեմուրեանի (քսան
տարեկան, արկածով զոհ եղած) մահ-
ուան առթիւ:

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր.
Միութեան կեդր. վարչութիւնը Տէսինի
եւ Վիէնի իր մասնաճիւղերով, ցաւակ-
ցութիւն կը յայտնէ Պ. Պետրոս Զարոյ-
եանի, Տէր եւ Տիկ. Արծրուն Զրբաչ-
եանի եւ զաւակներուն, Տիկ. Մայրանոյշ
Գործունեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ
Տիկ. Կարապետ Զրբաչեանի եւ զաւակնե-
րուն Տէր եւ Տիկ. Մոմճեանի եւ զաւակ-
ներուն եւ բոլոր ընտանեկան պարագա-
ներուն, իրենց սիրելի կնոջ, քրոջ, հար-
սին, խնամիին, ազգականին՝ Տիկ. Հրա-
նոյշ Զարոյեանի մահուան առթիւ:

Ցաւակցութիւններ նաեւ Տէր եւ Տիկ.
Ժանօ Կարապետեանի, Տէր եւ Տիկ.
Ֆերտի Հրաչեանի եւ զաւակներուն, Տէր
եւ Տիկ. Օննիկ Դաւուտեանի եւ զաւկին,
եւ բոլոր ընտանեկան պարագաներուն,
իրենց սիրելի մօր, կեսուր մօր, խնամիին
եւ ազգականին՝ Տիկ. Աննա Կարապետ-
եանի մահուան առթիւ:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

un évènement

Le Premier disque au monde de

pop' arménienne

par le groupe :

ZARTONG

produit et édité par les
Disques DOM
4-6, Rue du Donjon, 94300 Vincennes

En vente chez tous les disquaires

Շաւիլի մէջ

ՄԵԾԱՐԱՆՔ
ԳՐԻԳՈՐ ԿԻՒԼԵԱՆԻ

Կապ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղը յար-
գանքի հաւաքոյթ մը կազմակերպած է
գաղութիս չատ սիրելի եւ նուիրեալ՝

ԳՐԻԳՈՐ ԿԻՒԼԵԱՆԻ

ի պատիւ, կիրակի Նոյ. 5, ժամը 16ին
եկեղեցւոյ սրահը, 4 Ռիւ տէ Թրուա
Շանթիէ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Ալֆորվիլի մասնաճիւղի
ընդհ. ժողովը այս կիրակի, Նոյ. 5 ժա-
մը 15ին Մշակոյթի Տունը, 9 Ռիւ տը
Մատրիր: Կարեւոր օրակարգ:

×

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Ալֆորվիլի Մշակոյթի Տան Ընկերակ-
ցութեան ընդհ. ժողովը Ուրբաթ, Նոյ. 3,
ժամը 21ին (9, Ռիւ տը Մատրիտ):
Օրակարգ.— Նոր վարչութեան ընտրու-
թիւն:

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Վալանսի վարչութիւնը
անխտիր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր
ընկերուհիները, Նոյեմբեր 6, ժամը 2ին
Ահարոնեան ակումբին մէջ:

LA SECTION CULTURELLE
DE L'U.G.A. B. — MARSEILLE
33, Cours Puget
Présente
Le Samedi 4 Novembre à 21 heures
UN REPORTAGE

Voyage à travers

l'Arménie occidentale

par MICHEL P. et ANNIE D.

Régions visitées : Sebastia, Erzeroum, Osk Vank, Ardannank, Kars, Ani, Ketzgouk, Dagubayazid, Van, Bitlis, Diarbekir, Kaysere.

Une soirée Audio Visuelle Exceptionnelle — A ne pas manquer.

Le même soir le jeune sculpteur RAFFI SARKISSIAN viendra présenter sa nouvelle création : des médaillons à l'effigie de ce qui est le plus représentatif de la culture arménienne « *Notre alphabet* ».

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ

R. TELEVISION SUISSE-ROMANDE

Երկուշաբթի, Նոյ. 6, ժամը 20·20ին՝
« Ճակատագիրներ » չարքին յայտագիրը
նուիրուած է հայ ժողովուրդին,
ճոխ բովանդակութեամբ՝ Զուլեցերիոյ,
Ֆրանսայի եւ Ճունաստանի գաղութները:
Զանազան տեսակցութիւններ, որոնցմէ
գլխաւորը՝ Մէթր Ժախեանի հետ:

Ս. ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՄԱՆԿՈՒՆՔ
ՀԱՑՑ. ԱՌԱՔ. ԵԿԵՂԵՑԻ, ՄԻԼԱՆ

ՕԾՄԱՆ ՔԱԱՆԱՄԵԱԿ

կիրակի, Նոյ. 5, բարձր հովանաւո-
րութեամբ Արեւմտեան Եւրոպայի
Հայրապետական Պատուիրակ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Եպիսկոպոսական հանդիսաւոր պա-
տարագ ժամը 10·30ին:
Ճաշ Հայ Տան մէջ ժամը 13·30ին
Փիացա Վելասֆա, 4

Stage
de danses arméniennes

Le théâtre d'Expression Arménienne organise dans la salle de l'Eglise Apostolique Arménienne de Lyon, 40 Rue d'Arménie, 69003 Lyon, un stage de danses arméniennes (initiation et perfectionnement) le Samedi 11 et le Dimanche 12 Novembre.

Ce stage sera l'occasion d'une approche et d'un apprentissage intensif des danses de Transcaucasie avec des instruments traditionnels.

Ce stage sera animé par JIRAIR MADILIAN, professeur diplômé de danses arménienne de la Fédération Française de Danses Classiques et Contemporaines, et quelques membres de sa troupe.

Participation au frais : 150 Frs.

Inscriptions : Foyer Arménien
40 rue d'Arménie, Vendredi 27 Oct., 20 - 21 h. Vendredi 3 Nov. 20 - 21 h.

Date limite 8 Novembre.

Pour tous renseignements complémentaires et inscriptions s'adresser à :
M V. DER-SARKISSIAN
Tél. : 54-66-72 après 18 heures.
M. A. DERDERIAN
Tél. : 20-46-77

Prière d'adresser toute correspondance à
M. A. DERDERIAN
MENIVAL - H 1
69800 ST. PRIEST

AVEC LE CONCOURS DE

AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages

JACQUES CHELELEKIAN vous propose

au départ de MARSEILLE

des VOYAGES-ARMENIE

MOSCOU - EREVAN
2 jours 12 jours

Noël et Jour de l'An

VENDREDI 29 DECEMBRE 78 JEUDI 11 JANVIER 79

Renseignements et réservations

Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12

et toutes agences HAVAS-VOYAGES de France

Org. Lic. 97